

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปี 7 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2565)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.7 No.2 (February 2022)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวปุณญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

🌸 กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอใจ สิงหนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารย์

วัดสนธิ์ (นาสน)

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย มีบทความทั้งสิ้น จำนวน 33 เรื่อง ปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

โดยในฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจ คือ ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดย *ธีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์, จักรกฤษณ์ โปณะทอง และจตุพล ยงคร* ซึ่งพูดถึง ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีการขยายขอบเขตการดำเนินงานให้มีทิศทางอย่างชัดเจนในการผสมผสานทั้งพันธกิจด้านการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านต่าง ๆ ให้กับเมือง การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของเมืองให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีผลกระทบสูง พร้อมทั้งความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและระบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษควร 1) สร้างคนสำหรับอนาคต โดยนอกเหนือจากผลิตบัณฑิตแล้ว ยังต้องพัฒนาบุคลากรให้กับเมือง และประชาชนของเมืองด้วย 2) สร้างงานวิจัยที่มีผลกระทบสูง โดยโจทย์งานวิจัยมาจากปัญหาของเมืองและยุทธศาสตร์ของเมือง สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใช้ชุมชนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ 3) สร้างหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เมือง หน่วยงานเอกชน และชุมชน 4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยเตรียมบุคลากรที่เชี่ยวชาญศิลปวัฒนธรรมของเมือง จัดทำฐานข้อมูลศิลปวัฒนธรรมและแผนที่ภูมิศิลปวัฒนธรรมของเมือง และ 5) การบริหารแบบยืดหยุ่นสูง โดยยึดมั่นความยั่งยืนเป็นหลักตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

ยกระดับบุคลากรให้ความสามารถในการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน มีแนวคิดในการสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ และยืดหยุ่น ที่รองรับหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตร ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(ข)

การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 1

A COMPARATIVE STUDY OF THE 21ST CENTURY SKILLS DIFFERENCES AMONG NURSING STUDENTS, COLLEGE OF NURSING UNDER PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

บุญประจักษ์ จันทรวิน, เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, รัชยานภิศ รัชตะวรรณ, นิสารัตน์ นรสิงห์, และธมลวรรณ แก้วระจก

ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดเลย 19

STRATEGIES FOR HIGHWAY ACCIDENT PREVENTION ON HIGHWAYS OF LOEI 1 HIGHWAY DISTRICT, LOEI THAILAND

วิไลพร แก้วสิมมา

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 36

THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL FOR ACTIVE LEARNING DEVELOPMENT OF CHOPMPHRAPRACHASAN SCHOOL, THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 33

สฤณี วิวาสุขุ

การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 55

DEVELOPMENT OF LEARNING COMMUNITY TO ENHANCE CREATIVE SKILLS IN INNOVATION RESEARCH OF GRADUATE STUDENTS

ชิตชไม วิสุตกุล

สารบัญ (ต่อ)

ทางสายกลาง ภูมิปัญญาของศาสนาเพื่อการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย	70
THE MIDDLE PATH: RELIGIOUS WISDOM IN CREATING INNOVATIVE MATERIAL FOR CONTEMPORARY JEWELRY	
อรอุมา วิชัยกุล และสุภาวี ศิรินคราภรณ์	
การใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา	88
THE USE OF ENGLISH CAMP ACTIVITIES TO ENHANCE PRIMARY STUDENTS' ENGLISH LEARNING MOTIVATION	
อภิรดี จันทรัมย์ และปณตนนท์ เกียรติประภากุล	
พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการสถาบันอุดมศึกษาไทย	102
THE DEVELOPMENT OF IMPLEMENTING DISRUPTIVE TECHNOLOGIES IN THAI HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	
สุนีย์ โคธีรานุรักษ์, ทวีศิลป์ กุลนภาดล และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์	
การพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	120
THE DEVELOPMENT OF SCHOOL BOTANICAL GARDEN CURRICULUM ON LOCAL PLANTS FOR PRIMARY YEARS G5	
วรางคณา พรเกาะ	
ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ	134
THE FUTURE OF CITY UNIVERSITY FOR HIGHER EDUCATION INSTITUTE UNDER THE SPECIAL LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION	
ธีรเสฏฐ์ ศิริธนานนท์, จักรกฤษณ์ โปณะทอง และจตุพล ยงศรี	
นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี	148
SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES (SMEs) DEVELOPMENT POLICY IN PRACHINBURI PROVINCE	
นริญญา โภคานฤมิต และสืบทพงศ์ สุขสม	

สารบัญ (ต่อ)

การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 LIFELONG LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP THE CHARACTERISTICS OF THAI LEARNERS IN THAILAND 4.0 ERA อติพร เกิดเรือง	164
ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จ ของกรมทางหลวง ACHIEVEMENT OF THE DEVELOPMENT OF HIGHWAY BRIDGE BUILDING MANAGEMENT AFTER THE COMPLETION OF THE PROJECT วีระชัย วงษ์วีระนิมิต	186
รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การ สร้างตราสินค้า THE BUSINESS MANAGEMENT MODEL FOR COSMETIC INDUSTRY TO LEAD THE CREATION OF BRAND คมสัน สมคง, สักกรินทร์ อยู่ผ่อง และสุภัททา ปิณฑะแพทย์	202
องค์ประกอบสมรรถนะของสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย COMPONENTS OF COMPETENCE IN ORGANIC RICE SMART FARMER IN THAILAND ธีรรัตน์ รัตนวิสุทธิอมร และปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์	223
การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย THE SCOPE ANALYSIS OF FINANCIAL LITERACY FOR HIGH SCHOOL STUDENTS ขวัญจิตรรา อภิสุขสกุล, มณฑา ตุลย์เมธการ และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล	241
ปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีก CAUSAL FACTORS OF THE DRUG AND MEDICAL SUPPLIES PHYSICAL DISTRIBUTION AFFECTING RETAILERS PERFORMANCE วรางคณา จิตราภรณ์	258
สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น CLASSROOM ACTION RESEARCH COMPETENCY FOR THE LOCAL DEVELOPMENT STUDENT TEACHERS โรชวรรณา เชพโหลลาม, รุ้อยชา ตีอราแม และโซฟีลาน มะดาแฮ	275

สารบัญ (ต่อ)

แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี	294
A CAUSAL MODEL OF FACTORS INFLUENCING ENTREPRENEURS' BEHAVIORAL INTENTION TOWARD USING THUNGNGERN APPLICATION IN UDON THANI PROVINCE	
นิชา ศักดิ์ชูวงศ์	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล้อมมุด จังหวัดสงขลา	310
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMER BUYING BEHAVIOURS OF LONGMUD FABRIC IN SONGKHLA	
ดวงฤดี อุทัยหอม, นาดยา โชติกุล, กรกมล ชื่นสุวรรณ, กุลธิรา แซ่โซว และ นพดล ชูเศษ	
การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น	325
ACCESS TO SOCIAL WELFARE OF THE ELDERLY WITH DISABILITIES IN KHON KAEN PROVINCE	
เศรษฐศักดิ์ มูลดามาศย์ และอจิราภัส เพียรขุนทด	
การสร้างแบบทดสอบและการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของ สหกรณ์: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ กรมชลประทาน จำกัด	343
CREATING A TEST AND MEASURING OF THE KNOWLEDGE ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLE OF THE CO-OPERATIVE: A CASE STUDY OF ROYAL IRRIGATION DEPARTMENT SAVINGS AND CREDIT CO-OPERATIVE LIMITED	
พิมพ์พิชชา อารมณดี และกนกอร สีมานนท์	
การพัฒนาและรายงานผลโปรแกรมการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา	359
DEVELOPMENT AND REPORT OF IMPROVING SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE OF SECONDARY SCHOOLS	
ชัตสกร พิกุลทอง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ	

สารบัญ (ต่อ)

- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราชอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช** 375
- THE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT IN BUDDHIST SUBJECTS USING A COOPERATIVE LEARNING BASED ON GROUP INVESTIGATION OF THE 2ND SECONDARY SCHOOL STUDENTS AT MUANG NAKHON SI THAMMARAT SCHOOL, MUANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
- พระมหาอนุชิต อนนตเมธี (ปราบพาล), พระวิเทศพรหมคุณ, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, อภินันท์ คำหารพล และศักดิ์ดา หารเทศ
- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา** 386
- FACTORS RELATED TO SOCIAL SKILLS EARLY INTERVENTION FOR CHILDREN STARTING INCLUSIVE PRIMARY SCHOOL
- จิรพัฒน์ ศิริรักษ์, กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์ และชนิดา มิตรานันท์
- ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งกระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจ ไฟฟ้าลาว** 402
- THE STRATEGY FOR RISK MANAGEMENT OF TRANSMISSION SYSTEMS OF LAO ELECTRIC ENTERPRISES
- เอื้องสี ไชยาพอน ดาลาแสนา
- ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว** 418
- THE STRATEGY MANAGEMENT OF THE STORING ELECTRICITY BILLS OF LAO ELECTRIC ENTERPRISES IN VIENTIANE CAPITAL PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC
- สมศักดิ์ บุญมาตา
- อิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย** 435
- THE EFFECT OF SOFTWARE FUNCTION AND THAT HAVE AN EFFECT ON THE EFFECTIVENESS OF SMES ACCOUNTING SYSTEM IN THAILAND
- วารินพรรณ สุรวงศ์ชัยวัช และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล

สารบัญ (ต่อ)

- รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกอง 447**
กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและ
จังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่

A MODEL AND MECHANISM FOR THE COMPETENCY DEVELOPMENT OF
THE BORDER POLICE TEACHER UNDER BORDER PATROL POLICE DIVISION
32 IN CHIANG RAI AND PHAYAO PROVINCE IN THE AREA-BASED NETWORK

สุวดี อุปินใจ, ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์ และสุภาพร เติวียะ

- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัย 464**
แบบโครงการ สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

DEVELOPING OF ACTIVE LEARNING INSTRUCTION TOWARDS PROJECT-
BASED RESEARCH FOR PRIMARY TEACHERS IN KHON KAEN PROVINCE

แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย

- ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง 483**
ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
ในเขตกรุงเทพมหานคร

COOPERATION OF THE GOVERNMENT THE PRIVATE SECTOR AND THE
PEOPLE IN ACCORDANCE WITH SURVEILLANCE, PREVENTION AND
CONTROL MEASURES AGAINST THE WIDESPREAD OF THE PANDEMIC
EPIDEMIC CORONA 2019 (COVID-19) IN BANGKOK

ภูวนัย เพ็ชรไพร่

- การพัฒนาแอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าสำหรับผู้ประกอบการ 499**
ชุมชนจังหวัดชลบุรี

THE DEVELOPING OF APPLICATION PERCEPTION OF BRAND PERSONALITY
OF COMMUNITY ENTREPRENEURS: CASE STUDIES IN CHONBURI PROVINCE

ฉันทวิช วิเชียรพันธ์

- นโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด 515**
กาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ

ADMINISTRATIVE POLICY TOWARD THE ELDERLY OF LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS IN KANCHANABURI PROVINCE UNDER NATIONAL
STRATEGIC FRAMEWORK

พจมาลย์ สงวนศักดิ์

สารบัญ (ต่อ)

นโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย	530
POLICY PROMOTION OF CANNABIS CULTIVATION IN THAILAND AND LEGALIZATION	
กฤตโชค กาญจนศิริปาน	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	546

การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทักษะในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก*
A COMPARATIVE STUDY OF THE 21ST CENTURY SKILLS DIFFERENCES
AMONG NURSING STUDENTS, COLLEGE OF NURSING UNDER
PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

บุญประจักษ์ จันทรวิน

Boonprajuk Junwin

เบญจวรรณ ถนอมชัยธวัช

Benjawan Thanormchayathawat

รัถยานภิศ รัชตะวรรณ

Ratthayanaphit Ratchathawan

นิศารัตน์ นรสิงห์

Nisarath Norasing

ธมลวรรณ แก้วกระจก

Thamolwan Kaewkrachok

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat, Praboromarajchanok Institute, Thailand

E-mail: boonprajuk2518@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข และ 2) เปรียบเทียบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 4 ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2562 โดยการสุ่ม อย่างง่าย เครื่องมือ 1 วิทยาลัย ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ 1) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช 2) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี 3) วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี 4) วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี และ 5) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ ตัวอย่างทั้งหมด 163 คน เครื่องมือในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test ผลการวิจัย พบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูงทุกทักษะ และเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล พบว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี, ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ที่ต่างกัน ส่วนชั้นปีที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกันจะมีทักษะอาชีพและชีวิต ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ที่ต่างกัน ข้อเสนอแนะ งานพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล ควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการให้เกิดในตัว of นักศึกษา และมีลำดับของการพัฒนาทักษะ of นักศึกษาจนถึงจบปีการศึกษา

คำสำคัญ: ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคล, ทักษะในศตวรรษที่ 21, นักศึกษาพยาบาล, วิทยาลัยพยาบาล

Abstract

The objectives of this research article were to explore the 21st-century skills level among nursing students at the nursing college of Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health, and compare it between nursing students at the College of Nursing of Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. The participants were nursing students who studied in year 1 to year 4 in the 2019 academic year of five colleges: 1) Boromarajonani College of Nursing Buddhachinaraj, 2) Boromarajonani College of Nursing Udon Thani, 3) Prachomklao College of Nursing Phetchaburi Province, 4) Phrapokklao Nursing College Chantaburi, and 5) Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat. The 163 nursing students were systematically sampled to join this study. The data were collected by questionnaire then analyzed by percentage, mean, standard deviation, and T-test statistics. The results showed that nursing students have a high level of all 21st-century skills. However, comparing the personal characteristics between those samples found that the different ages had different skills such as information, media, technology literacy, creativity, innovation skills, and learning skills. Moreover, the different years of study also had different skills such as life skills, information, media and technology literacy, communication skills, creativity and innovation skills, and learning skills. This study recommends that the nursing college's student affairs should organize activities that improve the 21st-century

skills of nursing students. Moreover, they should prioritize the nursing students' skills from the first year until graduation.

Keywords: Differences of Personal Data, 21st Century Learning Skills, Nursing Students, College of Nursing

บทนำ

ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสถานการณ์ที่รูปแบบทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไป มีการพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้น ภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป ส่วนการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นก็必将มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 ซึ่งทักษะใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ คือ ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรม อย่างรอบด้าน

แนวคิดการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นจึงต้องพัฒนาให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ฉะนั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้งระบบและเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการเตรียมพร้อมที่จะท้าทายจากกระแสโลกเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้จากการปฏิบัติจริงไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ และมีการเตรียมตัวเพื่อการใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง ทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการ และความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิต ฉะนั้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา และเพื่อให้เกิดคุณภาพของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ก็จะต้องพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน และมีทักษะในการเรียนรู้และการปรับตัวได้ (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ, 2559) สถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดมาตรฐานตามสถาบันอุดมศึกษาไว้ 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต กล่าวคือ บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึก มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก 2) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา กล่าวคือ มีการบริหารจัดการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของการอุดมศึกษาอย่างมีดุลยภาพ และ 3) มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ กล่าวไว้ว่า เป็นการแสวงหา การสร้างและจัดการความรู้ตามแนวทาง/หลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) จึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้ นักศึกษามีทักษะ (Skill) มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันพระบรมราชชนก (สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, 2562) จากการทบทวนวรรณกรรมพบ การศึกษาของ อติญาณ์ ศรีเกษตรริน ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ค่าไอเกน ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป ได้ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 9 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 72.776 โดย องค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถเป็นองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 72.776 และสามารถนำไปขับเคลื่อนเพื่อ การพัฒนานักศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต (อติญาณ์ ศรีเกษตรริน และคณะ, 2563)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จึงมีความสำคัญยิ่งในการกำหนดทิศทางการ พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ให้สำเร็จตามนโยบายของสถาบัน พระบรมราชชนก โดยพัฒนาให้นักศึกษาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัญญาเฉียบแหลม (Head) มี ทักษะเห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) มีจิตใจที่งดงาม (Heart) และมีความพร้อมที่ จะเป็นบุคลากรภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง ดำรงตนและปฏิบัติงานได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของโลกในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 4 ที่ศึกษาในวิทยาลัย พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ประจำปีการศึกษา 2562 โดยการสุ่มอย่างง่าย เครือข่ายละ 1 วิทยาลัย ซึ่งมีทั้งหมด 5 เครือข่าย จำนวน 2,670 คน ได้แก่ 1) เครือข่าย ภาคเหนือ สุ่มได้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พุทธชินราช 2) เครือข่ายภาคอีสานสุ่มได้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุดรธานี 3) เครือข่ายภาคกลาง 1 สุ่มได้วิทยาลัยพยาบาล พระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี 4) เครือข่ายภาคกลาง 2 สุ่มได้วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี และ 5) เครือข่ายภาคใต้ สุ่มได้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี นครศรีธรรมราช

คำนวณหาตัวอย่าง กรณีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นตรงโดยมีตัวแปรอิสระ 10 ตัว R^2 ขนาดกลาง (0.1300) Power = 0.90 p - value = 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2549) และเพื่อป้องกันการสูญเสียตัวอย่างเพิ่มอีกร้อยละ 10 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 163 คน

วิธีสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยการนำรายชื่อ นักศึกษามาเรียงตามรหัสประจำตัวนักศึกษา แยกรายชั้นปี คำนวณหาระยะห่างของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณ $I = N/n$ ได้ระยะห่างเท่ากับ 17 จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เพื่อหาตำแหน่งเริ่มต้นของตัวอย่างแรกของแต่ละชั้นปี และเลือกกลุ่มตัวอย่างในลำดับถัดไปวนไปตามรอบ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล มีทั้งหมด 6 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ชั้นปีที่กำลังศึกษา 4) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (GPA) 5) บทบาทส่วนใหญ่ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และ 6) ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2562

ส่วนที่ 2 ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้วนำแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) สภาผู้นำแห่งชาติเพื่อการศึกษาเสรีและสัญญาของอเมริกา (LEAP) และสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) มาสังเคราะห์เป็นแนวคิดในการสำรวจทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการประยุกต์ตัวบ่งชี้ทักษะศตวรรษที่ 21 ของอัครเดช นิโลโยธิน มีทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะอาชีพและชีวิต 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ทักษะการเรียนรู้ และ 6) ทักษะการร่วมมือ จำนวน 78 ข้อ (อัครเดช นิโลโยธิน, 2559) โดยข้อคำถามจะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการวัด 5 ระดับ นำคะแนนมาจัดเป็น 3 ระดับตามแนวคิดของ (Best, J. W, 1977) คือ ระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67 - 5.00, ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.66 และระดับต่ำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 2.33

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หลังจากพัฒนาเครื่องมือเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลเชี่ยวชาญด้านงานพัฒนานักศึกษา 1 คน อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลเชี่ยวชาญงานประกันคุณภาพการศึกษา 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนานักศึกษา 1 คน ตรวจสอบความตรง (Validity) และให้ความเห็นชอบในด้าน

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมเชิงภาษา (Wording) และได้นำไปหาความสอดคล้องของวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ชนิดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) กับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาส พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป จึงยอมรับว่าค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้รายละเอียด ดังนี้

ทักษะอาชีพและชีวิต	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.90
ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.92
ทักษะการสื่อสาร	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.79
ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.90
ทักษะการเรียนรู้	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.76
ทักษะการร่วมมือ	ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ผ่านอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานพัฒนานักศึกษาส่วนกลุ่มตัวอย่าง วทบ.นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างเอง และผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกวัน จนได้ข้อมูลครบตามจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด
2. สถิติเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติ t - test สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้ One - way ANOVA สำหรับใช้เปรียบเทียบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป คือ Fisher's Least Significant Difference (LSD)

จริยธรรมวิจัย

วิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก” ซึ่งได้รับคำรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ด้านจริยธรรมของผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัย เลขที่จริยธรรม A02/2563

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.25 มีอายุน้อยสุด 18 ปี อายุสูงสุด 34 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 21.18 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 และ 3 เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 26.99 มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA) อยู่ระหว่าง 2.50 - 2.99 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.47 GPA สูงสุด 3.60 ต่ำสุด 1.98 และ GPA เฉลี่ย 2.89 มีการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยเป็นผู้ร่วมโครงการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.80 และได้การเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างร้อยละ 75.01 - 100.00 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.94 เข้าร่วมกิจกรรมสูงสุด ร้อยละ 100.00 ต่ำสุด ร้อยละ 10.00 เฉลี่ยร้อยละ 82.31

1. ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 จำแนกเป็นรายทักษะ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะอาชีพและชีวิต	4.33	0.56	สูง
2. ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	4.31	0.63	สูง
3. ทักษะการสื่อสาร	4.10	0.66	สูง
4. ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม	4.15	0.64	สูง
5. ทักษะการเรียนรู้	4.20	0.63	สูง
6. ทักษะความร่วมมือ	4.34	0.64	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูงทุกทักษะ โดยทักษะความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ทักษะอาชีพและชีวิต และ ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.56) และ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า

2.1 อายุแตกต่างกัน มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และได้นำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ

อายุ	S.D.	≤19 ปี	20 ปี	21 ปี	22 ปี	> 22 ปี
		4.18	4.35	4.10	4.44	4.52
≤ 19 ปี	4.18					
20 ปี	4.35					

อายุ	S.D.	≤19 ปี 4.18	20 ปี 4.35	21 ปี 4.10	22 ปี 4.44	> 22 ปี 4.52
21 ปี	4.10				-	-
					0.338(0.017)*	0.426(0.014)*
22 ปี	4.44			0.338(0.017)*		
> 22 ปี	4.52			0.426(0.014)*		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่อายุ 21 ปี กับอายุ 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.338 และคู่อายุ 21 ปี กับอายุ > 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.426

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะ การสร้างสรรค์และนวัตกรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	S.D.	≤19 ปี 4.10	20 ปี 4.09	21 ปี 3.95	22 ปี 4.37	> 22 ปี 4.26
≤ 19 ปี	4.10					
20 ปี	4.09				-	
					0.281(0.049)*	
21 ปี	3.95				-	
					0.420(0.004)*	
22 ปี	4.37		0.281(0.049)*	0.420(0.004)*		
> 22 ปี	4.26					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีความแตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่อายุ 20 ปี กับอายุ 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.281 และคู่อายุ 21 ปี กับอายุ 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.420

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะ การเรียนรู้ จำแนกตามอายุ

อายุ	S.D.	≤19 ปี 4.07	20 ปี 4.20	21 ปี 4.00	22 ปี 4.38	> 22 ปี 4.44
≤ 19 ปี	4.07				-0.307(0.044)*	-0.370(0.042)*
20 ปี	4.20					
21 ปี	4.00				-0.380(0.007)*	-0.443(0.011)*
22 ปี	4.38	0.307(0.044)*		0.380(0.007)*		
> 22 ปี	4.44	0.370(0.042)*		0.443(0.011)*		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ ทักษะการเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน จำนวน 4 คู่ ได้แก่ คู่อายุ ≤ 19 ปี กับอายุ 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.307 คู่อายุ 19 ปี กับอายุ >22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.370 คู่อายุ 21 ปี กับอายุ 22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.380 และคู่อายุ 21 ปี กับอายุ >22 ปี มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.443

3.2 ชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะอาชีพ และชีวิต ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และได้นำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 5 - 9

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะอาชีพและชีวิต จำแนก ตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	S.D.	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.26	4.28	4.22	4.56
ชั้นปีที่ 1	4.26				-0.303(0.019)*
ชั้นปีที่ 2	4.28				-0.283(0.021)*
ชั้นปีที่ 3	4.22				-0.338(0.006)*
ชั้นปีที่ 4	4.56	0.303(0.019)*	0.283(0.021)*	0.338(0.006)*	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ทักษะอาชีพและชีวิต มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ ได้แก่ คู่ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.303 คู่ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.283 และคู่ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.338

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	S.D.	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.22	4.29	4.18	4.55
ชั้นปีที่ 1	4.22				-0.329(0.022)*
ชั้นปีที่ 2	4.29				
ชั้นปีที่ 3	4.18				-0.373(0.007)*
ชั้นปีที่ 4	4.55	0.329(0.022)*		0.373(0.007)*	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ทักษะสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี มีความแตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.329 และคู่ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.373

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะการสื่อสาร จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	S.D.	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.05	4.05	3.94	4.39
ชั้นปีที่ 1	4.05				-0.336(0.025)*
ชั้นปีที่ 2	4.05				-0.340(0.017)*
ชั้นปีที่ 3	3.94				-0.446(0.002)*
ชั้นปีที่ 4	4.39	0.336(0.025)*	0.340(0.017)*	0.446(0.002)*	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ทักษะการสื่อสาร มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ ได้แก่ คู่ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.336 คู่ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.340 และคู่ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.446

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะการสร้างสรรค์และ นวัตกรรม จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	S.D.	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.12	4.07	3.96	4.48
ชั้นปีที่ 1	4.12				-0.352(0.014)*
ชั้นปีที่ 2	4.07				-0.410(0.003)*
ชั้นปีที่ 3	3.96				-0.514(0.000)*
ชั้นปีที่ 4	4.48	0.352(0.014)*	0.410(0.003)*	0.514(0.000)*	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ ได้แก่ คู่ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.352 คู่ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.410 และคู่ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.514

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยทักษะในศตวรรษที่ 21 กับทักษะการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	S.D.	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.15	4.17	4.02	4.50
ชั้นปีที่ 1	4.15				-0.342(0.017)*
ชั้นปีที่ 2	4.17				-0.326(0.017)*
ชั้นปีที่ 3	4.02				-0.474(0.001)*
ชั้นปีที่ 4	4.50	0.342(0.017)*	0.326(0.017)*	0.474(0.001)*	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ทักษะการเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ ได้แก่ คู่ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.342 คู่ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.326 และคู่ชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 0.474

อภิปรายผล

1. ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล พบว่า อยู่ในระดับสูงทุกทักษะ โดยทักษะความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ทักษะอาชีพ และชีวิต และทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.56 และ $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การรับสมัครเพื่อเข้าศึกษาต่อมีระบบเดียวกันทั่วประเทศ สถาบันมีการเตรียมความพร้อมให้กับวิทยาลัยและใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน มีการเตรียมความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกก่อนมีการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะศึกษาวิชาชีพพยาบาล การศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ สรุปว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 โดยรวมของนักศึกษาพยาบาล วพบ.ชลบุรี อยู่ในระดับดีทุกชั้นปี (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) เช่นเดียวกับของ ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ สรุปว่า บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีทักษะศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ, 2562) ส่วนของ ชนุกร แก้วมณี สรุปว่า บัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มีทักษะศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับดีเช่นกัน (ชนุกร แก้วมณี, 2562) ส่วนของ เบญจวรรณ ธนอมชยธวัช และคณะ สรุปว่า ระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วพบ.นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับสูง (เบญจวรรณ ธนอมชยธวัช และคณะ, 2562) และเมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.56) อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมพัฒนานักศึกษาทำให้นักศึกษามีการปรับตัวและพัฒนาตนเองเมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ กิจกรรมเน้นให้นักศึกษาแสดงความสามารถในด้านผู้นำ พร้อมทั้งจะแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดี เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมครอบครัวเดียวกัน ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยจะเน้นให้นักศึกษาได้มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ในสถานที่ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว และปลูกฝังการเป็นวิชาชีพ เน้นความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญที่นักศึกษาจะต้องได้ ซึ่งนักศึกษาจะได้รับการเน้นย้ำสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนในวิทยาลัย การศึกษาของ ชนุกร แก้วมณี สรุปว่า นักศึกษาพยาบาลมีทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ในระดับดีมาก (ชนุกร แก้วมณี, 2562) ส่วนของ ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ สรุปว่า บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีทักษะด้านชีวิต และการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ, 2562)

1.2 ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) อาจจะเป็นเพราะว่า ก่อนเปิดภาคเรียนจะมีการประเมินความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศของนักศึกษาทุกคน เพื่อจัดกลุ่มนักศึกษาตามระดับทักษะ ประกอบกับการเรียนการสอนยังจะเชื่อมโยงไปถึงการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ มีกิจกรรมที่สอนให้นักศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ให้รู้จักรับผิดชอบต่อสังคมหากกระทำหรือมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสารสนเทศ อีกทั้งในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว นักศึกษาต้องเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีไปด้วยเพื่อประกอบการค้นคว้าข้อมูล และบางวิชาใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งแนวคิดของวิจารณ์ พานิช ได้กล่าวว่า ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นทุกคนต้องมีทักษะในการสร้างสารสนเทศและสื่อออกไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้คนวงกว้าง คือ ต้องไม่จำกัดมุมมองด้านสารสนเทศเฉพาะการเป็นผู้บริโภค แต่ต้องมีพฤติกรรมในฐานะผู้ผลิตด้วย และต้องเป็นผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ผลิตสารสนเทศปลอม หลอกหลวง หรือด้อยคุณภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2556) การศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ สรุปว่า ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูง (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) ส่วนการศึกษาของ ชนกร แก้วมณี สรุปว่า อยู่ในระดับดี (ชนกร แก้วมณี, 2562) การศึกษาของ ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ สรุปว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (ชัยวัฒน์ ไบ้ม และคณะ, 2562) เช่นเดียวกับของ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ สรุปว่า ทักษะสูงสุดของนักศึกษา วทบ. นครศรีธรรมราช คือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ, 2562) 1.3 ทักษะการสื่อสาร พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.66) อาจจะเป็นเพราะว่า กิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่จัดขึ้น จะเน้นให้นักศึกษามีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แสดงความสามารถในการสื่อสารให้ได้อย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมกล่าวสุนทรพจน์ สามารถบอกถึงความคิด การเขียนออก และการฟังเพื่อรับสารจากผู้ส่งสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารได้ อีกทั้งเน้นให้นักศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการสื่อสาร และสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายได้ เช่น กิจกรรมประกวดภาพถ่าย กิจกรรมประกวดโลโก้วิทยาลัย ซึ่งการศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ พบว่า อยู่ในระดับสูง ถึงแม้ว่าทักษะด้านการอ่านและด้านการเขียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุด ในทุกชั้นปี โดยเฉพาะการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษพบว่าต่ำกว่าข้ออื่น ๆ (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) ส่วนการศึกษาของมารศรี แนวจำปา และคณะ สรุปว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี มีการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และด้านการสื่อสาร (มารศรี แนวจำปา และคณะ, 2561) เช่นเดียวกับของ ชนกร

แก้วมณี สรุพบว่า ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับดี (ชนุกร แก้วมณี, 2562)

1.4 ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.64) อาจจะเป็นเพราะว่า กิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่จัดจะเน้นให้นักศึกษามีกระบวนการคิดพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบกับการเรียนในหลักสูตรพยาบาลจะดำเนินการสอนในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง มีการวิเคราะห์กรณีศึกษา มีการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีการอภิปรายกลุ่ม และการสะท้อนคิด ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้นักศึกษาเกิดการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้วยเช่นกัน ซึ่งการศึกษาของ ชนุกร แก้วมณี สรุพบว่า อยู่ในระดับดี (ชนุกร แก้วมณี, 2562) ส่วนการศึกษาของ ชัยวัฒน์ ไบไม้ และคณะ สรุพบว่า ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเช่นกัน (ชัยวัฒน์ ไบไม้ และคณะ, 2562)

1.5 ทักษะการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) อาจจะเป็นเพราะว่ากิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่จัด นักศึกษาพยาบาลสามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาแล้วคิดวิเคราะห์หากลั่นกรองอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Project Based Learning กิจกรรมเน้นให้นักศึกษาจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว และปลูกฝังการเป็นวิชาชีพพยาบาล ซึ่งความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญที่นักศึกษาได้รับการเน้นย้ำตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนในวิทยาลัย ส่วนการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีลักษณะของรายวิชาทางการพยาบาลที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ก็จะเน้นให้นักศึกษาเรียนรู้พร้อมกับกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ซึ่งการศึกษาของ มารศรี แนวจำปา และคณะ สรุพบว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และด้านการสื่อสาร (มารศรี แนวจำปา และคณะ, 2561) ส่วนการศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ สรุพบว่า ทักษะการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูง (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) เช่นเดียวกับของ ดาราวรรณ รongเมือง สรุพบว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอยู่ในระดับสูง และทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ก็อยู่ในระดับสูง (ดาราวรรณ รongเมือง, 2562)

1.6 ทักษะการร่วมมือ พบว่า อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีความร่วมมือ และประสานงานระหว่างเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน อาจารย์ และบุคลากร อีกทั้งยังมีการประสานงานกับวิทยากรและหน่วยงานอื่น กิจกรรมมีการสาธิตย้อนกลับและมีการสะท้อนคิด ประกอบกับในการเรียนการสอนพยาบาลมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทำให้มีโอกาสพัฒนาทักษะการประสานงาน การทำงานเป็นทีม และแสดงบทบาททั้งผู้นำและสมาชิกในทีม ซึ่งการศึกษาของ ชนุกร แก้วมณี สรุพบว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์มีทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ อยู่ในระดับดี (ชนุกร แก้วมณี, 2562)

2. เปรียบเทียบทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามปัจจัย ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 เพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาส่วนใหญ่เน้นพัฒนาทักษะของนักศึกษาทุกด้าน ทุกเพศไปพร้อม ๆ กัน และนักศึกษาเองก็มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่แล้ว เพราะกิจกรรมจะเน้นการมีส่วนร่วม มีการ บูรณาการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน วิชาชีพพยาบาล และอีกส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีจำนวนใกล้เคียงกัน จึงไม่มีความแตกต่างในระดับทักษะและความคิดเห็นต่อกิจกรรมพัฒนานักศึกษา การศึกษาของ ชูติมา พรหมผุย และพิเชษฐ์ พรหมผุย สรุปว่า นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างชายและหญิง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบประสานพลังไม่แตกต่างกัน ทั้งในระดับภาพรวมและองค์ประกอบหลัก (ชูติมา พรหมผุย และพิเชษฐ์ พรหมผุย, 2562) แต่การศึกษาของ ธนกฤตา แจ่มดวง ที่พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปกรที่มีเพศแตกต่างกันจะมีระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยรวมแตกต่างกัน (ธนกฤตา แจ่มดวง, 2561)

2.2 อายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีอายุที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในช่วง 18 - 22 ปี แต่ในการเข้าร่วมกิจกรรมยังมีความเกรงใจที่จะร่วมกิจกรรมกับรุ่นพี่ซึ่งมีอายุมากกว่า และในบางกิจกรรมนักศึกษาที่มีอายุมากกว่าจะมีประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมที่มากกว่าด้วย ซึ่งจากผลงานวิจัยนี้ได้พบว่า นักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 22 ปี มีทักษะที่สูงกว่านักศึกษาอายุน้อยกว่าในด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้

2.3 ชั้นปีที่ศึกษา พบว่า ชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่แตกต่างกันนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับชั้นปีของนักศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในรายวิชาของแต่ละชั้นปี ซึ่งในแต่ละชั้นปีจะมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งที่ได้เข้าร่วมมาก่อน และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนการสอนที่ผ่านมา ซึ่งการศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ สรุปว่า ทักษะโดยรวมของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีทักษะสูงกว่าชั้นปีที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) แต่ของ วรรัตน์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน สรุปว่า ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีทักษะสัมพันธภาพ ได้แก่ ด้านการเคารพในผู้อื่น ด้านการยอมรับ ด้านการเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ไม่แตกต่างกัน (วรรัตน์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2557)

2.4 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA) พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสมที่แตกต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า วิทยาลัยจัดกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกันจากอาจารย์ นักศึกษา ซึ่งนักศึกษาทุกคนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมเท่าเทียมกัน และสนับสนุนให้ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ที่ดี หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในบางกิจกรรมมาเป็นผู้นำ การศึกษาของ วริยา จันทร์ขำ สรุปว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่มีผลการเรียนระดับเกียรติคุณกับผลการเรียนระดับปกติมีทักษะความคิดและอภิปญญาโดยรวมไม่แตกต่างกัน (วริยา จันทร์ขำ, 2561) การศึกษาของ วรตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน สรุปว่า เกรดเฉลี่ยสะสมที่ศึกษาต่างกันมีทักษะสัมพันธภาพ ได้แก่ ด้านการเคารพในผู้อื่น ด้านการยอมรับ ด้านการเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ไม่แตกต่างกัน (วรตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2557) แต่ของ ธนกฤตา แจ่มดวง สรุปว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปกรที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกันจะมีระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยรวมแตกต่างกัน (ธนกฤตา แจ่มดวง, 2561)

2.5 บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา พบว่า บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่จัดให้นักศึกษาสามารถเป็นผู้นำ คณะกรรมการ และผู้ร่วมได้ทุกกิจกรรม ซึ่งนักศึกษาจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมถึงแม้บทบาทจะต่างกัน และมีโอกาสเข้าร่วมที่เท่าเทียมกัน การศึกษาของ ชุติมา พรหมมุข และพิเชษฐ พรหมมุข สรุปว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบประสานพลังไม่แตกต่างกันทั้งในระดับภาพรวมและองค์ประกอบหลัก (ชุติมา พรหมมุข และพิเชษฐ พรหมมุข, 2562) เช่นเดียวกับของ วรตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน สรุปว่า สถานภาพการเข้าร่วมกิจกรรมต่างกันมีทักษะสัมพันธภาพ ได้แก่ ด้านการเคารพในผู้อื่น ด้านการยอมรับ ด้านการเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ไม่แตกต่างกัน (วรตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2557)

2.6 ร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา พบว่า ร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกันมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาพยาบาลอาจเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นใจผู้อื่นที่มีความเดือดร้อน และมีใจรักในงานบริการเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่วิทยาลัยจัดส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่พัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้านทั้ง 5 ด้าน แต่กิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วมเป็นประจำ คือ กิจกรรมจิตอาสา ดังนั้นไม่ว่านักศึกษาพยาบาลจะมีร้อยละการเข้าร่วมที่ต่างกัน ก็ไม่ทำให้ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วรตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน สรุปว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกันมีทักษะสัมพันธภาพ ได้แก่ ด้านการเคารพในผู้อื่น ด้านการยอมรับ ด้านการเห็นใจ เข้าใจความรู้สึก

ของผู้อื่น ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ไม่แตกต่างกัน (วรรัตน์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีทักษะในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ แตกต่างกัน และชั้นปีที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะอาชีพและชีวิต ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ วิทยาลัยพยาบาลควรจัดหากิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาตนเองของนักศึกษาในโดยเฉพาะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ให้มีศักยภาพมากขึ้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะด้านการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ ยังอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการให้เกิดในตัว of นักศึกษา และมีลำดับของการพัฒนาทักษะของนักศึกษาจนถึงจบปีการศึกษา และควรศึกษารูปแบบที่จะพัฒนากิจกรรมพัฒนานักศึกษาในบริบทของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ. (2558). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 25(2), 178-193.
- ชนุกร แก้วมณี. (2562). ทักษะศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, 3(3), 11-27.
- ชัยวัฒน์ ไบไม้ และคณะ. (2562). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. วารสารพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 14(1), 58-73.
- ชุดิมา พรหมผุย และพิเชษฐ์ พรหมผุย. (2562). คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบประสานพลังของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 13(3), 88-101.

- ดาราวรรณ รองเมือง. (2562). บรรยายากาศการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 6(1), 167-177.
- ธนกฤตา แจ่มด้วง. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรตามนโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนครปฐม, 5(2), 146-160.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 3(2), 208-222.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาล และการสาธารณสุขภาคใต้, 6(1), 91-105.
- มารศรี แนวจำปา และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารศรีวันลัทธิวิจัย, 8(2), 109-116.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2549). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัถนันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2557). ความเชื่ออำนาจในตน การเรียนรู้โดยการกำกับตนเองทักษะทางสังคมและสัมพันธภาพเพื่อการช่วยเหลือของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 40(1), 54-68.
- วริยา จันทรขำ. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนกับการพัฒนาทักษะความคิดและคุณลักษณะแบบบอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ใน เอกสารงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (2562). แผนยุทธศาสตร์สถาบันพระบรมราชชนก สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง. ใน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปี 2563 - 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การกำหนดมาตรฐานการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- อติญาณ์ ศรีเกษตริน และคณะ. (2563). องค์ประกอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 13(2), 29 - 46.

อัครเดช นีละโยธิน. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริการการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Best, J. W. (1977). Research in Education (3rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.

ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง
ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดเลย*
STRATEGIES FOR HIGHWAY ACCIDENT PREVENTION ON HIGHWAYS
OF LOEI 1 HIGHWAY DISTRICT, LOEI THAILAND

วิไลพร แก้วสิมมา

Wilaiporn Kawssimma

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: kunnukoongkra@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง 2) กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง และ 3) การประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ดำเนินการศึกษาแบบผสมผสาน เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ประชากร คือ ผู้ใช้บริการทางหลวงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 332,515 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการบนทางหลวงเลย จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หัวหน้าแผนก จำนวน 12 คน ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 ประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ให้บริการบนทางหลวงเลย เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน ใช้แบบประเมิน วิเคราะห์สถิติด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการป้องกันอุบัติเหตุบนทางหลวง โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.65$) ได้แก่ 1.1) ใช้รถถนนปลอดภัย 1.2) ถนนและสัญญาณจราจรปลอดภัย 1.3) ยานพาหนะปลอดภัย 1.4) ตอบสนองหลังเกิดอุบัติเหตุ และ 1.5) การบริหารจัดการความปลอดภัย 2) การกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การป้องกันอุบัติเหตุ ได้แก่ 2.1) เสริมสร้างปลอดภัยแบบบูรณาการ 2.2) สัญจรปลอดภัยด้วยวินัยจราจร 2.3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริมปลอดภัย และ 2.4) เครือข่าย

* Received 21 June 2021; Revised 22 December 2021; Accepted 27 December 2021

จิตอาสาแพทย์ฉุกเฉิน และ 3) ผลประเมินยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยระดับ $\mu > 3.51$ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ, แนวทางหลวงเลขที่ 1

Abstract

The objectives of the research article were: 1) study condition and problem for highway accident prevention on highway, 2) define strategy for highway accident prevention on highway, and 3) to evaluate highway accident prevention on highway of Loei 1. The combined study was conducted, both quantitative and qualitative in the research and development model, it is divided into 3 phases: phases 1 to study condition and problem for accident, population is 332,515 highway users aged 18 years and over. A sample group of 400 persons who was driving on highway of Loei, the questionnaire was used with statistics analysis on frequency, percentage, mean and standard deviation. Phases 2 define strategy for accident prevention by the key informants were department head of 12 persons, and also using in-depth interviews, group discussions, content analysis, and phases 3 evaluate accident prevention the key informants by specific selected were 30 person who driving on highway of Loei, for using an assessment was used with statistics analysis on frequency, percentage, mean, standard deviation and summarize the overview. This research found that: 1) condition and problem for highway accident prevention on highway was high level ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.65$) such as 1.1) driver safety, 1.2) roads and traffic safety, 1.3) vehicle safety, 1.4) reaction of after accident, and 1.5) security management. 2) Strategic definable consists of vision, mission, goals and strategies including with 2.1) improving integrated safety, 2.2) safe driving with traffic discipline, 2.3) technology and innovation for safety, and 2.4) emergency medical service of volunteer network. And 3) strategic evaluation was appropriate and possibility, average level $\mu > 3.51$ or higher was considered to pass the assessment criteria.

Keywords: Strategy, Accident Prevention, Loei 1 Highway District

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาความปลอดภัยทางถนนเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศกำลังเผชิญอยู่ และแนวโน้มมีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บสูงขึ้น โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization:

WHO) ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า อุบัติเหตุทางถนนเป็นปัจจัยหนึ่งของการเสียชีวิตของผู้คนทั่วโลก และในทุก ๆ ปี มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณ 1.3 ล้านคน มีผู้บาดเจ็บหรือพิการประมาณ 50 ล้านคน อุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุการตายอันดับแรกในกลุ่มอายุ ระหว่าง 15 - 29 ปี และเป็นสาเหตุการตายอันดับสองในกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 5 - 14 ปี นอกเหนือจากนั้นมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นกลุ่มคนเดินเท้า ผู้ใช้รถจักรยาน และผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ซึ่งปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน คือ คน รถ ถนน และสภาพแวดล้อม ด้วยความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุตามแนวทางสากล องค์การสหประชาชาติได้เรียกร้องให้ทุกประเทศให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยทางถนน จึงได้ประกาศเจตนารมณ์ปฏิญญามอสโก กำหนดให้ ค.ศ. 2011 - 2020 (พ.ศ. 2554 - 2563) เป็นทศวรรษแห่งการปฏิบัติการเพื่อความปลอดภัยทางถนน โดยมีหลักการสำคัญคือการวางระบบที่เอื้อต่อปลอดภัย พัฒนา ออกแบบระบบการขนส่งทางถนนให้มีความปลอดภัย กำหนดเจ้าภาพหลักรับผิดชอบบูรณาการการทำงานร่วมกัน และได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ประเทศสมาชิกมีการกำหนดทิศทาง แผนงาน มาตรการในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน โดยมีเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของโลกถึงร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ภายใต้กรอบข้อเสนอ 5 เสาหลัก ประกอบด้วย เสาที่ 1 การบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนน เสาที่ 2 ถนนและการสัญจรอย่างปลอดภัย เสาที่ 3 ยานพาหนะปลอดภัย เสาที่ 4 ผู้ใช้รถใช้ถนนปลอดภัย เสาที่ 5 การตอบสนองหลังการเกิดอุบัติเหตุ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2554) จากสถานการณ์ดังกล่าวในการเกิดอุบัติเหตุทางถนนมีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรง ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน มีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นรัฐบาลจัดตั้งศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนเป็นองค์กรระดับชาติ เพื่อดูแลงานด้านความปลอดภัยทางถนน โดยบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาชนทุกภาคส่วน เข้าร่วมมือกันสร้างความปลอดภัยทางถนนให้แก่ประชาชน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2559)

โดยให้ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจัดทำแผนปฏิบัติการทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2554 - 2563 (Decade of Action for Road Safety) ซึ่งการดำเนินการด้านความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบปฏิญญามอสโก โดยมีเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่ำกว่า 10 คนต่อประชากรกรหนึ่งแสนคน ในปี พ.ศ. 2563 มีกรอบแนวทางการดำเนินงานความปลอดภัยทางถนนโลก คือ 1) การพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ 2) การดำเนินการในการออกแบบถนนและการจัดการโครงข่ายที่รองรับผู้ใช้รถใช้ถนนทุกกลุ่ม 3) การดำเนินการเพื่อให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยของรถ 4) การดำเนินการเพื่อให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนนทุกกลุ่ม 5) การปรับปรุงการดูแลรักษาผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ โดยกำหนดแนวทางในการทำงานไว้ 8 ประการ

ดังนี้ 1) ส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย 2) ลดพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับชยานพาหนะ 3) แก้ไขปัญหาจุดเสี่ยง จุดอันตรายบนถนน 4) ปรับพฤติกรรมของผู้ขับชยานพาหนะให้ใช้ความเร็วตามกฎหมายกำหนด 5) ยกระดับมาตรฐานยานพาหนะให้ปลอดภัย 6) พัฒนาสมรรถนะผู้ไร้รถใช้ถนนให้มีความปลอดภัย 7) พัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินการรักษาและฟื้นฟูผู้บาดเจ็บ และ 8) พัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2554) เพื่อยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชนในด้านการป้องกันและแก้ไขการเกิดอุบัติเหตุจราจรอันนำไปสู่การบาดเจ็บและเสียชีวิต โดยมีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2561) จากความพยายามแก้ไขปัญหาคอุบัติเหตุทางถนนที่ผ่านมา ปี พ.ศ. 2560 มีผู้เสียชีวิต 15,256 คน และผู้บาดเจ็บ 1,002,193 คน ทำให้ประเทศไทยมีอัตราผู้เสียชีวิตอันดับ 1 ในเอเชียและสูงเป็นอันดับ 2 ของโลกโดยมีผู้เสียชีวิต 24,237 คน คิดเป็น 2,020 คน/เดือน หรือ 66 คน/วัน ส่งผลให้สูญเสียงบประมาณในการดูแลรักษาพยาบาล เกิดผลกระทบในระดับครอบครัว และเศรษฐกิจระดับมหภาค เนื่องจากต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการผลิตของประเทศ (สำนักกรรมการธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559)

การป้องกันและแก้ไขการเกิดอุบัติเหตุจราจรในชุมชนได้รับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งแนวทางหลวงเลขที่ 1 มีการดำเนินการโครงการกิจกรรมปรับปรุงทางหลวงผ่านย่านชุมชน ในทางหลวงหมายเลข 21 ตอนภูสวรรค์ - เลย ระหว่าง กม.408 + 250 - กม. 409 + 000 ซึ่งเป็นทางสายหลักที่เชื่อมระหว่างจังหวัดเลยไปยังอำเภอกุเรือและอำเภอด่านซ้าย เพื่อเป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดกลุ่มอีสานตอนบนและเป็นการเตรียมการรองรับ AEC ตอบสนองตามกลยุทธ์การปรับโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถยกระดับรายได้จากการค้าการท่องเที่ยว และการบริการตามความต้องการของประชาชน ซึ่งสภาพเส้นทางในปัจจุบันมีปริมาณการจราจรสูงและบริเวณดังกล่าวเป็นทางแยกอันตราย มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จึงควรปรับปรุงและขยายช่องทางเพิ่มจาก 2 ช่องการจราจร เป็น 4 ช่องการจราจร จากโครงการก่อสร้างดังกล่าวได้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทำให้จังหวัดเลยได้มีการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ การป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง แนวทางหลวงเลขที่ 1 ได้มีการปรับปรุงทางหลวงผ่านย่านชุมชน เป็นกิจกรรมที่กรมทางหลวงได้ให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการทางหลวง โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้มีกระบวนการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา และมีการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติเหตุทางถนน จังหวัดเลย และคณะทำงานขับเคลื่อนการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนจังหวัดเลย เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกำหนดนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุร่วมกันดำเนินมาตรการป้องกัน

อุบัติเหตุทางถนนอย่างจริงจัง ตามกรอบทศวรรษความปลอดภัยทางถนน (แผนงานสนับสนุนในระดับจังหวัด, 2563) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการและปฏิบัติงานในองค์กรแขวงทางหลวงเลยที่ 1 กรมทางหลวง 1 มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง และการประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปบูรณาการปฏิบัติใช้กับชุมชนป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1
3. เพื่อการประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการศึกษาแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง โดยผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์การคัดเลือกคือ เรื่องที่ทันสมัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการทางหลวงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในจังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 332,515 คน แบ่งเป็น

3 เขต มีจำนวน 10 อำเภอ ประกอบด้วย เมืองเลย จำนวน 76,873 คน นาด้าง จำนวน 17,058 คน เชียงคาน จำนวน 38,013 คน ปากชม จำนวน 26,826 คน วังสะพุง จำนวน 70,148 คน ภูกระดึง จำนวน 21,985 คน ภูหลวง จำนวน 15,954 คน ผาขาว จำนวน 27,401 คน เอร่าวัน จำนวน 22,399 คน และหนองหิน จำนวน 15,858 คน (สำนักทะเบียนอำเภอวังสะพุง กรมการปกครอง, 2563) 2) กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนผู้ใช้บริการบนทางหลวงเลยที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายเลือกพื้นที่แบ่งเขตตามการเลือกตั้ง ประกอบด้วย เมืองเลย จำนวน 93 คน นาด้าง จำนวน 20 คน เชียงคาน จำนวน 45 คน ปากชม จำนวน 30 คน วังสะพุง จำนวน 85 คน ภูกระดึง จำนวน 27 คน ภูหลวง จำนวน 20 คน ผาขาว จำนวน 33 คน เอร่าวัน จำนวน 27 คน และหนองหิน จำนวน 20 คน จำนวน 400 คน (การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดสัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 เท่ากับระดับความเชื่อมั่น 95%) โดยใช้สูตรของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด และ 3) ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ด้านภาษา และด้านการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ใช้บริการบนทางหลวงเลยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หัวหน้าแผนกแขวงทางหลวงเลยที่ 1 จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติคือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เฉพาะทาง มีอายุการทำงานมากกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง และ 2) ร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง และระยะที่ 2 ร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง 1 ใช้การสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ในองค์กร (SWOT ANALYSIS) นำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

ขั้นตอนที่ 2 การร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ประกอบด้วย แขวงทางหลวงเลยที่ 1 แขวงทางหลวงชนบทเลย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเลย สำนักงานขนส่งจังหวัดเลย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง สถานีตำรวจทางหลวง 4 กองกำกับการ 4 กองบังคับการตำรวจทางหลวง สถานีตำรวจภูธรเมืองเลย สาธารณสุขจังหวัดเลย บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด มูลนิธิสว่างศีรีธรรม และภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย เลือกรุ่นตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องการร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง และ 2) การร่างยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บด้วยตนเอง ได้แก่ การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และสนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

3. การประเมินและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

ขั้นตอนที่ 2 การเผยแพร่ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง

แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้เชี่ยวชาญในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารจำนวน 5 คน ประกอบด้วย แขวงทางหลวงเลยที่ 1 แขวงทางหลวงชนบทเลย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเลย สำนักงานขนส่งจังหวัดเลย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง 2) นักวิชาการในระดับกรม จำนวน 20 คน และ 3) นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมิน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rensis, 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจคู่มือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้ว ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บด้วยตนเอง โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ และตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจคู่มือ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 208 คน ร้อยละ 52 มีอายุ 25 - 34 ปี จำนวน 181 คน ร้อยละ 45.20 ศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 267 คน ร้อยละ 66.80 และลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท จำนวน 133 คน ร้อยละ 33.20 โดยพบปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลขที่ 1

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา		แปลผล
	μ	σ	
ด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนน	3.05	0.74	ปานกลาง
ด้านถนนและการสัญจรอย่างปลอดภัย	4.19	0.76	มาก
ด้านยานพาหนะที่ปลอดภัย	3.85	0.79	มาก
ด้านผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย	4.32	0.71	มาก
ด้านการตอบสนองหลังการเกิดอุบัติเหตุ	3.57	0.78	มาก
รวม	3.78	0.69	มาก

ตารางที่ 1 สรุประดับปัญหาของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลขที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.69$) ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.71$) ได้แก่ 1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุมีอย่างเพียงพอ ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.83$) 2) การส่งเสริมการสร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ($\mu = 3.50$, $\sigma = 0.88$) และ 3) การติดตามและประเมินผล ประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยทางถนน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 2.85$, $\sigma = 0.60$)

2. ด้านถนนและสัญจรปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.76$) ได้แก่ 1) การติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในบริเวณจุดเสี่ยง และจุดอันตรายครอบคลุมทุกพื้นที่ ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.82$) 2) การตรวจสอบความปลอดภัยทางถนน และปรับปรุงจุดเสี่ยงจุดอันตรายให้ปลอดภัย ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.76$) และ 3) การตรวจตราการข่มขู่ ดุแลการใช้พื้นที่บริเวณข้างทางเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.87$)

3. ด้านยานพาหนะปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.79$) ได้แก่ 1) มีการควบคุม ตรวจสอบ รถโรงเรียน และรถรับส่งนักเรียน ให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยต้องจดทะเบียนเพื่อขออนุญาตให้รับส่งนักเรียนอย่างถูกต้องทุกคัน ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.81$) 2) การกำหนดลักษณะและรูปแบบรถโดยสารสาธารณะที่เหมาะสมและเหมาะสมกับนำมาให้บริการสาธารณะ ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.79$) และ 3) การปรับปรุงมาตรฐานหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับรถจักรยานยนต์เพื่อเพิ่มความปลอดภัย ($\mu = 3.99$, $\sigma = 1.05$)

4. ด้านผู้ใช้รถใช้ถนนปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.78$) ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงด้านความปลอดภัยและมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่ครอบคลุมกับประชาชนทุกกลุ่มวัย ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.62$) 2) การ

กำหนดมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และมีมาตรฐาน ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.72$) และ 3) การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยง ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.71$)

5. ด้านการตอบสนองหลังการเกิดอุบัติเหตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.05$, $\sigma = 0.74$) ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บอย่างปลอดภัย รวดเร็ว ก่อนถึงโรงพยาบาล ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.94$) 2) การช่วยเหลือ รักษาพยาบาลที่จุดเกิดเหตุ และแก้ไขเหตุการณ์ในขณะเกิดอุบัติเหตุ ด้วยระบบรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ($\mu = 3.56$, $\sigma = 0.87$) และ 3) การส่งเสริมระบบประกันภัยที่มีคุณภาพ ดูแลผู้ได้รับอุบัติเหตุอย่างเป็นธรรม ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.72$)

การศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 พบว่า ยุทธศาสตร์ มี 4 ประเด็น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความปลอดภัยทางถนนแบบบูรณาการ	1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายเครือข่ายชุมชนระดับพื้นที่ 2. เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบ (นำร่อง) ขยายเครือข่ายร่วมกับอบต. เมือง และภาคี 1. บรรจุหลักสูตร เยาวชนในสถานศึกษา 2. เพื่อเสริมสร้างนักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ถูกต้อง	1. พัฒนาเครือข่ายในชุมชนดำเนิน การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในระดับพื้นที่โดยหน่วยงานของ รัฐ ให้ การสนับสนุน 1. พัฒนาหลักสูตรปลอดภัย เรียนรู้วินัยจราจร ในสถานศึกษา	1. โครงการขยายเครือข่าย เพื่อชีวิตปลอดภัยไร้อุบัติเหตุ 2. โครงการส่งเสริมวินัยจราจร หลักสูตร เยาวชนปลอดภัย เรียนรู้วินัยจราจร	เกิดการขยายเครือข่ายในชุมชน นักเรียนมีความรู้ และเกิดพฤติกรรม การใช้รถใช้ถนน ถูกต้อง/ปลอดภัย ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เข้าร่วมมีความรู้เพิ่มขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการสัญจรปลอดภัยด้วยวินัยจราจร	1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทักษะและวินัยการจราจร 2. เพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุในจุดเสี่ยงชุมชน 1. เพื่ออำนวยความสะดวกด้านหน้าและในโรงเรียน 2. เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยให้นักเรียน/ผู้ปกครอง	1. พัฒนาความรู้ความเข้าใจและมีทักษะของการใช้รถใช้ถนนกับประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายจราจร 1. อำนวยความสะดวกและเพิ่มความปลอดภัยให้ กับนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน	1. โครงการสัญจรปลอดภัย สร้างวินัยจราจร 2. โครงการอาสาจราจรในโรงเรียน	ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เข้าร่วมมีความรู้เพิ่มขึ้น นักเรียน และผู้ปกครอง ได้รับความพึงพอใจ ร้อยละ 80

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
	1. เพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนของเยาวชน	1. ป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนของเยาวชน	3. โครงการขับขี่ปลอดภัยวัยใสอาสาป้องกันอุบัติเหตุทางถนน	ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เข้าร่วมมีความรู้เพิ่มขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริมความปลอดภัยทางถนน	1. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลจุดเสี่ยงทางหลวง 2. เพื่อให้มีระบบสารสนเทศในการประมวลผลและจัดการฐานข้อมูลจุดเสี่ยง	1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลจุดเสี่ยง บนทางหลวง 2. ส่งเสริมผู้ใช้รถใช้ถนนเกิดตระหนักและลดความประมาท	1. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลจุดเสี่ยง (Black Spot) บนทางหลวงเพื่อการบริหารจัดการ 2. โครงการพื้นที่ข้างทางปลอดภัยด้วยนวัตกรรม	มีระบบฐานข้อมูลจุดเสี่ยง (Black Spot) บนทางหลวง จำนวนอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ลดลง
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างระบบเครือข่ายจิตอาสาบริการการแพทย์ฉุกเฉิน	1. เพื่อให้จิตอาสามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท และปฐมพยาบาล 2. เพื่อฝึกทักษะการปฐมพยาบาล และช่วยฟื้นคืนชีพ	1. พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และการปฐมพยาบาล 2. พัฒนาความรู้พนักงานขับรถโดยสารสาธารณะให้สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินในขณะประสบอุบัติเหตุ	1. โครงการฝึกอบรมจิตอาสาสมัครบริการการแพทย์ฉุกเฉิน 2. โครงการฝึกอบรมพนักงานขับรถโดยสารสาธารณะเพื่อบริการการแพทย์ฉุกเฉิน	ร้อยละ 80 ของจำนวนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 80 ของจำนวนพนักงานขับรถโดยสารสาธารณะมีความรู้เพิ่มขึ้น

การประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ บนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 พบว่า การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 โดยภาพรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.74$) และ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยระดับ $\mu > 3.51$ ทุกด้าน จึงถือยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 และได้จัดทำคู่มือยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.67$) ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ส่งเสริมผู้ใช้รถใช้ถนนเกิดตระหนัก และลดความประมาท” (ผู้บริหารคนที่ 1, 2563) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของ แขวงทางหลวงเลยที่ 1

ประเมินโดยภาพรวม	ประเมิน ความเหมาะสม		แปลผล	ประเมิน ความเป็นไปได้		แปลผล
	μ	S.D.		μ	S.D.	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความปลอดภัย ทางถนนแบบบูรณาการ	4.42	0.79	มาก	4.42	0.67	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสัญจรปลอดภัย ด้วยวินัยจราจร	4.33	0.78	มาก	4.33	0.78	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมเสริมความปลอดภัยทางถนน	4.25	0.75	มาก	4.33	0.78	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างระบบเครือข่าย จิตอาสาบริการการแพทย์ฉุกเฉิน	4.33	0.65	มาก	4.25	0.62	มาก
รวม	4.33	0.74	มาก	4.33	0.71	มาก

ตารางที่ 4 การประเมินผลคู่มือยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1

ที่	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ		
		μ	σ	แปลผล
รูปเล่ม				
1	รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ	4.60	0.51	มากที่สุด
2	มีความชัดเจนของภาพและตัวอักษร	4.80	0.41	มากที่สุด
3	การใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.73	0.46	มากที่สุด
4	ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม และสมบูรณ์	4.33	0.49	มาก
เนื้อหา				
1	เนื้อหามีความครอบคลุมและเหมาะสม	4.60	0.51	มากที่สุด
2	เรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.27	0.46	มาก
3	เนื้อหาสาระและเป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์	4.80	0.41	มากที่สุด
4	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ	4.40	0.51	มาก
การนำไปใช้ประโยชน์				
1	สามารถนำคู่มือไปใช้เป็นการปฏิบัติงานได้จริง	4.60	0.51	มากที่สุด
2	สามารถนำเนื้อหาและกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ	4.60	0.51	มากที่สุด
	รวม	4.64	0.67	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวง
ทางหลวงเลยที่ 1 สรุประดับปัญหาของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทาง
หลวงเลยที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.69$) พบปัญหา ดังนี้ 1) ด้านผู้ใช้รถใช้
ถนนอย่างปลอดภัย ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.71$) ต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัย
เสี่ยงและมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่เหมาะสม 2) ด้านถนนและการสัญจรอย่าง

ปลอดภัย ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.76$) ต้องมีการตรวจสอบความปลอดภัยทางถนนและติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกบริเวณจุดเสี่ยงครอบคลุมทุกพื้นที่ 3) ด้านยานพาหนะที่ปลอดภัย ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.79$) ต้องมีการปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยของรถให้มีมาตรฐานตามมาตรฐานสากล 4) ด้านการตอบสนองหลังการเกิดอุบัติเหตุ ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.78$) ต้องมีการพัฒนาระบบการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บอย่างปลอดภัย รวดเร็ว ช่วยเหลือด้วยระบบรักษาพยาบาลฉุกเฉิน และบูรณาการกับภาคีเครือข่าย และ 5) ด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนน ($\mu = 3.05$, $\sigma = 0.74$) มีการจัดการข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ บันทึกข้อมูล รวบรวมข้อมูลและสถิติที่ถูกต้อง รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพด้านความปลอดภัย ตามที่ อนุศักดิ์ลักษณ์ สมแพง กล่าวถึง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนกับนโยบายความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน พบว่า การสร้างความรับผิดชอบร่วมกันให้กับผู้ใช้รถ ถนน อาทิ การก่อตั้ง Mothers Against Drunk Drivers (MADD) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์เรื่องการเมาไม่ขับ เพื่อสื่อสารให้ผู้ขับขี่มีความรับผิดชอบบนพื้นถนน หรือกฎหมายเกี่ยวกับการคาดเข็มขัดนิรภัย และระบบ Airbag กลายเป็นมาตรฐานความปลอดภัยรถยนต์ต้องมีการนำไปใช้ การให้ความรู้เน้นการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัยการใช้รถใช้ถนน รวมทั้งถนนที่ถูกออกแบบให้รถขับช้า และระมัดระวังผู้ใช้ทางเท้า (อนุศักดิ์ลักษณ์ สมแพง, 2560)

การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 การกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความปลอดภัยทางถนนแบบบูรณาการ 3 โครงการ ได้แก่ 1.1) โครงการขยายเครือข่ายเพื่อชีวิปลอดภัยไร้อุบัติเหตุ 1.2) โครงการส่งเสริมวินัยจราจรหลักสูตร เยาวชนปลอดภัย เรียนรู้วินัยจราจร และ 1.3) โครงการเสริมสร้างความรู้พัฒนาจิตอาสาชุมชนสร้างถนนปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสัญจรปลอดภัยด้วยวินัยจราจร 3 โครงการ ได้แก่ 2.1) โครงการสัญจรปลอดภัย สร้างวินัยจราจร 2.2) โครงการอาสาจราจรในโรงเรียน และ 2.3) โครงการขับขี่ปลอดภัยวัยใสอาสาป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริมความปลอดภัยทางถนน 2 โครงการ ได้แก่ 3.1) โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลจุดเสี่ยง (Black Spot) บนทางหลวงเพื่อการบริหารจัดการ และ 3.2) โครงการพื้นที่ข้างทางปลอดภัยด้วยนวัตกรรม และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างระบบเครือข่ายจิตอาสาบริการการแพทย์ฉุกเฉิน 2 โครงการ ได้แก่ 4.1) โครงการฝึกอบรมจิตอาสาบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และ 4.2) โครงการฝึกอบรมพนักงานขับรถโดยสารสาธารณะเพื่อบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และผลการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ผ่านเกณฑ์การประเมินดังที่ ประเสริฐ อินทร์รักษ์ กล่าวไว้ องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประกอบด้วยพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) การกำหนดทิศทาง ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ และการกำหนดภารกิจ 2) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส

และอุปสรรคเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์การที่สุด 4) การดำเนินยุทธศาสตร์ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแปลงยุทธศาสตร์และนโยบายไปสู่แผนการดำเนินงาน และ 5) การประเมินผลและการควบคุม การประเมินผลและการควบคุม การควบคุมกลยุทธ์ เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ (ประเสริฐ อินทร์รักษ์, 2560)

การประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.74$) และ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยระดับ $\mu > 3.51$ ทุกด้าน จึงถือยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงและการใช้คู่มือการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง มีความพึงพอใจต่อการใช้คู่มือในด้านรูปเล่มมีความชัดเจนของภาพและตัวอักษร ด้านเนื้อหาสาระและเป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ ครอบคลุมและเหมาะสม รวมถึงด้านการนำไปใช้ประโยชน์ สามารถนำคู่มือไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง และนำไปสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ดังที่ สำนักงานตรวจสอบความปลอดภัยงานทาง กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม ได้ศึกษาคู่มือการวางแผนเพื่อยกระดับความปลอดภัยงานทางสำหรับกรมทางหลวงชนบท พบว่า กรมทางหลวงชนบทได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาจากการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางถนน จึงได้ตั้งสำนักงานตรวจสอบความปลอดภัยงานทางขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุดังกล่าว และได้เห็นชอบแนวทางการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางของกรมทางหลวงชนบท โดยในแนวทางดังกล่าวกำหนดให้มีผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทาง 3 ระดับ ได้แก่ ผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับต้น (Inspector) ผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับกลาง (Auditor) และผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับอาวุโส (Senior Auditor) จากการถอดบทเรียนการเกิดอุบัติเหตุได้จัดทำคู่มือการตรวจสอบความปลอดภัยงานทางที่เหมาะสมกับกรมทางหลวงชนบท และพัฒนามาตรฐานผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับต้นในหน่วยงาน ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคของกรมทางหลวงชนบท ทั้งนี้เพื่อให้การตรวจสอบความปลอดภัยงานทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับกลาง (Auditor) เพื่อให้ผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทาง ระดับต้น (Inspector) ที่มีประสบการณ์ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางครบตามข้อกำหนดเข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับกลาง และยกระดับเป็นผู้ตรวจสอบความปลอดภัย

ระดับกลาง (Auditor) ของกรมทางหลวงชนบทต่อไป (สำนักงานตรวจสอบความปลอดภัยงานทาง กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านสภาพและปัญหาการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.65$) ได้แก่ 1) ผู้ใช้รถถนนปลอดภัย 2) ถนนและสัญญาณปลอดภัย 3) ยานพาหนะปลอดภัย 1.4) ตอบสนองหลังเกิดอุบัติเหตุ และ 5) การบริหารจัดการความปลอดภัย ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวง ของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างปลอดภัยแบบบูรณาการ 2) สัญจรปลอดภัยด้วยวินัยจราจร 3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริมปลอดภัย และ 4) เครือข่ายจิตอาสาบริการแพทย์ฉุกเฉิน ด้านการประเมินผลยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลยที่ 1 ผลประเมินยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยระดับ $\mu > 3.51$ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อเสนอแนะต่อชุมชนคือ ควรมีการฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะ ให้ความรู้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ เกี่ยวกับกฎจราจร สัญญาณจราจร เครื่องหมายจราจร ป้ายจราจร และการใช้รถใช้ถนนที่ปลอดภัย ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานคือ ควรเข้มงวดในการออกใบอนุญาตขับรถ โดยจะต้องผ่านทดสอบความรู้ความเข้าใจทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การทดสอบการขับรถโดยการจำลองสถานการณ์ เกี่ยวกับกฎจราจร การใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย โดยจะทำการทดสอบเป็นระยะ ๆ ทั้งผู้ขับขีเดิมและผู้ขับขีใหม่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ควรมีมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่ครอบคลุมกับประชาชนทุกกลุ่มวัย การกำหนดมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และมีมาตรฐาน รวมถึงการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยง เห็นควรขยายผลประเด็นวิจัยเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ด้านผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย ในมิติปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเสี่ยงของคน และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุบนทางหลวง และวิจัยให้ครอบคลุมในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดที่ยังไม่ได้ดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2554). แผนที่นำทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Map) ทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2554 - 2563. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2554). สมุดปกขาวเพื่อถนนปลอดภัย ภายในปี 2593. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน.

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2559). ทิศทางและนโยบายสู่การจัดการความปลอดภัยทางถนนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2561). รายงานประชาชน ประจำปี 2561. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2560). องค์ประกอบการวางแผนกลยุทธ์ในโรงเรียน. วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1), 176-187.
- ผู้บริหารคนที่ 1. (9 สิงหาคม 2563). ยุทธศาสตร์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงของแขวงทางหลวงเลขที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดเลย. (วิไลพร แก้วสิมมา, ผู้สัมภาษณ์)
- แผนงานสนับสนุนในระดับจังหวัด. (2563). รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนประเทศไทย ปี 2561. เรียกใช้เมื่อ 24 มีนาคม 2563 จาก <https://thestandard.co/road-safety-situation-in-thailand-2561/>
- สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูป ระบบความปลอดภัยทางถนน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเรื่อง “การปฏิรูประบบความปลอดภัยทางถนน”. กรุงเทพมหานคร: สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- สำนักงานตรวจสอบความปลอดภัยงานทาง กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม. (2562). คู่มือการวางแผนเพื่อยกระดับความปลอดภัยงานทางสำหรับกรมทางหลวงชนบท. กรุงเทพมหานคร: กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม.
- สำนักทะเบียนอำเภอวังสะพุง กรมการปกครอง. (2563). ข้อมูลพื้นฐานวังสะพุง. เรียกใช้เมื่อ 24 มีนาคม 2563 จาก https://www2.loe.go.th/amphur_content/cate/5
- อนงค์ลักษณ์ สมแพง. (2560). การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์กับนโยบายความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน. วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม, 5(1), 117 – 124.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33*

THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL FOR ACTIVE LEARNING DEVELOPMENT OF CHOPMPHRAPRACHASAN SCHOOL, THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 33

สฤณี วิวาสุขุ

Sarit Wiwasukhu

โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

Chom Phra Prachasan School The Secondary Educational Service Area Office 33, Thailand

E-mail: khunsarit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ เพื่อสร้าง เพื่อศึกษาผลการใช้ และเพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนาซึ่งดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน 2) สร้างรูปแบบ ยกร่างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ ตรวจสอบรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ โดยนำไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562 กับครู จำนวน 122 คน 4) ประเมินรูปแบบโดยครู จำนวน 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบ แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน การมุ่งเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือรวมพลัง การชี้แนะการปฏิบัติ การสะท้อนผลการปฏิบัติ โครงสร้างสนับสนุนจากผู้บริหาร การมีภาวะผู้นำร่วม และชุมชนกัลยาณมิตร 2) รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยรวมรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า

* Received 9 August 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 3 January 2022

คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผลงาน/ชิ้นงานของนักเรียน โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) รูปแบบมีความถูกต้องครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.15)

คำสำคัญ: รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objective of this research were to study the PLC model components, to create the PLC model, to implement the PLC model and to evaluate the Professional Learning Community Model for Active Learning Development of Chomprapachasan School, The Secondary Educational Service Area Office 33 by research and development methodology 4 stages; 1) studying the PLC model components by literature reviewing and interview with 10 experts. 2) Creating the PLC model by drafting the model and the models' suitable assessment by 9 the academic experts. 3) Implementing the PLC model in 2562 school year by 122 teachers. 4) Evaluating the PLC model. The data was collected from 122 teachers. The research tools were interview form, checking form, questionnaires. The statistics used for data analysis were mean standard deviation, content analysis and summary. The finding showed as follow; the Professional Learning Community components consist of 8 factors; shared values and vision, collective focus on student learning, collaboration, expert advice and study visit, reflective dialogue, supportive conditions, supportive and shared leadership and caring community. The PLC model consist of 6 factors; (a) Principle, (b) Objectives, (c) PLCs' elements (d) Learning process (e) Measurement and evaluation and (f) Successfully conditions that the PLC model's suitable in overall was the highest level. The implement results of the PLC model showed the quality of the active learning plan, teacher active learning performance and student work pieces in overall was the highest level. And the PLC model evaluation in accuracy standards, utility standards, propriety standards, and feasibility standards were the highest level ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.15).

Keywords: The PLC Model, Active learning, Active learning performance.

บทนำ

การเรียนรู้ขององค์การในศตวรรษที่ 21 ถือว่าทักษะในการเรียนรู้มีความสำคัญ การจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนทุกระดับชั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจังเพื่อให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้ในวิชาแกนที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน และภาษาที่สำคัญของโลก วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง ศิลปะ การมีจิตสำนึกที่ดีต่อโลกและสิ่งแวดล้อม และการดูแลสุขภาพควบคู่กันไป ทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะชีวิต และการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ทักษะการคิดขั้นสูง และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือกันทำงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมและมีวิถีชีวิตที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, 2561); (วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรและครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะและมีความรู้ความเข้าใจเพื่อพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพราะบุคลากรและครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียน และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และนโยบายของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพและเป็นผู้มีสมรรถนะที่เด่นชัดในปัจจุบัน ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนการสอน สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ สมรรถนะด้านการประเมินการเรียนรู้ และสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการพัฒนาที่นำไปใช้อย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การนิเทศ การประชุมและสัมมนา เป็นต้น ซึ่งรูปแบบเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ความร่วมมือ การเปิดใจรับฟัง การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงร่วมกันน้อย และยังปรากฏผลเชิงประจักษ์ในแง่ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูในพื้นที่ในโรงเรียนเดียวกัน และระหว่างโรงเรียนหรือองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) และนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนของประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศทำให้กระแสนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเริ่มได้รับการกล่าวถึงในกลุ่มของนักวิชาการและนักการศึกษาไทยและมีการศึกษาวิจัยกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการร่วมมือรวมพลังใน การพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ การที่ครูมีความรู้ มีทักษะที่เหมาะสม และมีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Darling-Hammond, L., 1999); (Brookfield, S., 1995) จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) พบว่า การให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้นเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับสากล เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต อีกทั้งเป็นการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็นความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการของตัวผู้เรียนเองและต่อสังคม ทั้งนี้ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลดีนั้นกระทำได้อย่างยากหากขาดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน หรือโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งกระทำโดยลำพังโดยปราศจากการให้ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหรือบริหารจัดการกันเป็นกลุ่ม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มากขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มโรงเรียนระดับพื้นที่ให้เกิดเป็นความร่วมมือกันเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียนตอบสนองความต้องการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ (มินตรา ลายสนธิเสรีกุล, และปิยพงษ์ สุเมตติกุล, 2557)

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ได้ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน และตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียน (โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์, 2561) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับปรับปรุง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลการพัฒนาแบบไม่คงที่ โดยเฉพาะกลุ่มสาระที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน O-NET น้อยกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ครูขาดการวิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งขาดการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน คือ จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระอย่างต่อเนื่อง ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่เรียนอย่างหลากหลายและเข้มข้นมากขึ้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ ส่งเสริมความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องหลากหลายรูปแบบ และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา

ศักยภาพนักเรียนให้หลากหลาย โดยจุดเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาครู คือ สนับสนุนให้ครูช่วยเหลือและเอาใจใส่ผู้เรียนกลุ่มอ่อนในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบสะเต็มศึกษา แบบผสมผสาน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านทักษะการทำโครงการที่ผู้เรียนได้รับรางวัลในระดับประเทศหลายรายการ และพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมปัจจุบันและความก้าวหน้าในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มุ่งเน้นพัฒนาบทเรียนร่วมกันและวิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การเปิดชั้นเรียนและสะท้อนผล เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาผลงานนักเรียนและครูเป็นนวัตกรรมหรือแบบอย่างที่ดีโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) (โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์, 2562)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการสอน แนวการสอน หรือกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน มีความร่วมมือกันและความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียน อ่าน ฟัง และสะท้อนคิด จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้ของผู้เรียนจากสิ่งที่ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงให้ดีขึ้น (วัชร เกษพิชัยณรงค์ และคณะ, 2555) รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตนเองตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกฝนการเรียนรู้ (Bonwell, C. C., & Eison, J. A., 1991) โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการสอนโดยการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย จัดบรรยากาศในชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย และให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของชีวิตประจำวัน (วัชร เล่าเรียนดี และคณะ, 2560); (ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2561) ซึ่งดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ 1) รูปแบบวิธีการสอนและเทคนิคการสอนและประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การมีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานที่ รวมถึงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการ

เรียนรู้ และ 3) ผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียน การแสดงออกของผู้เรียนทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การไตร่ตรองสะท้อนคิด และการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (Meyer, C. & Jones, T. B., 1993); (วัชรฯ เล่าเรียนดี และคณะ, 2560)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและครู จึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและพัฒนาบทเรียนร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีความรู้ความสามารถในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน ทักษะการเรียนรู้ เพิ่มพูนคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการคิด คิวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบของผู้เรียน โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นจะสามารถเป็นนวัตกรรมหรือแบบอย่างที่ดีแก่สถานศึกษาอื่นในการพัฒนาคุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 33
4. ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนารูปแบบ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สมรรถนะครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา อย่างน้อย 3 ปี หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและมีประสบการณ์บริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา อย่างน้อย 3 ปี หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 3 ปี หรือด้านการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากร่างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 33 โดยนำรูปแบบไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562 กับครูโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 122 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ (Analyze) ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) ขั้นเปิดชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียน (Teaching and Observation) ขั้นสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา (Reflect) และขั้นสรุป แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง (Revise) ผลการใช้รูปแบบนำเสนอใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) ผลประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และ 3) การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน 3 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.99, 0.99 และ 0.95 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 122 คน ซึ่งเป็นผู้นำรูปแบบไปปฏิบัติจริงในปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงและปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารายองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ซึ่งดำเนินการโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาความรู้ สมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียน องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน การมุ่งเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือรวมพลัง/การทำงานเป็นทีม การชี้แนะการปฏิบัติ การสะท้อนผลการปฏิบัติ โครงสร้างสนับสนุนจากผู้บริหาร การมีภาวะผู้นำร่วม และชุมชนกัลยาณมิตร มีกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นเปิดชั้นเรียนและสังเกตชั้นเรียน ขั้นสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา และขั้นสรุป แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการ PLC ทักษะการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก สามารถออกแบบและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่

มีประสิทธิภาพ และทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนได้ และผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีเจตคติเชิงบวกต่อการเรียน และมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิต โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จ คือ ควรดำเนินการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีความเด่นชัด มีอัตลักษณ์ของตนเอง จนเป็นวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ PLC และบุคลากรทุกคนต้องให้ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี และความเชื่อมั่นในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เป็นการร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารและครู โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยรูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.09) ดังนี้

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. หลักการของรูปแบบ	การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาโดยกระบวนการแบบร่วมมือรวมพลังและการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องในบริบทของการปฏิบัติงานจริงผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ	1. เพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2. เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
3. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	องค์ประกอบที่ 1 การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ (Shared values and vision) องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) องค์ประกอบที่ 4 การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน (Expert advice and study visit) องค์ประกอบที่ 5 การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflective dialogue) องค์ประกอบที่ 6 การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย (Supportive conditions) องค์ประกอบที่ 7 การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน (Supportive and shared leadership) องค์ประกอบที่ 8 ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community)
4. กระบวนการเรียนรู้	ขั้นวิเคราะห์ (Analyze)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) ขั้นเปิดชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียน (Teaching and observation) ขั้นสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา (Reflect) ขั้นสรุป แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง (Revise)
5. การวัดและประเมินผล	1. การประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2. การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3. การประเมินผลงาน/ชิ้นงานของนักเรียน
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	1. ดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร 2. สนับสนุนปัจจัยที่ช่วยให้การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ 3. ผู้บริหารและครูทุกคนต้องทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี และเชื่อมั่นในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน 4. ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จากการนำรูปแบบไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562 โดยครูพัฒนาบทเรียนร่วมกันและนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2562 ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า 1) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.20) 2) ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.22) และ 3) ผลงาน/ชิ้นงานของนักเรียน โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.26)

รายการประเมิน	N = 122		ระดับการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	
คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.72	0.20	มากที่สุด
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.62	0.22	มากที่สุด
ผลงาน/ชิ้นงานของนักเรียน	4.61	0.26	มากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ด้านความถูกต้องครอบคลุม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.15)

รายการประเมิน	N = 122		ระดับการประเมิน
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความเป็นประโยชน์	4.85	0.22	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้	4.83	0.18	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสม	4.73	0.19	มากที่สุด
ด้านความถูกต้องครอบคลุม	4.74	0.20	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.79	0.15	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน การมุ่งเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือร่วมพลัง/การทำงานเป็นทีม การชี้แนะการปฏิบัติ การสะท้อนผลการปฏิบัติ โครงสร้างสนับสนุนจากผู้บริหาร การมีภาวะผู้นำร่วมและชุมชนกัลยาณมิตร และมีกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การวิเคราะห์ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การเปิดชั้นเรียนและสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา และการสรุป แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มความชำนาญและความเชี่ยวชาญให้กับวิชาชีพครูและผู้บริหาร โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Hargreaves, A, 2003) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีหลักการสำคัญคือ การยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการพัฒनावิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีจุดหมายมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาและติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน การสังเกตชั้นเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับและช่วยสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งครูและโรงเรียน โดยโรงเรียนมีหน้าที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Stoll, M. et. al, 2003) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นต้นทุนสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของครูที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในที่สุด (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560)

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

ทั้งนี้เพราะรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวมีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวคิด การพัฒนารูปแบบ และครอบคลุมภารกิจและเป้าหมายสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาครูและ พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน และตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Saylor, J. G. et al.; Arends, R. I.; Joyce, B. & Weil, M.; บุญเลี้ยง ทุมทอง และ ทิศนา แหมมณี ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมี องค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการ การวัดและประเมินผล (Saylor, J. G. et al., 1981); (Arends, R. I., 1997); (Joyce, B. & Weil, M., 2000) (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2559) และ (ทิศนา แหมมณี, 2556) เช่นเดียวกับผลการวิจัยนี้ของ ประภาภรณ์ คำโอภาส ศึกษาพบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบและ ขั้นตอนการดำเนินงานตามองค์ประกอบ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติและกิจกรรม ผลลัพธ์ของ รูปแบบ และเงื่อนไขของรูปแบบ (ประภาภรณ์ คำโอภาส, 2560) และ ฐาปณัฐ อุดมศรี ศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัย ปฏิบัติการในชั้นเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของ รูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ แผนภาพของรูปแบบและการนำไปใช้ ปัจจัยความสำเร็จ และประโยชน์ที่ได้รับ (ฐาปณัฐ อุดมศรี, 2558)

3. จากการนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ไปใช้ ในปีการศึกษา 2562 โดยการบริหารจัดการตามองค์ประกอบของรูปแบบซึ่งเป็นปัจจัย สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนของครูในโรงเรียน ซึ่งจากผลการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน พบว่า 1) ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่า ครูทุกคนของโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการ จัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการ เรียนรู้ขึ้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้ มาตรฐานการ เรียนรู้ และตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ และนำไปออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมทั้งร่วมกันค้นหากิจกรรม การเรียนรู้ รูปแบบและเทคนิคการสอนที่เน้นการปฏิบัติที่หลากหลายเหมาะสมกับสาระ การเรียนรู้และธรรมชาติผู้เรียน ออกแบบและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน และครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำ หรือเพื่อนครูร่วมชี้แนะ สะท้อนคิด แลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ใน 5 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหา สาระการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน จากนั้นครูผู้สอนจึงได้แก้ไขปรับปรุงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนนำไปใช้จริง จึงทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความชัดเจน สามารถบรรลุผลตามตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ตามรายวิชานั้นได้ และสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้สอนว่าต้องบรรลุผลการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560); (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2561) ที่ว่าการที่สมาชิกทุกคนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียน และช่วยกันวางแผนงาน นำประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน และสามารถนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ในงานของตนเองได้ 2) ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน การเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนรู้ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เพิ่มทักษะการคิดระดับสูง กระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง สำรวจตรวจสอบเจตคติและคุณค่าที่เกิดขึ้นของตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนรับฟังและพิจารณาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ชัดเจน ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา ทั้งการคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง (Marlowe, B. A., & Page, M. L, 2005); (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข, 2561) การพัฒนาสมรรถนะครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนได้สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบแก่ผู้บริหารและครูทุกคน รวมทั้งได้สร้างข้อตกลงและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกัน มีบรรยากาศและมีวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำ และเพื่อนครูในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และนำรูปแบบ เทคนิคการสอน และวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน รวมทั้งการได้รับการนิเทศและสังเกตการสอนของเพื่อนครูในชั้นเรียน การร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ข้อมูลสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้แก่ครูสอนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกใช้เรียนให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่องนี้ ทำให้ครูเกิดความชำนาญและมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น รวมทั้งมีผลงานเชิงประจักษ์หรือรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่สามารถเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ และ 3) ผลการประเมินผลงาน/ชิ้นงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูได้ร่วมกันออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

เชิงรุกและนำมาใช้ในการจัดการเรียนเชิงรุกในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ความร่วมมือระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกความคิดเห็น ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นำความรู้ที่ได้รับมาอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด สร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงาน และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีผลงานหรือชิ้นงานและเกิดประสบการณ์ตรงตามสภาพจริง เป็นไปตามแนวคิดของ (ปรีชาญ เดชศรี, 2545) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเพิ่มความสามารถในการแสดงออกด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากบทเรียน และแนวคิดของ (วัชร เกษพิชัยณรงค์ และคณะ, 2555) ที่ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง โดยการอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง สิ่งที่นักเรียนได้รับ คือ การลงมือทำเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง แล้วใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงให้ดีขึ้น การที่ผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีความรู้ และมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ด้านความถูกต้องครอบคลุม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพัฒนาในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ เกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้เรียนและครู และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและพัฒนาบทเรียนร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และจากการบริหารจัดการด้วยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ (Shared Values and Vision) การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) การรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน (Expert advice and study visit) การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflective dialogue) การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย (Supportive Conditions) การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน (Supportive and Shared Leadership) และชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) ในการส่งเสริมและพัฒนาครูโดยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ทำให้ครูได้พัฒนาตนเอง สมรรถนะครู และพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหน่วยการ

เรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบ เทคนิคการสอน วิธีการสอน และกลยุทธในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้เกิดในภายในสถานศึกษา โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการแบ่งปันแนวคิดและประสบการณ์ที่ดีของตนเองให้เพื่อนครูด้วยกัน พร้อมทั้งได้รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำ และเครือข่ายการศึกษา ทำให้ครูมีสมรรถนะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับที่เชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานทางวิชาการหรือรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Hallam, P. R. et al., 2015) ที่ศึกษาพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการปรับปรุงการทำงานร่วมกันของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เป็นกรอบการดำเนินงานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ เพื่อใช้ในการพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ แสดงดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ การนำรูปแบบไปใช้จริงทำให้ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีคุณภาพ ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และนักเรียนมีผลงาน/ชิ้นงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการประเมินรูปแบบจากครู พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นการพัฒนาครูให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการปฏิบัติงานจริงที่เป็นระบบ สถานศึกษาควรเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำความเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบในการพัฒนาครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูร่วมกันทุกขั้นตอน ให้การสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ต่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาตัวชี้วัดจากองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อย่างชัดเจน เพื่อเทียบเคียงสมรรถนะของการดำเนินงานในแต่ละปีการศึกษา หรือเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนแกนนำอื่น ๆ 2) ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการเทียบเคียงสมรรถนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2561). การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ใน ประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 10 (1): 34-41.
- ฐาปนัฐ อุดมศรี. (2558). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณิธดา เวชญาลักษณ์. (2561). หลักการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู: กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. นนทบุรี: M & N Design.
- ประภาภรณ์ คำโอภาส. (2560). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือตอนบน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชาญ เดชศรี. (2545). การเรียนรูปแบบ Active Learning: ทำได้อย่างไร. วารสาร สสวท, 30(116), 53-55.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล, และปิยพงษ์ สมุตติกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. วารสาร OJED, 9(3), 392-406.
- โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์. (2561). ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561. สุรินทร์: โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์.
- _____. (2562). ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์. สุรินทร์: โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์.
- วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: เพชรเกษม พรินติ้ง กรุป.
- วัชรวิ เกษพิชัยณรงค์ และคณะ. (2555). การเรียนเชิงรุกและเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). การประเมินตนเองและจัดทำแผนพัฒนาดตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan : ID PLAN). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: สกศ.

- Arends, R. I. (1997). *Classroom Instruction and Management*. New York: McGraw Hill.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creative Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report. George Washington University. Washington DC: School of Education and Human Development.
- Brookfield, S. (1995). *Becoming a Critically Reflective Teacher*. New York: Wiley.
- Darling-Hammond, L. (1999). *Teacher quality and student achievement*. Washington: Centre for the study of teaching and policy, university of Washington.
- Hallam, P. R., et al. (2015). Trust and Collaboration in PLC Teams: Teacher Relationships, Principal Support, and Collaborative Benefits. *NASSP Bulletin*, 99(3) (Sep.) ; 193-216.
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society: Education in the age of insecurity*. New York: Teacher College Press.
- Joyce, B. & Weil, M. (2000). *Model of Teaching*. (6th Edition). Boston : Allyn and Bacon.
- Marlowe, B. A., & Page, M. L. (2005). *Creating and Sustaining the Constructivist Classroom*. (2nd ed.). California: Corwin Press.
- Meyer, C. & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning, Strategies for the College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Saylor, J. G. et al. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. (4th Edition). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Stoll, M. et al. (2003). *Professional Learning Community*. New York: Open University Press.

การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*

DEVELOPMENT OF LEARNING COMMUNITY TO ENHANCE CREATIVE SKILLS IN INNOVATION RESEARCH OF GRADUATE STUDENTS

ชิตชไม วิสตุกุล

Chidchamai Visuttakul

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: chidchamai.v@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 3) ศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และ 4) ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 12 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยมีลักษณะเป็นเว็บไซต์ร่วมกับการเรียนการสอน 2) แบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษา 3) แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษา และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t - test for dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยมีลักษณะเป็นเว็บไซต์ร่วมกับการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการเรียนการสอน 3) ผลการเรียนรู้ และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ 2) นักศึกษามีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และ

* Received 9 August 2021; Revised 24 December 2021; Accepted 28 December 2021

4) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.47)

คำสำคัญ: รูปแบบชุมชนการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้, นวัตกรรมวิจัย, บัณฑิตศึกษา

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) develop learning community model which the enhancement of creative skills in innovation research was integrated into learning and teaching for graduate students, 2) study graduate students' research skills learning achievement, 3) study graduate students' innovation research work ability, and 4) evaluate graduate students' satisfaction towards the learning community model. The quasi-experimental design was employed and the sample group was selected by using a purposive sampling technique, including 12 first year graduate students of Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Pathum Thani in Semester 1 of 2020 Academic Year. The instruments included 1) learner's research learning community model in the form of website for learning and teaching, 2) a knowledge and educational research skills assessment form, 3) an innovation research work ability evaluation form, and 4) a graduate students' satisfaction form. Percentage, mean and standard deviation (SD) as well as t-test for dependent samples were applied for statistical analysis. The results revealed that 1) the development of community learning model integrated into learning and teaching showed the highest level of suitability and the four components of the model consist of 1) Input 2) Process of learning 3) Output and 4) Feedback, 2) the students' learning achievement after the model implementation was higher with the significant level at .05, 3) students exhibited the high level of innovation research work ability ($\bar{X} = 3.93$) and 4) the students had a high level of satisfaction towards the learning community model ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.47).

Keywords: Learning Community Model, Learning Achievement, Innovation Research, Graduate Students

บทนำ

ภาวะความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้เกิดเครือข่ายโทรคมนาคมดิจิทัลที่เชื่อมโยงโลกในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน

สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 ล้วนส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง รวมถึงบทบาทของครูผู้สอนในทุกระดับต้องมีความตระหนักและพิจารณาถึงการศึกษาโดยรวมที่เน้นทักษะของผู้เรียนให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ให้รู้จักการสร้างสรรค์ร่วมกันวางแผน รู้จักแยกแยะ รู้จักประยุกต์ วิจัยค้นคว้า สร้างผลงาน วางแผนและประมวลผลเป็น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น (วิจารณ์ พานิช, 2555) การจัดการเรียนการสอนในลักษณะของชุมชนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดความใกล้ชิดและเป็นกันเองในกลุ่มผู้เรียน ผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกของชุมชน คนในสถานศึกษามีความร่วมมื้อมีส่วนร่วมใจ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะแบ่งปันและแลกเปลี่ยนด้านเทคนิควิธีการสอนระหว่างกันอย่างเปิดเผย ผู้สอนสามารถสังเกตการเรียนรู้ได้ ในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดมาจากสังคมแห่งการเรียนรู้จากนโยบายการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 ที่กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ จากชุมชนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (สนอง โลหิตวิเศษ, 2559)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) มีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกในชุมชนมีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ โดยที่ทุกคนได้คิดและปฏิบัติร่วมกันเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน รวมถึงการสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและชุมชน ซึ่งมีจุดเน้นที่การมีส่วนร่วมของสมาชิก ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้นำผลเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติซึ่งเป็นวิถีร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (สนอง โลหิตวิเศษ, 2559) ชุมชนการเรียนรู้เปรียบเสมือนการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจากเดิมรูปแบบชุมชนการเรียนรู้อาจยังมีข้อจำกัดในด้านสถานที่ เวลา และการปฏิสัมพันธ์กันภายในชุมชน ต่อมาเมื่อมีการนำเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ในทุกภาคส่วนของสังคมจึงทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่หรือชุมชนการเรียนรู้แบบออนไลน์เริ่มเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมปฏิสัมพันธ์โดยมีเป้าหมายและพันธกิจร่วมกันผ่านกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน และแลกเปลี่ยนความรู้ของตนเองและพัฒนาองค์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ได้รับเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้สังคมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (บุญชู บุญลิขิตศิริ, 2553) ซึ่งมีกระบวนการสร้างความรู้สามารถบูรณาการให้เข้ากับการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในลักษณะของรูปแบบและสิ่งแวดล้อมของ E - Learning ซึ่งมีเนื้อหาสาระของความรู้ ผู้สอนและผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง

(ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2548) โดยที่รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยการผสมผสานเทคโนโลยีนี้จะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนรวมถึงแหล่งข้อมูลภายนอกเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีเป้าหมายในทิศทางเดียวกันผ่านสังคมสื่อสารยุคดิจิทัลและโซเชียลมีเดียที่มีอยู่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ Google Classroom Line ฯลฯ และนำเสนอผลงานเพื่อศึกษาร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การวิจารณ์เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้เรียน กับอาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญภายนอก ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ เวลา และการปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนอีกต่อไป

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบผสมผสานเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งแสวงหาและสร้างสรรค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของผู้เรียนในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ซึ่งสอดคล้องกับ (ชุติมา สัจจานันท์, 2554) การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูง มุ่งสร้างนักวิชาการ นักวิชาชีพ นักวิจัยที่มีสมรรถนะทางวิชาการวิชาชีพในระดับสูงเป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้นำทางความคิด มีความสามารถแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยกระบวนการวิจัย การวิจัยจึงเป็นสมรรถนะที่จำเป็นยิ่งสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา แต่ในผลการศึกษาของ (วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์ และคณะ, 2557) ยังพบว่าเกิดปัญหาความล่าช้าในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ เนื่องจากด้านคุณลักษณะส่วนตัวของนิสิต ด้านความรู้ในการทำวิจัย ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

ในขณะเดียวกัน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มีพันธกิจส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่มุ่งผลิตมหาบัณฑิตเพื่อไปเป็นครูประจำการและบุคลากรด้านการศึกษานั้นจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติให้ทัดเทียมนานาชาติได้ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาในส่วนของการทำงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยการผสมผสานเทคโนโลยีร่วมกับการจัดการเรียนการสอนมาในข้างต้น จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยจากการปฏิบัติงานกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยรวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในการทำหน้าที่ของผู้สอนเพื่อผู้เรียน

โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อให้เป็นมหาบัณฑิตที่มีความรู้และสามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อการศึกษาได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนและหลังการเรียนผ่านชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลังการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ECI 601 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 61 (นักศึกษาไทย) จำนวน 12 คน และกลุ่ม 66 (นักศึกษาต่างชาติ) จำนวน 15 คน มีนักศึกษารวมจำนวน 27 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่ม 61 (นักศึกษาไทย) มีนักศึกษาจำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการเลือกคือ ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน เนื่องจากกลุ่มนักศึกษาไทยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่มหาวิทยาลัย แต่กลุ่มนักศึกษาต่างชาติใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 100% เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยมีลักษณะเป็นเว็บไซต์ร่วมกับการเรียนการสอน ใช้เว็บไซต์ในการเชื่อมต่อกันในชุมชนฯ ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย และให้สมาชิกได้พบปะกันทางออนไลน์ ได้แก่

Google Classroom และแอปพลิเคชัน Line รวมถึงตั้งประเด็นคำถามและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้เรียน

2. แบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษา ซึ่งใช้วัดก่อนและหลังเรียน มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษา จำนวน 27 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบบประเมินฯ นี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นดังนี้ ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ และควรปรับปรุง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้รวมกับการเรียนการสอน จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบเว็บไซต์ชุมชนการเรียนรู้ฯ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการเรียนการสอน และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยที่ 1 ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านชุมชนการเรียนรู้ ด้านวัดประเมินผลการวิจัย และด้านเนื้อหาวิชา จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้รวมกับการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

เครื่องมือวิจัยที่ 2-4 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านชุมชนการเรียนรู้ ด้านวัดประเมินผลการวิจัย และด้านเนื้อหาวิชา จำนวน 5 คน โดยการใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ที่ 1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษา มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.29-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.29 - 0.57 และค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.87 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 4 ซึ่งเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นเนื้อหาวิชา ECI 601 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่ม 61 มีจำนวนนักศึกษา 12 คน

ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มีวิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทดลองการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนเรียน ในขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมผู้เรียน เพื่อการสร้างและทำความเข้าใจ กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการเรียน แนะนำวิธีการเรียน แนะนำการทำกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียนและหลังเรียน แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ขอบเขตเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวก่อนเริ่มกระบวนการเรียนการสอนร่วมกับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษาก่อนเรียน

2. ขั้นระหว่างการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนร่วมกับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ กำหนดให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างดำเนินการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาร่วมกับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว

3. ขั้นหลังเรียน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนร่วมกับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษาก่อนเรียน และทำแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยการที่ผู้วิจัยเป็นผู้แจกให้แล้วเรียกเก็บคืนได้ครบทุกฉบับ จากนั้นผู้วิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัยร่วมกันประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษาจากชิ้นงานเค้าโครงวิจัย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อภิปราย ประมวลผล และแปลความหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยทางการศึกษา และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

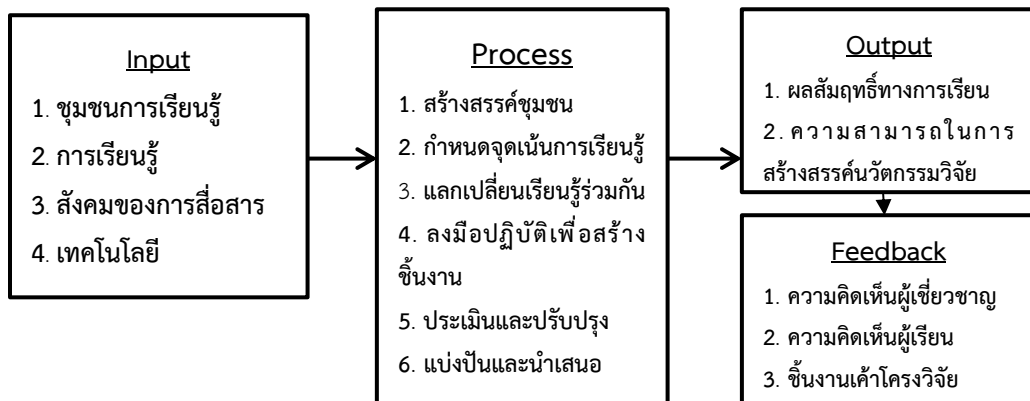
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้และทักษะการทำวิจัยทางการศึกษา ของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนรายวิชา โดยใช้สถิติค่าที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีผลสรุปดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ (ผู้เรียนและผู้สอน) การเรียนรู้ (เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้) สังคมของการสื่อสาร (เครือข่ายสังคมออนไลน์และช่องทางการสื่อสาร) และเทคโนโลยี (ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเครื่องมือการสืบค้น) 2) กระบวนการเรียนการสอน (Process) ได้แก่ สร้างสรรค์ชุมชน กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างชิ้นงาน ประเมินและปรับปรุง และแบ่งปันและนำเสนอ 3) ผลการเรียนรู้ (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทางการวิจัยและความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ความคิดเห็นของผู้เรียน และชิ้นงานเค้าโครงวิจัยที่นำไปปรับปรุง แสดงไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X}$)	ระดับความ เหมาะสม
1.ความเหมาะสมด้านองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้		
1.1 มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย	5.00	มากที่สุด

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X}$)	ระดับความ เหมาะสม
1.2 มีความครอบคลุมตามองค์ประกอบหลักของชุมชนการเรียนรู้ ทั่วไป	5.00	มากที่สุด
1.3 มีความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม	5.00	มากที่สุด
1.4 มีความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	มากที่สุด
1.5 มีระบบฐานทรัพยากรข้อมูลบนชุมชนฯ	4.80	มากที่สุด
1.6 มีช่องทางการติดต่อสื่อสารบนชุมชนฯ ได้แก่ ห้องสนทนา และการอภิปราย	5.00	มากที่สุด
1.7 มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสนทนา วิดีโอ การเชื่อมโยงสู่ภายนอก	5.00	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมด้านขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้		
2.1 การให้สมาชิกร่วมกันตั้งเป้าหมายการเรียนรู้บนชุมชนฯ	5.00	มากที่สุด
2.2 การให้สมาชิกร่วมกันวางแผนและกำหนดตารางเวลาสำหรับ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
2.3 การให้สมาชิกร่วมกันนำเสนอข้อคิดเห็นและประเด็นเกี่ยวกับ การทำวิจัย	5.00	มากที่สุด
2.4 การให้สมาชิกสำรวจปัญหาและเสนอปัญหา	5.00	มากที่สุด
2.5 มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
2.6 การเข้าถึงข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.80	มากที่สุด
2.7 การให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้ทรงคุณวุฒิ	5.00	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ		
3.1 ชุมชนการเรียนรู้ฯนี้สามารถสื่อสารและสร้างความเข้าใจ สำหรับผู้ศึกษาต้องการนำไปใช้ได้	5.00	มากที่สุด
3.2 องค์ประกอบของรูปแบบทรัพยากร กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน เครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกสามารถปฏิบัติได้ จริง	5.00	มากที่สุด
3.3 ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของรูปแบบนี้สามารถปฏิบัติได้ จริง	5.00	มากที่สุด
3.4 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของรูปแบบนี้สามารถปฏิบัติได้ จริง	5.00	มากที่สุด
3.5 หน่วยงานการศึกษาที่ต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย สามารถนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ นี้ไปใช้ปฏิบัติได้จริง	5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.89	มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษาที่ใช้ชุมชนการเรียนรู้ฯ ร่วมกับการเรียนการสอน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t-test for dependent samples)

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	12	30	16.83	3.19	3.46*	0.0027
หลังเรียน	12	30	20.50	3.58		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลังการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน จำนวน 12 คน จากการประเมินชิ้นงานเค้าโครงวิจัยโดยผู้ประเมินจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และระดับปานกลางจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

4. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาจากรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การออกแบบเว็บไซต์ชุมชนการเรียนรู้ฯ มีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.54) ด้านที่ 2 เนื้อหามีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.65) ด้านที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.52) และด้านที่ 4 ผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งต่อไปนี้

1. รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้นั้น อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ การเรียนรู้ สังคมของการสื่อสาร และเทคโนโลยี 2) กระบวนการเรียนการสอน (Process) ได้แก่ สร้างสรรค์ชุมชน กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้าง

ชิ้นงาน ประเมินและปรับปรุง และแบ่งปันและนำเสนอ 3) ผลการเรียนรู้ (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยและความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ความคิดเห็นของผู้เรียน และชิ้นงานเค้าโครงวิจัยที่นำไปปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล และธีรพงษ์ วิริยานนท์ ที่ระบุว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้แบบออนไลน์จะต้องมีการจัดรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม เอื้อประโยชน์ด้านการเรียนรู้ภายในชุมชน เสริมสร้างความคิด การสร้างสรรค์ผลงาน การร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกัน เพราะการปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนยังไม่เพียงพอ รวมถึงการนำจุดเด่นของเทคโนโลยีในปัจจุบันมาใช้ทั้งในการสืบค้นข้อมูล และปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบชุมชนการเรียนรู้ (จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล และธีรพงษ์ วิริยานนท์, 2562) ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ (Systematic Approach) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันตามหลักการและแนวคิดพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนหรือชุมชนการเรียนรู้แบบออนไลน์ ที่ใช้การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศ และเชื่อมโยงข้อมูลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน และแลกเปลี่ยนความรู้ของตนเอง และพัฒนาองค์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ได้รับ เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้สังคมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (บุญชู บุญลิขิตศิริ, 2553) โดยที่องค์ประกอบของปัจจัยนำเข้าที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้โดยผสมผสานเทคโนโลยีนี้คือ สังคมของการสื่อสารและเทคโนโลยี เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีจุดเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับอาจารย์ผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการทำวิจัยทางการศึกษา ให้สมาชิกของชุมชนฯ มีปฏิสัมพันธ์ทางการคิด ทางสังคมและการเรียนการสอน ได้ลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย โดยได้ช่วยเหลือเกื้อกูลข้อมูลซึ่งกันและกัน ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ได้แก่ Google Classroom และแอปพลิเคชัน Line ที่มีช่องทางการสื่อสารรองรับการสนทนากลุ่ม ช่วยกันค้นคว้าข้อมูล และแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ได้ ซึ่งจะช่วยในการสร้างบรรยากาศและสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทำให้เกิดสังคมการเรียนรู้และสนับสนุนให้เกิดทักษะสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

2. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษาที่ใช้ชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยเป็นรายบุคคล หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยของนักศึกษาก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที

พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ ฯ ช่วยเสริมสร้างทักษะการวิจัยที่ครอบคลุมในด้านความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินการวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ (จิตติยา เนตรวงษ์ และคณะ, 2554) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางออนไลน์ของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้และทำกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนออนไลน์ มีการติดต่อสื่อสารกันผ่านห้องสนทนาออนไลน์ การส่งข้อความ การนำเสนอผลงานต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนการเรียนรู้ทางออนไลน์นั้นับว่ามีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างองค์ความรู้หรือทักษะด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Office of Learning Technologies, 1998) ที่กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางออนไลน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในวงการศึกษาทางออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทางออนไลน์ เกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นขณะเกิดปฏิสัมพันธ์กันในสังคม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสังคมก่อให้เกิดองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่สามารถสังเกตได้ ชุมชนสามารถเรียนรู้ได้จากการเรียนรู้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนให้เติบโต

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาหลังการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอน จำนวน 12 คน จากการประเมินชิ้นงานเค้าโครงวิจัยโดยผู้ประเมินจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และระดับปานกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 นั้น อธิบายได้ว่าชุมชนการเรียนรู้ ฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากรูปแบบของการเรียนการสอนร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ ฯ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลผ่านชุมชน ฯ ด้วยตนเอง ได้คิด วางแผนเลือกหัวข้อวิจัยตามที่ตนเองสนใจ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกในชุมชน ฯ รวมถึงสามารถตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยที่ตนเองสนใจกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและอาจารย์ผู้สอน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าต่อยอดเพื่อลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยที่เป็นชิ้นงานของรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายเดียวกันของสมาชิกในชุมชน ฯ สอดคล้องกับผลการพัฒนาทักษะการทำวิจัยที่ มะยูตี ดือรามะ ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการทำวิจัยขั้นเรียนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู พบว่าผลงานวิจัยที่นักศึกษาได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนที่ได้ไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก

การเรียนการสอนที่ควบคู่กับการใช้ฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนทำให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการวิจัยจากกิจกรรมมีผลทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยมากขึ้น นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำวิจัยในเรื่องที่ตนเองมีความเข้าใจเป็นอย่างดีอย่างจริงจังมีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักใช้ศักยภาพของตนเอง เป็นการฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการวางแผน การค้นหาแหล่งเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์เพื่อตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ (มะยูตี ตีอรัมะ, 2555)

4. จากการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับ การเรียนการสอน ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.47) สอดคล้องกับผลการวิจัยด้านความพึงพอใจ ที่ สุติยา เนตรวงษ์ และคณะ พบว่า นักศึกษามีพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.39) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์เป็นการท้าทายสำหรับผู้เรียนให้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับสมาชิกในชุมชนฯ จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจ การวิจัยครั้งนี้ โดยพิจารณาจากรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่ 4 ผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจในระดับมากที่สุดจาก 4 ด้าน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67) อาจเป็นเพราะชุมชนการเรียนรู้โดยผสมผสานเทคโนโลยีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีจุดเน้นในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนฯ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา ที่เน้นให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตั้งประเด็นปัญหาในการทำวิจัย แล้วนำไปเสาะหาคำตอบในชุมชนการเรียนรู้ฯ ทั้งจากอาจารย์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบและข้อเสนอแนะให้นักศึกษานำไปค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนๆ ร่วมชุมชนฯ ซึ่งทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะด้านการทำวิจัยเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ นักศึกษายังมีความคาดหวังว่าสามารถนำความรู้ด้านการทำวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในสายงานอาชีพของตนเองได้ ซึ่งนับได้ว่าจะเป็นประโยชน์ในวงกว้างเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นครูประจำการในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ อยู่แล้ว หากมีทักษะด้านการวิจัยเพิ่มขึ้นก็จะสามารถนำปัญหาที่พบจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมาสู่วิธีการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นลำดับต่อไป (สุติยา เนตรวงษ์ และคณะ, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ การเรียนรู้ สังคมของการสื่อสาร และเทคโนโลยี 2) กระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ สร้างสรรค์ชุมชน กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างชิ้นงาน ประเมินและปรับปรุง และแบ่งปันและนำเสนอ 3) ผลการเรียนรู้ ได้แก่

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยและความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัย และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผลการเรียนรู้ที่ควรปรับปรุง นักศึกษามีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีคะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมวิจัยอยู่ในระดับมาก และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ฯ อยู่ในระดับมาก การนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนการสอนฯ นี้ไปใช้ควรมีการเตรียมพร้อมผู้เรียนในด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รายวิชาในรูปแบบห้องเรียนปกติร่วมกับการใช้ Google Classroom และแอปพลิเคชัน Line รวมถึงการเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ฯ แบบออนไลน์ ที่มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการวิจัยกันในชุมชนฯ แบบออนไลน์ด้วย อาจารย์ผู้สอนควรเตรียมพร้อมและปรับบทบาทจากผู้สอนให้เป็นโค้ชที่คอยกำกับและชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ด้านการวิจัยให้ดำเนินตามขั้นตอนที่ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือควรพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากศูนย์เรียนรู้ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปีการศึกษา 2563 และบทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้โดยผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จอมสุรางค์ ลิ้มปี่ประเสริฐกุล และธีรพงษ์ วิริยานนท์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบชุมชนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 10(2), 148-156.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2548). การออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บ ในระบบการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารและตำราคณะครุศาสตร์.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2554). การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาวิทยาลัซุโขทัยธรรมาธิราช (ปีการศึกษา 2546 -2553). วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ , 6(17), 1-12.
- ฐิตินา เนตรวงษ์ และคณะ. (2554). ผลการใช้รูปแบบการเรียนร่วมเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 1-10.

- บุญชู บุญลิขิตศิริ. (2553). การพัฒนากระบวนการสร้างความรู้ในชุมชนการเรียนรู้เชิงเสมือนสำหรับนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะยูติ ดือรามะ. (2555). การพัฒนาทักษะการทำวิจัยขั้นเรียนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 2(4), 37-44.
- วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์ และคณะ. (2557). ใน รายงานการวิจัยปัจจัยในการสำเร็จการศึกษา ลำช้าของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2559). ชุมชนแห่งการเรียนรู้. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 51(2559). 31-40.
- Office of Learning Technologies. (1998). Model of Community Learning Network in Canada. Canada: New Economy Development.

ทางสายกลาง ภูมิปัญญาของศาสนาเพื่อการสร้างวัสดุ สำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย*

THE MIDDLE PATH: RELIGIOUS WISDOM IN CREATING INNOVATIVE MATERIAL FOR CONTEMPORARY JEWELRY

อรอุมา วิชัยกุล

Onuma Wichaikul

สุภาวี ศรินคราภรณ์

Supavee Sirinkraporn

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University, Thailand

Email: onn.wichaikul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดของหลักทางสายกลางเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย 2) สร้างวัสดุจากทรัพยากรเหลือใช้ด้วยกระบวนการที่พอประมาณภายใต้แนวคิดของหลักทางสายกลาง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทางศิลปะ (Theoretical Practice) ผลการวิจัยพบว่า ทางสายกลางเป็นหลักปฏิบัติแห่งความพอดี พอประมาณ ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องรู้จุดหมาย รู้เหตุผล รู้ปัญหาของตน และดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างพอเหมาะพอดี จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย เพื่อกระตุ้นเตือนให้เกิดการผลิตและบริโภคที่สมเหตุผล ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยม สร้างสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เช่น หล้าแฝก เปลือกข้าวโพด และใบตองแห้ง มาแปรรูปร่วมกับผงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประโยชน์อย่างสูงสุดจากทรัพยากร ด้วยกระบวนการที่พอประมาณ ฟังพาดตนเองได้ด้วยการใช้อุปกรณ์ในครัวเรือน คือ การใช้ความร้อนจากเตารีด รีดประสานวัสดุทั้ง 2 ประเภทเข้าด้วยกันแทนการใช้กาบ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการผลิตด้วยเครื่องมือในการทำเครื่องประดับได้อย่างเหมาะสม จนได้ผลลัพธ์ด้านวัสดุที่มีคุณค่า และมีศักยภาพทางด้านสี สัน ด้านความหนา และด้านความแข็งแรง เหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในงาน

* Received 9 August 2021; Revised 20 December 2021; Accepted 27 December 2021

เครื่องประดับร่วมสมัย โดยมุ่งหวังให้วัสดุและกระบวนการผลิตเป็นเครื่องมือสื่อสารแนวความคิด สามารถสร้างความพึงพอใจทางความงามควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจและกระตุ้นการบริโภคด้วยปัญญาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนตามหลักของทางสายกลาง

คำสำคัญ: ทางสายกลาง, วัสดุ, เครื่องประดับร่วมสมัย

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study principles of the middle path toward creating innovative material for contemporary jewelry design 2) create alternative material from leftover resources with reasonable practice under the concept of the middle path. This research is considered qualitative research with the method of theoretical practice. The research result indicates that the middle path is a reasonable practice for practitioners to understand their objective, rationality, obstacle and considerable practice to achieve that goal. These principles become the conceptual framework in creating innovative material for contemporary jewelry design. The aim is to encourage rationality in production and consumption, not hold onto materialism, and balance coexistence between human beings and the natural environment. The natural fibers from the Royal Projects of the late King Bhumibol Adulyadej in western Thailand, like vetiver grass, corn husk, and dried banana leaf, were brought to experiment with the leftover plastic bags to maximize the result from existing resources. The process is moderate, independently achieve with household tools and jewelry- making equipment. The two different materials were melted together by the iron's heat instead of glue. The outcome is a valuable material with quality in colors, thickness, and hardness that suitable to employ in contemporary jewelry design and making. Creating this innovative material aims to become a tool for communicating that aesthetic appreciation is concordance with cognitive development. Encouraging intellectual consumption is for a better and more sustainable quality of life according to the middle path's principles.

Keywords: The Middle Path, Material, Contemporary Jewelry

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เน้นการพัฒนาปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจระบบทุนนิยมที่พยายามสรรค์สร้างนวัตกรรม เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกอย่างมากมายให้กับมนุษย์ ซึ่งมีผลต่อการหมุนเวียนของระบบสินค้าและบริการ เงินทุน คน ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาการทางความคิดต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ต้องศึกษาและเรียนรู้การปรับตัวอย่างรู้เท่าทันสภาพการณ์และมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีงามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน (ธนภูมิ พุ่มจันทร์, 2562) ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ และได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการผลิตและการบริโภคที่มีความพอดี มีความสมเหตุสมผล ที่ไม่ใช่เรื่องของความพึงพอใจเป็นที่ตั้ง แต่จะต้องคำนึงถึงการใช้นิเวศและทรัพยากร บำบัดความต้องการเพื่อให้ได้รับความพอใจโดยเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น กล่าวคือ ไม่ทำลายคุณภาพชีวิตของตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคมและสภาพแวดล้อม ที่ปัจจุบันเรียกว่าระบบนิเวศ (วัดญาณเวศกวัน, 2550)

ปัจจุบัน ทางสายกลาง อันเป็นพุทธปรัชญาได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม โดยจัดรวมเข้ากับศีล อันเป็นความปกติ สมาน คือ ความตั้งใจมั่นคง และปัญญา คือ ความรอบรู้ (พระมหาวรเดชา อคฺคเตโช, 2558) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินตามทางสายกลางในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติสู่การพึ่งพาตนเองได้ของประชาชนคนไทยในทุกกระดับ ได้ถูกใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฉบับที่ 9 - 12 (พ.ศ. 2545 - 2564) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สะท้อนให้เห็นว่าทางสายกลางเป็นภูมิปัญญาทางศาสนาที่มีคุณค่า สามารถนำพาให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างแท้จริง เมื่อประเทศถูกพัฒนาและขับเคลื่อนด้วยทางสายกลางไปสู่ความยั่งยืนเช่นนี้เองจึงทำให้มนุษย์หันมาสนใจการใช้ชีวิตที่สมดุล ผลิตและบริโภคสินค้าที่ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม นอกจากสินค้าจะมีคุณภาพแล้วยังเสริมสร้างคุณภาพชีวิตไปพร้อมๆกัน อีกทั้งการเข้าถึงประสบการณ์และเรื่องราวของสินค้านั้น ๆ ปัจจุบันจึงมีงานออกแบบและงานวิจัยด้านวัสดุมากมายที่เชื่อมโยงมนุษย์เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและยังรวมไปถึงการคำนึงถึงสังคมหรือคนในชุมชนที่อยู่อาศัย คือ แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน (Sustainable Design) (ปรัชญ์ หาญกล้า, 2557)

การออกแบบอย่างยั่งยืนเพื่อการบริโภคอย่างพอประมาณ และสมเหตุสมผลได้ส่งอิทธิพลต่อการออกแบบเครื่องประดับ ซึ่งจัดอยู่ในงานประยุกต์ศิลป์ที่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยควบคู่ไปกับคุณค่าทางจิตใจ เครื่องประดับเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยมีปัจจัยพื้นฐานมาจากความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม รสนิยม ตลอดจนลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการเมืองการปกครองของประเทศหรือดินแดนนั้น ๆ (มูลนิธิโครงการ

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2559) แสดงออกผ่านการใช้วัสดุมีค่า เช่น โลหะทองคำ อัญมณี แก้วสีชนิดต่าง ๆ และใช้ทักษะทางฝีมืออันประณีต พัฒนาการของงานเครื่องประดับ ขยับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กับเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นจึงเกิดการแสวงหา แนวทางใหม่ของศิลปินและนักออกแบบ ส่งผลให้บทบาทของเครื่องประดับในปัจจุบันสะท้อน ถึงแนวความคิดอันกระตุ้นให้เกิดปัญญา และความยั่งยืนในการใช้ชีวิตผ่านการประดับตกแต่ง ร่างกาย มากกว่าเรื่องของมูลค่าทางวัตถุ แต่เป็นการนำเสนอความงามที่มีเนื้อหาสาระทาง ความคิด หรือที่เรียกว่า เครื่องประดับร่วมสมัย อันเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถูกผลิตขึ้นโดยมีเนื้อหา ที่มีพื้นฐานของบริบทสมัยปัจจุบันเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อสะท้อนบริบทแห่งยุคสมัยนั้น มีการประยุกต์ และผสมผสานศิลปะสมัยเก่าและสมัยใหม่เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ทัน กระแสนิยม มีการเชื่อมโยงศาสตร์ศิลปะเข้ากับศาสตร์แขนงอื่น ๆ ได้อย่างกลมกลืนไปกับยุค สมัย เครื่องประดับร่วมสมัยจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรื่องราวตามมุมมองของศิลปิน โดยอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อกล่อมเกลาสังคม เพื่อสื่อสารกับสังคมให้เกิดการตระหนักถึงการ เปลี่ยนแปลงรอบตัว (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2560)

งานวิจัยนี้จึงต้องการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย โดยนำหลักของทาง สายกลางมาเป็นกรอบแนวคิดในกระบวนการผลิต คือ การผลิตด้วยความพอประมาณ สมเหตุสมผล ใช้กระบวนการที่พึ่งพาตนเองได้ขณะที่ไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีการผลิต ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำวัสดุธรรมชาติเหลือใช้ใน ภาคการเกษตรภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เช่น กล้วยแฝก เปลือกข้าวโพด ใบตองแห้ง และ วัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวันประเภทพลาสติก ซึ่งเป็นวัสดุที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก มาอย่างต่อเนื่อง วัสดุทั้ง 2 ประเภทนี้จะถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการแปรสภาพ และพัฒนารูปลักษณะจนเกิดผลลัพธ์ด้านวัสดุที่มีศักยภาพเพียงพอ และเหมาะสมต่อการนำไป ประยุกต์ใช้ในงานเครื่องประดับร่วมสมัย ที่ศิลปินและนักออกแบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์ผลงานเพื่อกระตุ้นเตือนให้เกิดการบริโภคอย่างมีจิตสำนึก พอประมาณ พอดี ตระหนักถึงประโยชน์การใช้สอยเพื่อความพึงพอใจทางความงามในการประดับตกแต่ง ร่างกายควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของหลักทางสายกลางที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การสร้างวัสดุ สำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย
2. สร้างวัสดุจากทรัพยากรเหลือใช้ด้วยกระบวนการที่พอประมาณภายใต้แนวคิดของ หลักทางสายกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทางศิลปะ (Theoretical Practice) เป็นการศึกษาหรือการค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลคำตอบ หรือข้อสรุปรวมที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือเอื้อต่อการนำวิชาการนั้นไปประยุกต์ (ปรีชา เถาทอง, 2557) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ด้านเนื้อหาทางแนวความคิด

ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักทางสายกลาง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา ในทางพระพุทธศาสนา และการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และประเทศชาติที่ตรงจุดเหมาะสมพอดีให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตลอดจนการนำไปประยุกต์ใช้ในงานศิลปะและการออกแบบ เพื่อนำผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย

2. ด้านกระบวนการสร้างวัสดุ

2.1 ลงพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เพื่อค้นหาวัสดุธรรมชาติเหลือใช้ โดยคัดเลือกโครงการที่เคยประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตร ปัญหาพื้นที่ทำกิน และปัญหาการสร้างเครือข่ายชุมชน ซึ่งได้รับการพัฒนาด้วยหลักของความพอประมาณจากการทรงงานภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จนเห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม คือ 1) โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม เขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) ศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.2 รับประทานถั่วพลูพลาสติกเหลือใช้ ประเภทโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) ที่มักพบในการใช้งานประเภทถุงหิ้วสีขุ่น เนื่องจากมีความยืดหยุ่น ทนความร้อนได้ไม่มากนัก สามารถหลอมละลายได้ด้วยการให้ความร้อนจากห่อพักนักศึกษาในบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 แห่งใช้ระยะเวลา 60 วัน เนื่องจากถั่วพลูพลาสติกเป็นวัสดุที่มีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมโลกอย่างต่อเนื่องยาวนาน และทิศทางการออกแบบอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ต่างมุ่งเน้นงานออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนขยะพลาสติกให้มีมูลค่าด้วยการวางแผนกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.3 การสร้างสรรค์วัสดุ

2.3.1 การแปรรูปวัสดุ โดยมีตัวแปรควบคุม คือ การใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องปั่นอาหารโอบตแห้งที่มีกำลัง 600 วัตต์ บดเส้นใยให้ละเอียด ด้วยความเร็ว 5000 - 6000 รอบต่อนาที ใช้ระยะเวลานาน 90 วินาที ให้เส้นใยมีความละเอียด และใช้เครื่อง

รีดหรือเตารีดในระดับอุณหภูมิ 150 - 155 องศาเซลเซียส รีดด้วยระยะเวลา 1 นาทีต่อจำนวนถุงพลาสติก 1 ชั้น ความร้อนจากเตารีดทำให้ถุงพลาสติกหลอมละลายประสานเข้ากับเส้นใยธรรมชาติ โดยมี 1) ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติ และ 2) ปริมาณของถุงพลาสติกเป็นตัวแปรต้นที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ด้านสีสน ความหนา และความแข็งของวัสดุ หรือที่เรียกว่าตัวแปรตาม

2.3.2 การพัฒนารูปลักษณะของวัสดุด้วยการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเครื่องประดับ อันแสดงให้เห็นถึงการผลิตรายพอประมาณ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในขณะที่ไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีหรือเครื่องจักร 1) เครื่องรีดแผ่นโลหะ 2) เครื่องรีดลวดโลหะ เพื่อเปลี่ยนรูปลักษณะของวัสดุให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดของหลักทางสายกลาง เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย

จากการศึกษามัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางในศาสนาพุทธ คือ การไม่ยึดถือสุดทางทั้ง 2 ได้แก่ อัตตถิกลิขิตโยค คือ การประกอบตนเองให้ลำบากเกินไป กามสุขัลลิกานุโยค คือ การพัวพันในกามในความสบาย ทางสายกลางเป็นแนวทางปฏิบัติที่ไม่สุดโต่งไปในทางอุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่งจนเกินไป จะต้องมีความสมดุล ความเหมาะสม ความเสมอความพอดี ในพระพุทธศาสนาจะต้องมีสมตา คือ ความสมดุล เป็นความสมดุลระหว่างวิริยะกับสมาธิ และความพอดีระหว่างศรัทธากับปัญญา โดยมีสติเป็นเครื่องควบคุม ความแน่นอนของทางสายกลางนั้นอยู่ที่ความมีจุดหมาย หรือ เป้าหมายที่แน่ชัด เมื่อมีเป้าหมายหรือจุดหมายที่แน่นอนแล้ว ทางที่นำไปสู่จุดหมายนั้น หรือการกระทำที่ตรงจุด พอเหมาะพอดีจะให้ผลตามเป้าหมาย นั้นแหละ คือ ทางสายกลาง เช่น การดำเนินทางสายกลางเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและลดการเบียดเบียนธรรมชาตินั้น เป็นการดำเนินอยู่บนวิถีความพอเพียงของทุกสิ่ง คือ ไม่ให้มากเกินไป และไม่ให้น้อยเกินไป ทางสายกลางจึงมิใช่เป็นเรื่องประโยชน์เฉพาะบุคคลที่จะพ้นทุกข์เท่านั้น แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบการเมือง อันเป็นผลของมหาชนทั้งสังคมได้ สำหรับในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ ทางสายกลางกับการผลิตและบริโภค ตามหลักของมัชฌิมาปฏิปทาจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางปัญญาระดับหนึ่ง ดังนั้นปัญญาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การผลิตและบริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ ใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ขณะเดียวกันก็ให้ผลครบถ้วนตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

พุทธปรัชญาแห่งทางสายกลางนี้ได้ถูกอัญเชิญเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ด้วยการสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านคุณธรรมจริยธรรม จนได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ และสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศตนแบบยั่งยืน แนวทางการพัฒนาอย่าง

ยังยืนนี้ได้ส่งอิทธิพลไปสู่งานศิลปะและการออกแบบ โดยมีจุดหมายเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เกิดการผลิตและบริโภคอย่างพอประมาณ และสมดุล ยกตัวอย่างผลงานที่แสดงออกถึงหลักของทางสายกลาง อันเป็นสถาปัตยกรรมแห่งความพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 คือ วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก เป็นการออกแบบและสร้างโดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นสถาปัตยกรรมที่มีขนาดเหมาะสม เรียบง่าย ประหยัด ทว่ายังคงความสง่างามตามเอกลักษณ์ และลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย เหมาะสมในที่นี่หมายถึง เหมาะสม พอประมาณกับประโยชน์ใช้สอยตามเป้าประสงค์ที่แท้จริงทางศาสนา สอดคล้องกับลักษณะทางสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมโดยรวม

ธุรกิจออกแบบและผลิตงานศิลปะประดับตกแต่ง ที่ทำจากเศษเหล็กเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมโดย ศรุตฯ เกียรติภาคภูมิ (PiN Metal Art) เป็นการสร้างธุรกิจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างคุณค่าให้กับเศษเหล็กในโรงงาน และดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างพอประมาณและแบ่งปัน พอประมาณและแบ่งปัน คือ การค่อยๆเติบโตไปตามกำลัง ตามศักยภาพของตนและบุคลากรที่ช่วยกันเสริมสร้างกำลังความรู้ ในขณะเดียวกันก็ให้พวกเขากลับไปด้วย ศรุตฯได้ให้ทรรศนะว่า การพึ่งพาตัวเองเป็นสิ่งที่ดี ไม่ต้องไปรบกวนใคร แต่ในโลกความเป็นจริง เราต่างคนต่างพึ่งพากัน ช่วยกันพัฒนา แลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปัน และสร้างสรรค์ไปด้วยกัน

การออกแบบผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยโดยคณาจารย์ภาควิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้วยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากวัสดุเหลือใช้ภายในฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ของวิสาหกิจชุมชน ทropicคานาออยล์ จังหวัดนครปฐม เช่น การนำเปลือกไข่ ขนไก่ที่ร่วงหล่นภายในฟาร์ม ไยมะพร้าวที่เหลือเศษจากการเพราะปลูกมาสร้างคุณค่าใหม่เพื่อการประดับตกแต่งร่างกาย เป็นการสร้างความงามควบคู่ไปกับการสื่อสารถึงการอยู่ร่วมกันของคนและธรรมชาติแวดล้อม

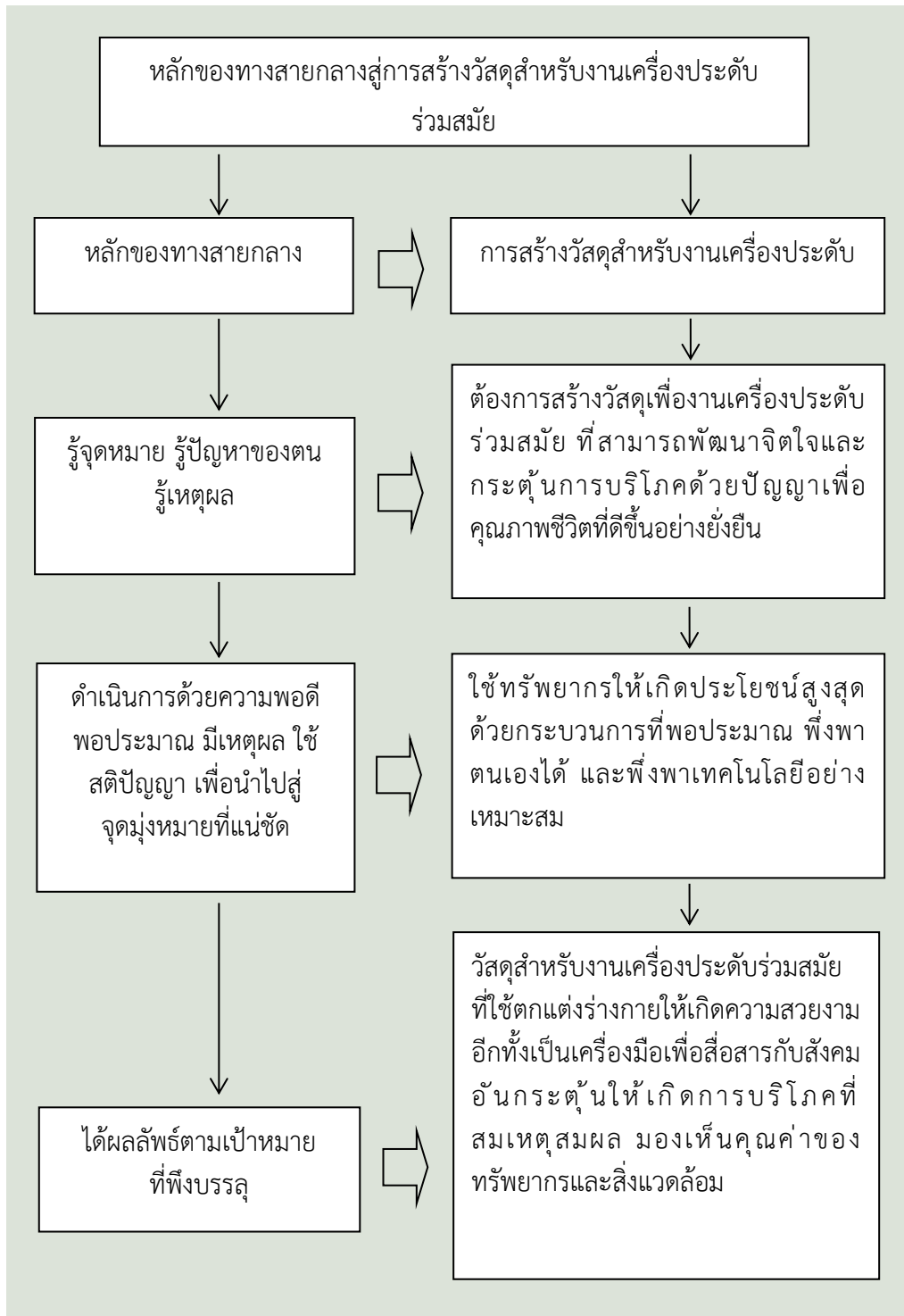
จึงสรุปได้ว่า ทางสายกลาง เป็นหลักปฏิบัติแห่งความพอดี พอประมาณ ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องรู้จุดหมาย รู้เหตุผล รู้ปัญหาของตน และดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างพอเหมาะพอดี ไม่สุดโต่งไปทางใดทางหนึ่ง ทางสายกลางนี้จึงเป็นทางแห่งความรู้ และความมีเหตุผล ผลการศึกษาในข้างต้นจึงนำไปสู่การสร้างแนวคิดที่เชื่อมโยงไปสู่การสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย ดังนี้

1.1 กำหนดจุดหมาย และปัญหา คือ ต้องการสร้างวัสดุเพื่องานเครื่องประดับร่วมสมัย ที่สามารถพัฒนาจิตใจและกระตุ้นการบริโภคด้วยปัญญาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เพื่อกระตุ้นเตือนถึงปัญหาการบริโภคที่เกินพอดี สังคมแห่งวัดถุนิยม ขาดสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

1.2 ดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างพอเหมาะพอดี คือ เลือกใช้ทรัพยากรประเภทวัสดุธรรมชาติเหลือใช้ และประเภทพลาสติกเหลือใช้ที่สะท้อนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นทิศทางของงานออกแบบที่เป็นกระแสต่อเนื่องอย่างยาวนานในโลกปัจจุบัน และมีกระบวนการสร้างสรรค์ที่พอประมาณ พึ่งพาตนเองได้ และพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

1.3 ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา คือ ได้วัสดุที่ประหยัดต้นทุนในการผลิต แต่สามารถสร้างประโยชน์สูงสุดด้านทรัพยากรสำหรับการใช้งานในหน้าที่ใหม่ในรูปแบบของงานเครื่องประดับที่ใช้ตกแต่งร่างกายให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการสะท้อนมุมมองของนักออกแบบ เพื่อสื่อสารกับสังคมอันกระตุ้นให้เกิดการบริโภคที่สมเหตุสมผล มองเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วัสดุจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้สวมใส่เครื่องประดับร่วมสมัยได้รับมากกว่าความพึงพอใจแต่ควรได้รับการพัฒนาจิตใจและกระตุ้นให้เกิดปัญญาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีกรอบแนวคิดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย

2. ผลการสร้างวัสดุจากทรัพยากรเหลือใช้ด้วยกระบวนการที่พอประมาณภายใต้แนวคิดของหลักทางสายกลาง

ผลลัพธ์ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยกระบวนการที่พอประมาณพึ่งพาตนเองได้ และพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม คือ นำวัสดุธรรมชาติเหลือใช้ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก่ หญ้าแฝก พืชที่ช่วยกักเก็บน้ำและความชื้นไว้ในดิน มีการตัดใบทิ้งเพื่อเร่งให้รากมีความยาว เปลือกข้าวโพด เป็นส่วนที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตของพืชไร่ที่ปลูกไว้เพื่อพัฒนาหน้าดิน ใบตองแห้ง ที่แห้งคาต้นจนกลายเป็นปุ๋ยบำรุงดิน พบจากการปลูกกล้วยในระบบเกษตรผสมผสาน เมื่อปั่น บด ให้วัสดุตั้งกล่าวมีความละเอียด จะเห็นถึงสีที่แตกต่างของพืชแต่ละชนิดอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 2 คือ ก) สีเขียว จากหญ้าแฝก ข) สีเหลืองอ่อน จากเปลือกข้าวโพด และ ค) สีน้ำตาลเข้ม จากใบตองแห้ง

ภาพที่ 2 ผลลัพธ์จากการปั่น บด วัสดุเหลือใช้ประเภทเส้นใยธรรมชาติ

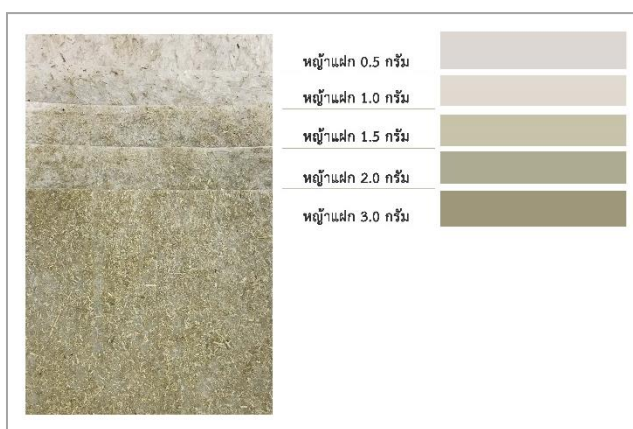
ถุงพลาสติกเหลือใช้ประเภทโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ หรือถุงหิ้วสีซุ่นที่ได้รับบริจาคจากหอพักนักศึกษาในบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 3 แห่ง ใช้ระยะเวลา 60 วัน ได้รับถุง จำนวน 960 ใบ แสดงให้เห็นว่าถุงพลาสติกเป็นวัสดุเหลือใช้ที่มีเป็นจำนวนมากในที่พักอาศัย เมื่อมีช่องทางในการนำถุงพลาสติกเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้พักอาศัยในหอพักจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สะท้อนถึงทัศนคติของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของคนในปัจจุบัน

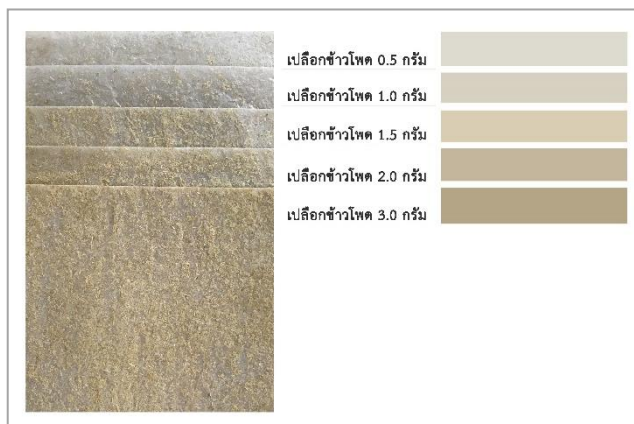
ภาพที่ 3 ถุงพลาสติกเหลือใช้ประเภทโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ

ผลลัพธ์จากการแปรสภาพวัสดุ โดยนำวัสดุธรรมชาติที่บดจนละเอียด และถุงพลาสติกมาประสานเข้าด้วยกันโดยใช้เตารีดในระดับอุณหภูมิ 150 - 155 องศาเซลเซียส รีดด้วยระยะเวลา 1 นาทีต่อจำนวนถุงพลาสติก 1 ชิ้น ความร้อนจากเตารีดทำให้ถุงพลาสติกหลอมละลายทำให้วัสดุประสานติดกันแทนการใช้กาว แสดงถึงการใช้วิธีการที่เรียบง่าย พอประมาณ พึ่งพาตนเองได้ในกระบวนการผลิต และไม่เปื้อนเปื้อนทรัพยากรธรรมชาติ จนได้ผลลัพธ์ด้านวัสดุ ดังนี้

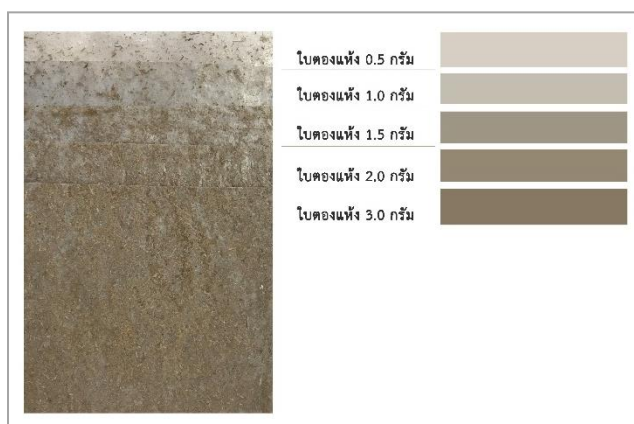
2.1 ผลลัพธ์ด้านสี จากการใช้ถุงพลาสติกขนาด 20 x 20 เซนติเมตร จำนวน 24 ชิ้น น้ำหนัก 28 กรัม และใช้ปริมาณเส้นใยธรรมชาติน้ำหนัก 0.5 กรัม / 1.0 กรัม / 1.5 กรัม / 2.0 กรัม / 3.0 กรัม ตามลำดับ ผลลัพธ์ คือ วัสดุมีค่าน้ำหนักของสีที่เพิ่มขึ้นตามปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่เพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 4 - 6

ภาพที่ 4 ผลลัพธ์ด้านสีของหญ้าแฝก

ภาพที่ 5 ผลลัพธ์ด้านสีของเปลือกข้าวโพด

ภาพที่ 6 ผลลัพธ์ด้านสีของใบตองแห้ง

2.2 ผลลัพธ์ด้านความหนา วัสดุมีความหนาที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนชั้นของ
ถุงพลาสติก และปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลลัพธ์ด้านความหนาของวัสดุ

ถุงพลาสติก 20 x 20 เซนติเมตร <u>ปริมาณคงที่</u>	วัสดุธรรมชาติ	ผลลัพธ์ด้านความ หนา
24 ชั้น	1 กรัม	1.2 มิลลิเมตร
24 ชั้น	3 กรัม	1.5 มิลลิเมตร
24 ชั้น	5 กรัม	1.9 มิลลิเมตร
ถุงพลาสติก 20 x 20 เซนติเมตร	วัสดุธรรมชาติ <u>ปริมาณคงที่</u>	ความหนา
36 ชั้น	5 กรัม	2.5 มิลลิเมตร
48 ชั้น	5 กรัม	3.2 มิลลิเมตร
60 ชั้น	5 กรัม	3.9 มิลลิเมตร

2.3 ผลลัพธ์ด้านความแข็งแรงและเหนียว เป็นการประยุกต์เครื่องมืออันเป็นเทคโนโลยีการผลิตในงานเครื่องประดับเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุให้เหมาะสมกับการนำไปใช้สำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย คือ วัสดุชนิดแผ่นสามารถยืดขยายได้ด้วยการใช้แรงกดจากเครื่องรีดแผ่นโลหะในงานเครื่องประดับ วัสดุประเภทเส้นสามารถยืดให้ยาวขึ้นและเล็กลงได้ด้วยเครื่องรีดลวดโลหะในงานเครื่องประดับ โดยวัสดุไม่แตกหรือ ฉีกขาด อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

ภาพที่ 7 ผลลัพธ์ด้านวัสดุที่สามารถรีดเป็นแผ่น

ภาพที่ 8 ผลลัพธ์ด้านวัสดุที่สามารถรีดเป็นเส้น

อภิปรายผล

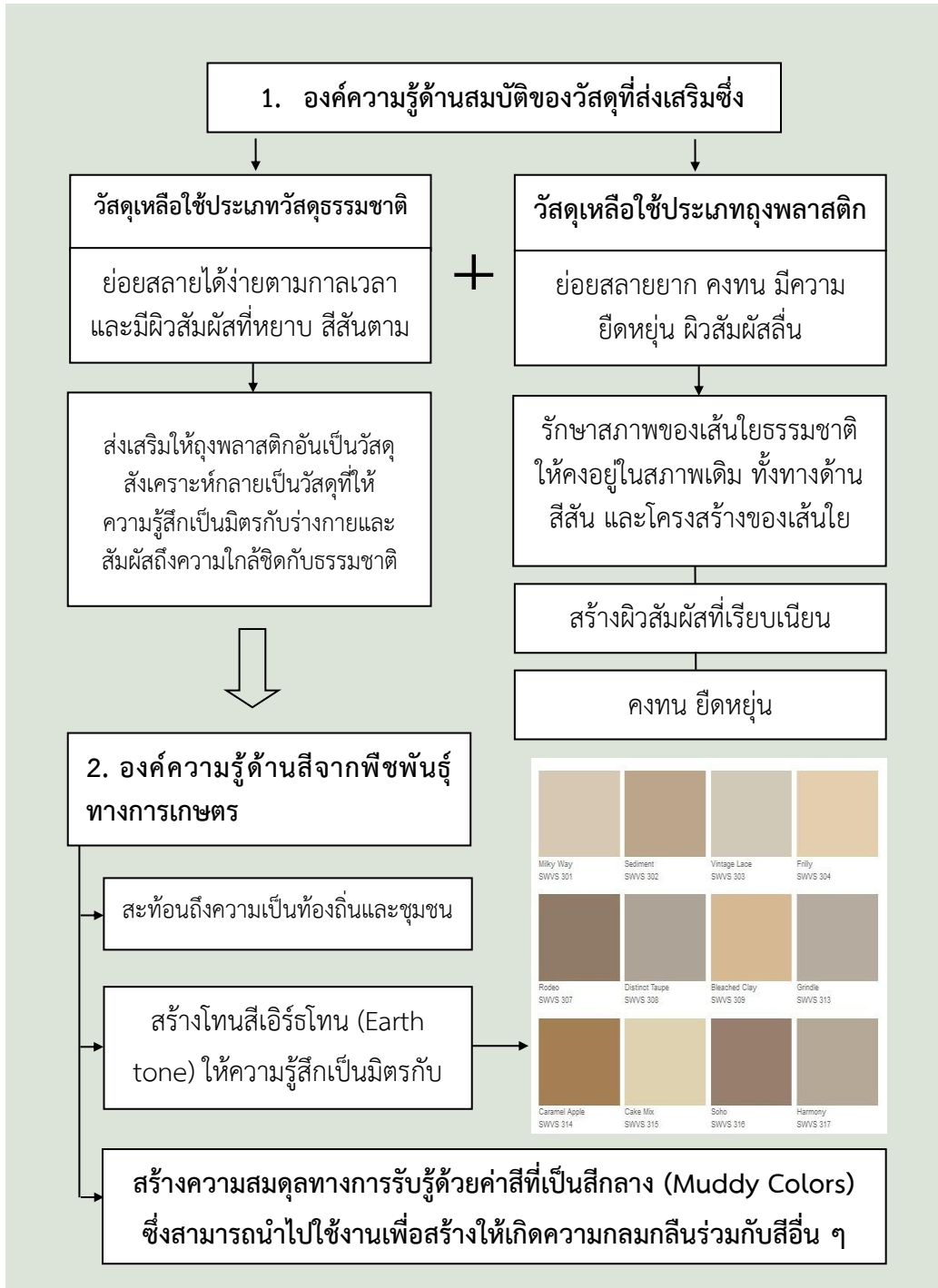
จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ว่า ทางสายกลางอันเป็นพุทธปรัชญาแห่งการปฏิบัติด้วยความพอดี พอประมาณ สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้วิจัยมีจุดหมายที่แน่ชัดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับ เพื่อสร้างความพึงพอใจทางความงามควบคู่ไปกับเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในแง่มุมของการกระตุ้นเตือนให้เกิดการผลิตและบริโภคที่สมเหตุสมผล ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยม สร้างสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างพอเหมาะพอดี คือ ใช้ทรัพยากรในโครงการอัน

เนื่องมาจากพระราชดำริ และถุงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการที่พอประมาณ พึ่งพาตนเองได้ภายในครัวเรือน และพึ่งพาเทคโนโลยีในการผลิตด้วยเครื่องมือในการทำเครื่องประดับได้อย่างเหมาะสม จนเกิดผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ คือ ได้วัสดุสำหรับงานเครื่องประดับที่มีคุณค่า มีความงาม มีศักยภาพเหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปร่าง รูปทรง ตามหลักองค์ประกอบศิลป์ อันกระตุ้นให้เกิดการบริโภคที่สมเหตุสมผล สามารถสร้างประโยชน์ทั้งทางด้านร่างกาย พัฒนาจิตใจและกระตุ้นปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของทางสายกลาง คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายความว่า เป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการคุณภาพชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548) สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบวัสดุอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่ได้มองเพียงแค่ความสวยงามที่มาพร้อมกับประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น หากแต่ยังคำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สุวิทย์ วงศ์จุริราวิชย์, 2556) มีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ และมีการวางแผนกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก และผลการวิจัยเพื่อสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับนี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการใช้วัสดุในงานเครื่องประดับ อันสอดคล้องกับสาระสำคัญของเครื่องประดับในยุคสมัยใหม่ตอนปลาย (Late Modern) ปี ค.ศ. 1960 ที่งานเครื่องประดับเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง ถูกใช้เป็นวัตถุแสดงออกถึงความงาม ความรู้สึก และความคิด ที่สะท้อนบริบทความเศรษฐกิจ และสังคม งานเครื่องประดับในยุคนี้เริ่มมีการตั้งคำถามต่อนิยามของเครื่องประดับและบทบาทของเครื่องประดับที่มีต่อสังคม รูปแบบเครื่องประดับจะแสดงออกในเชิงนามธรรม เป็นรูปทรงที่ต้องการการตีความ เป็นการตั้งคำถามกับผู้สวมใส่ ทำให้งานเครื่องประดับในช่วงนี้สร้างโดยอาศัยองค์ประกอบศิลป์ มีรูปร่าง รูปทรงที่ผ่านการลดรูปให้มีความเรียบง่าย ใส่มุมมองของศิลปินเข้าไปเพื่อกระตุ้นให้ผู้สวมใส่ใช้สติปัญญาในการพิจารณางานมากขึ้น อีกทั้งศิลปินและนักออกแบบมีการใช้วัสดุที่หลากหลาย เช่น กระดาษ เส้นใย และสิ่งทอ สะท้อนและเปิดมุมมองให้เห็นว่า วัสดุมีค่า เช่น ทองคำและอัญมณีไม่ใช่สิ่งสำคัญอีกต่อไป แต่วัสดุและกระบวนการสร้างสรรค์ถูกใช้เป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราว ประสบการณ์ ค่านิยม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ทศนคติของผู้ออกแบบและผู้บริโภคเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี จึงเกิดการใช้วัสดุที่หลากหลายเพื่อการสะท้อนถึงความคิดของมนุษย์ในการแสวงหาวัสดุที่เป็นทางเลือกเพื่อสื่อสารแนวความคิดผ่านผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษา และวิจัยเรื่องทางสายกลาง ภูมิปัญญาของศาสนาเพื่อการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำหลักทางสายกลางมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย เป็นการศึกษาและวิจัยที่บรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติอย่างพอประมาณเพื่อไปสู่เป้าหมาย คือ การได้วัสดุที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการที่พอประมาณ ไม่สุดโต่งด้วยการพึ่งพาตนเองเพียงอย่างเดียว แต่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานเครื่องประดับในรูปแบบของการประยุกต์ใช้เทคนิคเชิงช่างร่วมด้วย วัสดุสำหรับงานเครื่องประดับนี้จึงเป็นวัสดุที่สามารถสะท้อนเนื้อหาสาระแห่งสังคมปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้หนักออกแบบและศิลปินสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย ที่มีคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ และสามารถสะท้อนให้เห็นมุมมองในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และเทคโนโลยี ท่ามกลางวิถีแห่งวัฒนธรรมการบริโภค และอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากวัสดุเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการออกแบบ และได้พัฒนาเคียงคู่กันมาตลอด วัสดุในการออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบันจึงแตกต่างไปจากการใช้วัสดุสำหรับงานเครื่องประดับในอดีตที่มีการใช้วัสดุประเภทโลหะมีค่า ทองคำ หรืออัญมณี มาสร้างเป็นงานเครื่องประดับเพื่อเป็นวัตถุทางความเชื่อทางวัฒนธรรมและพิธีกรรม การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนและสถานะทางสังคม เป็นต้น วัสดุสำหรับงานเครื่องประดับร่วมสมัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยการนำทัศนธาตุ (Visual Elements) ในทางทัศนศิลป์ อันหมายถึงส่วนประกอบของศิลปะที่รวมกันเป็นรูปร่าง รูปทรง เช่น การซ้ำของแผ่นระนาบจนเกิดมิติ และเอื้อให้เห็นค่าของสีที่เกิดจากน้ำหนักสีที่เบาและค่อย ๆ มีความเข้ม เป็นต้น ยกตัวอย่างการใช้งานในลักษณะเดียวกับผลงานของ Michihiro Sato ที่มีการนำวัสดุประเภทกระดาษเหลือใช้มาจัดองค์ประกอบด้วยการซ้ำอย่างละเอียดอ่อนจนเกิดเป็นรูปทรง 3 มิติ โดยกระบวนการสร้างวัสดุในงานวิจัยนี้สามารถขยายผลลัพธ์ให้เกิดธุรกิจ หรือวิสาหกิจชุมชนได้ทั้งในแง่ของสร้างวัสดุที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ หรือภูมิประเทศด้วยพันธุ์ไม้ประจำท้องถิ่น และการขยายผลเรื่องสีของวัสดุให้สอดคล้องกับทิศทางการออกแบบตามกระแสนิยมเพื่อนำไปสู่การออกแบบงานเครื่องประดับในเชิงศิลปะและเชิงพาณิชย์ต่อไป ที่สำคัญการวิจัยนี้ก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการที่สามารถแสดงผลให้เกิดการประจักษ์ว่ากระบวนการทางด้านวิชาการและผลงานสร้างสรรค์สามารถดำเนินการควบคู่กันได้อย่างเป็นระบบ อันมีความสัมพันธ์ระหว่างสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ปรัชญาทางศาสนา และศิลปกรรม ทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์สามารถกระตุ้นแนวทางการขับเคลื่อนหลักของทางสายกลางที่เป็นรูปธรรมอันไม่ได้มุ่งเป้าเพียงการสร้างคุณค่าทางความงามผ่านการออกแบบเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างคุณประโยชน์ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 9 - 12 อันเป็นยุทธศาสตร์ที่เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง ในศึกษาระดับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ประจำปีงบประมาณ 2560 เลขที่สัญญา PHD/ 0174/ 2559 ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในการบริหารจัดการของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

- ธนภูมิ พุ่มจันทร์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยบูรณาการหลักอริยมรรค เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะของนักเรียนตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชัญ หาญกล้า. (2557). การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีเพื่อพัฒนางานพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าระดับชาติโดยใช้แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาผ้าทอมือ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1(1), 1-8.
- ปรีชา เกาทอง. (2557). แนวทางการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ศิลปะวิชาการ. วารสารสมาคมนักวิจัย, 19(2), 5-11.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระมหาวรเดชา อคฺคเตโช. (2558). ทางสายกลางในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14292>.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2559). ความหมายของเครื่องประดับ. (เล่มที่ 34, เรื่องที่ 4). เรียกใช้เมื่อ 17 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=34&chap=4&page=chap4.htm>
- วัดญาณเวศกวัน. (2550). ลักษณะสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.watnyanaves.net/th/book-reading/185/20>

- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2564 จาก https://www.nesdc.go.th/ewtw3c/ewt_news.php?filename=develop_issue&nid=6420
- สุวิทย์ วงศ์จุริราวิชญ์. (2556). ดีไซน์...เปลี่ยนโลก. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯธุรกิจ.

การใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา*
THE USE OF ENGLISH CAMP ACTIVITIES TO ENHANCE PRIMARY
STUDENTS' ENGLISH LEARNING MOTIVATION

อภิรดี จินคร้าม

Apiradee Jeenkrum

ปณตนนท์ เทียรประภากุล

Panotnon Teanprapakun

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University, Thailand

E-mail: apiradee_j@lpru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนประถมศึกษา ปี 4 - 6 จำนวน 93 คน จากโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ จำนวน 2 โรงเรียน คือโรงเรียนนาครีประชาสามัคคี 29 คน และโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา 64 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามแรงจูงใจ 2) แบบทดสอบ และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางที่จะพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ (English speaking ability) คือการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แบ่งออก 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความสนใจในกิจกรรม ด้านความกล้าแสดงออก และด้านความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม และยังส่งเสริมพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มรายบุคคล ซึ่งแบ่งออก 2 ด้าน คือ ด้านการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม และ 2) การใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษสามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ โดยผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมจากโรงเรียนที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 29.17 ประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 25 ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 38.57 และโรงเรียนที่ 2

* Received 3 December 2021; Revised 7 February 2022; Accepted 15 February 2022

ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 28.33 ประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 28.89 ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 27.72 และผลประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมในทุกหัวข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

คำสำคัญ: กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ, แรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, แนวทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) investigate the use of English camp activities to enhance primary students' motivation in English language learning and 2) examine the results of using English camp activities. The subjects in this study were 93 primary school students of prathom 4-6 from 2 teacher professional experience training network schools under Faculty of Education; 29-student of Nakrour Prachasamakkee school and 64-student of Banmaipattana school obtained by using purposive sampling. The instruments used in this study included a questionnaire for pre- and post-activity assessments of student motivation in English learning, pre- and post- activity tests, and a student behavior observation form. The results indicated that 1) activity-based learning in different situations can serve as a guideline for improving students' speaking ability in 3 aspects of enhancing student motivation: paying attention in activities, being assertive, and having fun with activities, and encouraging the behavior of participating in individual activities is divided into 2 aspects: listening to other people's opinions and cooperation in doing activities and that 2) the use of English camp activities, according to the questionnaire results, could enhance primary students' English learning motivation at a high level. The students were found to have higher post-activity test scores; Nakrour Prachasamakkee school prathom 4 is 29.17%, prathom 5 is 25%, prathom6 is 38.57% and Banmaipattana school prathom 4 is 28.33%, prathom 5 is 28.89%, prathom6 is 27.72% and the student behavior assessment results were not less than 70%.

Keywords: English Camp Activities, English Learning Motivation, Guideline for English Camp Activities

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาอังกฤษถือว่ามีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก มนุษยชาติทุกวันนี้สื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง การใช้

อินเทอร์เน็ต การดูทีวีและภาพยนตร์ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือคู่มือทางด้านวิชาการต่าง ๆ (จินตนา ไชยฤกษ์, 2556) ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นการเปิดโลกกว้างทางความคิด คนทำงานที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีจะได้เปรียบกว่าคนอื่น ๆ ในการติดต่อสื่อสารกับคน ทุกชาติ ทุกภาษา และโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจากการใช้ภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน เราจึงต้องเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษให้มากยิ่งขึ้น สังคมปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาไทยควรพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตคนไทยในปัจจุบันเพราะเป็นภาษาสากลเพื่อการติดต่อสื่อสารและการศึกษาค้นคว้าหาความรู้วิทยาการสมัยใหม่ต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษจึงกำหนดให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และได้กำหนดวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานในทุกช่วงชั้นเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษา เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีในการใช้ภาษาอังกฤษและมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านในตัวผู้เรียนได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อีกทั้งประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้วยการกำหนดนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่ 1 ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียน English Program ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน

การจัดค่ายภาษาอังกฤษเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ได้รับการยอมรับในสถานศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ทักษะฟัง พูด อ่านเขียน และการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีกิจกรรมทางภาษาหลายรูปแบบที่สร้างสรรค์ กระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมแรงจูงใจ และสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้เข้าค่ายได้ฝึกและมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ที่นอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพิ่มพูนความรู้ทางภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง (อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ, 2559) ฝึกความเป็นผู้นำพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ ทักษะการวิเคราะห์แก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่มจริยธรรม สร้างทักษะทางการเรียนและทักษะทางภาษา สำหรับการเรียนในระดับที่สูงขึ้น Ismail and Tahir (Archer, A.L. & Hughes, C.A, 2011) การจัดค่ายจึงเหมาะสม และ

สอดคล้องกับ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558 ด้านการพัฒนาผู้เรียนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

แม้จะมีมาตรการดังกล่าวแต่ยังไม่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่ควร จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) และคะแนนการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) วิชาภาษาอังกฤษในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) และคะแนนการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) วิชาภาษาอังกฤษยังคงมีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่อง (จิรดา วุฑฒิยากร, 2551) เมื่อนักเรียนขาดแรงจูงใจก็จะส่งผลต่อการเรียนรู้ เช่น ปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจสืบเนื่องมาจากปัญหาที่สำคัญคือครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่ง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมสำหรับนักเรียน เช่น แบบฝึกหัดที่ยาก หรือไม่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน ครูตรวจการบ้านไม่ทันทำให้นักเรียนไม่ทราบสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจ ครูอธิบายด้วยภาษาค่อนข้างเข้าใจยาก ยิ่งกว่านั้น สื่อการเรียนการสอนมีน้อยและครูบางท่านไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เล่นและกฎเกณฑ์กติกา มีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยให้สามารถเข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายและรวดเร็ว ศิริยา คนิวรานนท์ และคณะ ให้ความหมายของคำภาษาอังกฤษว่า เป็นคำที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ทางภาษา ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายสนุกสนานนอกห้องเรียน ซึ่งแฝงอยู่ในรูปแบบของการใช้กิจกรรมและเกมทางภาษาต่าง ๆ (ศิริยา คนิวรานนท์ และคณะ , 2541)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาผลการใช้กิจกรรมคำภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมคำภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงได้แนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมคำภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. ศึกษาผลการใช้กิจกรรมคำภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว โดยประเมินก่อน - หลังการทดลอง (One Group Pre - test Post - test Design)

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย คือ การจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับประถมศึกษา ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสาร (Speaking Ability) ภาษาอังกฤษ ซึ่งกิจกรรมจะแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนาครีวประชาสามัคคี 29 คน และโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา 64 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

ตัวแปรตาม แรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

1. แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม โดยหัวข้อคำถามจะถามเกี่ยวกับแรงจูงใจเชิงเครื่องมือ (Instrumental Motivation) และแรงจูงใจเชิงบูรณาการ (Integrative Motivation) ซึ่งปรับมาจาก แบบสอบถามแรงจูงใจของ Gardner (Gardner's Attitude/ Motivation Test Battery) มีลักษณะเป็น แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบ Likert Scale

2. แบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยแบบทดสอบก่อนและหลังจะเป็นคำถามที่ประเมินความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสาร

3. แบบสังเกตพฤติกรรม โดยแบบสังเกตพฤติกรรมแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ พฤติกรรมรายบุคคล และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นวางแผนและเตรียมความพร้อม

1. นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษและจิตวิทยาการปรึกษาและการแนะแนว ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาค่ายภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เรียนรู้ทฤษฎีและหลักการเรื่องการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

2. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 10 คน ออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ (English Speaking Ability) ซึ่งกิจกรรมจะแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน

3. นักศึกษาฝึกปฏิบัติจัดกิจกรรมที่ใช้พัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งกิจกรรมจะแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน โดยให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นผู้ร่วมกิจกรรม

4. นักศึกษาติดต่อโรงเรียนที่เลือกไว้ ลงพื้นที่ สํารวจความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (Needs Analysis) เพื่อค้นหาความต้องการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ รูปแบบกิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน

5. นักศึกษาแต่ละกลุ่มระดมความคิด วางแผนการจัดกิจกรรม โดยมีหัวข้อกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วม ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างสรรค์แปลกใหม่ และสนุกสนาน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้พัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ และสมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีโอกาสได้เป็นผู้นำกิจกรรม

6. นำแผนการจัดกิจกรรมเสนอผู้วิจัย เพื่อให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเรื่องเนื้อหาภาษาอังกฤษและรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เข้าร่วมตลอดจนระยะเวลาในการจัดกิจกรรม นักศึกษาสามารถติดต่อชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาหรือมาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง มาร่วมเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม

7. นักศึกษาแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติกิจกรรมเสมือนจริงกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อสร้างความพร้อมในเรื่องความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม ความเป็นไปได้ของกิจกรรม และแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มอื่น ๆ โดยกลุ่มที่จัดกิจกรรมจะได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมจากเพื่อนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นปฏิบัติ

8. นักศึกษาลงพื้นที่จัดกิจกรรมในโรงเรียนที่ได้วางแผนไว้ โดยก่อนการจัดกิจกรรมนักศึกษาแจกแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำก่อนการร่วมกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรม นักศึกษาให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบทดสอบหลังเรียน หลังจากนั้นนักเรียนและอาจารย์ประจำโรงเรียนที่จัดกิจกรรมทำแบบประเมินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

ขั้นสรุปและประเมินกิจกรรม

9. หลังจากการจัดกิจกรรม นักศึกษาผู้จัดกิจกรรมแต่ละกลุ่มประชุมสรุปกิจกรรม และผลการประเมินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

10. หลังจากนักศึกษาทุกกลุ่มจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นลง นักศึกษารวมตัวกันในชั้นเรียน เพื่อสรุปกิจกรรมและอภิปรายผลการประเมินกิจกรรม

11. นักศึกษาแต่ละกลุ่มจัดทำรายงานการดำเนินกิจกรรมเป็นแฟ้มสะสมผลงานที่มีรายละเอียดการจัดทำแฟ้มตามหัวข้อที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้ครบถ้วน

ขั้นตอนยอตความคิดและประยุกต์ใช้

12. ผู้วิจัยสรุปผลแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และสรุปผลแบบสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการทำกิจกรรม

13. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้สรุปและประเมินมาสะท้อนแนวทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ผลการวิจัย

จากการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสาร (English Speaking Ability) ซึ่งกิจกรรมจะแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนาครีประชาสามัคคี 29 คน และโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา 64 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา คือ ได้แนวทางพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้ จำนวน 3 ฐาน ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และส่งเสริมพฤติกรรมรายบุคคล 3 ด้าน คือ ด้านความสนใจในกิจกรรม ด้านความกล้าแสดงออก และด้านความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แบ่งออก 2 ด้าน คือ ด้านการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม เนื่องจากความสามารถทางด้านการพูดเพื่อการสื่อสารถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียน

2. ผลการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยศึกษาจาก 1) แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ 2) แบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม มีผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในทุกระดับชั้น และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม มีผลประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลและการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละหัวข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 สามารถสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

สามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1.1 ผลคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนที่ 1

ระดับชั้น	จำนวน นักเรียน (คน)	ก่อนเรียน (คะแนน)	หลังเรียน (คะแนน)	ผลต่างของ คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	33	68	+ 35	29.17
ประถมศึกษาปีที่ 5	10	31	56	+25	25.0
ประถมศึกษาปีที่ 6	7	32	56	+24	38.57

จากตารางที่ 1.1 ผลคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนที่ 1 พบว่า ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 35 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 29.17 ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 25 ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.57

ตารางที่ 1.2 ผลคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนที่ 2

ระดับชั้น	จำนวน นักเรียน (คน)	ก่อนเรียน (คะแนน)	หลังเรียน (คะแนน)	ผลต่างของ คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4	24	64	132	+68	28.33
ประถมศึกษาปีที่ 5	18	59	111	+52	28.89
ประถมศึกษาปีที่ 6	22	74	135	+61	27.72

จากตารางที่ 1.2 ผลคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนที่ 2 พบว่า ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 68 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 28.33 ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 28.89 ผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่างของคะแนนสูงขึ้น 61 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.72

ตารางที่ 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนที่ 1

นักเรียน	พฤติกรรมรายบุคคล						พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม			
	ความสนใจในกิจกรรม		ความกล้าแสดงออก		ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม		การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น		ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4 N = 12	12	100	10	83.33	12	100	11	91.67	12	100
ประถมศึกษาปีที่ 5 N = 10	10	100	8	80.0	10	100	10	100	10	100
ประถมศึกษาปีที่ 6 N = 7	7	100	7	100	7	100	7	100	7	100

จากตารางที่ 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความกล้าแสดงออก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความกล้าแสดงออก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความกล้าแสดงออก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนที่ 2

นักเรียน	พฤติกรรมรายบุคคล						พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม			
	ความสนใจในกิจกรรม		ความกล้าแสดงออก		ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม		การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น		ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4 N = 24	21	87.5	17	70.83	24	100	22	91.67	24	100
ประถมศึกษาปีที่ 5 N = 18	18	100	16	88.89	18	100	18	100	18	100
ประถมศึกษาปีที่ 6 N = 22	22	100	16	72.73	22	100	22	100	22	100

จากตารางที่ 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ความกล้าแสดงออก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความกล้าแสดงออก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน มีพฤติกรรมรายบุคคล จำแนกรายด้าน ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความกล้าแสดงออก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จำแนกรายด้าน ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งนี้

1. ศึกษาแนวทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการวิจัยผลการศึกษานำทางการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ได้แนวทางพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ (English Speaking Ability) โดยผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้ จำนวน 3 ฐาน ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งการใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ (Situation - Based Learning) เป็นทางเลือกที่สามารถพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดีอีกวิธีหนึ่ง และเป็นการเรียนแบบที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning By Doing) ทักษะที่ใช้สามารถนำไปใช้ได้ง่ายกับสถานการณ์จริง นำผู้เรียนจากห้องเรียนสู่โลกแห่งความเป็นจริง และยังสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนเตรียมสถานการณ์ที่จะใช้สอน โดยอาจจะสร้างขึ้นเองหรืออาจจะเลือกสถานการณ์ที่มีผู้สร้างไว้แล้ว ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด เมื่อมีสถานการณ์จำลองแล้ว ผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในสถานการณ์จำลองนั้น และควรลงเล่นด้วยตนเอง เพื่อจะได้ทราบถึงอุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการเล่น จะได้จัดเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขไว้ให้พร้อม การนำเสนอการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ เนื่องจากสถานการณ์ส่วนใหญ่จะมีความซับซ้อนพอสมควรไปถึงระดับมาก การนำเสนอสถานการณ์ บทบาท และกติกา จำเป็นต้องมีการเตรียมการอย่างดี ควรนำเสนออย่างเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่สับสน และควรจัดข้อมูลทุกอย่างไว้ให้พร้อม ควรเริ่มด้วยการบอกเหตุผล และวัตถุประสงค์กว้าง ๆ แก่ผู้เรียนว่า การเล่นในสถานการณ์จำลองนี้จะให้ประโยชน์ด้านใดบ้าง ต่อไปจึงค่อยชี้ให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์ทั้งหมด แล้วจึงให้รายละเอียดที่จำเป็น เช่น กติกา บทบาท เมื่อทุกคนเข้าใจแล้วจึงเริ่มเล่นได้ (ทิศนา ขัมมณี, 2552) นอกเหนือจากนี้ วรางคณา เค้าอัน กล่าวไว้ว่า การใช้สถานการณ์ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน แสดงความสามารถและถ่ายทอดบทบาทตามที่ตัวเองได้รับในบรรยากาศที่สนุกสนาน ไม่เกิดความตึงเครียด มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา และส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียน พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ (วรางคณา เค้าอัน, 2560)

2. ศึกษาผลการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา การประเมินการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ประถมศึกษา โดยศึกษาผลจาก 1) แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ 2) แบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม มีผลคะแนนแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในทุกระดับชั้น และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม มีผลประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลและการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละหัวข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ซึ่งผลประเมินสามารถนำมาอภิปราย ได้ว่า กิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน สามารถช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ เนื่องจากการ

เรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์จริงนอกห้องเรียน มีบรรยากาศสนุกสนานแตกต่างจากในห้องเรียนปกติ สอดคล้องกับ วราภรณ์ เค้าอัน ที่กล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่เหมือนกับสถานการณ์จริง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นบริบทและนำความรู้ไปใช้มากกว่าการจดจำสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สภาพจริง (Authentic Learning Environment) ถือว่าเป็นสภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทฤษฎีนี้เน้นปฏิริยาทางสังคมและการเรียนรู้จากสภาพจริง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจ และพัฒนาการใช้เครื่องมือทางปัญญาในการเรียนรู้ (วราภรณ์ เค้าอัน, 2560) นอกจากนี้การลงมือปฏิบัติไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นการเรียนรู้ถึงความหมายและบริบทของการปฏิบัติด้วย ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับ จูพร ตันตระกูล ที่ได้สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมการพูดเพื่อการสื่อสารโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ ส่งผลให้นักศึกษามีพัฒนาการทางการพูดเพื่อการสื่อสารสูงขึ้น เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมมุ่งเน้นการใช้ภาษาการสื่อความหมายเหมาะสมกับชีวิตประจำวัน ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ฝึกฝน และปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง นักศึกษาจึงเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาและนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ดีที่สุด (จูพร ตันตระกูล, 2555) และยังสอดคล้องกับ กนกวรรณ กุลสุทธิ และคณะ ที่สรุปไว้ว่า ผลการศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาผ่านกระบวนการค่ายภาษาอังกฤษ สามารถนำไปสู่แนวคิดในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ความสำคัญกับวิธีการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมเกมและเพลง รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงให้นักเรียนมีทัศนคติและเกิดแรงจูงใจเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนต่อไป (กนกวรรณ กุลสุทธิ และคณะ, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่าการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ สามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ (English Speaking Ability) โดยผ่านกิจกรรมฐานการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ (Situation - Based Learning) ซึ่งมีสถานการณ์ที่ต่างกันไป เป็นทางเลือกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี และจากผลประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลและการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละหัวข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดเพื่อการสื่อสาร ภาษาอังกฤษ ซึ่งแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์ต่างกันไป สามารถช่วยส่งเสริมส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ได้ เนื่องจากการเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์จริงนอกห้องเรียน มีบรรยากาศสนุกสนานแตกต่างจากในห้องเรียนปกติ ข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) เนื่องจากความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกัน หรืออาจจะไม่คุ้นชินกับคำสั่งและคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษในช่วงแรกของกิจกรรม วิทยากรหรือผู้ดำเนินกิจกรรมควรใช้ภาษาไทยอธิบายควบคู่ไปด้วย 2) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ 3) ในการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ หากมีเจ้าของภาษามาเข้าร่วมกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนคุ้นเคยกับสำเนียง และการออกเสียงของเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้มอบทุนสนับสนุนวิจัยจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีงบประมาณ 2563 และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 โรงเรียนที่ได้อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ กุลสุทธิ และคณะ. (2557). การศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาผ่านกระบวนการค่ายภาษาอังกฤษ. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จินตนา ไชยฤกษ์. (2556). ภาษาอังกฤษสำคัญอย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 29 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/548608>
- จิรดา วุฑฒิยากร. (2551). การพัฒนาเครื่องมือระบุนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 11 ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชร ตันตระกูล. (2555). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยใช้บทฝึกสนทนาภาษาอังกฤษ. ใน รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรางคณา เค้าอัน. (2560). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ศิริยา คนิวรานนท์ และคณะ . (2541). การพัฒนาทักษะการจัดค่ายวิชาการภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาโปรแกรมภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 3(1), 32-41.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. ใน เอกสารรวบรวมบทความวิจัยสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ. เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 16.
- Archer, A.L. & Hughes, C.A. (2011). Explicit instruction: Efficient teaching. New York: Guilford Press.

พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการ สถาบันอุดมศึกษาไทย*

THE DEVELOPMENT OF IMPLEMENTING DISRUPTIVE TECHNOLOGIES IN THAI HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

สุนีย์ โคธีรานูรักษ์

Sunee Kotheeranurak

ทวีศิลป์ กุลนพาดล

Taweetil Koolnaphadol

อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์

Apitee Songbundit

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: sunee.kotheeranurak@gs.wu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและพัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 345 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือของการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.977 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยประยุกต์ใช้โมเดลภาวะของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร 5 ระยะตามแนวคิดของการ์ทเนอร์ ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันซึ่งสถาบันอุดมศึกษาไทยนำมาใช้ ได้แก่ บิ๊กดาต้า อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ภาษามาร์กอัป HTML5 ระบบการพิมพ์สามมิติ การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีพัฒนาการหรือภาวะอยู่ในระยะที่ 3 คือ ระยะต่ำสุดของความคาดหวัง โดยลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยเรียงตามลำดับระยะเวลาของการปรากฏขึ้นครั้งแรก ได้แก่ การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย ภาษามาร์กอัป HTML5 ระบบ

* Received 9 August 2021; Revised 22 December 2021; Accepted 28 December 2021

การพิมพ์สามมิติ บิ๊กดาต้า เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 เมื่อพิจารณารายประเภทมีพัฒนาการกระจุกตัวหนาแน่นเคลื่อนตัวเกาะกลุ่มกันเป็นคลัสเตอร์ มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.26 ถึง 3.48 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.71 ถึง 0.78

คำสำคัญ: พัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน, เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน, สถาบันอุดมศึกษาไทย

Abstract

The Objectives of this research article were to study the development and characteristic of implementing disruptive technologies in Thai Higher Educational Institutions. Sampling group were administrators and academic instructors using a random with a stratified method total of 345 people. The employed instrument in the form of questionnaire and the content validity was examined by 5 experts, with the reliability of 0.977 level. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. The researcher implemented the Five-Maturity Stage of Technological Maturity Gartner. The research results revealed that disruptive technologies in Thai Higher Educational Institutions consisted of Big data, Internet of Things (IoT), Hyper Text Markup Language Version 5 (HTML 5), 3D-printing, Private cloud computing, Gamification in education, Cloud computing, Virtual reality, and Artificial intelligence and the development was in stage 3 Trough of Disillusionment. The characteristic of disruptive technologies in education which first appeared in Thai Higher Educational Institutions consisted of Private cloud computing, Hyper Text Markup Language Version 5 (HTML 5), 3D-printing, Big data, Gamification, Internet of Things (IoT), Cloud computing, Virtual reality, and Artificial intelligence, consecutively with an average mean score of 3.40 and standard deviation (S.D.)=0.74. Each disruptive technology was developed in densely clustered with an average mean score range from 3.26 to 3.48 and standard deviation range from 0.71 to 0.78.

Keywords: Development of Implementing Disruptive Technologies, Disruptive Technologies, Thai Higher Educational Institutions

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเข้าสู่โลกยุคดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ระบบประมวลผลบนคลาวด์ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มือถือสมาร์ตโฟนเคลื่อนที่ รวมทั้งเครือข่ายสังคม ทำให้ทั่วโลกก้าวเข้าสู่ เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) บนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge - Based) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่นำความรู้มาใช้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงผันผวนอย่างรวดเร็ว (High Volatility) เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาอย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สร้างความปั่นป่วนต่อการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ทำให้การบริหารจัดการศึกษาเปลี่ยน แปลงไปอย่างมีนัยสำคัญทั้งด้านปรัชญาการศึกษา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ หลักสูตร การเรียนการสอน รูปแบบการจัด การศึกษา การประเมินผล การนิเทศ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ระบบการศึกษา การเรียนรู้รูปแบบใหม่บนออนไลน์แพลตฟอร์ม เครือข่ายสังคมออนไลน์ เสิร์ชเอนจินและเครื่องมือต่าง ๆ บิ๊กดาต้า การประมวลผลบนคลาวด์ การจัดการห้องเรียน รูปแบบการสอน สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ และ หลักสูตร (Holmes, W. et al., 2019) ผลกระทบดังกล่าว เกิดจากแนวคิดทฤษฎีนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน (Disruptive Innovation Theory) ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่ส่งผลให้การดำเนินงานจาก สภาวะปกติของสถาบัน อุดมศึกษาระดับสากลหลายแห่งเกิดสภาวะสะดุดติดขัดหยุดชะงักกัน หรือกระทบอย่างรุนแรงจนต้องปิดตัวไปอย่างถาวร ทฤษฎีนี้กล่าวถึงนวัตกรรม 2 ประเภท ได้แก่ 1) นวัตกรรมเพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืน (Sustaining Innovation) 2) นวัตกรรมกลุ่มที่ สร้างความเปลี่ยนแปลงพลิกผัน (Disruptive Innovation) จนทำให้เกิดปรากฏการณ์ ที่เรียกว่า “ดิสรัปชัน (Disruption)” เป็นกระบวนการซึ่งผู้เล่นหน้าใหม่สามารถสร้างตลาดที่มี รูปแบบหรือแพลตฟอร์มใหม่ส่งผลให้สินค้าหรือการให้บริการมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ในราคาถูกลงสามารถตอบสนองผู้บริโภคจำนวนมาก โดยเข้ายึดครองตลาด หลักไปได้อย่างถาวร (Christensen, C. M., 1997) สถาบันอุดม ศึกษาในระดับสากลที่ถูกกระทบ จะสามารถปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในระดับหนึ่งจึงต้องตระหนักรู้และเข้าใจถึงความ สำคัญ ของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันดังกล่าวโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการ ศึกษาและนำรูปแบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือจัดการศึกษาสำคัญ (Tools) เพื่อบรรเทาผลกระทบให้สามารถรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันได้อย่าง ทันทั่วถึง ทำให้เกิด 1) การศึกษารูปแบบหรือแพลตฟอร์มใหม่ที่ใช้นวัตกรรมทางการศึกษา และสื่อวัสดุการสอนที่หลากหลาย และ2) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความเปลี่ยน

แปลงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนมากขึ้น การปรับเปลี่ยนของภาคอุดมศึกษาที่ขับเคลื่อนจากฐานความรู้ไปสู่การเรียนการสอนแบบ บูรณาการนวัตกรรม จึงถือเป็นมิติใหม่ของการบริหารจัดการอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะ การนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้เป็นสื่อและวัสดุการสอนเพื่อการเรียนรู้และการ จัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายในสถาบันอุดมศึกษาที่เข้ามามีบทบาทสำคัญซึ่งพลิกโฉม หน้าการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ที่มีลักษณะแปลกใหม่มาก ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในอดีต (Osman, G. & et al., 2013)

ในบริบทของอุดมศึกษาไทยกระแสการเปลี่ยนแปลงการศึกษารูปแบบไร้พรมแดน ด้วยอิทธิพลของการพัฒนาทาง ดิจิทัล เทคโนโลยี ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จนเกิด สถาบันการศึกษารูปแบบใหม่ขึ้น เช่น Cyber University, Virtual University, Online University ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบหรือแพลตฟอร์มการให้บริการทางการศึกษาที่ เปลี่ยนแปลงไปในสถาบันอุดมศึกษาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่า ผลกระทบดังกล่าวยังเปลี่ยนแปลง ในระดับน้อยอยู่มาก เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ แต่การปรับเปลี่ยนดังกล่าวก็ได้ แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันเป็นสื่อและวัสดุการสอนเพื่อการเรียนรู้ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสถาบันอุดมศึกษาไทยในระดับหนึ่งแล้ว ในกรณีนี้ จึงได้มีนโยบาย สำคัญในระดับชาติและระดับกระทรวงที่ออกมารองรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น แผน อุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2561) นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (พระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580, 2561)แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2557 - 2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2557) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2550) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ระยะ พ.ศ. 2554-2563 (ICT 2020) (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC), 2554) มาผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูป ธรรม ทั้งในมิติด้านรูปแบบการเรียน การสอน และการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนสร้างสรรค์ให้เกิดการวิจัยและ นวัตกรรมในระดับประเทศและในระดับสากล

จากการศึกษาความสำคัญ และสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ ศึกษา พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งถือว่าเป็นด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่ออาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน

และการจัดการเรียนสอนอย่างมีนัยสำคัญ สถาบันอุดมศึกษาไทยถือเป็นองค์กรต้นแบบสำคัญของประเทศมีหน้าที่สร้างและพัฒนาเป็นเป้าหมายหล่อมผู้เรียนและผลิตให้ได้ คือบัณฑิตที่สมบูรณ์แบบออกมารับใช้สังคม ผลวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อวงการอุดมศึกษาไทย ทำให้เกิดเป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือโดยปรับโครงสร้างของสื่อและวัสดุการสอนให้สัมพันธ์กับเวลา ซึ่งเทคโนโลยีแต่ละประเภทมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและมีระยะเวลาของการปรับใช้ในศาสตร์แต่ละแขนงวิชา จึงจำเป็นต้องบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจว่า ควรจะลงทุนพัฒนาหรือบูรณาการเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันประเภทใดบ้างให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อรองรับการบริหารจัดการอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล โดยกำหนดแนวทางและทำการมองอนาคตเทคโนโลยีทางการศึกษา (Foresight) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในสังกัดกระทรวงอุดม ศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมประชากร 9,467 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดใหญ่ 4 แห่ง จำนวน 345 คน จำแนกตามมหาวิทยาลัยและกลุ่มสาขาวิชา

ผู้วิจัย ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามานะ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยสุ่มเลือกจากมหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดใหญ่ 4 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2) มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาลายา 3) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน และ 4) มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหลัก
ชั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนก
กลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มตามสาขาวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณบดี รองคณบดี จำนวน 18 คน และอาจารย์
ผู้สอน จำนวน 152 คน รวมทั้งสิ้น 170 คน และ 2) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์
ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณบดี รองคณบดี จำนวน 14 คน และอาจารย์
ผู้สอน จำนวน 161 คน รวมทั้งสิ้น 175 คน

ลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน ที่นำมาใช้ในการ
จัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลการวิจัยของ कुमार (Kumar, S., 2013) ที่พบว่า ลักษณะและพัฒนาการของ
เทคโนโลยีอุบัติใหม่ที่จะเข้ามามีบทบาท และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ 11 ประเภท โดยส่งผล
กระทบและเปลี่ยนแปลงการศึกษา เช่น บิ๊กดาต้า ระบบการพิมพ์วัตถุสามมิติ การประมวลผล
บนคลาวด์ ผล การวิจัยของคอมบส์ และเมสโก (Combs, D. C. & Meskó, B., 2015) ที่ได้รับ
เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาและแสดงนัยสำคัญ
สำหรับการออกแบบหลักสูตรใหม่ในมหาวิทยาลัยทางการแพทย์ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม มี 24
ประเภท เช่น Gamification Of Patient Care แอปพลิเคชันที่มีระบบการทำงานแบบเกมส์
ออนไลน์เพื่อใช้ฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วย, Artificial Organs การปลูกถ่ายผิวหนังเทียม กระดูก
เทียม หลอดลมเทียม เส้นเลือดเทียม, Artificial intelligence ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อใช้ปรับปรุง
การเรียนการสอนและการตัดสินใจในการรักษาของแพทย์ ผล การวิจัยของ แซปป้าและมาร์ควิส
(Zappa, M., 2014); (Marquis, J., 2012) ที่ได้พยากรณ์และสรุปจินตภาพของเทคโนโลยี
ทางการศึกษาในอนาคต (Visualization 2014 - 2040) ที่จะเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน
ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา (Gamification In Education)
เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) โมเดลการสร้างสถานการณ์จำลองด้วย
ปัญญาประดิษฐ์ (A.I. Simulation) หลังจากนั้น นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ มาจัดแบ่ง
ออก เป็นประเภทเพื่อวิเคราะห์ลักษณะและพัฒนาการของเทคโนโลยีแต่ละประเภทให้เท่า ๆ
กันโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลของสถาบันอุดม ศึกษาแต่ละแห่งที่กำลังศึกษาในเรื่องดังกล่าว
และจำนวนผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
เทคโนโลยีและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ และการเรียนการสอน โดยนำ
เทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน เช่น เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา เทคโนโลยี
โลกเสมือนจริง เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ บิ๊กดาต้า ระบบการพิมพ์วัตถุสามมิติ
การประมวลผลบนคลาวด์ ที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้จริงในการบริหารจัดการและเป็นเครื่องมือ
และสื่อวัสดุการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทยปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เชิงลึกผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี อดีตคณบดีและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นชั้น ตอนที่สองของการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเรื่อง พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และอาจารย์ผู้สอน เรื่อง พัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระยะ (Likert, R., 1932) จำนวน 62 ข้อ ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ด้วยเทคนิควิธีพิจารณาข้อคำถามรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามมาทดลองใช้ (Try-out) กับอาจารย์ผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยสถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1943) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.977

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามพัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย พร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปติดต่อผู้ประสานงาน คณะสถาบัน สำนักวิชาของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2) มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา 3) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน และ 4) มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหลัก โดยจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา 2 สาขาวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 2) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 345 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำผลการตอบมาทำการสร้าง Hype's Life Cycle Graph ตามแนวคิดของการ์ทเนอร์ (Gartner Research, 1995)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สรุปได้ดังนี้

1.1 การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย (Private cloud computing) สถาบัน อุดมศึกษามีการประยุกต์ใช้โปรแกรมระบบประมวลผลภายใน

มหาวิทยาลัยเพื่อนำมาใช้พัฒนางานและการบริหาร การจัดการระบบฐานข้อมูลที่ดี ได้แก่ สำนักการทะเบียนและวัดผล การลงทะเบียน การประมวลผลการเรียน การประมวลรายวิชา การวางแผนการสอนของอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) โดยพบว่า มหาวิทยาลัยหลายแห่งในปัจจุบัน ได้มีการมีการยกเลิกการตั้ง Mail server สำหรับงาน e-Mail ของบุคลากรและนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย แล้วเพื่อเป็นการลดภาระต้นทุนลดภาระในการดูแลรักษาลดความยุ่งยาก รวมทั้งช่วยประหยัดเวลาในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ มีการนำบริการของผู้ให้บริการสากล เช่น Google application ได้แก่ Google class room, Google meet และการใช้ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Microsoft team, Moodle, Zoom มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และระบบการสอบออนไลน์ เช่น ระบบ FinEx, Moodle โดยสามารถเชื่อมต่อการใช้งานกับระบบต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ภาษามาร์กอัป (HTML5) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยได้พัฒนา และนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนใช้แท็ก (Tag) ในการกำหนดการแสดงผลหน้าจอผลเว็บเพจ (Webpage) ประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ สำหรับสืบค้นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สามารถดาวน์โหลด (Download) หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ สไลด์ และวิทยา นิพนธ์รูปแบบออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย สะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพบนเครื่องมือและอุปกรณ์สื่อสาร เช่น มือถือสมาร์ทโฟน แอนดรอยด์ ไอแพด แท็บเล็ต แมคบุ๊ก โน้ตบุ๊ก และแล็ปท็อป ผ่านโปรแกรม Internet web browser โดยผ่านผู้ให้บริการหลักที่นิยมใช้ เช่น Apple, Google chrome, Internet Explorer (IE), Firefox, Microsoft, Mozilla, Opera, Safari, Web browser, WHATWG เป็นต้น

1.3 ระบบการพิมพ์สามมิติ (3D-printing) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยได้มีการนำเทคโนโลยีการพิมพ์สามมิติมาประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำมาใช้ในสาขาที่จัดการเรียนการสอนทางด้านแพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ชีวการแพทย์ วิศวกรรมหุ่นยนต์ และในบางสาขาที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแก่นของเนื้อหา วิชาที่มีความเข้าใจยากได้เห็นภาพชัดเจนละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนสามารถใช้ระบบพิมพ์สามมิติ เพื่อพิมพ์ไฟล์งานหรือภาพให้เป็นวัตถุสามมิติได้โดยตรง โดยไม่ต้องอาศัยการพิมพ์ที่ซ้อนเรียงกันเป็นชั้น ๆ เช่น การใช้ 3D - Printed Biomaterials ปลุกถ่ายอวัยวะของมนุษย์สำหรับนิตแพทย์ การใช้ปากกาสามมิติ (3D - Pen) เป็นลักษณะการวาดขึ้นรูปวัสดุสามมิติด้วยมืออย่างอิสระ การทำวิดีโอคลิปสามมิติ (3D - Video Clips) เพื่อนำเสนอรายงาน การใช้ 3D-Sketchup สำหรับการออกแบบทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น

1.4 บิ๊กดาต้า (Big Data) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยบางแห่ง ได้มีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ LMS (Learning Management Systems) เป็นระบบกลางของมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมทุกระบบต่าง ๆ เข้าด้วยกันส่งผลให้ทุกหน่วยงาน คณะ สถาบัน สำนักวิชาภายในมหาวิทยาลัย สามารถบริหารจัดการระบบสารสนเทศ การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยอาจารย์ผู้สอนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วและนำไป ใช้ประโยชน์สูงสุดในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนรูปแบบเรียลไทม์ (Real - Time) ทั้งผลการเรียน และพัฒนาการ รวมถึงช่วยจัดโปรแกรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการจัดหลักสูตรราย วิชาและการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด โดยนำข้อมูลมาใช้ในการปรับเปลี่ยนเพื่อวางแผนการเรียนรายบุคคลในอนาคต

1.5 เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา (Gamification In Education) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งได้ประยุกต์ ใช้แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้เกมส์เป็นฐาน (Game-Based Learning) ที่จำลองรูปแบบองค์ประกอบต่าง ๆ จากในเกมส์เป็นกลไกการสอน โดยไม่ใช้ตัวเกมส์ อาจารย์ผู้สอนสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน มีการให้รางวัลแก่ผู้เรียนในรูปแบบแบดจ์ (Badges) และการสะสมแต้มรางวัลต่าง ๆ (Points) ได้กลายเป็นต้นแบบของการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่สำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชั่น Z ในมหาวิทยาลัยยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะ กระตุ้น รั้า ความสนใจ และสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เรียนให้เรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Responsive Learning) ทำให้เกิดความสนใจ ในเนื้อหา บทเรียนที่ออกแบบมาโดยเฉพาะเช่น Quizizz Game, Cyber Security Game เป็นต้น

1.6 อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet Of Things: Iots) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนห้องเรียนระบบดิจิทัล เช่น ห้องเรียนออนไลน์ ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ห้องเรียนเสมือน (Virtual Class Room) โดยนำ ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยสร้างประสบการณ์หรือนำเสนอข้อมูลเนื้อหาบทเรียนในสถานการณ์นอกห้องเรียน (Informal Learning Environment) โดยให้ผู้เรียนใช้มือถือสมาร์ทโฟนสแกนที่สมาร์ทแท็ก (Smart Tags) ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ QR Code รวมทั้งการใช้แอปพลิเคชันบนมือถือหรือเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ โดยเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกรวดเร็วเพื่อเข้าสู่ระบบการเรียนออนไลน์เช่น Google Classroom, Google Meet, Moodle, Microsoft Team, Webex, Zoom กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปัจจุบัน ห้องเรียนออนไลน์ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นใหม่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิด

ประโยชน์สำหรับนักศึกษาที่ขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารในการเรียนออนไลน์ให้สามารถเข้ามาใช้ห้องเรียนออนไลน์ในรูปแบบเรียลไทม์และวิดีโอออนดีมานด์ (VDO on demand)

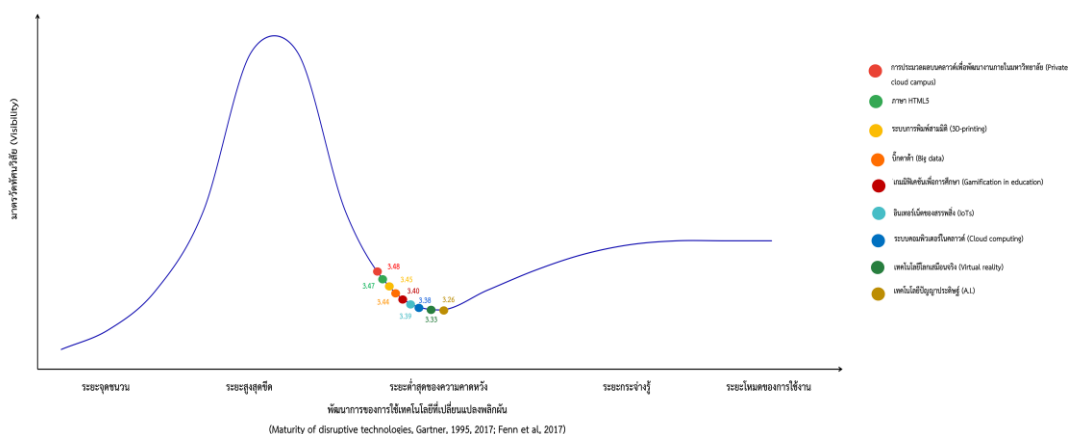
1.7. ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ (Cloud computing) พบว่าสถาบันอุดมศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนที่มีคุณสมบัติและการให้บริการบนเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เช่น มือถือสมาร์ทโฟน แอนดรอยด์ ไอแพด แท็บเล็ต แมคบุ๊ก โน้ตบุ๊ก และแล็ปท็อป ผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ประสิทธิภาพสูง โดยพัฒนาบทเรียนระยะสั้นเฉพาะกลุ่มขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาแบบเปิดฟรีสำหรับสาธารณชนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Open Course Ware: OCW) ซึ่งมหาวิทยาลัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่ SPOCs (Small Private Online Courses) ประสานความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และ MUX (Mahidol University Extension) ประสานความร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรออนไลน์หลังจบหลักสูตร โดยวัตถุประสงค์หลักของการจัดเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพเชิงสาธารณ ประโยชน์แก่สังคมมากยิ่งขึ้น ถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนแบบอี - เลิร์นนิ่ง (E - Learning) โดยเชื่อมต่อข้อมูลจัดเก็บบนคลาวด์แคมปัส (Cloud Campuses) กับแคมปัสโลกเสมือนจริง (Virtual Campuses) สามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการของอาจารย์ผู้สอนได้ง่าย เช่น KCU 191 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์หลักสูตร Digital Forensic เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐาน วิชาการใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ วิชาคณิตมิติเดียว วิชา Microcomputer Application วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน และภาษาอังกฤษพื้นฐานสำหรับนักศึกษา เป็นต้น

1.8 เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Virtual Reality: V.R.) พบว่าสถาบันอุดมศึกษาที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนจริงในศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์ยังมีใช้อยู่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีตัวอื่น ๆ ถึงแม้ว่า มหาวิทยาลัยจะมี นโยบายผลักดันการใช้ดิจิทัล เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยนำเทคโนโลยีผสมผสานหลากหลายประเภทมาใช้ทั้งอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนอย่างกว้างขวาง แต่กลับพบว่า เทคโนโลยีโลกเสมือนจริงที่มีใช้จริงในสถาบันอุดมศึกษาไทยนั้นยังอยู่ในวงจำกัดในศาสตร์เฉพาะด้าน เช่น แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิศวกรรมชีวการแพทย์ วิศวกรรมการบินและอวกาศโดยอาจารย์ผู้สอนสร้างสภาพแวดล้อมกับวัตถุเสมือน วิดีโอ ภาพ โฮโลแกรม 360 องศา เสียง วัสดุ และอุปกรณ์แบบเรียลไทม์ ระหว่างโลกความเป็นจริง (Real World) รวมเข้ากับโลกจำลองแบบดิจิทัล (Simulated/Virtual World) ได้อย่างกลมกลืน จนทำให้ผู้เรียนรู้สึกจมดิ่ง (Immersive) ลงไปในโลกเสมือนจริงและตอบสนองสัมผัสกับสิ่งจำลองนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ในบรรยากาศแบบห้องเรียน จำลองโลกเสมือนจริงจนคล้ายกับว่าอยู่ในโลกความเป็นจริง

1.9. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: A.I.) พบว่าสถาบันอุดมศึกษามีการนำปัญญา ประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้ (A.I. center) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียนและประชาชนทั่วไป และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ในคณะเศรษฐศาสตร์ เพื่อใช้ทำนาย (Prediction) วิชาสถิติพื้นฐาน โดยนำการเรียนรู้ของเครื่องจักร (Machine learning) เป็นกลุ่มอัลกอริทึมที่มีลักษณะทำนายผลลัพธ์ เช่น หุ่นที่ควรคาดหวังจากการลงทุนเป็นเท่าใด จากการที่มนุษย์ป้อนผลลัพธ์ที่ควรจะเป็น แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปผ่านอัลกอริทึมสำหรับสร้างโมเดลเพื่อทำนายผลลัพธ์ เมื่อได้โมเดลที่ทำนาย จะนำข้อมูลใหม่ที่เครื่องไม่เคยเห็นซึ่งเครื่องจะต้องทำนายคำตอบที่ได้ว่าควรจะเป็นเท่าใด เพื่อให้หาค่าได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินค่า และการทดสอบสมมติฐาน และใช้ข้อมูลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในสาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ การปรับเนื้อหาหลักสูตรในวิชาการเขียนโปรแกรมบนอินเทอร์เน็ต เพื่อให้หาค่าได้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำทักษะของการใช้ปัญญา ประดิษฐ์เชื่อมต่อกับเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ (Cloud computing) การเรียนรู้ของเครื่องจักรและการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) ไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการเขียนโปรแกรมประยุกต์ของตัวนิสิตเองให้มีความพร้อมที่จะรองรับกับปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วและทวีความสำคัญในการเรียนการสอนปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาด้านพัฒนาการของการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า วงจรการเติบโตของการพัฒนาการ 5 ระยะ Hype's Life Cycle Graph อยู่ในระยะที่ 3 เป็นระยะต่ำสุดของความคาดหวัง (Trough of disillusionment) และมีการเคลื่อนไหวกระจุกตัวหนาแน่นเกาะกลุ่มกันเป็นคลัสเตอร์ (Cluster) เรียงตามลำดับระยะเวลาของการปรากฏขึ้นครั้งแรก ได้แก่ การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย ภาษามาร์กอัป (HTML5) ระบบการพิมพ์สามมิติ บิ๊กดาต้า เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริงและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พัฒนาการของการใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันในสถาบันอุดมศึกษาไทย

2. พัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยรายประเภท ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยรายประเภท

	เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน	$\bar{x}$	S.D.	ระยะพัฒนาการ
1	การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย (Private cloud campus)	3.48	0.72	3
2	ภาษามาร์กอัป (HTML 5)	3.47	0.71	3
3	ระบบการพิมพ์สามมิติ (3D-printing)	3.45	0.74	3
4	บิ๊กดาต้า (Big data)	3.44	0.78	3
5	เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษ (Gamification in education)	3.40	0.73	3
6	อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT)	3.39	0.74	3
7	ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ (Cloud computing)	3.38	0.74	3
8	เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Virtual reality)	3.33	0.75	3
9	เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (A.I.)	3.26	0.77	3
	รวม	3.40	0.74	3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 1 พบว่า เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยรายประเภทมีพัฒนาการอยู่ในระยะที่ 3 เป็นระยะต่ำสุดของความคาดหวัง (Trough of Disillusionment)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า ลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย 9 ประเภท เรียงตามลำดับระยะเวลาของการปรากฏขึ้นครั้งแรก ได้แก่ การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย ภาษามาร์คอัพ (HTML5) ระบบการพิมพ์สามมิติ บิ๊กดาต้า เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทย ยังอยู่ในระยะบูรณาการเทคโนโลยีเกิดใหม่หลากหลายประเภทเข้าด้วยกัน (Integrated Technologies) ทั้งนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนควรมุ่งเน้นการบูรณาการทั้งระบบรวมทั้งรูปแบบและแพลตฟอร์มการเรียนการสอนใหม่ให้เชื่อมโยงกับการจัดการ เรียนการสอนแบบเดิมพร้อมกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดังนั้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบและแพลตฟอร์มการเรียนการสอนใหม่ในระยะบูรณาการนี้จึงควรใช้รูปแบบผสมผสานกัน โดยพบว่าสถาบัน อุดมศึกษามีการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานกัน (Hybrid, Blendex, Synergy) เป็นกระบวน การจัดการศึกษาที่เพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเชื่อมช่องว่างระหว่างการศึกษาออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Off Line) ซึ่งเป็นศักยภาพของการศึกษาในอนาคต ถึงแม้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหลากหลายประเภทในมหาวิทยาลัยมาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยได้ผ่านการทดสอบด้านการบริหารงานการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย แต่เนื่องจากเทคโนโลยีบางประเภทยังอยู่ในช่วงพัฒนาการและปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งขั้นตอนการศึกษาวิจัยของเทคโนโลยีที่ล่าช้ามากจนเกินไป ส่งผลให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนประสบความสำเร็จยากลำบากในการตัดสินใจที่จะเลือกพัฒนา และสนับสนุนเทคโนโลยีประเภทใดก่อน-หลัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แบริดฟอร์ด (Bradford, D. J., 2010) ที่ได้ศึกษา การอุบัติใหม่ของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน เพื่อใช้วิเคราะห์แผนงานการประยุกต์ใช้ และการแพร่กระจายของเทคโนโลยีในระบบมหาวิทยาลัยของรัฐ 11 แห่งในมลรัฐฟลอริดา (SUSF) ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษารูปแบบใหม่ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงสถาบันอุดมศึกษา มีลักษณะที่มุ่ง เน้นการสร้างสมรรถภาพและทักษะแก่ผู้เรียน ใช้ระบบการเรียนการสอนใช้ห้องเรียนเสมือนจริงไร้ขีดจำกัด (Virtual reality classroom) ซึ่งเป็นการเรียนแบบปัจเจกบุคคล ไม่จำกัดทางเลือก โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการตารางเรียนที่มีความยืดหยุ่นสูงได้ด้วยตนเอง เลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาตามความถนัดหรือความสนใจจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ และเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างกันได้ ใช้ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ สามารถทบทวนเนื้อหาบทเรียนที่อาจารย์ผู้สอนจัดเก็บบนคลาวด์ได้บ่อยครั้งตามต้องการส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนสูงและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ कुमार (Kumar, S., 2013) ที่พบว่าลักษณะและพัฒนาการของเทคโนโลยี

อุปสรรคใหม่ที่จะเข้ามามีบทบาทและสร้างรูปแบบการเรียนรู้ 11 ประเภท ได้แก่ บิ๊กดาต้า ซอฟต์แวร์ APIs เทคโนโลยีการเรียนการสอน Tin Can ภาษามาร์กอัป (HTML5) RED (Responsive e-Learning Design) Wearable computing วิดีโอคลิป ระบบการพิมพ์วัตถุสามมิติ การเรียนรู้บนมือถือ และการประมวลผลบนคลาวด์ที่ส่งผลกระทบและเปลี่ยนแปลงการศึกษา รวมทั้งผลการวิจัยของ คอมบส์และเมสโก (Combs, D. C. & Meskó, B., 2015) พบว่า ดิจิทัลแอดวานซ์ (Digital advances) ทั้งหมด 4 กลุ่ม 24 ประเภท ถูกนำมาใช้ในมหาวิทยาลัยทางการแพทย์ เช่น ระบบการพิมพ์สามมิติเพื่อการปลูกถ่ายอวัยวะของมนุษย์ ปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาโดย IBM's Watson, Cognitive task analysis (CTA) และผลวิจัยด้านจินตภาพของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงห้องเรียน และรูปแบบการเรียนการสอนในสถาบัน อุดมศึกษาในอนาคต เช่น ห้องเรียนระบบสตูดิโอสอนแบบโลกเสมือนจริง (Virtual teaching studio-based learning) บทเรียนที่ถูกสร้างขึ้นด้วยอัลกอริทึม (Algorithm-generated lessons) การใช้อัลกอริทึมเพื่อขับเคลื่อนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนทางไกลเสมือนจริง (Telepresence) แพลตฟอร์มการเรียนบนสมาร์ตโฟน (Mobile learning platforms) แพลตฟอร์มการสอนใหม่รูปแบบผู้เรียนสอนผู้เรียน (S2S teaching platforms) และเทคโนโลยี Matrix (Zappa, M., 2014); (Marquis, J., 2012)

พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ที่ค้นพบมีทั้งหมด 9 ประเภท โดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (A.I.) เป็นเทคโนโลยีประเภทที่ 9 ซึ่งทำการ ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยและไชวาร์ไม่ได้ทำการศึกษา เมื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของไชวาร์ (Horváth, I., 2016) ที่ได้ศึกษาเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันทั้งหมด 8 ประเภทเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณารายประเภทพบว่า มีความแตกต่างกัน เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผัน 9 ประเภท มีพัฒนาการกระจุกตัวหนาแน่นเคลื่อนตัวเกาะกลุ่มกันเป็นคลัสเตอร์ อยู่ในระยะที่ 3 เป็นระยะที่เทคโนโลยีหลากหลายประเภทได้ผ่านการทดสอบการใช้งานจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนมาแล้วมากมายหลายครั้ง โดยมีเทคโนโลยีบางประเภทที่ล้มเหลวล้มหายตายจากไปจากท้องตลาด ดังนั้น จะมีเทคโนโลยีเพียงบางตัวเท่านั้นที่สามารถผ่านจุดวิกฤตินี้มาได้เพื่อจะได้พัฒนาต่อไปในระยะกระจ่างรู้ (Slope Of Enlightenment) ซึ่งเป็นระยะที่เทคโนโลยีใหม่ได้รับการรับรองจากการประยุกต์ใช้งานจริงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยและอาจารย์ผู้สอนที่ได้ส่งสมประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอนว่า เกิดประโยชน์ใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว เป็นเทคโนโลยีที่อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนเจนเนอเรชั่น Z ได้รู้ซึ่งรู้แจ้งเห็นจริงแล้วว่าเป็นไปได้จนกระทั่งผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเริ่มมองเห็นคุณค่าและคุณประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีใหม่นั้น โดยเล็งเห็นประสิทธิภาพในการบริหารจัดการควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาสามารถสร้างความเชื่อมั่นจนเกิดการยอมรับอย่างกว้างขวาง Technology Acceptance

Model (Davis, F. D. & Venkatesh, V., 1996) ทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องการลงทุนและผลักดันให้เทคโนโลยีประเภทนั้นๆ เข้าสู่ช่วงของการเพิ่มผลิตภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเทคโนโลยีให้เติบโตอย่างเสถียรต่อไป นำไปสู่โหมดของการใช้งานจริงในระยะโหมดของการใช้งาน (Plateau of productivity) เป็นระยะเทคโนโลยีที่มีพัฒนาการสมบูรณ์เต็มที่ สะท้อนความสัม พันธ์ด้านพฤติกรรม และทัศนคติของผู้ใช้งานที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และผู้เรียน โดยแสดงให้เห็นว่าเกิดประโยชน์นำไปประยุกต์ใช้งานได้จริงในหลากหลายด้านและสาขาวิชา ซึ่งสร้างมาตรฐานและเกณฑ์ใหม่ขึ้นเกิดเป็นคุณค่าให้กับมหาวิทยาลัย จนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในแวดวงการศึกษา กลายเป็นเทคโนโลยีที่สามารถใช้ในการจัดการศึกษา การเรียนการสอน และการวิจัยได้อย่างทั่วถึง

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้ใหม่สรุปได้ว่า

1. ลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดม ศึกษาไทย ที่ค้นพบมีทั้งหมด 9 ประเภท เรียงตามลำดับระยะเวลาของการปรากฏขึ้นครั้งแรก ได้แก่ การประมวลผลบนคลาวด์เพื่อพัฒนางานภายในมหาวิทยาลัย ภาษามาร์กอัป (HTML5) ระบบการพิมพ์สามมิติ บิ๊กดาต้า เกมมิฟิเคชันเพื่อการศึกษา อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ระบบคอมพิวเตอร์ในคลาวด์ เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง และเทคโนโลยีปัญญา ประดิษฐ์ โดยมีพัฒนาการวงจรการเติบโต 5 ระยะ Hype's Life Cycle Graph อยู่ในระยะที่ 3 คือ ระยะต่ำสุดของความคาดหวัง (Trough Of Disillusionment) มีการเคลื่อนตัวกระจุกตัวหนาแน่นเกาะกลุ่มกันเป็นคลัสเตอร์ (Cluster) โดยพบว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (A.I.) อยู่ในระยะต่ำที่สุดของกราฟ กำลังถูกพัฒนาอย่างรวดเร็วควบคู่ไปกับเทคโนโลยีประเภทอื่น ๆ เพื่อต่อยอดนำเทคโนโลยีไปสู่ระยะกระจ่างรู้ ซึ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์พัฒนาต่อไปในขั้นระยะโหมดของการใช้งาน

2. พัฒนาการของทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ใช้ โมเดลวุฒิภาวะของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร 5 ระยะ ตามแนวคิดของการทเนอร์ Technological Maturity ได้แก่ 1) ระยะจุดชนวน 2) ระยะสูงสุดขีด 3) ระยะต่ำสุดของความคาดหวัง 4) ระยะกระจ่างรู้ และ 5) ระยะโหมดของการใช้งาน เทคโนโลยีทั้ง 9 ประเภทไม่ได้เรียงตามระยะของพัฒนาการตามโรวาร์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณสรุปได้ว่าลักษณะของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่นำมาใช้ในการ จัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งหมด 9 ประเภท มีพัฒนาการวงจรการเติบโตของเทคโนโลยีอยู่ในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะต่ำสุดของความคาดหวัง

(Trough of Disillusionment) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีหลากหลายประเภทในเวลาเดียวกัน (Integrated technologies) โดยเข้าเปลี่ยนแปลงหรือแทนที่วิธีการสอนรูปแบบเดิม ส่งผลกระทบต่อบทบาทของผู้ให้บริการในสถาบันอุดมศึกษา คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และอาจารย์ผู้สอน และคุณค่าของการให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียน ปัจจุบันพบว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (A.I.) อยู่ในระยะต่ำที่สุดของกราฟ กำลังถูกพัฒนาอย่างรวดเร็วควบคู่ไปกับเทคโนโลยีประเภทอื่น ๆ เพื่อต่อยอดนำเทคโนโลยีไปสู่ระยะกระจ่างรู้จนนำไปสู่ขั้นสุดท้ายคือระยะโหมดของการใช้งาน เป็นระยะเทคโนโลยีที่มีพัฒนาการสมบูรณ์เต็มที่ เป็นเฟส (Phase) ที่มีความนิ่งและคงที่แล้ว ไม่ใช่เรื่องใหม่อีกต่อไป ถ้าหากว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีการปรับปรุงหรือมีการดัดแปลงให้ดียิ่งขึ้นก็จะกลับไปวงจรแรกต่อไป ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ 1) จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ส่วนหนึ่งนั้นเกิดขึ้นจากความจำเป็นที่จะต้องสอนออนไลน์ ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มากกว่าการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนั้น การมองอนาคตเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยกำหนดกลยุทธ์ แนวทาง และทำการมองอนาคต (Foresight) จากภายในสู่ภายนอกสู่การทำ Scenario planning เช่น เมื่อเกิดโรคอุบัติใหม่ขึ้น มหาวิทยาลัยของรัฐมีการวางแผนการรับมือการเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้างหรือควรรับมือไว้ล่วงหน้า เพราะไม่ได้มีการ Foresight เอาไว้ล่วงหน้า ประโยชน์ของการ Foresight จะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล เพื่อตัดสินใจว่าควรลงทุนพัฒนา หรือบูรณาการเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันประเภทใดบ้างให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยไทยให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด 2) องค์กรหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ควรนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และวางแผนฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะ เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาจารย์ผู้สอนและบุคลากรภายในอย่างต่อเนื่อง ตามลักษณะและพัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่ค้นพบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและรองรับการบริหารจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid, BlendEx, Synergy) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน 4) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ควรคำนึงถึงผลกระทบของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพลิกผันที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาไทย และควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้งาน และการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งานที่เป็นทั้งผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. .
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษา (พ.ศ. 2557-2559). เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.bict.moe.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2561). สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT 2020) ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี 22 มีนาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- Bradford, D. J. (2010). Emerging and disruptive technologies for education: An analysis of planning, implementation, and diffusion in Florida's eleven state university system institutions. In Doctoral Dissertation. University of Central Florida Orlando, Florida.
- Christensen, C. M. (1997). The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail The Management of Innovation and Change Series (Revised Ed.). Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Combs, D. C. & Meskó, B. (2015). Disruptive Technologies Affecting Education and Their Implications for Curricular Redesign. Elsevier Journal The Transformation of Academic Health Centers, 7(1), 57-68.
- Cronbach, L. J. (1943). On Estimates of Test Reliability. Journal of Educational Psychology, 34(1), 485-494.

- Davis, F. D. & Venkatesh, V. (1996). A critical assessment of potential measurement biases in the Technology Acceptance Model: Three experiments. *International Journal: Human-Computer Studies*, 45(1), 19-45.
- Gartner Research. (1995). *Technological Maturity Gartner Hype Cycle for Emerging Technology*. London: Gartner Inc.
- Holmes, W. et al. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. London: Independently Published.
- Horváth, I. (2016). *Disruptive Technologies in Higher Education*. In 7th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications (CogInfoCom 2016). Wroclaw, Poland.
- Kumar, S. (2013). *Learnnovators: Bringing Innovation to Learning* F. Magazine, Producer. Retrieved June 23, 2019, from <http://learnnovators.com/top-11disruptive-e-learning-technologies-for-2013/>
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Marquis, J. (2012). *Forecasting the future of educational*. Retrieved June 5, 2019, from <https://www.onlineuniversities.com/blog/2012/07/forecastingfuture-education/>
- Osman, G .& et al. (2013). Understanding Management Students' Reflective Practice through Blogging. *The Internet and Higher Education*, 16(13), 23-31.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Ed). New York: Harper & Row.
- Zappa, M. (2014). *Envisioning the Future of Education Technology*. Retrieved May 9, 2019, from <http://envisioning.io/education/>

การพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF SCHOOL BOTANICAL GARDEN CURRICULUM ON LOCAL PLANTS FOR PRIMARY YEARS G5

วรางคณา พรเกาะ

Warangkana PornKoa

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: dukpik555@mail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น 2) พัฒนาและรับรองร่างหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น 3) ทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น และ 4) ประเมินรับรองคุณภาพหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง และปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 44 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม จำนวน 9 ท่าน นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร จำนวน 40 คน รวมทั้งสิ้น 93 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 2) แบบวัดทักษะการเรียนรู้ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ และ 5) ประเด็นการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับองค์ประกอบหลักสูตรในระดับมากที่สุด 2) ผลการรับรองร่างหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น 3.1) นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในระดับดีมาก 3.2) พฤติกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก และ 3.3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ใน

* Received 18 July 2021; Revised 6 February 2022; Accepted 14 February 2022

ท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน, พรรณไม้ในท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study basic information for develop of the School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants. 2) develop and ensure the suitability of the School Botanical Garden curriculum draft on the topic of Local plants. 3) experiment School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants and 4) evaluate and quality assurance School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants. Mixed methods research. They were 44 administrators, teachers, educational supervisors, committees of basic academic school, local leaders, representative parents, local experts, 9 focus experts, and 40 students of the experimental group. The samples consisted of 93 informants. All samples were selected by Purposive random sampling. The instruments used in this research were: 1) School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants, 2) Learning skill test 3) Behavior in scientific process observation 4) satisfaction questionnaire 5) Focus Group Discussion record. The statistics used for data analysis were percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The results were as follows: 1) The accordance and suitability in School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants were at the highest level. 2) The development and ensure the suitability of the School Botanical Garden curriculum draft on the topic of Local plants were at the highest level. 3) The experiment of School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants was found that Learning skill of students in scientific process was at the highest level. The behavior of students in the scientific process was at the highest level, and Students 'satisfaction towards learning in the School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants was at a high level. 4) The evaluation of quality assurance in the School Botanical Garden curriculum on the topic of Local plants was at its highest as a whole.

Keywords: Curriculum Development, School Botanical Garden, Local Plants

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้เน้นย้ำว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่สมควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก และการศึกษาเท่านั้นที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 จึงเห็นได้ว่า สังคมได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น เพราะเชื่อว่า การจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ จะช่วยพัฒนาพลเมืองของชาติให้มีความรู้ความสามารถ อันจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในที่สุด หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกรอบ ทิศทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศให้มีความรู้ตามที่ต้องการ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) ทั้งนี้วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นสาระหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการพัฒนานักเรียนให้ได้รับทั้งความรู้ กระบวนการ เจตคติ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความซาบซึ้งและเห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้นักเรียนรู้เน้นที่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน นักเรียนจะได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ กระตุ้นแนะนำ ช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงความรู้ ความคิดควบคู่ไปกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา ปณิธานของโรงเรียนและท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจ เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะมุ่งสู่มาตรฐานการเรียนรู้

ครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ควรมุ่งให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ให้มากที่สุดให้ได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ มีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม การจัดกิจกรรมควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาแนวคิดและกระบวนการที่เป็นสากล กระตุ้น ส่งเสริมความสนใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งในการศึกษาในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องเตรียมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้เข้าใจวิทยาศาสตร์พื้นฐานอย่างพอเพียง ทำให้คิดเป็นเหตุ เป็นผลบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือวิพากษ์วิจารณ์และหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและพิสูจน์ได้ การสอนวิทยาศาสตร์ในสภาพปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้และสภาพของการรับรู้วิทยาศาสตร์ทั้งนี้ รวมไปถึงความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (ประสาธต์ เนืองเฉลิม, 2553) ซึ่งถือว่าเป็นภาระหรือหน้าที่สำคัญของครูวิทยาศาสตร์ไทยที่ต้องสร้างพลเมืองของชาติให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งต้องเริ่มต้นชั้นเรียน ครูจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความชอบหรือเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนเพื่อให้ผู้เรียนเปิดใจ เปิดสมองที่จะเรียนรู้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยครูต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ ความรู้ด้านการสอน และความรู้ ด้านบริบท หากครูมีความรู้ครบทั้งสามด้าน และสามารถผนวกความรู้ทั้งสามด้านนี้ให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรักวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ โดยใช้สื่อธรรมชาติที่เกี่ยวกับพืชพรรณไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประกอบการสอนและจัดสื่อทางสังคมที่เหมาะสม โดยส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ตรง การสอนนอกห้องเรียน กิจกรรมการทำงานกลุ่ม การแสดงท่าทีที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกันทั้งผู้สอนต่อนักเรียน นักเรียนต่อนักเรียน จัดกิจกรรมบูรณาการครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาของโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ ซึ่งในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์กำหนดให้การจัดการเรียนใน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตใจเช่นเดียวกับสติปัญญา (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.), 2559)

ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ได้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” โดยมีเลขสมาชิก 7-10260-009 ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวนักเรียนที่มีคุณค่า ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ จนเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนและมหาชน การใช้พืชซึ่งเรารู้จักกันมาเป็นเวลานาน และยังใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไปในท้องถิ่น นับเป็นด้านหนึ่งของการใช้ประโยชน์จากพืชที่เยาวชนควรได้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อทราบ

ประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง อันก่อให้เกิดจิตสำนึกตามมา ตรงตามพระราชดำริที่ทรงพระราชทานไว้ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 โดยให้นักเรียนสำรวจพืชที่มีอยู่ในโรงเรียนและสามารถสำรวจชื่อพืชไว้แล้วจำนวน 83 ชนิด โดยแยกเป็น 2 ประเภท คือ พืชยืนต้น และพืชล้มลุก แต่โรงเรียนยังไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพืชแต่ละชนิดที่สำรวจตามองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 จัดทำป้ายชื่อและแสดงรายละเอียดข้อมูลพันธุ์พืช องค์ประกอบที่ 2 การรวบรวมพันธุ์ไม้เข้าปลูกในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 ศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ องค์ประกอบที่ 4 รายงานผลการเรียนรู้เขียนรายงาน และองค์ประกอบที่ 5 การนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา (ศรีเอี่ยมอนุสรณ์, 2563)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้สอน จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าว มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขและตามวัตถุประสงค์ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อการพัฒนาและรับรองร่างหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อประเมินรับรองคุณภาพหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามและสนทนากลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาตอบแบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ รวม 17 ท่าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครองและปราชญ์ท้องถิ่นด้านพืช รวม 27 ท่าน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ จำนวนนักเรียน 40 คน รวม 84 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการทำหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์เพื่อรับรองประสิทธิภาพของหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น ในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 ท่าน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 93 คน

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์ แผนการจัดการเรียนรู้ และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ดำเนินการสร้างจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มใช้เครื่องมือเดียวกัน ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสวนพฤกษศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.80 - 1.00 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คนและได้หาความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดทักษะการเรียนรู้ เท่ากับ 0.89 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 0.98 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีการเรียนรู้ต่อหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น เท่ากับ 0.93 และเชิงคุณภาพใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของประเด็นสนทนากลุ่ม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามของแบบสนทนากลุ่มกับลักษณะเฉพาะของกลุ่ม ได้เท่ากับ 0.50 - 1.00 และทำแบบสนทนาฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพ 2) ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 3) ข้อเสนอแนะและสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บสอบถามด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและรับรองร่างขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรับรองคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ค่าความยากของข้อสอบ (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ (Kr-20) ตามแนวทางของ Kuder-Richardson และค่ามาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินทั้งด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเหมาะสม อยู่ที่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าผ่านประเมิน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ได้แก่ผู้บริหารและครูศึกษานิเทศก์ จำนวน 17 ท่าน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 27 ท่าน กลุ่มที่ 3 ได้แก่ นักเรียน จำนวน 40 คน มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการมากที่สุด คือ ต้องการให้สถานศึกษาพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) โดยมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56) กลุ่มที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) กลุ่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.60)

2. การพัฒนาและรับรองร่างหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง 1) การร่างหลักสูตรโดยการวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดหลักสูตร กำหนดรูปแบบของหลักสูตร พัฒนาเอกสาร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 2) การบริหารหลักสูตร มีการขออนุมัติการใช้ ประชาสัมพันธ์ วางแผนการใช้ กำหนดทรัพยากรและกำกับดูแลการใช้หลักสูตร 3) การประเมินหลักสูตร มีการวางแผนการประเมิน วางแผนเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา สารการเรียนรู้ เวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์

โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.63) การประเมินและรองรับร่างหลักสูตรผลงานด้านกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผนของการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเองและผลงานกลุ่มได้อย่างมีเหตุผล แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีการวางแผนงานร่วมกันทำเป็นขั้นตอน อย่างมีเหตุผล อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม มีการนำเสนอผลงานหลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอหน้าชั้นเรียน เสียงตามสาย จัดนิทรรศการทำหนังสือเล่มเล็ก เป็นไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล นักเรียนมีเจตคติที่ดีตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช มีการปรับปรุงหลักสูตรเรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้มีการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรออกเป็น 2 ข้อ คือ 3.1) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 40 คน โดยดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจเรียน สืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามศักยภาพของแต่ละบุคคล นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ 3.2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 40 คน โดยผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 28.70 จากคะแนนเต็ม 35 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 82.85) นักเรียนมีพฤติกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5 ทักษะ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) แสดงว่าหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับดีมาก และความพึงพอใจของนักเรียนเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมปรากฏว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.62)

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การประเมินรับรองคุณภาพของหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญใช้เกณฑ์การรับรองคุณภาพความสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน Joint Committee Standards for Educational Evaluation เพื่อประกอบการตัดสินใจนำไปใช้ โดยมีองค์ประกอบของการประเมิน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility

Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.71)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าโดยภาพรวม ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง และปราชญ์ท้องถิ่น นักเรียนมี ความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ที่ได้จากการสอบถามข้อมูลขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 22 มาตรา 25 และมาตรา 29 การศึกษาของ Yee Mei Heong ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือหลักสูตรวิทยาศาสตร์สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนในประเทศสิงคโปร์ เป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้ปกครองในการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นอกห้องเรียนของนักเรียน การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นอกห้องเรียน โดยผู้ปกครองของนักเรียนจะได้รับคำแนะนำในการเป็นผู้มีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วยเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้บุตรหลานของตนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ การตั้งคำถามเพื่อสู่การแก้ปัญหา การตีความข้อมูลและการสื่อสาร (Yee Mei Heong et al, 2012) การศึกษาของ เบนเน็ตต์ และคณะ (Bennett, L. A. et al.) ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำเสนอผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี 1915 - 1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตรมีการใช้อุปกรณ์ การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริม ความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาหลักสูตรทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่นขยายเวลา การให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ (Bennett, L. A. et al, 2008)

2. การพัฒนาและรับรองร่างหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวม พบว่า หลักสูตรมีค่าความ

สอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.63) การประเมินและรองรับร่างหลักสูตรผลงานด้านกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผนของการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเองและผลงานกลุ่มได้อย่างมีเหตุผล แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีการวางแผนงานร่วมกันทำเป็นขั้นตอน อย่างมีเหตุผล อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม มีการนำเสนอผลงานหลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอหน้าชั้นเรียน เสียงตามสาย จัดนิทรรศการ ทำหนังสือเล่มเล็ก เป็นไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล นักเรียนมีเจตคติที่ดีตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช มีการปรับปรุงหลักสูตรเรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม การศึกษาของ ทวิช ลักษณะสง่า ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการแสวงหาความรู้โดยใช้ท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คาดหวังให้ผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย คำอธิบาย รายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและการประเมิน และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ เกี่ยวกับการกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูล การประเมินข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป เรียบเรียงและนำเสนอ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 50 คน เป็นเวลา 40 ชั่วโมง โดยจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการศึกษาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และพฤติกรรมการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนนอกโรงเรียน และคนในท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้ 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นก่อนและหลังเรียนใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่นและนักเรียนแสดงความภูมิใจในท้องถิ่น โดยนักเรียนเห็นว่าในท้องถิ่นของนักเรียนน่าอยู่ คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียนและนักเรียนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของนักเรียนให้น่าอยู่ (ทวิช ลักษณะสง่า, 2556) และการศึกษาของ นภาพรณ ธัญญา ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำหรับทักษะศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำหรับทักษะศตวรรษ 21 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนโรงเรียนอุดมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระยะเวลาระหว่างเดือนมีนาคม 2562 ถึง

เดือนเมษายน 2563 ใช้เวลา 20 ชั่วโมง พบว่า หลักสูตรความเหมาะสมและสอดคล้องโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และนักเรียนมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ เพียรพยายาม อดทนและร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยมีการทดสอบแบบไม่อิสระต่อกัน มีทางสถิติค่านัยสำคัญที่ 0.05 (นภาพรณ ธีธัญญา, 2563)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจทำกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนกล้าซักถาม กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผลสืบเสาะหาความรู้ จากแหล่งเรียนหลากหลายรูปแบบ ทำงานกลุ่มและวางแผนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางในการทำงานปฏิบัติกิจกรรมอย่างมุ่งมั่น เป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องใกล้ตัวอยู่ในความสนใจของนักเรียน นำไปปฏิบัติได้จริงและความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.62) การศึกษาของเพชรปานิ อินทรพานิชย์ ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1.1) หลักการหลักสูตรเสริมสร้างขึ้นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมและการออกแบบย้อนกลับ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 1.2) จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 5 ประการ คือ การสังเกตและการจำแนกการจัดกลุ่ม การวิเคราะห์เหตุผล การนำไปใช้ และการทำนาย 1.3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมี 14 ประการ 1.4) โครงสร้างเนื้อหา มี 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ เปิดประตูสู่อาเซียน เพียรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมรักคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำใส่ใจชีวี มีวิถีอยู่อย่างสันติ จำนวน 28 ชั่วโมง 1.5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.6) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เป็นสื่อประเภทวัสดุ เอกสาร เครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และ 1.7) การวัดผลประเมินผล มีการวัดก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ผลการตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม พบว่า 2.1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 2.2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (เพชรปานิ อินทรพานิชย์, 2558)

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรหลักสูตรสวน

พฤษภาคม ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากความต้องการของบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรณไม้ในท้องถิ่นผู้เข้าชมคน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้านและ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนอย่างแท้จริง โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการกำหนดเนื้อหา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่น เอกสาร หลักสูตรหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น ความเหมาะสมในด้าน องค์ประกอบของเนื้อหาการเรียนรู้อาจสามารถช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในความเป็นมาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกในความรักและหวง แห่น ผูกพันกับพรรณไม้ในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจนอกจากรูปแบบของการ พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่นยังส่งเสริมให้นักเรียนที่ เรียนรู้ในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสกับพื้นที่จริง และ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องช่วยสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน สัมผัสกับความเป็นจริงจาก ข้อมูลที่ได้รับฟังและเห็นด้วยตนเองซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการศึกษาและการดำรงชีวิตใน อนาคตได้ การศึกษาของสุเทพ อ่วมเจริญ ได้ศึกษา เรื่อง “การพัฒนาการสอนวิชาการพัฒนา หลักสูตร สำหรับนักศึกษาบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” เพื่อ 1) พัฒนาการสอนวิชา “ระดับบัณฑิตศึกษา” 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาการพัฒนา หลักสูตรก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนและ 3) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาบัณฑิตศึกษาจำนวน 30 คน สาขาวิชา หลักสูตรและการสอนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพัฒนาหลักสูตรในปีการศึกษา 2555 ระยะเวลาในการสอน 16 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบทดสอบการเรียนรู้วิชา “การพัฒนาหลักสูตร”แบบสอบถามความคิดเห็น ต่อ การเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ผลการศึกษาก่อนการพัฒนาการสอน “การพัฒนาหลักสูตร” ระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า กระบวนการสอนที่พัฒนาขึ้นตามลำดับขั้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีขั้นตอนการ เรียนการสอน 5 ขั้น ดังนี้ 1.1) วิเคราะห์การเรียนรู้ 1.2) การวางแผนการเรียนรู้ 1.3) การพัฒนา ทักษะการเรียนรู้ 1.4) การสรุปความรู้และการวิพากษ์ความรู้ และ 1.5) การประเมินการเรียนรู้ 2) ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการ จัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ โดยลำดับแรก คือ บรรยากาศในการเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาเห็นด้วยกัน การส่งเสริมให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเอง และกิจกรรมมุ่งฝึกคิดวิเคราะห์ในสิ่งที่ได้เรียนตามลำดับ (สุเทพ อ่วมเจริญ, 2558) และ การศึกษาของ อติสร ศิริ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรทางด้านคณิตศาสตร์ สำหรับ

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า หลักสูตรทางด้านคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย แนวความคิดพื้นฐานหลักสูตร ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สารและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ คำอธิบายรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมทางวิทยาศาสตร์ และการวัดและการประเมิน ความคิดเห็นคุณภาพเอกสารหลักสูตรทางด้านคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.5 (อดิศร ศิริ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริงในโรงเรียนและชุมชนของตนเองทำให้เกิดความรักศรัทธาผูกพันห่วงหาอาทรร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละขั้นตอนนั้นได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรที่ 4 ขั้นตอน และการพัฒนาหลักสูตรโดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรบุคคลมาร่วมกันจัดทำพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรมประเพณีที่ตรงกับสภาพชีวิตจริงของนักเรียน สามารถให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองยิ่งขึ้น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่มีพืชในโรงเรียนที่กำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างหลากหลายและนำปราชญ์ท้องถิ่นด้านพืชศึกษามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียงหลากหลายช่วยเหลือเกื้อกูลห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และอาจยืดหยุ่นเวลาในการปฏิบัติงานของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องและสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพืชศึกษาและอนุรักษ์ให้มียั่งยืนและนำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด และควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรื่อง พรรณไม้ในท้องถิ่นสามารถนำเนื้อหาต่าง ๆ มาจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระที่สอดคล้องกับสภาพโรงเรียน ความต้องการท้องถิ่น และบุคคลเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความรักความภูมิใจเห็นความสำคัญไม่ลืมและไม่ทอดทิ้งปราชญ์ท้องถิ่นของตน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2561). กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.). (2559). แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.). กรุงเทพมหานคร : สยามพรีนซ์ จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). หลักสูตรในศตวรรษที่ 21. นนทบุรี: ฟิบาลซ์ดีไซด์แอนปรินติ้ง.
- ทวิช ลักษณะสง่า. (2556). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภาพรณ ธีธัญญา. (2563). การพัฒนาหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2553). หลักสูตรการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชรปภาณี อินทรพานิชย์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร. วารสารมหาวิทยาลัยครพนม, 7(1), 125-128.
- ศรีเอี่ยมอนุสรณ์. (2563). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2558). การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์.
- อดิสร ศิริ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรทางด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- Bennett, L. A. et al. (2008). Couples at risk for transmission of alcoholism: Protective influences. Family Process, 26(1), 111-129.
- Yee Mei Heong et al. (2012). The needs analysis of learning higher order thinking skills for generating ideas. Social and Behavioral Sciences., 59(2012), 197-203.

ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ*

THE FUTURE OF CITY UNIVERSITY FOR HIGHER EDUCATION
INSTITUTE UNDER THE SPECIAL LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION

ธีรเสฏฐ์ ศิรธนานนท์

Teeraset Siratananont

จักรกฤษณ์ โปณะทอง

Chakrit Ponathong

จตุพล ยงสร

Chatupol Yongsorn

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: teeraset.s@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีดีอีเอพอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research: EDFR) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเจาะจงจำนวน 19 คน ยืนยันความคิดเห็นด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท และวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่าภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษควร 1) สร้างคนสำหรับอนาคต โดยนอกเหนือจากผลิตบัณฑิตแล้วยังต้องพัฒนาบุคลากรให้กับเมือง และประชาชนของเมืองด้วย 2) สร้างงานวิจัยที่มีผลกระทบสูง โดยโจทย์งานวิจัยมาจากปัญหาของเมืองและยุทธศาสตร์ของเมือง สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใช้ชุมชนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ 3) สร้างหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เมือง หน่วยงานเอกชน และชุมชน 4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยเตรียม

* Received 10 August 2021; Revised 18 December 2021; Accepted 25 December 2021

บุคลากรที่เชี่ยวชาญศิลปวัฒนธรรมของเมือง จัดทำฐานข้อมูลศิลปวัฒนธรรมและแผนที่ภูมิศิลปวัฒนธรรมของเมือง และ 5) การบริหารแบบยืดหยุ่นสูง โดยยึดมั่นความยั่งยืนเป็นหลักตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ยกย่องบุคลากรให้ความสามารถในการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน มีแนวคิดในการสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ และยืดหยุ่น ที่รองรับหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตรด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำสำคัญ: ภาพแห่งอนาคต, มหาวิทยาลัยแห่งเมือง, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

Abstract

The Objectives of this research article were to study The Future of City University for Higher Education Institute under The Special Local Government Organization according to the Higher Education Standards Framework 2018, consisting of five standards: learner outcomes, research and innovation, academic service, art, culture and Thainess, and management. This research was a qualitative research using the EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) method by interviewing with purposive sampling 19 experts and stakeholders, confirming their opinions according to the Likert's Rating Scale 5-level model, and analyzing by calculating the median and interquartile range. The results showed that The Future of City University for Higher Education Institute under The Special Local Government Organization should 1) Develop people for the future, not only producing graduates, but also work towards developing personnel for the city and the people of the city 2) Develop high impact research which the research problem comes from the problems of the city and the strategy of the city, speed, and implement the community as the Living Lab. 3) Develop cooperation and partnerships between higher education institutions, cities, private agencies, and communities 4) Create value addition by developing cultural expertise, cultural database, and socio-cultural scape and 5) Develop high flexible management by adhering to sustainability as a guideline for the education criteria for performance excellence, ensuring lecturer capability to build lifelong learning skills for learners, and creating new and flexible courses that support degree and certificate programs with a blended learning model.

Keywords: The Future, City University, The Special Local Government Organization

บทนำ

แนวคิดของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองนั้นเกิดขึ้นในต่างประเทศและก่อตั้งมาแล้วอย่างยาวนาน เช่น มหาวิทยาลัยแห่งเมืองนิวยอร์ก ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1847 เป็นต้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจว่าประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ง่ายขึ้นและสามารถนำความเชี่ยวชาญของอุดมศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการ (Martínez-Brawley, E. E. & Roatch, J. F, 2003) ซึ่งเป็นหน้าที่ของระบบการศึกษาในการพัฒนาคนให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มุ่งผลิตคนให้มีคุณภาพเพื่อมีโอกาสสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเป็นการหลักในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะที่กล่าวว่า การวางแผนในการผลิตคนจะต้องสอดคล้องกับตามความต้องการของตลาดแรงงาน การผลิตคนที่ไม่ตรงตามความต้องการหรือผลิตเกินความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2554) โดยเมื่อพิจารณาจากดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (Global Competitiveness Index: GCI) ของ World Economic Forum ในส่วนของตัวชี้วัดด้านทักษะ พบว่า อันดับความสามารถปรับตัวลดลงจากอันดับที่ 66 ในปี 2561 - 2562 เป็นอันดับที่ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก และตัวชี้วัดด้านชุดทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาจากอันดับที่ 61 ในปี 2561 - 2562 เป็นอันดับที่ 79 ในปี 2562 - 2563 ดังนั้นการวางแผนกำลังคนและการศึกษาจะต้องคาดการณ์อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราการจ้างงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ และคำนึงถึงการลงทุนทางการศึกษา พิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน หรือต้นทุนในแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาด้วยเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนที่ใช้ในการพัฒนาคนอย่างไม่สูญเสียเปล่า

มหาวิทยาลัยแห่งเมืองจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทุนมนุษย์ และเพิ่มขีดความสามารถของเมืองเพื่อขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง ให้รองรับกับบริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิ Addie, J. D. พบว่า 1) เมืองจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา (Addie, J. D, 2018) 2) การเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่ความต้องการของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป 3) โครงสร้างประชากรปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 4) การขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทางและอัตราการเพิ่มของประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และ 5) บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ส่งผลต่อประชาชนในทุกกลุ่มทุกวัยที่จะต้องเผชิญความท้าทายกับวิถีชีวิตใหม่ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในประเทศไทยมี 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีความพยายามผลักดันให้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีลักษณะพิเศษเป็นการจำเพาะ

มีองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือท้องถิ่นที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเมืองอย่างเป็นระบบ อาทิเช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ แหล่มอน บังแม่สอด เกาะสมุย (อัศวิน พินิจวงศ์, 2562) ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่ในกำกับของกรุงเทพมหานคร เป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีปณิธานที่จะเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งเมือง”

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพื่อสร้างต้นแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ด้วยการปรับกระบวนการทัศน์ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ ให้เชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาเมืองและรองรับการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอื่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ผู้วิจัยใช้เทคนิคดีลฟีเอฟอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research: EDFR) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 19 คน มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเจาะจงในรอบแรก ตามขั้นตอนปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วยดีลฟีเอฟอาร์ของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแผนการศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีขึ้นไปหรือเคยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีขึ้นไปในมหาวิทยาลัยของรัฐ หรือมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 4 คน 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษหรือผู้แทนที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานในระดับสำนัก/กอง/ส่วน/กลุ่มขึ้นไป จำนวน 6 คน และ 4) ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกของชุมชน จำนวน 4 คน ที่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเคยจัดการเรียนการสอน การวิจัย หรือให้บริการทางวิชาการกับชุมชนนั้นแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมือง โดยเลือกมหาวิทยาลัยที่มีอันดับต่ำ

กว่า 500 จากการจัดอันดับในปี 2020 ของ QS World University Rankings หรือ Times Higher Education จำนวน 28 แห่ง

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ข้อมูลจากข้อ 2 และจากมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 มาใช้เป็นแนวคำถามประกอบด้วย การพัฒนาผลลัพธ์และทักษะของผู้เรียนเพื่อสนับสนุนความเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเมือง การสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม การบริการวิชาการและปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน แนวทางการการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และการบริหารงานสถาบันให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้ม ความท้าทาย และความชำนาญที่สำคัญเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเมือง

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทำการวิเคราะห์เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 ทุกข้อคำถาม และนำไปใช้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรอบแรก มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น (EDFR รอบที่ 2) ตามขั้นตอนปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วยอีดีเอฟอาร์ของจุมพล พูลภัทรชีวิน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, R. A, 1932, May) และดำเนินการสอบถามความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มเดิม

7. วิเคราะห์ความคิดเห็นโดยหาค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 ของแต่ละข้อคำถามในแต่ละด้านตามวิธีการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบเทอร์สโตน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

8. เขียนภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ในระยะ 10 ปี ตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ

ผลการวิจัย

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ทั้งหมด ได้แก่ มีคุณลักษณะและทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนเมืองและมหานคร สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ เป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นให้เกิดการแก้ไขปัญหาของเมืองได้

มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความรู้ขั้นพื้นฐาน ชีตความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความกล้าหาญทางจริยธรรมรู้ถูก รู้ผิด โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ผู้เรียนนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของเมืองนั้น ๆ ในอนาคต การไปสู่อนาคตได้จะต้องมีปัจจัยของอดีตและรากเหง้า ถ้าอยู่กรุงเทพฯ แล้วมาเรียนที่นี่ ต้องรู้เรื่องกรุงเทพฯ อย่างลึกซึ้งว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร มีข้อดีอย่างไร ทรัพยากรมีอะไรบ้าง และเมื่อจบแล้ว ไม่ว่าจะทำงานที่ไหนในเมืองก็ต้องทำให้ดีขึ้น ตามยุทธศาสตร์ของเมือง คุณสมบัติของผู้เรียนจึงต้องสอดคล้องกับเมือง ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเมือง”

2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($Median \geq 4.50$) ทั้งหมด ได้แก่ โจทย์การวิจัยมาจากเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปที่ปัญหาของเมือง งานวิจัยต้องมีผลกระทบสูงในวงกว้างทั้งในลักษณะเชิงพื้นที่ทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง และระดับประเทศ งานวิจัยต้องดำเนินการได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้ทันเวลา สร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเมืองในทุก ๆ ด้านเชื่อมโยงกัน ใช้ประโยชน์ได้จริง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม บูรณาการความร่วมมือของบุคลากรหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อไปช่วยแก้ปัญหาของเมืองตามแผนการพัฒนาเมือง สร้างงานวิจัยให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการพัฒนาเมือง เมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่และเมื่อการวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “งานวิจัยต้องตอบโจทย์ความต้องการของสังคม เพราะประเทศไทยไม่ได้มีงบประมาณมากพอในการให้ทุนวิจัยกับทุกคน สองต้องมี Impact และสุดท้ายต้องเร็ว เพราะในโลกนี้ถ้าไม่มีเรื่องเหล่านี้แล้วงานวิจัยเสร็จช้าก็ได้ใช้ประโยชน์น้อย ถ้ามีเงินจำกัดก็ให้งานวิจัยตอบโจทย์ 3 เรื่องเหล่านี้ ถ้าเป็นเชิงพื้นที่ ตอบตอบโจทย์กับสังคมใหม่ จะทำได้เร็วไหม จะเสร็จไหม เห็นผลไหม เห็นผลปีไหน เห็นผลปีหน้าไหม” และผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ถือว่าเป็นวาระแห่งเมืองต้องวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของเมืองเป็นโจทย์ปัญหาของเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาของเมือง รวมไปถึงเรื่องทรัพยากรสินทางปัญญา การสร้างเทคโนโลยีนวัตกรรมจะต้อง Fit For เมือง”

3. ด้านการบริการวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($Median \geq 4.50$) ทั้งหมด ได้แก่ สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ในลักษณะพันธมิตร โดยมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย บูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น มหาวิทยาลัยถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งการเรียนการสอนและการวิจัย เป็นต้น สนับสนุนชุมชนโดยรอบที่ตั้งของสถาบันในด้านการศึกษา สุขภาพ คุณภาพชีวิต สังคม และ

สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่อบรมฝีมือ (Reskill / Upskill) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนเมืองและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเมือง ให้บริการทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จะต้องเป็น Partner กับภาคเอกชน ท้องถิ่น คือภาคเอกชน ท้องถิ่น กับเมือง จะต้องทำงานร่วมกัน แล้วบอกว่าต้องการความรู้อะไรจากมหาวิทยาลัย เช่น ใช้เมืองเป็น Living Lab เมื่อสำเร็จก็ขยายออกไปในชุมชนรอบ ๆ หรือ พัฒนาคณะเมืองในสิ่งที่มีความจำเป็นกับยุทธศาสตร์เมือง”

4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3 - Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ได้แก่ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน จัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ทำให้มีความรู้เชี่ยวชาญในขั้นที่จะรักษามรดก ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น และความเป็นไทยได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “เรื่องศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยก็จะคล้าย ๆ กัน จะลงไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต จะมีหน่วยงานเหมือนกับบริการทางวิชาการมาทำหน้าที่นี้ เน้นเรื่องการท่องเที่ยว การสร้างรายได้มากขึ้น จะโยกไปที่เศรษฐกิจ” ส่วนความคิดเห็นในระดับมาก (Median ≥ 3.50) คือ ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมืองนั้นเป็นสื่อในการเชื่อมโยงให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

5. ด้านการบริหารจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ได้แก่ การบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับระบบราชการ เพื่อรองรับรองรับพลวัตการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชนสังคม โดยเปิดโอกาสให้คนในเมืองนั้นมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง โครงสร้างการบริหารงานกระชับ มีลำดับขั้นในการบังคับบัญชาน้อย คล่องตัวในการบริหารจัดการ ทรัพยากรให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของชุมชนเมืองในอนาคต บริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างคุณค่าให้กับชุมชนและสังคมในระยะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงข้างนอกแทรกเข้ามาแล้วแต่ปรับตัวไม่ทัน มหาวิทยาลัยไหนที่ปรับตัวไม่ได้ก็ลำบาก ต้องทำให้เกิด Flexible ที่ผ่านมามีตามรูปแบบการบริหารที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่ต้น norm เดิม ๆ” นอกจากนี้ผลการวิจัยยังให้ส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการสร้างทักษะในการเรียนรู้ให้กับนิสิตนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนให้บุคลากรเข้าถึงชุมชนผ่านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ บุคลากรต้องได้รับการยอมรับจากภายนอก มีความรู้ลึก รู้กว้าง และรู้เชื่อมโยงเชิงสังคม บุคลากรมีแนวคิดในการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแล จัดการหลักสูตรที่มี

ความยืดหยุ่นโดยสอดแทรกเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือภูมิภาคนั้น รองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั่นเรื่องเมืองการบริหารจัดการเมือง การจัดการในเรื่องถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค จัดการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “รูปแบบการเรียนการสอนควรจะเป็นภาคทฤษฎีไม่เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือเป็นการฝึกทักษะความเก่งทางด้านนักปฏิบัติ” ส่วนความคิดเห็นในระดับมาก (Median ≥ 3.50) คือ การบริหารตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

ผู้วิจัยนำมาเขียนเป็นภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้ ดังภาพที่ 1

ผลลัพธ์ผู้เรียน	ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
- มีคุณลักษณะและทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง - มีองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญชุมชนเมืองและนานาชาติ สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ - เป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นให้เกิดการแก้ไขปัญหาของเมืองได้ - มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความรู้ขั้นพื้นฐาน ขีดความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ - เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความกล้าหาญทางจริยธรรมรู้จัก รับผิดชอบ	- สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน - จัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - ผลิตบุคลากรใหม่มีความรู้เชี่ยวชาญในขั้นที่จะรักษาอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเป็นไทยได้ - ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมืองนั้นเป็นสื่อในการเชื่อมโยงให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
การบริหารวิชาการ	
- สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ในลักษณะพันธมิตร (Partnership) โดยมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย (Wisdom Tank) - บูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น มหาวิทยาลัยถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งการเรียนการสอนและการวิจัย เป็นต้น - สนับสนุนชุมชนโดยรอบที่ตั้งของสถาบันในด้านการศึกษา สุขภาพ คุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม - มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่อบรมมีมือ (Reskill / Upskill) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนเมืองและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเมือง - ให้บริการทางวิชาการอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว	
การวิจัยและนวัตกรรม	
- ใช้ยุทธศาสตร์วิจัยจากเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปแก้ปัญหาของเมือง - งานวิจัยต้องมุ่งผลทางปฏิบัติในวงกว้างทั้งในลักษณะเชิงพื้นที่ (Area-based Research) ทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง และระดับประเทศ - งานวิจัยต้องดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว (Speed) เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้ทันเวลา - สร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเมืองในทุก ๆ ด้านเชื่อมโยงกัน ใช้ประโยชน์ได้จริง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม - บูรณาการความร่วมมือของบุคลากรทางศาสตร์เข้าด้วยกันเพื่อไปช่วยแก้ปัญหาของเมืองตามแผนการพัฒนาเมือง - สร้างงานวิจัยให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการพัฒนาเมือง - เมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living Lab) และเมื่อการวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป	
การบริหารจัดการ	
- การบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่นสูง (High Flexible Management) มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับระบบราชการ เพื่อรองรับรองรับพลวัตเปลี่ยนแปลง - โครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชนสังคม โดยเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง - โครงสร้างการบริหารงานกะชั้น มีลำดับขั้นในการบังคับบัญชาน้อย คล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของชุมชนเมืองในอนาคต - บริหารจัดการโดยใช้กลไกธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชนและสังคมในระยะยาว - การบริหารตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ - ส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการสร้างทักษะในการเรียนรู้ให้กับนิสิต นักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- สนับสนุนให้บุคลากรเข้าถึงชุมชนผ่านงานการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ - บุคลากรต้องได้รับการยอมรับจากภายนอก มีความรู้ลึก รู้กว้าง และรู้เชื่อมโยงเชิงสังคม - บุคลากรมีแนวคิดในการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแล - จัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นโดยสอดแทรกเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือภูมิภาคนั้น รองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) - จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั่นเรื่องเมืองการบริหารจัดการเมือง การจัดการในเรื่องถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค - จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง

ภาพที่ 1 ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษา
ในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

จากภาพที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต้องบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง มีความคล่องตัวทุกด้าน เพื่อสนับสนุนการวิจัยให้มีผลกระทบสูง รวดเร็ว และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคม สามารถนำไปถ่ายทอดด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน และผสมผสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมือง เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง

อภิปรายผล

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีบทบาทสำคัญในการเตรียมคนสำหรับอนาคตให้กับเมืองที่สถาบันอุดมศึกษานั้นตั้งอยู่ โดยเฉพาะ ซึ่งการเตรียมคนสำหรับอนาคตนั้นไม่ได้หมายถึงการผลิตบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาตามความต้องการของเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงการสร้างคนที่จะไปทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ และการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในเมืองเพื่อรองรับแผนการพัฒนาเมืองด้วย มุ่งเน้นองค์ความรู้ด้านวิทยาการนคร (Urban Science) ที่ไม่สามารถเรียนรู้หรือหาเรียนรู้ได้จากสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป เช่น บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพเขตเมือง วิศวกรเมืองด้านมลพิษ สิ่งแวดล้อม นักบริหารจัดการเมือง เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ผู้เรียนในมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 นั้นกำหนดไว้ในลักษณะกว้างเพื่อให้ครอบคลุมทุกสถาบันอุดมศึกษา คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะศตวรรษที่ 21 สามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจึงมีระบบนิเวศทางการศึกษาที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านวิชาการเชิงอนาคตสำหรับชุมชนเมืองและมหานคร ทั้งในมิติการศึกษา มิติสุขภาพ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม มิติความปลอดภัย และมิติเศรษฐกิจชุมชน กำหนดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเมืองอย่างลึกซึ้ง แหล่งทรัพยากรสำคัญที่จำเป็นสำหรับเมือง การเป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับหน่วยงานในสังกัดของเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการเมืองอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง อาทิ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่จัดการศึกษาและการวิจัยด้านการกีฬา การพลศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา และการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬา ตลอดจนแนวคิดการพัฒนาคนของมหาวิทยาลัยองค์กร (Corporate University) ที่ Marmol, E. พบว่า มีวัตถุประสงค์ในการสร้างบุคลากรตามความต้องการเฉพาะของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับทักษะการปฏิบัติ และสามารถไปทำงานให้กับหน่วยงานนั้น ๆ ได้ (Marmol, E, 2015)

2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปที่ปัญหาของเมืองและยุทธศาสตร์ของเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมที่ซับซ้อนทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง ระดับประเทศ เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการวิจัยและนวัตกรรมมีผลกระทบสูงต่อการพัฒนาผู้เรียน การสร้างคุณภาพชีวิต หรือการสร้างโอกาส มูลค่าเพิ่ม และขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ขึ้นเพื่อจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น มุ่งตอบโจทย์ท้าทายของสังคม ซึ่งการวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองจะใช้รูปแบบวิธีการในการวิจัยผ่านแนวคิดชุมชนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living Lab) สามารถไปทดลองที่ชุมชนจนกว่าการวิจัยจะสำเร็จ เมื่องานวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป โดยบูรณาการความร่วมมือของบุคลากรหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการบริหารจัดการเมือง (Urban Management Framework) สอดคล้องกับ Lovell, M. R. et al. ได้วิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงเชิงกลยุทธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน พบว่า มหาวิทยาลัยสามารถเข้าถึงชุมชนได้โดยการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นผ่านการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริการประชาชน การศึกษา สุขภาพ และความปลอดภัย (Lovell, M. R. et al, 2019)

3. ด้านการบริการวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนและการวิจัยเป็นหลัก ไม่ได้มีบทบาทนำในการบริการวิชาการกับสังคม แต่เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) เป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย (Wisdom Tank) เท่านั้น ส่วนหน่วยงานเอกชนและชุมชนเป็นผู้นำไปปฏิบัติ (Implementer) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก (Key Mover) การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองจึงมีบทบาทเจาะจงไปที่การขับเคลื่อนร่วมกับพันธมิตร มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้และงานวิจัยเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานของเมือง แต่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มักจะกำหนดการบริการวิชาการเป็นหนึ่งในพันธกิจหลักของสถาบัน โดยจะเห็นได้จากการคำอธิบายลักษณะงานในตำแหน่งอาจารย์มีภาระงานบริการวิชาการและใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีด้วย

4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย มีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน มีการจัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูล หรือแผนภูมิศิลปวัฒนธรรมของเมือง (Socio - Cultural Scape) และเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่องทางต่าง ๆ สอดคล้องกับ สุมิตรา วิริยะ

และอัจฉรา ไชยปถัมภ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาบทบาทสถาบันอุดมศึกษาด้าน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น รวบรวมเอกสารข้อมูล จัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ลงพื้นที่เรียนรู้วิถีชุมชน มี ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน จัดทำเป็นฐานข้อมูลที่ทันสมัย เป็นต้น (สมิตรา วิริยะ และอัจฉรา ไชยปถัมภ์, 2557)

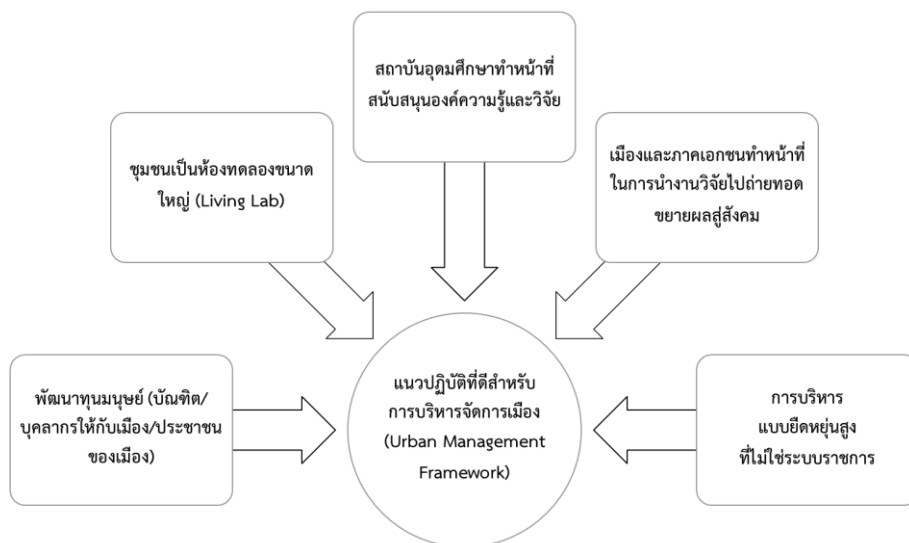
5. ด้านการบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง ไม่ยึดติดกับระบบ ราชการ แต่อยู่ภายใต้นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเนื่องจากได้รับ งบประมาณสนับสนุนที่มาจากภาษีของท้องถิ่นผ่านสภาของเมือง จึงต้องบริหารจัดการให้เกิด ความคุ้มค่าโดยการสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชน สังคม และเปิดโอกาสให้คนในเมืองนั้นมีส่วนร่วมพิจารณานโยบาย เช่น นโยบายสนับสนุนค่า เรียนในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาลในสังกัดของเมือง นโยบายการเก็บค่า เรียนของประชาชนของเมืองในอัตราที่ต่ำกว่าประชาชนที่มาจากนอกพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งแตกต่าง จากระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันที่ต้องจัดทำค่าของงบประมาณประจำปีจากรัฐบาลตามพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายในแต่ละปี จึงต้องดำเนินการให้ตอบสนองนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ อีกทั้ง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ.2561 ด้านการบริหารจัดการ ได้กำหนดให้มีการบริหารงานตาม พันธกิจและวิสัยทัศน์ มีระบบประกันคุณภาพ การบริหารจัดการบุคลากรและทรัพยากรการ เรียนรู้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน แบบบูรณาการ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้ จัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นโดยสอดคล้องเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือ ภูมิภาคนั้น จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเน้นเรื่องการบริหารจัดการเมืองขนาดใหญ่ การ จัดการถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง สามารถรองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและ ประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) ตลอดจนยึดมั่นแนวทางความยั่งยืนเป็นหัวใจ หลักในการบริหารจัดการด้วยการจัดการทรัพยากรเพื่อสร้างคุณค่าในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษสนับสนุนความต้องการของเมืองและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาเมือง อย่างชัดเจนมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่นด้วยการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ไม่ได้หมายถึงบัณฑิต เท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงบุคลากรที่ทำงานให้กับเมืองและการเตรียมความพร้อมประชาชน ในเมืองด้วย มีการใช้รูปแบบวิธีการในการวิจัยผ่านเมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living

Lab) โดยสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และวิจัยเท่านั้น จากนั้นเมืองและภาคเอกชนทำหน้าที่ในการนำงานวิจัยไปถ่ายทอดขยายผลสู่สังคม ภายใต้การบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูงที่ไม่ใช่ระบบราชการ เพื่อพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการบริหารจัดการเมือง (Urban Management Framework) ให้มีโอกาสรสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับเมืองตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาด้านความยั่งยืนของเมืองและชุมชน SDG11 (Sustainable Cities and Communities) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการขยายขอบเขตการดำเนินงานให้มีทิศทางอย่างชัดเจนในการผสมผสานทั้งพันธกิจด้านการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านต่าง ๆ ให้กับเมือง การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของเมืองให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีผลกระทบสูง พร้อมทั้งความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและระบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ดังนั้นผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดย 1) ควรติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษาที่จะเป็นตัวเร่งให้เกิดระบบการศึกษาใหม่ ๆ 2) ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่ม 3 กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่นด้วย ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรนำไปพัฒนา

เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งเมืองโดยแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และตัวชี้วัดหลัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ”

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 19-31.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2554). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่สากล : เปรียบเทียบประเทศจีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลี เยอรมนี ฟินแลนด์ และประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สมิตรา วิริยะ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ์. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนাবทบาทสถาบันอุดมศึกษาด้านการดำเนินงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม. วารสารครุศาสตร์, 42(3), 93-110.
- อัศวิน พินิจวงศ์. (2562). ดัน‘ท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ’ 20ส.ส.ยื่น‘ชวน’ตั้งกมธ. ศึกษาจัดตั้ง. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thansettakij.com/content/business/406451>
- Addie, J. D. (2018). Urban(izing) University Strategic Planning: An Analysis of London and New York City. Urban Affairs Review, 55(6), 1612-1645.
- Likert, R. A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. Arch Psychological, 20(140), 1-55.
- Lovell, M. R. et al. (2019). Strategically Connecting a University to a Community. Metropolitan Universities, 30(4), 72-78.

- Marmol, E. (2015). The Corporate University: An E-interview with Dave Hill, Alpesh Maisuria, Anthony Nocella, and Michael Parenti. *Critical Education*, 6(19), 1-25.
- Martínez-Brawley, E. E. & Roatch, J. F. (2003). THE METROPOLITAN MISSION OF A RESEARCH UNIVERSITY: A STUDY OF THE CONTEXT AND OPPORTUNITIES FOR FACULTY. Arizona: College of Extended Education.

นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
ในจังหวัดปราจีนบุรี*
SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES (SMEs) DEVELOPMENT
POLICY IN PRACHINBURI PROVINCE

นริญา โภคานฤมิต

Narinya Pokanarumit

สืบพงศ์ สุขสม

Suebpong Suksom

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: ple.narinya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี 2) ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี 3) ศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี วิธีวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 246 คน วิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test และเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติ มี 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15) ได้แก่ 1.1) วัตถุประสงค์และมาตรฐาน 1.2) ทรัพยากร 1.3) สื่อสารและกิจกรรมเสริมแรง 1.4) ลักษณะหน่วยงาน 1.5) เงื่อนไขเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และ 1.6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ 2) การพัฒนาวิสาหกิจ มี 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.27) ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการพัฒนากลไก

เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมเป็นระบบ 3) เปรียบเทียบนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีการนำนโยบายไปปฏิบัติต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) แนวทางการพัฒนาคือ ให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกด้าน พัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถ และกลไกขับเคลื่อนส่งเสริม

คำสำคัญ: นโยบาย, การพัฒนา, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study about the implementation of policy and practice for small and medium-size enterprise (SMEs) in Prachinburi Province, 2) study the development of small and medium-size enterprise (SMEs) in Prachinburi Province, 3) comparative study of policy implementation for small and medium-size enterprise (SMEs) in Prachinburi Province, and 4) study development guideline of small and medium-size enterprise (SMEs) in Prachinburi Province. The study was a mix research method such as quantitative questionnaire, specific sampling by selecting sample group as 246 officers are involved in implemented the policy. The data were analyzed using frequency, percentage, average, mean, standard deviation and t-test. The study was qualitative using in-depth interview with specific sampling by key informant such as official and owner of small and medium-size enterprise (SMEs) by seminar based on experts from 25 qualified people for content analysis and conclusion. It was found that: 1) the implementation of the policy consisted of 6 aspects, overall at a high level ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15) such as 1.1) objective and standard, 1.2) resource, 1.3) communication and motivate activity, 1.4) organization style, 1.5) condition of economic, society and political, and 1.6) practitioner's intention. 2) The enterprise development of 3 aspects, overall at a high level ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.27) including with promote competence, raise and develop, and development machinery for powered systematic promotion. 3) The comparative on policy implementation found that there were different personal factor so it were different policies applied, statistically significant at the .05 level, and 4) The development guideline was pay attention to the implementation of the policy in all aspects, developing competence and promotion machinery.

Keywords: Policy, Development, Small and Medium-Sized Enterprises

บทนำ

วิสาหกิจในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจรายย่อย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยวิสาหกิจรายย่อยเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินลงทุนต่ำ ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีและการจัดการขั้นพื้นฐาน วิสาหกิจรายย่อยที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 5 คน และไม่ได้มีการจดทะเบียนพาณิชย์ ซึ่งทำให้วิสาหกิจรายย่อย ไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ และจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เนื่องจากวิสาหกิจรายย่อยไม่เข้าข่ายความเป็น SMEs ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้วิสาหกิจรายย่อยของไทยดำรงอยู่ต่อไป จึงจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งให้กับวิสาหกิจรายย่อยให้มีภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ด้วยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรมและให้เกิดความต่อเนื่อง โดยการที่ภาครัฐต้องกำหนดทางให้วิสาหกิจรายย่อยเหล่านี้ สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและได้รับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากภาครัฐได้ โดยง่ายกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้วิสาหกิจรายย่อยนี้สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืนและช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อม (SME) โดยนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลตามมาตรการเศรษฐกิจ เพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ในด้านการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs และมาตรการการวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต (นัฐพล สุขบรรจง และภูมิ โชคเหมาะ, 2559) ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐพยายามส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด โดยภาครัฐได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละด้าน เช่น ด้านนวัตกรรม ด้านการตลาด และด้านการลงทุน เพื่อให้ SMEs แข่งขันในตลาดระดับสากลได้ สามารถเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตลอดจนกระตุ้นให้มีการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และสร้างเครือข่าย ผู้ประกอบการ (สุชาติ อำนางวิภาวี, 2563)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงถือเป็นหัวใจสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะส่งผลต่อการขยายตัวของอัตราการเติบโตของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ทำให้ภาครัฐของหลายประเทศมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ แนวทางการพัฒนา คือ การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความเจริญเติบโต แข็งแรงและอยู่รอดได้ จะส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมเข้มแข็งขึ้น และให้สามารถปรับตัวพร้อมรับแรงกดดันและสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ ทั้งนี้ประเทศไทยมีกลไกหลักในการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจคือ มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ที่เป็นแหล่งสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ถือเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากรในประเทศ (ยุพา งานฉมิง, 2559) ด้านการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ SMEs ในการเข้าสู่ตลาดในประเทศและตลาดโลก รวมทั้งนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่ของรัฐบาล ในด้านการเร่งรัดพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs ทั้งในภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ โดยการ

พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้สามารถใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ ซึ่งต้องมีกลไกในการขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมด้านการตลาด การพัฒนาขีดความสามารถให้ SME มีมาตรฐานและมีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ รวมถึงการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการเพิ่มขีดความสามารถให้ SME เติบโตได้ตามวงจรธุรกิจ (Business Life Cycle) ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

จังหวัดปราจีนบุรี มีผู้ประกอบการ จำนวน 779 ราย และมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จำนวน 2707 ผลิตภัณฑ์ ปัญหาในปัจจุบันของ SMEs ในจังหวัดปราจีนบุรี ส่วนใหญ่ SMEs มีปัญหา จากต้นทุนการประกอบธุรกิจที่สูงขึ้น ซึ่งมาจากการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ต้นทุนวัตถุดิบ ค่า ขนส่ง และอื่น ๆ ส่งผลให้การแข่งขันรุนแรงขึ้น และ SMEs ยังมีปัญหาพื้นฐานจากการทำงาน ต่าง ๆ เช่น มีวัตถุดิบไม่พอใช้ในการผลิต ผลิตสินค้าไม่ทันตามกำหนดส่ง จำนวนของสต็อก สินค้าไม่ถูกต้อง มีการทำงานที่ซ้ำซ้อน ขาดการวางแผน และควบคุมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดปราจีนบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำนโยบายของรัฐบาล มาปฏิบัติในด้านการส่งเสริม การลงทุน การดำเนินการศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือเอสเอ็มอี โดยมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวพระราชรัฐ (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ปราจีนบุรี, 2563) ซึ่งศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือเอสเอ็มอี (SME) ได้ขอความช่วยเหลือในการ แก้ไขปัญหาด้านธุรกิจ จังหวัดปราจีนบุรี ได้มีการดำเนินการส่ง SME BANK และคำขอที่ผ่าน การอนุมัติสินเชื่อที่ผ่านการวิเคราะห์ทางการเงินจากคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนพัฒนา เอสเอ็มอีตามแนวพระราชรัฐจังหวัดปราจีนบุรี (คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี, 2563) จะเห็น ได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาที่ ยั่งยืน และเน้นกลไกหลักในการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของ จังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมช่วยทำให้เกิดการแข่งขันในการ ดำเนินธุรกิจ และการแข่งขันที่เป็นธรรมจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดการ ขับเคลื่อนในเครื่องจักรขนาดใหญ่คือ ภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศทั้งหมด (สุธิดา เสถียร มาส, 2555) ซึ่งการส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับ นโยบายและระดับปฏิบัติการด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีกรอบนโยบายที่เหมาะสมใน การส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในอนาคต ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ ศึกษาเรื่อง นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการนำนโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัตินั้นส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี และเป็นแนวทางในการ ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านประชากร (Population) คือ คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 684 คน (ศูนย์ราชการจังหวัดปราจีนบุรี, 2563)

1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน 246 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย 1.1) ผู้ว่าราชการ จำนวน 1 คน 1.2) ปลัดจังหวัด จำนวน 1 คน 1.3) ผู้บริหารของสำนักงานอุตสาหกรรม จำนวน 1 คน 1.4) หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผนงานของสำนักงานอุตสาหกรรม จำนวน 1 คน 1.5) สำนักงานพาณิชย์ จำนวน 2 คน 1.6) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 2 คน และ 1.7) สำนักงานพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน และ 2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย 2.1) ประธานกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 5 คน และ 2.2) ผู้ประกอบการ จำนวน 10 ราย จำนวนทั้งหมด 25 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมีความรู้ความสามารถ และผลงานดีเด่นด้านการบริหารอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี

2. ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจ 3) การพัฒนาวิสาหกิจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 4) เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก มี 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) นโยบายเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 3) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ระยะที่ 2 การนำนโยบายไปปฏิบัติและการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (แบบสอบถาม) ระยะที่ 3 เปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (แบบสอบถาม) ระยะที่ 4 นโยบายเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (แบบสัมภาษณ์) และระยะที่ 5 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สนทนากลุ่ม)

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test และเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 52.03 มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 36.59 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 71.95 ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 61.79 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 41.06

จากการศึกษาระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ด้านทรัพยากร ด้านการสื่อสารและกิจกรรมเสริมแรง ด้านลักษณะหน่วยงาน ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	μ	σ	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย			
1. หน่วยงานของท่าน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความชัดเจน	3.78	0.749	มาก
2. หน่วยงานของท่าน มีการกำหนดมาตรฐานของนโยบายที่มีความชัดเจน	3.91	0.753	มาก
3. หน่วยงานของท่าน มีการจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน	3.90	0.809	มาก
4. หน่วยงานของท่าน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ และบทบาทตามนโยบายไว้อย่างชัดเจน	3.87	0.918	มาก
5. วัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดจากรัฐบาล สามารถนำไปปฏิบัติในทุกพื้นที่	3.89	0.854	มาก
รวม	3.87	0.343	มาก
ด้านทรัพยากรนโยบาย			
1. หน่วยงานของท่าน สามารถนำนโยบาย/ ยุทธศาสตร์ไปทำการวางแผนไปสู่การปฏิบัติ	3.43	0.520	มาก
2. ท่านมีความเข้าใจในแผนและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.37	0.546	ปานกลาง
3. งบประมาณที่หน่วยงานได้รับ สำหรับการปฏิบัติมีความเหมาะสม	3.36	0.629	ปานกลาง
4. การใช้จ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	3.39	0.587	ปานกลาง
5. ทรัพยากรทางการเงินของหน่วยงาน มีความพร้อม ในการใช้จ่าย	3.41	0.738	มาก
รวม	3.39	0.286	ปานกลาง
ด้านการสื่อสารภายในองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง			
1. ผู้บริหารได้สื่อสารให้บุคลากรทราบถึง แผนการดำเนินงานตามนโยบาย	3.96	0.887	มาก
2. กำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการนำนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน	3.83	0.876	มาก
3. หน่วยงานของท่าน มีการบริหารงานจัดการ และมีขอบเขตที่ชัดเจน	3.67	0.900	มาก
4. ในแต่ละหน่วยงาน ระหว่างสายงานให้ความร่วมมือปฏิบัติงานเป็นขั้นตอน	3.66	0.980	มาก
5. ท่านสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันกับเพื่อนร่วมงาน	3.62	0.823	มาก
รวม	3.75	0.419	มาก
ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ			
1. หน่วยงานมีโครงสร้างในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน	3.80	0.770	มาก
2. หน่วยงานมีกลไกการดูแล กำกับ ติดตามและการบริหารงาน	3.64	0.635	มาก
3. สมรรถนะและขนาดของหน่วยงาน มีความสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติ	3.64	0.719	มาก
4. หน่วยงานของท่าน มีการเพิ่มบุคลากรที่มีความชำนาญเพื่อความร่วมมือการปฏิบัติ	3.58	0.694	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการนำงบประมาณไปใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน	3.50	0.637	มาก
รวม	3.63	0.298	มาก
ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง			
1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	3.37	0.500	ปานกลาง
2. ประชาชนให้ผลการตอบรับที่ดีในโครงการ ต่าง ๆ ที่หน่วยงานของท่านได้ดำเนินการ	3.43	0.653	มาก
3. โครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน มีประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม	3.42	0.599	มาก
4. ประชาชนมีโอกาสได้รับการบริการจากหน่วยงานของท่านได้อย่างทั่วถึงและพอเพียง	3.41	0.532	ปานกลาง
5. การนำนโยบายไปปฏิบัติทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น	3.38	0.510	ปานกลาง

ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	μ	σ	แปลผล
รวม	3.40	0.257	ปานกลาง
ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ			
1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายอยู่ในระดับใด	3.63	0.907	มาก
2. หน่วยงานท่าน มีการสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในมาตรฐานของการปฏิบัติงานให้ได้ตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย	3.76	0.875	มาก
3. มาตรฐานการทำงานที่หน่วยงานกำหนดเป็นสิ่งที่ท่านสามารถปฏิบัติได้	3.46	0.754	มาก
4. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่หน่วยงานกำหนดไว้	3.91	0.941	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน	3.61	0.882	มาก
รวม	3.67	0.373	มาก

1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานของท่าน มีการกำหนดมาตรฐานของนโยบายที่มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.91$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่าน มีการจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน ($\mu = 3.90$) วัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดจากรัฐบาล สามารถนำไปปฏิบัติในทุกพื้นที่ได้ ($\mu = 3.89$) หน่วยงานของท่านมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาทการดำเนินงานตามนโยบายไว้อย่างชัดเจน ($\mu = 3.87$) และหน่วยงานของท่านมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความชัดเจน ($\mu = 3.78$)

2. ด้านทรัพยากรนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานของท่าน สามารถนำนโยบาย/ ยุทธศาสตร์ไปทำการวางแผนไปสู่การปฏิบัติได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.43$) รองลงมา คือ ทรัพยากรทางการเงินของหน่วยงานมีความพร้อมในการใช้จ่าย ($\mu = 3.41$) การใช้จ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\mu = 3.39$) ท่านมีความเข้าใจในแผนและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ($\mu = 3.37$) และงบประมาณที่หน่วยงานของท่านได้รับ สำหรับ การปฏิบัติงานมีความเหมาะสม ($\mu = 3.36$)

3. ด้านการสื่อสารภายในองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารได้สื่อสารให้บุคลากรทราบถึงแผนการดำเนินงานตามนโยบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.96$) รองลงมา คือ กำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ($\mu = 3.83$) หน่วยงานของท่านมีการบริหารงานจัดการและมีขอบเขตที่ชัดเจน ($\mu = 3.67$) ในแต่ละหน่วยงาน ระหว่างสายงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกันอย่างเป็นขั้นตอน ($\mu = 3.66$) และท่านสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันกับเพื่อนร่วมงานได้ ($\mu = 3.62$)

4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานมีโครงสร้างในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.80$) รองลงมา คือ สมรรถนะและขนาดของหน่วยงานมีความสามารถที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ($\mu = 3.64$) หน่วยงานของท่านมีการเพิ่มบุคลากรที่มีความชำนาญ เพื่อมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ได้ ($\mu = 3.64$) หน่วยงานมีกลไกการดูแลกำกับ ติดตามและการบริหารงาน ($\mu = 3.58$) และหน่วยงานมีการนำงบประมาณในไปใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ($\mu = 3.50$)

5. ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนให้ผลการตอบรับที่ดีในโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานของท่านได้ดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.43$) รองลงมา คือ โครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานมีประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม ($\mu = 3.42$) ประชาชนมีโอกาสได้รับบริการจากหน่วยงานของท่านได้อย่างทั่วถึงและพอเพียง ($\mu = 3.41$) การนำนโยบายไปปฏิบัติทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น ($\mu = 3.38$) และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ($\mu = 3.37$)

6. ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่หน่วยงานกำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.91$) รองลงมา คือ หน่วยงานท่านมีการสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในมาตรฐานของการปฏิบัติงานให้ได้ตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 3.76$) ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน ($\mu = 3.61$) และมาตรฐานการทำงานที่หน่วยงานกำหนดเป็นสิ่งที่ท่านสามารถปฏิบัติได้ ($\mu = 3.46$)

จากการศึกษาระดับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถ SME เฉพาะกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.97$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รายประเด็น ($\mu = 3.96$) และด้านการพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบ ($\mu = 3.93$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	μ	σ	แปลผล
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)			
1. หน่วยงานของท่าน มีการเสริมสร้างความรู้ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)	4.02	0.906	มาก

การพัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	μ	σ	แปลผล
2. หน่วยงานของท่าน มีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้าถึงแหล่งสินเชื่ออย่างมีคุณภาพ	3.94	0.808	มาก
3. หน่วยงานของท่าน มีการส่งเสริมการขายตลาดระดับประเทศและระดับสากล โดยเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการมากขึ้น	3.92	0.863	มาก
4. หน่วยงานของท่าน มีการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ โดยการสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ	3.95	0.689	มาก
5. หน่วยงานของท่าน มีการพัฒนาองค์ทักษะให้กับผู้ประกอบการใหม่ ให้มีทักษะดำเนินธุรกิจได้	3.97	0.779	มาก
รวม	3.96	0.347	มาก
ด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)			
1. หน่วยงานของท่านมีการสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่เริ่มทำธุรกิจที่มีศักยภาพ	3.90	0.858	มาก
2. หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนให้ผู้ที่มีความคิดริเริ่มเชิงเทคโนโลยี ดำเนินธุรกิจ จัดสรรพื้นที่ทำงานสำหรับผู้ประกอบการใหม่	4.04	0.794	มาก
3. หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายของ SMEs	4.00	0.831	มาก
4. หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ฐานรากเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น	3.87	0.862	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมความรู้ในการประกอบธุรกิจยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	4.03	0.849	มาก
รวม	3.97	0.395	มาก
ด้านการพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบ			
1. หน่วยงานของท่านมีการพัฒนาเครื่องมือ ในการส่งเสริม SMEs ให้มีประสิทธิภาพ เช่น จัดทำ SME Web Portal และคู่มือการประกอบธุรกิจ (SME Toolkit)	3.90	0.891	มาก
2. หน่วยงานของท่านมีการพัฒนาระบบการให้บริการด้านที่เสี่ยงเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจและนักวินิจฉัย	3.89	0.831	มาก
3. หน่วยงานของท่านมีการปรับปรุงระเบียบ วิธีปฏิบัติของหน่วยงานให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับความสะดวก เมื่อขอรับบริการต่าง ๆ	3.92	0.792	มาก
4. หน่วยงานของท่านมีการติดตามและประเมินศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม	4.02	0.878	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อย่างทันทั่วทั้งที่	3.91	0.843	มาก
รวม	3.93	0.460	มาก

1. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานของท่านมี การเสริมสร้างความรู้ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.02$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการพัฒนาองค์ทักษะให้กับผู้ประกอบการใหม่ ให้มีทักษะดำเนินธุรกิจได้ ($\mu = 3.97$) หน่วยงานของท่าน มีการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ โดยการสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ ($\mu = 3.95$) หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้าถึงแหล่งสินเชื่ออย่างมีคุณภาพ ($\mu = 3.94$) และหน่วยงานของท่าน มีการส่งเสริมการขาย

ตลาดระดับประเทศและระดับสากล โดยเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการมากขึ้น ($\mu = 3.92$)

2. ด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนให้ผู้ที่มีความคิดริเริ่มเชิงเทคโนโลยี ดำเนินธุรกิจ จัดสรรพื้นที่ทำงานสำหรับผู้ประกอบการใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.04$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมความรู้ในการประกอบธุรกิจยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ($\mu = 4.03$) หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของ SMEs ($\mu = 4.00$) หน่วยงานของท่านมีการสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่เริ่มทำธุรกิจที่มีศักยภาพ ($\mu = 3.90$) และหน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ฐานรากเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น ($\mu = 3.87$)

3. ด้านการพัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานของท่านมีการติดตามและประเมินศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.02$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการปรับปรุงระเบียบ วิธีปฏิบัติของหน่วยงานให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับความสะดวก เมื่อขอรับบริการต่าง ๆ ($\mu = 3.92$) หน่วยงานของท่านมีการเข้าไปช่วยแก้ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อย่างทันท่วงที ($\mu = 3.91$) หน่วยงานของท่านมีการพัฒนาเครื่องมือในการส่งเสริม SMEs ให้มีประสิทธิภาพ เช่น จัดทำ SME Web Portal และคู่มือ การประกอบธุรกิจ (SME Toolkit) ($\mu = 3.90$) และหน่วยงานของท่านมีการพัฒนาระบบ การให้บริการด้านพี่เลี้ยงเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจและนักวินิจัย ($\mu = 3.89$)

จากการเปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรีเพศหญิง มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.65$) และคณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรีเพศชาย มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) โดยพิจารณาได้ว่า คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย	3.87	0.33	3.87	0.36	-0.127	0.899
2. ด้านทรัพยากรนโยบาย	3.37	0.28	3.41	0.30	-0.127	0.899
3. ด้านการสื่อสารภายในองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง	3.67	0.38	3.84	0.45	-1.052	0.294
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ	3.63	0.29	3.62	0.30	-1.050	0.295
5. ด้านเงื่อนไขเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง	3.43	0.28	3.37	0.23	-3.305	0.001
6. ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ	3.60	0.35	3.75	0.38	-3.282	0.001
รวม	3.60	0.15	3.65	0.16	0.324	0.746

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในทุกด้านให้มากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การส่งเสริมในการให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการพัฒนาธุรกิจ และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม เพื่อสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพการขยายตลาด รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs โดยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจ การตลาดการพัฒนาสินค้าและบริการ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและองค์ความรู้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้ประกอบการควรศึกษาและเข้าใจในบริบท ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของแต่ละสินค้า อีกทั้งผู้ประกอบการเองต้องมีความเข้มแข็ง อดทน ต้องเข้าใจถึงศักยภาพ และปัญหาของตน โดยให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ หรือ มาตรฐานอาหารและยา (อย.) อีกทั้ง การพัฒนาและสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ โลโก้ สื่อแสดงเอกลักษณ์ของสินค้า มีการเชื่อมโยงกับเว็บไซต์ของอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาด” (ผู้บริหารของสำนักงานอุตสาหกรรม, 2564)

อภิปรายผล

การศึกษาระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมมีการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติในการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ตามวัตถุประสงค์ ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ โดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไว้อย่าง

ชัดเจน สอดคล้องกับระบบที่รัฐบาลได้มีการช่วยเหลือ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้ เพิ่มขีดความสามารถ เสริมทักษะการดำเนินธุรกิจ สามารถสร้างสินค้าและบริการได้มาตรฐาน ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังที่ สิการย์ เฟื่องฟุ้ง กล่าวถึงความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่การเป็นเศรษฐกิจสีเขียวที่ว่า ปัจจุบันด้านความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่การเป็นเศรษฐกิจสีเขียว ภาครัฐมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อความร่วมมือกับภาคเอกชน และด้านรูปแบบระบบ ความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนนั้น ภาครัฐจะมีนโยบายที่สนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการสู่การดำเนินธุรกิจเชิงอนุรักษ์ แต่ภาครัฐจำเป็นต้องเผยแพร่ส่งเสริมให้ ความรู้กับผู้ประกอบการทราบถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจเชิงอนุรักษ์อย่างเป็น รูปธรรม (สิการย์ เฟื่องฟุ้ง, 2561)

การศึกษาระดับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัด ปราจีนบุรี พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยนํางบประมาณที่หน่วยงาน ได้รับมาจัดทำโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้ประกอบการ มีบุคลากรเข้ามาดำเนินการและ ติดตามประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการขยายตัวของภาคธุรกิจบริการและภาค การค้า โดยเฉพาะธุรกิจด้านเกษตรปลอดภัย แพทย์แผนไทย และสมุนไพร ของจังหวัด ปราจีนบุรี เป็นการช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลดต้นทุนในการดำเนินกิจการ สร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ มีรายได้สูงเพิ่มขึ้น เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เป็นจุดเชื่อมโยงการค้ากับผู้ประกอบการรายใหญ่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาส สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนนำไปทำธุรกิจในชุมชน กระตุ้นการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ เป็นการพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ตามที่ จันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ และทักษญา สง่าโยธิน กล่าวถึงห่วงโซ่มูลค่าเพื่อการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยแนวคิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (YEC) โดยมีแนวปฏิบัติที่ดีในการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนภายใต้กิจกรรมหลัก และกิจกรรมสนับสนุน รวมถึงแนวคิดในการ ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ประสบ ความสำเร็จอย่างยั่งยืนส่วนของการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชนควรมีแนวคิดแปลกใหม่ มีเอกลักษณ์ วิสาหกิจชุมชน ควรมี การรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่าย ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และเสียสละเป็น แบบอย่างที่ดีกับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนควรเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกรู้จักการประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และใช้วัตถุดิบทรัพยากรการผลิตที่เป็นของท้องถิ่น มากกว่าทรัพยากรจากภายนอก (จันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ และทักษญา สง่าโยธิน, 2562)

การเปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรีเพศหญิงมีการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าเพศชาย จะเห็นได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันการนำนโยบายไปปฏิบัติต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาพรวมแตกต่างกันเนื่องจากคณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี มีการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามนโยบายของจังหวัด นอกจากนี้ วิษณุ ปัญญาสงค์ และสถาพร วิชัยรัมย์ ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรทรัพยากร ปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้างของนโยบาย การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ปัจจัยด้านการควบคุมประเมินผลและการกระตุ้นส่งเสริม และเมื่อเปรียบเทียบโดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามอายุและตำแหน่งส่งผลให้ไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามเพศ และการจำแนกระดับการศึกษาส่งผลให้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (วิษณุ ปัญญาสงค์ และสถาพร วิชัยรัมย์, 2560)

การศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ควรมีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในทุกด้านให้มากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน เช่น ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการพัฒนาธุรกิจ และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพการขยายตลาด โดยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจการตลาดพัฒนาสินค้าและบริการ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจยุคใหม่ ซึ่งเห็นด้วยกับ อัสพร อีซอ และคณะ ที่ว่า การพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อมแบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยการศึกษาถึงภูมิปัญญา ความถนัด ความเชี่ยวชาญเดิมของธุรกิจหรือผู้ประกอบการเป็นหลัก ควบคู่กับการค้นหาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจที่โดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่งซึ่งเป็นที่ยอมรับของภาคีผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และ 2) การใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ตามอัตลักษณ์ที่กำหนด ทั้งนี้สิ่งที่พัฒนาอาจเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ตลาดเป้าหมาย ราคา การส่งเสริมการตลาด พร้อมผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ก่อให้เกิดยอดขายและกำไรเพิ่ม รวมถึงผู้ประกอบการมีความพอใจในความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (อัสพร อีซอ และคณะ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี มี 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์และมาตรฐาน 2) ทรัพยากร 3) การสื่อสารและกิจกรรมเสริมแรง 4) ลักษณะหน่วยงาน 5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และ 6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี มี 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถ 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และ 3) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมเป็นระบบ การเปรียบเทียบการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลคือ คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกัน มีการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรีคือ ให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกด้าน โดยพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถ และกลไกขับเคลื่อนส่งเสริมการให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการพัฒนาธุรกิจ และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs โดยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจการตลาด การพัฒนาสินค้าและบริการและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ควรให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจัง และชี้ให้เห็นความสำคัญของนโยบาย รวมทั้งกำหนดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติตามนโยบายเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้สูงสุด และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาการประเมินการดำเนินงานการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และขยายผลของการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี. (2563). รายงานการประชุมคณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2563 จาก http://www.prachinburi.go.th/calendar_month2563.htm
- จันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ และทักษญา สง่าโยธิน. (2562). ห่วงโซ่มูลค่าเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยแนวคิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (YEC). วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 30(1), 104-117.
- นัฐพล สุขบรรจง และภูมิ โชคเหมาะ. (2559). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, 5(2), 295-305.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่มที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้บริหารของสำนักงานอุตสาหกรรม. (24 มีนาคม 2564). นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดปราจีนบุรี. (นริญา โภคานฤมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ยุพา งานฉม้าง. (2559). ประสิทธิภาพการนำนโยบายด้านการส่งเสริม SMEs ใช้ระบบ ERP ขนาดใหญ่ของอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่ภูมิภาคไปปฏิบัติ: กรณีศึกษากิจการโรงสีข้าวแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิชญ์ ปัญญาพงศ์ และสถาพร วิชัยรัมย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์. รมยสาร, 15(2), 265-272. ศูนย์ราชการจังหวัดปราจีนบุรี. (2563). จังหวัดปราจีนบุรีข้อมูล. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://www.prachinburi.go.th/main.htm>
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี. (2563). การจัดตั้งกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.industry.go.th/prachinburi/index.php>
- สิการีย์ เพื่องฟูง. (2561). ความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่การเป็นเศรษฐกิจสีเขียว. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 4(2), 174-187.
- สุชาติ อำนางวิภาวี. (2563). นโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดความยั่งยืน. Journal of Administrative and Management Innovation, 8(3), 56-66.
- สุธิดา เสถียรมาศ. (2555). คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของเจ้าของธุรกิจค้าปลีกที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 1(1), 48-59.
- อัปสร อีซอ และคณะ. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสมาคมนักวิจัย, 25(1), 72-90.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins: Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0*

LIFELONG LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP THE CHARACTERISTICS OF THAI LEARNERS IN THAILAND 4.0 ERA

อดิพร เกิดเรือง

Atiporn Gerduang

มหาวิทยาลัยชินวัตร

Shinawatra University, Thailand

Email: atiporn.g@siu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพการจัดการ และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 356 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดำเนินการ 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ผลการตรวจสอบเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.991 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และ 2) การสนทนากลุ่ม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน คัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทย ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) การวัดและประเมินผลการเรียน 2) คุณลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิต 3) ผู้บริหาร 4) ผู้สอน 5) นโยบายและกลไกการบริหารจัดการ 6) บุคลากรและภาคีเครือข่ายที่สนับสนุน 7) การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการจัดหลักสูตร และ 9) การจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ดังนี้ 1) นโยบายและการจัดการ 2) การจัดหางบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ 5) การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม 6) คุณภาพผู้เรียนตลอดชีวิต และ 7) คุณลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิต

* Received 2 December 2021; Revised 6 February 2022; Accepted 14 February 2022

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การพัฒนา, ยุค 4.0, คุณลักษณะผู้เรียน

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study conditions of management, and 2) propose guidelines for lifelong learning management to develop Thai learners in Thailand 4.0 Era. This research is a Mixed Methods study. The sample in this study comprises 356 teachers, administrators, parents, and community members under the Office of the Basic Education Commission, the Office of Vocational Education Commission, the Office of Non-Formal and Informal Education, and the Office of the Private Education Commission in Prachin Buri Province. They are selected using Multi-stage Stratified Random Sampling. The study is conducted in two steps: 1) study using questionnaires for which the reliability is 0.991 and the data analysis is conducted using commercial statistical software, and 2) focus group of experts who have more than 5 years' experience. The focus group is conducted two times from a group discussion of 10 experts, 15 experts. Data analysis is carried out using content analysis. The research results discovered that 1) The study concerning the condition of lifelong learning management for students in Thailand 4.0 Era in all aspects were at a high level. The order of operations was followed by 1) measurement and evaluation of academic performance, 2) lifelong learner characteristics, 3) administrator, 4) instructors, 5) policy and administrative mechanism, 6) the support of personnel and network partners, 7) support and learning services for learners and instructors, 8) curriculum management and, 9) teaching and learning management, respectively. 2) The lifelong learning management approach to develop skills of Thai learners in the 4.0 era was found that there were 7 components as follows: 1) Policy and Management, 2) Budget and Learning Support Resources, 3) learning activities, 4) Evaluation and knowledge transfer, 5) access and participation, 6) quality of lifelong learners and, 7) lifelong learners' characteristics.

Keywords: Lifelong Learning, Development, Thailand 4.0 Era, Characteristics Of Learners

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมาก หลากหลายเชื้อชาติ ภาษา ย้ายข้ามประเทศ และข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงาน ปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเป็นหลักการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทุกช่วงของชีวิตและทุกรูปแบบของการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย จำเป็นต้องจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ทันกับสถานการณ์โลก ที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

จากแนวทางพัฒนาการศึกษาสู่ทศวรรษที่ 2030 ของสหประชาชาติภายใต้การกำกับดูแลของ UNESCO ในปฏิญญาอินซอนที่ว่า “การศึกษาคือการบริการสาธารณะที่รัฐต้องจัดให้มีคุณภาพที่ดี เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน” ประเทศไทยกำหนดเป้าหมาย ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ว่า ภายใน พ.ศ.2580 “ประเทศไทยต้องหลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลางและสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ” ทั้งนี้ UNESCO ได้วางกรอบการดำเนินการรองรับด้านการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ภายในปี ค.ศ. 2030 แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีข้อเสนอ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชนและจัดการศึกษาทางเลือกให้มีความหลากหลายเชื่อมโยงตลอดชีวิต ต้องสามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และมีระบบการประเมินผลการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ดีโดยมุ่งเน้นให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาทักษะเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งการศึกษาความเป็นพลเมืองโลกที่ดี (Global Citizenship Education) จึงเป็นเสาหลักหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อให้เกิดสังคมที่สันติสุขควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน (กำจร ตติยกวี, 2558) โดยมีนโยบายการเสริมสร้างโอกาสในความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม (Access for All) และสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมของการจัดการศึกษา ยังคงมีวิกฤตการณ์การเรียนรู้ (Learning Crisis) ที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะทักษะจำเป็นสำหรับพลเมืองในยุคอนาคตที่ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนอีกต่อไป (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2563) สาเหตุประการ

สำคัญของ วิฤตการณ์การเรียนรู้ คือ เด็กไม่พร้อมจะเรียนรู้ ตัวครูและผู้เรียนขาดแรงกระตุ้น และขาดทักษะที่จำเป็นในการเตรียมคนเข้าสู่ตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิด 2) ทักษะด้านอารมณ์และสังคม และ 3) ทักษะเชิงเทคนิค นอกจากนี้ ยังมีข้อแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง คือ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเนื้อหาการเรียนรู้มากกว่าการบูรณาการเนื้อหาในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) และในส่วนของ การเตรียมคนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึงการเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 คือ ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอ พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง สร้างความสุขของคนไทย ประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นที่ต้องการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือ Value Based Economy ระบบการศึกษาของประเทศจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและเข้าสู่ การศึกษา 4.0 ด้วยเช่นกัน ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้นำแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม เป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งในปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกมีการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกรอบความคิดในการจัดการศึกษาและถือเอาการศึกษาตลอดชีวิตเป็นปรัชญาสำหรับการจัดการศึกษาของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ พัฒนาให้เกิดค่านิยมในคนไทยให้เป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) ดังนั้น การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงไม่ใช่เพียงการให้ความรู้กับผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ ในความหมายที่ว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตด้วย โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องมี ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21 (ดิเรก พรสีมา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมทางการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลตัวเองสูงขึ้นทั้งในท้องถิ่นและสถาบันเปิด เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้บริการแก่สังคม พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษให้ได้เรียนและแสดงออกในทางที่เหมาะสม ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท โดยตั้งเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนในตลอดช่วงชีวิต ตามแผนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และนโยบายเร่งด่วน ในการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 จึงควรต้องมีการศึกษาต้นแบบสำหรับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สนใจศึกษาจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในแนวแกนระเบียงเศรษฐกิจด้านใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมต่อไปยังประเทศราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีบทบาทสำคัญในการรองรับโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Sea Board: ESB) มีศักยภาพในการเป็นเมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรมคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ ซึ่งรวมตัวกันของกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคมีบทบาทและขยายตัวสูงขึ้น มีโครงการพัฒนาในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีการพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2561) จากสภาพบริบทของจังหวัดปราจีนบุรีดังที่กล่าวมาจึงเหมาะสมที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน เพื่อเป็นต้นแบบให้กับการวางแผนแนวทางและนโยบายการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป อันจะเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

การกำหนดขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่และแหล่งข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ พื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรีเฉพาะสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้ปกครองและชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจด้านใต้ (Southern Economic Corridor)

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาสำรวจสภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 โดยใช้แบบสอบถาม ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมและสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งได้ข้อคำถาม จำนวน 108 ข้อ จากนั้นนำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ต้องการศึกษา และดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.991 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา จากหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งสิ้น จำนวน 4,528 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Stratified Random Sampling) จากหน่วยงานทางการศึกษา ประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นขั้นในการสุ่ม และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามสัดส่วนของหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจัดทำข้อเสนอแนะทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การสนทนากลุ่มได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ครั้งที่ 1 การดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อทักษะคนไทยยุค 4.0 โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่จนกระทั่งมีความเห็นสอดคล้องกัน (Consensus) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานการจัดการศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถานประกอบการในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ผู้บริหารในระดับจังหวัด จำนวน 8 คน และผู้บริหารระดับสูง จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

ครั้งที่ 2 การดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยผู้ศึกษาได้อธิบายวัตถุประสงค์การจัดสนทนา ดำเนินการสนทนาให้ครอบคลุมประเด็นใครเป็นผู้จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย และมีการจัดอย่างไร โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่จนกระทั่งมีความเห็นสอดคล้องกัน (Consensus) ประกอบด้วยผู้บริหารจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่ม โดยใช้ประเด็นการสนทนาแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) คำถามจะตรวจสอบจากการเสนอ (ร่าง) แนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนไทยยุค 4.0 ว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เน้นประเด็นที่สำคัญ ระหว่างการสนทนา โดยไม่ขึ้นคำตอบ ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลัก ก็มีอิสระในการตอบคำถามหรือไม่ตอบคำถามนั้นได้ถ้าไม่สะดวกที่จะให้ความเห็น

ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนไทยยุค 4.0 โดยทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ด้วยวิธีการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกำหนดไว้ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนั้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ร้อยละ 60 หมายถึง คงไว้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ต่ำกว่าร้อยละ 60 หมายถึง ตัดออก และทำการรวบรวมจัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการประมวลองค์ความรู้ หลักการและแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยได้กำหนดองค์ประกอบ ตามแนวคิดที่นำเสนอโดย (Stufflebeam, D. L, 1971) เป็นแนวคิดในการสร้างสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในรูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ทฤษฎีระบบ และตามแนวคิดของ (Johnston, C, 1981)

มาเป็นกรอบของระบบความคิดการพัฒนาทางการศึกษา และตามกรอบแนวคิดของหลักการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ (Henske, J. & Portmofield, P, 2002) และคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ (Honey, P, 2001) ร่วมกับผลที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางและหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและคุณลักษณะของผู้เรียนตลอดชีวิต สำหรับการศึกษาครั้งนี้แบ่งการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ด้านบริบท ประกอบด้วย 1 ตัวแปรย่อย คือ นโยบายและกลไกการบริหารจัดการ
2. ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 3 ตัวแปรย่อย คือ ผู้บริหาร ผู้สอน บุคลากร และภาคีเครือข่ายที่สนับสนุน
3. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อย คือ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน
4. ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1 ตัวแปรย่อย คือ คุณลักษณะผู้เรียนรู้อย่างตลอดชีวิต

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศาภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาศาภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0

สภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. นโยบายและกลไกการบริหารจัดการ	4.30	0.81	มาก	5
2. ผู้บริหาร	4.33	0.79	มาก	3
3. ผู้สอน	4.32	0.64	มาก	4
4. บุคลากรและภาคีเครือข่ายที่สนับสนุน	4.24	0.80	มาก	6
5. การจัดหลักสูตร	4.12	0.83	มาก	8
6. การจัดการเรียนการสอน	4.03	0.81	มาก	9
7. การวัดและประเมินผลการเรียน	4.45	0.73	มาก	1
8. การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน	4.16	0.85	มาก	7
9. คุณลักษณะผู้เรียนรู้อย่างตลอดชีวิต	4.40	0.70	มาก	2
รวมเฉลี่ยทุกด้าน	4.34	0.79	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 พบว่า ทุกด้านมีอยู่ในระดับมากทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 โดยพบว่า 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.45 ส่วนลำดับการปฏิบัติรองลงมา ได้แก่ 2) ด้านคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.40, 3) ด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.33, 4) ด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.32, 5) ด้านนโยบายและกลไกการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.30, 6) ด้านบุคลากรและภาคีเครือข่ายที่สนับสนุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.24, 7) ด้านการสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.16, 8) ด้านการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.12 และ 9) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.03 ตามลำดับ

2. ผลการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 พบว่า มืองค์ประกอบ 7 ด้านที่เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ดังนี้

2.1 แนวทางด้านนโยบายและการจัดการ ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการพัฒนานโยบายให้ต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี 2) ส่งเสริมเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน 3) การจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ให้ชัดเจน 4) การจัดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนยุค 4.0 5) การเพิ่มทักษะชีวิตให้ผู้เรียน 6) ส่งเสริมให้สถานศึกษาให้จัดการเรียนรู้ได้จริง 7) การจัดการศึกษาให้ทุกคน ทุกระดับอายุ และอาชีพ 8) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี และ 9) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มเติมในยุค 4.0 เช่น จากการสัมภาษณ์ ฤเดช เกิดวิชัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา กล่าวว่า

“ในส่วนของแนวทางด้านนโยบายและการจัดการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพโดยรวม การสร้างโอกาส ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งของผู้เรียนและครูผู้สอน ตลอดจนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์”

2.2 แนวทางด้านการจัดหางบประมาณและทรัพยากร ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) จัดทำแนวทางพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ 2) กำหนดกลยุทธ์การจัดโอกาสการเรียนรู้ 3) จัดให้มีการเผยแพร่โอกาสการเรียนรู้ 4) จัดการเรียนรู้คำนึงความแตกต่างของบุคคล 5) จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทิศทางประเทศ 6) การสร้างภาคีเครือข่าย 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ 8) ระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะคนในยุค 4.0 และ 9) จัดกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพคนไทย เช่น จากการสัมภาษณ์ ประยุทธ์ สวัสดิ์ธีเรียกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาและงบประมาณ กล่าวว่า

“การจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่เป็นปัญหาและอุปสรรค มีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการ คือ ข้อจำกัดภายนอกและข้อจำกัดภายใน ข้อจำกัดภายนอกคือ ปัญหาการขาดงบประมาณ ซึ่งเป็นอุปสรรคของการวางแผน ดังนั้นควรยึดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางนโยบายของประเทศ และสร้างเครือข่าย”

2.3 แนวทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรยุค 4.0 2) จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) จัดกิจกรรมแสดงศักยภาพของผู้เรียน 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 5) จัดกิจกรรมเหมาะสมช่วงวัย 6) ส่งเสริมการอ่านหนังสือ 7) เสริมสร้างทักษะชีวิต 8) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกล 9) ให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียน 10) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 11) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน 12) จัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และ 13) การจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น จากการสัมภาษณ์ กฤษ ละมุนยมอญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 กล่าวว่า

“การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องเน้นการปลูกฝังพัฒนาจิตสำนึกของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ร่วมกัน มีส่วนร่วม เน้นลงมือปฏิบัติจริง และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย”

2.4 แนวทางการประเมินผลและเทียบโอนความรู้ ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) กำหนดตัวชี้วัดตามช่วงวัย 2) การประเมินและเทียบโอนหน่วยกิต 3) การประเมินผลที่หลากหลาย 4) การวัดผลตามสภาพจริง 5) การประเมินเพื่อต่อยอดการพัฒนาตนเอง 6) วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยผู้เรียน 7) มีระบบรับรองประสบการณ์การเรียนรู้ 8) จัดให้มีการสะสมหน่วยกิต 9) การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้และประสบการณ์ 10) สร้างกลไกในการประเมินที่เชื่อถือได้ และ 11) กำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอน และชี้แจงแนวปฏิบัติ เช่น จากการสัมภาษณ์ สมเจตน์ เชาวดี ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวว่า

“รัฐต้องส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนเสมอไป ผู้เรียนต้องเรียนตามความพร้อม มีการวัดผลตามสภาพจริง และสามารถเทียบโอนผลการเรียนหรือประสบการณ์ด้านวิชาชีพได้”

2.5 แนวทางด้านการเข้าถึงและการมีส่วนร่วม ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามที่สนใจ 2) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 3) เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยไม่กำหนดอายุ 4) การสะสมผลการเรียนและผลการเรียนรู้ 5) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิต 6) เรียนรู้จากประสบการณ์ 7) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 8) การจัดการเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ 9) จัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ 10) สำนวญตามความต้องการของประชาชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 11) ส่งเสริมผู้เรียนให้กล้าแสดงออก และ 12) สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน เช่น จากการสัมภาษณ์ พิภพ วงษ์เงิน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา กล่าวว่า

“การจัดการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องมีทั้งนักคิด นักปฏิบัติ และผู้สนับสนุน ดังนั้น การเข้าถึงและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญในสร้างคุณลักษณะผู้เรียนที่เหมาะสม”

2.6 แนวทางด้านคุณภาพผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ 1) พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต 2) ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง 4) พัฒนาผู้เรียนทั้ง IQ และ EQ 5) มีระบบประกันคุณภาพของหลักสูตร 6) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และ 7) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ทางสติปัญญา และทางสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น จากการสัมภาษณ์ มนตรี ชินศรี ประธานอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี กล่าวว่า

“การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อเทคโนโลยี สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากเรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตน และเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น”

2.7 แนวทางด้านการสร้างเสริมคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตยุค 4.0 ที่ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ทั้งหมด 7 ด้าน ประกอบด้วย

2.7.1 การเสริมสร้างคุณลักษณะความอยากรที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยควรมุ่งจัดบรรยากาศและความจำเป็นของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) การเรียนรู้ควรเปิดกว้างให้กับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ได้กว้างขวางนอกจากการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) ควรให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้สึกรู้สึกในการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้เข้าใจการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนได้เปิดใจความรู้ใหม่ ๆ ที่เข้ามาเพื่อปรับใช้ได้

ในชีวิตในยุคใหม่ 4) สร้างเสริมเจตคติที่ดีให้ผู้เรียนได้เข้าใจต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยอมรับการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 5) มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตจากเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว

2.7.2 การพัฒนาทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) ทักษะการคิด ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการสังเคราะห์ และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ได้แก่ 1) ควรพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนในการเรียนรู้ตามบริบทของสถานศึกษา 2) ควรฝึกทักษะผู้เรียนและความสามารถในการเรียนรู้นอกตำราเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมในทุกด้าน 3) จัดบรรยากาศและสถานที่ของการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกพัฒนาทักษะและความสามารถเพิ่มเติมตามความถนัดของผู้เรียน 4) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีทักษะการพูดอ่านเขียนให้มากขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต่อยอดความรู้ และ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์จากเทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะอาชีพ โดยสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.7.3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ และการใช้เครื่องมือและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกและมีภาวะผู้นำในการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้ครูทำหน้าที่เป็นโค้ชให้แก่ผู้เรียนได้เป็นต้นแบบในการปฏิบัติ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งเป้าหมาย ความฝันและทำตามเป้าหมายให้สำเร็จ 4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีมให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเทคโนโลยีดิจิทัล และจากสื่อต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสืบค้นได้ด้วยตัวเอง และ 6) สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนได้มุ่งศึกษาและค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดเวลา และ 7) สร้างเสริมกิจกรรมในการพัฒนาตนเองให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้เรียนต่อความสนใจในการศึกษาเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะ

2.7.4 การพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน มุ่งมั่นพยายามที่จะนำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้ และมีเป้าหมายชีวิต ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าอบรม หรือศึกษาหาความรู้ทั้งในและนอกตำราเรียน โดยค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น 2) สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ 3) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทำงานเป็นทีม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน 4) จัดห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตามอัธยาศัย และ 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมกันครูผู้สอน ศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน

แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง 4 ประการ คือการสร้างเสริมสร้างคุณลักษณะความอยากรที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่น จากการสัมภาษณ์ ชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร กศน. กล่าวว่า

“บุคคลที่จะมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ต้องเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นกระบวนการจนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ และเรียนรู้อย่างมีความสุข”

อภิปรายผล

แนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์จากหลักการ แนวคิด และทฤษฎี เพื่อนำไปสู่การวางแผนแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญ และเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นสากลต่อไป ทั้งนี้ จากผลการศึกษาตามกรอบแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ประกอบด้วย 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลำดับการปฏิบัติรองลงมา ได้แก่ 2) ด้านคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ด้านผู้บริหาร 4) ด้านผู้สอน 5) ด้านนโยบายและกลไกการบริหารจัดการ 6) ด้านบุคลากร และภาคีเครือข่ายที่สนับสนุน 7) ด้านการสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการจัดหลักสูตร และ 9) ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดกลุ่มอธิบายได้ดังนี้

ด้านบริบท

ในดำนนโยบาย กลไกการบริหารจัดการครู และผู้บริหาร และการจัดการหลักสูตร สถานศึกษาได้มีความพยายามในการกำหนดเป้าหมายและกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงเจตจำนงในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท โดยตั้งเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนในตลอดช่วงชีวิต การดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในการ

รวบรวมผลการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการสำเร็จการศึกษาของผู้เรียน ดังที่ (อนันท์ งามสะอาด, 2553) ได้กล่าวว่า แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียน ควรพิจารณาใช้รูปแบบการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และควรใช้วิธีการประเมินหลายวิธี ตามสภาพจริงให้ผู้เรียนร่วมประเมินและอภิปรายผลการประเมิน สอดคล้องกับแนวคิดของ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องมีมุมมองแบบองค์รวม (Comprehensive View) ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน โดยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและพัฒนาความรู้และความสามารถของบุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ด้านปัจจัยนำเข้า

บุคลากร ในส่วนของผู้บริหารและครูผู้สอน มีความพยายามพัฒนาความรู้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้บริหารให้การสนับสนุนความพยายามของครูที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้น ตลอดจนครูผู้สอนเองก็มีความพยายามในการพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ (Henske, J. & Portmofield, P, 2002) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของทีมงาน และมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ความสำคัญกับการพยายามพัฒนาหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของครูสอน ต้องมีเจตคติที่ดีและยอมรับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มากกว่าการสอนแบบบรรยาย และสามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดและแจกจ่ายความรู้

ด้านกระบวนการ

ในด้านการสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้สอน ภาควิชาที่สนับสนุน การจัดการหลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลการเรียนที่เหมาะสม การส่งเสริมให้กลุ่มบุคคล องค์กร หรือสถานประกอบการที่มีเป้าหมายร่วมกันกับหน่วยงานและสถานศึกษา มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา ในการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย มีผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ (Cropley, A. J. & Dave, R. H, 1978) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้มีความสำคัญแก่บุคคลมาก มีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย

การศึกษา กับชีวิตจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาหรือการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลาย ๆ ส่วน

ด้านผลลัพธ์

ในด้านผู้เรียนมีคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษาได้พยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการเรียนรู้และการพัฒนาดตนเอง ทั้งในด้านการจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรม และการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่แนวคิดของ (Knapper, C.K. & Cropley, A.J., 2000) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มี 5 ประการ คือ การแสดงออกถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ การมีทักษะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต และเป็นผู้มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย อาชญญา รัตนอุบล และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2559) ได้ศึกษาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเยาวชนไทย พบว่าประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และด้านความรู้

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทย ยุค 4.0 สามารถอภิปรายผลแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ได้ดังนี้

2.1 เมื่อพิจารณาจากสิ่งที่สังคมคาดหวังจากการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต นโยบายและการจัดการ ควรให้ความสำคัญในการเพิ่มทักษะชีวิตให้ผู้เรียน การจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ การร่วมเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งครูและผู้เรียน การจัดทำแผนการเรียนรู้ยุค 4.0 การจัดการศึกษาทุกระดับให้เท่าเทียม มีความต่อเนื่องของนโยบาย ให้มีความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาในการกำหนดนโยบาย ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทุกคน รวมทั้งการสร้างสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการที่ทำให้พลเมืองจะได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (Shuping, M, 2002) ได้กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีจุดมุ่งหมาย ในการทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นจริง การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการกระตุ้นให้พลเมืองแต่ละคนมีความสามารถและมีนิสัยในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 การส่งเสริมการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในด้านการจัดหางบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการหาแนวทางการจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกระดับทุกช่วงวัย การเสริมสร้างชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรยุค 4.0 การพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และการผลิตและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี พัฒนาศักยภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และส่งเสริม

การศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับ (Henske, J. & Portmofield, P, 2002) ที่ได้กล่าวว่า การจัดทำงบประมาณจากภายนอกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นระบบสนับสนุนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม นำไปสู่การจัดให้มีการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่ (สมจิต แกนสีแก้ว และคณะ, 2559) ได้ศึกษาเรื่องความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การสร้างคุณภาพชีวิต พบว่า การจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม การเชื่อมโยงการศึกษาในระบบและนอกระบบให้รองรับหน่วยการเรียนรู้ต่อเนื่องเป็นการสร้างโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับและช่วงวัย การจัดการเรียนรู้อย่างเสมอภาคได้ทุกที่ทุกเวลา การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และการส่งเสริมการอ่านหนังสืออย่างหลากหลาย สอดคล้องกับ (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การฝึกปฏิบัติจากการทำงานจริงหรือการอบรมในงาน มีส่วนช่วยผลักดันให้ผู้เรียนตระหนักถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ การประเมินผลต้องวัดผลได้ตามช่วงวัยและระดับชั้นที่หลากหลาย การวัดผลควรประเมินผลตามสภาพจริงและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง การประเมินตามความพร้อมของผู้เรียน เพื่อต่อยอดในการพัฒนาตนเอง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครูผู้ที่จะต้องประเมินและจัดเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สะท้อนความเป็นจริงได้มากที่สุด สอดคล้องกับ (Henske, J. & Portmofield, P, 2002) ได้กล่าวว่า การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลย่อยระหว่างเรียนเพื่อดูความก้าวหน้าและปรับปรุง มากกว่าการประเมินผลรวมและใช้วิธีการประเมินหลายวิธี ตามสภาพจริงให้ผู้เรียนร่วมประเมินและอภิปรายการประเมินร่วมกัน

2.5 การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม การเข้าถึงและการมีส่วนร่วมที่จำเป็นได้แก่ การเข้าถึงทางสื่อและเทคโนโลยี ได้ง่ายและเข้าถึงได้ตลอดเวลา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และกล้าแสดงออกต่อสาธารณะ สร้างบรรยากาศให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกครั้งที่พัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังที่ (Learning Australia Inc, 2001) ได้กล่าวว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจและเข้าถึงในส่วนของสาระที่เกี่ยวข้องทั้งการสร้างนิสัยรักการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและควรให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการ สอดคล้องกับ (ดุชนิ ดำมี, 2557) ศึกษาเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต: พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่า การทำให้ทุกคนในสังคมมี

โอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้กระจายไปอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามต้องการ มีกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

2.6 คุณภาพผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ควรส่งเสริมด้วยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การให้ความสำคัญต่อความแตกต่างกันทางสังคมและคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Henske, J. & Portmofield, P, 2002) ได้กล่าวว่า แนวทางและหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณลักษณะของผู้เรียนตลอดชีวิต เป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยผลลัพธ์ที่ต้องการคือ ความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ความพร้อมในการเรียน ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ความใฝ่รู้ อัตลักษณ์ของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

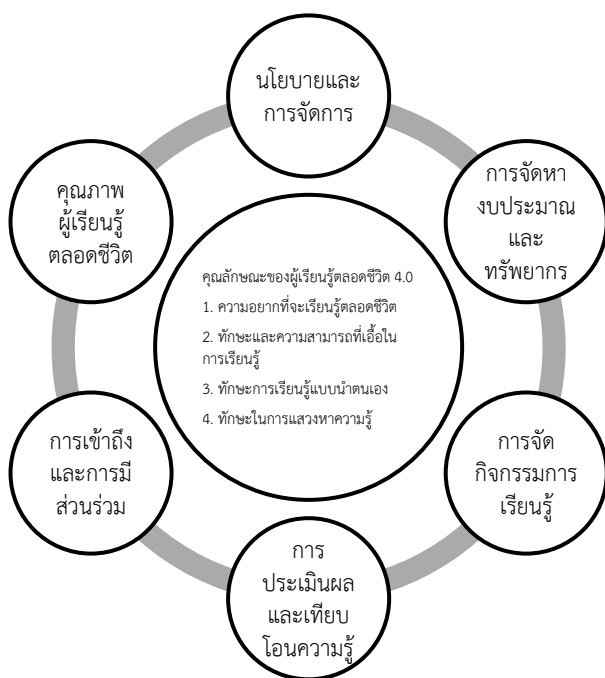
2.7 คุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ควรส่งเสริมด้วยการเสริมสร้างความอยากรที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ เป็น “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” ดังที่ (Livneh, C, 1988) ได้ระบุว่า คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง เป็นผู้มีความสนใจในตนเองและกำหนดแนวทางในการจะเกิดสัมฤทธิ์ผลนั้น เป็นผู้มีความสนใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมเท่าๆกับความสามารถในการใช้และจัดหาทรัพยากรเพื่อเพิ่มพูนการเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ (ศักรินทร์ ชนประชา, 2562) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตมีความจำเป็นสำหรับบุคคลในโลกศตวรรษที่ 21 อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม 4.0 การปฏิวัติดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงบริบทอื่น ๆ ในสังคมโลก ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสังคมจะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อคนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นมโนทัศน์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นต้องนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายทั้งในระดับบุคคล สังคม และประเทศชาติ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายเพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนในชาติ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวบุคคล ทำให้สามารถพัฒนาด้านทั้งด้านทักษะความสามารถและการเผชิญหน้ารับกับความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างที่หลากหลายดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งในกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน คือ ผู้จัดทางการ

ศึกษา (Provider) และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 ซึ่งงานวิจัยนี้พบว่าคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) มีความอยากที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มีทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ 3) มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง 4) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ในส่วนของแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวทางที่ควรส่งเสริมได้แก่ นโยบายและการจัดการ การจัดทำงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม คุณภาพผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้บุคคลมีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรากฏตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและควรส่งเสริมให้เกิดอย่างจริงจังในประเทศไทย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลไกสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุค 4.0 คือ การใช้การเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะ

พัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ เจตคติ และมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง จากผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า บทบาทในการการจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุค 4.0 จะทำให้เห็นความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนรู้ให้มีทักษะยุคใหม่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมถึงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยทุกระดับ จะต้องมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อการศึกษาต่อกีติ หรือเป็นการนำความรู้ทักษะที่มีไปประกอบอาชีพการมีงานทำได้ในอนาคต มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามศักยภาพ ดังนั้น การจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุค 4.0 ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพื่อจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนให้ก้าวสู่สังคมและวัฒนธรรมที่กำลังจะเปลี่ยนไปในทิศทางใหม่ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ที่มากขึ้นกว่าเดิม และต้องพัฒนาทักษะให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด ทั้งในด้านนโยบายและการจัดการ ด้านการจัดหางบประมาณและทรัพยากร ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลและเทียบโอนความรู้ ด้านการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านคุณภาพผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และประการสุดท้ายคือ ด้านคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตยุค 4.0 ข้อเสนอแนะ รัฐบาล ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ส่งเสริมให้มีการปรับหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและขยายผลการดำเนินงานไปทุกสถานศึกษา ควรปลูกฝังการเรียนรู้แบบนันทนเองเข้าไปในระบบการสอนปกติ รวมทั้งบูรณาการกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ 4.0 เข้าสู่ภาคปฏิบัติในการเรียนการสอน กำหนดมาตรการรองรับสังคมและนวัตกรรมในอนาคต และสร้างกลไกขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งการแสวงหา และการใช้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติและผ่านสื่อเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ รวมทั้งศูนย์การเรียนรู้ที่กระจายในพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ศึกษา รับฟังความคิดเห็นทุกภาคส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดหรือสนับสนุนการศึกษาโดยมีความครอบคลุมและเชื่อมโยงการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระดับ/ประเภท เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาสื่อ ซอฟต์แวร์ แพลตฟอร์มทางการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา มีแนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดสถานศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางและโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ ทักษะ เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ และศึกษาข้อจำกัด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค

4.0 อย่างยั่งยืน เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2574. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2563). การศึกษาโลกในศตวรรษที่ 21: ระบบยังเหลื่อมล้ำ การเรียนรู้ยังวิกฤต. เรียกใช้เมื่อ 27 มีนาคม 2563 จาก <https://www.the101.world/global-education>
- กัจจกร ตติยภักดิ์. (2558). การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษา ณ เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มสารนิเทศ สำนัความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). ปันสมองของชาติ. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย อาชัญญา รัตนอุบล และสุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2559). คุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเยาวชนไทย. วารสารครุศาสตร์, 44(4), 63-80.
- ดิเรก พรสีมา. (2560). ครูไทย 4.0 มติชนออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2559 จาก <https://www.matichon.co.th/news/345042>
- ดุชนิ ดำมี. (2557). การศึกษาตลอดชีวิต: พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 1(2), 12-30.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). องค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารครุศาสตร์, 43(2), 141-156.
- ศักรินทร์ ขนประชา. (2562). การศึกษาตลอดชีวิต. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 14(26), 159-175.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.ryt9.com/s/nescd/42724>
- สมจิต แกนสีแก้ว และคณะ. (2559). ความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การสร้างคุณภาพชีวิต. วารสารราชพฤกษ์, 14(3), 10-17.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี (พ.ศ. 2561–2564). เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2563 จาก <http://www.prachinburi.go.th/PriD-plan.htm>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันท์ งามสะอาด. (2553). ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effective) อาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. สมุทรปราการ: วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก.
- Cropley, A. J. & Dave, R. H. (1978). Lifelong Education and the Training of Teachers: Developing a Curriculum for Teacher Education on the Basis of the Principles of Lifelong Education. Hamburg: UNESCO Institute for Education.
- Henske, J. & Portmofield, P. (2002). Characteristic Elements and Accompanying Performance Indicator for Lifelong Learning. UNESCO : Institute for Education.
- Honey, P. (2001). An Identikit picture of a lifelong learner. Retrieved 2001 18, September , from <http://www.peterhoney.com/article/70>
- Johnston, C. (1981). Leadership and The Learning Organization in Self Managing Schools. Victoria: University of Melbourne.
- Knapper, C.K. & Cropley, A. J. (2000). Lifelong Learning in Higher Education. London: Kogan Page Limited.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Learning Australia Inc. (2001). Lifelong Learning. Retrieved July 21, 2001, from <http://www.aia.asn.au/lll/g8.htm>
- Livneh, C. (1988). Characteristics of Lifelong Learners in the human service professions. Adult Education Quarterly, 38(3), 149-159.

- Shuping, M. (2002). Promoting Lifelong learning in Beijing for a Learning Society Carolyn Medel – Anouevo (editor). UIE. Hamburg: Germany: UNESCO.
- Stufflebeam, D. L. (1971). Educational Evaluation and Decision – Making. Itasca. Illinois: Peacock.

ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพาน หลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง*

ACHIEVEMENT OF THE DEVELOPMENT OF HIGHWAY BRIDGE BUILDING MANAGEMENT AFTER THE COMPLETION OF THE PROJECT

วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร

Weerachai Wongweeranimit

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

Email: vrachai.w@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง 2) วิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง และ 3) นำเสนอผลการวิจัยนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป โดยวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยตำบลอรุณภูมิ ตำบลสมอแข จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 381 คน วิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ 1) ผู้บริหารกรมทางหลวง 2) ผู้จัดการโครงการ และ 3) ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ วิศวกรมโครงสร้าง วิศวกรมงานทาง ตรวจสอบคุณภาพงานก่อสร้างงานบำรุงรักษาสะพานและงานอำนวยความสะดวก และงานวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 9 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการจัดการงานก่อสร้างสะพาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1.1) สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) 1.2) ความสะดวกการใช้สะพาน ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) 1.3) ความปลอดภัยการใช้สะพาน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) และ 1.4) คุณภาพสะพาน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) 2) วิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยการจัดการงานก่อสร้างสะพาน คือ การก่อสร้างทุกโครงการต้องยึดหลักทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กรมทางหลวงกำหนด และ 3) การพัฒนาและปรับปรุงโครงการ คือ 3.1) ร่วมกำหนดนโยบายการก่อสร้าง 3.2) ศึกษา

* Received 8 June 2021; Revised 30 November 2021; Accepted 13 December 2021

หาแนวทางการจัดการงานก่อสร้างสะพานที่ดีและถูกต้องตามหลักทางด้านวิศวกรรม และ
3.3) นำความรู้หลักการก่อสร้างไปปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์, การจัดการงานก่อสร้างสะพาน, การประเมินผล, กรมทางหลวง

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study the factors affecting the achievement of bridge construction management after the completion of the Department of Highways 2) analyze and evaluate the effects of the factors affecting the achievement of bridge construction management. After the project was completed by the Department of Highways and 3) present the results of this research to relevant agencies. This was an integrated research design for mixed method quantitative using questionnaires, purposive sampling. The sample group includes people living in Aranyik Sub - district, Samo Khae Subdistrict, Phitsanulok province of 381 peoples. By using analyzed frequency, percentage, mean, standard deviation. And qualitative study document, in-depth interviews by purposive sampling, key informants such as 1) Administrators of the Department of Highways 2) Project Managers and 3) Experts such as structural engineering road engineering Check the quality of construction work. Bridge maintenance and safety and data analysis of 9 peoples. By content analyzing and summarizing. The research found that: 1) Bridge construction management factors through images of the highest level including 1.1) environment ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) 1.2) ease of use of the bridge ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) 1.3) safety of the use of the bridge ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) and 1.4) quality of the bridge ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55). 2) Analysis and evaluation of bridge construction management factors, ie, every construction project must adhere to engineering principles in order to meet the criteria and standards set by the Department of Highways. And 3) project development and improvement: 3.1) jointly formulate the construction policy, 3.2) find a good and correct bridge construction management approach according to engineering principles, and 3.3) apply the knowledge of construction principles to work.

Keywords: Achievement, Bridge Construction Management, Evaluation, Department of Highway

บทนำ

สะพานเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเดินทางของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคอดีตที่อาศัยการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเป็นหลัก การเดินทางข้ามลำธาร หุบเหว ถือเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเป็นอย่างมากจำเป็นต้องใช้สะพานในการข้ามผ่าน จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะก่อสร้างสะพานที่เลียนแบบธรรมชาติขึ้น เริ่มจากการใช้ท่อนไม้วางเชื่อมระหว่างสองฝั่งมีลักษณะแบบคานธรรมชาติ ต่อจากนั้นมีวิวัฒนาการด้านเทคนิคที่ก้าวหน้าขึ้นโดยการใช้ช่วงกลางที่หันเปิดออกได้เพื่อต้องการให้เรือขนาดใหญ่ผ่านไปได้นอกจากใช้สัญจรแล้วยังเป็นสถานที่รอคอยและพบปะสนทนากันด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการว่าจ้างวิศวกรและสถาปนิกชาวต่างชาติจากประเทศในยุโรปเป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง ภายในความรับผิดชอบของกระทรวงโยธาธิการในสมัยนั้น สำหรับสะพานที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เป็นที่รู้จักในปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอย่างสูง ได้แก่ สะพานชุดเฉลิมพระชนมพรรษา มีอยู่ทั้งสิ้น 17 แห่ง โดยทรงมีพระราชดำริว่าในการเฉลิมพระชนมพรรษาทุก ๆ ปีนั้น มีการสร้างถาวรวัตถุขึ้นเป็นที่ระลึกอันมีประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงเริ่มมีการสร้างสะพานชุดเฉลิมพระชนมพรรษาขึ้นในปี รศ. 113 สะพานเฉลิมพระชนมพรรษาแห่งแรก คือ สะพาน “เฉลิม 42” และมีการสร้างสะพานตลอดมาทุกปีจนถึงรัชสมัย (ศิริชัย นฤมิตรเชกการ, 2520) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า งานก่อสร้างสะพานเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เป็นการกระจายความเจริญในประเทศ โดยมีกรมทางหลวงเป็นผู้ดูแล พิจารณา คัดเลือกสายทางที่เหมาะสมในการก่อสร้าง ดำเนินการจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อใช้งานก่อสร้าง การออกแบบ ประเมินราคาค่าก่อสร้าง พิจารณาคุณสมบัติของผู้รับเหมา จัดจ้าง ประกวดราคา รวมถึงการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้รับเหมา เพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามมาตรฐาน ข้อกำหนดเวลา และแผนงานก่อสร้างที่ระบุไว้ในสัญญา สิ่งที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ คุณภาพงานก่อสร้างสะพานมีมาตรฐานก่อสร้างที่ลดลงซึ่งมาจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการแย่งงานของผู้รับเหมาโดยวิธีการตัดราคาเพื่อให้ต่ำกว่าราคากลาง ปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจึงมีการลดต้นทุนของผู้รับเหมา ทำให้เกิดความล่าช้าของโครงสร้าง และผู้ใช้ทางหลวงต้องเสียทั้งทรัพยากรและโอกาสทางธุรกิจ

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่เพิ่มขึ้น และจากการกู้เงินในปัจจุบันมุ่งเน้นการระดมทุนโดยการกู้เงินในประเทศเป็นหลัก ทำให้สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะต้องเพิ่มบทบาทการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการบริหารโครงการลงทุนภาครัฐ โดยเฉพาะภารกิจด้านการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเงินลงทุนในโครงการของภาครัฐได้ใช้จ่ายอย่างถูกต้อง โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ ส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินให้มีหลักธรรมาภิบาล ซึ่งยุทธศาสตร์ของสำนักงาน

บริหารหนี้สาธารณะ ระยะปานกลาง (5 ปี) พ.ศ. 2560 - 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการ และติดตามประเมินผลโครงการเงินกู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง, 2560) รวมทั้งภารกิจด้านการบริหารจัดการโครงการและการติดตามประเมินผลได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 หมวดที่ 4 ของร่างระเบียบคณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารหนี้สาธารณะ และส่วนที่ 4 ของร่างพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ ที่กำหนดให้สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลโครงการ เพื่อให้การติดตามและประเมินผลโครงการลงทุนภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ (พระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548, 2548) จากการที่พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2556 เป็นต้นมา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 และให้มีกฎหมายร่วมทุนฉบับใหม่โดยให้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดในหลายเรื่อง รวมทั้งกำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 (กฎหมายร่วมทุน) ทำให้ในแต่ละขั้นตอนของการเสนอโครงการ การดำเนินโครงการ และการกำกับดูแลและติดตามผลของโครงการยังขาดรายละเอียดและความชัดเจนในการปฏิบัติ (พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535, 2535) ซึ่งแนวทางการให้ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติและกำหนดเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิบัติตามกฎหมาย และเอกชนร่วมลงทุน (พระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562, 2562)

สี่แยกอินโดจีน “เป็นสี่แยกเชิงสัญลักษณ์” เดิม คือ “แยกร่องโพธิ์” เป็นจุดตัดถนนทางหลวงหมายเลข 11 และทางหลวงหมายเลข 12 และถือเป็นจุดตัดสำคัญของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor: EWEC) อย่างกรุงเทพฯ - พิษณุโลก - ขอนแก่น - สุวรรณเขต - ด่าน และโครงการถนนสายเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North - South Economic Corridor) คุณหมิง - กรุงเทพมหานคร ซึ่งทั้งสองโครงการนั้นมีจุดตัดเส้นทางในประเทศไทยที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดตาก ทำให้โครงการดังกล่าวมีส่วนสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้โอกาสจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างความเจริญเติบโตให้กับเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกที่ขับเคลื่อนด้วยภาครัฐ และภาคเอกชน โดยกำหนดยุทธศาสตร์จังหวัดเป็นเมืองบริการสี่แยกอินโดจีน และเป็นสี่แยกสำคัญบนถนนเลียบเมืองวงแหวนรอบ

เมืองพิษณุโลก (กรมทางหลวง, 2562) ทำให้กรมทางหลวงได้จัดทำแผนพัฒนาทางหลวง โดยกำหนดตามทิศทางการพัฒนาระบบคมนาคมและขนส่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยงานที่ดำเนินการจะครอบคลุมถึงโครงการทางหลวงประเภทต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงงานก่อสร้างทางแยกต่างระดับสะพานลอย จุดตัดทางแยกทางหลวงหมายเลข 11, 12 กับทางหลวงหมายเลข 126 (แยกอินโดจีน) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก แต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการจราจรคับคั่งและชุมชนหนาแน่น แต่ภายหลังก็ได้มีการจัดการจราจรด้วยไฟสัญญาณจราจร แต่ยังคงไม่สามารถรองรับปริมาณการเดินทางได้อย่างเพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการจราจรเส้นทางหลัก (บนทางหลวงหมายเลข 11, 12) และสายรอง (ทางหลวงหมายเลข 126) จากแผนพัฒนาทางหลวงระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2550 - 2559) ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงบริเวณทางแยกโครงการฯ เป็นทางแยกต่างระดับ เพื่อบรรเทาปัญหาการจราจร และก่อสร้างสะพาน 940 วัน ด้วยงบประมาณ 849 ล้านบาท เพื่อเป็นเส้นทางหลักเชื่อมระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคตะวันตก ลดความแออัดแล้วใช้บริการขนส่งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาทางภาคเหนือตอนล่าง และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเดินทางและเป็นเส้นทางหลักในการเชื่อมโยง East - West Economic Corridor เชื่อมเศรษฐกิจ มหาสมุทรอินเดีย - แปซิฟิก (กรมทางหลวง, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ใน การจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง เพื่อประเมินผลทางด้านความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้งานและที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และผลสัมฤทธิ์ใน การดำเนินงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการเพื่อนำการพัฒนาและปรับปรุงโครงการก่อสร้างสะพานอื่น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีผลสัมฤทธิ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง
2. เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง
3. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ใน การพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงการก่อสร้างสะพานที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างสะพาน มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยมีเขตพื้นที่ 2

ตำบล ประกอบด้วย ตำบลราษฎร์ก จำนวน 30,508 คน และตำบลสมอแข จำนวน 16,056 คน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งหมด 46,564 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2562)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลราษฎร์ก จำนวน 250 คน และตำบลสมอแข จำนวน 131 คน จังหวัดพิษณุโลก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจเท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวนทั้งสิ้น 381 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการก่อสร้างสะพาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารกรมทางหลวง จำนวน 1 คน 2) ผู้จัดการโครงการ จำนวน 9 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ วิศวกรรมการก่อสร้าง วิศวกรรมงานทาง ตรวจสอบคุณภาพงานก่อสร้าง งานบำรุงรักษาสะพานและงานอำนวยความสะดวก และงานวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิศวกรรมการก่อสร้างสะพาน และอาศัยในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การจัดการ การประเมินผลทางด้านวิศวกรรม นโยบายสาธารณะ การบริการสาธารณะ ความพึงพอใจ คุณภาพงานก่อสร้าง การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการความปลอดภัยทางถนน

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างสะพาน ด้านวิศวกรรมการก่อสร้าง ด้านภาษา และด้านวิจัยประเมินผลจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง มีปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 3) ข้อเสนอแนะ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) วิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพาน และ 3) นำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (แบบสอบถาม) ระยะที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง (แบบสอบถาม) ระยะที่ 3 วิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพาน (แบบสัมภาษณ์) และระยะที่ 4 นำเสนอผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป (สนทนากลุ่ม)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพใช้ Content Analysis สรุปภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.15 อายุอยู่ระหว่าง 30 - 39 ปี ร้อยละ 42.78 ที่พักอาศัยอยู่ริมโครงการ ร้อยละ 52.23 เดินทางโดยรถยนต์ ร้อยละ 71.66 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 63.78 เดินทางไปทำงาน ร้อยละ 98.95 ความถี่ในการเดินทาง 7วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 91.34 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็น 44.3 โดยปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการ โดยภาพรวม

ระดับความคิดเห็นประชาชนผู้ใช้งานสะพานในการสัญจรไปมา และผู้อาศัยในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ที่ก่อสร้าง	n = 381		ระดับ	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านคุณภาพสะพาน	4.38	.55	มาก	4
ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน	4.72	.45	มากที่สุด	2
ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน	4.68	.45	มากที่สุด	3
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.76	.43	มากที่สุด	1
โดยภาพรวม	4.57	.49	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57 S.D. = 0.49) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.76 S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน ($\bar{X}$ = 4.72 S.D. = 0.45) ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน ($\bar{X}$ = 4.68 S.D. = 0.45) และ

ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านคุณภาพสะพาน ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.55) โดยมีรายละเอียดรายด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการรายด้าน

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านคุณภาพสะพาน				
เส้นแบ่งช่องจราจรและเครื่องหมายจราจรบนผิวสะพาน	4.88	0.33	มากที่สุด	1
ขนาดความกว้างของไหล่ทางมีความเหมาะสม	4.75	0.44	มากที่สุด	2
ขนาดความกว้างของช่องจราจรบนสะพานมีความเหมาะสม	4.70	0.46	มากที่สุด	3
รวม	4.38	0.55	มาก	
ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน				
ป้ายบอกเส้นทางและป้ายบอกระยะทางมีจำนวนเพียงพอสามารถบอกทางได้ชัดเจน	4.75	0.46	มากที่สุด	1
ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน	4.73	0.45	มากที่สุด	2
การเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง	4.69	0.46	มากที่สุด	3
ระบบการระบายน้ำที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดน้ำท่วมขังบนสะพาน	4.69	0.46	มากที่สุด	3
รวม	4.72	0.45	มากที่สุด	
ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน				
ตำแหน่งจุดกลับรถได้สะพานเหมาะสม สามารถเข้าทางหลักได้ปลอดภัย	4.83	0.38	มากที่สุด	1
เส้นจราจร/เครื่องหมายจราจรบนผิวทางมีความชัดเจน	4.81	0.39	มากที่สุด	2
ระยะการมองเห็นสะพานมีความเหมาะสมและปลอดภัย	4.78	0.42	มากที่สุด	3
รวม	4.68	0.45	มากที่สุด	
ด้านสิ่งแวดล้อม				
การช่วยลดปัญหาผลกระทบทางเสียงจากยานพาหนะ	4.77	0.42	มากที่สุด	1
การช่วยลดปัญหาฝุ่นละอองในบริเวณพื้นที่ก่อนที่จะมีการปรับปรุงก่อสร้างทาง	4.74	0.42	มากที่สุด	2
รวม	4.76	0.43	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง มี 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพสะพาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เส้นแบ่งช่องจราจรและเครื่องหมายจราจรบนผิวสะพาน ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) รองลงมาคือ ขนาดความกว้างของไหล่ทางมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.44) และน้อยที่สุดคือ ขนาดความกว้างของช่องจราจรบนสะพานมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46)

2. ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$ S.D. = 0.45) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ป้ายบอกเส้นทางและป้ายบอกระยะทางมีจำนวนเพียงพอ สามารถบอกทางได้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดในช่วงโมงเร่งด่วน ($\bar{X} = 4.73$ S.D. = 0.45) และน้อยที่สุดคือ การเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง ($\bar{X} = 4.69$ S.D. = 0.46) และระบบการระบายน้ำที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดน้ำท่วมขังบนสะพาน ($\bar{X} = 4.69$ S.D. = 0.46)

3. ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ตำแหน่งจุดกลับรถได้สะพานเหมาะสม สามารถเข้าทางหลักได้ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ เส้นทางจราจร/เครื่องหมายจราจรบนผิวทางมีความชัดเจน ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.39) และน้อยที่สุดคือ ระยะการมองเห็นสะพานมีความเหมาะสมและปลอดภัย ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42)

4. ด้านความสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การช่วยลดปัญหาลดมลภาวะทางเสียงจากยานพาหนะ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.42) และรองลงมาคือ การช่วยลดปัญหาฝุ่นละอองในบริเวณพื้นที่ก่อนมีการปรับปรุง ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.42)

การวิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง พบว่า

จากปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพาน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของการประเมินผลด้านวิศวกรรมในงานก่อสร้างโครงการสะพาน พบว่า วิธีการทดสอบแบบไม่ทำลาย เป็นการประเมินเพื่อตรวจค่ากำลังอัดของคอนกรีตโดย Rebound Hammer เป็นการทดสอบแบบไม่ทำลาย (Non- Destructive Test) อาศัยหลักการกระแทกและกระดอนกลับของมวลสปริง (Spring Mass) ค่า Rebound Number ที่ได้จะขึ้นอยู่กับความแข็งของผิวที่ถูกกระแทก 2) ด้านคุณลักษณะของการประเมินผลด้านวิศวกรรมในค่ากำลังรับแรงอัดคอนกรีต การสะท้อนแสงของสีเส้น/เครื่องหมาย ความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง การสะท้อนแสงของหมุดสะท้อนแสงและเป้าสะท้อนแสง การสะท้อนแสงของป้ายจราจรและดัชนีความขรุขระสากลของผิวทางของงานก่อสร้างสะพาน พบว่า เกณฑ์การสะท้อนแสงของสีเส้นจราจร เครื่องหมายจราจรบนผิวทาง การประเมินการสะท้อนแสงของสีเส้นจราจร เครื่องหมายจราจรบนผิวทางเป็นการประเมินเพื่อตรวจวัดประสิทธิภาพของการสะท้อนแสงของเส้น หรือเครื่องหมายจราจรบนพื้นผิวทางที่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะวัดตามค่าการสะท้อนแยกตามชนิดสี คือ สีเหลืองและสีขาว ตรวจวัดได้ด้วยเครื่องมือ Mobile Retro reflectometer ตามมาตรฐาน ASTM E1710 สามารถแสดงตัวอย่างของเครื่องมือได้ ซึ่งเครื่องมือ Mobile Retro reflectometer จะมีหน่วยเป็น $\text{cd}/\text{lx}/\text{m}^2$ โดยการประเมินการสะท้อนแสงของสีเส้นจราจร และเครื่องหมาย

จรรยา มีเกณฑ์การให้คะแนน 3) ด้านการประเมินคุณภาพงานด้านวิศวกรรมหลังจากก่อสร้างโครงการสะพานแล้วเสร็จ พบว่า ใช้เครื่องมือตรวจวัดและเทคโนโลยีตรวจวัดอัตโนมัติเพื่อประเมินคุณภาพผลงาน เป็นการประเมินสภาพสะพานโดยรวม เบื้องต้นจะประเมินจากปัจจัยความปลอดภัย 2 ประเภท ได้แก่ ความปลอดภัยโครงสร้างสะพาน และความปลอดภัยในการสัญจร และ 4) ด้านการปรับปรุงการก่อสร้างสะพานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการก่อสร้างสะพานที่เกิดประสิทธิผลสูงสุด พบว่า เริ่มต้นจากการออกแบบ เพราะการออกแบบเป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพหลักเกณฑ์ นักออกแบบจึงเป็นผู้กำหนดมาตรฐานคุณภาพและผู้รับเหมาในการก่อสร้างให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพในการวางแผนและข้อกำหนดควบคุมคุณภาพของงาน จะช่วยลดปัญหาผลกระทบทางเสียงจากยานพาหนะ และลดปัญหาฝุ่นละอองในบริเวณพื้นที่ก่อนมีการปรับปรุง

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพาน ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะของการประเมินผลด้านวิศวกรรมในงานก่อสร้างโครงการสะพาน คือ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด เมื่อทำการก่อสร้างเสร็จแล้วต้องตรวจสอบคุณภาพด้วยเครื่องมือ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “คุณลักษณะของการประเมินผลด้านวิศวกรรมในงานก่อสร้างโครงการสะพานต้องมีการตรวจวัดด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีประกอบด้วย การทดสอบค่ากำลังรับแรงอัดของคอนกรีต ซึ่งผลการประเมินจะมีเพียงผ่านและควรตรวจสอบ การประเมินสภาพทั่วไป โดยวิธี Visual Survey/Visual Inspection” (ผู้จัดการโครงการ, 2563)

2. ด้านคุณลักษณะของการประเมินผลด้านวิศวกรรมในค่ากำลังรับแรงอัดคอนกรีต การสะท้อนแสงของสีตีเส้น/เครื่องหมาย ความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง การสะท้อนแสงของหมุดสะท้อนแสงและเป้าสะท้อนแสง การสะท้อนแสงของป้ายจราจรและดัชนีความขรุขระสากลของผิวทางของงานก่อสร้างสะพาน คือ ค่ากำลังรับแรงอัดคอนกรีต การสะท้อนแสงของสีตีเส้น/เครื่องหมาย ความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง การสะท้อนแสงของหมุดสะท้อนแสงและเป้าสะท้อนแสง การสะท้อนแสงของป้ายจราจรและดัชนีความขรุขระสากลของผิวทางของงานก่อสร้างสะพานต้องเป็นไปตามลักษณะของการประเมินผลทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้มีคุณภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการใช้งาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ต้องเป็นตามลักษณะของการประเมินผลทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้งานนั้นมีคุณภาพ ผู้ใช้งานสะพานเกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้งาน ดังนั้นการประเมินเพื่อตรวจค่ากำลังรับแรงอัดคอนกรีตโดย Rebound Hammer เป็นการทดสอบแบบไม่ทำลาย (Non - Destructive Test) การทดสอบด้วยวิธีนี้นิยมใช้กันมากเพราะสะดวก รวดเร็ว และสามารถทดสอบประเมินกำลังรับแรงอัดของวัสดุเบื้องต้นได้ การสะท้อนแสงและเครื่องหมายจราจร การประเมินเพื่อตรวจวัดประสิทธิภาพเส้นจราจร” (ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลกรมทางหลวง, 2563)

3. ด้านการประเมินคุณภาพงานด้านวิศวกรรมหลังจากก่อสร้างโครงการสะพานแล้วเสร็จ คือ การประเมินโดยใช้เครื่องมือตรวจวัด และเทคโนโลยีตรวจวัดอัตโนมัติเพื่อประเมินคุณภาพผลงานโครงการก่อสร้างงานสะพาน โดยค่าที่ได้จะต้องตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย 1) ค่ากำลังรับแรงอัดของคอนกรีตของโครงสร้างสะพานแบบวิธีการทดสอบแบบไม่ทำลาย 2) การสะท้อนแสงของสีตีเส้นจราจร เครื่องหมายจราจร 3) ค่าความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง 4) การสะท้อนแสงของหมุดและเป้าสะท้อนแสง 5) การสะท้อนแสงของป้ายจราจร และ 6) การประเมินค่าความขรุขระสากลผิวทาง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “การประเมินโดยใช้เครื่องมือตรวจวัด และเทคโนโลยีตรวจวัดอัตโนมัติเพื่อประเมินคุณภาพผลงานโครงการก่อสร้างงานสะพาน เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง โดยหลักเกณฑ์กำหนดให้การประเมินจำนวน 6 เครื่องมือ ได้แก่ ค่ากำลังรับแรงอัดของคอนกรีตของโครงสร้างสะพานแบบวิธีการทดสอบแบบไม่ทำลาย การสะท้อนแสงของสีตีเส้นจราจร เครื่องหมายจราจรบนผิวทาง ค่าความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง การสะท้อนแสงของหมุดและเป้าสะท้อนแสง การสะท้อนแสงของป้ายจราจร และการประเมินค่าความขรุขระค่าต้องตรงตามเกณฑ์ถึงจะผ่านการประเมิน” (ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมโครงสร้าง, 2563)

4. ด้านการปรับปรุงการก่อสร้างสะพานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการก่อสร้างสะพานที่เกิดประสิทธิผลสูงสุด คือ การก่อสร้างครั้งถัดไปควรคำนึงถึงแผนการพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผน และควรประเมินผลการก่อสร้างเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สะพานพร้อมใช้งาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ในการก่อสร้างครั้งถัดไปควรคำนึงถึงแผนการพัฒนาประเทศวางแผนก่อสร้างบรรลุตามวัตถุประสงค์มากขึ้นเพียงใด และควรทำการประเมินผลการก่อสร้างเป็นระยะ ๆ เพื่อความสมบูรณ์ของงานก่อสร้างที่คงทนถาวร ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า” (ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมงานทาง, 2563)

5. ด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวงคืออะไรบ้าง และมีการจัดการปัญหา คือ พื้นผิวก่อสร้างชำรุดจากรถที่มีน้ำหนักเกินวิ่งผ่าน แก้ไขด้วยการก่อสร้างพื้นผิวจราจรใหม่ให้มีความแข็งแรงทนทานมากขึ้น เนื่องจากพื้นถนนที่ทำการลาดอย่างไม่ตรงตามรูปแบบของงานก่อสร้าง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “งานก่อสร้างมักพบปัญหาพื้นผิวทรุดง่าย รถบรรทุกมีน้ำหนักเกินที่กำหนดวิ่งผ่านอยู่ตลอดเวลา ต้องทำการแก้ไขโดยไปก่อสร้างปรับปรุงให้พื้นสะพานมีความแข็งแรงด้วยการทุบพื้นเดิมออกแล้วทำการเพิ่มขนาดเหล็กให้แข็งแรงกว่าเดิมแล้วพื้นทับลงไปใหม่ โดยอาศัยหลักการด้านวิศวกรรม” (ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมงานทาง, 2563)

การนำเสนอผลการวิจัยนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป พบว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ควรร่วมกันกำหนดนโยบายการก่อสร้างโดยมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ของการก่อสร้างเป็นหลักเพื่อความคงทน ความปลอดภัยของผู้ใช้งานที่สัญจรและลดอุบัติเหตุ
2. ควรศึกษาหาแนวทางการจัดการงานก่อสร้างสะพานที่ดี ถูกต้องตามหลักทางด้านวิศวกรรม เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างในโครงการใหม่ที่กำลังทำอยู่หรือโครงการที่กำลังจะเริ่มใหม่เพื่อให้งานที่ออกมาได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ควรนำความรู้เรื่องหลักการก่อสร้างทางด้านวิศวกรรมไปใช้เป็นวิธีการปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์งานโครงสร้างพื้นฐานประเภทสะพานต่อไปได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพสะพาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) 2) ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) 3) ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) ประกอบด้วย การช่วยลดปัญหาลดมลภาวะทางเสียงจากยานพาหนะ และการช่วยลดปัญหาฝุ่นละออง เห็นด้วยกับ Daniel E. ในประเด็น การวิเคราะห์ประสิทธิภาพที่สำคัญ (IPA) ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ 3 ประการของการสร้างมูลค่าในระหว่างกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม วัฒนธรรม โครงสร้างและความสามารถ สิ่งเหล่านี้ได้รับการกล่าวถึงในระดับลำดับขั้นขององค์กรสามระดับ องค์กรโครงการและระดับบุคคล พบว่า มีความต้องการการสนับสนุนและทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นในระดับโครงการเพื่อประสิทธิภาพของทีมโครงการที่ดีขึ้น มีการพัฒนาวัฒนธรรมของโครงการ รวมถึงความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนความสามารถของโครงการโดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีการพัฒนาวัฒนธรรมของโครงการรวมถึงความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนความสามารถของโครงการโดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และจัดลำดับความสำคัญของความท้าทายในอุตสาหกรรมก่อสร้างสะพานในการสร้างทีมงานโครงการแบบบูรณาการ (Daniel E., 2019)

จากการวิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง ด้านงานก่อสร้างโครงการสะพาน ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ด้านค่ากำลังรับแรงอัดคอนกรีต การสะท้อนแสงของสีตีเส้น/เครื่องหมาย ความเข้มของไฟฟ้าแสงสว่าง การสะท้อนแสงของหมุดสะท้อนแสงและเป้าสะท้อนแสง การสะท้อนแสงของป้ายจราจรและดัชนีความขรุขระสากลของผิวทางของงาน

ก่อสร้างสะพาน คือ ต้องเป็นไปตามลักษณะของการประเมินผลทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้งานที่ออกมานั้นมีคุณภาพ ด้านการประเมินคุณภาพงานหลังจากก่อสร้างโครงการสะพาน มีการประเมินโดยใช้เครื่องมือตรวจวัด และเทคโนโลยีตรวจวัดอัตโนมัติเพื่อประเมินคุณภาพผลงานก่อสร้างสะพาน โดยค่าทั้งหมดที่ได้จะต้องตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดที่จะผ่านการประเมิน และควรทำการประเมินผลการก่อสร้างเป็นระยะ ๆ เห็นด้วยกับ กฤดาอุทธิ์ ชมภูมิ่ง ได้กล่าวถึงวิธีการและแผนงานในการซ่อมแซมและเสริมกำลังของโครงสร้างสะพาน ในการตรวจสอบพิเศษ ประกอบด้วย การตรวจสอบหลักและการตรวจสอบเพิ่มเติมเฉพาะตามที่กำหนด โดยรายละเอียด ได้แก่ 1) การสำรวจความชำรุดเสียหายและการเสื่อมสภาพของสะพานด้วยวิธี Visual Inspection พร้อมจัดทำแผนผังแสดงรายละเอียดของความเสียหาย ทำระเบียบประวัติการสำรวจสะพาน และประเมินความชำรุดเสียหายและผลกระทบ 2) การทดสอบคุณสมบัติของวัสดุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และประเมินสภาพของสะพาน 3) การทดสอบและตรวจวัดพฤติกรรมของโครงสร้างสะพานเพื่อให้ทราบถึงการตอบสนองที่แท้จริงของโครงสร้าง และติดตามการเสื่อมสภาพ มีการทดสอบสะพานแบบ Static Test และ Dynamic Test 4) การวิเคราะห์โครงสร้างมีการตรวจสอบความถูกต้องและปรับแก้แบบจำลอง 5) สรุปผลการสำรวจความเสียหายและผลการประเมินความสามารถในการรับน้ำหนักของโครงสร้างสะพาน (กฤดาอุทธิ์ ชมภูมิ่ง, 2557)

การนำเสนอผลการวิจัยนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป หน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ 1) ควรร่วมกันกำหนดนโยบายการก่อสร้างโดยมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ของการก่อสร้างเป็นหลัก เพื่อความคงทน ความปลอดภัยของผู้ใช้งานที่สัญจรและลดอุบัติเหตุ 2) ควรศึกษาหาแนวทางการจัดการงานก่อสร้างสะพานที่ดี ถูกต้องตามหลักทางด้านวิศวกรรม เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างในโครงการใหม่ และ 3) ควรนำความรู้เรื่องหลักการก่อสร้างทางด้านวิศวกรรมไปใช้เป็นวิธีการปฏิบัติงาน เห็นด้วยกับ อิทธิพงษ์ เขมะเพชร ที่กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการวางแผนและแจ้งเตือนแบบทันทีสำหรับโครงสร้างสะพาน โครงสร้างทางวิศวกรรมเป็นพื้นฐานทางกายภาพที่สำคัญต่อชุมชนและสังคม ทั้งยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน ดังนั้น การเฝ้าระวังหรือตรวจสอบสภาพการใช้งานของโครงสร้างทางวิศวกรรม ทั้งในสภาวะการใช้งานตามปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนแบบทันทีสำหรับโครงสร้างสะพานได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตรวจสอบสภาพการใช้งานของโครงสร้างสะพานโดยการพิจารณาถึงค่าความเครียดที่ตรวจวัดได้จากผลการทดสอบที่ได้ทั้งในระดับห้องปฏิบัติการด้วยเครื่องมือทางคอมพิวเตอร์ และโครงสร้างจริง พบว่า ค่าความเครียดที่วัดได้ในช่วงเวลาปกติอยู่ในระดับ 10 ไมโครสเตรน และมีค่าสูงสุดอยู่ในช่วง 25 ถึง 30 ไมโครสเตรน ชุดโปรแกรมที่มากับชุดอุปกรณ์

เกจวัด ความเครียดให้ค่าความน่าเชื่อถือของการสื่อสารข้อมูลตั้งแต่ร้อยละ 90 ระบบสามารถรายงานผลเฝ้าระวังและแจ้งเตือนทันทีอย่างถูกต้องและแม่นยำ (อิทธิพงษ์ เชมะเพชร, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) 2) ด้านความสะดวกในการใช้สะพาน ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) 3) ด้านความปลอดภัยในการใช้สะพาน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45) และ 4) ด้านคุณภาพสะพาน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) การวิเคราะห์และประเมินผลของปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง คือ การก่อสร้างทุกโครงการของกรมทางหลวงจะต้องมีการก่อสร้างที่ยึดหลักทางด้านวิศวกรรมเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กรมทางหลวงกำหนด การนำเสนอผลการวิจัยนี้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ต่อไป คือ 1) ควรร่วมกันกำหนดนโยบายการก่อสร้างโดยมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ของการก่อสร้าง 2) ศึกษาหาแนวทางการจัดการงานก่อสร้างสะพานที่ดีและถูกต้องตามหลักทางด้านวิศวกรรม และ 3) ควรนำความรู้เรื่องหลักการก่อสร้างทางด้านวิศวกรรมไปใช้เป็นวิธีการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ควรมีหน่วยงานกลางของภาครัฐกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการก่อสร้างและการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความคุ้มค่าการลงทุน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรนำข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จควบคู่กับด้านวิศวกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมทางหลวง. (2562). รายงานพิเศษ : กรมทางหลวง เดินหน้าก่อสร้างสะพานข้ามแยก จุดตัดทางหลวงหมายเลข 11 - ทางหลวงหมายเลข 12 พิชญโลก. เรียกใช้เมื่อ 19 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.naewna.com/local/418078>
- _____. (2562). รายงานแล้วเสร็จโครงการ (FINAL REPORT) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามจุดตัดทางหลวงหมายเลข 11 กับทางหลวงหมายเลข 12 (แยกอินโดจีน) จ.พิจญโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและประเมินผลกรมทางหลวง.
- กฤดายุทธ์ ชมภูมิ่ง. (2557). งานจ้างสำรวจสะพานเพื่อการตรวจสอบพิเศษ (special inspection) ของสะพาน 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้จัดการโครงการ. (20 สิงหาคม 2563). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง. (วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมงานทาง. (4 กันยายน 2563). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง. (วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมงานทาง. (29 สิงหาคม 2563). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง. (วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลกรมทางหลวง. (18 สิงหาคม 2563). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง. (วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548. (2548). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนที่ 12 วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2548.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 67ก วันที่ 22 พฤษภาคม 2562.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 42 วันที่ 31 มีนาคม 2535.
- วิศวกรโยธาชำนาญการ สำนักมาตรฐานและประเมินผล กรมทางหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมโครงสร้าง. (29 สิงหาคม 2563). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการงานก่อสร้างสะพานหลังโครงการแล้วเสร็จของกรมทางหลวง. (วีระชัย วงษ์วีระนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- ศิริชัย นฤมิตรเรขการ. (2520). สะพานเก่ากรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร: สยามสมาคม.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง. (2560). ยุทธศาสตร์ของสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ระยะปานกลาง (5 ปี) พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2562). ข้อมูลสถิติจำนวนประชากร. เรียกใช้เมื่อ 26 เมษายน 2562 จาก <https://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/contact-part6>
- อิทธิพงษ์ เขมะเพชร. (2560). การพัฒนาระบบเผื่อระวังและแจ้งเตือนแบบทันทีสำหรับโครงสร้างสะพาน. Journal of Information Science & Technology, 8(2), 83-96.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins: Publishers.

- Daniel E. (2019). Integrated project team performance in early design stages - performance indicators influencing effectiveness in bridge design. *Journal Architectural Engineering and Design Management*, 15(4), 249-266.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In *Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า*

THE BUSINESS MANAGEMENT MODEL FOR COSMETIC INDUSTRY TO LEAD THE CREATION OF BRAND

คมสัน สมคง

Komsan Somkong

สักรินทร์ อยู่ผ่อง

Sakkarin Yoopong

สุภัททา ปินทะแพทย์

Supatta Pinthapataya

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

E-mail: kob_278@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการสอบถามเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย จำนวน 326 คน โดยใช้แบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ประกอบด้วย 3 ด้าน 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การบริหารจัดการ 4 องค์ประกอบ 1.2) ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4 องค์ประกอบ และ 1.3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 4 องค์ประกอบ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจใน

* Received 2 December 2021; Revised 6 February 2022; Accepted 17 February 2022

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะและได้มีการปรับแก้องค์ประกอบต่าง ๆ เหลือเพียง 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 2 ด้าน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การจัดการการผลิต 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ ผู้นำองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มาตรฐานการผลิตและการควบคุม การตอบสนองลูกค้า จริยธรรม และ 2.2) ด้านการจัดการการตลาด 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การสื่อสารและการจัดจำหน่าย

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารธุรกิจ, ธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, การสร้างตราสินค้า

Abstract

The objectives of this article were 1) to study the components of the business management in the cosmetic industry to lead to brand building and 2) to develop a business management model in the cosmetic industry to lead to brand building. The research method of this study is the mixed method from combining qualitative and quantitative research methods altogether. Qualitative data was obtained from in-depth interviews of 28 entrepreneurs, managers and experts. The tools used were semi-structured in-depth interviews and focus groups form, content analysis was used. Quantitative data was gathered from the 326 business owners, executives' managers, and department heads. The tool used in quantitative research was developed questionnaire and the statistical computer software was used to acquire the arithmetic mean, the standard deviation, and the exploratory factor analysis The results of the research found that 1) The components of business management in the cosmetic industry to lead to brand building consisted of 3 aspects and 12 components, which were divided into 1.1 Management with 4 components. 1.2 Brand building with theory. 4 components of marketing mix and 1.3 Factors affecting the success of cosmetic business management, 4 components 2) The results of the development of business management model in the cosmetic industry to lead to brand building. Business management in the cosmetic industry to lead brand building. Experts have suggested and have adjusted the various components to only 9 elements, consisting of 2 aspects, 9 elements, which were divided into 2.1 Production management with 6 elements, consisting of strategic planning, organizational leaders, human resource management. Production standards and controls

Customer Response, Ethics and 2.2 Marketing Management with 3 components, product identity, pricing, communication and distribution.

Keywords: Business Management Model, Cosmetic Industry, Creation of Brand

บทนำ

ธุรกิจเครื่องสำอางและความงามเป็นธุรกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี แม้ในปัจจุบันจะอยู่ในยุคเศรษฐกิจที่ค่อนข้างฝืดเคืองก็ตาม แต่การบริโภคเครื่องสำอางในปัจจุบันคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพราะคนในยุคปัจจุบันทั้งเพศชาย เพศหญิง และทุก ๆ ช่วงวัย ต่างให้ความใส่ใจเกี่ยวกับสุขภาพ ความงาม และผิวพรรณ รวมทั้งการดูแลตัวเองมากขึ้น มีความต้องการอยากให้ตัวเองดูดีขึ้น ดังนั้น ธุรกิจด้านความงาม คลินิกดูแลรักษาผิวพรรณ เครื่องสำอางแบรนด์ชั้นนำต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย เพื่อเพิ่มการรองรับกับความต้องการที่สูงขึ้นทุกปี ทำให้ธุรกิจเครื่องสำอางถูกจัดอันดับให้เป็น 1 ใน 10 ธุรกิจที่น่าลงทุนประจำปี 2561 (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ, 2561) สำหรับสถานการณ์อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของประเทศไทย พบว่า ในปี 2561 ประเทศไทยมีการส่งออกเครื่องสำอาง เครื่องหอม สบู่ รวมถึงวัตถุดิบเพื่อใช้ทำเครื่องสำอาง มีมูลค่า 2.8 ล้านบาท ถือเป็นฐานการผลิตเครื่องสำอางที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยในช่วงไตรมาสแรกของปี 2561 มูลค่าตลาดส่งออกของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอยู่ที่ 671.86 ล้านบาทหรือสหรัฐฯ ขยายตัวขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 15.12 โดยผลจากอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นมาจากผู้ประกอบการเครื่องสำอางรายย่อย หรือ SMEs ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมดังกล่าวทำให้ก้าวสู่ระดับนานาชาติ โดยประเทศส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่สำคัญของไทย คือ ประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย นอกจากนั้นยังสามารถแบ่งตลาดเครื่องสำอางได้ออกเป็น 5 ประเภทและมีสัดส่วนคือ เครื่องสำอางดูแลผิวพรรณ มูลค่า 70,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46 ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเส้นผม มูลค่า 29,260 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19 ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดร่างกาย มูลค่า 26,180 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17 เครื่องสำอาง มูลค่า 21,500 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14 และน้ำหอม มูลค่า 7,700 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5 (ยุทธศาสตร์นโยบายการค้า, 2561)

ประเทศไทยถือเป็นฐานการผลิตเครื่องสำอางที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีมูลค่าการตลาดรวมของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง สูงถึง 2.8 แสนล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกเครื่องสำอาง 1.12 แสนล้านบาท และมูลค่าภายในประเทศ 1.68 แสนล้านบาท (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2561) ทั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการเครื่องสำอางรายย่อยเป็นผู้ส่งออกมากกว่า 97% มูลค่าการส่งออกทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการเครื่องสำอางรายย่อย กลุ่ม SMEs เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทยให้ก้าวไกลระดับโลก

รัฐบาลจึงผลักดัน และให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพเครื่องสำอางไทย ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง นำนวัตกรรมเข้ามาเพิ่มศักยภาพแก่ผู้ประกอบการเครื่องสำอาง SMEs ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่าง และคงเอกลักษณ์ความเป็นไทย เช่น การนำสมุนไพรไทยกว่า 200,000 ชนิดมาประยุกต์ใช้กับการสร้างผลิตภัณฑ์ เมื่ออุตสาหกรรมผลิตเครื่องสำอางมีแนวโน้มการเติบโตที่สูงขึ้นผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้การยอมรับเครื่องสำอางที่ผลิตในประเทศ เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพผิวของคนเอเชีย และได้มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการผลิตเครื่องสำอางมากขึ้น ผู้ประกอบการทั้งรายเก่า และผู้ประกอบการรายใหม่ต่างหันมาลงทุนและเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตเครื่องสำอางนี้กันอย่างมากมาย แต่ในทางกลับกันตราสินค้าหรือแบรนด์ของคนไทยนั้นยังไม่ใช่ที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีเพียงไม่กี่ตราสินค้าเท่านั้นที่เป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ ปัญหาในการสร้างตราสินค้านั้นนักการตลาดมีข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการไม่เท่ากับเจ้าของแบรนด์หรือขาดข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ ทำให้การสร้างตราสินค้านั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรือแม้แต่ผู้ประกอบการเองที่สร้างตราสินค้าขึ้นมาต้องการให้สินค้าของตนได้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค แต่สินค้าตัวเองจะอยู่ในตำแหน่งไหนของตลาด การให้ความสำคัญของตราสินค้า มากกว่าการให้ความสำคัญของตัวผลิตภัณฑ์ การโฆษณาถึงสรรพคุณจนทำให้คู่แข่งลอกเลียนผลิตภัณฑ์ได้ง่าย การรับสื่อสารตราสินค้าออกไป เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2561)

อย่างไรก็ตามการกำหนดกลยุทธ์ใดของธุรกิจนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในเชิงสภาพข้อเท็จจริงทางการบริหาร สถานการณ์ที่จะเป็นตัวกำหนดว่าควรใช้วิธีการบริหารแบบใดในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังเช่นแนวคิดของ (Dubois, D. D. & Rothwell, J. W., 2004) ซึ่งให้เห็นว่าทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (The Contingency Theory) ถูกพัฒนาและสามารถนำมาใช้ในการทดสอบวิธีการบริหารองค์กรที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กรและกลยุทธ์ในการบริหารองค์กร ซึ่งหากองค์กรปรับกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นย่อมจะส่งผลที่ดีกว่าให้แก่การปฏิบัติงานขององค์กรความสามารถในการสร้างตราสินค้าของธุรกิจควรคำนึงถึง การรับรู้ถึงการแข่งขันที่รุนแรงขององค์กรอาจมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นเงื่อนไขการบริหารจัดการธุรกิจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงประสบการณ์ของลูกค้าเป็นอันดับ เนื่องจากการรับรู้ความต้องการของลูกค้าที่มีจำนวนมากและแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการที่ดีที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อให้ได้รับความพึงพอใจมากที่สุดนั้นสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการได้แรก (Landroguet, A. et al., 2011)

ดังนั้นจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถบริหารจัดการตราสินค้าและสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายได้ทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืน และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของธุรกิจและสามารถที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ซึ่งผล การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อปรับตัวและพัฒนา ผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันและสร้างตราสินค้าของตนเองให้เป็นที่รู้จักของลูกค้าและ ตลาดอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูง เจ้าของกิจการ ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย โรงงานผลิตเครื่องสำอางที่ได้รับมาตรฐาน GMP เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และการอภิปรายกลุ่มย่อย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เพื่อทำการตรวจสอบและให้ฉันทามติ เห็นชอบองค์ประกอบและรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง
2. การวิจัยเชิงปริมาณ คือ การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่อาวุโส ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าของกิจการจากธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ผู้ให้ข้อมูลและประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าของกิจการ ผู้จัดการ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย นักวิชาการด้านการบริหารจัดการธุรกิจและด้าน

การตลาด ในธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอางที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 13 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 30 แห่ง ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage – Sampling) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าหน้าที่อาวุโส ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าของกิจการ จากโรงงานผลิตเครื่องสำอางที่ได้รับมาตรฐาน GMP จำนวน 224 โรงงาน (กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง, 2561) รวมเป็นจำนวน 326 คน

3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้ที่เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ ซึ่งมีประสบการณ์ในสายงานด้านธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวมจำนวน 15 คน สำหรับตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างใช้เป็นข้อคำถามในการหาองค์ประกอบที่สำคัญต่อรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการธุรกิจ การสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4P's และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านจำนวน 5 ท่าน พิจารณาและนำมาปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้จริง

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ใช้สอบถามความคิดเห็นจากตัวอย่างที่ใช้ในการหาองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scale) ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง และ ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุม และภาษาที่ใช้แบบองค์รวม (Trustworthy) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน ด้วยเทคนิควิธีพิจารณาข้อคำถามรายชื่อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) หรือดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่าความสอดคล้องในภาพรวม 0.97 และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยสถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

3. แบบประเมินร่างรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจใต้อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการอภิปรายกลุ่มย่อย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อบันทึกหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพนิ่งเพื่อเก็บเป็นหลักฐานการวิจัย

2. การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการประสานงานกับสถานประกอบการในธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้รับทราบ พร้อมแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ร่วมกับการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ และการส่งอีเมลไปยังสถานประกอบการ จำนวน 400 ฉบับ ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 326 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.50

3. การรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการปฏิบัติการประชุมโดยให้สมาชิกกลุ่มได้สนทนาและซักถามอย่างสร้างสรรค์ และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการในเวลาที่กำหนด และประเมินเพื่อค้นหามติเป็นมติเห็นชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

ขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ หนังสือ และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์สกัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

3. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์มาสร้างร่างรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและ

ข้อคิดเห็นต่อร่างรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอนาคตที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และนำผลที่ได้จากการอภิปรายกลุ่มย่อยมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอนาคตที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหาร รวมจำนวน 13 คน สามารถสรุปเป็นประเด็นที่เห็นตรงกันได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การขึ้นนำ และ 4) การควบคุม

“...การจัดองค์กรในปัจจุบันยังคงมีความจำเป็น เมื่อองค์กรเติบโตถึงจุดหนึ่ง จะพูดถึงเรื่องคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่ต้องไปแข่งขันกับตลาดโลก วันนี้เราจึงแข่งกันว่า ใครมีคนเก่งกว่ากัน เพราะคนเป็นต้นทุนผลงานของบริษัท ต้องมองว่าใครจะเป็นเจเนอเรชันต่อไป ต้องมีโมเดลในการพัฒนา DNA คนของเราต่อไปเพราะคนถือทรัพยากรที่สำคัญมากในองค์กร ธุรกิจจึงต้องมีการจัดการบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับสายงาน กับความรู้ความสามารถ เพื่อจะทำให้บุคลากรเหล่านั้นใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มความสามารถ ในส่วนของโครงสร้างองค์กรในยุคนี้นี้มีการปรับเปลี่ยนให้มีการบริหารจัดการได้ง่าย รวดเร็ว เน้นเครือข่ายการทำงาน มีการนำเอาระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการองค์กรมากขึ้น โครงสร้างจึงไม่จำเป็นต้องเป็นโครงสร้างแบบเดิม ...” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp1, 2562)

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด

“...ถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่ใช้ในการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ไปยังลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้รับทราบและรับรู้ถึงข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่การจัดจำหน่ายหรือแม้แต่การส่งเสริมการขายใด ๆ ตลอดไปจนถึงข้อมูลของผู้ประกอบการ ธุรกิจ ตลาดสินค้า ยิ่งในปัจจุบันนี้มีช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารและการจัดจำหน่ายมากขึ้น ทั้งออฟไลน์ และ ออนไลน์ ทำให้ผู้ประกอบการเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นและลูกค้าก็เข้าถึงผู้ประกอบการมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น

ในการสื่อสารควรระวังข้อมูลข่าวสารที่จะให้ลูกค้ารับรู้ ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์ เป็นประโยชน์ต่อลูกค้า เป็นต้น ...” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp3, 2562)

“...การตั้งราคาถือว่าเป็นวิธีเก่าแก่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการตั้งราคาขายสินค้า โดยเริ่มจากการหาต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่ไม่ใช่แค่เพียงต้นทุนวัตถุดิบเท่านั้น แต่ต้องรวมค่าใช้จ่ายอื่นๆและบวกกำไรที่ต้องการเข้าไปด้วย เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรง ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าการตลาด นับเป็นวิธีที่มีความชัดเจนแบบตรงไปตรงมา โดยจุดต่าง ก็คือ ตัวกำไรซึ่งหากต้องการกำไรมากก็จะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น อาจส่งผลให้ราคาขายสินค้าแพงเกินไปเมื่อเทียบกับสินค้าในตลาด ราคาผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม คุ่มค่า ทั้งด้านปริมาณและ ตั้งราคาให้สมาชิกหรือบุคคลทั่วไปเพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อที่รวดเร็ว และที่สำคัญการตั้งราคายังสามารถทำให้ธุรกิจแยกกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดได้ด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp2, 2562)

ด้านที่ 3 ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง ประกอบด้วย 1) การผลิตที่ได้มาตรฐานตามหลักการผลิตที่ดี 2) จริยธรรมและจรรยาบรรณ 3) การให้คำปรึกษาและการให้บริการ และ 4) การทำการตลาด

“...การผลิตที่ได้มาตรฐานตามหลักการผลิตที่ดี (GMP) เป็นการรับรองมาตรฐานและคุณภาพการผลิตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อความปลอดภัยและความมั่นใจของลูกค้าในการใช้เครื่องสำอาง ถ้าแหล่งผลิตเครื่องสำอาง และตัวผลิตภัณฑ์เองได้รับรองมาตรฐานถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ...” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp4, 2562)

“...การทำการตลาด ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยสร้างโอกาสให้กับองค์กรได้มากขึ้น หากองค์กรรู้เกี่ยวกับการตลาดในปัจจุบันและผสมผสานกับสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ได้ทราบข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดก่อนที่จะวางแผนการตลาด หรือ กำหนดกลยุทธ์ต่อไป เนื่องจากมีคู่แข่งที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าธุรกิจขนาดเล็ก สามารถทำการตลาดแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ได้มากขึ้น ด้วยความคล่องตัวทางธุรกิจประกอบกับมีเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มาช่วยในการทำการตลาดจึงถือได้ว่า เรื่องการตลาดจะนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจเครื่องสำอางได้เช่นกัน...” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp1, 2562)

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง การตรวจสอบค่าความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วย KMO และ Bartlett's Test ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จากข้อมูลตัวแปรทั้งหมด 73 ตัวแปร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเหมาะสมของมิติที่จำเป็นโดยการวิเคราะห์ค่าสถิติ

ตัวแปร	ค่าสถิติทดสอบของบาร์เทิลท์			
	ค่าสถิติของไกเซอร์-เมเยอร์-โอลกิน	ค่าสถิติไค-สแควร์	องศาอิสระ	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
ด้านการบริหารจัดการ	0.916	5742.741	325	0.00
ด้านการสร้างตราสินค้าด้วย				
ทฤษฎี ส่วนประสมทาง	0.901	5706.085	276	0.00
การตลาด 4P's				
ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ				
ต่อการบริหารจัดการธุรกิจ	0.913	6112.405	253	0.00
เครื่องสำอาง				

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบความเหมาะสมของด้านที่จำเป็นของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติของ Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) ของด้านความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการมีค่าเท่ากับ 0.916 ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4P's มีค่าเท่ากับ 0.901 และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง มีค่าเท่ากับ 0.9.13 ซึ่งทั้งหมดมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันดีมาก สามารถนำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผลการทดสอบค่าสถิติของ Bartlett's Test พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ที่ใช้ในการทดสอบด้านความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีค่าเท่ากับ 5742.741 ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4P's มีค่าเท่ากับ 5706.085 และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง มีค่าเท่ากับ 6112.405 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 แสดงให้เห็นว่า เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น เมตริกสหสัมพันธ์จึงเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบต่อไปได้

การหาความแปรปรวนโดยรวม (Total Variance Explained) เพื่อสกัดหาองค์ประกอบของด้าน ที่จำเป็นของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์หองค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) โดยผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบนั้นต้องมีค่าความแปรปรวน (Eigen Value) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป และตัวแปรแต่ละตัวในองค์ประกอบต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งสามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนด้านการบริหารจัดการธุรกิจ

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน			ค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม		
	ผลรวม	ค่าร้อยละของ ความ แปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความ แปรปรวน สะสม	ผลรวม	ค่าร้อยละของ ความ แปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความ แปรปรวน สะสม
1	11.793	45.357	45.357	11.793	45.357	45.357
2	2.142	8.239	53.597	2.142	8.239	53.597
3	1.273	4.897	58.493	1.273	4.897	58.493
4	1.242	4.775	63.268	1.242	4.775	63.268
5	1.093	4.202	67.471	1.093	4.202	67.471
***	***	***	***			
26	0.127	0.489	100.00			

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ของมิติด้านการบริหารจัดการธุรกิจ โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ จากการวิเคราะห์สามารถจำแนกได้ จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยทั้ง 1 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนมากกว่า 1 และอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 67.471

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนมิติด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4P's

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน			ค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม		
	ผลรวม	ค่าร้อยละของ ความ แปรปรวน	ค่าร้อยละ ของ ความ แปรปรวน สะสม	ผลรวม	ค่าร้อยละ ของ ความ แปรปรวน	ค่าร้อยละ ของ ความ แปรปรวน สะสม
27	10.150	42.293	42.293	10.150	42.293	42.293
28	2.523	10.512	52.804	2.523	10.512	52.804
29	2.258	9.407	62.211	2.258	9.407	62.211
30	1.208	5.035	67.246	1.208	5.035	67.246
***	***	***	***			
50	0.122	0.506	100.00			

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ จากการวิเคราะห์สามารถจำแนกได้ จำนวน 4 องค์ประกอบ โดยทั้ง 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนมากกว่า 1 และอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 67.246

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน			ค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม		
	ผลรวม	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม	ผลรวม	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
51	11.203	48.707	48.707	11.203	48.707	48.707
52	2.091	9.091	57.798	2.091	9.091	57.798
53	1.704	7.408	65.206	1.704	7.408	65.206
54	1.381	6.003	71.209	1.381	6.003	71.209
***	***	***	***			
73	0.098	0.426	100.00			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์สามารถจำแนกได้ จำนวน 4 องค์ประกอบ โดยทั้ง 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนมากกว่า 1 และอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 71.209 รายละเอียดดังนี้ จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน 13 องค์ประกอบ 73 ตัวแปร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 21 ตัวแปร

1.1 องค์ประกอบด้านการวางแผน 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

1) กำหนดกลยุทธ์ขององค์การให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน 2) จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์การ 3) วางแผนทางด้านการตลาดที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม 4) มีการวางแผนทางด้านการคลังคนที่เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานของแต่ละส่วนงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

1.2 องค์ประกอบด้านการผลิตและขนส่ง 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

1) ผลิตเพียงพอต่อความต้องการ 2) วางแผนด้านโลจิสติกส์เพื่อการขนย้ายวัตถุดิบและสินค้า 3) โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย และ 4) นำผลจากการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการทำงาน

1.3 องค์ประกอบด้านการจัดองค์กร 7 ตัวแปร ประกอบด้วย

1) จัดโครงสร้างที่สามารถหมุนเวียนการทำงานได้ทุกตำแหน่ง 2) จัดโครงสร้างเอื้อต่อการ

แลกเปลี่ยนความรู้ 3) จัดโครงสร้างเน้นการกระจายอำนาจ 4) จัดการกำลังคนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 5) จัดการด้านตำแหน่งงานเพื่อผู้ปฏิบัติงานมีความก้าวหน้า 6) มีพี่เลี้ยงคอยสอนงาน และ 7) มีคู่มือปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่ง

1.4 องค์ประกอบด้านการชี้แนะ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ติดตามการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ 2) ประเมินความคืบหน้าของการปฏิบัติงานเป็นระยะ 3) ติดตามและควบคุมการปฏิบัติงานตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด และ 4) จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในด้านต่างๆ

1.5 องค์ประกอบด้านติดตามควบคุมประเมินผล 2 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ติดตามควบคุมให้ได้ผลผลิตที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย และ กำกับควบคุมมาตรฐานการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐาน GMP

2. ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ 21 ตัวแปร

2.1 องค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) มีความปลอดภัย มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐาน 2) ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและแตกต่างเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มากขึ้น 3) ผลิตภัณฑ์มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีสีสันสดใสสวยงาม เพื่อสร้างความน่าสนใจ และ 4) ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและแตกต่างเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มากขึ้น

2.2 องค์ประกอบด้านราคา 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ตั้งราคาตามกลยุทธ์ตามฤดูกาล โดยกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำลงในช่วงเวลาที่มีความต้องการน้อย หรือ กำหนดราคาให้สูงขึ้นในช่วงเวลาลูกค้ามีความต้องการสินค้ามาก 2) ตั้งราคาให้สมาชิกหรือบุคคลทั่วไปเพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อที่รวดเร็ว 3) ตั้งราคาตามกลยุทธ์ราคาชุด โดยการนำเอาสินค้าแบบเดียวกันหรือต่างชนิดกันมากกว่า 1 ชิ้นมารวมชุด และ 4) ตั้งราคาโดยกำหนดระดับราคาสินค้าประเภทเดียวกันตามระดับคุณภาพ

2.3 องค์ประกอบด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ผู้บริโภคสามารถหาซื้อสินค้าได้สะดวก สินค้ามีจำหน่ายทั่วไป 2) ผู้บริโภคสามารถหาซื้อสินค้าได้สะดวก สินค้ามีจำหน่ายทั่วไป 3) มีเว็บไซต์ หรือ เว็บเพจ เพื่อให้ข้อมูลกับผู้บริโภค เช่น เลือกสินค้า หรือสอบถามเกี่ยวกับสินค้าและสั่งซื้อสินค้า และ 4) มีความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้าและส่งสินค้าตรงเวลาที่กำหนด

2.4 องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการขาย 10 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) มีการจัดโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นยอดขาย 2) มีการแจกสินค้าขนาดเล็กให้ผู้บริโภคได้ทดลองใช้เพื่อส่งเสริมการขาย 3) มีนโยบายคืนสินค้าและคืนเงินให้แก่ลูกค้า 4) มีกิจกรรมการส่งเสริมการขายตามความสนใจของลูกค้าเป็นรายกรณี 5) มีการแจ้งกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นให้ลูกค้ารับทราบอย่างทั่วถึง 6) สินค้ามีจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพียงพอ

ต่อความต้องการของผู้บริโภค 7) มีการจัดแสดงสินค้าหน้าร้านเพื่อความสะดวกในการหยิบจับเลือกดู 8) มีศูนย์กระจายสินค้าเพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค 9) มีช่องทางในการสั่งซื้อหลายช่องทาง เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้สะดวก และ 10) มีช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมพิเศษตามสื่อต่างๆ ให้แก่ผู้บริโภค

3. ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ 19 ตัวแปร

3.1 องค์ประกอบด้านเทคโนโลยี 5 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการบริการทางธุรกิจ เช่นการผลิต การออกแบบ การติดต่อสื่อสารและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ 2) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับ 3) ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของสินค้า 4) สร้างความแตกต่างทางด้านผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์ และ 5) มีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพเพื่อการรับรองการผลิตเครื่องสำอางอย่างต่อเนื่อง

3.2 องค์ประกอบด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ 5 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) กำหนดจริยธรรมและจรรยาบรรณในการผลิตเครื่องสำอางตามมาตรฐานสากล 2) ขายสินค้าและบริการด้วยความตรงไปตรงมาไม่เอารัดเอาเปรียบ 3) มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าด้วยความจริง ไม่โฆษณาสินค้าเกินความจริง 4) มีความโปร่งใสในการบริหารงานและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน และ 5) ใช้วิธีการแข่งขันกับคู่แข่งด้วยคุณธรรม เช่น ไม่ใส่ร้าย ให้ข้อมูลเท็จเพื่อทำให้คู่แข่งเสื่อมเสีย

3.3 องค์ประกอบย่อยด้านการพัฒนาคุณภาพ 5 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) วางแผนด้านบุคลากรในการสั่งการ มอบหมายงานให้เป็นไปตามแผนงาน 2) มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านเครื่องสำอางอย่างต่อเนื่อง 3) มีการสรรหาบุคลากรที่มีประสบการณ์ในด้านตลาดเครื่องสำอาง 4) มีการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพของงาน และ 5) ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีการประสานงานที่ดี และมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในการบริหารจัดการ

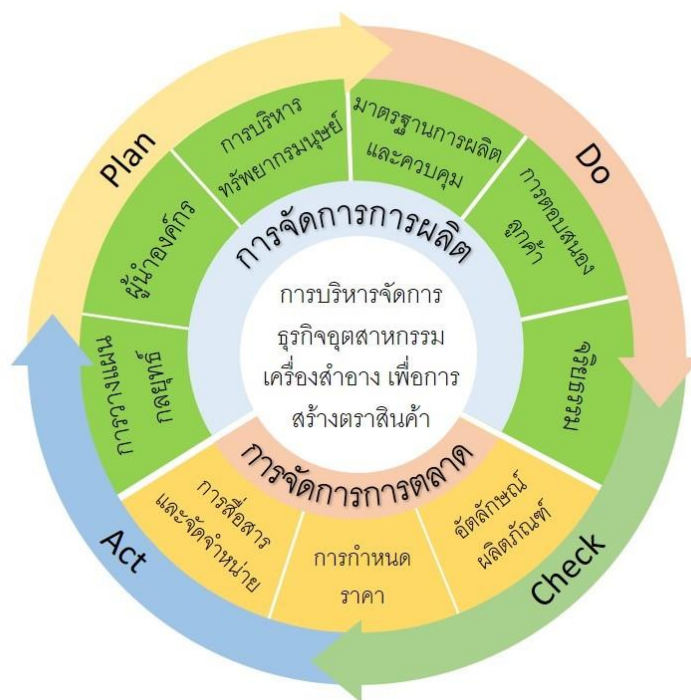
3.4 องค์ประกอบย่อยด้านอื่นๆ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเครื่องสำอางเพื่อตอบความต้องการของลูกค้า 2) บริการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ขึ้นทะเบียนเครื่องสำอาง ตลอดจนบริหารจัดการส่งผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพ 3) มีรับฟังความคิดเห็นของลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงการให้บริการที่ดีขึ้น และ 4) ปรับเปลี่ยนการให้บริการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและลูกค้า

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 4 องค์ประกอบ 2) ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4 องค์ประกอบ และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง 4

องค์ประกอบ มาปรับรูปแบบใหม่ และนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เข้าสู่การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 14 คน เพื่อขอรับคำแนะนำด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบและรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ปรับชื่อองค์ประกอบของโดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นของรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้าและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะและได้มีการปรับแก้องค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้มีความกระชับมากขึ้นจากเดิม 12 องค์ประกอบให้เหลือเพียง 9 องค์ประกอบเพราะเนื่องจากมีองค์ประกอบบางตัวที่สามารถอยู่ในองค์ประกอบเดียวกันได้ โดยแบ่งเป็น 2 มิติใหญ่ ๆ ดังนี้ มิติที่ 1 ด้านการจัดการการผลิต ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ ผู้นำองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มาตรฐานการผลิตและควบคุม การตอบสนองลูกค้า และจริยธรรม มิติที่ 2 ด้านการจัดการการตลาด ประกอบด้วย อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การสื่อสารและการจัดจำหน่าย ภายในรูปแบบจะต้องมีการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ และผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาออกมาเป็น รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ประกอบด้วย 2 มิติใหญ่ ได้แก่ 1) การจัดการผลผลิต และ 2) การจัดการการตลาด และใช้วงจรเดมมิง PDCA ซึ่งเป็นวงจรบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการหรือผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วย P - การวางแผนกลยุทธ์ ผู้นำองค์กร และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ D - มาตรฐานการผลิตและควบคุม การตอบสนองลูกค้า และจริยธรรม C- การกำหนดราคา และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ A- การสื่อสารและจัดจำหน่าย ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้สามารถทำซ้ำได้เพื่อให้องค์กรสามารถบริหารความเปลี่ยนแปลงได้อย่างประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

จากงานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการกำหนดองค์ประกอบของการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ประกอบด้วย

1.1 ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การขึ้นนำ และการควบคุม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทั้ง 4 องค์ประกอบ เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จ เพราะการวางแผน การจัดการองค์กร เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำธุรกิจให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร งบประมาณ และกำลังคนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชบา ทรัพย์รัตน์; บุรฉัย โชติช่วง และธีรวัช บุญยโสภณ ที่พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการธุรกิจ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน การควบคุม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนด้านการตลาด จัดโครงสร้างองค์กรเอื้อต่อการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการกระจายอำนาจ และติดตามควบคุมการปฏิบัติงานตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด (บุชบา ทรัพย์รัตน์, 2559); (บุรฉัย โชติช่วง และ ธีรวัช บุญยโสภณ, 2562) สอดคล้องกับแนวคิดของธีรวัช บุญยโสภณ ได้อธิบายว่าการบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสามารถผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลได้ โดยใช้ระบบการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ คือ การวางแผน การจัดการองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน การควบคุม การติดตาม และประเมินผลการทำงานของพนักงานให้ได้ตามเป้าหมายขององค์กร (ธีรวัช บุญยโสภณ, 2558)

1.2 ด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเป็น

องค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างตราสินค้า เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และรายการส่งเสริมการขาย ดังนั้นในการสร้างตราสินค้าให้ประสบความสำเร็จนั้น ประการสำคัญคือ ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงกับ ส่วนประสมทางการตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ควรโดดเด่นและแตกต่างมีคุณภาพได้รับการรับรอง มาตรฐาน ตั้งราคาตามกลยุทธ์ตามฤดูกาลโดยกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำลงในช่วงเวลาที่มีความ ต้องการน้อย หรือกำหนดราคาให้สูงขึ้นในช่วงเวลาลูกค้ามีความต้องการสินค้ามาก ลูกค้า สามารถหาซื้อสินค้าได้สะดวก อาทิ สั่งซื้อสินค้าออนไลน์ และมีการส่งเสริมการขายจัด โปรโมชันในช่วงเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนธรรศ สนธิระ ที่พบว่า ยุทธศาสตร์ ในการสร้างตราสินค้าเครื่องสำอางสมุนไพรตราสินค้าไทยมี 5 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ใน การสร้างความแตกต่าง ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้บริโภค ยุทธศาสตร์ ในการสร้างความเชื่อมั่นในใจของผู้บริโภค ยุทธศาสตร์ในการสร้างการตระหนักรู้ และ ยุทธศาสตร์ในการสร้างการระลึกได้ในใจของผู้บริโภค ซึ่งนั่นก็คือส่วนประสมทางการตลาด 4P's นั่นเอง (ธนธรรศ สนธิระ, 2557)

1.3 ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณ ด้านการผลิต ด้านบุคลากร และด้านการให้บริการ ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริการทางธุรกิจ เช่น การ ผลิต การออกแบบ การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้จะต้องกำหนดจริยธรรมและจรรยาบรรณในการ ผลิต และขายสินค้าอย่างตรงไปตรงมา แข่งขันด้วยคุณธรรม ประกอบกับการวางแผนด้าน บุคลากรมอบหมายงานให้เหมาะสม พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร และมีการ ประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพจน์ ตูลาชมและคณะ; ชญา ภัทร์ กี่อารีโย, ปัญญา พิมพพันธ์ และคณะ ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ 1) ความรู้ความสามารถ 2) ความคิดและการสร้างนวัตกรรม 3) การปรับตัวในการทำงาน 4) การวางแผนออกแบบผลิตภัณฑ์ และ 5) พฤติกรรมการทำงาน 6) ภาวะผู้นำ 7) ความรู้ความ เชี่ยวชาญและการพัฒนาดตนเอง 8) คุณธรรมจริยธรรม (ปิยพจน์ ตูลาชม และคณะ, 2557); (ชญาภัทร์ กี่อารีโย, 2556); (ปัญญา พิมพพันธ์ และคณะ, 2563)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจใอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อ นำไปสู่การสร้างตราสินค้า พบว่า ประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการจัดการด้านการผลิต แบ่งออกเป็น 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) ผู้นำองค์กร 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) มาตรฐานการผลิตและการควบคุม 5) การตอบสนองลูกค้า 6) จริยธรรม และ 2) มิติด้านการ จัดการการตลาด แบ่งออกเป็น 1) อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ 2) การกำหนดราคา 3) การสื่อสาร และการจัดจำหน่าย นับได้ว่าเป็น องค์ประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการ บริหารจัดการธุรกิจใอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อไปสู่การสร้างตราสินค้า สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พวงทอง วรรณเวชศิลป์ และ บุรฉัช โชติช่วง และธีรวัช บุญโสภณ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การบังคับบัญชา 4) การประสานงาน 5) การควบคุม 6) การบริหารจัดการ 7) การผลิต และการตลาด รูปแบบดังกล่าวมีจุดเน้นคือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การใช้วัสดุท้องถิ่น การผสมผสานภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นลงในผลิตภัณฑ์ การคำนึงถึงความต้องการของตลาด เทคโนโลยี การกำหนดราคา (พวงทอง วรรณเวชศิลป์, 2561); (ธีรวัช บุญโสภณ, 2558) และสอดคล้องกับอมรรัตน์ นิสาการ และ สุมาลี ศรีลาพัฒน์ และคณะ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมส่งเสริมการตลาดด้านการโฆษณาและด้านการตลาดทางตรง ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพและด้านการบริโภคและบุคลิกภาพของตราสินค้า ด้านบุคลิกภาพแบบผู้มีความสามารถมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย อภัยบุเบศรอย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด และกลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าสินค้า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งด้านการใช้ตราสินค้า มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการอยู่รอดขององค์กรโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการทำกำไร ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านผลิตภาพ และด้านความร่วมมือของบุคลากรโดยสรุป ผู้บริหารธุรกิจ SMEs ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยเน้นการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์และออกผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้บริโภค เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และเน้นออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตั้งชื่อตราสินค้าที่ลูกค้าสามารถจดจำผลิตภัณฑ์และชื่อตราสินค้าได้ง่าย และแตกต่างจากคู่แข่ง (อมรรัตน์ นิสาการ, 2556); (สุมาลี ศรีลาพัฒน์ และคณะ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยทำให้เกิดความรู้ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) นั่นคือการจำแนกการบริหารจัดการธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการด้วยวงจรเดมมิง ได้แก่ PDCA ในการบริหารจัดการ 1) ด้านการจัดการการผลิตประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ ผู้นำองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มาตรฐานการผลิตและควบคุม การตอบสนองลูกค้า และ จริยธรรม 2) ด้านการจัดการการตลาด ประกอบด้วย อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การสื่อสาร และการจัดจำหน่าย จะส่งผลทำให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) หรือผลสัมฤทธิ์ในการสร้างตราสินค้าสำหรับธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า พบว่า 1) องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการธุรกิจ องค์ประกอบด้านการสร้างตราสินค้าด้วยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด 4P's และองค์ประกอบด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และ 2) รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า พบว่า แบ่งเป็น 2 มิติ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มิติด้านการจัดการการผลิต แสดงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการของแนวคิดที่ผู้บริหารอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิผล ซึ่งมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) ผู้นำองค์กร 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) มาตรฐานการผลิตและการควบคุม 5) การตอบสนองลูกค้า 6) จริยธรรม 2) มิติด้านการจัดการการตลาด แสดงถึงความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ซึ่งมีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ 2) การกำหนดราคา 3) การสื่อสารและการจัดจำหน่าย สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จากการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้า จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบหลายอย่างที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การสื่อสารและการจัดจำหน่าย ดังนั้นการดำเนินธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ผู้ประกอบการควรปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการให้มีความเหมาะสม และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจอื่นได้ องค์การธุรกิจสามารถใช้เป็นต้นแบบในการแก้ปัญหาและพัฒนาความรู้ในการสร้างตราสินค้า และสามารถนำคู่มือการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อนำไปสู่การสร้างตราสินค้าในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตฺโต. (2553). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง. (2561). รายชื่อผู้ผลิตเครื่องสำอางที่ได้รับการรับรอง GMP. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.fda.moph.go.th/sites>
- ชญาภัทร์ กือาริโย. (2556). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุขฎฐิบัณติต สาขาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ธนธรรต สนธิระ. (2557). ยุทธศาสตร์การสร้างตราสินค้าของกลุ่มธุรกิจเครื่องสำอางสมุนไพรตราสินค้าไทยเพื่อการแข่งขันในประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ธีรวัช บุญยโสภณ. (2558). แนวคิดในการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 25(2), 325-336.
- บุรุษ โชติช่วง และ ธีรวัช บุญยโสภณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟสด. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 29(4), 680-685.
- บุษบา ทรัพย์รัตน์. (2559). ผลกระทบของศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเครื่องสำอางในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการตลาด. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา พิมพ์พันธ์ และคณะ. (2563). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 30(3), 537-546.
- ปิยพจน์ ตูลาชม และคณะ. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11(53), 173-178.
- ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp1. (2 มีนาคม 2562). การบริหารจัดการ การสร้างตราสินค้า และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง. (นายคมสัน สมคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp2. (2 มีนาคม 2562). การบริหารจัดการ การสร้างตราสินค้า และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง. (นายคมสัน สมคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp3. (4 มีนาคม 2562). การบริหารจัดการ การสร้างตราสินค้า และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง. (นายคมสัน สมคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลหลัก Exp4. (5 มีนาคม 2562). การบริหารจัดการ การสร้างตราสินค้า และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องสำอาง. (นายคมสัน สมคง, ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูสิริธรรมาภิรต และ สามารท ทิพยุทธ์. (2560). การศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชน ตำบลบางศาลา 62-75. นครศรีธรรมราช: วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัฒม์.
- พวงทอง วรณิเวชศิลป์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจกลุ่มอาชีพกระเป๋าสานเส้นพลาสติกตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิจัย ราชภัฏกรุงเก่า, 5(2), 9-16.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธศาสตร์นโยบายการค้า. (2561). ผลิตภัณฑ์ความงามปี 2561. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2561 จาก www.moc.go.th/index.php/flower-service-all-14.html
- ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ. (2561). 10 ธุรกิจดาวรุ่ง-ดาวร่วงปี 61. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2561 จาก www.cebfi.utcc.ac.th/news_detail_en.php?typeid=&newsid=281
- สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. (2561). แกะรอยอุตสาหกรรม. เรียกใช้เมื่อ 13 ตุลาคม 2563 จาก <https://thaicosmetic.org/index.php?start=9>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2561). กลยุทธ์และการนำแผนไปปฏิบัติของธุรกิจ SMEs : อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง. กรุงเทพมหานคร: พรรณารมย์เดียวการพิมพ์.
- สุมาลี ศรีลาพัฒน์ และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าสินค้ากับการอยู่รอดขององค์กรของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(2), 131-144.
- อมรรัตน์ นิศาการ. (2556). การสร้างตราผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยอภัยภูเบศร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Dubois, D. D. & Rothwell, J. W. (2004). Competency-Based Human Resource Management. California: Davies-Black Publishing.
- Landroguéz, A. et al. (2011). Creating dynamic capabilities to increase customer value. Management Decision, 49(7), 1141-1159.

องค์ประกอบสมรรถนะของสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย*

COMPONENTS OF COMPETENCE IN ORGANIC RICE SMART FARMER IN THAILAND

ธีรรัตน์ รัตนวิสุทธิอมร

Thirarat Rattanawisutamon

ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์

Piyawan Siriprasertsil

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University, Thailand

E-mail: theeracmu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ และ 2) ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ ดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบผสม เริ่มด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพในการสกัดสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ท่าน โดยที่ผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์จะต้องเคยได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องด้วยเทคนิคสามเส้า จากนั้นใช้การวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการจัดองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ โดยเก็บข้อมูลจำนวน 600 ตัวอย่าง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ หมุนแกนด้วย Equamax ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ประกอบด้วย 30 สมรรถนะ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงิน การบัญชี การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรีย์ การบริหารจัดการที่ดิน การตลาด การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ การจัดการเครือข่าย การนำเสนอข้อมูล การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการน้ำ การเป็นผู้นำ การแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรม การถ่ายทอดความรู้ การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคและแมลง การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร การเป็นนวัตกรรม การวิเคราะห์และปรับปรุงดิน การบริหารจัดการฟาร์ม การวิจัย การใช้เครื่องมือสื่อสาร กฎหมาย นโยบายภาครัฐ การบริหารจัดการด้านแรงงาน การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต การเดินทางและการขนส่ง การบริหารจัดการพลังงาน การบริหารจัดการข้าวเปลือก ภาษาต่างประเทศ และการให้คุณค่า สำหรับองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าว

* Received 6 June 2021; Revised 7 February 2022; Accepted 14 February 2022

อินทรีย์พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ 2) สังคมวิทยาการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย 8 สมรรถนะ 3) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ และ 4) การจัดการองค์กร ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, องค์ประกอบสมรรถนะ, สมาร์ทฟาร์มเมอร์, ข้าวอินทรีย์

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) identify organic rice smart farmer competencies and 2) develop the components of competence in organic rice smart farmer. Mixed method methodology was applied to conduct the studies. The qualitative research was used to identify organic rice smart farmer competencies via in-depth interview and observation with 9 interviewees, where organic rice entrepreneurs have been received the national award. Interviewees selected by purposive sampling technique, then the result was used to identify the components of competence in quantitative research. The data collected with 600 samples, and analyzed via exploratory factor analysis technique, rotating axis with equamax technique. The result found that there were 30 competencies to be an organic rice smart farmer including Information and technology, Financial, Accounting, Organic standard management, Land management, Marketing, Organic rice cultivation, Networking management, Presentation, Production planning management, Water management, Leadership, Innovative problem solving, Knowledge transferring, Seeding selection, Pest and disease control, Agriculture mechanical and technology usage ability, Innovator, Soil analysis and development, Farm management, Research, Communication device usage ability, Legal and policies, Labor management, Production resource management, Logistic and transportation, Power management, Grain management, International language, and Perceived value. The components of competence in organic rice smart farmer consisted of 1) Innovation information technology and communication consisted of 10 competencies, 2) Sociological organic rice cultivation consisted of 8 competencies, 3) environment and ecosystem consisted of 6 competencies, and 4) Organization management consisted of 6 competencies.

Keywords: Competency, Components of Competence, Smart Farmer, Organic Rice

บทนำ

เศรษฐกิจดิจิทัล เป็นเศรษฐกิจที่เน้นความรู้เป็นฐานและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทั้งหมดนี้ถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การสร้างคุณค่าและ Internet Of Things ที่เป็นการเปลี่ยนผ่านจากการผลิตแบบดั้งเดิมที่เน้นแรงงานแบบเดิมไปสู่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถทดแทนแรงงานคนได้เป็นอย่างดีไปจนถึงการเชื่อมโยงความต้องการของผู้บริโภค (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) สอดคล้องกับแนวคิดของสมาร์ทฟาร์มมิ่ง (Smart farming) ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการประกอบอาชีพทางการเกษตร ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการผลิต การบริหารจัดการในพื้นที่ รวมถึงการแก้ไขปัญหาทางการขาดแคลนแรงงาน จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.73 ในปี 2562 เป็น 17.58 ในปี 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่เว้นแม้แต่ภาคการผลิตข้าวอินทรีย์ นอกจากนี้การใช้สารสนเทศที่มีความถูกต้องและแม่นยำและมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรเข้ามาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน การบริหารงานต่าง ๆ ยังสามารถช่วยให้เกิดการบริหารจัดการในการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด อีกทั้งยังสามารถต่อยอดไปขายยังตลาดต่างประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังรายงานการส่งออกข้าวอินทรีย์ของไทยในปี 2562 ด้วยปริมาณ 1.67 หมื่นตัน และสามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศสูงถึง 780 ล้านบาท (สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563) จึงแสดงให้เห็นว่าแนวคิดสมาร์ทฟาร์มมิ่งถือเป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ (Jhuria, M. et al., 2013)

เพื่อแก้ปัญหาภาวะความยากจน และภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้ของชาวนา จากผลรายงานการสำรวจภาวะหนี้สินของเกษตรกรในปี 2562 ที่สูงขึ้นถึง 221,490 บาท (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร และกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2563) แสดงให้เห็นว่าชาวนาควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการยกระดับสมรรถนะให้เป็นสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะที่ยังขาดให้ดีขึ้นอย่างเหมาะสมแก่ชาวนาภายใต้ห่วงโซ่อุปทานข้าวอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2017) เช่น การเป็นผู้ประกอบการ การรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางธุรกิจ รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของแต่ละธุรกิจ (Lans, T. et al., 2009) การใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งนวัตกรรมต่าง ๆ ในการยกระดับคุณภาพการผลิตและลดความเสี่ยงในประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์อัจฉริยะที่สามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ต ร่วมกับระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ในการ

วิเคราะห์สารสนเทศเพื่อนำมาสนับสนุน การวางแผนการปฏิบัติงาน สนับสนุนการตัดสินใจ หรือการวิเคราะห์หาโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ สำหรับการขยายฐานการจัดจำหน่าย เป็นต้น (Noireaux, V. & Edzengete, J., 2020)

ผู้วิจัยจึงได้ทำการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ สมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ จากการทบทวน วรรณกรรมจึงพบว่าสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนให้เกิดการยกระดับในการเป็น สมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ จำนวน 29 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีสารสนเทศ (ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์, 2018) 2) การเงิน (เจษฎา นกน้อยและสัญชัย ลั้งแท้กุล, 2016) 3) การบัญชี (Kerdnoi, T. et al., 2014) 4) การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรีย์ (Razavi, S. H. et al., 2017) 5) การบริหารจัดการที่ดิน (Kerdnoi, T. et al., 2014) 6) การ บริหารจัดการน้ำ (ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์, 2018) 7) การวางแผนการผลิต (เจษฎา นกน้อยและสัญชัย ลั้งแท้กุล, 2016) 8) การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต (Sakagami, N. et al., 2016) 9) การบริหารจัดการพลังงาน (Setboonsarng, S. et al., 2006) 10) การคัดเลือก พันธุ์ข้าว (ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์, 2018) 11) การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ (เจษฎา นกน้อยและสัญชัย ลั้งแท้กุล, 2016) 12) การควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคและแมลง (Kerdnoi, T. et al., 2014) 13) การบริหารจัดการข้าวเปลือก (Sakagami, N. et al., 2016) 14) การ วิเคราะห์และปรับปรุงดิน (ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์, 2018) 15) การบริหารจัดการ ฟาร์ม (เสงี่ยม กอนไธสงและคณะ, 2011) 16) การบริหารจัดการด้านแรงงาน (Setboonsarng, S. et al., 2006) 17) การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร (Kerdnoi, T. et al., 2014) 18) การตลาด (ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์, 2018) 19) การนำเสนอข้อมูล (Razavi, S. H. et al., 2017) 20) การจัดการเครือข่าย (เจษฎา นกน้อยและสัญชัย ลั้งแท้กุล, 2016) 21) การเป็นผู้นำ (Kerdnoi, T. et al., 2014) 22) การแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรม (Orlando, F. et al., 2020); (Widjajanto, D. W., 2020) 23) การให้คุณค่า (เชษฐกานต์ เหล่า สุนทร, 2017) 24) การถ่ายทอดความรู้ (เสงี่ยม กอนไธสงและคณะ, 2011) 25) การเป็นนวัตกรรม (Kerdnoi, T. et al., 2014) 26) การวิจัย (Kerdnoi, T. et al., 2014) 27) การใช้เครื่องมือ สื่อสาร (เชษฐกานต์ เหล่าสุนทร, 2017) 28) การเดินทางและขนส่ง (เจษฎา นกน้อยและสัญ ชัย ลั้งแท้กุล, 2016) และ 29) กฎหมาย นโยบายภาครัฐ (Kerdnoi, T. et al., 2014)

เพื่อการพัฒนาสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ที่เหมาะสมจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษาสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์และองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์ม เมอร์ข้าวอินทรีย์ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะที่ เหมาะสมสำหรับสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม แบบลำดับขั้น โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ จากนั้นนำผลที่ได้ไปใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสุ่มแบบวิธีเฉพาะเจาะจง โดยที่ผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์จะต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ ในปี 2552 - 2562 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2563) หรือระดับนานาชาติ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์ขนาดเล็ก จำนวน 1 ท่าน ผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์ขนาดกลาง จำนวน 2 ท่าน ผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์ขนาดใหญ่ จำนวน 2 ท่าน ผู้ประกอบการด้าน AgriTech ด้านข้าว จำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับข้าวอินทรีย์ จำนวน 3 ท่าน

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับนิยามของคำว่า สมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์และสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์จากเอกสารหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารโดยใช้วิธีการเชิงวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่ควรมีในการเป็นสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบ EFR (Ethnographic Futures Research)

3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ด้วยการตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (IOC) มีค่าเฉลี่ยการประเมินความสอดคล้องทั้งฉบับ 1.00 และข้อคำถามทุกข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.5 ขึ้นไป สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. ติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ท่าน เพื่อทำการยืนยันวันและเวลาและการส่งแบบสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนเข้าพบ จากนั้นจึงทำการขอสัมภาษณ์

5. รวบรวมคำสัมภาษณ์และทำการถอดเทป เพื่อนำไปสกัดสมรรถนะของสมาร์ตฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

และการสังเกต (Observation) ตัวผู้วิจัย เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ สมุดจด ปากกา สำหรับการทำวิจัยภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

แปลงเสียงการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียงให้มาอยู่ในรูปข้อความ ทำการบันทึกลงในไฟล์คอมพิวเตอร์แบบคำต่อคำ (Verbatim) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสกัดสมรรถนะสมรรถภาพfarmเมอร์ชาวอินทรีตรวจสอบความถูกต้องด้วยเทคนิค 3 เสา ด้วยคู่มือสมรรถนะอาชีพชาวนา ทฤษฎีสมรรถนะ และตัวผู้วิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร: เกษตรกรชาวนาผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากกรมการข้าวทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 15,864 ราย (กลุ่มควบคุมและรับรองมาตรฐานข้าว กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ กรมการข้าว, 2563)

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากทราบขนาดกลุ่มประชากรที่แน่นอน จึงได้เลือกใช้วิธีการเปิดตารางการสุ่มตัวอย่างของเครซี และมอร์แกน (Kerndoi, T. et al., 2014) โดยมีระดับความเชื่อมั่น 95% หรือมีความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ 375 ตัวอย่าง จึงวางแผนเก็บข้อมูลจำนวน 600 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับใกล้เคียงกับจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Statistical Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มจากประเทศเป็นภาค จากภาคเป็นจังหวัด และหลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูล (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2017) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ

ภาค	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
ตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวนรวม	14,332	541
	ขอนแก่น	768	29
	อุดรธานี	104	4
	กาฬสินธุ์	202	8
	ชัยภูมิ	522	20
	นครราชสีมา	320	12
	ร้อยเอ็ด	1,601	60
	มหาสารคาม	210	8

ภาค	จังหวัด	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
	นครพนม	767	29
	หนองบัวลำพู	51	2
	หนองคาย	20	1
	อุบลราชธานี	422	16
	อำนาจเจริญ	1,614	61
	บุรีรัมย์	864	33
	ศรีสะเกษ	787	29
	ยโสธร	3,851	145
	สุรินทร์	2,229	84
ภาคกลาง	จำนวนรวม	89	5
	นครสวรรค์	9	1
	สระบุรี	23	1
	ลพบุรี	35	1
	ปราจีนบุรี	7	1
	ฉะเชิงเทรา	15	1
ภาคเหนือ	จำนวนรวม	1,272	48
	เชียงใหม่	35	1
	เชียงราย	373	14
	แพร่	157	6
	ลำปาง	366	13
	พะเยา	124	5
	อุตรดิตถ์	78	3
	ตาก	67	3
	กำแพงเพชร	33	1
	พิษณุโลก	23	1
	สุโขทัย	16	1
ภาคใต้	จำนวนรวม	171	6
	นครศรีธรรมราช	70	3
	พัทลุง	60	2
	สตูล	41	1

1. ศึกษาขั้นตอนการดำเนินงาน ทฤษฎีและตัวแปรที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์ เช่น เกษตรกรต้นแบบ เกษตรอัจฉริยะ สมาร์ตฟาร์มมิ่ง เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบ ประเมินสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์

2. นำตัวแปรที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาทำการสร้างแบบประเมินสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรี ด้วยการประเมิน 8 ระดับ (8-point scale) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากนั้นทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยวิธีการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด (IOC) ได้ค่าเฉลี่ย 0.95 และทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.5 ขึ้นไปนำมาใช้เป็นข้อคำถาม จากนั้นทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่ถูกคัดเลือกจำนวน 30 ราย ทำแบบประเมินสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรี พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่า 0.89 ซึ่งสูงกว่า 0.70 (Nunnally, J. & Bernstein, I., 1994) จึงถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อมั่นได้ ดังนั้นแบบประเมินสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีนี้จึงมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา

3. รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการส่งด้วยไปรษณีย์ที่กำหนดตามตารางที่ 1 จำนวน 600 ชุด ได้รับการตอบกลับจำนวน 398 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64 ของอัตราการตอบกลับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS ด้วยการใช้เทคนิคสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธี PCA ในการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ตฟาร์มเมอร์ชาวอินทรี

4. สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย ให้มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์การศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ซึ่งในการประเมิน 8 ระดับนี้ เป็นที่ยอมรับจากนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะว่าสามารถใช้ในการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Barragán-Sánchez, R. et al., 2020) ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าการกระจายของข้อมูล ตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ของทุกตัวแปรโดยใช้สถิติ Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ค่า VIF < 10 และค่า Tolerance ไม่น้อยกว่า 0.10 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2017) ซึ่งตัวแปรทุกตัวมีค่า VIF น้อยกว่า 10 และค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.10 ทุกตัวแปร

ทดสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติทดสอบ KMO (Kaiser - Meyer - Olkin) และ Bartlett's test of sphericity จากนั้นคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และมีค่าไอเกน (Eigen value) มากกว่า 1 โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) จากนั้นทำการหมุนแกนหากตัวแปรไม่มีความเหมาะสมในการจัดกลุ่มด้วยการเลือกใช้การหมุนแกน (Rotation) ด้วยเทคนิคต่าง ๆ

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 ท่าน ได้แสดงความเห็นถึงสมรรถนะที่สมาร์ฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีควรมีทั้งสิ้น 30 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) การเงิน 3) การบัญชี 4) การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรี 5) การบริหารจัดการที่ดิน 6) การบริหารจัดการน้ำ 7) การวางแผนการผลิต 8) การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต 9) การบริหารจัดการพลังงาน 10) การคัดเลือกพันธุ์ข้าว 11) การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ 12) การควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคและแมลง 13) การบริหารจัดการข้าวเปลือก 14) การวิเคราะห์และปรับปรุงดิน 15) การบริหารจัดการฟาร์ม 16) การบริหารจัดการด้านแรงงาน 17) การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร 18) การตลาด 19) การนำเสนอข้อมูล 20) การจัดการเครือข่าย 21) การเป็นผู้นำ 22) ภาษาต่างประเทศ 23) การแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรม 24) การให้คุณค่า 25) การถ่ายทอดความรู้ 26) การเป็นนวัตกรรม 27) การวิจัย 28) การใช้เครื่องมือสื่อสาร 29) การเดินทางและขนส่ง 30) กฎหมายนโยบายภาครัฐ โดยมีสมรรถนะใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม 1 สมรรถนะคือภาษาต่างประเทศ

ผลจากการศึกษามีสมาร์ฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีส่งแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 398 ราย พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 259 ราย (65.10%) และเพศหญิง จำนวน 139 ราย (34.90%) มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 143 ราย (35.92%) รองลงมาคือช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 142 ราย (35.67%) ถัดมาเป็นช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 83 ราย (20.85%) ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 26 ราย (6.53%) และช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 4 ราย (1.03%) สำหรับช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่มีผู้ตอบแบบประเมิน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกข้าวอินทรีย์ด้วยการทำนาปี จำนวน 363 ราย (91.20%) และทำทั้งนาปีและนาปรังจำนวน 35 ราย (8.80%) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า การตอบแบบประเมินส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 361 ราย (90.71%) รองลงมาคือภาคเหนือ จำนวน 31 ราย (7.79%) ภาคกลาง จำนวน 3 ราย (0.75%) และภาคใต้ จำนวน 3 ราย (0.75%) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่ามีค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) .939 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนด คือ .50 และเข้าสู่ 1 และจากการทดสอบ

สมมติฐาน Bartlett's Test of Sphericity พบว่าปฏิเสธ H_0 นั่นคือตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน จึงสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้ สำหรับค่าการสกัด (Extraction หรือ h^2) มีค่าอยู่ระหว่าง .614 - .901 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .50 ทั้ง 30 สมรรถนะ และการตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ด้วยค่า Tolerance ที่มีค่ามากกว่า 0.10 และ ค่า VIF น้อยกว่า 10 ในทุกสมรรถนะ จึงสรุปได้ว่าสมรรถนะทั้ง 30 สมรรถนะนั้นมีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการศึกษาสภาพและทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดค่าการสกัด ค่า Tolerance และค่า VIF

สมรรถนะ	Extraction	Collinearity Statistics	
		Tolerance	VIF
การเงิน	.812	.166	6.026
การบัญชี	.761	.203	4.930
การตลาด	.871	.139	7.184
การวางแผนการผลิต	.878	.128	7.820
การบริหารจัดการฟาร์ม	.810	.222	4.503
การบริหารจัดการด้านแรงงาน	.673	.329	3.037
การบริหารจัดการข้าวเปลือก	.817	.169	5.905
การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต	.763	.210	4.766
การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรีย์	.792	.208	4.801
การเดินทางและขนส่ง	.614	.328	3.051
การเป็นผู้นำ	.704	.262	3.813
การให้คุณค่า	.775	.218	4.582
การบริหารจัดการที่ดิน	.833	.191	5.246
การบริหารจัดการน้ำ	.635	.365	2.740
การบริหารจัดการพลังงาน	.821	.216	4.633
การควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคและแมลง	.901	.104	9.596
การวิเคราะห์และปรับปรุงดิน	.805	.269	3.719
เทคโนโลยีสารสนเทศ	.799	.171	5.857
การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร	.780	.208	4.797
การนำเสนอข้อมูล	.868	.110	9.115
การใช้เครื่องมือสื่อสาร	.818	.160	6.232
กฎหมาย นโยบายภาครัฐ	.674	.238	4.196
การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์	.810	.209	4.795
การคัดเลือกพันธุ์ข้าว	.741	.244	4.094
การแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรม	.644	.334	2.993
การวิจัย	.760	.340	2.942
ภาษาต่างประเทศ	.744	.263	3.795
การเป็นนวัตกรรม	.762	.211	4.741
การจัดการเครือข่าย	.746	.246	4.070
การถ่ายทอดความรู้	.759	.253	3.945

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสมรรถนะที่ได้จากการสกัดด้วยเทคนิคองค์ประกอบหลัก ที่มีค่าไอเกน มากกว่า 1 ขึ้นไป สามารถจัดองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ โดยทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 77.23 ของความแปรปรวนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสม

องค์ประกอบที่	ค่า Eigenvalue	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	13.420	44.732	44.732
2	6.653	22.176	66.907
3	2.077	6.922	73.829
4	1.021	3.404	77.233

หมายเหตุ Extraction Method: Principal Component Analysis.

ทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบอโรทอนนอล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีอีควาแม็กซ์ (Equamax) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่มีค่ามากกว่า 0.30 ขึ้นไป (โดยไม่พิจารณาว่าเป็นจำนวนบวกหรือจำนวนลบ) แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบ ทำการคัดเลือกเฉพาะสมรรถนะที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุดบนองค์ประกอบนั้น พบว่าสมรรถนะทุกตัวอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มสมรรถนะสำหรับแต่ละองค์ประกอบได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงสมรรถนะภายใต้องค์ประกอบสมรรถนะทั้ง 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1. นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1. เทคโนโลยีสารสนเทศ	.765
	2. การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร	.655
	3. การนำเสนอข้อมูล	.736
	4. การใช้เครื่องมือสื่อสาร	.842
	5. การแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรม	.625
	6. การวิจัย	.661
	7. ภาษาต่างประเทศ	.787
	8. การเป็นนวัตกรรม	.798
	9. การจัดการเครือข่าย	.729
	10. การถ่ายทอดความรู้	.789
2. สังคมวิทยาการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์	1. การบริหารจัดการข้าวเปลือก	.723

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
	2. การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต	.670
	3. การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรีย์	.721
	4. การเป็นผู้นำ	.704
	5. การให้คุณค่า	.832
	6. การบริหารจัดการน้ำ	.663
	7. การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์	.894
	8. การคัดเลือกพันธุ์ข้าว	.814
3.สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์	1. การบริหารจัดการข้าวเปลือก	.723
	2. การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต	.670
	3. การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรีย์	.721
	4. การเป็นผู้นำ	.704
	5. การให้คุณค่า	.832
	6. การบริหารจัดการน้ำ	.663
4.การจัดการองค์กร	1. การเงิน	.736
	2. การบัญชี	.720
	3. การตลาด	.650
	4. การบริหารจัดการฟาร์ม	.672
	5. การบริหารจัดการด้านแรงงาน	.652
	6. การเดินทางและการขนส่ง	.522

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านสมรรถนะนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีสมรรถนะย่อยจำนวน 10 สมรรถนะ ที่มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.625 - 0.842 องค์ประกอบสมรรถนะด้านสังคมวิทยาการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ มีสมรรถนะย่อยจำนวน 8 สมรรถนะ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.670 - 0.894 องค์ประกอบสมรรถนะด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ มีสมรรถนะย่อยจำนวน 6 สมรรถนะ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.663 - 0.832 และองค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการองค์กร มีสมรรถนะย่อยจำนวน 6 สมรรถนะ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.522 - 0.736

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าสมรรถนะทางด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นสำหรับการเป็นสมาร์ทฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ เนื่องจากที่ผ่านมามีชาวต่างชาติปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตข้าวที่เน้นการขายภายในประเทศเท่านั้นสมรรถนะทางด้านภาษาต่างประเทศจึงไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมากนัก แต่ในปัจจุบันจากเทคโนโลยีด้านการสื่อสารเปิดกว้าง ส่งผล

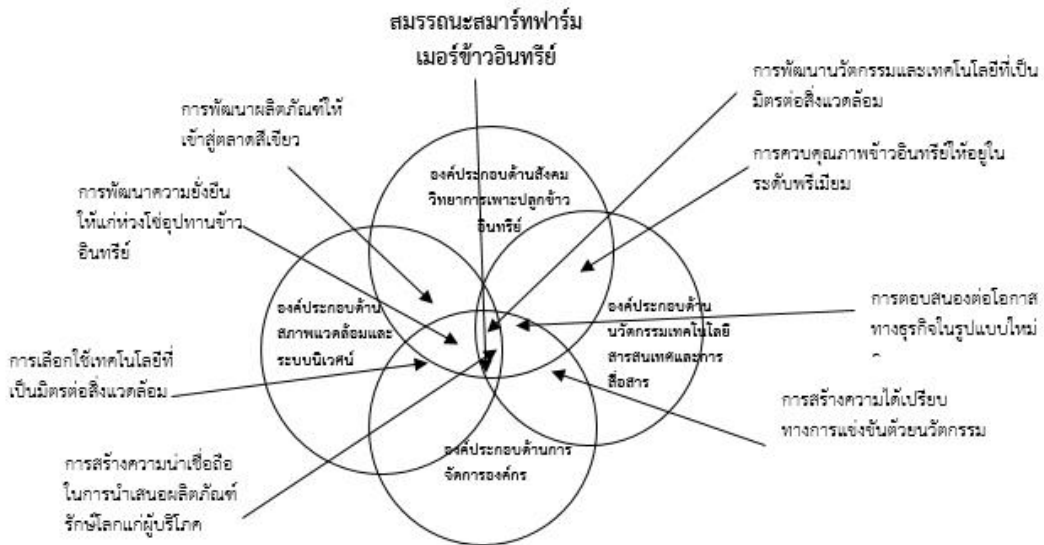
ให้การเข้าถึงผู้บริโภคที่เป็นชาวต่างที่มีความต้องการบริโภคข้าวอินทรีย์หรือการส่งขายไปยังตลาดอินทรีย์ในต่างประเทศนั้นมีโอกาสเพิ่มมากขึ้น จากการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารหรือการสร้างค่านาเชื่อถือในผลิตภัณฑ์ของตนผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ จึงเป็นโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาร์ฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ สอดคล้องกับการศึกษาของ (Punchi, L., 2001) ที่ทำการศึกษาในเรื่องการสื่อสารผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรผ่านบรรจุภัณฑ์ว่าภาษาอังกฤษมีความจำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร หรือการแลกเปลี่ยนความรู้กับลูกค้าหรือผู้บริโภคชาวต่างชาติ จึงนำไปสู่การตัดสินใจซื้อที่ง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นสมรรถนะที่สมาร์ฟาร์มเมอร์จำเป็นต้องมีเพื่อการขยายฐานลูกค้า และปริมาณการขาย ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์ จะเห็นได้ว่าสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ถูกจัดกลุ่มเข้าด้วยกันในองค์ประกอบสมรรถนะด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ถูกยกระดับในการให้ความสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ ที่ทำการศึกษาถึงสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพด้วยการนำเอานวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร นอกเหนือจากสมรรถนะที่นักวิชาการได้ให้ความสำคัญมาก่อนหน้านี้ ดังเช่น องค์ประกอบสมรรถนะด้านสังคมวิทยาการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ องค์ประกอบสมรรถนะด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ และองค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการองค์กร เนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการควบคุมผลผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ด้วยการใช้นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสถานะทางการเงินของตน ร่วมกับการสารสนเทศที่มีความเป็นปัจจุบัน ในการวางแผนการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์และสนับสนุนการตัดสินใจต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ (ดาราวรรณ ญาณะนันท์และสถาพร จะนุ, 2020) ในการศึกษาถึงสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปลูกข้าว เช่น การขาดแคลนแรงงาน การวางแผนกิจกรรมการผลิตที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนให้เกิดการยกระดับความรู้ ความสามารถในการผลิตของสมาร์ฟาร์มเมอร์ข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับเดียวกัน ส่งผลให้คุณภาพข้าวอินทรีย์ที่ผลิตได้มีคุณภาพเข้าสู่ระดับพรีเมียมซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีสามารถก่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ สำหรับการประกอบอาชีพ ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบสมรรถนะและโอกาสทางธุรกิจ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบสมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีสามารถสนับสนุนให้เกิดการสร้างธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการใช้นวัตกรรม ทำให้สามารถตอบสนองต่อโอกาสทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ ด้วยการนำเอาความสามารถทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนในการควบคุมคุณภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะสมาร์ทฟาร์มเมอร์ชาวอินทรี จำนวน 30 สมรรถนะ ที่ได้จากการสกัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) การเงิน 3) การบัญชี 4) การบริหารจัดการมาตรฐานอินทรี 5) การบริหารจัดการที่ดิน 6) การตลาด 7) การเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ 8) การจัดการเครือข่าย 9) การนำเสนอข้อมูล 10) การวางแผนการผลิต 11) การบริหารจัดการน้ำ 12) การเป็นผู้นำ 13) การแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรม 14) การถ่ายทอดความรู้ 15) การคัดเลือกพันธุ์ข้าว

16) การควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคและแมลง 17) การใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทางการเกษตร 18) การเป็นสัตว์กร 19) การวิเคราะห์และปรับปรุงดิน 20) การบริหารจัดการฟาร์ม 21) การวิจัย 22) การใช้เครื่องมือสื่อสาร 23) กฎหมาย นโยบายภาครัฐ 24) การบริหารจัดการด้านแรงงาน 25) การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต 26) การเดินทางและการขนส่ง 27) การบริหารจัดการพลังงาน 28) การบริหารจัดการข้าวเปลือก 29) ภาษาต่างประเทศ และ 30) การให้คุณค่า จากการตอบแบบประเมินสมรรถนะสมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์ทั่วประเทศจำนวน 398 ราย สรุปได้ว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.1 และเพศหญิง 34.9 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 35.92 และ 51 – 60 ปี ร้อยละ 35.67 ส่วนใหญ่ทำนาปีละ 1 ครั้งด้วยการทำนาปี คิดเป็นร้อยละ 91.20 และทำทั้งนาปี และนาปรัง คิดเป็นร้อยละ 8.80 ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ตามลำดับ เมื่อนำผลจากแบบประเมินมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และหมุนแกนด้วยเทคนิค Equamax ทำให้ได้ องค์ประกอบสมรรถนะสมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์ 4 องค์ประกอบ คือ 1) นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ 2) สังคมวิทยาการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย 8 สมรรถนะ 3) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ และ 4) การจัดการองค์กร ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ เพื่อให้เป็นการศึกษาในเชิงลึกสำหรับการพัฒนาสมรรถนะสมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องเกณฑ์สมรรถนะสมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการชี้วัดระดับสมรรถนะในการประเมินสมรรถนะรายบุคคลว่าอยู่ในระดับสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์มาก/น้อยเพียงใด ทำให้สมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์สามารถรับรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละคนได้อย่างเป็นรูปธรรม และนอกจากนั้นผลจากการประเมินยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือยกระดับสมรรถนะของสมรรถภาพฟาร์มเมอร์ชาวอินทรีย์ได้อย่างเหมาะสมตามสมรรถนะที่แต่ละคนต้องการพัฒนาได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2563). บุคคล/สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรดีเด่น. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://www.cpd.go.th/cpdth2560/information-cpd/person-coop>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://www.opsmoac.go.th/strategic-files-401191791792>
- กลุ่มควบคุมและรับรองมาตรฐานข้าว กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์กรรมกรข้าว. (2563). สรุปผลการทบทวนการตรวจประเมินกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ล้าน

- ไว้สำหรับการตรวจรับรองมาตรฐานข้าว ORG (T2 T3) ปี 62/63. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.ricethailand.go.th/ricemarket/images/PDF/29-5-63/organic62_T3.pdf
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2017). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ฉบับปรับปรุง) : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจษฎา นกน้อยและสัญญา ลี้แก่กุล. (2016). การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์อุตสาหกรรม การผลิตข้าวสังข์ หดเมืองพัทลุง ระดับชั้นเกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจแปรรูป. Journal of Community Development and Life Quality, 4(1), 32-44.
- เชษฐกานต์ เหล่าสุนทร. (2017). แนวทางการพัฒนาศักยภาพชาวนาในการปลูกข้าวอินทรีย์วิถีธรรมในจังหวัด เชียงราย. Journal of MCU Social Development (JMSD), 2(3), 16-28.
- ดารารวรรณ ญาณะนันท์และสถาพร จะนุ. (2020). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับวางแผนการผลิตและการตลาดเพื่อพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจังหวัดราชบุรีสู่การเป็น Smart Farmer. Journal of Kanchanaburi Rajbhat , 9(2), 202-217.
- ธนากร แสงสง่าและธาร ทิพย์รัตน์. (2018). การประเมินศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร กรณี ศึกษาตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 13(2), 53-63.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2017). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ. ศ. 2560-2564). เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) โครงการประยุกต์ใช้ Blockchain ยกระดับเศรษฐกิจการค้า. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.tracethai.com/executive_summary_th.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). จำนวนและสัดส่วนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามกลุ่มอายุ (วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ) เพศ ภาค และจังหวัดพ.ศ. 2554 - 2563. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร และกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. (2563). เกษตรฯ พร้อมมาตรการขับเคลื่อน มั่นใจ ช่วยรักษาระดับรายได้ครัวเรือนเกษตรกร. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.oae.go.th/view/1>.

- เสงี่ยม กอนไธสงและคณะ. (2011). ระบบการจัดการเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ของศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์. *KKU Research Journal (Graduate Studies)*, 11(1), 1-10.
- Barragán-Sánchez, R. et al. (2020). Teaching Digital Competence and Eco-Responsible Use of Technologies: Development and Validation of a Scale. *Sustainability*, 12(18), 7721.
- Jhuria, M. et al. (2013). Image processing for smart farming: Detection of disease and fruit grading. In Paper presented at the Image Information Processing IEEE . Second International Conference on Image Information Processing.
- Kerdnoi, T. et al. (2014). The struggle of organic rice in Thailand: a multi-level perspective of barriers and opportunities for up scaling. *Environment and Natural Resources Journal*, 12(1), 95-115.
- Lans, T. et al. (2009). Entrepreneurial learning in a changing agri-food sector : towards a taxonomy of relevant learning activities. In Paper presented at the 19th European Seminar on Extension Education. European Seminar.
- Noireaux, V. & Edzengte, J. (2020). The benefits of the digital supply chain for horizontal resource pooling–the case of the Bio Loire Océan Farmers’ Association. Paper presented at the Supply Chain Forum: An International Journal, 21(3), 196-205.
- Nunnally, J. & Bernstein, I. (1994). *Psychometric theory*. New York: McGraw Hill.
- Orlando, F. et al. (2020). Participatory approach for developing knowledge on organic rice farming: Management strategies and productive performance. Newyork: Agricultural Systems.
- Punchi, L. (2001). Resistance towards the language of globalisation–The case of Sri Lanka. *International review of education*, 47(3), 361-378.
- Razavi, S. H. et al. (2017). A proposed model for organic rice farming in rural areas of Guilan and Mazandaran Provinces. *Journal of Rural Research*, 8(3), 372-387.
- Sakagami, N. et al. (2016). Characteristics of Elemental Composition and Organic Component of Indonesian Rice: Examples of Several Products in Indonesia Including Organic Rice. *Tropical Agriculture and Development*, 60(2), 65-70.

- Setboonsarng, S. et al. (2006). Contract farming and poverty reduction: The case of organic rice contract farming in Thailand. New York: Poverty Strategies in Asia.
- Widjajanto, D. W. (2020). Characteristics of organic rice cultivation of farmer groups at Gajah sub-district, Demak district, Central Java Province, Indonesia. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. Earth and Environmental Science.

การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*

THE SCOPE ANALYSIS OF FINANCIAL LITERACY FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

ขวัญติศรา อภิสกุล

Kwantitsara Apisuksakul

มนตา ตูลย์เมธากา

Manaathar Tulmethakan

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล

Ittipaat Suwathanpornkul

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: kwantitsara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการวิจัยเชิงบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน ด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษา และผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนด้านการวางแผนการเงินส่วนบุคคล จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล จำนวน 5 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ตามแนวคิดของไมล์และฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman) ผลการศึกษา พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1.1) การบริหารจัดการเงิน 1.2) การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม 1.3) การออมและการลงทุน 2) การยืมและเครดิต ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 2.1) หนี้ดีหนี้เสีย รู้ก่อนกู้ยืม 2.2) เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้ 2.3) ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้ 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 3.1) ธุรกรรมทางการเงิน และ 3.2) บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 4.1) บริหารความเสี่ยงด้วยประกัน 4.2) ภัยทางการเงิน และ

* Received 11 October 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 6 February 2022

5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 5.1) ภาษีคือหน้าที่ 5.2) เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล จากผลการศึกษาค้นคว้า ก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดและเนื้อหาของขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน และสามารถนำขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้ทางการเงินที่สูงขึ้นได้

คำสำคัญ: ความรู้ทางการเงิน, การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหา, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The objectives of this research article were to analyze the scope of financial literacy for high school students by using descriptive research with collecting qualitative data from five experts in the fields of economics and finance, economic education, and personal financial planning. The interview was performed by using the interview form with examined by five measurement experts and the collected data was analyzed by using Miles and Huberman content analysis method. The results of this study showed that the scope of financial literacy for high school students consists of 5 main topics and 12 sub-main topics as follows: 1) financial planning: 1.1) financial management, 1.2) proper and essential consumption, 1.3) saving and investment; 2) borrowing and credit: 2.1) knowing the debts, 2.2) credit and impact of overdue payment, 2.3) credit card usage; 3) transactions and financial products: 3.1) financial transactions, 3.2) achievement of financial goal by financial products; 4) risk and prevention: 4.1) risk management by insurance, 4.2) financial disaster and 5) tax is a duty: 5.1) Economics for Everyday Life, 5.2) economics and personal finance. Based on the results of the study, the scope of the financial literacy can be used to develop and promote high school students to have a higher level of financial literacy.

Keywords: Financial Literacy, Scope Analysis, High School Students

บทนำ

ท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเปราะบางด้านการเงินของภาคครัวเรือนและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนผ่านของมิติต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับ

หลายภาคส่วน รวมถึงภาคการเงินที่ได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นวัตกรรมทางการเงิน (Financial Innovation) ที่ปรับโฉมหน้าการทำธุรกรรมทางการเงิน ไปจากเดิม ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การรับฝากถอนเงิน และการกู้ยืมเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึง การลงทุน และการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ภายใต้การผลักดันของภาครัฐผ่านโครงการ National e-Payment เพื่อให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งช่วยให้ลดต้นทุนจากการบริหารจัดการเงินสดของประเทศ ถึงแม้ว่านวัตกรรมทางการเงิน จะช่วยตอบสนองให้การใช้งานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว และลดต้นทุน ธุรกรรมที่ถูกกลบ แต่ในขณะเดียวกันการใช้นวัตกรรมทางการเงินก็มีข้อจำกัดที่ต้องนำข้อมูล ส่วนบุคคลมาผนวกเข้ากับเทคโนโลยี จึงเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดภัยทางการเงิน ดังนั้นจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องเตรียมบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน ตระหนักถึงความเสี่ยง ทางการเงินที่มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้สามารถใช้งานนวัตกรรมทางการเงินได้ อย่างปลอดภัย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559); (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้าน เศรษฐกิจ, 2559) ด้วยกระแสตื่นตัวเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินจากทั่วทุกมุมโลก รวมถึง ประเทศไทยที่ภาครัฐได้กำหนดคำที่กล่าวถึงความรู้ที่ช่วยให้ปัจเจกสามารถบริหารจัดการเงิน ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือคำว่า “Financial Literacy” ที่มีคำในภาษาไทยที่ใช้ เรียกแทนคำดังกล่าวอย่างหลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันทางการเงิน ตลอดจนนักวิชาการทั้งหลาย อาทิ ความรู้ทางการเงิน ความรอบรู้ทางการเงิน ความฉลาดทาง การเงิน ทักษะทางการเงิน เพื่อให้คำในภาษาไทยที่เรียกแทนคำว่า “Financial Literacy” ครอบคลุมนิยามความหมาย และสอดคล้องกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ผ่านกระบวนการเรียนรู้และ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในชีวิตจริง โดยอาศัยแรงจูงใจ เพื่อให้บุคคลบรรลุเป้าหมายและพัฒนาความรู้และศักยภาพของ ตนเองได้ ดังนั้นคำว่า “ความรอบรู้ทางการเงิน” จึงเป็นคำที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาใช้ เรียกแทนคำว่า “Financial Literacy” (UNESCO, 2005); (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556)

ความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และทักษะ (Skill) เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือ สถานการณ์ทางการเงิน ดังนั้นความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) จึงเป็นเครื่องมือ สำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจทางการเงินส่วนบุคคล ผลลัพธ์ทางการเงินและ บริการทางการเงินต่าง ๆ มีทัศนคติเชิงบวกในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้และฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นทักษะในการบริหาร จัดการเงิน อันนำไปสู่ความมีวินัยทางการเงินและความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนสามารถดูแล ระวังหรือป้องกันตนเองให้ปลอดภัยทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ (OECD, 2017); (รัฐบาล ไทย, 2564) ในส่วนของภาคการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการเงิน

ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยสาระสำคัญของเนื้อหา มิได้มุ่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ทางการเงิน รวมถึงความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางภัยทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทวีความซับซ้อนมากขึ้น ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการเงินในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถนำ ความรู้เรื่องการเงินที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (Real World) ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ส่งผลให้ภาครัฐเห็นความสำคัญและ ได้กำหนดให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้มีการ ขยายผลการเรียนการสอนความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ลงไปในระดับที่อายุน้อยลง โดยกำหนดให้บรรจุเรื่องความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นหลักสูตร วิชาบังคับในระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาให้บุคคลมีทักษะทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยวัยเรียนให้มีความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ วัยทำงาน สามารถบริหารจัดการเงินของตนเองและครอบครัว รู้จักการออมและการวางแผน ทางการเงิน (รัฐบาลไทย, 2564) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาขอบเขตเนื้อหา ความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำเนื้อหาและ รายละเอียดของความรู้ทางการเงินที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับความรู้ทางการเงินที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา ความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจน สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือผู้สอนด้านเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานด้านเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน อย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ทางการเงินในเยาวชน
2. เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือผู้สอนการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

3. สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน

4. มีความยินดีให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ คือ ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดชั่วคราว (Tentative Conceptual Framework) ซึ่งได้จากการสรุปและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนและบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล 2) การออมและการลงทุน 3) การยืมและเครดิต 4) การประกันภัยและผลิตภัณฑ์ประกันภัย 5) สิทธิและหน้าที่และภัยทางการเงิน และ 6) สถานการณ์และบทบาททางการเงิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตรวจสอบคุณภาพโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมปริญญาโทพิจารณาถึงความเหมาะสมในเบื้องต้น จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล จำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมของคำถาม และภาษาที่ใช้ รายละเอียดและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดโครงสร้างหรือประเด็นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมีข้อคำถามครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์การศึกษาได้

2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินทั้ง 6 หัวข้อ และองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านเจตคติ (Attitude) และด้านทักษะ (Skill) ของความรู้ทางการเงิน

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลจำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหา รวมถึงภาษาที่ใช้ จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขรายละเอียดของข้อคำถามให้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ดียิ่งขึ้นโดยระบุประเด็นหลักของความรู้ทางการเงินทั้ง 6 หัวข้อ เข้าไปในคำถาม รวมถึงการใช้คำหรือข้อความที่ช่วยให้ได้ประเด็น ขอบเขต และรายละเอียดที่สะท้อนถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมของความรู้ทางการเงิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพถึงขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน โดยแนะนำตัวชี้แจงรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ พร้อมนัดหมายวันที่จะมาสัมภาษณ์ โดยมีกำหนดการในการเก็บข้อมูลในช่วง 15 มิถุนายน 2563 - 31 กรกฎาคม 2563

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน จำนวน 5 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของไมล์และฮูเบอร์แมน (Miles, M. B. & Huberman, A. M., 1994) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organization) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลที่ได้จัดระเบียบไว้ข้างต้นและเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาหรือการบรรยาย

3. การหาข้อสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ผู้วิจัยหาข้อสรุปและตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงินทั้ง 5 คน จากนั้นสร้างเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังนี้

1. การวางแผนทางการเงิน

การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1.1) การบริหารจัดการเงิน 1.2) การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม 1.3) การออมและการลงทุน

1.1 การบริหารจัดการเงิน

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการหารายได้จากการทำงานที่สุจริตและการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่า รายรับ-รายจ่าย สามารถบริหารจัดการเงินหรืองบประมาณของตนเองได้ด้วยการทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักรู้และติดตามการใช้จ่ายของตนเอง สามารถวางแผนทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายบางประการที่นักเรียนตั้งไว้ ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว รวมถึงการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในอนาคต โดยคำนึงถึงช่วงอายุ รายได้ และระยะเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อเป้าหมายทางการเงิน ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...เด็ก ม.ปลาย ควรจะรู้ก็จะเป็นในมุมของการหาเงิน ใช้ 4 รู้ คือ รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ รู้ขยายดอกผล เขาต้องรู้เรื่องรายได้ รายจ่าย ต้องเข้าใจว่าการจดยรับรายจ่ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ออกก่อนใช้ จดยรับรายจ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

1.2 การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความตระหนักและสามารถจำแนกได้ว่าการใช้นั้น เป็นการใช้จ่ายเพื่อความต้องการ (Wants) หรือเป็นการใช้จ่ายที่เป็นความจำเป็น (Needs) ไม่ประมาทในการใช้จ่ายกับสิ่งที่ไม่จำเป็น ก่อนที่จะใช้จ่ายสิ่งใด ๆ ควรพิจารณาและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจซื้อ เพื่อให้การใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นไปเพื่อประโยชน์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนให้มากที่สุด ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...เรื่องของการบริโภค คือ รู้ว่าการบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับวัยของตนเองควรจะเป็นอย่างไร...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3, 2563)

1.3 การออมและการลงทุน

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องรู้จักการเก็บออมเมื่อมีเงินเหลือจากการใช้จ่าย เพื่อนำเงินไว้ใช้ในยามจำเป็นหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด (Precautionary Saving) ขึ้น สามารถบริหารจัดการและจัดสรรเงินออมให้งอกเงยผ่านการลงทุนรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝากเงิน การลงทุนกับสถาบันทางการเงิน เช่น กองทุนรวม หุ้น เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ย และดอกเบี้ยทบต้น ที่สามารถคำนวณได้จาก เงินต้น คูณด้วยอัตราดอกเบี้ยและระยะเวลา (ปี) ตระหนักถึงผลตอบแทนกับความเสี่ยง (High Risk

High Return) รวมถึงอัตราเงินเฟ้อ (Inflation) ที่ส่งผลต่อมูลค่าของเงินในอนาคต นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการลงทุนที่นักเรียนอยู่ในฐานะของผู้ลงทุนเอง หรือลงทุนด้วยการเพิ่มพูนความรู้ รวมถึงความแตกต่างระหว่างเงินที่แท้จริง (Real Money) กับเงินดิจิทัล (Digital Money) ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...ประเด็นที่ควรเน้นให้เขาเข้าใจว่าการลงทุนจะแตกต่างจากการพนัน การลงทุนใช้หลักการเปรียบเทียบว่า ดอกเบี้ยได้เท่าไร ทรสารหนี้ได้เท่าไร หุ้นได้เท่าไร ทำธุรกิจเองได้เท่าไร เพราะอะไรจึงได้ไม่เท่ากัน ซึ่งเราก็จะสอนเรื่องผลตอบแทนและความความเสี่ยง เด็กส่วนใหญ่เองก็มีปัญชือออมทรัพย์ แต่เด็กส่วนใหญ่จะรู้จักปัญชือทรัมนนี้มากกว่าปัญชือออมทรัพย์ ดังนั้นเด็กต้องรู้ถึงความแตกต่างระหว่าง Real Money กับ Digital Money...”
(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5, 2563)

2. การยืมและเครดิต

การยืมและเครดิต ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ๆ คือ 2.1 หนี้ดีหนี้เสียรู้ก่อนกู้ยืม 2.2 เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้ 2.3 ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้

2.1 หนี้ดีหนี้เสียรู้ก่อนกู้ยืม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ ความเข้าใจว่าการกู้ยืมจะกระทำระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้ ผู้ให้กู้จะพิจารณาปล่อยเงินกู้โดยพิจารณาจากความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งวงเงินกู้จะต้องเหมาะสมกับรายได้และสินทรัพย์ผู้กู้ ส่วนผู้กู้จะต้องตระหนักว่าการกู้ยืมนั้น เป็นการนำเงินในอนาคตมาใช้จ่าย ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน โดยผู้กู้จะต้องชำระเงินต้นพร้อมทั้งแบกรับดอกเบี้ย ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อเลือกแหล่งเงินกู้ที่อัตราดอกเบี้ย ที่ตนเองยอมรับได้ อย่างไรก็ตามนักเรียนควรตระหนักก่อนกู้ยืมว่าเงินที่กู้ยืมหรือหนีนั้นเป็นหนี้ดี ก่อให้เกิดประโยชน์และความจำเป็นกับตนเอง ต้นหรือหนี้เสียที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง

“...ต้องสอนให้เขารู้หนี้ดี หนี้เสีย เป็นหนี้ได้แต่ต้องใช้หนี้ ดอกเบี้ยต้องคิดเป็น ไม่ควรเหนียวหนี้ ซึ่งก็จะเป็นพื้นฐานโดยทั่วไป แล้วหนี้ที่ไม่ได้เช่นอะไรบ้าง หนี้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หนี้อุปโภคบริโภค เขาต้องแยกได้ว่าสิ่งไหนเรียกหนี้ดี สิ่งไหนเรียกหนี้ไม่ดีเราจะต้องรู้ก่อนว่าจำเป็นใช้ไหมที่เราจะเป็นหนี้ ถ้าเป็นหนี้ดีก็เบ็นได้ แต่ถ้าเป็นหนี้ไม่ดีก็ไม่ควรส่งเสริมให้เป็น...”
(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4, 2563)

2.2 เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้

เมื่อผู้กู้ได้รับการอนุมัติวงเงินกู้แล้วจะต้องมีหน้าที่ในการชำระหนี้ให้ตรงเวลา เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือเรื่องการเงินหรือเครดิตของตนเอง และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ตรงเวลา เพื่อไม่ให้ตนเองตกอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ บุคคลจะต้องคำนึงถึงความพอประมาณในการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับของตนเอง โดยยอดชำระหนี้ไม่ควรเกินร้อยละ 40-50 ของรายได้

“...เครดิตจะเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ คนที่มีเครดิต คือคนที่ได้รับความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน คนที่มีเครดิตดีจะสามารถกู้ยืมได้ง่าย ควรต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่กู้ยืมล้นพ้นตัว สามารถผ่อนได้ ตามหลักแล้วจะกู้ยืมเงินไม่เกิน 50 เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน แต่กู้เกิน 70 เปอร์เซ็นต์ 80 เปอร์เซ็นต์ จึงไม่มีความสามารถในการจ่ายชำระคืนได้ เป็นการบริหารการเงินที่ไม่ดี ใช้เงินเกินตัว ทำให้เสียเครดิตไปด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

2.3 ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้

นอกจากนี้ยังมีลักษณะเงินกู้ประเภทบัตรเครดิต ที่ผู้ถือบัตรสามารถใช้จ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการนำเงินสดออกมาใช้จ่ายก่อนแล้วจึงชำระภายหลังตามระยะเวลา จำนวนเงิน และดอกเบี้ยที่เรียกเก็บ ซึ่งนักเรียนควรจะต้องทราบเงื่อนไขและความแตกต่างของบัตรแต่ละประเภท (บัตรเอทีเอ็ม บัตรกดเงินสด บัตรเครดิต)

“...เรื่องบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด บัตรเอทีเอ็ม ให้รู้ที่มาที่ไปว่าอาจจะกดเงินออกมาได้เหมือนกัน แต่แตกต่างกันด้านไหน...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5, 2563)

3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

สถาบันทางการเงินหรือธนาคารเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการให้บริการทางการเงินต่าง ๆ การออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย รวมถึงการให้ข้อมูลทางการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ความเข้าใจถึงการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงินใน 2 ประเด็นย่อย ดังนี้ 3.1) ธุรกรรมทางการเงิน และ 3.2) บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

3.1 ธุรกรรมทางการเงิน

หน่วยงานที่ช่วยในการบริหารจัดการให้บุคคลสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวก โดยมีบทบาทและหน้าที่ในการให้บริการทางการเงินในฐานะสถาบันทาง

การเงิน มีทั้งสถาบันการเงินที่ไม่ประกอบกิจการธนาคาร และสถาบันทางการเงินที่ประกอบกิจการธนาคาร โดยธนาคารในประเทศไทยสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ธนาคารรัฐบาล 2) ธนาคารเอกชน และ 3) ธนาคารที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ การบริการของธนาคาร มีทั้งการรับฝากเงิน การให้กู้ยืม และเป็นตัวกลางที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการ ในการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบของตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...สถาบันการเงิน แบ่งเป็น ธนาคารและไม่ใช่ธนาคาร เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ โรงรับจำนำ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เครดิตยูเนียน สถาบันการเงินจะผลิตออกมาให้กับ เช่น รับฝากเงิน ตราสารทางการเงิน ซึ่งมีตราสารหลายแบบ เมื่อไปซื้อเช็ค หรือตราพท์ หรือ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน ก็เป็นตราสารทางการเงิน เด็ก ๆ ก็ควรรู้ ซึ่งผลิตออกมา เพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน นักเรียนก็สามารถรู้ได้ว่า ไม่ได้ยากอะไร และต้องสอนให้เด็กรู้ว่าธนาคารมีทั้งของรัฐบาลและเอกชน นักเรียนก็สามารถรู้ได้ จัดประเภทได้...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

3.2 บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้โดยใช้เวลาน้อยลง คือ การสร้างผลตอบแทนด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งมีรูปแบบและการดำเนินการที่แตกต่างกัน ผลิตภัณฑ์ทางการเงินจะช่วยสร้างผลตอบแทนที่อยู่ในรูปของดอกเบี้ยหรือเงินปันผล รวมถึงระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้ปกครองอาจจะต้องมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สถาบันทางการเงินจะผลิตออกมา ซึ่งแต่ละผลิตภัณฑ์ ความเสี่ยงแตกต่างออกไป ซึ่งต้องสอนให้เด็กรู้ว่า นอกจากจะเก็บออมแล้วก็ต้องนำมาลงทุนทางการเงินด้วย ที่ได้รับคือ เงินปันผล ซึ่งจะแปรผันไปตามผลประกอบการหรือกำไร ตัวอย่างเหล่านี้ก็เรียกเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินหรือตราสารทางการเงิน ซึ่งผลิตออกมาเพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

4. ความเสี่ยงและการป้องกัน

ความเสี่ยงและการป้องกัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 4.1) บริหารความเสี่ยง ด้วยประกัน 4.2) ภัยทางการเงิน

4.1 บริหารความเสี่ยงด้วยประกัน

ปัจจุบันการประกันภัยเป็นวิธีหนึ่งที่บุคคลใช้ในการบริหารความเสี่ยงเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน การทำประกันภัยจะมีรูปแบบ เงื่อนไข ข้อตกลงที่ครอบคลุมสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองแตกต่าง เมื่อผู้ทำประกันชำระเบี้ยครบตามสัญญา ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดทั้งอุบัติเหตุ การเจ็บป่วย เป็นต้น ผู้ทำประกันจะต้องทราบถึงสิทธิประโยชน์และความคุ้มครอง ตลอดจนการปฏิบัติตนในการขอรับสิทธิ์และผลประโยชน์ตามที่ระบุ

“...การประกันภัยเป็นเรื่องที่เด็กควรจะทราบ เพราะเป็นเรื่องของความเสี่ยง ในกรณีที่เรามีความเสี่ยงการประกันทั้งอุบัติเหตุ สุขภาพ ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกหน่อย แต่เป็นการใช้จ่ายเพื่อบริหารความเสี่ยง...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

4.2 ภัยทางการเงิน

ความเสี่ยงที่บุคคลต้องเผชิญมากขึ้นในปัจจุบัน คือ ภัยทางการเงินที่มีทั้งรูปแบบของเงินสดและรูปแบบออนไลน์ สามารถดูแลและป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ อย่างไรก็ตาม เมื่อนักเรียนตกเป็นผู้ประสบภัยทางการเงินแล้ว ต้องทราบถึงสิทธิพื้นฐานที่ตนเองพึงได้รับ แสวงหาข้อมูลตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

“...เขาต้องเท่าทันเรื่องการเงินทั้งหลาย เทคโนโลยีเรื่องการเงินทั้งหลาย ก็เป็นการรู้เพื่อป้องกันตนเอง อาจจะมีการหลอกให้โอนเงิน ดัดเกม ดัดพนันบอลออนไลน์ แชร่ลูกโซ่แบบออนไลน์ ก็เป็นภัยสังคม ภัยทางการเงิน เพราะฉะนั้นเด็กต้องรู้เรื่องนี้...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4, 2563)

5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 5.1) ภาษีคือหน้าที่ 5.2) เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล

5.1 ภาษีคือหน้าที่

นักเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของเงิน ที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่าง ๆ และยังก่อให้เกิดการสร้างงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงช่วยพัฒนาประเทศ ซึ่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ คือ รายได้จากภาษี ที่มีทั้งภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีรายได้จากการทำงานจะต้อง

ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการเสียภาษี ตลอดจนการมีภาวะความรับผิดชอบ (Accountability) ในการใช้สาธารณูปโภคส่วนรวม ต่อด้านการคอร์รัปชัน

“...เราเข้าใจว่าเงินแผ่นดินตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ เราคิดแบบไม่ระมัดระวังกับการใช้งบประมาณแผ่นดิน ทำให้เกิดการคอร์รัปชันเงินแผ่นดิน ก็คือภาษีของประชาชน ทำให้เกิดอัตราภาษีที่สูงขึ้น...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

5.2 เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล

ประเทศมีรายได้ที่สำคัญจากการส่งออก ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวกำหนดค่าเงินในสกุลบาท ที่เป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงมีหน่วยงานที่กำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงินต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจสามารถขับเคลื่อนได้อย่างสมดุล หากการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจขาดความสมดุล เกิดภาวะเงินฝืด (Deflation) และภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) ก็จะส่งผลกระทบต่อการใช้สอย การอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน

“...ส่วนในระดับมหภาคจะเป็นเรื่องเกินตัวไป แต่ส่วนตัวคิดว่าการต้องมีเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน เช่น นโยบายลดดอกเบี้ย จะส่งผลกระทบกับตัวเขาอย่างไร แต่คงไม่ต้องรู้ว่ารัฐบาลควรต้องทำอะไร แต่เขาควรจะรู้ว่าสิ่งที่รัฐบาลทำอะไรจะส่งผลกระทบอย่างไรกับตัวเขาบ้าง น่าจะเป็นความรู้ทางการเงินที่ได้ก็ ม.ปลาย ควรจะต้องรู้ไว้ แต่ถ้าเป็นระดับมหาวิทยาลัยก็ควรต้องรู้ แต่ถ้าเป็นระดับมัธยมก็ควรจะให้เขาเรียนรู้ว่านโยบายจะกระทบกับตัวเขาอย่างไรบ้างก็เพียงพอ...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน สามารถสรุปขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ทั้งหมด 5 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหัวข้อลดลงจากการสรุปและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิม 6 หัวข้อ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อหาและรายละเอียดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์

ข้อค้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์
1. การวางแผนและการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล การจัดทำงบประมาณ การจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย การวางแผนในระยะยาว การออม เครดิตและสินเชื่อ ทักษะของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ การบริจาคให้กับการกุศล	1. การวางแผนทางการเงิน ที่มาของรายได้ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและรายได้ การวางแผนและการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ความแตกต่างระหว่าง Needs และ Wants การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม การออม การลงทุน ผลตอบแทนและระดับความเสี่ยง อัตราเงินเฟ้อ มูลค่าของเงินในอนาคต
2. การออมและการลงทุน วัตถุประสงค์ของการออม เป้าหมายทางการเงิน การวางแผนเกษียณ เงินฝาก อัตราดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น ผลกระทบการลงทุนวิธีการซื้อขายเงินลงทุน ผลตอบแทนและระดับ ความเสี่ยง ภาษีกับการออม อัตราเงินเฟ้อ การจัดการมรดก สถาบันการเงินที่จัดการการลงทุน หน่วยงานที่ควบคุมผู้ลงทุนและตลาดเงิน	ปรับลดหัวข้อการออมและการลงทุนโดยนำเนื้อหา รวมกับหัวข้อการวางแผนทางการเงิน
3. การยืมและเครดิต การมีเครดิตที่ดี การรายงานข้อมูลเครดิต สิทธิในการเปิดเผยข้อมูลในการรายงานข้อมูลเครดิต การกู้ยืมเชื่อร่วม การกู้ยืม/การใช้เครดิต/การจำนอง การรักษาเครดิต ประเภทของสินเชื่อ การขอสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การคำนวณดอกเบี้ยความสามารถในการชำระหนี้เครดิตและเดบิต บัตรเครดิต บัตรเดบิต การล้มละลาย เครดิตบูโร สิทธิของผู้กู้ กฎหมายคุ้มครองผู้กู้ การแก้ไขปัญหาหนี้สินด้วยตนเอง หน่วยงานที่ให้คำปรึกษา	2. การยืมและเครดิต การกู้ยืม ความสามารถในการชำระหนี้ หนี้ดี - หนี้เสีย การรักษาเครดิต การชำระหนี้ ดอกเบี้ยเงินกู้ การคำนวณดอกเบี้ย การใช้เครื่องมือทางการเงิน การล้มละลาย บัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม บัตรกดเงินสด ความพอประมาณ
4. การประกันภัยและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน การกำหนดอัตราประกันภัยรถยนต์ เหตุผลในการเลือกซื้อประกันภัย ลักษณะของการประกันสุขภาพ ประกันแก้ปัญหาความขัดแย้งการประกันภัยสำหรับเจ้าของบ้าน ลักษณะการประกันแบบชั่วคราว ความเสี่ยง	3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สถาบันทางการเงินในประเทศไทย บริการต่าง ๆ ของธนาคาร ตราสารทางการเงิน (เช็ค ตราฟัฟ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน) ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (พันธบัตร กองทุนรวม หุ้น ตราสารอนุพันธ์ วอแรนท์)
5. สิทธิหน้าที่และภัยทางการเงิน กฎระเบียบและการคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษาข้อมูลและคำแนะนำ สิทธิและความรับผิดชอบ	4. ความเสี่ยงและการป้องกัน ภัยทางการเงิน (เงินสดและออนไลน์) การป้องกันตนเองจากภัยทางการเงิน สิทธิพื้นฐาน การ

ข้อค้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์
การหลอกลวงและการฉ้อโกง วิธีการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล สัญญาที่เกี่ยวกับการประกันภัยต่าง ๆ	ประกันภัยและผลิตภัณฑ์ประกันภัย หน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเกิดภัยทางการเงิน
6. สถานการณ์และบทบาททางการเงิน กฎระเบียบและการคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษาข้อมูลและคำแนะนำ สิทธิและความรับผิดชอบ ผู้ให้บริการทางการเงิน การหลอกลวงและการฉ้อโกง ภาษีและการใช้จ่าย สาธารณะ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ	5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เงิน ภาวะเงินฝืด - เงินเฟ้อ ภาษี ภาวะความรับผิดชอบ (Accountability) อัตราแลกเปลี่ยน นโยบายดอกเบี้ย หน่วยงานที่มีบทบาทในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงิน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวางแผนทางการเงิน

จากการศึกษาในหัวข้อการวางแผนทางการเงิน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ การจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อติดตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามงบประมาณที่กำหนด รวมถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผนในระยะยาว รู้และตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงิน อาทิ อายุ รายได้ และสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น จำแนกความแตกต่างระหว่างความต้องการและความจำเป็น ลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่าย การสร้างความมั่นคงด้วยการออมปัจจัยด้านดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อที่ส่งผลกระทบต่อ การออม และยังสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กล่าวถึงการวางแผนทางการเงินว่า เป็นการประเมินฐานะทางการเงิน ด้วยการจัดทำแผนการเงิน การบันทึกรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายทางการเงินที่เป็นไปได้ และการออมประเภทต่าง ๆ

2. การยืมและเครดิต

จากการศึกษาในหัวข้อการยืมและเครดิต พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานสมาคมอเมริกันไลบรารี (American Library Association's Reference & User Services Association, 2014) ที่กล่าวถึง การยืมว่าเป็นการใช้เครดิตของผู้กู้ และด้วยแหล่งและเงื่อนไขในการกู้มีอยู่อย่างหลากหลาย ผู้กู้จะต้องรู้จักวิธีการและการประเมินเพื่อเลือกแหล่งเงินกู้ที่เหมาะสมกับรายได้และสินทรัพย์ สามารถชำระหนี้คืนได้ตามกำหนด เข้าใจถึงผลกระทบของ

การไม่ชำระหนี้ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืม และยังสอดคล้องกับ จัมพ์สตาร์ท (JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy, 2017) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์การควบคุม และจัดการเครดิตและหนี้ การวิเคราะห์เครดิตประเภทต่าง ๆ การรายงานข้อมูลเครดิตของผู้กู้ ตลอดจนสิทธิและกฎหมายที่สำคัญสำหรับผู้กู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กล่าวถึงการยืมในหัวข้อสินเชื่อว่า ก่อนที่จะ สร้างหนี้จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและความสามารถในการชำระหนี้ ประเมินเลือกสินเชื่อ ที่ตรงกับความต้องการได้ วิธีการป้องกันและจัดการปัญหาหนี้ การรายงานเครดิตบูโร รวมถึง หน่วยงานที่ให้คำปรึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้

3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

จากการศึกษาในหัวข้อการยืมและเครดิต พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การเพื่อ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อการเงินและ ธุรกรรมทางการเงิน (Money and Transaction) ว่าเงินมีหลากหลายรูปแบบ สามารถเก็บเงิน สดได้หลายวิธีหรือผ่านสถาบันทางการเงินด้วยการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งแบบมีและไม่มี ค่าธรรมเนียม รวมถึงเอกสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ

4. ความเสี่ยงและการป้องกัน

จากการศึกษาในหัวข้อความเสี่ยงและการป้องกัน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อความ เสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and Reward) ว่าเป็นความปลอดภัยทางการเงิน รวมถึงผลิตภัณฑ์ ประกันภัยที่ช่วยในการบริหารความเสี่ยงและคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ พึงประสงค์ และยังสอดคล้องกับคณะทำงานสมาคมอเมริกันไลบรารี (American Library Association's Reference & User Services Association, 2014) ที่กล่าวถึงการป้องกัน ความเสี่ยง (Protecting Against Risk) ด้วยการป้องกันตนเองจากการโจรกรรมและการฉ้อโกง รูปแบบต่าง ๆ การจัดการข้อมูลส่วนบุคคล การบริหารความเสี่ยง การป้องกันตนเองจากความ เสี่ยงด้วยผลิตภัณฑ์ประกันภัยประเภทต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดของความเสี่ยงและการ ประกันภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จัมพ์สตาร์ท (JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy, 2017) ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงและการประกันภัย (Risk Management and Insurance) ว่าเป็นการระบุประเภทและการบริหารจัดการ ความเสี่ยงขั้นพื้นฐาน การประกันภัยและความคุ้มครอง ตลอดจนสิทธิของผู้ทำประกันพึงได้รับ

5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาในหัวข้อเศรษฐศาสตร์ใกล้ตัว พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อรูปแบบและ บทบาททางการเงิน (Financial Landscape) ว่าบุคคลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่มี

บทบาทในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงินของประเทศ การเสียภาษีเพื่อ
การใช้จ่ายสาธารณะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วย
5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและ
ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
จากผลการศึกษา พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินมีเนื้อหาและรายละเอียด
เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย การออมและการสร้างความมั่งคั่งด้วยการ
ลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน หนี้และการชำระหนี้ ดอกเบี้ยเงินกู้ บัตรอิเล็กทรอนิกส์
ประเภทต่าง ๆ การบริการ ธุรสารทางการเงินและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของสถาบันทางการเงิน
ภัยทางการเงิน และการบริหารความเสี่ยง รวมถึงปัจจัยทางการเงินต่าง ๆ ในระดับมหภาคที่มี
ผลต่อการเงินส่วนบุคคล ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมให้
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้ทางการเงิน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้
ความเข้าใจครอบคลุมรายละเอียดและเนื้อหาทั้งในเรื่องของการวางแผนทางการเงิน การยืม
และเครดิต การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ความเสี่ยงและการป้องกัน และ
เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปใช้ใน
การศึกษาวิจัยต่อยอดในการส่งเสริมความรู้ทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเงินที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน มีเจตคติที่ดี ตลอดจนมี
ทักษะในการบริหารจัดการเงิน หรืออาจนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อให้
นักเรียนมีระดับความรู้ทางการเงินสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ. (2559). การปฏิรูประบบการให้ความรู้
พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2561 จาก
https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrsa2558/d100359-01
ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556.
เรียกใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/2013%20ThaiFLSurvey.pdf>

- _____. (2559). BOT พระสยาม Magazine The Future of Payments. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2562 จาก https://www.bot.or.th/Thai/phrasiam/Documents/Phrasiam_2_2559/Phrasiam_2_2559.pdf
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1. (15 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2. (21 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3. (8 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4. (10 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5. (26 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- รัฐบาลไทย. (2564). สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/38803>
- American Library Association's Reference & User Services Association. (2014). Financial Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service. Retrieved February 3, 2021, from <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines>
- JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy. (2017). National Standards in K-12 Personal Finance Education. (4rd ed.). Washington, DC: JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- OECD. (2017). PISA 2015 Results (Volume IV): Students' Financial Literacy. Paris: PISA, OECD Publishing.
- UNESCO. (2005). Education for All Global Monitoring Report. Paris: the United Nations Educational, Scientific and Culture Organization.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีก*

CAUSAL FACTORS OF THE DRUG AND MEDICAL SUPPLIES PHYSICAL DISTRIBUTION AFFECTING RETAILERS PERFORMANCE

วารางคณา จิตรภณท์

Varangkana Chitraphan

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: var_jang2@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ วิจัยผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ แยกตามประเภทร้านค้าปลีก ที่จดทะเบียน โดยเก็บข้อมูลจากผู้จัดการหรือตัวแทนที่รับผิดชอบร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ จำนวนตัวอย่าง 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage - Sampling) เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เท่ากับ 0.86 จากผลลัพธ์แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า 1) ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ 2) กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ 3) ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ และ 4) กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและ

* Received 25 June 2021; Revised 6 February 2022; Accepted 15 February 2022

เวชภัณฑ์ การศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปโดยจำแนกประเภทร้านค้าปลีกตามขนาดของธุรกิจเพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบ และหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

คำสำคัญ: ช่องทางการจัดจำหน่าย, ยาและเวชภัณฑ์, กลยุทธ์การตลาด, โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the influence of the causal factors of drug and medical supplies physical distribution affecting the drug and medical retailers performance, and 2) examine the coherence of the causal factor model of drug and medical supplies physical distribution affecting the drug and medical supplies retailers performance. Mixed - Method The population used in this research was drug and medical supplies, retailers. Classified by type of retail stores registered, collecting information from managers or representatives responsible for drug and medical supplies retailers. The populations for this study were 400 people. The samples used in the research were using a multistage sampling method. Data were collected from June - August 2018. Testing the conformity of the hypothetical model with the empirical data revealed that the model was consistent with the empirical data. This was determined by the statistical values used to check the consistency between the model and the empirical data. At 0.86, The results show that the main hypothesis that the developed model harmonizes with the empirical data consistent with the analysis results. The results of the analysis of the structural equation model analysis based on the hypothesis were shown that 1) drug and medical supplies distribution system had a positive direct influence on the drug and medical supplies physical distribution/drug and medical supplies retailers performance, 2) drug and medical supplies partner group had a positive direct influence on the drug and medical supplies physical distribution/drug and medical supplies retailers performance, 3) marketing strategy had a positive direct influence on the drug and medical supplies retailers performance, and 4) drug and medical supplies physical distribution had a positive direct influence on the drug and medical supplies retailers performance. This study can be further leveraged by categorizing retailers by business size for comparison purposes and find best practices.

Keywords: Distribution Channels, Drug and Medical Supplies, Marketing Strategy, Logistics and Supply Chain

บทนำ

การค้าปลีก ออนไลน์นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้สำหรับการติดต่อทางธุรกิจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งเป็นการค้าส่งที่ไม่มีหน้าร้าน การค้าขายสินค้าหรือการบริการแก่ผู้บริโภคคนสุดท้ายโดยผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เพื่อแสวงหากำไรความต้องการของสินค้านั้นสร้างผ่านการพัฒนาการตลาด และ การส่งเสริมการขาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผ่านทางห่วงโซ่อุปทาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2560); (ธีรพันธ์ โล่ทองคำ, 2544)

การศึกษา สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านการกระจายสินค้า จากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ การจัดจำหน่ายอาจต้องการความรวดเร็วตัดช่องทางการจำหน่ายบางช่วงให้เหลือสั้นที่สุด เพื่อให้สินค้าสู่การบริโภคเร็วที่สุด เช่น กรณีการระบายสต็อกสินค้าจากโรงงานสู่ผู้บริโภคโดยตรง นอกจากนี้ ผู้ค้าส่งจำหน่ายสินค้าให้ผู้ค้าปลีกที่ไปสั่งซื้อสินค้าเข้าร้าน มียอดการสั่งซื้อมีจำนวนไม่มากนัก การกระจายสินค้าจากคนกลางในประเทศที่เป็นประตูกำแพงการค้าโดยผู้ค้าส่งต่าง ๆ น่าจะมีโอกาสทางด้านการค้า และเป็นอุปสรรคในการกระจายสินค้าตามช่องทางการจัดจำหน่ายด้วย อีกประการหนึ่ง การตัดสินใจเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลกระทบต่อการตัดสินใจส่วนประสมการตลาดอื่น ๆ เช่น การกำหนดลักษณะสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การกำหนดราคาที่เหมาะสมกับวิธีการจัดจำหน่าย การเลือกโปรแกรมการส่งเสริมการตลาดการตัดสินใจเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย (ปณิศา ลัญจนาพันธ์, 2548); (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

จึงเป็นปัญหาท้าทายนักการตลาด ให้ต้องปรับยุทธวิธีการจัดจำหน่ายให้สอดคล้องกับความก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงไปของคนกลางประเภทต่าง ๆ เทคโนโลยีและระบบข่าวสารข้อมูลที่ถูกนำมาใช้กับการจัดการการจัดจำหน่าย พฤติกรรมผู้บริโภคที่เน้นความรวดเร็วในทางกลับกัน ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาดนั้น ที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการทั่วไปอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) คือ 1) ไม่มีการจัดทำแผนการตลาดและการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ 2) ติดตามสภาพตลาดปัจจุบันไม่ทัน เนื่องจากเกิดแนวโน้มใหม่ ๆ ตลอดเวลา, ขาดการเก็บข้อมูลหรือวิจัยตลาด, วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์เปลี่ยนแปลงไป, ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยน, กลุ่มลูกค้าหรือพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเปลี่ยน 3) ขาดการวิเคราะห์คู่แข่ง และการวิเคราะห์อุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก 4) ไม่สามารถทำให้ลูกค้าพึงพอใจได้ เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย, ขาดความแน่นอนคงเส้นคงวา, คุณภาพไม่คงที่, ราคาไม่เหมาะสม, ช่องทางการขายไม่เพียงพอ, ขาดทักษะในการขาย, สถานที่ตั้งไม่เหมาะสม, บริการไม่ดี, ภาพลักษณ์ไม่โดดเด่น, โฆษณาไม่ดี, ส่งเสริมการตลาดไม่เหมาะสม ฯลฯ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ทั้งนี้ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมหรือแนวคิดทฤษฎีเพื่อสร้างแบบจำลองหรือกรอบแนวคิดก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสำรวจ (Survey) และวิเคราะห์ทางสถิติด้วยสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) และดำเนินการสร้างแบบจำลองโดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิจัยใน 2 ลักษณะ คือ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านระบบการให้ข้อมูลด้านระบบการกระจายสินค้าและการตลาด จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ โรงงานผลิตยาและเวชภัณฑ์ ธุรกิจที่ทำหน้าที่กระจายสินค้า คนกลาง พ่อค้าคนกลาง และตัวแทนคนกลาง ธุรกิจที่ให้บริการทางการตลาด ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ในรูปแบบการขายส่ง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย กลุ่มร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ในซูเปอร์เซ็นเตอร์ ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ในห้างสรรพสินค้า ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ในร้านสะดวกซื้อทั่วไป ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการด้านระบบการกระจายสินค้าและการตลาด จำนวน 5 ราย แบ่งตามช่องทางที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าจากธุรกิจไปยังตลาด และผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญด้านร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 ราย แบ่งตามประเภทของร้านค้าปลีกสมัยใหม่

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ โดยประเด็นข้อคำถามทุกข้อคำถามได้มาจากทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทความที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุและผล และเพื่อสร้างตัว

แบบในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ลักษณะตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบการกระจายสินค้าและการตลาด ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน

1.1 คำถามด้านระบบการกระจายสินค้า ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) ลักษณะการดำเนินงานของบริษัทโดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้า 2) บริษัทมีการบูรณาการที่เป็นรูปแบบที่มีกระบวนการในการเคลื่อนย้ายสินค้าที่เป็นองค์รวม 3) การกำหนดจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าและตารางการ เคลื่อนย้ายสินค้า 4) บริษัทมีการจัดเก็บสินค้าคงคลังโดยคำนึงถึงการวางแผนการกระจายสินค้า และ 5) บริษัทมีการกระจายสินค้าโดยคำนึงถึงการวางแผนการผลิต

1.2 คำถามด้านการตลาด ประกอบด้วย 10 หัวข้อ ได้แก่ 1) บริษัทมีการดำเนินกิจกรรมทางด้านการตลาด 2) บริษัทเคยมีการทำแผนด้านการตลาด 3) บริษัทมีการประชาสัมพันธ์ 4) บริษัทผ่านช่องทางสื่อสารใด 5) บริษัทมีการใช้ระบบ Social Network ในการประชาสัมพันธ์บริษัท 6) ช่องทางการขายของท่านดำเนินการผ่านช่องทางใด 7) ในโครงสร้างองค์กรของบริษัทมีการแบ่งส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการขายหรือการตลาดอย่างเป็นกิจจะลักษณะ 8) บริษัทของท่านมีการจัดทำประวัติลูกค้า (Customer Profile) 9) บริษัทเคยทำกิจกรรมลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management- CRM) และ 10) บริษัทมีการจัดสรรงบประมาณในการทำการประชาสัมพันธ์บริษัทเท่าใด/ปี จุดขายในการบริการของบริษัท

2. กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญด้านร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะมีแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถาม 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) ด้านการตลาด (ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด) 2) ด้านการเงิน 3) ด้านการจัดการภายในร้านค้า 4) ด้านการบริหารงานบุคคล 5) ด้านสารสนเทศ และ 6) ด้านการกระจายสินค้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัวกับผู้บริหารธุรกิจร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้แบบเจาะจง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำ แบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ นักวิชาการ จำนวน 2 ท่าน นายแพทย์จากโรงพยาบาลภาครัฐ 1 ท่าน เกษีกรจากโรงพยาบาลภาครัฐ 1 ท่าน ผู้ประกอบการด้านยาและเวชภัณฑ์ภาคเอกชน 1 ท่าน ตรวจสอบและประเมิน

ความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามเป็นรายข้อกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการหาค่าดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งถ้าประเด็นข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.86

การวิจัยเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจากร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ได้แก่ตัวแทนที่รับผิดชอบร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหาร หรือ หัวหน้างาน หรือ ผู้ปฏิบัติงาน ในการกำหนดขนาดตัวอย่างจะใช้สูตรการคำนวณของยามานะ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ แยกตามประเภทร้านค้าปลีก ที่จดทะเบียนประเภทยาและเวชภัณฑ์ ภายใต้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวนทั้งสิ้น 3,596 ราย โดยเก็บข้อมูลจากผู้จัดการหรือตัวแทนที่รับผิดชอบร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ธุรกิจร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเด็นสำคัญขององค์กรธุรกิจ ศูนย์วิจัย หรือหน่วยงานเกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมประเด็นคำถามไว้ในงานวิจัยต่าง ๆ นำมาบูรณาการและกำหนดเป็นประเด็นคำถามในการวิจัย โดยคำนึงถึงความสอดคล้องเชิงเนื้อหา วัตถุประสงค์การวิจัย และให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของธุรกิจร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยได้พัฒนาตัวอย่างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 1) ชื่อบริษัท 2) ระบุสัญชาติ และสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัท 3) เงินทุนจดทะเบียน 4) ยอดขาย และ 5) จำนวนพนักงานทั้งหมด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและการเขียนกรอกข้อมูล รวม 5 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 การสอบถามปัจจัยของระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์และกลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (SDDP) (กระบวนการสั่งซื้อ, คลังสินค้า, สินค้าคงคลัง, การขนถ่ายวัสดุ, บรรจุภัณฑ์, การขนส่ง, และการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล) และ 2) กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ (GVDP) (โครงสร้างกลุ่มคู่ค้า, กลุ่มอุปทาน, การเป็นพันธมิตร, ส่วนแบ่งการตลาด, รูปแบบรายได้ และโครงสร้างต้นทุน)

ส่วนที่ 3 การสอบถามปัจจัยของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์และกลยุทธ์การตลาด ประกอบด้วย 1) ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCDP) (ลักษณะและความต้องการลูกค้า, ลักษณะของบริษัท, ลักษณะสินค้า, คู่แข่งขัน, ช่องทางการจัดจำหน่าย

และข้อกำหนดทางกฎหมาย และ 2) กลยุทธ์การตลาด (MKST) (สินค้า/บริการ, ราคา, สถานที่/ช่องทางขาย และการส่งเสริมการขาย)

ส่วนที่ 4 การสอบถามถึงกลยุทธ์การตลาด ประกอบด้วย สินค้า/บริการ ราคา สถานที่/ช่องทางขาย การส่งเสริมการขาย

ส่วนที่ 5 การสอบถามปัจจัยของสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PRDP) ประกอบด้วย สมรรถนะการขาย, สมรรถนะการเงิน และสมรรถนะบริการลูกค้า และข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายในของประเด็นข้อคำถามรายข้อที่ใช้ในการวิจัยที่ได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค จากการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือ ธุรกิจร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ จำนวน 30 ราย จากผลการทดสอบความเชื่อมั่น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของข้อคำถามเท่ากับ 0.894 (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2556)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดเก็บด้วยตนเอง พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารธุรกิจร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ในการตอบแบบสอบถามสำหรับการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลการสร้างตัวแบบการวิจัยดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอในรูปของตารางแจกแจงความถี่แสดงจำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2. สถิติสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ คือโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) (สุวิมล ทิรภานันท์, 2557) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ LISREL เพื่อใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบ และทดสอบความตรงของตัวแบบว่าสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) (สุภมาส อังคุโชติ และคณะ, 2557)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (SDDP) ปัจจัยด้านกลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ (GVDP) ปัจจัยด้านช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCDP) ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด (MKST) และสมรรถนะของร้านค้า

ปฏิกยาและเวชภัณฑ์ (PRDP) เป็นตัวแปรแบบสเกลมาตราส่วน (Scale) ดังนั้นใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเกอร์ท สามารถนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยจากการคำนวณได้ค่าความกว้างของแต่ละชั้นเท่ากับ 0.80 (Hair, J. et al., 2006); (สุภมาส อังสุโชติ และคณะ, 2557)

ผลการวิจัย

จากศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ด้านความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ลักษณะการดำเนินงานของบริษัทโดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้า มีการใช้ความเคลื่อนไหวของยาและเวชภัณฑ์ และเลือกผู้ปฏิบัติงานคลังสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้เคลื่อนย้าย ยาและเวชภัณฑ์ซึ่งทำให้เกิดความยืดหยุ่นกับสินค้าที่ควบคุม ส่วนวิธีการเคลื่อนย้ายยาและเวชภัณฑ์จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ บริษัทมีการดำเนินกิจกรรมทางด้านการตลาด บริษัทดำเนินกิจกรรมทางด้านการตลาดเพื่อให้การซื้อและการขายประสบความสำเร็จ เช่น การโฆษณาการวิจัยตลาดเพื่อเป็นการค้นหาความต้องการ ซึ่งกิจกรรมทางการตลาดเป็นกลุ่มของการกระทำต่าง ๆ ในหลายด้านที่จะทำให้การทำหน้าที่ทางการตลาดสามารถบรรลุผล ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กร

ส่วนใหญ่มีสัดส่วนการถือหุ้น(ไทย) ร้อยละ 51 - 75 จำนวน 198คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 มีสัดส่วนการถือหุ้น(ต่างชาติ) น้อยกว่า ร้อยละ 25 จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 มีเงินทุนจดทะเบียน 3 - 4 ล้านบาท จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 มียอดขาย 3 - 4 ล้านบาท จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 และมีพนักงานทั้งหมด 51 - 100 คน จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการกระจาย และกลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ กลยุทธ์การตลาด และสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

1. ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ โดยภาพรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S. D. = 0.37) พิจารณารายด้านพบว่า การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ บรรจุภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.55) การขนส่ง ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.54) กระบวนการสั่งซื้อ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.46) คลังสินค้า ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.55) การขนถ่ายวัสดุ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.51) และสินค้าคงคลัง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.55)

2. กลุ่มของคู่ค้าและเวชภัณฑ์ โดยภาพรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.43) พิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มของอุปทาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ รูปแบบรายได้ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.54) ส่วนแบ่งการตลาด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.56) การเป็นพันธมิตร ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.56) โครงสร้างต้นทุน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.53) โครงสร้างกลุ่มคู่ค้า ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.59)

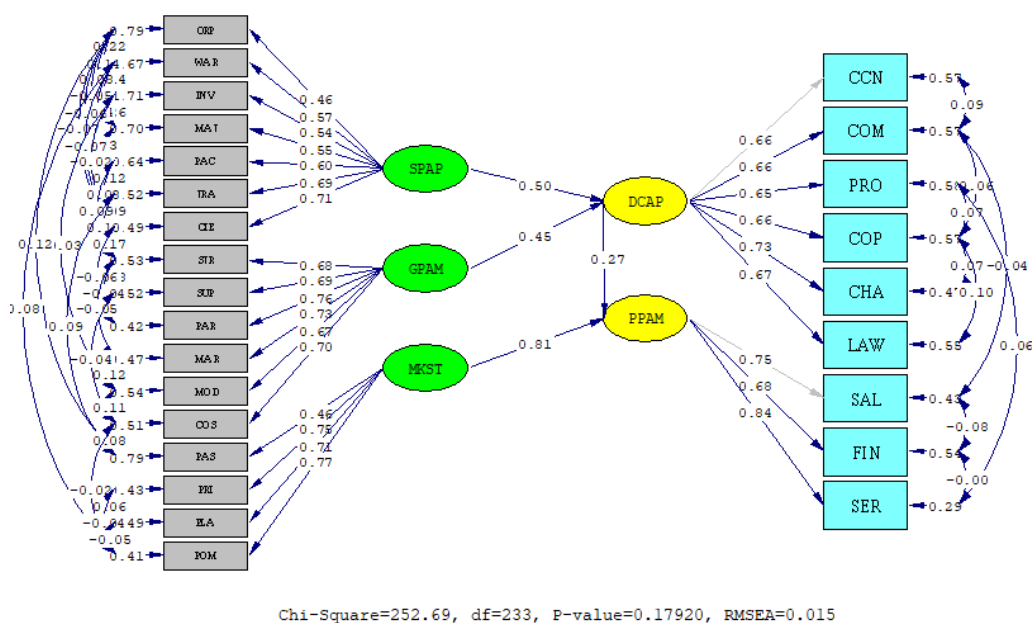
3. ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ โดยภาพรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.39) พิจารณารายด้านพบว่า ลักษณะสินค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ข้อกำหนดทางกฎหมาย ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.52) คู่แข่งขัน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.51) ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.48) ลักษณะและความต้องการลูกค้า ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.52) และลักษณะของบริษัท ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.53)

4. กลยุทธ์การตลาด โดยภาพรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.37) พิจารณารายด้านพบว่า สินค้า/บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.36) รองลงมาคือ การส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.51) ราคา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.51) และสถานที่/ช่องทางขาย ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.54)

5. สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยภาพรวม ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.47) พิจารณารายด้านพบว่า สมรรถนะการขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ สมรรถนะบริการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.53) และสมรรถนะการเงิน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.57)

3. ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยการจัดการกระจายและการนำสินค้าออกสู่ตลาดสำหรับร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดล (Model Modification) ด้วยการปรับพารามิเตอร์โดยยินยอมให้ผ่อนคลายนัยข้อตกลงเบื้องต้นโดยให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลโดยรวมหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับโมเดลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 6 ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2 = 252.69$, df = 233, p - value = 0.17920, $\chi^2/\text{df} = 1.085$, CFI = 1.00, GFI = 0.95, AGFI = 0.93, RMSEA = 0.015 และ RMR = 0.014 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม
หลังจากการปรับแก้โมเดล

4. การวิเคราะห์เส้นทาง

1. ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (SPAP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCAP) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.50 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ (GPAM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCAP) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.45 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (SPAP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.14 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ (GPAM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. กลยุทธ์การตลาด (MKST) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.82 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCAP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.11 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7. ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (SPAP) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCAP) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.12 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ (GPAM) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (PPAM) มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ (DCAP) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.11 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.50 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์

จากผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.45 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 3 ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ สมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.27 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 4 กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์

จากผลการวิเคราะห์พบว่า กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.81 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แบบจำลองใหม่ที่ได้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ สร้างแบบจำลองที่ได้จากผลการวิเคราะห์เชิงสำรวจและการสังเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อตัวแบบจำลองให้มีความเหมาะสมสำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ว่า ปัจจัยการจัดการกระจายกับการนำสินค้าออกสู่ตลาด (Physical Distribution and Product Introduction to Market Model หรือ PDPIM Model) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 Physical Distribution and Product Introduction to Market Model (หรือ PDPIM Model)

ระบบการกระจายและคู่ค้าเป็นกิจกรรมการเคลื่อนย้ายสินค้าจากแหล่งผลิตไปสู่แหล่งผู้บริโภค ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นกระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสิทธิ์ในตัวผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การตลาดเป็นส่วนผสมทางการตลาดที่มีแนวทางการคิดทางการสื่อสารทางการตลาดกับผู้บริโภค มีผลต่อสมรรถนะ หรือคุณลักษณะทางพฤติกรรม

อภิปรายผล

อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีผลต่อการกำหนดช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ โดยการดำเนินการกระจายยาให้แก่โรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ เพื่อรองรับผู้บริโภคให้สามารถเข้าถึงยาได้ง่าย และต้องเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์ และการศึกษาของ พิมพ์พรรณ เปาอินทร์ ที่พบว่าในระบบการจัดซื้อของทั้งโรงพยาบาล ปกธงชัยและโรงพยาบาลกรุงเทพ-ราชสีมา ต้องผ่านคณะกรรมการตรวจสอบก่อน จึงจะนำมาใช้ในโรงพยาบาลได้ในการจัดการคลังยา โรงพยาบาลปกธงชัยจะมีการจัดเรียงยาโดยใช้ตัวอักษร ในขณะที่โรงพยาบาลกรุงเทพ-ราชสีมาจะจัดเรียงโดยใช้หมวดหมู่ด้านการกระจายยา สำหรับกลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ กลุ่มของคู่ค้าทำให้เกิดความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างองค์การ โดยมีลักษณะเชื่อมโยงเข้าด้วยกันระหว่างการทำงานตามวิสัยทัศน์ และข้อมูล ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ทำให้บริษัทต่าง ๆ คงอยู่ได้ในปัจจุบันและอนาคต (พิมพ์พรรณ เปาอินทร์, 2557) และการศึกษาของ ณัฏฐพงษ์ พัฒนพงศ์ ศึกษาระดับการบริหารเวชภัณฑ์ตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาล ระดับปัจจัยทางการบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลในจังหวัดพัทลุง โดยช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (ณัฏฐพงษ์ พัฒนพงศ์, 2558) และการศึกษาเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยการมุ่งเน้นการตลาดปัจจัยคุณภาพการบริการ ปัจจัยคุณภาพสินค้า ปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยความไว้วางใจของโรงงานผู้ผลิตยา ปัจจัยความไว้วางใจผู้แทนยา ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านขายยา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นการตลาด ปัจจัยคุณภาพการบริการ ปัจจัยคุณภาพสินค้า ปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยความไว้วางใจของโรงงานผู้ผลิตยา และปัจจัยความไว้วางใจผู้แทนยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านขายยาที่มีต่อบริษัทผลิตและจัดจำหน่ายเวชภัณฑ์ยา ส่วนปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยความไว้วางใจผู้แทนยา มีอำนาจในการพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านขายยาที่มีต่อบริษัทผลิตและจัดจำหน่ายเวชภัณฑ์ยา ในส่วนของกลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีก

ยาและเวชภัณฑ์ การมุ่งเน้นตลาด คือ ปรัชญาทางธุรกิจ วัฒนธรรมองค์การ พฤติกรรมองค์การ ที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลทางการตลาดทั้งข้อมูลลูกค้า คู่แข่งขัน และสภาพตลาด แล้วกระจายข้อมูลที่ได้รับมาให้กับบุคลากรภายในองค์การได้รับรู้เพื่อจัดหาคุณค่าตอบสนองให้กับลูกค้าโดยใช้ข้อมูลทางการตลาดนั้น (สุขฤดี เกษมพิพัฒน์กุล, 2556) และการศึกษาเรื่อง ศึกษา การมุ่งเน้นตลาดที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโลจิสติกส์ การจัดการโซ่อุปทาน และประสิทธิผล นอกจากนี้ โลจิสติกส์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการโซ่อุปทาน และประสิทธิผล และสุดท้ายการจัดการ โซ่อุปทานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผล ตามลำดับ ความสอดคล้องของแบบจำลอง ปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยา และเวชภัณฑ์ การพัฒนาแบบจำลองที่ได้จากผลการวิเคราะห์เชิงสำรวจและการสังเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อตัวแบบจำลองการจัดการกระจายและการนำสินค้าออกสู่ตลาดที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ว่า Physical Distribution and Product Introduction to Market Model (หรือ PDPIIM Model) และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญด้านร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ (นิชิตินา ระยาแก้ว และวรรณโณ พองสุวรรณ, 2555) และการศึกษาเรื่อง ตรวจสอบผลกระทบของกลยุทธ์การผลิตร่วมของผู้ผลิตต่อการแบ่งส่วนตลาดและประสิทธิภาพของช่องทางภายใต้การแข่งขันค้าปลีก การออกแบบ/ระเบียบวิธี/แนวทาง แตกต่างจากการศึกษาเชิงประจักษ์ครั้งก่อนโดยเน้นที่การเพิ่มมูลค่าผู้บริโภคควบคู่ไปกับการผลิตร่วมเป็นหลัก ผู้เขียนสร้างแบบจำลองทางทฤษฎีเกมเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการผลิตร่วมในการแบ่งส่วนตลาดและความสามารถในการทำกำไรของสมาชิกช่องทางในสภาพแวดล้อมการค้าปลีกที่มีการแข่งขันสูง ผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าผู้ผลิตที่เปิดตัวการผลิตร่วมขยายตลาดและให้ประโยชน์แก่สมาชิกช่องทางทั้งหมดเมื่อมีการแข่งขันที่รุนแรงเพียงพอ โดยเฉพาะสำหรับผู้ค้าปลีกที่มีคุณภาพต่ำซึ่งออกจากตลาดโดยไม่มีการร่วมผลิต นอกจากนี้ ด้วยการประเมินมูลค่าลูกค้าที่เพิ่มขึ้นผ่านการผลิตร่วม การใช้กลยุทธ์การผลิตร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่โดดเด่นสำหรับผู้ผลิตเสมอ (Wang, J. & Fan, X., 2019)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก กระบวนการสั่งซื้อโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก คลังสินค้าโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก สินค้าคงคลังโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก การขนถ่ายวัสดุโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก บรรจุภัณฑ์โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด การขนส่งโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยการจัดการกระจายกับการนำสินค้าออกสู่ตลาดสำหรับร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ จากผลลัพธ์แสดงว่า 1) ระบบการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ 2) กลุ่มของคู่ค้ายาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ 3) ช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ และ 4) กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ ดังนั้นจากปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ เพื่อให้ธุรกิจร้านค้าปลีกที่จำหน่ายยาและเวชภัณฑ์เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานจึงควรศึกษาปัจจัยการจัดการกระจายและการนำสินค้าออกสู่ตลาดที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีกยาและเวชภัณฑ์ จำแนกประเภทร้านค้าปลีกตามขนาดของธุรกิจเพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบ (Benchmarking) และหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) นอกจากนี้ควรศึกษาปัจจัยการจัดการกระจายและการนำสินค้าออกสู่ตลาดโดยนำตัวแปรและทฤษฎีตัวแปรอื่น ๆ มาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบจำลองงานวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุของช่องทางการกระจายยาและเวชภัณฑ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของร้านค้าปลีก” ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังกูร ลามธเนศ (อาจารย์ที่ปรึกษา) ในการให้คำปรึกษา แนะนำในการทำงานวิจัย ตลอดจนการเขียนบทความวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงษ์ พัฒนพงศ์. (2558). การบริหารเวชภัณฑ์และปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินการตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลจังหวัดพัทลุง. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 2(3), 1-20.
- ธีรพันธ์ โล่ทองคำ. (2544). กลยุทธ์สื่อสารการตลาดแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์พอยท์ เพรส.
- นิชธิมา ระย้าแก้ว และวรรณโณ ฟองสุวรรณ. (2555). ความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นตลาด โลจิสติกส์ การจัดการโซ่อุปทานและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ยาในองค์การเภสัชกรรม. วารสารคณะพาณิยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 35(136), 47-61.
- ปณิศา ลัญจนนท์. (2548). หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- พิมพ์พรรณ เปาอินทร์. (2557). การศึกษาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของยาระหว่างโรงพยาบาลรัฐบาล และโรงพยาบาลเอกชน. ใน วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี .

- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดการบริหารการตลาดและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business World.
- _____. (2560). การบริหารการตลาดยุคใหม่ (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business World.
- สุฤดี เกษมพิพัฒน์กุล. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านขายยาที่มีต่อบริษัทผลิตและจัดจำหน่ายเวชภัณฑ์ยา กรณีศึกษา: บริษัท ที. แมน ฟาร์มา จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สุภาส อังคุโชติ และคณะ. (2557). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. (พิมพ์ครั้งที่ 4) (ฉบับปรับปรุง) (บทที่ 1, 3, 6). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hair, J. et al. (2006). Multivariate Data Analysis (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Wang, J. & Fan, X. (2019). Co-production strategy, retail competition, and market segmentation. Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 32(2), 607-630.

สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*

CLASSROOM ACTION RESEARCH COMPETENCY FOR THE LOCAL DEVELOPMENT STUDENT TEACHERS

โรสวรรณา เซฟโกลาม

Roswanna Saffkolam

รุ้ยซา ดือราแม

Ruhaisa Dueramae

โซฟีลาน มะดาแฮ

Sofilan Madahae

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

E-mail: roswanna.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ และ 2) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีที่ 4 จากทุกหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากการเลือก แบบเจาะจง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 4 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียน 3) แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน และ 4) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ผ่านเกณฑ์ สมรรถนะการวิจัยด้านทักษะของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.66) และด้านเจตคตินักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.70) และ 2) นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีความสนใจใฝ่รู้ มีความสุขที่ได้พัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนจนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ อดทน รับผิดชอบในการวิจัยในชั้นเรียนเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองค้นพบและพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ นักศึกษามีจรรยาบรรณของนักวิจัย ยอมรับฟังความคิดเห็น

* Received 2 August 2021; Revised 27 December 2021; Accepted 3 January 2022

ของผู้อื่นเมื่อมีบุคคลอื่นให้ข้อเสนอแนะงานวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง และเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียน

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การวิจัยในชั้นเรียน, นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were 1) to investigate the classroom action research competency on knowledge, skills, and attitude aspects of local development student teachers, and 2) to study the in-depth information on classroom action research competency of local development student teachers. This research was a mixed method research. The sample were fourth years 36 local development student teachers from all program of faculty of Education, Yala Rajabhat University that selected by purposive selection. There are four types of instruments used in this research, which are; 1) the classroom action research test, 2) the assessment form, 3) the attitude toward classroom action research measurement form, and 4) the attitude toward classroom action research semi-structured interview form. The data analysis used percentage, mean, and standard deviation and analyzed by content analysis. The finding found that; 1) most local development student teachers have the classroom action research competency on knowledge aspects pass the criteria, the classroom action research skill aspects was at high level ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.66), and attitude toward classroom action research aspects was at high level ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.70)., and 2) The local development student teachers are interested in learning and are happy to develop classroom action research until students develop learning with enthusiasm, determination and patience. Take responsibility for classroom research, believe in self-discovery and develop learners. Moreover, students have a research ethic that listens to others' opinions when others make recommendations for their own class research. and see the value of research in the classroom.

Keywords: Competency, Classroom Action Research, Local Development Student Teachers

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนการศึกษา คือ ครู ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยระบุไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 30 ว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และจากมาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพ พบว่า ครูสภาได้กำหนดไว้ 9 มาตรฐาน โดยหนึ่งในมาตรฐานนั้นได้แก่ การวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเน้นให้ครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2546) ด้วยข้อกำหนดดังกล่าวทำให้สถาบันผลิตครูได้บรรจุรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ไว้ในทุกหลักสูตร

แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนก็ตาม แต่ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ครูได้รับการฝึกอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนกันมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ในด้านคุณภาพของการวิจัยและคุณค่าของงานวิจัยกลับอยู่ในระดับปานกลาง (Suksunai, D. et al., 2011) ครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการวิจัย บางส่วนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่ไม่ถูกต้อง (อรนุช ศรีคำ, และคณะ, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อจัดทำรายงานการวิจัย ผู้สอนยังขาดการตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นโดยภาพรวมว่า ครูยังขาดสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ขาดทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย และอาจบ่งชี้ได้ว่า ครูมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (สุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2557) ด้วยเหตุนี้จึงมีการวิจัยและการอบรมการวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อมุ่งพัฒนาให้ครูมีความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ถูกต้อง ซึ่งการแก้ปัญหาไม่ควรจำกัดเพียงครูที่ประจำการในโรงเรียน หากแต่ควรเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ต้องเป็นครูในอนาคตด้วย แต่จากหลายงานวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน (ศิริดา ทองเชื้อ และณฤมล ศราทพันธ์, 2557); (เชาวน์ประภา เชื้อสาธุน, 2558) จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เป็นสถาบันครูแห่งหนึ่งของภาคใต้ที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิต พัฒนานักวิชาชีพทางการศึกษาที่ได้มาตรฐาน และมีพันธกิจที่มุ่งเน้นวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2564) โดยในการผลิตบัณฑิตของคณะครุศาสตร์จะมีหน่วยฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี นักศึกษาจะได้ศึกษาในรายวิชา การวิจัยในชั้นเรียน และกำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นเวลา 2 ภาคการศึกษา และด้วยตามมาตรา 44 ของพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพควบคุมต้องมีคุณสมบัติตามข้อ (2) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง และ (3) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดให้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2546) ดังนั้นช่วงของการฝึกปฏิบัติการสอน 1 ปี จึงกำหนดให้นักศึกษาต้องทำวิจัยชั้นเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครู เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น แต่ก็พบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนจบคอร์สในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนแล้วก็ยังไม่สามารถทำวิจัยได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือทำได้ไม่ดีพอ ยังขาดความเข้าใจกระบวนการวิจัย (พิมพ์วิมล สุวรรณโณ และปราณี หล้าเบ็ญสะ, 2562) ทั้งนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีโครงการหนึ่งที่รับครูบรรจุในท้องถิ่นตัวเอง เพื่อป้องกันปัญหาการย้ายออกของครูต่างถิ่น ซึ่งมีชื่อเรียกของโครงการนี้ว่า ครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ครูคืนถิ่น) มีการดำเนินงานมุ่งให้สถาบันฝ่ายผลิตครูในพื้นที่ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ปรับบทบาทและวิธีการผลิตและพัฒนาครู เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ร่วมกันยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในสถาบันฝ่ายผลิตครูด้วยตนเอง และหน่วยงานผู้ใช้ครูในท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาครู ร่วมรับผิดชอบต่อผลผลิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง (ครูคืนถิ่น, 2564) ด้วยนักศึกษาโครงการนี้เป็นผู้ที่จบในหลักสูตร 5 ปี และบัณฑิตในโครงการนี้ต้องไปเป็นครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการได้รับการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ความสามารถด้านการวิจัย และระดับความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติของครูในการสร้างความรู้ สร้างนวัตกรรมและแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการวิจัย โดยผลการวิจัยที่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นและเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน (ทิพวรรณ ภัทรนุสรณ์, และ อวยพร เรื่องตระกูล, 2557) แต่ผู้วิจัยยังไม่มีข้อมูลที่จะยืนยันได้ว่านักศึกษาเหล่านี้จะมีสมรรถนะในการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใด

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาในโครงการครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ครูคืนถิ่น) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเติมเต็มข้อค้นพบในประเด็นสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนและจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสถาบันผลิตครูในโครงการครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในการพัฒนานักศึกษาในด้าน

สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งจะเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูสำหรับหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ
2. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed methods research) สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยมีขอบเขตการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีที่ 4 ทุกหลักสูตรของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 36 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีที่ 4 ทุกหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เนื่องด้วยนักศึกษาดังกล่าวเป็นนักศึกษาโครงการครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีสุดท้ายของโครงการและผ่านการเรียนรู้ในรายวิชา การวิจัยในชั้นเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 เครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ครอบคลุมตัวบ่งชี้สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน 2) การกำหนดปัญหาของการวิจัยในชั้นเรียน 3) การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย 4) ตัวแปรการวิจัย 5) การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย 6) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 7) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8) การออกแบบการวิจัย 9) การสร้างเครื่องมือวิจัย 10) การตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย 11) การวิเคราะห์ข้อมูล 12) การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และ 13) การเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน องค์ประกอบของการวิจัยในชั้นเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อผู้วิจัยสร้างข้อสอบจำนวน 60 ข้อ เรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบทดสอบผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนที่ต้องการวัด ซึ่งผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ข้อคำถามทั้ง 60 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Bergman, J., 1996) โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 คน พบว่า นักศึกษาสามารถอ่านทำความเข้าใจภาษา และตอบคำถามในแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.23 - 0.88 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.38 - 0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20: KR-20) ซึ่งพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.756

2. แบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียน เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 46 ข้อ ซึ่งจะสอบถามถึงทักษะในการวิจัยในชั้นเรียนตามสภาพจริงของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยประเด็นในการประเมินครอบคลุมตัวบ่งชี้สมรรถนะในการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของการวิจัยในชั้นเรียน 2) ทักษะการกำหนดปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน 3) ทักษะการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง 4) ทักษะการออกแบบการวิจัย 5) ทักษะการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 6) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล 7) ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย 8) ทักษะการเขียนข้อเสนอแนะในการวิจัย และ 9) ทักษะการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน องค์ประกอบของการวิจัยในชั้นเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทักษะการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะที่ต้องการวัด ซึ่งผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ข้อคำถามทั้ง 46 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Bergman, J., 1996) และผู้วิจัยได้นำแบบประเมินทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 คน พบว่า นักศึกษาสามารถอ่านทำความเข้าใจภาษา และตอบคำถามในแบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนได้สำหรับความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนคำนวณด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามแบบครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.960

3. แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 ข้อ โดยข้อคำถามครอบคลุมตัวบ่งชี้สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติ

ซึ่งประกอบด้วย 1) ความสนใจ ใฝ่รู้ อยู่ตลอดเวลา 2) ความสุขในการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ความกระตือรือร้นในการทำวิจัยในชั้นเรียน 4) ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยในชั้นเรียน 5) ความรับผิดชอบต่อการวิจัยในชั้นเรียน 6) ความเชื่อมั่นในตนเองกับการทำวิจัยในชั้นเรียน 7) ความอดทนในการหาความรู้และหาคำตอบของการวิจัยในชั้นเรียน 8) การมีจรรยาบรรณาการวิจัย 9) การมีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น และ 10) การเห็นประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน องค์ประกอบของการวิจัยในชั้นเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบวัดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้าน การวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ข้อคำถามทั้ง 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Bergman, J., 1996) และผู้วิจัยได้นำแบบวัดทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 คน พบว่า นักศึกษาสามารถอ่านทำความเข้าใจภาษา และตอบคำถามในแบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนได้ สำหรับความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนคำนวณด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามแบบครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.834

4. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ประกอบด้วยซึ่งข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามจากแบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนอย่างละ 1 ข้อคำถามต่อ 1 ด้านของเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เน้นคำถามที่ว่า ทำไม เพราะเหตุใดจึงแสดงความคิดเห็นเช่นนั้น เมื่อผู้วิจัยสร้างข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของข้อความ ความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ซึ่งผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ข้อคำถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Bergman, J., 1996) และผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษากลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษา ซึ่งพบว่า นักศึกษาสามารถเข้าใจและสามารถตอบคำถามจากข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก่อนการศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยในฐานะผู้เก็บข้อมูลวิจัยดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและผู้วิจัย ตลอดจนรายละเอียดของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับ การวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียน แบบวัดด้านเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนักศึกษาดำเนินการตอบคำถามจากแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น แบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และแบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนกับนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ทั้ง 7 สาขาวิชาที่อยู่ในโครงการครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งประกอบด้วย 1) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปจำนวน 3 คน 2) สาขาวิชาคณิตศาสตร์จำนวน 5 คน 3) สาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 4 คน 4) สาขาวิชาสังคมศึกษาจำนวน 1 คน 5) สาขาการศึกษาปฐมวัยจำนวน 1 คน 6) สาขาวิชาการประถมศึกษาจำนวน 3 คน และ 7) สาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน รวมเป็นจำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 15 - 20 นาที และผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มที่ศึกษาเพื่อบันทึกเทปการสัมภาษณ์ระหว่างที่มีการสัมภาษณ์ หลังจากเสร็จสิ้นจากการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียน แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และนำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ ผู้วิจัยรวบรวมแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์คำตอบจากการให้คะแนน โดยคำตอบที่ถูกต้องให้ 1 คะแนน และไม่ถูกต้อง 0 คะแนน และพิจารณาคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามจากแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของคะแนนดังนี้

คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป (24 คะแนนขึ้นไป)	ผ่านเกณฑ์
ต่ำกว่า ร้อยละ 60 (ต่ำกว่า 24 คะแนน)	ไม่ผ่านเกณฑ์

สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะ ผู้วิจัยรวบรวมแบบประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์คำตอบจากการให้คะแนนและแปลความหมายสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะ โดยอาศัยเกณฑ์ของ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ โดยระดับความคิดเห็นประกอบด้วย 5 ระดับความคิดเห็น คือ มากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และ น้อยที่สุด (1 คะแนน) ส่วนการแปลความหมายสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนแบ่งเป็น 5 ระดับคือ ระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00) ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49) ระดับปานกลาง

(คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49) ระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49) และระดับน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 1.49) (นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, 2557) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยวิเคราะห์ค่าตอบจากการให้คะแนนและแปลความหมายเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของ Rubba, P. A. & Andersen, H. O. ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับความคิดเห็น คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (คะแนนข้อความเชิงบวก 5 คะแนน และคะแนนข้อความเชิงลบ 1 คะแนน) เห็นด้วย (คะแนนข้อความเชิงบวก 4 คะแนน และคะแนนข้อความเชิงลบ 2 คะแนน) ไม่แน่ใจ (คะแนนข้อความเชิงบวก 3 คะแนน และคะแนนข้อความเชิงลบ 3 คะแนน) ไม่เห็นด้วย (คะแนนข้อความเชิงบวก 2 คะแนน และคะแนนข้อความเชิงลบ 4 คะแนน) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (คะแนนข้อความเชิงบวก 1 คะแนน และคะแนนข้อความเชิงลบ 5 คะแนน) (Rubba, P. A. & Andersen, H. O., 1978) นำคะแนนเฉลี่ยแปลความหมายเพื่อแบ่งระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติของนักศึกษาครู โดยอาศัยเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด โดยการแปลความหมายสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนแบ่งเป็น 5 ระดับคือ ระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00) ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49) ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49) ระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49) และระดับน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 1.49) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนกับกลุ่มที่ศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งประกอบด้วย 5 กระบวนการคือ การจัดเตรียมข้อมูล การแตกข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย การให้รหัสข้อมูลส่วนย่อย การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลส่วนย่อย และการตั้งชื่อหมวดหมู่ข้อมูล (สถาบันวิทยาศาสตร์ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555) ตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบผลความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยที่ได้ โดยพิจารณาความตรงระหว่างการตีความของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ และนำข้อความการสัมภาษณ์เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาตัวแทนกลุ่มที่ศึกษาจำนวน 20 คน ในแต่ละด้านของเจตคติของการวิจัยในชั้นเรียนเรียบเรียงเป็นความเรียงต่อไป ซึ่งผล การสัมภาษณ์ของนักศึกษาในแต่ละหลักสูตร ผู้วิจัยไม่ได้ระบุชื่อสกุลของนักศึกษา แต่ระบุเป็นหมายเลขและหลักสูตร เช่น นักศึกษา 1 นักศึกษา 3 เป็นต้น แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนและการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนเปรียบเทียบและเทียบเคียง เพื่อสรุปข้อมูลเชิงลึกของสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน สามารถแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยใน ชั้นเรียน

สิ่งที่ศึกษา	N	k	$\bar{x}$	S.D.
คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน	36	40	27.94	3.11

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีค่าเท่ากับ 27.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะของนักศึกษาครูคืนถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียนทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีที่ 4 ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะโดยแยกเป็นรายทักษะ

ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะ
1. ทักษะการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของการวิจัยในชั้นเรียน	3.81	0.64	มาก
2. ทักษะการกำหนดปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน	3.99	0.69	มาก
3. ทักษะการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	3.73	0.66	มาก
4. ทักษะการออกแบบการวิจัย	3.96	0.55	มาก
5. ทักษะการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	3.77	0.70	มาก
6. ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล	3.62	0.72	มาก
7. ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย	3.66	0.60	มาก
8. ทักษะการเขียนข้อเสนอแนะในการวิจัย	3.67	0.72	มาก

ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ด้านทักษะ
9. ทักษะการเขียนรายงานการวิจัย	3.81	0.69	มาก
รวม	3.78	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณารายทักษะพบว่าทุกทักษะการวิจัยในชั้นเรียน นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยทักษะที่นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะมากที่สุดคือ ทักษะการกำหนดปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาเป็นทักษะการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของการวิจัยในชั้นเรียนและทักษะการเขียนรายงานการวิจัย ($\bar{X} = 3.81$) ส่วนทักษะที่นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะ การวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะน้อยที่สุดคือ ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X} = 3.62$)

ตอนที่ 3 ระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติของนักศึกษาครูคืนถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทำการวัดระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติของนักศึกษาครูคืนถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชั้นปีที่ 4 โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านการวิจัยในชั้นเรียนโดยแยกรายด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะการวิจัย ในชั้นเรียนด้านเจตคติ
1. ความสนใจ ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา	4.24	0.65	มาก
2. ความสุขที่ได้วิจัยในชั้นเรียน	3.65	0.74	มาก
3. ความกระตือรือร้นในการทำวิจัยในชั้นเรียน	4.15	0.68	มาก
4. ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.70	0.81	มาก
5. ความรับผิดชอบต่อการวิจัยในชั้นเรียน	4.12	0.73	มาก
6. ความเชื่อมั่นในตนเองกับการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.90	0.66	มาก
7. ความอดทนในการหาความรู้และหาคำตอบของการวิจัย ในชั้นเรียน	3.68	0.76	มาก
8. การมีจรรยาบรรณในการวิจัย	4.36	0.80	มาก
9. การมีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็น และการ วิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น	4.47	0.59	มาก
10. การเห็นประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน	3.93	0.79	มาก
รวม	4.02	0.70	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวม สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติมากที่สุดคือ การมีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาเป็นด้านการมีจรรยาบรรณในการวิจัย ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนด้านที่นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านเจตคติน้อยที่สุด คือ ด้านความอดทนในการหาความรู้และหาคำตอบของการวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.68$)

ตอนที่ 4 ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์ ๓ ซึ่งการตีความและตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้านของเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความสนใจ ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีความสนใจ ใฝ่รู้ตลอดเวลา โดยให้เหตุผลว่า การเป็นครูต้องมีการเรียนรู้ พัฒนา และหาแนวทางการสอนใหม่ ๆ ให้ทันกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เพื่อพัฒนาตนเองและผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการเรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“ผมคิดว่า การที่เราเป็นครูใหม่ ๆ ในยุคใหม่ ๆ นี้ ด้วยความที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นผมคิดว่า รูปแบบการสอนมันไม่จำกัดว่า จะต้องเป็นการบรรยายเหมือนในอดีต ด้วยความที่เราเป็นครูใหม่ ๆ เราต้องพัฒนาและเรียนรู้รูปแบบวิชาการสอน ซึ่งในปัจจุบันมีการสอนใหม่ ๆ มาก ๆ แต่ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับนักเรียนของเรา โดยรูปแบบที่เราใช้สอนเราต้องพิจารณาว่า สามารถมาใช้กับบริบทที่เราสอนในห้องเรียนที่เราสอนหรือไม่ ดังนั้นผมคิดว่า เราควรจะเรียนรู้การสอนใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนานักเรียนของให้มีความรู้” (นักศึกษา 13, 2564)

2. ด้านความสุขที่ได้วิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีความสุขที่ได้พัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนและสามารถพัฒนาผู้เรียน โดยให้เหตุผลว่า การทำงานวิจัยใหม่ ๆ และสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในบทเรียน เป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีความสุข ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“ถ้าเกิดเราทำงานวิจัยใหม่ ๆ ขึ้นมา และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ ถือว่าเราในฐานะครู เราสามารถพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้ระดับหนึ่งค่ะ โดยเราสามารถนำสื่อหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ มาพัฒนาผู้เรียนของเราให้ประสบความสำเร็จถือว่าเป็นความภาคภูมิใจและความสุขของครูที่ได้ทำในสิ่งนั้นค่ะ” (นักศึกษา 7, 2564)

3. ความกระตือรือร้นในการทำวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูมีความกระตือรือร้นและใส่ใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยให้เหตุผลว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมีหลายขั้นตอน ต้องสืบค้นข้อมูลสนับสนุนงานวิจัย เราต้องมี ความกระตือรือร้น เพื่อให้งานวิจัยในชั้นเรียนสำเร็จ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“การทำวิจัยเราก็ต้องทำในขั้นตอนที่หลากหลาย เราก็ต้องกระตือรือร้นในการที่จะหาข้อมูล ไปหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้วิจัยของเราสำเร็จค่ะ” (นักศึกษา 17, 2564)

4. ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูมีความมุ่งมั่นในการทำวิจัย โดยให้เหตุผลว่า ครูจะต้องมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาผู้เรียนในชั้นเรียน โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“ปัญหาในชั้นเรียนมีตลอด เราก็ต้องหาวิธีแก้เวลาเจอปัญหา โดยการวิจัยในชั้นเรียน ในฐานะเป็นครูต้องมุ่งมั่นในการแก้ปัญหานักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้” (นักศึกษา 3, 2564)

5. ความรับผิดชอบต่อการวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูมีความรับผิดชอบต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยให้เหตุผลว่า การวิจัยในชั้นเรียน เราต้องรับผิดชอบ ใส่ใจทุกระบวนการวิจัย เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“ทุกระบวนการของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นบทที่ 1 2 3 4 5 คนเป็นครูต้องใส่ใจทุกรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นปัญหา วิธีแก้ การสรุปผล สิ่งสำคัญที่สุดที่เราทำวิจัยคือ เราต้องดูผลการวิจัยว่า ตรงกับจุดประสงค์ของเราหรือไม่ ถ้าไม่ตรง เรามีวิธีการแก้ปัญหายังไงบ้าง ก็คือในแต่ละกระบวนการต้องใส่ใจให้เป๊ะตามทุกระบวนการ เพื่อนำมาซึ่งผลการวิจัยที่ชัดเจนที่เป็นความจริงครับ” (นักศึกษา 4, 2564)

6. ความเชื่อมั่นในตนเองกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครุมีความเชื่อมั่นกับการวิจัยในชั้นเรียนที่ตนเองทำและพัฒนาขึ้นมา โดยให้เหตุผลว่า ตนเองมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการวิจัยในชั้นเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ เนื่องจากการที่ได้จะมาซึ่งการค้นพบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้กับนักเรียน ตนเองต้องได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือและกระบวนการวิจัยต่าง ๆ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“การที่เราทำงานวิจัย ก่อนที่จะทำเป็นเล่ม หรือจะศึกษา เราต้องศึกษาปัญหาก่อนที่นี้เมื่อเราเจอปัญหาอย่างถ่องแท้อย่างชัดเจน สามารถค้นพบ แนวทางการแก้ปัญหาหรือแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนได้ เราต้องสืบค้นข้อมูล สร้างเครื่องมือวิจัย แล้วผ่านผู้เชี่ยวชาญทดลอง ดังนั้นสิ่งที่เราจะค้นพบเพื่อที่จะนำไปวิจัยกับเด็กก็จะสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องแก้กับเด็กนักเรียน ดังนั้นหนูจึงเชื่อมั่นกับสิ่งที่หนูค้นพบมาค่ะ” (นักศึกษา 18, 2564)

7. ความอดทนในการหาความรู้และหาคำตอบของการวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครุมีความอดทนในการหาความรู้และหาคำตอบของการวิจัย โดยให้เหตุผลว่า การวิจัยต้องใช้เวลา และมีกระบวนการหลายขั้นตอน เราต้องอดทนในการสืบหาข้อมูล หาคำตอบของการวิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“เมื่อเราเลือกที่จะทำวิจัยแล้ว เราจะต้องหาคำตอบใช้กระบวนการ หาคำตอบให้ดีที่สุด เมื่อเราเลือกที่ทำแล้ว เราก็ต้องตั้งใจทำ ต้องมีความอดทน สืบค้นข้อมูลและวิจัยจนได้ข้อสรุป บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยค่ะ” (นักศึกษา 7, 2564)

8. การมีจรรยาบรรณในการวิจัย

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครุมีจรรยาบรรณในการวิจัย โดยให้เหตุผลว่า หากมีการคัดลอกงานวิจัยต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาที่ชัดเจน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“เราต้องระมัดระวังในการนำเอางานวิจัยของคนอื่นมาใช้อย่างน้อย ๆ เราต้องมีอ้างอิงของเขาด้วย เพราะว่า เขาก็คิดวิจัยของเขามาแล้ว เราสามารถเอามาต่อยอด แต่เราก็ต้องให้อ้างอิง มิฉะนั้นก็ผิดจรรยาบรรณวิจัย เขาก็อุตส่าห์สืบค้นข้อมูลและวิจัยจนสำเร็จ หากเราจะเอางานวิจัยของเขาใช้ในงานวิจัยของเราเราควรใส่ชื่อของเขาในงานวิจัยของเรา” (นักศึกษา 8, 2564)

9. การมีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูยอมรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยให้เหตุผลว่า การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ จะทำให้เราได้ทราบจุดเด่น จุดอ่อน และพัฒนางานวิจัยของเราให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“งานวิจัยของเรา ใช้ว่าเราคนเดียวจะมองเห็นถึงปัญหานั้น บางทีคนที่อยู่นอกสนาม หรือเพื่อนเรามองเราภายนอกเห็นว่า จุดบกพร่องใดบ้างความคิดเห็นของเพื่อนหรือของนักเรียนหรือคนที่อยู่รอบข้างจะส่งผลดีกับเรา สิ่งเล็ก ๆ ที่เราองข้ามไป มันอาจจะจะเป็นปัญหาใหญ่ของเด็ก ความคิดเห็นของเพื่อน ของคนรอบข้างสำคัญคะ” (นักศึกษา 12, 2564)

10. การเห็นประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาครูเห็นประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนที่สามารถพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้เหตุผลว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ดังนี้

“การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูก็ต้องฟังการวิจัย ครูเองก็เป็นคนวิจัยเอง ครูเองรู้ว่าเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไรในชั้นเรียนเป็นยังไง ผลการวิจัยที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้เด็กได้มีความรู้” (นักศึกษา 20, 2564)

อภิปรายผล

1. การศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ จากผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนผ่านเกณฑ์ และสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านทักษะและด้านเจตคติอยู่ในระดับมาก ตามที่งานวิจัยของ ปราโมทย์ วีรวรรณ และคณะ พบว่า ความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผ่านเกณฑ์การประเมิน (ปราโมทย์ วีรวรรณ และคณะ, 2551) ทั้งนี้อาจเกิดจากนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทุกคนได้ผ่านการเรียนรู้ในรายวิชา การวิจัยในชั้นเรียน จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนด้านความรู้ผ่านเกณฑ์ และในรายวิชาที่เรียน นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ทุกกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนไม่ว่าจะเป็นการสำรวจปัญหาวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสร้างและหาเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการ เรียนรู้การทำงานอย่างมีขั้นตอน และฝึกปฏิบัติงานอย่างมีกระบวนการอยู่เสมอ จะทำให้เป็นผู้ที่คิดเป็น และจะมีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ผู้เรียนจะสามารถค้นพบความรู้ สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมเองทั้งงาน

เดี่ยวและงานกลุ่ม (สุนทร ลิขิตพานนท์, และคณะ, 2554) นอกจากนี้อาจเกิดจากระหว่างที่ นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้ฝึกการทำวิจัยในชั้นเรียนได้รับการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้ ข้อเสนอแนะ รวมทั้งตรวจเอกสารการวิจัยในชั้นเรียนและการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนจาก อาจารย์ ซึ่งตามที่แนวคิดของ Haas, S. A. ได้อธิบายว่า การได้รับความร่วมมืออย่างต่อเนื่องโดยมีผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ ชี้แนะให้บุคคลมีการพัฒนาทักษะ การปฏิบัติ เมื่อ ได้รับการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ จะส่งผลให้บุคคลมีการพัฒนาทักษะการปฏิบัติจน สามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆด้วยความชำนาญ (Haas, S. A., 1992)

2. จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู เพื่อพัฒนาท้องถิ่นพบว่า นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีความสนใจใฝ่รู้ มีความสุขที่ได้พัฒนา งานวิจัยในชั้นเรียนจนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นตั้งใจ อดทน รับผิดชอบในการวิจัยในชั้นเรียน เชื่อมมั่นในสิ่งที่ตนเองค้นพบและพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ นักศึกษามีจรรยาบรรณของนักวิจัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อมีบุคคลอื่นให้ ข้อเสนอแนะงานวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง และเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียน ตามที่ งานวิจัยของ วรณะ บรรจง ที่ว่า พฤติกรรมของครูนักวิจัยได้รับอิทธิพลจากตัวแปรเอกลักษณ์ นักศึกษาครู ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัย การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันฝึกหัดครู โรงเรียน และครอบครัว (วรณะ บรรจง, 2551) ซึ่งจุดเริ่มต้นที่แท้จริงของการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ที่ครูเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาททั้งในการ จัดการเรียนรู้และบทบาทในการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนจะไม่เกิดขึ้น หากแต่ครูมีความรัก ความเมตตาต่อผู้เรียน อยากเห็นผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ครูก็ต้องหาทาง แก้ปัญหาการเรียนรู้ ช่วยเหลือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และความสามารถเต็มศักยภาพ การวิจัยในชั้นเรียนก็จะเกิดขึ้น (พิชิต ฤทธิ์จรรณ, 2561) นอกจากนี้อาจเกิดจากคุณภาพของ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่ส่งเสริมความเป็นครูนักวิจัย แรงจูงใจในการวิจัยในชั้นเรียน และยึด มั่นในบทบาทหน้าที่ครู รวมถึงความภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย ในชั้นเรียนการทำวิจัยช่วยเสริมความรู้ทางวิชาการของครูให้ดีขึ้นและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนดีขึ้น อีกทั้งผลงานวิจัยของ วิไลวรรณ จันน้ำใส และนนทลี พรธาดาวิทย์ ได้พบว่า แรงจูงใจในการวิจัยในชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะ การวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วิไลวรรณ จันน้ำใส และนนทลี พร ธาดาวิทย์, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น ด้านความรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ส่วนด้านทักษะ และด้านเจตคติ นักศึกษาครูเพื่อ พัฒนาท้องถิ่นมีสมรรถนะ การวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก (ด้านทักษะ ($\bar{X}$ = 3.78) และ

ด้านเจตคติ ($\bar{X} = 4.02$) 2) นักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีความสนใจใฝ่รู้ มีความสุขที่ได้พัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนจนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นตั้งใจ อดทน รับผิดชอบในการวิจัยในชั้นเรียน เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองค้นพบและพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ นักศึกษามีจรรยาบรรณของนักวิจัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อมีบุคคลอื่นให้ข้อเสนอแนะงานวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง และเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับการวิจัยใน ครั้งต่อไป ควรจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้พัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูได้ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูและ การศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง

- ครูคืนถิ่น. (2564). ครูคืนถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2564 จาก <http://www.thaiall.com/education/krulovehome.htm>
- เขาวรรณประภา เชื้อสาธุชน. (2558). การสำรวจปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัยอุบลราชธานี, 10(2), 1-9.
- ทิพวรรณ ภัทรนุสรณ์, และ อวยพร เรืองตระกูล. (2557). อิทธิพลของการเสริมพลังอำนาจครูที่มีต่อผลผลิตของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่านสมรรถนะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(1), 251-263.
- นักศึกษา 12. (11 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 13. (11 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 17. (17 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 18. (14 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 20. (15 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 3. (9 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโหลม, ผู้สัมภาษณ์)

- นักศึกษา 4. (9 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโฆลาม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 7. (11 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโฆลาม, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา 8. (16 พฤษภาคม 2564). เจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน. (นางสาวโรชวรรณ เชพโฆลาม, ผู้สัมภาษณ์)
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (2557). การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 6(2), 99-112.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุริยาสาส์.
- ปราโมทย์ วีรวรรณ และคณะ. (2551). การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านท่าสองคอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2(1), 149-158.
- ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2564). วิสัยทัศน์ และพันธกิจ. เรียกใช้เมื่อ 27 เมษายน 2564 จาก <https://edu.yru.ac.th/prof>
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2561). ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน: ครูทุกคนทำได้ไม่ยาก. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์วิมล สุวรรณโณ และปราณี หล้าเบญจ. (2562). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 14(1), 1-10.
- วรรณะ บรรจง. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเอกลักษณ์นักศึกษาครูและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยที่มีพฤติกรรมครูนักวิจัยของนักศึกษาครูในยุควิถีการศึกษา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 14(1), 117-134.
- วิไลวรรณ จันน้ำใส และนนทลี พรธาดาวีทย์. (2557). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วารสาร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2(2), 1-11.
- ศิรดา ทองเชื้อ และณฤมล ศราทพันธ์. (2557). ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 29(2), 193-204.
- สถาบันวิทยาศาสตร์ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความเข้าใจของนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร:คุรุสภา ลาดพร้าว.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สุนันท์ สินธพานนท์, และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2557). การพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยของครูตามแนวคิดของไวทือตส์กี โดยใช้หลักการเป็นหุ่นส่วน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(4), 22-33.
- อรนุช ศรีคำ, และคณะ. (2561). การพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนให้บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 1(2), 157-169.
- Bergman, J. (1996). Understanding educational measurement and evaluation. Bostan: Houghton Mifflin.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Haas, S. A. (1992). Coaching: Developing key players. Journal of Nursing Administration, 22(6), 54-58.
- Rubba, P. A. & Andersen, H. O. (1978). Development of an instrument to assesses secondary school students. understanding of the nature of scientific knowledge. Science Education, 62(4), 449-458.
- Suksunai, D. et al. (2011). Effects of motivational psychology characteristic factors on teachers, classroom action research performance. Research in higher education Journal, 10(2011), 1-12.

แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม
ในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี*
A CAUSAL MODEL OF FACTORS INFLUENCING ENTREPRENEURS'
BEHAVIORAL INTENTION TOWARD USING THUNGNGERN
APPLICATION IN UDON THANI PROVINCE

นิษา ศักดิ์ชูวงศ์

Nisa Sakchuwong

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: nisa@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน งานวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบ 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตามความแปรปรวนร่วม ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี ประกอบไปด้วย ตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ตัวแปรการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งาน และตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน สรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองดังนี้ 1) การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งาน 2) การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน และ 3) การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน นอกจากนี้ ตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเป็นตัวแปรส่งผ่านของอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงและการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานไปยังตัวแปรความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งาน

* Received 2 August 2021; Revised 23 February 2022; Accepted 25 February 2022

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันถุงเงิน, การรับรู้ประโยชน์, การรับรู้ความยากง่าย, การรับรู้ความเสี่ยง, ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop a causal model of the factors influencing entrepreneurs' behavioral intention toward using the Thungngern application in Udon Thani Province 2) study causal factors influencing behavioral intention toward using Thungngern application. This research used the quantitative methods. The samples were collected from 400 entrepreneurs in Udon Thani Province who used the Thungngern application. They were randomized by systematic random sampling. The research's instrument was a five-level questionnaire. The inferential statistics used were a structural relation analysis by using Covariance-Based Structural Equation Modeling. The findings of the casual relation analysis showed that the latent factors influencing entrepreneurs' behavioral intention toward using the Thungngern application consisted of perceived usefulness, perceived ease of use, perceived risk variable. For more elaboration. 1) perceived usefulness and perceived ease of use directly positive influenced on entrepreneurs' behavioral intention. 2) perceived ease of use directly positive influence on perceived usefulness, and 3) perceived risk directly negative influence on entrepreneurs' behavioral intention and perceived usefulness. Moreover, perceived usefulness mediated the relationship between perceived risk and perceived ease of use to entrepreneurs' behavioral intention.

Keywords: Thungngern Application, Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, Perceived Risk, Behavioral Intention

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันต้องการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมโดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ซึ่งเรียกนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจ “ประเทศไทย 4.0” โดยหนึ่งในเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต

อย่างยั่งยืน ซึ่งมีแผนงานยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็วและลดปริมาณเอกสารทางการเงินเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

ในปีพ.ศ. 2562 เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดการชะลอตัวจากพิษสงครามการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน ส่งผลให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านโครงการ “ชิม ช้อป ใช้” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายผ่านการท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นโดยรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายจำนวน 1,000 บาท ส่วนที่เกินผู้ใช้สามารถเรียกรับเงินคืน (Cash Back) อีก 15% ผ่านแอปพลิเคชัน “เปาตัง” ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนทำธุรกรรมผ่านระบบกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-wallet) และได้มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” เพื่อรองรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ “ชิม ช้อป ใช้” ต่อมาในปีพ.ศ. 2563 เกิดสถานการณ์ไวรัสโคโรนา (Covid-19) ระบาดทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้ออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยเหลือประชาชน ผู้ประกอบการ ผ่านโครงการเราเที่ยวด้วยกันและคนละครึ่ง ซึ่งการใช้งานยังต้องทำธุรกรรมระหว่างแอปพลิเคชันเปาตังและแอปพลิเคชันถุงเงิน ต่อมาในปีพ.ศ. 2564 สถานการณ์ไวรัสโคโรนา (Covid-19) กลับมาระบาดรุนแรงยิ่งขึ้นรัฐบาลได้ออกนโยบายเพื่อเยียวยาและช่วยเหลือประชาชน ผู้ประกอบการผ่านโครงการเราชนะและ ม.33 เรารักกัน โดยรัฐบาลตั้งเป้าจะให้เกิดเงินหมุนเวียนกว่า 2.5 แสนล้านบาท และมีร้านค้าผู้ประกอบการเข้าร่วมมากกว่า 1.5 ล้านกิจการ (พีพีทีวี ออนไลน์, 2564) จากข้อมูล ณ วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2564 มีร้านค้าเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 1 ล้านกิจการ (สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, 2564) จะเห็นได้ว่าหากต้องการบรรลุเป้าหมายจะต้องจูงใจ เจ้าของร้านค้า ผู้ประกอบการกว่า 5 ล้านกิจการให้เข้าร่วมโครงการ

จะเห็นได้ว่านโยบายของรัฐบาลเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ เงินสดเป็นสังคมการใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถอธิบายผ่านแบบจำลองสมการโครงสร้างการยอมรับเทคโนโลยี (Davis, F. D. et al., 1989) นั่นคือหากผู้ใช้งานรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานและรับรู้การใช้งานที่ง่าย จะส่งผลให้ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการใช้งานเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ใช้งานจริงในที่สุด เมื่อพิจารณาแอปพลิเคชันถุงเงินที่มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องให้ใช้งานที่ง่าย รวมเอาการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านนโยบายต่าง ๆ เข้าในแอปพลิเคชันทำให้มีผู้ประกอบการ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการมีเพิ่มมากขึ้น แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีผู้ประกอบการอีกมากที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งหากรัฐบาลต้องการให้นโยบายต่าง ๆ ของรัฐดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมโครงการมากที่สุด จากข้อมูลเบื้องต้นที่ผ่านมาผู้ประกอบการได้สะท้อน

ปัญหาการใช้งานในประเด็นของยอดเงินโอนล่าช้า การตรวจสอบรายการทำได้ยากและความเสี่ยงที่ยอดเงินไม่ครบ (ข้าวสด, 2564) ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนมีความกังวลใจในการใช้งานแอปพลิเคชันซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินดังกล่าว

เมื่อพิจารณาการศึกษาแบบจำลองสมการโครงสร้างการยอมรับเทคโนโลยีที่ผ่านมา ผลการศึกษายังจำกัดอยู่เฉพาะตัวแปรการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ยังไม่ได้มีการนำตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาร่วมอธิบายมากนัก เมื่อพิจารณาความกังวลใจที่เกิดขึ้นของผู้ใช้งาน ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่ผ่านมาเบื้องต้นพบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องได้อธิบายถึงการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน (Perceived Risk) ที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งาน ซึ่งมีงานวิจัยที่นำเอาตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงมาอธิบายร่วมกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีได้แก่ Dachyar, M. & Liska, B. (Dachyar, M. & Liska, B., 2010) , Nguyen, T. D. & Nguyen, T. C. (Nguyen, T. D. & Nguyen, T. C., 2017) และ Galib, M. H. et al. (Galib, M. H. et al., 2018) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานร่วมกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถอธิบายความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการใช้งานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อภาครัฐในการพัฒนาปรับปรุงแอปพลิเคชันถุงเงินและจูงใจให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการสมัครใช้งานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ ในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมไร้เงินสด เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการที่ต้องการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการที่ต้องการให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากการนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาใช้งาน รวมถึงประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการที่ต้องการยืนยันทฤษฎีและเป็นแนวทางให้ขยายผลการศึกษาไปยังตัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้งนี้เป็งานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินที่รับชำระค่าบริการจากโครงการที่รัฐบาลสนับสนุนได้แก่ โครงการคนละครึ่ง โครงการ

เราชนะ และโครงการ ม.33 เรารักกัน จากข้อมูลในระบบสารสนเทศช่วยค้นหาผู้ประกอบการในเว็บไซต์คนละครึ่งดอทคอม มีผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการ ณ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2564 จำนวน 14,524 ร้านค้า กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ขนาดประชากร (Yamane, T., 1973) เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต (Hair Jr., J. F. et al., 2010) และเกณฑ์อำนาจการทดสอบ (Kock, N. & Hadaya, P., 2018)

เลือกตัวอย่างจากวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) แบบเส้นตรง จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง : ประชากรเท่ากับ 1 : 36 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ลำดับที่ 1 ถึง 36 ได้ตัวเลข 22 จะได้ลำดับการเลือกตัวอย่างจากเว็บไซต์คนละครึ่งดอทคอม เป็น $22+36(n-1)$ โดยที่ n คือ ลำดับการเลือกตัวอย่างตั้งแต่ 1, 2, 3,..., 400 เลือกตัวอย่างจนครบ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดความคิดเห็นของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ประกอบด้วยข้อคำถามในส่วนของตัวแปรในแบบจำลอง ได้แก่ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความยากง่าย และการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลือก 5 ระดับ โดยมีลักษณะการตอบจากระดับมากที่สุดจนถึงระดับน้อยที่สุด ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของสำนวนและภาษาที่ใช้จนได้ค่า $IOC = 1$ ทุกข้อคำถาม และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ทำการศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่าแบบสอบถามในแต่ละด้านมีระดับความเชื่อมั่นระหว่าง 0.792 - 0.932 มากกว่า 0.7 ทุกตัวแปรซึ่งยอมรับได้ (Hair Jr., J. F. et al., 2010)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีการรวบรวมเอาไว้แล้ว อาทิหนังสือวิชาการ บทความวิทยานิพนธ์ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามไปยังผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ที่รับชำระค่าบริการจากโครงการที่รัฐบาลสนับสนุนได้แก่ โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะและโครงการ ม.33 เรารักกัน โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 10 เมษายน - 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ระยะเวลา 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. วิเคราะห์ตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตว่ามีความเหมาะสมที่จะนำเข้าสู่แบบจำลองสมการโครงสร้างจากวิเคราะห์ความเป็นปกติของข้อมูล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ แล้วนำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันจากการทดสอบดัชนีความกลมกลืนโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (Hair Jr., J. F. et al., 2010) ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p > 0.05$), ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) < 2.00 , ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) > 0.95 , ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) > 0.90 , ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) > 0.95 , ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized RMR) < 0.08 และค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) < 0.06 ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงเพื่อพิจารณาว่าตัวแปรมีความเหมาะสมในการนำเข้าสู่แบบจำลองสมการโครงสร้าง

2. วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling) พิจารณาความสอดคล้องของแบบจำลองที่พัฒนาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยดูจากค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลอง ค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้น ความสมเหตุสมผลของขนาดและทิศทางของค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้น แปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบสมมติฐานและผลการทดสอบอิทธิทางอ้อม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองเพื่อผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นโดยให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายในสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันเพื่อให้แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาดัชนีความกลมกลืน ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 104.445 ($p = 0.285$) ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.077 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.969 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.956 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.997 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized RMR) มีค่าเท่ากับ 0.032 และค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.014 ผ่านเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาทุกเงื่อนไข แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนของแบบจำลอง

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ผลการทดสอบ		แปลผล
		ก่อนปรับ	หลังปรับ	
χ^2	มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)	123.730 (98 df) ($p = 0.041$)	104.445 (97 df) ($p = 0.285$)	ผ่านเกณฑ์
χ^2 / df	< 2.00	1.263	1.077	ผ่านเกณฑ์
GFI	> 0.95	0.963	0.969	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> 0.90	0.949	0.956	ผ่านเกณฑ์
CFI	> 0.95	0.991	0.997	ผ่านเกณฑ์
Standardized RMR	< 0.08	0.033	0.032	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.06	0.026	0.014	ผ่านเกณฑ์

2. ผลการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝงในแบบจำลองสมการโครงสร้างดังนี้

ผลทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α) ตั้งแต่ 0.801 ถึง 0.855 และค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (CR) มีค่าตั้งแต่ 0.816 - 0.857 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่าตัวแปรสังเกตมีความคงเส้นคงวาในการวัด

ผลทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ค่าความเที่ยงตรงภายใน (Convergent Validity) จากค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) มีค่าตั้งแต่ 0.528 - 0.602 ซึ่งมากกว่า 0.5 แสดงว่าตัวแปรสังเกตมีคุณสมบัติอยู่ร่วมกันในตัวแปรแฝงตรงตามทฤษฎีที่กำหนด

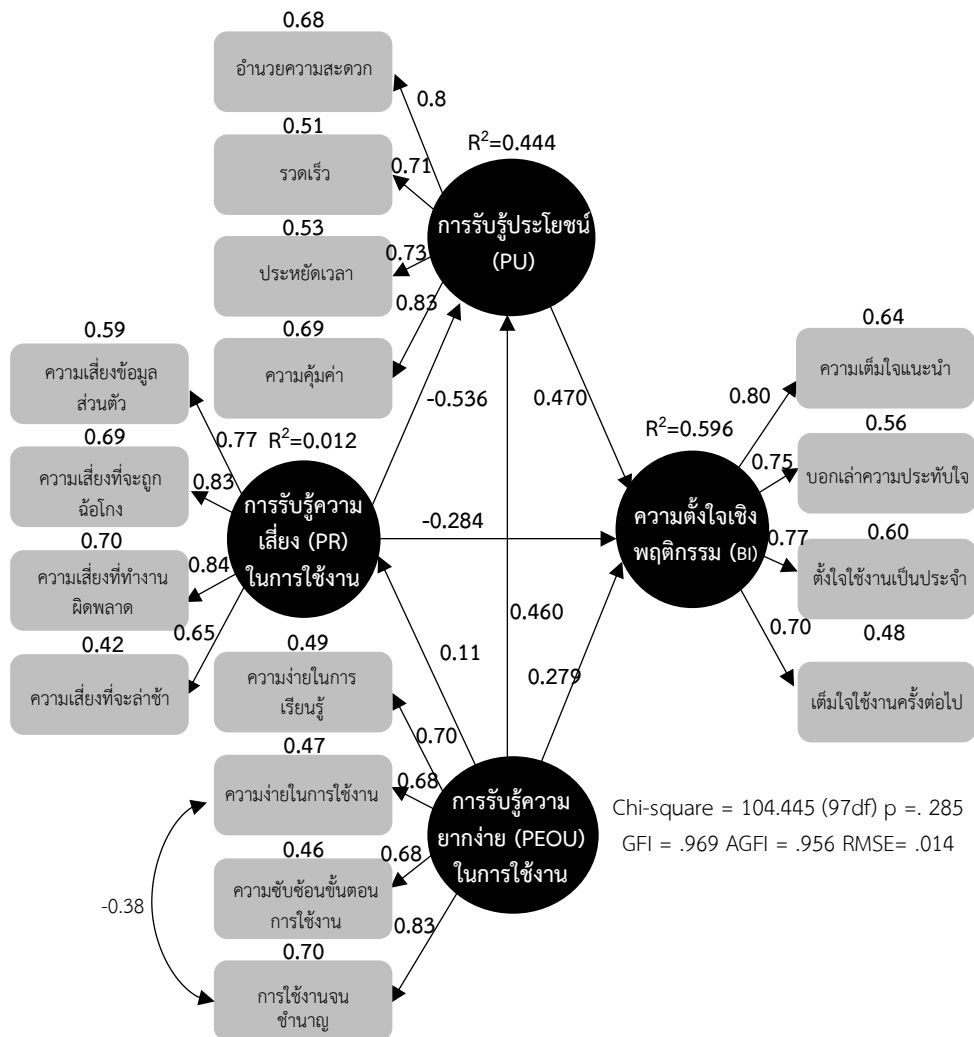
ผลทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนกของมาตรวัด (Discriminant Validity) ด้วยวิธีค่าความแปรปรวนร่วมสูงสุด (MSV) มีค่าตั้งแต่ 0.189 - 0.517 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) ของตัวแปรแฝงทุกค่า และผลการทดสอบด้วยวิธี Heterotrait - Monotrait Ratio of Correlations (HTMT) มีค่าตั้งแต่ 0.091 - 0.730 โดยค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าต่ำกว่า 0.85 ทุกค่าแสดงว่าตัวแปรแฝงสามารถแยกออกจากตัวแปรแฝงอื่นได้อย่างชัดเจน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	Reliability		Convergent and Discriminant Validity					
	Cronbach's Alpha	Composite Reliability	Average Variance Extracted	Maximum Shared Variance	Heterotrait-monotrait Ratio of Correlations (HTMT)			
	(α)	(CR)	(AVE)	(MSV)	PU	PEOU	PR	BI
PU ($R^2 = 0.444$)	0.852	0.857	0.601	0.517				
PEOU	0.801	0.816	0.528	0.189	0.411			

ตัวแปรแฝง	Reliability		Convergent and Discriminant Validity					
	Cronbach's Alpha	Composite Reliability	Average Variance Extracted	Maximum Shared Variance	Heterotrait-monotrait Ratio of Correlations (HTMT)			
	(α)	(CR)	(AVE)	(MSV)	PU	PEOU	PR	BI
PR ($R^2 = 0.012$)	0.855	0.857	0.602	0.235	0.498	0.091		
BI ($R^2 = 0.596$)	0.839	0.841	0.571	0.517	0.730	0.425	0.502	

ภาพที่ 1 แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี

3. ผลการทดสอบสมมติฐานจากกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการทดสอบสมมติฐานและค่าสถิติของตัวแปรแฝง แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานและค่าสถิติของตัวแปรแฝง

สมมติฐาน	เส้นทางอิทธิพล		น้ำหนักอิทธิพล	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน			ผลทดสอบสมมติฐาน
				(β)	(t)	(S.E.)	
H ₁	PU	→	BI	0.470	6.815**	0.058	ยอมรับ
H ₂	PEOU	→	BI	0.279	4.823**	0.068	ยอมรับ
H ₃	PR	→	BI	-0.284	-4.740**	0.050	ยอมรับ
H ₄	PEOU	→	PU	0.460	8.333**	0.077	ยอมรับ
H ₅	PEOU	→	PR	0.112	1.932	0.082	ปฏิเสธ
H ₆	PR	→	PU	-0.536	-9.554**	0.055	ยอมรับ

หมายเหตุ ** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลทดสอบยอมรับสมมติฐาน 1 การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันลงทุนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากมีค่าสถิติ (t) เท่ากับ 6.815 ซึ่งมากกว่า 2.58 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงบวกเท่ากับ 0.470

ผลทดสอบยอมรับสมมติฐาน 2 การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันลงทุนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากมีค่าสถิติ (t) เท่ากับ 4.823 ซึ่งมากกว่า 2.58 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงบวกเท่ากับ 0.279

ผลทดสอบยอมรับสมมติฐาน 3 การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันลงทุนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากมีค่าสถิติ (t) เท่ากับ -4.740 ซึ่งน้อยกว่า -2.58 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงลบเท่ากับ -0.284

ผลทดสอบยอมรับสมมติฐาน 4 การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานแอปพลิเคชันลงทุนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากมีค่าสถิติ (t) เท่ากับ 8.333 ซึ่งมากกว่า 2.58 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงบวกเท่ากับ 0.460

ผลทดสอบปฏิเสธสมมติฐาน 5 เนื่องจากการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานไม่มีอิทธิพลกับความเสี่ยงในการใช้งานแอปพลิเคชันลงทุน ที่ระดับ .05 มีค่าสถิติ (t) เท่ากับ

1.932 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1.96 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงบวกเท่ากับ 0.112 ซึ่งจะอภิปรายผลต่อไป

ผลทดสอบยอมรับสมมติฐาน 6 การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจากมีค่าสถิติ (t) เท่ากับ -9.554 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า -2.58 มีน้ำหนักอิทธิพล (β) ในเชิงลบเท่ากับ -0.536

4. ผลการทดสอบอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมด้วยวิธี Bootstrapping ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ทดลองแทนที่ค่าตัวแปรจำนวน 2,000 ครั้ง ผลการทดสอบดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมของตัวแปร

เส้นทางอิทธิพล	น้ำหนักอิทธิพล		ความเชื่อมั่น 95%		ความหมาย
	(β)	P-value	Lower	Upper	
1. PEOU --> BI					
Total Effect	0.476**	0.001	0.386	0.56	
Indirect Effect					เป็นตัวแปรส่งผ่าน
PEOU --> PU --> BI	0.208**	0.001	0.143	0.295	บางส่วน
Direct Effect	0.268**	0.001	0.151	0.373	
2. PR --> BI					
Total Effect	- 0.517**	0.001	-0.595	-0.442	
Indirect Effect					เป็นตัวแปรส่งผ่าน
PR --> PU --> BI	- 0.243**	0.001	-0.348	-0.155	บางส่วน
Direct Effect	- 0.274**	0.001	-0.402	-0.153	

หมายเหตุ **ระดับนัยสำคัญ .01 (Bootstrapping times = 2,000)

เส้นทางอิทธิพลจากตัวแปรเหตุ ส่งผ่านไปยังตัวแปรผล ประกอบด้วย 2 เส้นทาง ได้แก่
เส้นทางที่ 1 การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปยังความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานที่ระดับนัยสำคัญ .01 มีค่าน้ำหนักอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกเท่ากับ 0.208

เส้นทางที่ 2 การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อม ผ่านตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานไปยังความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานระดับนัยสำคัญ .01 มีค่าน้ำหนักอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบเท่ากับ -0.243

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยอภิปรายผลตามข้อค้นพบและความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่าหากผู้ใช้งานรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการเมื่อได้ลองใช้งานเกิดความรู้สึกว่า แอปพลิเคชันถุงเงินสามารถช่วยอำนวยความสะดวก เกิดความรวดเร็ว ประหยัดเวลาและคุ้มค่าที่จะใช้งาน จึงเกิดความเต็มใจแนะนำ บอกเล่าความประทับใจ ตั้งใจจะใช้งานในครั้งต่อไปและตั้งใจจะใช้เป็นประจำ ดังข้อค้นพบของ Dachyar, M. & Liska, B.; Chin, J. & Lin, S. C. และ Galib, M. H. et al. ซึ่งศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี E-Commerce, Management System และ Social CRM ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้ใช้งานรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเพิ่มขึ้นตาม (Dachyar, M. & Liska, B., 2010); (Chin, J. & Lin, S. C., 2016); (Galib, M. H. et al., 2018)

2. การรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่าหากผู้ใช้งานรับรู้ว่าย่าง่ายจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการเมื่อได้ใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงินเกิดความรู้สึกว่าใช้งานง่าย ไม่ต้องเรียนรู้มากนัก ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน ใช้ไม่นานก็เกิดความชำนาญ จึงเกิดความเต็มใจแนะนำ บอกเล่าความประทับใจ ตั้งใจจะใช้งานในครั้งต่อไปและตั้งใจจะใช้เป็นประจำ ดังข้อค้นพบของ Dachyar, M. & Liska, B.; Chin, J. & Lin, S. C. และ Neda, A. & Saeedeh, R. H. ซึ่งศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี E-Commerce, Management System และ Social Commerce ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้ใช้งานรับรู้ความง่ายในการใช้งานมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเพิ่มขึ้นตาม (Dachyar, M. & Liska, B., 2010); (Chin, J. & Lin, S. C., 2016); (Neda, A. & Saeedeh, R. H., 2017)

3. การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่าหากผู้ใช้งานรับรู้ว่ามีความเสี่ยงการใช้งานเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการรับรู้ว่าการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน อาจจะเกิดความเสี่ยงของข้อมูลส่วนตัวรั่วไหล เกิดการฉ้อโกง ระบบผิดพลาดและไม่ได้รับเงิน ผู้ใช้งานจะบอกเล่าในเชิงลบ ไม่แนะนำให้ผู้อื่นใช้งาน การใช้งานลดลงและอาจจะไม่ใช้งานอีก ดังข้อค้นพบของ Kim, D. J. et al.;

Nguyen, T. D. & Nguyen, T. C. และ Galib, M. H. et al. ซึ่งศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี E-Commerce, Online Banking และ Social CRM ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้ใช้งานรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมากขึ้นจะส่งผลให้ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานลดลง (Galib, M. H. et al., 2018); (Nguyen, T. D. & Nguyen, T. C., 2017); (Kim, D. J. et al., 2008)

4. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่า หากผู้ใช้งานยังรับรู้ว่าการใช้งานง่ายส่งผลให้เกิดการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการเมื่อได้ใช้งานเกิดความรู้สึกว่าการใช้งานง่าย ไม่ต้องเรียนรู้มากนัก ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน ใช้ไม่นานก็เกิดความชำนาญ จึงรับรู้ว่าการใช้งานง่ายช่วยอำนวยความสะดวก เกิดความรวดเร็ว ประหยัดเวลาและคุ้มค่าที่จะใช้งาน ดังข้อค้นพบของ Kamarulzaman, Y. และ Dachyar, M. & Liska, B. ซึ่งศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี E-Commerce และ Chin, J. & Lin, S.C. ศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Management System ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้ใช้งานรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานมากขึ้นจะส่งผลให้การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเพิ่มขึ้นตาม (Kamarulzaman, Y., 2007); (Dachyar, M. & Liska, B., 2010); (Chin, J. & Lin, S. C., 2016)

5. การรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานไม่มีอิทธิพลกับความเสี่ยงในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่า ถึงแม้ผู้ใช้งานจะรับรู้ว่าการใช้งานได้ง่ายแต่ไม่ส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแอปพลิเคชันถุงเงินเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่ต่อผู้ใช้งานจึงยังเกิดความกังวลจากความเสี่ยงต่าง ๆ ในการใช้งานถึงแม้ว่าจะใช้งานได้ง่ายเพียงใดก็ตาม ดังข้อค้นพบของ Kamarulzaman, Y. ศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี E-Commerce ในปี 2007 (Kamarulzaman, Y., 2007) ซึ่งการซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในอังกฤษในยุคนั้นถือเป็นเรื่องใหม่และผู้ใช้งานยังกังวลต่อความเสี่ยงในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางดังกล่าว ต่างจากข้อค้นพบของ Featherman, M. & Pavlou, P.; Null, K. D. et al. และ Azmi, A. C. & Kamarulzaman, Y. ได้ศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Internet software, Health Technology และ Tax E-Filing ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวผู้ใช้งานสามารถประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานได้ในระดับหนึ่ง เมื่อได้ใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวและรับรู้ว่าการใช้งานได้ง่ายจึงรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานลดลง (Featherman, M. & Pavlou, P., 2003); (Null, K. D. et al., 2011); (Azmi, A. C. & Kamarulzaman, Y., 2012)

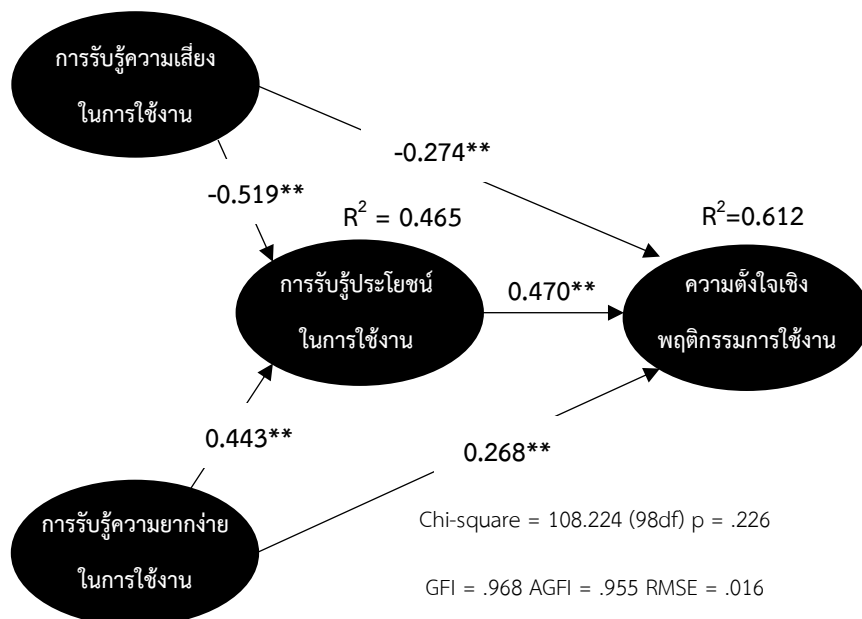
6. การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ผลจากการวิจัยพบว่าหากผู้ใช้งานรับรู้ความเสี่ยงในการใช้มากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อผู้ประกอบการใช้งานได้รับรู้ว่ามีความเสี่ยงต่าง ๆ เกิดขึ้น ความเสี่ยงนั้นส่งผลในด้านลบและไม่เกิดประโยชน์ที่

จะใช้งานแอปพลิเคชันถุงเงิน ดังข้อค้นพบของ Azmi, A. C. & Kamarulzaman, Y. และ Neda, A. & Saeedeh, R. H. ได้ศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Tax E-Filing และ Social Commerce ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้ใช้งานรับรู้รับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานมากขึ้นจะส่งผลให้การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานลดลง (Azmi, A. C. & Kamarulzaman, Y., 2012); (Neda, A. & Saeedeh, R. H., 2017)

องค์ความรู้ใหม่

จากสมมติฐานทั้ง 6 ข้อ ตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานเป็นตัวแปรเหตุร่วมกับตัวแปรการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งาน โดยมีตัวแปรการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วนไปยังตัวแปรความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการใช้งาน นั่นหมายความว่าหากพัฒนาแอปพลิเคชันถุงเงินให้ผู้ใช้งานรับรู้ความเสี่ยงลดลงในประเด็นของความเสี่ยงข้อมูลส่วนตัว ความเสี่ยงที่จะถูกฉ้อโกง ความเสี่ยงที่ทำงานผิดพลาดและความเสี่ยงที่ทำงานล่าช้า และให้ผู้ใช้งานรับรู้ถึงการใช้งานที่ง่ายเพิ่มมากขึ้น ในประเด็นของความง่ายในการเรียนรู้ ความง่ายในการใช้งาน ความซับซ้อนขั้นตอนการใช้งานและการใช้งานจนชำนาญ จะทำให้ผู้ใช้งานรับรู้ถึงประโยชน์เพิ่มสูงขึ้นในประเด็นของการอำนวยความสะดวก ความรวดเร็ว ประหยัดเวลาและคุ้มค่า และจะทำให้ผู้ใช้งานมีความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสะท้อนจากผู้ใช้งานจะเต็มใจแนะนำผู้อื่น บอกเล่าความประทับใจ ตั้งใจใช้งานเป็นประจำ และเต็มใจที่จะใช้งานในครั้งต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นข้อค้นพบใหม่ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างการยอมรับเทคโนโลยีที่ผสมผสานตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงลงในแบบจำลอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งาน แอปพลิเคชันถุงเงินของผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีประกอบไปด้วยตัวแปรเหตุ ได้แก่ การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานและการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน และตัวแปรผล ได้แก่ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมการใช้งาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ใช้จะยอมรับเทคโนโลยี ผู้พัฒนาเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนจะต้องคำนึงถึงตัวแปรความเสี่ยงในการใช้งานมาประกอบการพิจารณาร่วม ยิ่งลดการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานของผู้ใช้ลงมากเท่าใดก็จะมีแนวโน้มที่ผู้ใช้จะใช้งานเพิ่มขึ้น แต่สิ่งที่จะต้องระวังในการนำผลการวิจัยไปใช้จะต้องคำนึงถึงลักษณะประชากรและประเภทของเทคโนโลยีที่อาจจะให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไป นอกจากนี้นักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ นักศึกษา รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษาเพิ่มเติม เพื่อขยายขอบเขตของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีผสมกับการรับรู้ความเสี่ยง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าตัวแปรการรับรู้ความยากง่ายในการใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งาน มีผลการวิจัยขัดแย้งกับบางงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา ทำให้การสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวยังต้องศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติมโดยแยกประเด็นการรับรู้ความเสี่ยงออกเป็นกรรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้งาน และการรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดจากอิทธิพลปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ควรศึกษาตัวแปรคั่นกลางหรือตัวแปรส่งผ่านอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อที่จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสด. (2564). แม่ค้า คนละครึ่ง โวย! ขยายของยาก แถมเงินอีกครั้งของรัฐโอนให้ไม่ครบ. เรียกใช้เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_5885856
- พีพีทีวี ออนไลน์. (2564). เราชนะ คนละครึ่ง ม33 เรารักกัน" กระตุ้นเศรษฐกิจ 2.5 แสนล้านบาท. เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2564 จาก <https://www.pptvhd36.com/news/เศรษฐกิจ/144452>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (27 มกราคม 2564). ประชาสัมพันธ์ขอให้ยืนยันตัวตนและใช้จ่ายโครงการคนละครึ่ง. ข่าวกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 15/2564, น.1.
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อแก้ปัญหาความยากจน. วารสารไทยคู่ฟ้า สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 4(2), 1-44.
- Azmi, A. C. & Kamarulzaman, Y. (2012). Perceived Risk and the Adoption of Tax E-Filing. World Applied Sciences Journal, 20(4), 532-539.

- Chin, J. & Lin, S. C. (2016). Investigating Users' Perspectives in Building Energy Management System with an Extension of Technology Acceptance Model: A Case Study in Indonesian Manufacturing Companies. *Procedia Computer Science*, 72(2015), 31-39.
- Dachyar, M. & Liska, B. (2010). Factors influencing purchase intention towards consumer-to-consumer e-commerce. *Intangible Capital*, 13(5), 948-970.
- Davis, F. D. et al. (1989). User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.
- Featherman, M. & Pavlou, P. (2003). Predicting E-Services Adoption: A Perceived Risk Facets Perspective. *International Journal of Human-Computer Studies*, 59(4), 451-474.
- Galib, M. H. et al. (2018). Predicting Consumer Behavior: An Extension of Technology Acceptance Model. *International Journal of Marketing Studies*, 10(3), 73-90.
- Hair Jr., J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective* (7th ed.). NY: Pearson Education.
- Kamarulzaman, Y. (2007). Adoption of travel e-shopping in the UK. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 35(9), 703-719.
- Kim, D. J. et al. (2008). A trust-based consumer decision-making model in electronic commerce: The role of trust, perceived risk, and their antecedents. *Decision Support Systems. Research Collection Lee Kong Chian School of Business*, 44(2), 544-564.
- Kock, N. & Hadaya, P. (2018). Minimum sample size estimation in PLS-SEM: The inverse square root and gamma-exponential methods: Sample size in PLS-based SEM. *Information Systems Journal*, 28(4), 227-261.
- Neda, A. & Saeedeh, R. H. (2017). The effects of perceived risk on social commerce adoption based on the tam model. *International Journal of Electronic Commerce Studies*, 8(2), 173-196.
- Nguyen, T. D. & Nguyen, T. C. (2017). *The Role of Perceived Risk on Intention to Use Online Banking in Vietnam*. Mangalore, India: ICACCI.
- Null, K. D. et al. (2011). The Role of Perceived Risk in Consumer Acceptance of Health-related Technologies (Poster presentation). Seattle, WA: American Pharmacist's Association Annual Meeting.

Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. NY: Harper. & Row.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จังหวัดสงขลา*

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMER BUYING BEHAVIOURS OF LONGMUD FABRIC IN SONGKHLA

ดวงฤดี อุทัยหอม

Duangrudee Uthaihoem

นัตยา โชติกุล

Nattaya Chotikul

กรกมล ชื่นสุวรรณ

Kornkamol Soonuwon

กุลธิรา แซ่โซว

Kultira Saesow

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University, Thailand

นพดล ชูเศษ

Noppadon Chooset

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thailand

E-mail: nattaya_c@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จังหวัดสงขลา 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอเทพาและบุคลากรในหน่วยงานราชการในอำเภอเทพาและอำเภอใกล้เคียงที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จังหวัดสงขลา จำนวน 252 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด

* Received 11 September 2021; Revised 23 February 2022; Accepted 24 February 2022

ด้านผลิตภัณฑ์ มากที่สุด ประเด็นด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงามและรูปแบบที่ทันสมัย ลวดลายและความมีเอกลักษณ์ของลายผ้า ด้านราคาประเด็นการกำหนดราคาที่เหมาะสมและราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาด ประเด็นด้านกลุ่มผ้าทอบ้านล่องมุดให้ข้อมูลลูกค้าในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประเด็นการจัดตกแต่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอบ้านล่องมุดและผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดพบว่า โดยภาพรวมผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, ผ้าทอล่องมุด, ผู้บริโภค, สงขลา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the intensity of focus on a marketing mix affecting buying decisions in Longmud fabric in Songkhla and 2) to compare marketing mix elements influencing opinions of buying decisions in Longmud fabric in Songkhla. This research adopted the quantitative method by collecting 252 purposive sampling from Thepa locals, staffs in Thepa public sectors, and other Thepa fabric purchasers in nearby cities. The method of collecting data is a questionnaire indicating reliability of .92. For the data analyzation, researchers examined frequencies, percentages, means, standard deviations, t - test, and ANOVA. According to the result of analyzation of the intensity of focus on marketing mix affecting buying decisions in Longmud fabric in Songkhla, Marketing mix that affects the purchasing decision of Lom Muth Woven fabric products The most product and design the most especially the unique pattern of fabric. The second focus is the price. Fix and proper prices are necessary for Thepa fabric customers. The third focus is a promotion, which Thepa fabric community is giving the right amount of information to customers. The last focus is a distribution channel including decorations of Longmud fabric community and interesting products. Other marketing mix elements affecting buying decisions are genders, that Included people who use different intensity of focus on marketing mix affecting buying decisions in Longmud fabric, there is different emphasis on marketing mix and when consider each factor found of the factors were different significant p value of 0.05.

Keywords: Marketing Mix Elements, Longmud Fabric Products, Consumer, Songkhla

บทนำ

ผ้าทอเป็นงานหัตถกรรมมีความเกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สืบทอดกันมายาวนานในแต่ละท้องถิ่นซึ่งจะมีความสวยงามแตกต่างกันไปด้วยเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เครื่องนุ่งห่มที่เป็นสิ่งทอเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาแกะสลักไม้เครื่องจักสาน เป็นต้น (รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร, 2558) เครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต แต่ละบุคคลแสวงหาเอกลักษณ์เฉพาะตนขึ้นอยู่แต่ละบุคคลการที่จะทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจและตัดสินใจซื้อนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ถึงองค์ประกอบ เช่น พฤติกรรมผู้บริโภคปัจจัยทางการตลาดการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ต้องอาศัยความชำนาญความละเอียดประณีตเพื่อความงดงามเหมาะสมกับสวมใส่ไปงานแต่ละงานหรือความต้องการของผู้บริโภคแต่ละท่านดังนั้นการทำตลาดหรือการค้าขายนั้นจะต้องเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยทางการตลาดเพื่อสนับสนุนธุรกิจหรือร้านค้ามากขึ้นและเพื่อความพึงพอใจสูงสุดของร้านค้าและผู้ที่มีความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น ผ้าทอล่องมุดเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา มีลักษณะโดดเด่นเน้นสีส่นและสื่อถึงลวดลายอัตลักษณ์ในตำบลล่องมุด แต่ยังคงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดในการสร้างการรับรู้ให้เห็นถึงคุณค่าความสวยงามและเอกลักษณ์ของหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชนลำไพล เอกลักษณ์ผ้าทอของกลุ่มอาชีพทอบ้านล่องมุด คือ มีสีเขียว สีเหลือง และสีม่วง อยู่ริมผ้าทอทั้งสองด้าน โดยเป็นการช่วยอนุรักษ์ สืบสาน ผ้าทอเกาะยอและของอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา กลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านล่องมุด ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผ้าขาวม้า) จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และผ่านการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2562 ในระดับ 4 ดาว (ผ้าขาวม้า) ได้วางจำหน่ายภายในจังหวัดสงขลาและตลาดออนไลน์ ผ่าน social เพื่อให้ผู้บริโภคได้ซื้อหาได้สะดวก ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันยังขาดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และโอกาสทางการตลาดในการสร้างการรับรู้ให้เห็นถึงคุณค่าความสวยงามและเอกลักษณ์ของหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชน ทั้งนี้ในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันที่ได้จากการวิเคราะห์จากปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ว่าเป็นศักยภาพของกลุ่มหรือผลิตภัณฑ์และสถานการณ์ภายนอกที่เป็นอยู่ โดยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายให้องค์กรประสบความสำเร็จได้และนำส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ของสินค้านั้น โดยพื้นฐานจะมีอยู่ 4 ตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์

ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และส่งเสริมทางการตลาดตามแนวคิดของ (Kotler, P., 1997) ส่วนประสมทางการตลาดของตลาดบริการจะมีความแตกต่างกันออกไปกล่าวคือ จะต้องมีการเน้นถึง พนักงาน กระบวนการให้บริการและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ดังนั้นส่วนประสมทางการตลาดของการบริการประกอบไปด้วย 7'ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมทางการตลาด พนักงาน และกระบวนการนำมาวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดผ้าทอล่องมุด อีกทั้งพฤติกรรมของคนในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เรียนรู้วัฒนธรรมจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มีระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีการพบปะผู้คนและเข้าสังคมมากขึ้นจึงทำให้เริ่มให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของตนเอง มีความใส่ใจในเรื่องของเสื้อผ้าและการแต่งกายเพิ่มมากขึ้น (Electronic Transactions Development Agency (Public Organization) Ministry of Digital Economy and Society, 2018)

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงโอกาสที่ดีจึงทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านล่องมุดได้ในอนาคตและวางแผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดของผู้บริโภคจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดของผู้บริโภคจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านอำเภเทพาและบุคลากรในหน่วยงานราชการในอำเภเทพาและอำเภใกล้เคียงที่ซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือล่องมุด อำเภเทพา จังหวัดสงขลา จำนวน 252 คน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างก่อนเก็บข้อมูลว่าได้ทำการซื้อหรือเคยใช้ผ้าทอมือล่องมุดมาแล้วเท่านั้นจึงจะทำการเก็บข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามโดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ โดยข้อคำถามเป็นแบบคำถามแบบปลายปิด (Close Ended Question) ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว ส่วนที่ 2 เป็น

คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Importance Scale) 5 ระดับ ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปซึ่งผลการหาคุณภาพพบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อตามเกณฑ์ที่กล่าวในสุมิล ติรกานันท์ ว่าข้อคำถามควรมีค่า IOC เข้าใกล้ 1 หากต่ำกว่า 0.5 ควรปรับปรุง จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's alpha) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่ามีความสามารถนำไปใช้ได้ (สุมิล ติรกานันท์, 2550) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Jacops, L. C. และ Fraenkel, R. J., & Wallen, E. N. ซึ่งระบุว่าค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (Jacops, L. C., 1991); (Fraenkel, R. J. & Wallen, E. N., 2006)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ที่ซื้อและใช้ผ้าทอล่องมุดจังหวัดสงขลา ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย คณะทีมงานและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่อำเภอนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนาและใช้สถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 71.8 และเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2

1.2 อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาคืออายุ 41 - 60 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ต่ำกว่า 20 ปี

จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และน้อยที่สุด คือ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

1.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 รองลงมารายได้ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และน้อยที่สุดคือ 40,000 - 50,000 บาทจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

1.4 ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือมัธยมศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 รองลงมาปริญญาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.1 ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และน้อยที่สุดคือระดับอื่น ๆ คือ ระดับปริญญาโท 2 คน คิดเป็นร้อยละ .8

1.5 อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาเป็นข้าราชการ จำนวน 48 คน จำนวน 19.0 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 น้อยที่สุดคือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

2. ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด

ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด อำเภอเทพาในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 ประเด็นด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีสีสันทนสวยงามและรูปแบบที่ทันสมัย ลวดลายและความมีเอกลักษณ์ของลายผ้า รองลงมาคือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมาก ประเด็นการกำหนดราคาที่เหมาะสมและราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66อยู่ในระดับมาก ประเด็นด้านกลุ่มผ้าทอบ้านล่องมุดให้ข้อมูลลูกค้าในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดีและน้อยที่สุดคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 อยู่ในระดับมาก

ประเด็นการจัดตกแต่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอบ้านล่องมุดและผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อ พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด อำเภอเทพา โดยภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.22	0.59	มากที่สุด
ความมีชื่อเสียงของผ้าทอล่องมุด	4.12	0.77	มาก
ลวดลายและความมีเอกลักษณ์ของลายผ้า	4.24	0.71	มากที่สุด
คุณภาพของผลิตภัณฑ์	4.30	0.67	มากที่สุด
สีสันสวยงาม/รูปแบบที่ทันสมัย	4.26	0.68	มากที่สุด
สินค้ามีให้เลือกหลายชนิด	4.18	0.76	มาก
เนื้อผ้าใส่สบายและดูแลรักษาง่าย	4.23	0.66	มากที่สุด
2. ปัจจัยด้านราคา	4.19	0.59	มาก
ราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า	4.23	0.61	มากที่สุด
มีป้ายแสดงราคาที่ชัดเจน	4.15	0.72	มาก
มีการกำหนดราคาที่แน่นอน	4.24	0.69	มากที่สุด
สามารถต่อรองราคาได้	4.14	0.72	มาก
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.01	0.72	มาก
ทำเลที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสะดวกในการเดินทาง	3.93	0.98	มาก
จัดตกแต่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ	4.07	0.77	มาก
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีสถานที่จอดรถสะดวก	4.00	0.82	มาก
สามารถหาซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอได้หลายช่องทางเช่น Fanpage , Facebook	4.05	0.74	มาก
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.07	0.66	มาก
กลุ่มผ้าทอบ้านล่องมุดให้ข้อมูลลูกค้าในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี	4.18	0.69	มาก
มีส่วนลด/ของแถม	3.97	0.83	มาก
มีการแนะนำโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์/สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ	4.06	0.81	มาก
พบข้อผิดพลาดของสินค้าสามารถแลกเปลี่ยนสินค้าภายในเวลาที่กำหนดหรือตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้	4.05	0.80	มาก
รวม	4.12	0.57	มาก

2.1 จากการศึกษาระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา พบว่าสามารถลำดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดได้ดังนี้

2.1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ประเด็นด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงามและรูปแบบที่ทันสมัย ลวดลายและความมีเอกลักษณ์ของลายผ้า

2.1.2 ด้านราคา ประเด็นการกำหนดราคาที่เหมาะสมและราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า

2.1.3 ด้านการส่งเสริมการตลาด ประเด็นด้านกลุ่มผ้าทอบ้านล่องมุดให้ข้อมูลลูกค้าในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี

2.1.4 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประเด็นการจัดตกแต่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอบ้านล่องมุดและผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จำแนกตาม เพศ

ปัจจัยส่วนประสม		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2 - tailed)	ผลการทดสอบ
ทางการตลาด	เพศ						
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ชาย	71	4.42	0.48	1.371	0.201	ไม่แตกต่าง
	หญิง	181	4.14	0.61			
2. ด้านราคา	ชาย	71	4.31	0.44	1.237	0.320	ไม่แตกต่าง
	หญิง	181	4.14	0.64			
3. ด้านสถานที่	ชาย	71	4.18	0.65	0.314	0.622	ไม่แตกต่าง
	หญิง	181	3.95	0.74			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ชาย	71	4.27	0.56	0.683	0.802	ไม่แตกต่าง
	หญิง	181	3.99	0.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จำแนกตาม อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	ผลการทดสอบ
อายุ	Between Groups	6.392	3	2.131	7.164	.000*	แตกต่าง
	Within Groups	73.759	248	.297			
	Total	80.151	251				
รายได้ / เดือน	Between Groups	9.704	5	1.941	6.777	.000*	แตกต่าง
	Within Groups	70.447	246	.286			
	Total	80.151	251				
ระดับการศึกษา	Between Groups	22.792	5	4.558	19.549	.000*	แตกต่าง
	Within Groups	57.359	246	.233			
	Total	80.151	251				
อาชีพ	Between Groups	7.499	5	1.500	5.078	.000*	แตกต่าง
	Within Groups	72.652	246	.295			
	Total	80.151	251				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.1 ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า อายุมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าทอล่องมุดแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21 - 40 ปี และ 41 - 60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมากกว่า อายุ 60 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.2 ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน

แสดงให้เห็นว่ารายได้ต่อเดือนมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าทอล่องมุดแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001 - 40,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าผู้มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.3 ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษา มีผลต่อการเลือกซื้อผ้าทอล่องมุดแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและมัธยมศึกษา ปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และ ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีระดับศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม น้อยกว่าผู้มีระดับการศึกษาปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.4 ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าอาชีพมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าทอล่องมุดแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าอาชีพรับราชการและอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยค้นพบเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในอำเภอหาดใหญ่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่าระดับการให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริโภคในอำเภอหาดใหญ่ให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นปัจจัยหลักที่มีความต้องการโดยตรงกับผู้ที่ต้องการซื้อเพื่อนำมาสนองความต้องการ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นองค์ประกอบแรกสำคัญที่สุดของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่ต้องการนำเสนอต่อตลาดเพื่อสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย อาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ตามงานวิจัยของ ลักขณา ศิริจำปา ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ซึ่งมีหลากหลายชนิดให้เลือกมีความทนทานและใช้ได้ยาวนานและมีลวดลายที่สวยงามและทันสมัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ลักขณา ศิริจำปา, 2561) นอกจากนี้คำกล่าวของ ชเนศ ลักษณะพันธุ์ภักดี ที่ระบุว่ากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์จะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mixes) สายผลิตภัณฑ์ (Product Lines) ตราสินค้า (Brands) การบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลาก (Packaging and Labeling) ให้ประสานสอดคล้องกันซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด สำหรับธุรกิจบริการ 7 ด้าน 7P's (ชเนศ ลักษณะพันธุ์ภักดี, 2560) อีกทั้งตามงานวิจัยของ เจริญ อนุธรรมสมบัติ และคณะ พบว่าด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีของผู้ประกอบการค้าผ้าฝ้ายในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (เจริญ อนุธรรมสมบัติ, 2556)

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกันทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชายก็ไม่ได้ส่งผลต่อความต้องการซื้ออาจเป็นเพราะปัจจุบันผู้บริโภคมีโอกาสได้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าที่หลากหลายชนิด มีประเภทเสื้อผ้าและราคาที่หลากหลายให้ผู้บริโภคได้เลือกและตัดสินใจซื้อตามความต้องการที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคลและแต่ละชุมชนท้องถิ่นมีเอกลักษณ์การทอผ้าและมีเนื้อผ้าและลวดลายแตกต่างกันอีกทั้งมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าหลากหลายช่องทาง ซึ่งประเด็นในการตัดสินใจเลือกซื้อมักจะมาจาก ความนิยมชมชอบในเนื้อผ้าและลวดลาย ซึ่งนอกจากนี้งานวิจัยของ วริศรา สู้สกุลสิงห์ และคณะ พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์ทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า เพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ อายุมีผลต่อการเลือกซื้อผ้าทอท้องถิ่นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่นที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21 - 40 ปี และ 41 - 60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมากกว่า อายุ 60 ปี ขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่นที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี และ 21 - 60 ปี อาจจะมีภาระค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น ทำให้ต้องมีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น มากกว่าผู้บริโภค อายุ 60 ปี ขึ้นไป ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านล่องมุดควรให้ความสำคัญกับผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 20 - 60 ปี โดยการที่เปิดโอกาสการตลาดให้มีหลากหลายช่องทางและรับช่องทางให้แสดงความคิดเห็นหลังการซื้อผ้า มีการรับประกันการเปลี่ยนสินค้าคืนได้หากสินค้ามีตำหนิ เป็นต้น (วริศรา สู้สกุลสิงห์, 2563) นอกจากนี้งานวิจัยของ อภิษฎา ทุตะวรากร พบว่าส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปพื้นเมืองผ้าฝ้ายจากร้านค้า

ด้านผลิตภัณฑ์ลำดับแรกคือ ชนิดเนื้อผ้าสวมใส่สบาย ด้านราคาลำดับแรกคือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายลำดับแรกคือ ท่าเลที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทางและด้านการส่งเสริมการตลาดลำดับแรกคือ เจ้าของหรือพนักงานขาย บริการและมีอัธยาศัยดีตามลำดับ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามเพศ อายุ ประเภทการซื้อและมูลค่าการซื้อพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปพื้นเมืองผ้าฝ้ายแตกต่างกันในบางปัจจัยย่อย จำแนกตามรายได้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอลองมุดที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001 - 40,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมากกว่าผู้ที่มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท เนื่องจากผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 40,000 อยู่ในช่วงวัยทำงานและมีความสอดคล้องกับอาชีพรับราชการ ที่มีการรณรงค์ให้สวมใส่ผ้าไทย อีกทั้งราคาที่ไม่แพงเกินไปผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยเพราะทำการเกษตร ซึ่งประเด็นที่สำคัญช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่ไปถึงผู้บริโภคที่มีรายมาก จึงยังไม่รู้จักผ้าทอลองมุดควรมีหน่วยงานเข้ามาช่วยสนับสนุนประชาสัมพันธ์ หรือให้แนวทางในการทำสินค้าออนไลน์ให้มากขึ้น (อภิษฎาภรณ์ หุตะวรารกร, 2558) ซึ่งนอกจากนี้งานวิจัยของ (อภิษฎาภรณ์ หุตะวรารกร, 2558) พบว่าส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปพื้นเมืองผ้าฝ้ายจากร้านค้าในอำเภอเมืองเชียงใหม่ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามเพศ อายุ รายได้และประเภทการซื้อและมูลค่าการซื้อพบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปพื้นเมืองผ้าฝ้ายแตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอลองมุดที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและมัธยมศึกษา ปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอลองมุดที่มีระดับศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม น้อยกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า เนื่องจากทั้งนี้ผ้าทอลองมุดยังเป็นที่รู้จักในชุมชนของคนในหมู่บ้านหรือในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงผู้ที่ซื้อส่วนใหญ่คือชาวบ้านและนักเรียนทั้งศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้ ๆ และข้าราชการครู หน่วยงานท้องถิ่น (อภิษฎาภรณ์ หุตะวรารกร, 2558) ตามงานวิจัยของ ณัฏฐ์คนัส ปานเสมศรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นนำเข้าจากต่างประเทศของวัยรุ่นในสยามสแควร์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ แหล่งที่มาของรายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นนำเข้าจากต่างประเทศของวัยรุ่น ในสยามสแควร์ที่แตกต่างกัน สุดท้ายจำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอลองมุดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน อาจเป็นเพราะ อาชีพนักเรียน/นักศึกษาและข้าราชการ ในสถานศึกษาและหน่วยงานราชการมีการรณรงค์อนุรักษ์ผ้าไทยผ้าทอมือในท้องถิ่นเพื่อให้คงอยู่และเป็นเอกลักษณ์คู่กับชุมชนในท้องถิ่น

ตลอดไปจึงมีการรณรงค์ให้มีการใส่ผ้าทอทุกสัปดาห์ ซึ่งประเด็นนี้ ถ้ามีการออกแบบหรือดีไซน์ให้ทันสมัยมากขึ้นเพื่อให้เข้าถึงหลากหลายอาชีพจะทำให้ชุมชนมีรายได้และเพิ่มมูลค่ามากยิ่งขึ้น (ณัญชฌณัส ปานเสมศรี, 2551) อีกทั้งยังมีงานวิจัยของ Wanmud, W. ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในทุกด้าน (Wanmud, W., 2015)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้บริโภคให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ประเด็นด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงามและรูปแบบที่ทันสมัย ลวดลายและควมมีเอกลักษณ์ของลายผ้า ด้านราคาประเด็นการกำหนดราคาที่เหมาะสมและราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาดประเด็นด้านกลุ่มผ้าทอบ้านล่องมุดให้ข้อมูลลูกค้าในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายประเด็นการจัดตกแต่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผ้าทอบ้านล่องมุดและผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดในจังหวัดสงขลา จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด จำแนกตามเพศมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมประสมทางการตลาด ด้านราคาแตกต่างกันแต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมประสมทางการตลาดโดยรวมด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21 - 40 ปี และ 41 - 60 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมากกว่า อายุ 60 ปี ขึ้นไป จำแนกตามรายได้ต่อเดือนพบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001 - 40,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าผู้มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท จำแนกตามระดับการศึกษาผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและมัธยมศึกษา ปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม น้อยกว่าผู้มีระดับการศึกษาปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า จำแนกตามอาชีพผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุดที่มีอาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษา อาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม มากกว่าอาชีพ

พนักงานบริษัทเอกชน และข้อเสนอแนะสำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอล่องมุด คือ วิสาหกิจชุมชนยังมีการผลิตผ้าที่มีสีสันทให้เล็กน้อยกว่าความต้องการผู้บริโภค เพราะหากมีสีไม่ตรงกับความต้องการผู้บริโภคอาจไม่ได้ซื้อสินค้าดังกล่าว และควรเพิ่มการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพราะผ้าทอล่องมุดยังเป็นที่รู้จักในชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้นอาจเพราะมีสมาชิกที่มีอายุมากไม่มีความชำนาญและไม่มีความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์ ควรมีนักวิชาการด้านสื่อออนไลน์เข้ามาให้ความรู้และควรชักจูงสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในวัยรุ่นและวัยทำงานเข้ามาเรียนรู้เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมในการทอผ้าให้อยู่ได้นานสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ อนุธรรมสมบัติ. (2556). ปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีของผู้ประกอบการค้าผ้าฝ้ายในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 7(13), 88-97.
- ชนศ ลักษณะพันธุ์ภักดี. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่ง อาหารแบบเดลิเวอรี่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัชชฌันต ปานเสมศรี. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นนำเข้าจากต่างประเทศของวัยรุ่นในสยามสแควร์. ใน วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของผู้บริโภคที่เลือกซื้อจากร้านผ้าฝ้ายทอมือในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2564 จาก <https://hrd.rmutl.ac.th/searching/resdetail.php?resid=150120173821>
- ลักขณา ศิริจำปา. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(6), 7-17.
- วิศรา สู้สกุลสิงห์. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์ทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 12(1), 119-130.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิษฎา ทุตวรากร. (2558). ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปพื้นเมืองผ้าฝ้ายจากร้านค้าในอำเภอเมืองเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Electronic Transactions Development Agency (Public Organization) Ministry of Digital Economy and Society. (2018). Thailand Internet User Profile 2018. Retrieved January 2, 2021, from <https://www.etda.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-profile-2018.html>

Fraenkel, R. J. & Wallen, E. N. (2006). How to design and evaluate research in education. (6th ed). Boston: McGraw-Hill.

Jacobs, L. C. (1991). Test Reliability, IU Bloomington Evaluation Services and Testing (Best). Indiana: Indiana University Blomington.

Kotler, P. (1997). Analyzing consumer markets and buyer behavior in marketing management. Evanston, IL: Northwestern University.

Wanmud, W. (2015). Personal factors affecting behavior of decision making on buying online products. Phranakhon Rajabhat Research Journal, 10(2), 133-141.

การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น*

ACCESS TO SOCIAL WELFARE OF THE ELDERLY WITH DISABILITIES IN KHON KAEN PROVINCE

เศรษฐศักดิ์ มุลดามาศย์

Settasak Mooldamart

อจิรภาส เพียรขุนทด

Ajirapa Pienkhuntod

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: ajirpi@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่พิการในเขตเมือง 5 คน และนอกเขตเมือง 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านการดำรงชีพ และสวัสดิการด้านสุขภาพได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) สวัสดิการด้านการดำรงชีพ ผ่านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพผู้พิการ พบว่า เบี้ยทั้งสองประเภทที่ผู้สูงอายุที่พิการได้รับถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่าเพื่อใช้ดำรงชีพ และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินของเบี้ยดังกล่าวยังคงไม่พอเพียงสำหรับการดำรงชีวิตในเบี้ยผู้สูงอายุ และมีผู้สูงอายุที่พิการบางส่วนได้รับ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐควบคู่ด้วย 2) สวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า สวัสดิการหลักประกันสุขภาพเพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถเข้าถึง แต่ยังใช้สวัสดิการอย่างคุ้มค่า ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และยังได้รับการรักษาดูแลจากแพทย์เฉพาะทาง แต่อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า อุปกรณ์พิเศษที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้พิการในแต่ละประเภท ยังคงมีปริมาณจำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่ ซึ่งให้บริการแบบตัวต่อตัวเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุที่พิการเข้าถึงสวัสดิการด้านการดำรงชีพและสวัสดิการด้านสุขภาพ รวมถึงการประชาสัมพันธ์สิทธิสวัสดิการที่พึงได้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการ และยังคงต้องอาศัยกลไกชุมชนเป็นหลักอีกด้วย

* Received 12 February 2022; Revised 25 February 2022; Accepted 26 February 2022

คำสำคัญ: การเข้าถึงสวัสดิการสังคม, ผู้สูงอายุที่พิการ, จังหวัดขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research article were to study the access to the social welfare of the elderly with disabilities in Khon Kaen Province. The study was conducted by using a qualitative research methodology. The selection of key informants from the specific population who were the elderly with disabilities. They were eligible for receiving welfare which was including the 5 persons from urban areas and 5 persons from non-urban areas or a total of 10 elderly with disabilities. The in-depth interviews are made from samples with a guideline of Semi-structured interviews. Data analysis was conducted by the thematic analysis process. The results showed that most of the elderly with disabilities had access to living welfare and health welfare, with the details as follows: 1) Living welfare, the samples have received the elderly pension and disabilities pension. It was found that both welfares, the elderly with disabilities received were effectively used for their living. It can reduce the burden of family expenses. However, the number of such pensions was still insufficient for the elderly with disabilities to live with these pensions. While some elderly with disabilities need to use state welfare cards. 2) Health welfare, it was found that the health welfare was sufficient to the needs of most elderly with disabilities. They could access and spend the health welfare worthwhile, free of medical care expenses. They also received medical care from specialized doctors. However, it was found some special equipment that is suited for people with disabilities has remained limited and insufficient to meet their needs. The result also indicated that the volunteer network in the area that provided face-to-face service, was an important mechanism to assist the elderly with disabilities can access living and health welfare. Moreover, the publicizing of their rights and welfare through electronic government systems were not meet the needs of the elderly with disabilities. They still mainly relied on community mechanisms.

Keywords: Access to Social Welfare, Elderly with Disabilities, Khon Kaen Province

บทนำ

โครงสร้างประชากรได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั่วโลก ส่งผลให้ประชากรผู้สูงอายุ กล่าวคือผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันโลกเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 10.0) โดยมีผู้สูงอายุประมาณ 1,018 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13.2 และคาดการณ์ว่าอนาคตเพิ่มขึ้นด้วยร้อยละ 3.0 ต่อปี ส่งผลให้อนาคตทุกประเทศจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (ช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.0) ในปี พ.ศ. 2587 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) ปี พ.ศ. 2562 อาเซียนได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการ จำนวนประชากรทั้งหมดในอาเซียนมีจำนวน 657 ล้านคน เป็นประชากรผู้สูงอายุถึง 70 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.8 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) โดยประเทศสมาชิกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม และมาเลเซีย คิดเป็นจำนวนผู้สูงอายุในประเทศร้อยละ 20.4 17.6 11.6 และ 10.0 ตามลำดับ ขณะที่ประเทศไทย ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในปี พ.ศ. 2548 โดยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุถึงร้อยละ 10.0 ของประชากรในประเทศ และคาดการณ์ว่าจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ในช่วงปี พ.ศ. 2564 รวมถึงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระดับสุดยอด (Super - Aged Society) ในปี พ.ศ. 2578 ขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 17.6 ต่อประชากรทั้งหมดในประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นว่า สถานการณ์ทางโครงสร้างประชากรไทย ส่งผลให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทุกภาคส่วนจึงต้องตระหนักถึงการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ รวมถึงให้ความสำคัญกับกลุ่มประชากรดังกล่าว (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2550) เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้มีความเสี่ยงหลากหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงด้านสุขภาพ ด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ด้านการถูกทำร้ายร่างกาย ด้านการอยู่ในสถานะที่ยากลำบาก ด้านการเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ตลอดจนไม่ได้รับความสะดวกจากบริการภาครัฐ (ศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม, 2549) ความเสี่ยงข้างต้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเห็นได้ชัด การจัดสวัสดิการสังคมและระบบคุ้มครองดูแลพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็น เพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว และตอบสนองต่อความจำเป็นของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐต้องคุ้มครอง ดูแล และพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้สูงอายุที่เปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุที่พิการ และขาดโอกาส ให้สามารถเข้าถึงบริการ และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดให้ได้อย่างทั่วถึง (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2561)

ผู้สูงอายุที่พิการในประเทศไทย มีจำนวนถึง 1,059,242 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏการณ์สำคัญคือ ผู้สูงอายุที่พิการไม่ว่าจะเกิดจากการพิการทางร่างกาย หรือจิตใจ จะมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เกิดเป็นปัญหาทางสังคมในปัจจุบันที่สมาชิกในครอบครัว

ต้องรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่พิการ ทั้งแง่ของค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลที่มากกว่าปกติ และภาวะจิตใจของผู้สูงอายุที่พิการที่นับวันยิ่งน่าเป็นห่วง (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6, 2558) ผู้สูงอายุที่พิการมีครอบคลุมในทุกพื้นที่ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้สูงอายุที่พิการมากที่สุด ประกอบกับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ มีจำนวนผู้สูงอายุที่พิการมากถึง 32,341 คน อยู่ใน 7 อันดับแรกของประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) สอดคล้องกับปรากฏการณ์สำคัญในปัจจุบัน คือ สวัสดิการทางสังคมที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อผู้สูงอายุที่พิการ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ สวัสดิการยังถูกใช้ไปอย่างไม่คุ้มค่า และไม่สามารถตอบสนองกับปัญหา รวมถึงมีผู้สูงอายุที่พิการบางส่วนเข้าไม่ถึงสวัสดิการทางสังคมของภาครัฐอีกด้วย (สุดารัตน์ สุตสมบูรณ์, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีคำถามการวิจัยที่ว่า ผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่นสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อสำรวจระบบการจัดสวัสดิการที่มีอยู่ สู่การปรับปรุงอันส่งผลต่อนโยบายงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่พิการที่เหมาะสมต่อไปในระยะยาวเพื่อสังคมดี ผู้สูงอายุทุกกลุ่มมีความสุข พึ่งพาตัวเองได้ และเป็นพลังสำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

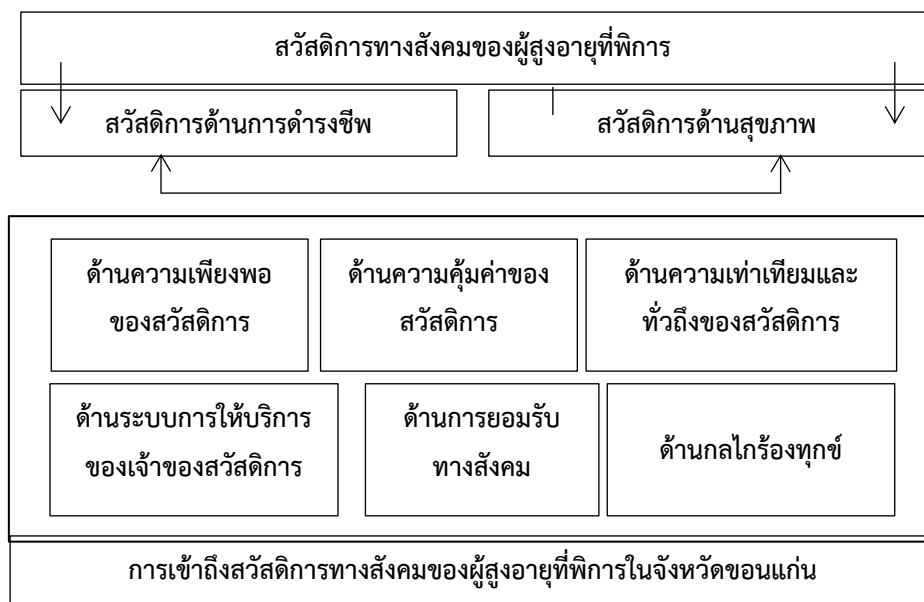
เพื่อศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) โดยคัดเลือกศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีแนวทางการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 17.36 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด และถูกจัดว่าเป็นพื้นที่ที่เป็นสังคมผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้ว (Aging Society) เพราะเป็นพื้นที่ที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด

การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จากกลุ่มประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากผู้สูงอายุที่พิการที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และนอกเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องเข้าเกณฑ์ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้พิการ และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัยได้ และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้เลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลจากเขตอำเภอเมือง 5 คน และนอกเขตอำเภอเมือง 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูลในการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ถูกตรวจสอบคุณภาพโดยเครื่องมือผ่านการปรึกษาอาจารย์ ที่ปรึกษาในการทำวิจัย และตรวจสอบความเที่ยงตรง

ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ มีข้อคำถามในประเด็นการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ ในจังหวัดขอนแก่น ผ่านสวัสดิการทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการด้านสุขภาพ และสวัสดิการด้านการดำรงชีพ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเพียงพอของสวัสดิการ 2) ด้านความคุ้มค่าของสวัสดิการ 3) ด้านความเท่าเทียม และทั่วถึงของสวัสดิการ 4) ด้านระบบให้บริการของเจ้าของสวัสดิการ 5) ด้านการยอมรับทางสังคม และ 6) ด้านกลไกรองทุกข ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ (ขออนุญาต บันทึกเสียงกับผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ) เช่น เทปบันทึกเสียง ประกอบกับการจดบันทึกในแบบ บันทึกการสัมภาษณ์ ภายหลังจากสัมภาษณ์ จึงทำการถอดเทปบันทึกเสียง ให้เป็นความเรียงลงบนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะกระบวนการวิเคราะห์ แก่นสาระ (Thematic Analysis) และมีขั้นตอนดังนี้ 1) เมื่อได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยทำการทบทวนข้อมูล ในเบื้องต้น โดยข้อมูลที่ได้นั้นมีทั้งจากการจดบันทึก และการขออนุญาตบันทึกเสียง หลังจากนั้นถอดไฟล์เสียงโดยการพิมพ์เป็นความเรียงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และตรวจเช็คความถูกต้องของข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาอ้างอิงข้อมูลในส่วนของผล หรือข้อค้นพบในการวิจัย 2) นำเอาข้อมูลใส่ในตารางเพื่อเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทำการเปรียบเทียบจากข้อมูลจัดไว้ในแต่ละส่วนแล้ว เพื่อหาข้อเปรียบเทียบระหว่างข้อมูล หาความเหมือนและความต่าง เพื่อดูความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาหาบทสรุป 3) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะถูกนำมาวิเคราะห์ และประมวลผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างเป็นองค์รวม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ในจังหวัดขอนแก่นสามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านการดำรงชีพ และสวัสดิการด้านสุขภาพได้ ดังนี้

1. ด้านความเพียงพอของสวัสดิการ พบว่า สวัสดิการด้านการดำรงชีพ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และ เบี้ยยังชีพคนพิการ ตลอดจนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลทุกคนให้ความเห็นว่ายังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากเบี้ยต่าง ๆ ที่ได้รับไม่มากพอที่จะครอบคลุมค่าครองชีพในปัจจุบัน หรือเพียงพอต่อการดำรงชีพในสังคมเมือง เช่น การจ่ายค่าสาธารณูปโภค ค่าน้ำ อาหาร ดูแลสมาชิกในครัวเรือน รวมถึงการชำระหนี้สินที่เคยกู้ยืมทั้งในระบบ และนอกระบบด้วย เป็นต้น โดยมีผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

“มันก็ไม่เพียงพอหรอกลูก เราก็นั่งกินอยู่เฉย ๆ มีเงินก็ซื้อกิน ไม่มีก็ไม่ได้กิน บางทีก็เอาเงินมาเก็บหอมรอมริบ เคี้ยวนี้ต้องเอามาให้ลูกใช้อีก ช่วงนี้ลูกตกงานจากโควิด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2563)

การได้รับสวัสดิการด้านการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่พิการก็ยังเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญทั้งในแง่ของการเป็นเงินตลอดทั้งเดือนของผู้สูงอายุที่พิการ ที่ต้องเอาไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แล้วนั้น ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ถึงแม้ว่าจะได้รับเบี้ยยังชีพในจำนวนที่ไม่มากนัก แต่ก็รู้สึกดีใจกว่าที่จะไม่ได้รับสวัสดิการในส่วนนี้เลย อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุที่พิการต้องการเบี้ยยังชีพเป็นจำนวนเงินที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับความไม่เพียงพอของสวัสดิการด้านการดำรงชีพในข้างต้น โดยผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

“มันไม่ใช่เราคนเดียวที่อยากได้เพิ่ม มันมีคนอยากได้เพิ่มอีกมาก ถ้าพูดถึงความอยากได้ของเรา เราก็ออยากได้อยู่แล้ว แต่ดีกว่าเราไม่ได้อะไรเลย (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2563)”

ผลการศึกษาสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จึงต้องไปใช้สวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอยู่ในทุกเดือน เป็นประจำ สม่ำเสมอ หรือตามที่แพทย์ได้ทำการนัดหมายไว้ โดยผู้สูงอายุที่พิการให้ความเห็นว่า สวัสดิการด้านสุขภาพที่ได้รับมีความเพียงพอต่อความต้องการของตน โดยส่วนใหญ่ไม่ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล หรือจ่ายในราคาที่ไม่แพงมากโดยผู้สูงอายุที่พิการสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ทุกโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้

“ไปโรงพยาบาลก็รักษาฟรี ไปก็หมอนัด แล้วก็ไปตามนัดที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน 3 เดือนครั้ง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 2563)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการให้สวัสดิการด้านสุขภาพ ด้านการจัดหาอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ ยังไม่เพียงพอครอบคลุมทุกกลุ่มประเภทความพิการ ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคพิเศษเฉพาะกลุ่ม ดังนั้น หากภาครัฐจัดหาอุปกรณ์ดังกล่าวเพิ่มเติมให้ตรงกับประเภทความพิการเฉพาะกลุ่ม จะสามารถช่วยตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการได้มากขึ้น

2. ด้านความคุ้มค่าของสวัสดิการ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการมีความคิดเห็นว่าสวัสดิการด้านการดำรงชีพได้ถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่า ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ ตลอดจนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐถูกนำไปใช้จ่าย เพื่อซื้อของจำเป็นต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร

เครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุที่พิการ จ่ายค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้นำเบี้ยต่าง ๆ มาดูแลบุคคลในครอบครัว และการชำระหนี้สินอีกด้วย

“คัมก็คือ แม่เอาไปจ่ายค่าไฟ ค่าแพมเพิส ซื้ของที่มีประโยชน์ค่ากินค่าอยู่ทุกวันนี่ละ บัตรคนจนแม่ก็เอาไปแลกเอาของใช้ในบ้าน แล้วก็เอาไปดูแลคนในครอบครัว ลูกหลาน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 2563)

ผลการศึกษาสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการสะท้อนให้เห็นความจำเป็น และประโยชน์ของสวัสดิการด้านสุขภาพ ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เช่น หากผู้สูงอายุที่พิการเป็นโรคที่มีค่ารักษาในราคาที่สูงก็สามารถรักษาได้ โดยที่ไม่มีค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังได้รับการรักษาจากแพทย์เฉพาะทาง ตลอดจนได้รับการจ่ายยาที่ ตรงตามอาการป่วยของผู้สูงอายุที่พิการ รวมถึงผู้สูงอายุที่พิการยังได้ใช้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและ เบี้ยยังชีพผู้พิการบางส่วนอย่างคุ้มค่า เพื่อจ่ายค่าเดินทางไปสถานพยาบาลใกล้เคียง หรือ สถานพยาบาลในตัวเมือง เพื่อแลกกับการรักษาพยาบาลฟรี ที่เป็นไปตามสิทธิเบื้องต้นของ ผู้สูงอายุที่พิการ หรือกรณียอมเสียเงินส่วนต่าง เพื่อแลกกับการได้รับยารักษาโรคที่มีคุณภาพสูง หรืออุปกรณ์การรักษาที่ไม่มีในระบบการให้บริการฟรี

“คืออยู่ครับ สวัสดิการแบบนี้ รักษาฟรีไม่เสียตังค์ แต่เวลาพอไปนอนโรงพยาบาลค้าง คืน ค่าห้องพิเศษมันอาจเกินมาเขาก็คิด 100 กว่าบาท ไม่แพงหรอก ก็คืออยู่” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, 2563)

3. ด้านความเท่าเทียม และทั่วถึงของสวัสดิการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับสวัสดิการ ในการดำรงชีพ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (จ่ายเบี้ยแบบขั้นบันได) และเบี้ยยังชีพผู้พิการ เนื่องจากเป็นสิทธิที่กลุ่มเป้าหมายพึงจะได้รับ เมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ และเป็นผู้ขึ้น ทะเบียนเป็นคนพิการอย่างถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลยังเชื่อว่ามีผู้สูงอายุที่พิการ บางส่วนไม่ได้รับเบี้ยพิการ เพราะเป็นผู้สูงอายุที่พิการต้องทำการขึ้นทะเบียนคนพิการด้วยตนเอง และไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการได้ ซึ่งขั้นตอนการขึ้นทะเบียนนี้ไม่เป็นไปโดยอัตโนมัติ เหมือนกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ผู้สูงอายุทุกคนจะได้รับสิทธิทันทีเมื่ออายุเข้าเกณฑ์ 60 ปีขึ้นไป

ในส่วนของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยกว่าครึ่งไม่ได้รับ สวัสดิการประเภทนี้ เนื่องจากไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจนในการเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐ มีให้ รายละเอียดซับซ้อน ตั้งแต่กระบวนการเข้าถึงสิทธิ หรือผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายไม่ทราบ รายละเอียดใด ๆ เลย หรือการไม่เข้าเกณฑ์คุณสมบัติที่สมควรได้รับ ตลอดจนตรวจสอบจาก ภาครัฐ เป็นต้น

“ไม่ได้เลยลูก ทำไมเพื่อนเขาได้กัน แม่ทำไมแม่ไม่ได้บัตรที่เขาเอกไปแลกของ ถ้ามกไม่ได้ เขาเรียกว่าบัตรคนจนใช่ไหม นั่นละมันไม่ตกมาหาเรา ไม่รู้จะว่ายังไง เป็นเพราะผู้นำหมู่บ้าน หรือยังงั้นแม่ก็ไม่รู้ พิการขนาดนี้ยังไม่ได้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2563)

นอกจากนี้ ยังพบว่า กลไกสำคัญที่ช่วยผู้สูงอายุที่พิการให้ได้รับสวัสดิการ คือการมีเครือข่ายในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีส่วนช่วยในการประสานงานหรือเป็นช่องทางเข้าถึงเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่ให้บริการด้านผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกภายในเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงกลไกสำคัญอื่น ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ก็คือ ความช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว การมีผู้ดูแลที่ใกล้ชิด และการรับรู้สิทธิโดยตนเอง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การกู้เงินคนพิการเพื่อสนับสนุนเป็นเงินทุนประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลบางส่วนได้รับสวัสดิการจากการประชาสัมพันธ์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ อสม. ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเรื่องความต้องการ หรือปัญหาของผู้สูงอายุที่พิการในระดับพื้นที่ที่รับผิดชอบเข้าสู่กลไกของรัฐต่อไป

“มีคนมาแจ้งเรื่องสวัสดิการอยู่ อสม. เรายี่ละ บางครั้งก็ได้ยินจากเสียงตามสายในหมู่บ้านด้วย ประธานชุมชนเป็นคนแจ้ง หรือมีกิจกรรมอะไรก็มาแจ้งที่บ้านเลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 2563)

ผลการศึกษาสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า คนในครอบครัวของผู้สูงอายุที่พิการไม่เพียงแต่ดูแลผู้สูงอายุในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ยังมีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้ผู้สูงอายุที่พิการเข้าถึงสิทธิรักษาพยาบาลและสวัสดิการที่ผู้สูงอายุพิการพึงได้รับที่โรงพยาบาล

“เวลาไปโรงพยาบาล แม่บ้านก็พาไป เราไปไม่ได้ ตาบอด ก็ต้องมีคนพาไป ผู้ดูแลพาไป เหมารถกันไป” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, 2563)

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ช่วยทำให้ผู้สูงอายุที่พิการหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พิการ ตระหนักรู้ถึงสิทธิของตนเองในการได้รับสวัสดิการประเภทต่าง ๆ และช่องทางในการเข้าถึงสวัสดิการนั้น ๆ ซึ่งกลไกสำคัญที่พบ คือ กลไกชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนบ้าน แพทย์ประจำโรงพยาบาล เครือข่ายด้านการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ รองลงมาได้แก่ การรับรู้ผ่านผู้ดูแลผู้สูงอายุพิการ เช่น สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้การรับรู้ด้วยตนเอง เช่น การรับรู้ผ่านช่องทางข่าวสารบนโทรทัศน์ หรือเบอร์โทรศัพท์ช่วยเหลือของภาครัฐยังมีส่วนให้ผู้สูงอายุที่พิการสามารถเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ

“อย่างพวกเรื่องสุขภาพ เรื่องบัตรต่าง ๆ อสม. ก็หามาให้ ถ้าต้องการบอกได้เลย เดี่ยวจะจัดการให้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10, 2563)

4. ด้านระบบการให้บริการกับเจ้าของสวัสดิการ พบว่า จากการศึกษาด้านสวัสดิการ ดำรงชีพ ภาครัฐ หรือเจ้าของสวัสดิการมีรูปแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพผู้พิการ โดยการโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (กรมบัญชีกลางเป็นผู้ดำเนินการ) โดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของผู้มีสิทธิ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พิการ โดยเงินเบี้ยต่าง ๆ จะเข้าระบบประมาณวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งการโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถช่วยให้การเข้าถึงเงินเบี้ยมีความรวดเร็วและสม่ำเสมอ

“เดี๋ยวนี้เค้าโอนเข้าบัญชีเลย ตั้งแต่งวดแรกเลยนะ เราอยู่ในเขตเทศบาลใช้ไหมล่ะ เค้าจ่ายเราผ่านธนาคารอยู่แล้ว ก็พอใจอยู่นะ ไม่มีล่าช้านะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2563)

ประเด็นที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับประเด็นด้านการเข้าถึงสวัสดิการผ่านเทคโนโลยี ข้างต้น พบว่า การจะได้รับสวัสดิการบางประเภท เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ หรือบริการอื่น ๆ ที่ภาครัฐจะต้องมีกระบวนการลงทะเบียนผ่านทางระบบเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ หรือบน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงสวัสดิการด้วยตนเอง เนื่องจาก ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้น

“ใช้ไม่เป็น เข้าไม่เป็นหรอก ใช้เป็นแต่มือถือแบบปุ่มกด ตามวัยแหละ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 2563)

ผลการศึกษาสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีปัญหาเชิงกายภาพ และความบกพร่องทางร่างกาย จึงทำให้ไม่สามารถไปโรงพยาบาลได้เพียงลำพัง การที่จะได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพ หรือสวัสดิการด้านการดำรงชีพ รัฐ ซึ่งเป็นเจ้าของสวัสดิการควรมีรูปแบบ หรือระบบการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุที่พิการแบบตัวต่อตัว (Face-to-face) โดยอาศัยกลไกในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสาร แจ้งสิทธิ และสวัสดิการที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้พึงจะได้รับ เช่น ผ่านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินงานหลัก หนุนเสริมด้วยเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือเครือข่ายด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และมีข้อมูลการช่วยเหลือต่าง ๆ ของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่

“ต้องให้เขาเข้ามา เพราะผู้สูงอายุพิการส่วนมากไม่สะดวกที่จะไปโรงพยาบาล ถ้าสะดวกเอาที่ใกล้ ๆ ก็ดีกว่า อย่างมีกิจกรรม หรือโครงการ อสม. ก็จะมาแจ้งว่ามีสิทธิ์อะไรบ้าง สวัสดิการเป็นอย่างนี้ ๆ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 2563)

ในขณะที่การให้บริการของหน่วยงาน ณ ที่ทำการของผู้ให้บริการสวัสดิการด้านต่าง ๆ พบว่า มีระบบการดูแลและช่วยเหลือ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุที่พิการ เมื่อเข้ามาติดต่อรับสวัสดิการ เช่น กรณีไปโรงพยาบาลได้มีอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่พิการ เช่น มีรถเข็น มีผู้ช่วยพยาบาลที่มาดูแลเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

“ตอนไปโรงพยาบาล บริการดีอยู่ เวลาเราไปถึง ลงรถแล้วเราเดินไปได้ เขาก็เอารถเข็นมารับ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, 2563)

5. ด้านการยอมรับทางสังคม จากผลการศึกษาทั้งด้านสวัสดิการด้านการดำรงชีพและด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า คนในชุมชน หรือคนในพื้นที่ยอมรับในการเป็นผู้สูงอายุที่พิการ โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวให้การยอมรับ ไม่มีการดูถูกดูแคลนผู้สูงอายุที่พิการที่รับความช่วยเหลือจากรัฐ และต้องการให้ผู้สูงอายุที่พิการได้รับสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ และสวัสดิการด้านสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่ ไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ และต้องพึ่งพิงครอบครัว ทำให้หากมีรายได้จากเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ ก็จะช่วยแบ่งเบาภาระการใช้จ่ายในครัวเรือนได้ และค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่พิการด้วย สอดคล้องกับผู้สูงอายุที่พิการเองที่ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้สูงอายุที่พิการ

“เขาก็มารับกันหมดเต่ลูก ที่บ้านเราก็อยากให้เราได้สวัสดิการดี ๆ ไม่เสียเงินไปโรงพยาบาลอย่างว่าก็ฟรีนะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 2563)

6. ด้านกลไกร้องทุกข์ จากผลการศึกษาทั้งด้านสวัสดิการด้านการดำรงชีพและด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังไม่เคยไปร้องทุกข์ในกลไกของรัฐ หรือกระบวนการที่เป็นทางการ เนื่องจาก ไม่รู้บทบาทภารกิจของหน่วยงาน กระบวนการที่ซับซ้อน ไม่รู้ช่องทางเข้าไปใช้บริการ ตลอดจนหน่วยงานตั้งอยู่ในที่ห่างไกล แต่มีบางส่วนที่สามารถไปร้องทุกข์กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดในพื้นที่ ตลอดจนมีผู้สูงอายุที่พิการคนอื่นมาร้องทุกข์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยกันด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้สูงอายุที่พิการบางส่วน ไม่ไปร้องทุกข์ เนื่องจากไม่มั่นใจ และไม่เชื่อมั่นในระบบให้การบริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้เป็นผู้รับแจ้งการร้องทุกข์จากผู้สูงอายุที่พิการที่ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่ชุมชนของ

ตนเอง เช่น ผู้ที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง หรือผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น เหตุผลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่พิการที่เป็นผู้รับแจ้งการร้องทุกข์จากกลุ่มเป้าหมายอื่น เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลในการเข้าถึงผู้สูงอายุที่พิการรายอื่น ๆ ทั้งกลุ่มที่ตกสำรวจจากภาครัฐ กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ดังนั้น ทั้งสวัสดิการด้านการดำรงชีพ และสวัสดิการด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยไปร้องทุกข์กับกลไกของรัฐ

“แม่ไม่เคยไปร้อง ไม่ได้ทำ ไปร้องก็ไม่ได้หรอก แล้วแต่เขาจะให้ ไม่อยากไปแย่งชิงอะไรกับเขา เรามีสิทธิ์เขาก็ให้ ไม่มีสิทธิ์เราก็ไม่ได้ ไม่อยากเบียดเบียนใคร” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 2563)

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น

ประเด็น การเข้าถึง สวัสดิการสังคม	สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการ	
	สวัสดิการด้านการดำรงชีพ (Living Welfare)	สวัสดิการด้านสุขภาพ (Health Welfare)
1. ด้านความเพียงพอ ของสวัสดิการ	ไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมค่าครองชีพในปัจจุบัน	เพียงพอในการรักษาพยาบาล แต่ด้านอุปกรณ์พิเศษสำหรับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ
2. ด้านความคุ้มค่า ของสวัสดิการ	ถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่า เพื่อนำมาดูแลตนเองและครอบครัว	คุ้มค่าในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล และไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. ด้านความเท่าเทียม และทั่วถึงของสวัสดิการ	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และพิการเท่าเทียม และทั่วถึง ขณะที่บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่เท่าเทียม และไม่ทั่วถึง ขึ้นอยู่กับกลไกในพื้นที่ และเงื่อนไขของสวัสดิการนั้น ๆ	เท่าเทียม และทั่วถึง จากกลไกเครือข่ายในพื้นที่ แบบตัวต่อตัว (Face-to-face) และผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พิการ
4. ด้านระบบ การให้บริการของ เจ้าของสวัสดิการ	ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจ่าย เบี้ยยังชีพ และเข้าถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ยังใช้กลไกในระดับพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ได้รับสวัสดิการ
5. ด้านการยอมรับ ทางสังคม	สังคมยอมรับ เพื่อให้ได้รับสวัสดิการไว้แบ่งเบาภาระการใช้จ่ายในครัวเรือนได้	
6. ด้านกลไกการ ร้องทุกข์	ไม่เคยไปร้องทุกข์กับกลไกของรัฐ หรือกระบวนการที่เป็นทางการ แต่มีการร้องทุกข์กับกลไกเครือข่ายในพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่พิการด้วยกัน	

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ซึ่งสะท้อนการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการ 6 ด้าน ในด้านความเพียงพอของสวัสดิการ ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลทุกคนให้ความเห็นว่ายังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากเบี้ยต่าง ๆ ที่ได้รับไม่มากพอที่จะครอบคลุมค่าครองชีพในปัจจุบัน หรือเพียงพอต่อการดำรงชีพในสังคมเมือง ดังผลการวิจัยของ ธนัตถ์วนันท์ เอียดพวง ที่กล่าวไว้ว่า ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเพิ่มอัตราเบี้ยยังชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่สถานะทางเศรษฐกิจที่มีค่าครองชีพวันยังสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นแหล่งรายได้หลักเพียงแหล่งเดียวที่จะตอบสนองการดำรงชีพของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุในปัจจุบันได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริงก็จะทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกด้วย (ธนัตถ์วนันท์ เอียดพวง, 2554) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ บ่งชี้ว่า ผู้สูงอายุที่พิการได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพที่เพียงพอต่อความต้องการของตน ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จึงต้องไปใช้สวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเป็นประจำ สม่ำเสมอ ตามที่ ญัตติชัยธร เดชสิทธิ์บุลพร กล่าวว่า ผู้สูงอายุชุมชนสามตำบล เทศบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม สามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพและพึงพอใจในการเข้ารับบริการการรักษาพยาบาล จากศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้บ้าน เดินทางสะดวก รวมทั้งแพทย์และพยาบาลให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (ญัตติชัยธร เดชสิทธิ์บุลพร, 2557)

ด้านความคุ้มค่าของสวัสดิการ ในแง่การดำรงชีพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการมีความคิดเห็นว่าสวัสดิการ ได้ถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่า ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ ตลอดจนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐถูกใช้จ่าย เพื่อซื้อของจำเป็นต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังได้นำเบี้ยต่าง ๆ มาดูแลบุคคลในครอบครัว ดังผลการวิจัยของ รุจิราภรณ์ นาแข็งฤทธิ์ พบว่า การใช้ประโยชน์จากเบี้ยยังชีพ ของผู้สูงอายุชุมชนไทยสมุทร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ใช้ในการดำรงชีวิต ซื้อของใช้ที่จำเป็น และช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครอบครัว เช่น อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็น และสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการสะท้อนให้เห็นความคุ้มค่า ผ่านการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่จำเป็นได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือสามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายได้ (รุจิราภรณ์ นาแข็งฤทธิ์, 2558) ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ ปิยะนุช ชัยสวัสดิ์ ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อเกิดกรณีเจ็บป่วย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในตำบลวิหาร อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ได้ตัดสินใจไม่ใช้บริการสุขภาพตามสิทธิที่มี เนื่องจากปัญหาด้านการเดินทางไปโรงพยาบาล (ปิยะนุช ชัยสวัสดิ์, 2559)

ด้านความเท่าเทียม และทั่วถึงของสวัสดิการ ในส่วนของสวัสดิการด้านการดำรงชีพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับสวัสดิการ เนื่องจากเป็นสิทธิที่พึงจะได้รับ เมื่อมีอายุครบ 60 ปี

บริบูรณ์ และเป็นผู้ขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการอย่างถูกต้อง เป็นที่น่าสังเกตว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้อายุแก่ผู้วิจัยกว่าครึ่งไม่ได้รับสวัสดิการนี้ เนื่องจากไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจนในการเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐมีให้ รายละเอียดซับซ้อน ตั้งแต่กระบวนการเข้าถึงสิทธิ หรือการไม่เข้าเกณฑ์คุณสมบัติที่สมควรได้รับ ตลอดจนตรวจสอบจากภาครัฐ ซึ่งเป็นไปตาม ปัทมา ล้อพงศ์พานิชย์ กล่าวไว้ว่า สาเหตุสำคัญ ที่ทำให้ผู้สูงอายุที่พิการเข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคม ได้แก่ การขาดทักษะ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการรับสิทธิของตน โดยกลไกสำคัญที่ช่วยผู้สูงอายุที่พิการให้ได้รับสวัสดิการทั้งสวัสดิการด้านการดำรงชีพและสวัสดิการด้านสุขภาพ คือ การมีเครือข่ายในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีส่วนช่วยในการประสานงานหรือเป็นช่องทางเข้าถึงเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่ให้บริการด้านผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกภายในเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงกลไกสำคัญอื่น ๆ เช่นบุคคลในครอบครัว ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พิการ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ (ปัทมา ล้อพงศ์พานิชย์, 2560) และดังที่ กิริติ กิจิระวุฒิมังษ์ กล่าวว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทั้งผู้ดูแลที่เป็นทางการ (บุคลากรทางการแพทย์ ผ่านการอบรมหลักสูตรของกรมอนามัย) หรือผู้ดูแลที่ไม่เป็นทางการ (คนในครอบครัว ลูกหลาน) มีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุ (กิริติ กิจิระวุฒิมังษ์, 2561)

ด้านระบบการให้บริการของเจ้าของสวัสดิการ ในแง่สวัสดิการด้านการดำรงชีพ พบว่ารัฐมีรูปแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพผู้พิการ โดยการโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบดังกล่าวช่วยทำให้การเข้าถึงเงินเบี้ยมีความรวดเร็วและสม่ำเสมอ แต่มีผู้สูงอายุที่พิการบางส่วนไม่สามารถตรวจสอบเช็คสถานะการโอนเงินได้ เนื่องจากไม่มีทักษะในการใช้งานระบบ ประเด็นที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับประเด็นด้านการเข้าถึงสวัสดิการผ่านเทคโนโลยีข้างต้น พบว่า การจะได้รับสวัสดิการบางประเภท เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ หรือบริการอื่นใดที่ภาครัฐจะต้องมีกระบวนการลงทะเบียนผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือบนแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงสวัสดิการด้วยตนเอง เนื่องจาก ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น เป็นไปตามการวิจัยของ จักรภพ ดุลศิริชัย กล่าวว่า ปัญหาในการใช้สิทธิของคนพิการ คือ ความไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากระบบเทคโนโลยีได้ ซึ่งมีผลต่อสวัสดิการที่พึงจะได้รับต่อไปในอนาคต เช่น เบี้ยยังชีพคนพิการ หลักประกันสุขภาพ และสวัสดิการอื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ ในด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่มีปัญหาเชิงกายภาพ จึงทำให้ส่วนใหญ่ไม่สามารถไปโรงพยาบาลได้เพียงลำพัง เจ้าของสวัสดิการควรมีระบบการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุที่พิการแบบตัวต่อตัว (Face-to-face) โดยอาศัยกลไกในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสาร แจ้งสิทธิ และสวัสดิการที่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้พึงจะได้รับผ่านเครือข่ายด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และมีข้อมูลการช่วยเหลือต่าง ๆ ของ

ผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ (จักรภพ ดุลศิริชัย, 2556) ตามที่ ศิริพร เป็งสลิ กล่าวว่า กลไกชุมชนมีความสำคัญในการมีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสวัสดิการ เช่น การให้อาสาสมัครชุมชนเดินบอกข่าวสารตามบ้านของผู้สูงอายุ รวมทั้งยังมีการแจ้งเตือนผู้สูงอายุในชุมชนเมื่อใกล้จะถึงวันในการมีกิจกรรม หรือขึ้นทะเบียนต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง และทำให้ผู้สูงอายุทราบข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์อีกด้วย (ศิริพร เป็งสลิ, 2554)

ประเด็นด้านการยอมรับทางสังคม จากผลการศึกษาทั้งด้านสวัสดิการด้านการดำรงชีพและด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า คนในชุมชน หรือคนในพื้นที่ที่ยอมรับในการเป็นผู้สูงอายุที่พิการ โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวให้การยอมรับ ไม่มีการดูถูกดูแคลนผู้สูงอายุที่พิการที่รับความช่วยเหลือจากรัฐ และต้องการให้ผู้สูงอายุที่พิการได้รับสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ และสวัสดิการด้านสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่ ไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ และต้องพึ่งพิงครอบครัว ทำให้หากมีรายได้จากเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ ก็จะช่วยแบ่งเบาภาระการใช้จ่ายในครัวเรือนได้ สอดคล้องกับผู้สูงอายุที่พิการเองที่ได้ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้สูงอายุที่พิการ ทั้งนี้ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ได้ศึกษาในเรื่องการยอมรับทางสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุที่พิการ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวเพื่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่อไป สำหรับประเด็นด้านกลไกช่องทาง จากผลการศึกษาทั้งด้านสวัสดิการด้านการดำรงชีพและด้านสวัสดิการด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังไม่เคยไปร้องทุกข์ในกลไกของรัฐ หรือกระบวนการที่เป็นทางการ เนื่องจาก ไม่รู้บทบาทภารกิจของหน่วยงาน กระบวนการที่ซับซ้อน ไม่รู้ช่องทางเข้าไปใช้บริการ ตลอดจนหน่วยงานตั้งอยู่ในที่ห่างไกล แต่มีบางส่วนที่สามารถไปร้องทุกข์กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดในพื้นที่ ตลอดจนมีผู้สูงอายุที่พิการคนอื่นมาร้องทุกข์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยกันด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้สูงอายุที่พิการบางส่วน ไม่ไปร้องทุกข์ เนื่องจากไม่มั่นใจ และไม่เชื่อมั่นในระบบให้การบริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ได้ศึกษาในเรื่องกลไกช่องทางของผู้สูงอายุที่พิการเลย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

- 1) จากผลการศึกษา พบว่า ด้านการจัดหาอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ ยังไม่เพียงพอครอบคลุมทุกกลุ่มประเภทความพิการ ดังนั้น ภาครัฐควรจัดหาอุปกรณ์เหล่านี้เพิ่มเติมให้ตรงกับประเภทความพิการเฉพาะกลุ่ม จะสามารถช่วยตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการได้มากขึ้น
- 2) จากพบการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่พิการที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยกว่าครึ่งไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เนื่องจากไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจนในการเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐมีให้ ดังนั้น ภาครัฐ

ควร มีกระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการโดยการประชาสัมพันธ์แบบ ตัวต่อตัว (Face-to-face) ผ่านกลไกชุมชน ซึ่งเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด 3) จากผลการศึกษา พบว่า กลไกในระดับพื้นที่ หรือกลไกชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกภายในเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงกลไกสำคัญอื่น ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ดังนั้นภาครัฐควรสนับสนุนรูปแบบกลไกในระดับพื้นที่ในการเป็นเครื่องมือส่งต่อความรู้ในเรื่องสิทธิ สวัสดิการที่ผู้สูงอายุพึงได้รับ รวมถึงพัฒนาทักษะความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุที่พิการให้กับคนกลุ่มนี้ด้วย 4) จากผลการศึกษา พบว่า ภาครัฐใช้ระบบการให้บริการเกี่ยวกับสวัสดิการผ่านระบบเทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่พิการไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรได้ ดังนั้นรัฐควรมีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ หรือเพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุที่พิการ ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย และผู้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กิริติ กิจธิระวุฒินงษ์. (2561). ทิศทางของการพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 36(4), 15-24.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2561). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- จักรภพ ดุลศิริชัย. (2556). การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษาบุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐชัยธร เดชสิทธิ์บุลพร. (2557). คุณภาพชีวิตและความต้องการสนับสนุนสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในชุมชนสามตำบล จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนต์ถวัลย์นันทน์ เอียดพวง. (2554). การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล โพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก . ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมา ล้อพงศ์พานิชย์. (2560). ผู้สูงอายุที่มีความพิการ: การเข้า (ไม่) ถึงสวัสดิการสังคม. วารสารการพยาบาลการดูแลสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, (35)3, 25-26.

- ปิยะนุช ชัยสวัสดิ์. (2559). การใช้บริการสุขภาพตามสิทธิของผู้สูงอายุ ตำบลวิหารขาว อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารการพยาบาล, (18)2, 42-50.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1. (15 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6. (15 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7. (15 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8. (5 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9. (15 ธันวาคม 2563). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. (เศรษฐศักดิ์ มูลตามาตย์, ผู้สัมภาษณ์)
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2562. นครปฐม: พรินเตอร์.
- รุจิราภรณ์ นาแข็งฤทธิ์. (2558). ความเป็นธรรมของระบบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเมืองและเขตชนบท. ใน วิทยานิพนธ์การพัฒนาร่างงานและสวัสดิการมหาดินชาติ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงในชุมชน: กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี.
- ศิริพร เป้งสลิ. (2554). การกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเทศบาลเขลางค์นคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม. (2549). ความเสี่ยงของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2561). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6. (2558). รูปแบบการบริการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุพิการ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ขอนแก่น: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 7(1), 73-82.

การสร้างแบบทดสอบและการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล
ของสหกรณ์: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ กรมชลประทาน จำกัด*

CREATING A TEST AND MEASURING OF THE KNOWLEDGE
ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLE OF THE CO-OPERATIVE:
A CASE STUDY OF ROYAL IRRIGATION DEPARTMENT SAVINGS
AND CREDIT CO-OPERATIVE LIMITED

พิมพ์พิชชา อารมณดี

Pimpitcha Arromdee

กนกอร์ สีมานนท์

Kanokon Seemanon

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: patraporn.poyku69@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบทดสอบและวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ และ 2) วัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือคือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง 2) กลุ่มที่ใช้วัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลคือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ด้านความยาก อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น วิเคราะห์ระดับความรู้ด้วยวิธีแปลงคะแนนดิบเป็นเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-Score) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ความยากมีค่าตั้งแต่ 0.25 - 0.73 อำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.80 และความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.87 รวมแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ 26 ข้อ 2) ผลการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรร

* Received 3 December 2021; Revised 25 February 2022; Accepted 26 February 2022

มาภิบาลของสหกรณ์ พบว่า ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด มีความรู้ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ด้านหลักความโปร่งใส และหลักความเสมอภาคคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในระดับดี

คำสำคัญ: การสร้างแบบทดสอบ, การวัดระดับความรู้, ธรรมาภิบาล, สหกรณ์ออมทรัพย์, กรมชลประทาน

Abstract

The objectives of this research article were to create a test and measure the level of knowledge on governance of cooperatives. The research methodology Quantitative Research. The samples were divided into 2 groups as follows: 1) The instrument quality examination group was the committee and staff of the Communications Savings Cooperative of Thailand limited to 60 people, which were selected by specific selection. Board of Directors and officers of the Royal Irrigation Department, Limited 30 persons, which is obtained from simple randomness Verify the quality of the tools Index of Content Accuracy With 3 experts, difficulty, discriminant and confidence. Analyze the level of knowledge about good governance from the Percentile and Normalized T-Score. The results of the instrument quality analysis were found that the content validity was a consistency index of 0.67 and above, the difficulty was from 0.25-0.73, the discrimination was from 0.40-0.80, and the confidence was 0.87. The results of the instrument quality analysis were found that the content validity had a consistency index of 0.67 or more, the difficulty was from 0.25-0.73, the discrimination power ranged from 0.40-0.80, and the confidence value was 0.87 Includes tests that passed 26 criteria. The governance of cooperatives found that overall, the board and staff had moderate knowledge of corporate governance. When considering each aspect, it was found that the main aspect of effectiveness, efficiency, responsiveness, accountability, participation, empowerment, rule of law, the committee and staff have knowledge at a moderate level. The main aspect of transparency and equity, the Board and staff have a good level of knowledge.

Keywords: Creating a Test, Measuring of The Knowledge, Good Governance, Co-Operative, Royal Irrigation Department

บทนำ

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะสังเกตได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน มักจะพบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอยู่บ่อยครั้ง ธนายุทธ ไชยธรรตน์ กล่าวถึงการทุจริตคอร์รัปชันที่พบในรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ในแต่ละปี ที่สร้างมูลค่าความเสียหายจากการติดสินบนร้อยละ 10 ถึง ร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ธนายุทธ ไชยธรรตน์, 2561) และจากการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันขององค์กรสร้างความโปร่งใสระดับนานาชาติที่สะท้อนให้เห็นว่าการคอร์รัปชันของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับสูง คือ ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก (นภธร ศิวารัตน์, 2561) นอกจากนี้รายงานประจำปี 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐในปี 2562 พบว่า มีคดีทุจริตที่ได้รับการตรวจสอบข้อสอบเท็จจริงถึง 4,381 คดี (สำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, 2562) ทั้งนี้ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวจึงเริ่มให้ความสนใจในเรื่องของธรรมาภิบาลมากขึ้นโดยเฉพาะภายหลังการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เนื่องจากหลักของธรรมาภิบาลสามารถใช้ได้ครอบคลุมทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสังคม

ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้ถูกต้องตามครรลองธรรมของการบริหารจัดการที่ดีและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งที่ประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก รวมทั้งการบริหารบ้านเมืองนั้นจะต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561); (ปธาน สุวรรณมงคล, 2556); (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และคณะ, 2561)จากการศึกษางานวิจัยพบว่า หน่วยงานและองค์กรของภาครัฐและเอกชนได้มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ธิดารักษ์ ลือชา กล่าวถึง การป้องกันการทุจริตพบว่า หลักการบริหารตามธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยป้องกันการทุจริตโดยมีอิทธิพลทางตรงต่อการปลอดทุจริต นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลส่งผลให้บุคลากรในหน่วยงานมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานโปร่งใส มีคุณธรรม และสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (ธิดารักษ์ ลือชา, 2563) ; (อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2563); (ชัยวุฒิ เหมะรังสี, 2561)โดยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า รวมไปถึงสหกรณ์ซึ่งถือว่าเป็นภาคหนึ่งในระบบเศรษฐกิจที่ได้มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลขึ้นมาใหม่จาก 6 หลักเป็น 9 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ

หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มข้นขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561)

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ในกำกับของกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงได้บรรจุลงในวิสัยทัศน์ของสหกรณ์โดยออกเป็นประกาศสหกรณ์ เรื่อง กำหนดแผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 - 2565 โดยมีการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ขึ้นใหม่ ดังนี้ “เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มั่นคงธำรงไว้ซึ่งธรรมาภิบาลบริหารงานสู่มาตรฐาน” (สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน, 2561) เมื่อสหกรณ์มีการกำหนดธรรมาภิบาลลงในวิสัยทัศน์เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมสหกรณ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์เพื่อที่จะได้นำมาปรับใช้กับสหกรณ์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเครื่องมือที่สามารถใช้ในการวัดระดับความรู้ได้แก่ แบบทดสอบ โดยจะช่วยสะท้อนระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลได้ เนื่องจากการสร้างแบบทดสอบนี้จะมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ อำนาจจำแนกความยากและการคัดเลือกข้อสอบที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ทดสอบได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เนื่องจากหลักการดังกล่าวมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารในองค์กรที่ควรมีความโปร่งใส ซึ่งคณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรควรมีความรู้เข้าใจเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้การวัดระดับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมีความถูกต้องเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาควรมีคุณภาพ เพื่อให้สะท้อนผลออกมาได้แม่นยำโดยผ่านการพิจารณาด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อ ความยาก อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น รวมไปถึงผลจากการวัดระดับความรู้ที่แนชัดจะช่วยนำผลที่ได้ไปใช้พัฒนาคุณภาพของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการนำหลักเกณฑ์การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มาใช้เป็นแนวทางเพื่อปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสหกรณ์ที่ปรับจาก 6 หลักเป็น 9 หลัก ประกอบด้วยหลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์
2. เพื่อวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณและได้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด จำนวน 61 คน และคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 121 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยคือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 2) กลุ่มที่ใช้วัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลคือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลและการสร้างแบบทดสอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนข้อคำถาม
2. เขียนข้อคำถามแบบปรนัยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดตามหลักธรรมาภิบาล 9 ด้าน ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค รวม 45 ข้อ
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
4. ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ (try out ครั้งที่ 1) ด้านความยาก และอำนาจจำแนก กับคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย

จำกัด จำนวน 60 คน ปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ และตัดทิ้งข้อคำถามที่มีความยากและอำนาจจำแนกทั้งสองด้านไม่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาความยากมีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.80 อำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2556)

5. ปรับปรุงข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งจากข้อ 4 ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ (try out ครั้งที่ 2) ด้านความยาก และอำนาจจำแนก กับคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 60 คน จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากและค่าอำนาจตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 4.

6. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร Kuder-Richadson formular 20 (KR-20)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด เพื่อประสานงานเก็บข้อมูลในการทำแบบทดสอบ โดยให้ทางผู้จัดการสหกรณ์ระบุวันเวลาที่ชัดเจนในการทำแบบทดสอบ

2. ดำเนินการทดสอบตามที่ได้กำหนด

3. นำแบบทดสอบที่ทำการทดสอบแล้วมาตรวจให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

4. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์และแปรผลการทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลผู้วิจัยได้แปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score)

การกำหนดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้ผลการวัดความรู้ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก (สมชาย วรภิเษมสกุล, 2548)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์

1.1 ผลการสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบที่มีองค์ประกอบตามหลักธรรมาภิบาล 9 ด้าน ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค ด้านละ 5 ข้อ แบบทดสอบทั้งฉบับรวม 45 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบจากการ

วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
วิเคราะห์ความยาก อำนาจจำแนก และคำนวณความเชื่อมั่นจากสูตร (KR - 20)

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของ
สหกรณ์

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของ
สหกรณ์รายข้อ

หลักธรรมาภิบาล	ข้อ	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
หลักประสิทธิภาพ	1	1.00	0.27	0.47
	3	1.00	0.53	0.53
	4	0.67	0.30	0.47
หลักประสิทธิภาพ	6	0.67	0.27	0.47
	7	1.00	0.62	0.63
	9	0.67	0.35	0.57
หลักการตอบสนอง	10	0.67	0.67	0.47
	11	1.00	0.43	0.80
	12	0.67	0.28	0.57
	13	1.00	0.27	0.47
หลักการรับผิดชอบ	14	1.00	0.73	0.40
	15	1.00	0.37	0.47
	16	0.67	0.38	0.70
	17	0.67	0.38	0.57
	18	0.67	0.33	0.53
หลักความโปร่งใส	20	0.67	0.48	0.70
	21	1.00	0.70	0.53
หลักการมีส่วนร่วม	26	0.67	0.73	0.47
	27	0.67	0.63	0.60
หลักการมอบอำนาจ	30	0.67	0.30	0.53
	31	1.00	0.70	0.47
หลักนิติธรรม	34	0.67	0.25	0.50
	35	1.00	0.38	0.43
	37	0.67	0.53	0.60

หลักธรรมาภิบาล	ข้อ	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	ค่าความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
หลักความเสมอภาค	38	0.67	0.50	0.53
	42	0.67	0.40	0.67

จากตารางที่ 1 พบว่าข้อคำถามความเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ 45 ข้อ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความยาก และอำนาจจำแนก รวมทั้งสิ้น 26 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ความยากมีตั้งแต่ 0.25 - 0.73 อำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.80

1.3 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ทั้งฉบับ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบทั้งฉบับโดยการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นจากสูตร (KR-20)

$$\text{จากสูตร} \quad K-R20 = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{S_t^2} \right]$$

เมื่อแทนค่าลงในสูตรจะได้คำตอบ ดังนี้

$$K-R20 = \left[\frac{26}{26-1} \right] \left[1 - \frac{5.8078}{36.64} \right]$$

$$K-R20 = 0.87$$

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์จำนวน 26 ข้อ โดยใช้สูตร (KR-20) พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2. การวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ในภาพรวม

คะแนน (คะแนนเต็ม 26)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
23 - 26	88.33 - 96.67	62 - 68	ดีมาก	13.33
17 - 22	73.33 - 85.00	56 - 60	ดี	16.67
12 - 16	30.00 - 56.67	45 - 52	ปานกลาง	46.67
10 - 11	16.67 - 21.67	40 - 42	น้อย	10.00

คะแนน (คะแนนเต็ม 26)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
7 – 9	3.33 – 10.00	32 – 37	น้อยมาก	13.33

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในภาพรวมพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 7 – 26 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T32 ถึง T68 (P3.33 – P96.67) โดยส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.67 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 10.00

ตารางที่ 3 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ด้านหลักประสิทธิผล

คะแนน (คะแนนเต็ม 3)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
3	88.33	62	ดีมาก	23.33
2	51.67	50	ปานกลาง	50.00
1	21.67	42	น้อย	10.00
0	8.33	36	น้อยมาก	16.67

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักประสิทธิผลพบว่ามีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T36 ถึง T62 (P8.33 – P88.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.00 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยร้อยละ 10.00

ตารางที่ 4 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ด้านหลักประสิทธิภาพ

คะแนน (คะแนนเต็ม 3)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
3	88.33	62	ดีมาก	23.33
2	75.00	57	ดี	3.33
1	43.33	48	ปานกลาง	60.00
0	6.67	35	น้อยมาก	13.33

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักประสิทธิภาพพบว่ามีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T35 ถึง T62 (P6.67 – P88.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.00 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับดี ร้อยละ 3.33

ตารางที่ 5 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน
จำกัด ด้านหลักการตอบสนอง

คะแนน (คะแนนเต็ม 4)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
4	90.00	63	ดีมาก	20.00
3	60.00	53	ปานกลาง	40.00
2	25.00	43	น้อย	30.00
1	5.00	33	น้อยมาก	10.00

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักการตอบสนองพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 1 – 4 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T33 ถึง T63 (P5.00 – P90.00) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 40.00 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยมาก ร้อยละ 10.00

ตารางที่ 6 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน
จำกัด ด้านหลักการระับผิดชอบ

คะแนน (คะแนนเต็ม 5)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
5	93.33	65	ดีมาก	13.33
4	73.33	56	ดี	26.67
3	41.67	48	ปานกลาง	36.67
2	15.00	40	น้อย	16.67
1	3.33	32	น้อยมาก	6.67

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักการระับผิดชอบพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 1 - 5คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T32 ถึง T65 (P3.33 - P93.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 36.67 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยมาก ร้อยละ 6.67

ตารางที่ 7 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน
จำกัด ด้านหลักความโปร่งใส

คะแนน (คะแนนเต็ม 2)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
2	75.00	57	ดี	50.00
1	35.00	46	ปานกลาง	30.00
0	10.00	37	น้อยมาก	20.00

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักความโปร่งใสพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 - 2 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T37 ถึง T57 (P10.00 - P75.00) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี ร้อยละ 50.00 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยมาก ร้อยละ 20.00

ตารางที่ 8 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ด้านหลักการมีส่วนร่วม

คะแนน (คะแนนเต็ม 2)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
2	88.33	62	ดีมาก	23.33
1	46.67	49	ปานกลาง	60.00
0	8.33	36	น้อยมาก	16.67

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักการมีส่วนร่วมพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 - 2 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T36 ถึง T62 (P8.33 - P88.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 60.00 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยมาก ร้อยละ 16.67

ตารางที่ 9 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ความรู้ด้านหลักการมอบอำนาจ

คะแนน (คะแนนเต็ม 2)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
2	66.67	54	ปานกลาง	66.67
1	25.00	43	น้อย	16.67
0	8.33	36	น้อยมาก	16.67

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักการมอบอำนาจร่วมพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 - 2 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T36 ถึง T54 (P8.33 - P66.67) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 66.67 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อยมาก ร้อยละ 16.67

ตารางที่ 10 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ด้านหลักนิติธรรม

คะแนน (คะแนนเต็ม 3)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
3	93.33	65	ดีมาก	13.33
2	80.00	59	ดี	13.33
1	45.00	49	ปานกลาง	56.67

คะแนน (คะแนนเต็ม 3)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
0	8.33	36	น้อยมาก	16.67

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักนิติธรรมพบว่า มีคะแนนดิบตั้งแต่ 0 - 3 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T36 ถึง T65 (P8.33 – P93.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.67 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับดีและดีมาก ร้อยละ 13.33

ตารางที่ 11 ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ด้านหลักความเสมอภาค

คะแนน (คะแนนเต็ม 3)	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนน T ปกติ	ระดับความรู้	ร้อยละ
2	83.33	60	ดี	66.67
1	16.67	40	น้อย	33.33

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ด้านหลักความเสมอภาค พบว่ามีคะแนนดิบตั้งแต่ 1 – 2 คะแนน คะแนนที่ปกติมีค่าตั้งแต่ T40 ถึง T60 (P16.67 - P83.33) โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี ร้อยละ 66.67 และส่วนน้อยมีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 33.33

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพทำให้ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระดมทุน หลักการโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค รวมข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 สอดคล้องกับค่ากล่าวของ ศิริชัย กาญจนวาสี ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ว่าควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ความยาก (Item Difficulty) ค่าตั้งแต่ 0.25-0.73 และอำนาจจำแนก (Discrimination) มีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.80 โดยอาจกล่าวได้ว่า แบบทดสอบฉบับนี้มีความยากอยู่ในระดับที่เหมาะสม และสามารถจำแนกผู้ที่มีหลักธรรมาภิบาลสูงและผู้ที่มีหลักธรรมาภิบาลต่ำได้ สอดคล้องกับค่ากล่าวของ ไพศาล วรรณคำ และ พิเชิต ฤทธิ์จรูญ ที่กล่าวถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความยากควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และอำนาจจำแนกของแบบทดสอบควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และด้านความเชื่อมั่นทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.88 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1.00 (ไพศาล วรรณคำ, 2554); (พิเชิต ฤทธิ์จรูญ, 2556)

อาจกล่าวได้ว่า แบบทดสอบฉบับนี้มีความแม่นยำอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และเมื่อนำไปทดสอบกับผู้สอบเดิมภายใต้สถานการณ์เดิมยังคงให้ผลการทดสอบที่คงเส้นคงวา (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจพร ทองเล็ก ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดความถนัดทางวิชาชีพบัญชีออนไลน์ โดยรูปแบบของแบบวัดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดพบว่าความเชื่อมั่นแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 (ปัญจพร ทองเล็ก, 2563)

2. ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์ ในรูปแบบของคะแนนที่ปกติ (T-Score) รวมไปถึงแปลความหมายด้วยช่วงคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ โดยแบ่ง 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้กล่าวถึงประโยชน์ของคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ คือ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจได้ง่าย แปลความหมายชัดเจน สามารถนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นภายในกลุ่มได้ หรือเปรียบเทียบกับความสามารถที่ต่างกันได้ว่าบุคคลหนึ่งมีความสามารถสูงทางด้านใด (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556) จากการวิจัยพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ในภาพรวม พบว่า มีช่วงคะแนนที่ T_{32} ถึง T_{62} ($P_{3.33} - P_{96.67}$) โดยส่วนใหญ่กรรมการและเจ้าหน้าที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลในระดับปานกลางสูงสุด ร้อยละ 46.67 และมีความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลระดับน้อยต่ำสุด ร้อยละ 10.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงาน ที่อาจมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช อรัญเวช ที่ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของทัศนสถานหญิงจังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลข้างต้นส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของทัศนสถานหญิงนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (สุรเดช อรัญเวช, 2563) สัมพันธ์กับข้อมูลจากการสำรวจของผู้ทำแบบทดสอบจะพบว่า ผู้ทำแบบทดสอบมีปัจจัยส่วนบุคคลที่หลากหลายแตกต่างกัน ผลการวัดระดับความรู้ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลบางด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมมา ไชยบุญ ที่ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลขุนทะเล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงาน (ปทุมมา ไชยบุญ, 2559) นอกจากนี้ระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่ต่างกันยังแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลฉบับนี้มีความง่ายเหมาะสมซึ่งสัมพันธ์กับผลการหาคุณภาพแบบทดสอบพบว่าค่าความยากของแบบทดสอบซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-0.73 สามารถจำแนกผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้เป็นอย่างดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสหกรณ์แบบเลือกตอบ ประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาล 9 ด้าน ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม และ หลักความเสมอภาค รวม 26 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 ความยากมีค่าตั้งแต่ 0.25 - 0.73 อำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.40 - 0.80 และความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.87 ผลการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของ สหกรณ์ พบว่า ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในระดับ ปานกลาง เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลัก การรับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักการมอบอำนาจ หลักนิติธรรม คณะกรรมการและ เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ด้านหลักความโปร่งใส และหลักความเสมอภาค คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในระดับดี ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงควรมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านอื่น ๆ เช่น การใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Know – Group Technique) เพื่อช่วยยืนยันว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับสภาพจริง 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT) เนื่องจากการวิเคราะห์คุณภาพดังกล่าวจะช่วยลด ข้อจำกัดของการแปรผันค่าพารามิเตอร์ของผู้ตอบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2561). คำแนะนำสหกรณ์สีขาวด้วยธรรมาภิบาล (Online). เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2562 จาก <http://office.cpd.go.th/dfcs/images/Center/3.GoodGovernance/2561/2.pdf>
- ชัยวุฒิ เชมะรังสี. (2561). การศึกษาหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 11 (3), 353 – 377.
- ธนายุทธ ไชยธงรัตน์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ. วิศวกรรมสารฉบับวิจัยและพัฒนา, 29 (3), 5 – 14.
- จิตรักษ์ ลือชา. (2563). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7 (1), 128 – 142.
- นภธร ศิวรัตน์. (2561). ทิศทางการคอร์รัปชันในประเทศไทย. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5 (2).

- ปทุมมา ไชยบุญ. (2559). การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลขุนทะเล จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2556). การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแก่นจันทร์การพิมพ์ จำกัด.
- ปัญญาพร ทองเล็ก. (2563). การพัฒนาแบบวัดความถนัดทางวิชาชีพบัญชีออนไลน์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 12 (2), 263-274.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2556). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: บริษัท แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- ไพศาล วรคำ. (2554). การวิจัยทางการศึกษา = Educational Research. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การวัดผลและสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2548). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน. (2561). ประกาศสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด เรื่องกำหนดแผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 - 2565. 29 พฤศจิกายน 2561.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และคณะ. (2561). ธรรมาภิบาลกับการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. (2562). รายงานประจำปี สำนักงาน ป.ป.ท. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2562 จาก https://www.pacc.go.th/pacc_2015/uploads/files/annual_report/annual_report2019.pdf
- สุรเดช อรัญเวช. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของทัณฑสถานหญิง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6 (3), 308 – 315.

อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2563). พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสาย
สนับสนุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 31 (3), 162-177.

การพัฒนาและรายงานผลโปรแกรมการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา
ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา*
DEVELOPMENT AND REPORT OF IMPROVING SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE OF SECONDARY SCHOOLS

ชุตสกร พิกุลทอง

Chudsagorn Phikulthong

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: atom3123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 2) ประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นงานวิจัยรูปแบบพัฒนาโดย ดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย จากการวิเคราะห์เอกสาร 2) ศึกษาสภาพและความต้องการเสริมสร้างใช้แบบสอบถาม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้บริหาร จำนวน 125 คน และ 3) ศึกษารูปแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และสัมภาษณ์ประชากรพิจารณา เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการ จำนวน 20 คน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t-test วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหาร คือ ระยะที่ 1 การฝึกอบรมออนไลน์ ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงและกระบวนการ PLC และระยะที่ 3 ติดตามและประเมินผล เนื้อหากิจกรรมพัฒนามี 6 โมดูล ได้แก่ 1.1) ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ คิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออ 1.2) เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง กำหนดจุดมุ่งหมายเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และแสวงหาแหล่งวิทยาการ 1.3) ทำงานเป็นทีม ได้แก่ การสื่อสารความสามารถ และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 1.4) บุรณาการ ได้แก่ ทางความคิด กระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสัมพันธ์และองค์ความรู้ใหม่ 1.5) เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ได้แก่

พัฒนาความสามารถ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีจริยธรรม และ 1.6) เครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน และ 2) ประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป มีความเหมาะสมระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, เสริมสร้าง, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) developing a program to improve school administrators in the digital age of secondary schools, and 2) evaluate by using of educational program administrators in the digital age of secondary schools. This was development research by conducting research such as 1) study the conceptual framework of research by document analysis 2) study condition and need to strengthen. Using questionnaire improvement program by selected a specific sample as administrators of the school, consisting of 125 persons, and 3) study model and development of educational programs for administrators in the digital era by using a semi-structured interview and public hearing seminar that select a specific example of educational institution administrator, and academician including 20 persons. This was using average statistics standard deviation and paired t-test by analyzing the content and summarizing as a whole. It was found that 1) The development of educational programs for administrators. These are Phase 1 online training, Phase 2 hands-on training and PLC processes, and Phase 3, follow-up and evaluation. The contains 6 modules of program development activities that include with 1.1) creativity such as Initiative, agile, flexible, and thorough, 1.2) self-directed learning like analyzing one's own needs, set learning objectives, plan learning and seek scientific resources, 1.3) teamwork including communication, ability, and learning exchange activities, 1.4) integration of ideas such as learning processes, and connect relationships and new knowledge, 1.5) technology of digital era, including talent development budget and resource support, information technology and ethical communication, and 1.6) learning networks, including collaborative learning with stakeholders, building a learning network and reflection on learning outcomes together. And 2) The evaluation of educational

program administrators that suitability and feasibility the mean of $\bar{X} > 3.51$ and above is very appropriate pass the assessment criteria.

Keywords: Development Program, Improvement, Educational Administrators, Digital Age

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสารและการคมนาคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์จากยุคอนาล็อกไปสู่ยุคดิจิทัล เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว โลกในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคแห่งสังคมโลกและเศรษฐกิจสากล ที่ทุกประเทศต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและมีภูมิคุ้มกันอย่างมั่นคง ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้เพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ผู้เรียนต้องสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเองและของ สังคมได้ตามความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาว่า “ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียมและด้านประสิทธิภาพ” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) การเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมอย่างพลิกผันหรือ Disruptive Innovation เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ คือ ช่องว่างระหว่างคนในเมืองและคนในชนบท แม้ว่านโยบายของรัฐบาล จะทำให้การศึกษาสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้มีคุณภาพที่เท่าเทียมกันได้ (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2562)

การศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จ จึงต้องอาศัยทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะครูต้องปรับการเรียนการสอนตามแนวทางการศึกษาใช้ Active Learning ในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ในปัจจุบันประเทศไทยนำโดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ขับเคลื่อนให้ครูผู้สอนทั่วประเทศจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ (วิทวัส ดวงภูมิเมศ, 2560) ทั้งผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ การ

ปฏิรูปการศึกษาต้องเน้นที่ห้องเรียน ติดตาม พฤติกรรมการสอนของครูโดยสร้างตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องมีมาตรฐานเดียวกันภายใน 10 ปี ประเทศไทยต้องมีนวัตกรรมเป็นของตนเองแน่นอน (โพยม จันทน์น้อย, 2562) และการพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่ม ด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การเรียนแบบบูรณาการสหวิชาการเชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปธรรมให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการ สื่อสารที่ดี (ขวลิต โพธิ์นคร, 2560) รวมทั้งนวัตกรรมในการบริหารการศึกษาใหม่ ๆ จากการบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนของสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560)

ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการเข้าใจบริบทที่เปลี่ยนแปลงนี้อย่างลึกซึ้ง และบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนและโรงเรียนให้เหมาะสมโดยการนำเทคโนโลยีมาสู่โรงเรียนในยุคดิจิทัลนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (Technology Leadership) ที่ต้องสร้างการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนให้เห็นความสำคัญยอมรับและนำไปบูรณาการกับความรู้ในศาสตร์การสอน ความรู้ในเนื้อหาวิชา เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู ให้มีความเป็นครูมืออาชีพและกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรไปในที่สุด (นฤมล สังข์และคณะ, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจและเตรียมพร้อมนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา โดยสอดคล้องกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้ ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) และทักษะด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Skills) เป็นต้น ดังนั้นการบริหารจำเป็นต้องมีทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการบูรณาการเทคโนโลยีมาผสมผสานกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และปรับตัวให้สอดคล้องยุคดิจิทัล และค้นหาแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและสร้างนวัตกรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหาร และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพและความต้องการเสริมสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล 1) ด้านประชากร (Population) คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 จังหวัด จำนวน 125 โรงเรียน ประชากรทั้งหมด จำนวน 933 คน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563) 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ใช้การกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งสิ้น จำนวน 98 พารามิเตอร์ หรือตัวแปรแบบ 1:10 (Hair, J. et al., 2006) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 933 คน โดยแบ่งกลุ่มตามภูมิศาสตร์ออกเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 5 เขตการศึกษา ได้แก่ เขตที่ 10 ประกอบด้วย เลย บึงกาฬ หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี เขตที่ 11 ประกอบด้วย นครพนม มุกดาหาร และสกลนคร เขตที่ 12 ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด เขตที่ 13 ประกอบด้วย ยโสธร ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ และเขต

ที่ 14 ประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 125 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) สภาพเสริมสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ความต้องการเกี่ยวกับเสริมสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ (Likert R, 1967) โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและสร้างนวัตกรรม จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ศึกษารูปแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาและนักวิชาการ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 20 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารการศึกษา มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และจบการศึกษาระดับปริญญาเอกมีความชำนาญการด้านเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึก ตารางวิเคราะห์เนื้อหา วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key

informants) โดยกำหนดคุณสมบัติสถานศึกษาต้นแบบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน โดยดิจิทัลแพลตฟอร์ม และเป็นสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม จำนวน 4 แห่ง และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 4 คน โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนาสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์ และสรุปเป็นภาพรวม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา มีวิธีการได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแหล่งข้อมูลที่กำหนดประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและนวัตกรรม จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired T - test

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า

1. สภาพและความต้องการเสริมสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังตารางที่ 1

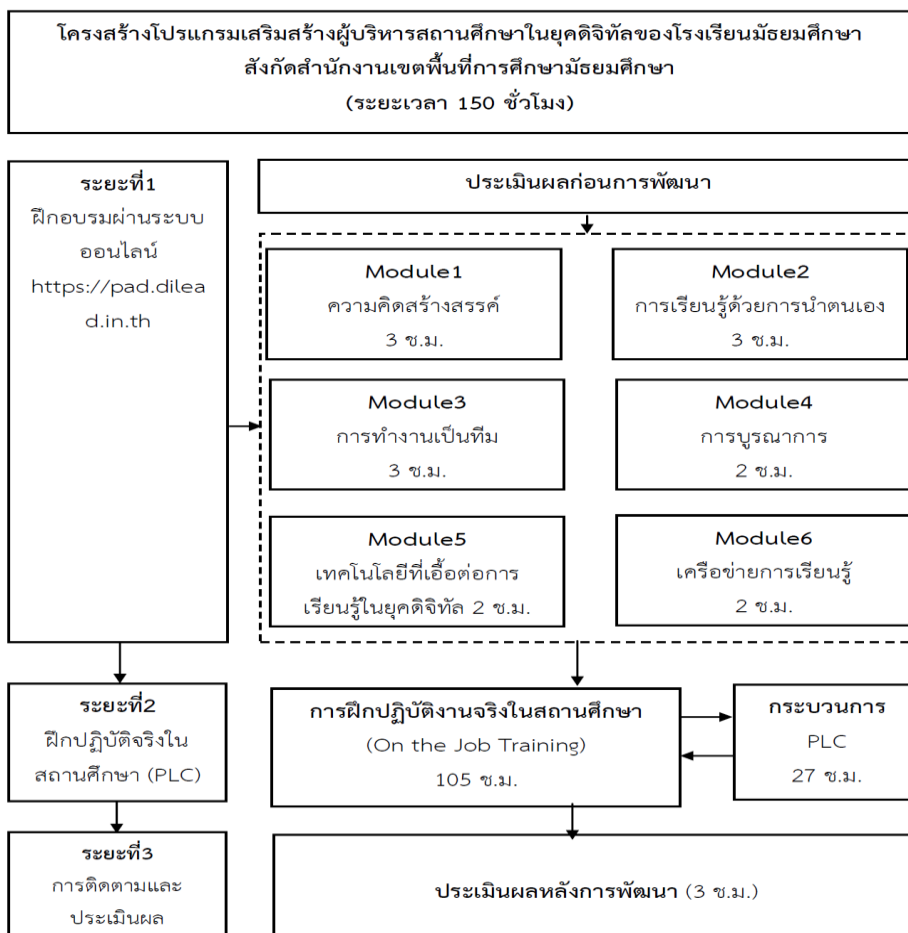

ตารางที่ 1 สภาพและความต้องการเสริมสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (D)		สภาพที่พึงประสงค์ (I)		PNI _{Modified}	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความคิดสร้างสรรค์	4.32	0.54	4.76	0.37	0.10	2
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.27	0.60	4.74	0.41	0.11	1
3. การทำงานเป็นทีม	4.34	0.58	4.76	0.40	0.10	3
4. การบูรณาการ	4.38	0.55	4.76	0.44	0.09	4
5. เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.42	0.54	4.77	0.43	0.08	5
6. เครือข่ายการเรียนรู้	4.42	0.54	4.70	0.44	0.06	6
รวม	4.42	0.55	4.70	0.45	0.06	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพของการเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยสภาพปัจจุบันและพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55), ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.45) ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54), ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.37) 2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.60), ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.41) 3) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.58), ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.40) 4) การบูรณาการ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55), ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.44) 5) เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54), ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) และ 6) เครือข่ายการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55), ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.45) และระดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (PNI_{Modified} = 0.11) 2) ความคิดสร้างสรรค์ (PNI_{Modified} = 0.10) 3) การทำงานเป็นทีม (PNI_{Modified} = 0.10) 4) การบูรณาการ (PNI_{Modified} = 0.09) 5) เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (PNI_{Modified} = 0.08) และ 6) เครือข่ายการเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.06)

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า จากพฤติกรรมศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นปรากฏว่าสัดส่วนดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และวิธีการพัฒนา 3 วิธี คือ 1) การฝึกอบรมสัมมนาการเรียนรู้ระบบออนไลน์ 2) การบูรณาการในการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา และ 3) กระบวนการการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การฝึกอบรมแบบเข้มด้วยระบบออนไลน์ผ่าน <https://pad.dilead.in.th> 3 วัน (15 ชั่วโมง) ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา (105 ชั่วโมง) และกระบวนการ PLC (27 ชั่วโมง) และระยะที่ 3 การติดตามและประเมินผล การพัฒนา จำนวน 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีเนื้อหากิจกรรมพัฒนาของโปรแกรม 6 โมดูล ได้แก่

1. ความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีความคิดสร้างสรรค์ โดยการยอมรับสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองทั้งในสิ่งที่ดีและบกพร่อง โดยหลักการคิดที่สำคัญคือ ความสามารถของบุคคลที่ได้หลากหลายทิศทาง หลายลักษณะ หรือเรียกว่าความคิดอเนกนัย สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ความคิดริเริ่มเป็นสิ่งจำเป็นของผู้บริหารในการวางแผน ออกแบบการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการออกแบบตัวชีวิตของผู้สอนและผู้เรียนให้เป็นไปตามยุคดิจิทัล หรือศตวรรษที่ 21” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563)

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองที่ประสบผลสำเร็จ ต้องมีบทบาทในการร่วมปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิด เป็นแหล่งความรู้ตามที่คุณเรียนต้องการ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน และนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้จัดกิจกรรมต้องศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อดูพื้นฐานความสามารถและความถนัด เพื่อนำวิธีการที่เหมาะสมไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้และจัดปัจจัยสนับสนุน” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563)

3. การทำงานเป็นทีม พบว่า การทำงานเป็นทีมช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนขึ้น เนื่องจากมีการแบ่งขั้นตอนที่ชัดเจน มีการประสานงานกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการติดตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า “การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง มีความรู้และเข้าใจภารกิจ แบ่งหรือมอบอำนาจหน้าที่กันเพื่อให้งานไปในทิศทางเดียวกัน” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563)

4. การบูรณาการ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับพัฒนาการทางด้านจิตใจ โดยมีการแสวงหาความรู้ตามความถนัดทำให้เกิดความชำนาญ และตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับชีวิตประจำวันของนักเรียน คือ การสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น โดยเป็นผลผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563)

5. เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า การนำเทคโนโลยีใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุดและช่วยในการจัดเก็บรักษาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ปัจจุบันระบบสารสนเทศมีบทบาทและความสำคัญต่อทั้งบุคคลและองค์กร เนื่องจากระบบสารสนเทศจะช่วยในการวางแผนและตัดสินใจ” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563)

6. เครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า การสร้างเครือข่ายเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงาน และเอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ควรมีกิจกรรมย่อยที่หลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจของกลุ่ม โดยที่กิจกรรมต้องอยู่ในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย” (ผู้บริหารโรงเรียน, 2563) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะการพัฒนา	กระบวนการพัฒนา	วิธีการเสริมสร้าง	ระยะเวลา
ระยะที่ 1 การฝึกอบรม	- การประเมินผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลก่อนการพัฒนา - การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้มด้วยระบบออนไลน์ 3 วันๆ ละ 2 โมดูล รวม 6 โมดูล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติการกลุ่มย่อย เกี่ยวกับองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 6 องค์ประกอบ ของผู้บริหารโรงเรียน และเรียนรู้การแลกเปลี่ยน ผ่านกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมให้ผู้บริหารศึกษาด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติระดมสมอง และสรุปองค์ความรู้	- เรียนด้วยระบบออนไลน์ ผ่าน https://pad.dilead.in.th - ประชุมออนไลน์ - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง	15 ชั่วโมง
ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา	- บูรณาการความรู้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จากทั้ง 6 โมดูล สอดแทรกระหว่างการปฏิบัติงานจริง - การนิเทศ ติดตาม จากผู้วิจัย และศึกษานิเทศก์ สพม. เขต 26 โดยมีขั้นตอนการพัฒนา 1) การวางแผน 2) การออกแบบ 3) การลงมือ และ 4) การวัดผล - การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community : PLC PLC 10 ครั้ง (วันที่ 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 26, 29)	- การเรียนรู้ด้วยตนเอง - ประชุมปฏิบัติการ กลุ่มย่อย - ระดมสมอง - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง	132 ชั่วโมง
ระยะที่ 3 การติดตามและประเมินผล การพัฒนา	- การประชุมเพื่อถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - การประเมินผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลหลังการพัฒนา - การประเมินความพึงพอใจ	- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การสรุปองค์ความรู้	3 ชั่วโมง
รวมทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง			

การประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาได้ประเมินตามกรอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเหมาะสม (Suitability) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ของ

โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีผลการประเมินและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม

ผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการของโปรแกรม									
1.1 ความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหา	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.2 ความจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารยุคดิจิทัล	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม									
2.1 มีความชัดเจน	4.71	0.49	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.76	มากที่สุด
2.2 มีความครอบคลุมทุกเนื้อหา	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2.3 สามารถที่จะบรรลุผลได้	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
3. เป้าหมายของโปรแกรม									
3.1 สามารถที่จะบรรลุ วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด	4.43	0.98	มาก
3.2 ระยะเวลาในการ ทดลองใช้โปรแกรม	4.71	0.49	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
4. ทรัพยากร									
4.1 ส่งเสริมจัดกิจกรรมบรรลุตาม วัตถุประสงค์	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
4.2 สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละ Module	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด
5. เนื้อหากิจกรรม									
5.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.29	0.76	มาก
5.2 ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็นใน การพัฒนา	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.29	0.76	มาก
5.3 การจัดเรียงลำดับเนื้อหาที่ใช้ในการ พัฒนา	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
5.4 การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด
5.5 มีการจัดลำดับขั้นตอน การพัฒนาที่ชัดเจน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 1	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 2	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 3	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก
5.9 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 4	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก

ผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5.10 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 5	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
5.11 กิจกรรมการเรียนรู้ใน Module 6	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.29	0.76	มาก
5.12 มืองค์ประกอบ ครบถ้วนในการพัฒนา	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.43	0.79	มาก
5.13 กิจกรรมการพัฒนามีความหลากหลาย	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด
6. กระบวนการพัฒนาและวิธีการ									
6.1 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนา	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.57	0.79	มากที่สุด
6.2 การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
7. การประเมินผล									
7.1 ตรงตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
7.2 ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการวัดและประเมิน	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
โดยรวม	4.80	0.36	มากที่สุด	4.71	0.39	มากที่สุด	4.55	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินโปรแกรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป มีความเหมาะสมระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การฝึกอบรมออนไลน์ ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงและกระบวนการ PLC และระยะที่ 3 การติดตามและประเมินผล โดยเนื้อหา กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนา มี 6 โมดูล ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ คิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออ 2) เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง กำหนดจุดมุ่งหมายเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และแสวงหาแหล่งวิทยาการ 3) ทำงานเป็นทีม ได้แก่ การสื่อสาร ความสามารถ และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) บุรณาการ ได้แก่ ทางความคิด กระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสัมพันธ์และองค์ความรู้ใหม่ 5) เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ได้แก่ พัฒนาศาสมารถ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีจริยธรรม และ 6) เครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน เห็นด้วย

กับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี การสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษา ให้ได้อย่างเหมาะสม ในการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนการสอนของครูเพื่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ นำไปใช้ในห้องเรียน ส่งเสริมให้ครู นักเรียนใช้เครื่องมือทางดิจิทัลอย่าง มีประสิทธิภาพและใช้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประเมินประเมินความพร้อมของโรงเรียนที่จะ นำทักษะทางดิจิทัลมาใช้อย่างต่อเนื่อง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2553)

การประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ โรงเรียนมัธยมศึกษา การใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาได้ประเมินตามกรอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความ เป็นประโยชน์ ของโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความ เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป มีความเหมาะสมระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน เห็นด้วยกับ เชษฐา คล้าคล่อง ที่ว่าการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 โมดูลคือ 1) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) การมอง การณ์ไกล 3) การให้การดูแล และ 4) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ระยะเวลา 73 ชั่วโมง รูปแบบ ในการพัฒนานั้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำกิจกรรมกลุ่ม และเน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงมีการประเมินก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนาและหลัง การพัฒนา โดยผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินจากบุคคลอื่นโดยมีเกณฑ์การ ประเมินที่ชัดเจน ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหาร สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานไปใช้ ได้แก่ 1) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคล อื่น พบว่า มีภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้เข้ารับการ พัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนา สูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ผู้เข้ารับการพัฒนามีความ พึงพอใจต่อโปรแกรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้เข้ารับการพัฒนามีผลการ ประเมินกิจกรรมระหว่างการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (เชษฐา คล้าคล่อง, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียน มัธยมศึกษา จากพหุกรณีศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และการวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นปรากฏว่าสัดส่วนดัชนีความต้องการจำเป็น และวิธีการพัฒนา 3 วิธี คือ 1) การฝึกอบรมสัมมนาการเรียนรู้ระบบออนไลน์ 2) การบูรณาการในการปฏิบัติงานจริงใน สถานศึกษา และ 3) กระบวนการการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะ

ที่ 1 การฝึกอบรมแบบเข้มด้วยระบบออนไลน์ผ่าน <https://pad.dilead.in.th> 3 วัน (15 ชั่วโมง) ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา (105 ชั่วโมง) และกระบวนการ PLC (27 ชั่วโมง) และระยะที่ 3 จำนวน 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง การประเมินผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป มีความเหมาะสมระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ การดำเนินการตามกระบวนการของโปรแกรม ควรดำเนินการให้ครบทุกขั้นตอน และมีความต่อเนื่องเป็นวงจร เช่น เริ่มจากการให้ความรู้ เบื้องต้น การนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการในการปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล เป็นต้น และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมในสำนักงานที่มีขนาดต่างกันหรือต่างสังกัด

เอกสารอ้างอิง

- ชลิต โพธิ์นคร. (2560). ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. ใน การประชุมใหญ่ สามัญประจำปี 2559 และประชุมวิชาการวันที่ 23 มีนาคม 2560. กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- เชษฐา คล้าคล่อง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ . มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นฤมล สังข์และคณะ. (2559). สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต , 16(1), 67-68.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้บริหารโรงเรียน. (15 สิงหาคม 2563). ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา. (ชดสกร พิกุลทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- โพยม จันทร์น้อย. (2562). การศึกษาไทย 4.0: บทความพิเศษ. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.kroobannok.com/81497>
- วิทวัส ดวงภูเมศ. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(2), 1-10.

- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2562). การเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมอย่างพลิกผัน สำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาอย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2562 จาก http://thaitribune.org/contents/detail /327?content _id=24198&rand
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษา ธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่มซอย. (2560). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เอกชัย กี๋สุขพันธ์. (2553). การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสอบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT IN BUDDHIST SUBJECTS
USING A COOPERATIVE LEARNING BASED ON GROUP
INVESTIGATION OF THE 2ND SECONDARY SCHOOL STUDENTS AT
MUANG NAKHON SI THAMMARAT SCHOOL, MUANG DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี (ปราบพาล)
Phramaha Anuchid Anantamete (Prabpar)

พระวิเทศพรหมคุณ
Phra Widedbrommakun

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
Niwes Wongsuwan

อภินันท์ คำหารพล
Aphinan Khamhanphon

ศักดิ์ดา หารเทศ
Sakda Hanthet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: a_nantamete35@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียน

* Received 23 November 2021; Revised 25 February 2022; Accepted 26 February 2022

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 309 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 1 ห้อง จำนวน 39 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยวิเคราะห์ด้วยสถิติ t- test นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา จากผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ หลังเรียน ($\bar{X} = 25.62$, S.D. = 1.330) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 14.03$, S.D. = 3.166) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1/E2) 84.01/85.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายวิชาพระพุทธศาสนา, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิคกลุ่มสืบสอบ, โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research article were to 1) compare achievements before and after classes using a Cooperative Learning based on Group Investigation in Buddhism subject and 2) study the efficiency of learning achievement using collaborative learning based on Group Investigation in Buddhism subject of students of 2nd secondary school students at Muang Nakhon Si Thammarat School, Muang District, Nakhon Si Thammarat province, effectively according to the criteria 80/80. This research is experimental. The population and the sample group were 309 2nd secondary school students at Muang Nakhon Si Thammarat School. A sample group of 39 students, selected by simple random sampling. Research tools included learning management plans using collaborative learning management based on Group Investigation (GI) and learning achievement test in Buddhism subject Learning Unit 1 on the history and importance of Buddhism; The data were analyzed: percentage, mean, standard deviation, comparative mean of pre-and post-study scores by t-test statistics.

present the results of descriptive data analysis. The results showed that: 1) the academic achievements using a Cooperative Learning based on Group Investigation in Buddhism subject of 2nd secondary school students at Muang Nakhon Si Thammarat School, Muang District, Nakhon Si Thammarat province After the study ($\bar{X}$ = 25.62, S.D. = 1.330), it was significantly higher than before ($\bar{X}$ = 14.03, S.D. = 3.166) at the 0.01 level. 2) the academic achievements using a Cooperative Learning based on Group Investigation in Buddhism subject of 2nd secondary school students at Muang Nakhon Si Thammarat School, Muang District, Nakhon Si Thammarat province, the effectiveness of using a Cooperative Learning based on Group Investigation in Buddhism subject of students in 2nd Secondary School, Muang Nakhon Si Thammarat School, Muang District, Nakhon Si Thammarat province was (E1/E2) 84.01/85.30 which exceeded the set threshold.

Keywords: Learning Achievement, Buddhist Subjects, Cooperative Learning, Group Investigation, Muang Nakhon Si Thammarat School

บทนำ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของชาติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในประเทศ ครูจึงต้องยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานระดับสากลสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 และโลกในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามทักษะที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจหรือส่งเสริมศักยภาพส่วนบุคคลให้แก่ผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะในรายวิชาต่าง ๆ ที่หลากหลาย การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่มามีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจหรือไม่สนใจในการเรียนได้ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สืบเนื่องมาจากบางรายวิชามีเนื้อหาเยอะ ผนวกกับเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ครูผู้สอนต้องเลือกนำเสนอในสิ่งที่คิดว่าจำเป็นในการนำไปใช้ ซึ่งเนื้อหาบางส่วนอาจเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก เพราะประกอบด้วยหลายสาระด้วยกัน คือ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เป็นวิชาที่สาระเนื้อหาแน่นหนาแต่ระยะเวลาสั้น การที่จะสอนเนื้อหาทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้นนั้นจึงเป็นไปได้ยาก ต้องมีการมอบหมายงานหรือการบ้านให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561) แต่ด้วยความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ต่างกัน และความสนใจที่ต่างกัน บางคนก็ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และบางคนก็ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ผลที่ตามมาคือ เรียนไม่ทันเพื่อน และไม่เข้าใจเนื้อหา จึงทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ เป็นเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน (ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2544) ทำให้ครูผู้สอนต้องคิดหาวิธีการจัดการเรียนรูปแบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเนื้อหา จึงได้มีการศึกษา การจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ว่าการจัดการเรียนรู้ใด ที่จะเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2554)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือโดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีอยู่มากมายหลากหลายเทคนิค แต่ละเทคนิคมีจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป เช่น เทคนิค STAD, TGT, TAI และ NHT (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2550) ซึ่งเทคนิคที่ผู้เขียนเห็นว่าเหมาะสม และนำมาประยุกต์ใช้ในครั้งนี้คือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ หรือ Group Investigation (GI) ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ จัดเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันอีกรูปแบบหนึ่ง เทคนิค GI หรือเทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ จะไม่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ แต่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เป็นกลุ่มโดยละเอียดลึกซึ้งจากเรื่องของตนที่เคยสนใจเป็นหลัก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ฝึกคิด ฝึกลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม (ทิศนา ขวมนมณี, 2558) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นฝึกการค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่มีโดยเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม, 2554)

จากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนที่ต่างกันไป อีกทั้งระยะเวลาในการเรียนมีน้อย ในขณะที่เนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรมมีมากกว่า ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) โดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) เป็นการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ เพราะผู้เรียนสามารถร่วมตัว ร่วมใจร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งตรงข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขันและการเรียนตามลำพัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Experimental Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 ห้อง จำนวน 309 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 39 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก (simple random sampling)

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง ผู้วิจัยนำแผนการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 2 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนพระพุทธศาสนา 1 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผลการประเมินพบว่า มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ 1.0

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบลักษณะการใช้คำถามและตัวเลือก ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาและค่าความสอดคล้องของเนื้อหา มีค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับ 0.8 - 1.0 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ความยาก - ง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อมีระดับความยาก-ง่าย อยู่ระหว่าง 0.38 - 0.69 ข้อสอบทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่สมบูรณ์แล้ว นำมาทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ รายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่สร้างขึ้น

3. ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีการประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียน โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ประเมินในแต่ละแผน หากผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ผู้วิจัยก็จะทำการสอนซ่อมเสริม

4. หลังจากดำเนินการสอนครบทั้ง 4 แผนแล้ว นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน มาใช้ทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t - test

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยจากการประเมิน การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม และพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล ระหว่างเรียน การทำใบงาน การ

ทำแบบทดสอบ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ (80) ตัวแรก และวิเคราะห์ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อัตราหลังเรียน (80 ตัวหลัง) หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้โดยต้องมีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 80 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิจัยดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังเรียน ($\bar{X} = 25.62$, S.D. = 1.330) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 14.03$, S.D. = 3.166) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า T - test โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 30)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T-test	Sig.
ก่อนเรียน	39	14.03	3.166	-19.806	.000**
หลังเรียน	39	25.62	1.330		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 84.01/85.30 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (E_1)	3120	67.21	3.32	84.01
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	1170	25.59	1.37	85.30
ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) 84.01/85.30				

ดังนั้น ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสับสอป (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสับสอป รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า คะแนนวัดผลด้วยแบบทดสอบวัดก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 14.03 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 25.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 3.166 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 1.330 และผลการทดสอบ T – test ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -19.806 มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสับสอป (GI) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนสามารถรวมตัว ร่วมใจร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย อินตา ที่ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อรทัย อินตา, 2559) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ศรศิลป์ ที่ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุภาพร ศรศิลป์, 2557) ในขณะที่ Michael A. Fakomogbon & Hameed O. Bolaji ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อประสิทธิภาพของนักเรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ผ่านมือถือที่แพร่หลาย กล่าวว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีมากกว่าการเรียนรู้ผ่านมือถือที่แพร่หลายอยู่ ในทุกด้านเกิดจากการร่วมมือกันของนักเรียนเพื่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มและทำให้เกิดผลอันเป็นที่น่า

พอใจ (Fakomogbon M. A. & Bolaji H., 2017) สรุปได้ว่าเทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) นี้จะช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปรับตัวเข้าหากันสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น คนเก่งหรือผู้มีความสามารถในกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและมอบหมายหน้าที่ เพื่อให้คนที่อ่อนกว่าได้มีบทบาทและมองเห็นคุณค่าของตนเอง ช่วยเหลือ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการทำงานร่วมกัน

2. ประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 67.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.32 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 3120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.01 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนห้องเรียนกลับด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 25.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.37 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 1170 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.30 ดังนั้น ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1/E2) 84.01/85.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับธารสุธา กุศลเฉลิมวิทย์ ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจประเทศไทย โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ เรื่อง เศรษฐกิจประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 85.83/84.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ (ธารสุธา กุศลเฉลิมวิทย์, 2556) ทั้งยังมีงานวิจัยของ ทิฆานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 82.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ทิฆานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการศึกษาประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคกลุ่มสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 84.01/85.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) โรงเรียน ควรมีนโยบายสนับสนุน ส่งเสริม หรือมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นทางเลือกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูได้ ศึกษา แล้วนำมาประยุกต์ใช้ได้ง่ายและเข้าใจมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบ กลุ่มสืบสอบ (GI) กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคอื่น ๆ
- 2) ควรศึกษาการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (GI) กับรายวิชาอื่น ๆ
- 3) ควรมีการศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบบ กลุ่มสืบสอบ (GI)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม. (2554). การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 4(1), 435-444.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2544). คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ทิตานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 34(4), 7-19.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธารสุธา กุศลเฉลิมวิทย์. (2556). การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจประเทศไทย โดยใช้
วิธีการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและ วัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารบัณฑิตศึกษา, 10(48), 153-160.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2550). เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตภา
ดาพลัทธิเคชั่นจำกัด.
- สุภาพร ศรีศิลป์. (2557). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน
ภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3. วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์, 6(1), 75-85.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First
Century Skills). เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea-United>
- อรัญญ์ อินตา. (2559). การใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียน
แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเชียงใหม่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(1), 131-142.
- Fakomogbon M. A. & Bolaji H. (2017). Effects of Collaborative Learning Styles on
Performance of Students in a Ubiquitous Collaborative Mobile Learning
Environment. Contemporary Educational Technology, 8(3), 268-279.

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม
สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม
ระดับชั้นประถมศึกษา*

FACTORS RELATED TO SOCIAL SKILLS EARLY INTERVENTION FOR
CHILDREN STARTING INCLUSIVE PRIMARY SCHOOL

จิรพัฒน์ ศิริรักษ์

Cheerapat Sirirak

กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์

Kanokporn Vibulpatanavong

ชนิดา มิตรานันท์

Chanida Mitranun

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: cheerapat@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 2 หรืออนุบาล 3 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม รวม 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านครูและโรงเรียน ด้านระยะเวลาการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม 2) ปัจจัย

อุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียน
เรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านบุคลากรในโรงเรียน ด้านระบบของ
โรงเรียน ด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคม และด้านอุปสรรคจากตัวเด็ก และ 3) แนวทางการ
แก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาใน
โรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมจากครอบครัว การจัดการเรียน
การสอน และการให้ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน

คำสำคัญ: การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม, ทักษะสังคม, โรงเรียนเรียนร่วม

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the supporting factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. 2) study the barrier factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. 3) study the guidelines for resolving the limitation to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. This research is a qualitative research. The key informants were teachers in kindergarten 2 or Kindergarten 3, teachers in elementary school level 1 and special education teachers in inclusive school, total of 15 people. They were selected through purposive sampling according to the specified criteria. The research tools were semi-structured interview forms and semi-structured interview recordings. The data were analyzed by content analysis. The research results were found that 1) The supporting factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family, teacher and school, starting training and continuous training and social skills training techniques 2) The barrier factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family, school personnel, the school system, social change, and the barriers from the children. and 3) The guidelines for resolving the limitations to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family participation, teaching management and knowledge understanding of school personnel.

Keywords: Early Intervention, Social Skill, Inclusive School

บทนำ

ในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมจนกำหนดให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องทักษะสังคมตั้งแต่เด็กเล็ก ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้ศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่ให้รัฐต้องดำเนินการดูแลและพัฒนาเด็กก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้สมวัย (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่สนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคม ความมีวินัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งนี้ ได้ระบุจุดหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เด็กที่มีอายุ 3 - 6 ปี จะต้องมีความทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่าง บุคคล มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทักษะทางสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และช่วยให้บุคคลสามารถรักษาสัมพันธ์ภาพนั้นไว้ได้ดี (Hollinger, J. D., 2015) ก่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลอื่น สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความคาดหวังของสังคม (McIntyre, T., 2013) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในงานและกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมได้เป็นอย่างดี (Swanson, H. C., & Watson, B. L., 2012) ผู้ที่มีทักษะทางสังคมที่ดีย่อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ครู และผู้อื่น มีส่วนช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ ในขณะที่คนที่ขาดทักษะทางสังคมนั้น มักอยู่อย่างโดดเดี่ยว ถูกสังคมปฏิเสธ มีโอกาสในการเรียนรู้และมีเพื่อนน้อยกว่า การขาดทักษะทางสังคมมักก่อให้เกิดปัญหาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องด้านสมาธิ และเด็กที่มีพัฒนาการทางสังคมล่าช้า

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมด้วยเช่นกัน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ทักษะทางสังคม อยู่ในหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษทุกหลักสูตร กำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ อายุตั้งแต่แรก เกิด ถึง 6 ปี

และยืดหยุ่นตามความพร้อม มีพัฒนาการทางด้านกลุ่มทักษะทางสังคม นอกจากนั้นยังกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงตลอดชีวิต มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านทักษะการมีส่วนร่วมในสังคมและทักษะชีวิต และทักษะส่วนบุคคลและสังคม ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งพัฒนาและจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีศักยภาพสูงสุดในการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558)

หลักการสำคัญเบื้องต้นของการจัดการศึกษาทางการศึกษาพิเศษนั้น คือต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความบกพร่อง และกระบวนการที่สำคัญของขั้นตอนนี้ก็คือการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ซึ่งหมายถึง การช่วยเหลือเด็กโดยเร็วที่สุดเมื่อพบว่ามีความเสี่ยงหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความต้องการพิเศษ มุ่งให้การช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้เต็มศักยภาพตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล หากเด็กได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว เด็กจะมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติมาก ดังนั้นการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงถูกบรรจุไว้ในกฎหมายการศึกษาพิเศษของประเทศออสเตรเลีย (National Disability Insurance Agency, 2019) นิวซีแลนด์ (Education Counts, 2007) เป็นต้น สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเช่นกัน จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551) ถึงแม้จะไม่ได้กำหนดอายุชัดเจน แต่เน้นให้การช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความบกพร่อง การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การช่วยเหลือครอบคลุมในการพัฒนาเด็ก โดยนำทฤษฎีพัฒนาการ มาบูรณาการตามหลักการและแนวคิด มุ่งเน้นการกระตุ้นพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2558) ซึ่งการพัฒนาเด็กในช่วงวัยเริ่มต้น มีความสำคัญที่สุด เพราะช่วยให้เด็กได้รับการช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการ ในช่วงสำคัญของชีวิต ที่จะเป็นตัวชี้ถึงความสำเร็จในอนาคต อีกทั้งช่วยแก้ไขความบกพร่องและป้องกันความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นภายหลังได้และยังช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการที่ดีสามารถเข้าโรงเรียนในระดับที่เหมาะสมต่อไปได้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558)

ในปัจจุบันพบว่า เด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนในช่วงอายุ 5 - 6 ปี มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมค่อนข้างมาก เช่น การรอคอย การรู้จักกฎกติกา การแบ่งปัน การกล่าวคำ ขอบคุณ ขอโทษ การเล่นกับเพื่อน การทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นต้น (Stephen N. E., 2010); (นาถดา ตะวันกาญจน์โชติ, 2559) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เนื่องจากหากไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ปัญหาทักษะทางสังคม จะก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมตามมา และส่งผลต่อการเรียนรู้ทางด้านวิชาการอีกด้วย และจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง

พบว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมนี้ ยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่รับการช่วยเหลือ เนื่องจากยังต้องรอ เพราะยังไม่ได้ระบุว่ามีความต้องการพิเศษอยู่ในประเภทใดจากแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นอย่างมาก เนื่องจากรูปแบบการให้บริการการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่พบในปัจจุบัน เด็กจะต้องได้รับการวินิจฉัยก่อนว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใด จึงจะได้รับโปรแกรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความต้องการจำเป็น ทำให้เด็กบางกลุ่มขาดโอกาสที่จะได้รับการช่วยเหลือทางทักษะสังคมอย่างทันท่วงที และที่สำคัญยังไปขัดขวางการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามวัย ตามลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปกติ ซึ่งควรให้การช่วยเหลือตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย ในวัยเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสำคัญที่สุดของชีวิต (อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, 2552) เด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมเป้าหมายคือการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สามารถเข้าเรียนในสภาพแวดล้อมปกติได้ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มทักษะสังคมสำหรับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม ยังคงมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือนั้นได้อย่างทันท่วงที โดยไม่ต้องรอการวินิจฉัยเด็กก่อน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเด็กให้มีทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เหมาะสมกับวัย ตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้านวิชาการในโรงเรียน และจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 15 คน ได้แก่
 - 1.1. ครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล 2 หรืออนุบาล 3 จำนวน 3 คน

1.2 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1) ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3 คน 2) ครูผู้สอนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และ 3) ครูผู้สอนสังกัดเอกชน จำนวน 3 คน

1.3 ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1 คน 2) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน และ 3) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดเอกชน จำนวน 1 คน

โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ 1) เป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือด้านการสอนทางทักษะสังคมอย่างน้อย 5 ปี 2) เป็นครูผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปด้านการศึกษา และ 3) เป็นครูผู้สอนในตำแหน่งระดับชำนาญการขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของภายใต้กรอบการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

2.2 กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา 2) ปัจจัยอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

2.3 นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นคำถามพร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

2.4 นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษที่มีประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม อย่างน้อย 5 ปี 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อย่างน้อย 5 ปี 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างน้อย 5 ปี ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและ

ความสมบูรณ์ของประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างก่อนนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลักและนำผลคะแนนที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC พบว่า ประเด็นคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือขออนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์กับคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการฯ หมายเลขรับรอง SWUEC-E-G-092/2563E ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2563 และผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการอธิบายให้ได้รับทราบและเข้าใจกระบวนการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนและแจ้งให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก มีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและการไม่เข้าร่วมการวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ประการใด ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักจะถูกเก็บรักษาไว้โดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นข้อมูลส่วนรวมโดยไม่สามารถระบุข้อมูลรายบุคคลได้

3.2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำจดหมายถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์และจัดบันทึกการสัมภาษณ์ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจัดพิมพ์ข้อมูลผลของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และส่งให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 15 คน ตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ไดจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่กำหนดในแบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวโดยเฉพาะผู้ปกครองของเด็กที่ให้ความร่วมมือเรื่องการพาเด็กไปพบแพทย์ วางแผนแนวทางการพัฒนาร่วมกับโรงเรียน ใกล้ชิดกับครู และให้การสนับสนุนเรื่องการฝึกหัดเด็กและพาไปทำกิจกรรมบำบัดต่าง ๆ ที่หลากหลาย ยิ่งทำให้ทักษะทางสังคมได้รับการพัฒนาสูงขึ้น

2. ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของครูที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ประกอบด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการเก็บข้อมูลเพื่อวางแผนการปรับพฤติกรรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มีประสบการณ์ สามารถทำงานประสานความร่วมมือจากผู้ปกครองได้ดี ในขณะที่ระบบของโรงเรียนที่รองรับการดูแลช่วยเหลือ ดังเช่น การใช้ระบบครูประจำชั้นติดตามนักเรียนเมื่อเลื่อนชั้นเรียน โดยพบว่าได้ผลดีต่อการพัฒนาของเด็กเพราะมีความไว้วางใจสูง ลดปัญหาด้านการปรับตัวของเด็กเมื่อต้องเปลี่ยนชั้นเรียน

3. ปัจจัยเรื่องระยะเวลาการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มักต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวนานมากกว่าเด็กปกติ ดังนั้น ยังมีการพัฒนาเด็กได้รวดเร็วมากเท่าใด ยังส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคมสูงมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะควรเริ่มฝึกทักษะทางสังคมตั้งแต่วัยชั้นอนุบาล 1 เป็นต้นไป รวมถึงทักษะทางสังคมสามารถลดถอยลงได้ หากขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับเด็กนอกจากควรเริ่มต้นอย่างรวดเร็ว ยังควรกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

4. ปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า การใช้เทคนิคการเสริมแรงเชิงบวก การชื่นชม การใช้พลังกลุ่ม การสังเกตและเพิ่มกิจกรรมบำบัดเป็นรายบุคคล การสร้างกิจกรรมที่อาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังเช่น การปลูกผักเพื่อทำอาหารโดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นด้วยการบอกย้ำ ๆ ซ้ำ ๆ เป็นเทคนิคที่สามารถสร้างผลตอบรับที่ดีในการพัฒนาทักษะทางสังคม

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ครอบครัวปล่อยปละละเลย ตามใจมากเกินไป รวมถึงไม่ปฏิบัติตามแนวทางเดียวกับโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองบางคนปล่อยปละละเลย ไม่ฝึกเด็กอย่างต่อเนื่อง ยึดหยุ่นให้เด็กเมื่ออยู่บ้านเพราะสงสาร ผู้ปกครองบางรายไม่สามารถจัดการพฤติกรรมของเด็กเมื่ออยู่บ้านได้จึงให้เด็กอยู่กับอุปกรณ์การสื่อสาร และครอบครัวบางคนไม่ปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกับที่โรงเรียน ทำให้เด็กเกิดความสับสน จนนำมาสู่การไม่ปฏิบัติตามกติกาของโรงเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองบางกลุ่มเลือกใช้วิธีหลีกเลี่ยงและตีตัวออกห่างจากครู เพราะครูตั้งข้อสังเกตว่าลูกมีภาวะสมาธิสั้น มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าการที่ผู้ปกครองตีตัวออกห่างจากครูและโรงเรียน ส่งผลเสียอย่างมากต่อการ

พัฒนาทักษะทางสังคม บางรายยังมีความถดถอยมากขึ้น แม้จะใช้เทคนิคกระตุ้นต่าง ๆ แต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัจจัยด้านบุคลากรในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขาดความเข้าใจและขาดความรู้เกี่ยวกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำชั้น รวมถึงในโรงเรียนมีจำนวนครูการศึกษาพิเศษไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ส่งผลให้ครูแต่ละคนรับภาระอย่างหนักหน่วง ไม่สามารถสังเกตหรือจดจำแผนการพัฒนาของเด็กรายบุคคลได้ทั้งหมด ทำให้ยังคงใช้การพัฒนาแบบภาพรวมเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมหรือใช้วิธีการสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียน

3. ข้อจำกัดเรื่องระบบของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า บางโรงเรียนขาดระบบการดูแลและช่วยเหลือเด็กที่รองรับการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังเช่น โรงเรียนไม่เปิดหลักสูตรการเรียนร่วมส่งผลให้ครูการศึกษาพิเศษไม่สามารถแบ่งหรือตัดรายวิชาออกมาให้เด็กได้ฝึกทักษะทางสังคมได้ ในขณะที่บางโรงเรียนมุ่งเน้นการส่งเสริมด้านวิชาการให้กับเด็ก ส่งผลให้การทำงานของครูการศึกษาพิเศษเป็นไปได้อย่างรวมถึงขาดพลังการขับเคลื่อนหรือได้รับความร่วมมือจากครูประจำชั้น ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้มีพฤติกรรมด้านสังคมถดถอยลง

4. การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมปัจจุบันทำให้เกิดครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยครอบครัวเดี่ยวเหล่านี้มีลักษณะที่แยกตัวออกมาจากครอบครัวใหญ่ ออกมาอยู่กันลำพัง พ่อแม่ลูก โดยผู้ปกครองทั้งสองท่านต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำงานหาเลี้ยงชีพ มีเวลาพบหรือเล่นกับลูกน้อยลง ทำให้เด็กขาดทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นคนเดียว จึงนำมาสู่ปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียน

5. อุปสรรคจากตัวเด็ก ผลการศึกษา พบว่า การที่เด็กมีพฤติกรรมเชิงลบและส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูในโรงเรียน รวมถึงลักษณะทางกายภาพของเด็กที่เป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมกับเพื่อน ในบางรายมีปัญหารุนแรงโดยการทำร้ายร่างกายเพื่อน และอาละวาดทุกวันส่งผลกระทบต่อครูประจำชั้นในการดูแลเด็กปกติ ทำให้เด็กปกติไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงได้รับความเดือดร้อนจากการถูกทำร้าย และเนื่องจากกลุ่มเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม ไม่สามารถระงับอารมณ์ของตนเองได้ ทำให้เพื่อนตีตัวออกห่าง ไม่ต้องการเล่นด้วย ครูยังต้องคอยระแวดระวังเพื่อป้องกันอันตราย จึงกลายเป็นอุปสรรคปิดกั้นให้เด็กไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้

3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องการมีส่วนร่วมจากครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า เมื่อผู้ปกครองสังเกตพบว่าเด็กมีความผิดปกติหรือครูเกิดข้อสงสัยแล้ว มักจะเชิญผู้ปกครองเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเบื้องต้น โดยกระบวนการนี้ต้องอาศัยครูการศึกษาพิเศษมา

พูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ โดยครูได้มีการจัดทำตารางกิจกรรมเสริมพัฒนาการ ระบุการวางแผน กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวกับผู้ปกครอง ในขณะที่บางส่วนพบว่ายังมีผู้ปกครองบางส่วนไม่ยอมรับสภาพของเด็ก และไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำทั้งเรื่องการพาไปพบแพทย์และการใช้การฝึกที่บ้าน การแก้ไขปัญหามุ่งเน้นของครูการศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะที่ทำได้ในโรงเรียน โดยครูการศึกษาพิเศษพูดคุยวางแผนร่วมกับครูประจำชั้นของเด็กเพื่อดำเนินการตามแผน จากนั้นนำผลการเปลี่ยนแปลงไปสะท้อนให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นข้อดีของการทำ และยินยอมเข้ามามีส่วนร่วมในแผนต่อไป

2. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ควรสอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมเข้าไปในกิจกรรมการเรียนปกติ เสริมกิจกรรมบำบัดตามสถานที่ต่าง ๆ และเพิ่มเติมกระบวนการเล่นให้กับเด็ก พร้อมใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนในการทำกิจกรรมทุกอย่าง เช่น การรอคอยกัน ไม่ทิ้งกัน เป็นต้น เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากที่สุด โดยข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ คือ การมีกิจกรรมที่หลากหลายช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กให้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กันดี นอกจากนี้ในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสังเกต สอดแทรกรายละเอียด เช่น การวางกฎกติกา รักษาระเบียบวินัย เป็นต้น และเก็บข้อมูลเพื่อนำมาปรับแผนการจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ควรจัดทำคู่มือกิจกรรมทักษะทางสังคมโดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ดังเช่น หัวข้อการรู้จักผู้อื่น การแนะนำตัวและมารยาท การบอกความต้องการของตนเอง การสื่อสารขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งคู่มือดังกล่าวสามารถเป็นตัวช่วยให้ทั้งครูในโรงเรียนและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ที่บ้านได้ ทั้งนี้คู่มือที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรเป็นคู่มือที่มีตารางเวลาระบุช่วงเวลาของการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกันระหว่างที่โรงเรียนกับที่บ้านเพื่อทำให้เกิดความคุ้นเคยและปรับตัวได้เร็วมากขึ้น รวมถึงคู่มือที่จัดทำขึ้นยังควรระบุใบงานโดยเน้นแบ่งตามระดับความยากง่าย ให้ครูสามารถนำไปปรับใช้กับเด็กได้ แนวทางการประเมินขึ้นอยู่กับศักยภาพของเด็กแต่ละคนหากเด็กที่มีปัญหามาก อาจลดระดับการทำใบงานลง ลดระดับความยากลง

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กับการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน ปัจจัยด้านระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ตัวนี้ หากปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดผลดีต่อเด็ก ทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขและเป็นปกติ ยกตัวอย่างผลการศึกษาที่พบว่า ครอบครัวที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ดังเช่น การพาไปพบแพทย์ การวางแผนร่วมกับโรงเรียน และการพาไปทำกิจกรรมส่งเสริมหรือกิจกรรมบำบัด ทำกิจกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกับโรงเรียน ด้วยกระบวนการดังกล่าวจะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมในกลุ่มเด็กอายุไม่เกิน 6 ปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เด็กสามารถปฏิบัติตามกติกาได้ สามารถเล่นกับเพื่อนโดยไม่ทะเลาะเบาะแว้งได้ กลายเป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวดี เฟิงศรีโคตร และจันทรชลี มาพุทธ ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมจัดการศึกษากับทางโรงเรียน มีประโยชน์ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก คือ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดี เช่น เป็นคนกล้าคิดกล้าแสดงออก และสามารถสื่อสารได้เหมาะสมกับวัยเด็ก มีความสุขกับการเรียนรู้ที่มีผู้ปกครองมาร่วมเป็นอาสาสมัคร มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง (สรวดี เฟิงศรีโคตร และจันทรชลี มาพุทธ, 2554)

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า หากไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมหรือสนับสนุนระบบการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมกับเด็กแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จะกลายเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ด้านโรงเรียนและบุคลากร หากครูมีทักษะการสังเกต สามารถวางแผนการปรับพฤติกรรมและมีประสบการณ์ มักเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากโรงเรียนไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพราะถือว่าไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนและบุคลากรกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านทักษะทางสังคมของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรดา นิลสุข ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผลการวิจัยพบว่า หากโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เต็มศักยภาพ (พัชรดา นิลสุข, 2558)

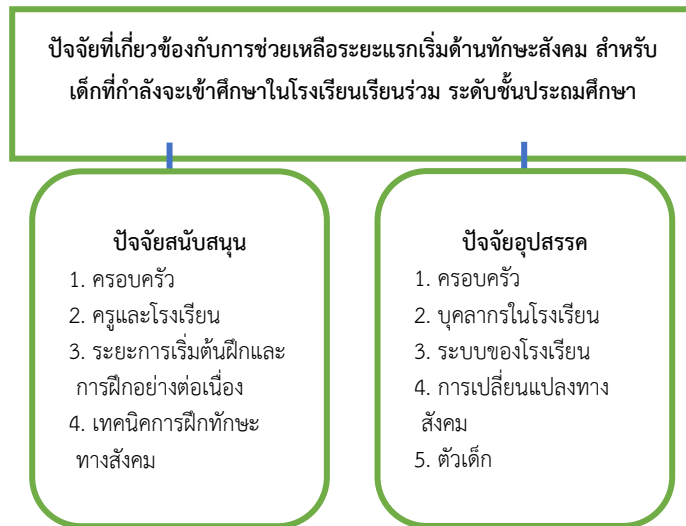
3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า การมี

ส่วนร่วมจากครอบครัว การจัดการเรียนการสอน และความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก โดยเฉพาะครู ผู้ปกครองที่เป็นตัวแบบที่ดีในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดของ อัลเบิร์ต บันดูรา (Albert Bandura (1962 - 1986) เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่งเป็นแนวคิดที่บุคคลใช้หลักการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมตาม (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2556) โดยแบ่งการเรียนรู้ผ่านการสังเกตทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน (Bandura, A., 1997) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความสนใจ (Attention phase) สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ ที่ครูใช้เทคนิคการดึงความสนใจของเด็กที่ไม่ชอบสื่อสาร ไม่สบตา มาสู่การให้ความสนใจในตัวครู ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการสร้างความคุ้นชินกับครูจะช่วยให้เด็กเกิดความไว้วางใจต่อครู ดังนั้นเมื่อเกิดความไว้วางใจ สื่อสารกับครู สบตาครู จดจำครูได้แล้ว ครูจะใช้วิธีการขอหรือออกคำสั่ง เด็กจะยินยอมทำตาม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ว่าครูจะยอมรับเมื่อตนเองสามารถปฏิบัติตามคำสั่งเป็นไปตามกติกาที่ตกลงกันได้ และมักจะได้รับรางวัลหรือการเสริมแรงทางบวก เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นจำ (Retention phase) สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยอุปสรรคจากครอบครัว ประกอบด้วย ความสงสารปล่อยให้เด็กอยู่กับมือถือ ไม่ทำตามแนวทางเดียวกับโรงเรียน และปลื้มตัวออกจากครู จะทำให้เด็กจดจำได้ว่าการอยู่บ้านไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามเพื่อปฏิบัติตามกฎกติกา ย่อมส่งผลให้การแสดงออกเมื่ออยู่บ้านจึงฝึกได้ยากกว่าการอยู่ที่โรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Reproduction phase) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าเป็นขั้นตอนที่ครูมักสอดแทรกกระบวนการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติผ่านการบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ เน้นการทำงานกลุ่มหรือเล่นร่วมกันกับเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถสะท้อนการปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ฝึกฝนออกมา โดยมีครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมิน หากพบว่าเด็กสามารถเล่นกับผู้อื่นได้ดี มีทักษะทางสังคม เช่นการสื่อสารที่ดี การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ครูจะพิจารณาเลื่อนระดับหรือเลื่อนการจัดกลุ่ม เพื่อปรับเกณฑ์การประเมินให้สูงขึ้น ขั้นตอนที่ 4 ขั้นจูงใจ (Motivation phase) เมื่อพบว่าเด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาได้ จะเข้าสู่ขั้นตอนการแสดงผลของการกระทำดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นหากเด็กที่ทำได้ดี ควรมีการจูงใจด้วยการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้อยากแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างต่อเนื่อง แต่หากครูให้การจูงใจเป็นไปในทางลบ ผู้เรียนมักจะงดเว้นการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านครูและโรงเรียน 3) ด้านระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านบุคลากรในโรงเรียน 3) ด้านระบบของโรงเรียน 4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ 5) ด้านตัวเด็ก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา สรุปได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน 3) ปัจจัยเรื่องระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง 4) ปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ในขณะที่ปัจจัยอุปสรรค พบว่า มีปัจจัยเรื่อง

ครอบครัวปล่อยปละละเลย ตามใจเด็กมากเกินไป ปัจจัยด้านบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ในขณะที่ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม คือ ตัวเด็กเองที่มีพฤติกรรมหรืออารมณ์รุนแรงมาก ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าปัจจัยด้านครูถือเป็นตัวแปรสำคัญ นั่นคือ หากครูมีความสามารถในการสังเกต มีประสบการณ์ มีความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือเด็ก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านทักษะสังคมที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้โดยจัดให้มีการรวมกลุ่มของครู นำพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หาวิธีการประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ยอมรับหรือไม่ปฏิบัติตามแนวทางการกระตุ้นของครู เป็นต้น และให้โรงเรียนจัดหากิจกรรมภายนอกเข้ามาช่วยเสริมทักษะ รวมถึงให้บริการกิจกรรมบำบัดจากวิทยากรภายนอกที่หมั่นเวียนเข้ามาช่วยสอนและทำบำบัดให้กับกลุ่มเด็กเหล่านี้ โดยโรงเรียนควรเชื่อมโยงกับกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยและหน่วยงานเอกชนเพื่อเข้ามาเติมความรู้และแนะนำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะสังคมให้หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางสร้างและพัฒนาโปรแกรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะสังคมยังมีองค์ประกอบย่อยแฝงอยู่อีกหลายองค์ประกอบ ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไป ควรใช้วิธีการศึกษาด้วยวิจัยผสมวิธี (Mixed Method) เพื่ออธิบายแนวคิดและกระบวนการของการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบย่อย ซึ่งจะทำให้การอธิบายถึงการคัดเลือกทักษะทางสังคมของกลุ่มเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยแผนงานพัฒนาบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นาถดา ตะวันกาญจน์โชติ. (2559). ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยเรียน. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 30, (2), 1-21.

- พัชรिता นิลสุข. (2558). การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรค-ออทิสซึม. สมุทรปราการ: ช.แสงงา การพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2556). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 7, (1), 68-82.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558 . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. (2558). การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2552). สร้างลูกให้เป็นอัจฉริยะ = Raising a genius (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: พี พลัส.
- Bandura, A. (1997). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287.
- Education Counts. (2007). State of Education in New Zealand: 2007. Retrieved June 19, 2021, from https://www.educationcounts.govt.nz/publications/80898/state_of_education_in_new_zealand/17097
- Hollinger, J. D. (2015). Social skills for behaviorally disordered children as preparation for mainstreaming. *Remedial and Special Education*, 8(1), 17-27.

- McIntyre, T. (2013). Teaching social skills to kids who don't yet have them. Retrieved 2021 23, May, from <http://www.ldonline.org/article/14545>
- National Disability Insurance Agency. (2019). Governance. Retrieved June 20, 2021, from <https://www.ndis.gov.au/about-us/governance>
- Stephen, N. E. (2010). Social Skills Development in Early Childhood, Enabling Learning, Growing Friends. Retrieved June 19, 2021, from www.psychcorp.com
- Swanson, H. C. & Watson, B. L. (2012). Educational and psychological assessment of exceptional children (2 ed.). Columbus, OH: Merrill Publishing Company.

ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งกระแสไฟฟ้า ของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว*

THE STRATEGY FOR RISK MANAGEMENT OF TRANSMISSION SYSTEMS OF LAO ELECTRIC ENTERPRISES

เอื้องสี ไชยาพอน ดาลาเสนา

Heuangsi Xayphone Dalasene

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: heuangsixayphonedalasene@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว 2) กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และ 3) ประเมินและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว จำนวน 215 คน ใช้แบบสอบถาม ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 ประเมินและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว จำนวน 30 คน ใช้แบบประเมิน เลือกกลุ่มประชากรจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสภาพเสี่ยง ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.91) ได้แก่ 1.1) การเงิน 1.2) ระเบียบกฎหมาย 1.3) กลยุทธ์ และ 1.4) การดำเนินงาน และระดับการบริหารความเสี่ยง ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D.= 0.99) ได้แก่ 1.1) ค้นหาและระบุ 1.2) วิเคราะห์ 1.3) ทำยุทธศาสตร์ และ 1.4) การประเมิน 2) กำหนดยุทธศาสตร์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 2.1) บริหารด้านการเงิน 2.2) บริหารด้านระเบียบกฎหมาย 2.3) บริหารด้านกลยุทธ์องค์กร และ 2.4) บริหารด้านการ

* Received 12 February 2022; Revised 25 February 2022; Accepted 27 February 2022

ดำเนินงาน และ 3) ผลประเมินยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การบริหารความเสี่ยง, ระบบส่งไฟฟ้า, รัฐวิสาหกิจไฟฟ้า

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study risk management of transmission systems of Lao electric enterprises, 2) define strategy for risk management of transmission systems of Lao electric enterprises, and 3) evaluate publish strategy about risk management of transmission systems of Lao electric enterprises. This was research and development method by 3 phases, such as the first to study risk management of transmission systems, a sample group of 251 persons who was operator of state electricity enterprises on electricity transmission system duty, the questionnaire was used with statistics on frequency, percentage, mean and standard deviation. The second, to define the strategy for risk management of transmission systems by the key informants were 15 qualified persons, and also using in-depth interviews, group discussions and content analysis, and the third, the evaluation and publish strategy of risk management transmission systems by the key informants were 30 person who are executives in Lao electricity enterprises, for using an assessment by specific selected of the key informants with statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation and summarize the overview. This research found that: 1) the risk condition with a moderate level ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.91) such as 1.1) financial, 1.2) law system, 1.3) strategy, and 1.4) operations. The risk management with a moderate level ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.99) such as 1.1) search and identify, 1.2) analysis, 1.3) strategic, and 1.4) evaluation. 2) The strategic definable consists of vision, mission, goals and strategies including with 2.1) financial management, 2.2) laws management, 2.3) corporate strategy management, and 2.4) operational management And 3) The strategic evaluation was appropriate and possibility, average level $\bar{X} > 3.51$ or higher was considered to pass the assessment criteria.

Keywords: Strategy, Risk Management, Transmission Systems, Electric State Enterprises

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับที่ 9 (The Initial Concept of the 9th NSEDP (2564 - 2568) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาว่า มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่เพื่อช่วยให้ประเทศหลุดพ้นการเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ภายในปี 2067 ได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการเติบโตที่มีคุณภาพครอบคลุม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งบรรลุเป้าหมาย SDG ภายในปี 2572 (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (สพพ.), 2564) รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีนโยบายพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชีย (Battery of Asia) ตามนโยบายเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยส่งเสริมภาคเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศลงทุนผลิตพลังงานไฟฟ้าตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่อย่างกว้างขวาง การขยายตัวของเศรษฐกิจสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีกลุ่มชนชั้นกลางจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีการพัฒนาของเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อกำลังซื้อที่เพิ่มมากขึ้นและพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยต้องการบริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้น ต้องการความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันมากขึ้น (สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564) โดยมีทิศทางการขับเคลื่อนประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ การเป็นผู้ผลิตและส่งออกพลังงานไฟฟ้าของภูมิภาค (Battery of Asia) และการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงในภูมิภาค (Landlinked country) ซึ่งปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เตรียมใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 9 (2564 - 2568) โดยปัจจัยหลักที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจลาว ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม การส่งออก และภาคการท่องเที่ยว (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์การมหาชน (สพพ.) กล่าวได้ว่า รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายใต้การนำพาด้วยความสามารถของรัฐบาล โดยได้กำหนดแนวทางนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ใหม่ของโลก ทันโลก ทันสมัย ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ทั้งประเทศ โดยข้ามผ่านอุปสรรคต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ตามเส้นทาง และอุดมการณ์สังคมนิยมที่กำหนดไว้ตามลำดับในระยะ 40 ปี ส่งผลให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยเฉพาะแผนการด้านการพลังงานไฟฟ้า เป็นแผนหลักในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติให้มีการขยายตัว และเข้มแข็ง ซึ่งมีการค้นคว้า และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน (รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว, 2562)

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการจัดระบบบริหารจัดการความเสี่ยงขึ้น รวมถึงรายได้จากการขายพลังงานไฟฟ้า

(ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2564) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเรื่องระบบส่งของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวยังมีความเสี่ยงหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเงินเกี่ยวกับการจัดซื้อหรือจัดจ้าง และการจัดสรรงบประมาณต่อการดำเนินงาน ที่ยังไม่ระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ด้านระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการตรวจสอบภายในที่เป็นระบบ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับสถานะเศรษฐกิจ และด้านการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ ปัญหาการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้เพียงพอ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพลังงานให้กับพื้นที่ห่างไกล ต่อไปในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน การตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันเป็นปัจจัยหลักในการเสริมสร้างองค์กรให้มีมาตรฐานการจัดการที่ดี สร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ถึงกระบวนการดำเนินงานขององค์กรว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี เป็นส่วนสำคัญที่จะเสริมสร้างให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี สำคัญต่อการดำเนินนโยบายด้านบริหารความเสี่ยงขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยงให้แก่ผู้บริหารและบุคลากร การดำเนินงานตามแผนและติดตามผลการบริหารความเสี่ยง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จของงานคือ ความรู้ ความเข้าใจ และการเล็งเห็นประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารและบุคลากร (กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่, 2016)

ดังนั้น การสนับสนุนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง ให้แก่รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยนำไปปฏิบัติได้ถือว่าเป็นกลไกในการสร้างความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยงและแนวทางในการจัดทำรายงานแผนการบริหารความเสี่ยง รวมถึงรายงานผลประเมินกระบวนการควบคุมภายใน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานได้จริงทั้งในระดับองค์กร และระดับหน่วยงาน พร้อมทั้งให้ทุกส่วนสามารถวางกรอบนโยบายการดำเนินการด้านบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มีการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอย่างยั่งยืน จึงเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติงานเข้าใจหลักการแนวคิดวิธีการและกระบวนการบริหารความเสี่ยง รวมไปถึงผู้ปฏิบัติรับทราบขั้นตอนกระบวนการและสามารถวางแผนงานด้านบริหารความเสี่ยงขององค์กรของแต่ละหน่วยงาน และเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ ตลอดจนเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงกับกลยุทธ์ขององค์กร และสอดคล้องของยุทธศาสตร์และเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ขององค์กรกับยุทธศาสตร์ระดับอื่น ๆ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2561) ซึ่งประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อองค์กร ได้แก่ 1) ทำให้ผู้บริหารสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง และโอกาสที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ช่วยเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในการสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 3) ป้องกันการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือไม่คาดฝันที่จะเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการหรือ

ภายในสถาบัน 4) สร้างความเชื่อมั่นให้แก่โครงการ หรือสถาบันกับบุคคลภายนอกและภายในสถาบันการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบว่ามิอะไรเกิดขึ้นภายในโครงการหรือสถาบัน และ 5) สนับสนุนการตัดสินใจในกระบวนการดำเนินงานโครงการหรือการดำเนินงานของสถาบัน (ธนรัตน์ แต่วัฒนา, 2550) จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ลดอุปสรรค หรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านผลกำไรและการปฏิบัติงาน รวมถึงยังป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กรและสร้างความมั่นใจในการรายงานและการปฏิบัติตามกฎระเบียบอีกด้วย (Brien, D., & Haskins, L., 2020) จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งกระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรด้านบริหารความเสี่ยง และนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป ตลอดจนเป็นแนวทางยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งกระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวในการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว
3. เพื่อการประเมินและการเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยง ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยง และระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์การคัดเลือกคือ เรื่องที่ทันสมัย เอกสารที่จะนำมาอ้างอิง เอกสารหรือตำราภาษาไทย ไม่ควรเกิน 5 ปี และเอกสารหรือตำราภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอน 1.2 ศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า ทั้ง 18 แขวง จำนวน 500 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า จำนวน 215 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก และ 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด) และ 3) ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J. , 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และระยะที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าจำนวน 5 คน เลือก

แบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เฉพาะทาง มีอายุทำงานมากกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และ 2) ร่างยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวใช้แบบสัมภาษณ์ และระยะที่ 2 ร่างยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวใช้การสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค SWOT นำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำร่างยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอน 2.2 การร่างยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป เลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องการร่างยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวใช้การสนทนากลุ่ม และระยะที่ 2 สนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

3. การประเมินและเผยแพร่ยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอนที่ 2 การเผยแพร่ยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านระบบส่งไฟฟ้า มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานอย่าง

ต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนทั้งหมด 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมิน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก และ 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด) และ 3) ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้ว ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J. , 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ และ ระยะที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 199 คน ร้อยละ 92.6 มีสถานภาพสมรส จำนวน 177 คน ร้อยละ 82.3 รองลงมาคือ โสด จำนวน 35 คน ร้อยละ 16.3 มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 98 คน ร้อยละ 35.30 รองลงมาคือ อายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 62 คน ร้อยละ 22.30 มีระยะเวลาปฏิบัติงานในองค์กรนี้ จำนวน 5-10 ปี จำนวน 99 คน ร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 93 คน ร้อยละ 43.3 โดยพบปัญหาความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวม

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา		แปลผล	จัดลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	3.09	0.86	ปานกลาง	3
ด้านความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	3.02	0.92	ปานกลาง	4

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา		แปลผล	จัดลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความเสี่ยงด้านการเงิน	3.44	0.93	ปานกลาง	1
ด้านความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย	3.19	0.92	ปานกลาง	2
รวม	3.18	0.91	ปานกลาง	

ตารางที่ 1 สรุประดับปัญหาความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.91) ได้แก่ 1) ด้านความเสี่ยงด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.93) 2) ด้านความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.92) 3) ด้านความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.86) และ 4) ด้านความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.92)

ระดับการบริหารความเสี่ยงระบบส่งกำลังไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.91) ได้แก่ 1) ด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.94) 2) ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.91) 3) ด้านการจัดทำยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.94) และ 4) ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.95) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารความเสี่ยงระบบส่งกำลังไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวม

การบริหาร	ระดับปัญหา		แปลผล	จัดลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการค้นหาและระบุความเสี่ยง	3.39	0.94	ปานกลาง	1
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง	3.29	0.91	ปานกลาง	2
ด้านการจัดทำยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยง	3.25	0.94	ปานกลาง	3
ด้านการประเมินความเสี่ยง	3.11	0.95	ปานกลาง	4
รวม	3.26	0.93	ปานกลาง	

การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว พบว่า การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ 1	1. ดำเนินการจัดซื้อ	1. การจัดซื้อจัดจ้าง	1. อบรมการจัดซื้อหรือ	1. การจัดซื้อหรือ

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน	จัดจ้างให้มีความโปร่งใส 2. การจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึงและเป็นธรรม 3. ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำปี	โดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2. จัดสรรเงินงบประมาณ จำแนกตามแผนประจำปี 3. ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ	จัดจ้างโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2. จัดสรรเงินงบประมาณ โดย จำแนกตามแผนและงบรายจ่ายประจำปี 3. ควบคุมการใช้จ่ายเงินโดยใช้วิธีการทำ Cost Saving 1. เพื่อชี้วีปลอดภัยไว้อุบัติเหตุ	จัดจ้าง ประหยัดงบประมาณได้ ร้อยละ 20 2. การใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนร้อยละ 90
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย	1. มีวิธีการและขั้นตอนการตรวจสอบภายในให้เป็นระบบ 2. มีมาตรการและแนวทางการป้องกันตรวจสอบภายในที่เหมาะสม 3. พนักงานปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เคร่งครัด	1. สร้างวิธีการและขั้นตอนการตรวจสอบให้เป็นระบบ 2. การตรวจสอบการเงินและบัญชี 3. การตรวจสอบการบริหาร 4. สร้างจรรยาบรรณปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด	1. อบรมวิธีการและขั้นตอนการตรวจสอบภายในเป็นระบบ 2. เน้นการตรวจสอบการเงินและบัญชี 3. การตรวจสอบการบริหาร 4. พัฒนาจรรยาบรรณการปฏิบัติตามกฎระเบียบให้พนักงานอย่างเคร่งครัด	1. มีระบบและขั้นตอนการตรวจสอบภายในร้อยละ 100 2. ร้อยละ 90 ของพนักงานปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เคร่งครัด
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์องค์กร	1. วางแผนกลยุทธ์กับสถานะเศรษฐกิจขององค์กร 2. วางแผนกลยุทธ์องค์กรสอดคล้องกับปัจจัยภายในและภายนอก	1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยกำหนดการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองแนวคิดและนโยบายผู้บริหาร 2. วางแผนกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นและนำไปปฏิบัติได้จริงและประเมินผล	1. ประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategy Planning) 2. การแปลงวางแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation)	1. องค์กรมีวางแผนเชิงกลยุทธ์องค์กร (Strategy Planning) ในระยะยาวสามารถปฏิบัติจริงได้ 2. องค์กรมีแผนปฏิบัติสอดคล้องแผนกลยุทธ์
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	1. กำกับดูแลกิจการที่ดีให้มีหลักธรรมาภิบาลในองค์กร 2. ควบคุมกระบวนการดำเนินการภายใน 3. มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความรับผิดชอบสูง	1. กำกับกิจการองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาล 2. การควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 5 ประการ 3. สร้างวัฒนธรรมองค์กรร่วมที่มีความรับผิดชอบ	1. การมอบรางวัลการกำกับกิจการองค์กรที่ดี 2. ใช้การควบคุมการดำเนินการภายในตามแนวคิดของ COSO 3. ส่งเสริมการนำวัฒนธรรมองค์กรร่วมมาปฏิบัติ	1. นำหลักธรรมาภิบาลปฏิบัติได้ร้อยละ 80 2. การควบคุมตามแนวคิด ของ COSO ร้อยละ 80 3. นำวัฒนธรรมองค์กรปฏิบัติได้ร้อยละ 90

การประเมินและการเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของ
รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงใน
ระบบ ส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.=
0.80) ด้านรูปเล่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.61) คือ มีความชัดเจนของภาพและ
ตัวอักษร ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 1.00) คือ เนื้อหามีสาระและเป็น
ประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =
4.42, S.D. = 0.95) คือ เนื้อหาและกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการบริหารความเสี่ยงระบบส่ง
ไฟฟ้าลาว ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกด้าน จึงถือยุทธศาสตร์
การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ผ่านเกณฑ์การประเมิน
สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ และได้จัดทำคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่ง
ไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วน
ที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และส่วนที่ 3
การแปลงยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวไปสู่การ
ปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28 S.D. = 0.80) ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า

“ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว มี
จุดมุ่งหมายเพื่อลดความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ที่เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับสถานะเศรษฐกิจ
และการวางแผนกลยุทธ์กับปัจจัยภายในและภายนอก และความเสี่ยงด้านการเงิน ที่เกี่ยวกับการ
การจัดซื้อหรือจัดจ้างและการจัดสรรงบประมาณต่อการดำเนินงาน” (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
ระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า, 2563) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินผลยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้า
รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
รูปเล่ม			
1. รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ	4.19	0.62	มาก
2. มีความชัดเจนของภาพและตัวอักษร	4.35	0.61	มาก
3. การใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.31	0.77	มาก
4. ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสมและสมบูรณ์	4.23	0.71	มาก
เนื้อหา			
1. เนื้อหามีความครอบคลุมและเหมาะสม	4.17	0.72	มาก
2. เรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.00	0.70	มาก
3. เนื้อหามีสาระและเป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.44	1.00	มาก

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
4. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ การนำไปใช้ประโยชน์	4.38	0.96	มาก
1. สามารถนำคู่มือไปใช้เป็นการปฏิบัติงานได้จริง	4.39	0.96	มาก
2. สามารถนำเนื้อหาและกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการ จัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว	4.42	0.95	มาก
รวม	4.28	0.80	มาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ระดับความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D.= 0.67) ได้แก่ 1) ความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.44$, S.D.= 0.93) 2) ความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย ($\bar{X} = 3.19$, S.D.= 0.92) 3) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.09$, S.D.= 0.86) และ 4) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.02$, S.D.= 0.92) และระดับการบริหารความเสี่ยงระบบส่งกำลัง ไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D.= 0.99) ได้แก่ 1) การค้นหาและระบุความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.94) 2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.29$, S.D.= 0.91) 3) การจัดทำยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.25$, S.D.= 0.97) และ 4) การประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 3.11$, S.D.= 0.95) สอดคล้องกับเฉลิมชาติ อีระวิริยะ ในประเด็นการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรในโรงงานอุตสาหกรรม ที่ว่าการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรตามกรอบแนวทางของ COSO มาปฏิบัติใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ รวมไปถึงประโยชน์ในการนำเอาการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรเป็นมาใช้เป็นเครื่องมือบริหารงานในโรงงานอุตสาหกรรม แม้ว่าปัจจุบันจะมีเทคนิคต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการบริหารการผลิตและเป็นที่นิยมมากในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ระบบการบริหารงานแบบลีนซิกซ์ซิกมา การจัดการคุณภาพโดยรวม เป็นต้น แต่เทคนิคเหล่านี้จะมุ่งเน้นการปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตเป็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างจากการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรที่มีการบูรณาการเข้ากับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทำงานของทุกฝ่ายให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานทุกระดับ ไม่เพียงแต่ฝ่ายผลิตเท่านั้น เพื่อผลักดันให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ที่ต้องการได้ (เฉลิมชาติ อีระวิริยะ, 2559)

การศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว วิสัยทัศน์ (Vision) รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า สามารถให้บริการจำหน่ายไฟฟ้า ให้สถานีจ่ายไฟฟ้าแรงกลาง สายส่ง

แรงกลาง สายส่งแรงต่ำได้อย่างถ่วงถึง พันธกิจ (Mission) 1) จัดการความเสี่ยงด้านการเงิน ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อหรือจัดจ้างและการจัดสรรงบประมาณต่อการดำเนินงาน 2) จัดการความเสี่ยง ด้านระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการตรวจสอบภายในที่เป็นระบบ การมีมาตรการและแนวทางในการป้องกันการตรวจสอบภายในที่เหมาะสม 3) จัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ที่เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับสถานะเศรษฐกิจ และการวางแผนกลยุทธ์กับปัจจัยภายในและภายนอก และ 4) จัดการความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ประเด็น ยุทธศาสตร์ (Strategy Issue) จำนวน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารความเสี่ยงด้านระเบียบ กฎหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์องค์กร แลประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน สอดคล้องกับสถาบันคลังสมองของ ชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ในประเด็นการบริหารจัดการองค์กรภายใต้สภาวะการ เปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนดังกล่าว ที่นำมาซึ่งโอกาสใหม่ ๆ (New Opportunities) และความเสี่ยงสำคัญใหม่ ๆ (New Key Risk) จึงมีความจำ เป็นที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญ และสร้างให้เกิดดุลยภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสม ทั้งในการบริหารจัดการการ ดำเนินงาน/การปฏิบัติการ (Operation Management) การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) และการบริหาร จัดการความเสี่ยง (Risk Management) เพื่อทำ ให้องค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายสำคัญที่มุ่งหวังไว้ทั้งใน ปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูง สามารถดำเนินการจัดการ กำกับ ดูแล มีระบบควบคุมภายในที่ดีต่อปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) สาเหตุเสี่ยง (Risk Cause) ที่สำคัญ รวมถึงระบบ ตอบสนองที่ดีที่มีประสิทธิภาพ เมื่อความเสี่ยงเกิดขึ้น เพื่อลดความเสี่ยง ให้อยู่ในระดับที่สามารถรับมือได้ ยอมรับได้ (สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริม ทบวงมหาวิทยาลัย, 2563)

การประเมินและการเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของ รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว คือ 1) ผลการประเมินโดยภาพรวมยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงใน ระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.80) ด้านรูปเล่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.61) คือ มีความชัดเจนของภาพและ ตัวอักษร ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 1.00) คือ เนื้อหาสาระและเป็น ประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.95) คือ เนื้อหาและกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการบริหารความเสี่ยงระบบ ส่งไฟฟ้าลาว ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกด้าน ถือว่ายุทธศาสตร์ การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ผ่านเกณฑ์การประเมินสามารถ นำไปปฏิบัติจริงได้ และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารความ เสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.80) เพื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับ พุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล กล่าวถึง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ว่า องค์ประกอบของความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ความเสี่ยง ด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านปฏิบัติตาม กฎหมาย/กฎระเบียบ และความเสี่ยงด้านบุคลากร (พุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล, 2559) 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความสำคัญของความ ต้องการจำเป็นลำดับแรกคือด้านกลยุทธ์ และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านกลยุทธ์ โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางการ ดำเนินงานชัดเจน มีการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความตระหนักให้บุคลากรปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินผลการนำกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติ ด้านการดำเนินงาน กำหนดแผนการปฏิบัติงานประจำปี กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ ด้านการเงินจัดทำแผน ปฏิบัติการประจำปีงบประมาณมีการจัดทำรายละเอียดทางการเงิน มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงินตลอดเวลา ด้านการปฏิบัติตาม กฎหมาย/กฎระเบียบ กำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านบุคลากร มีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจน การบริหารงานบุคคลมีความเหมาะสมตามคุณวุฒิและความรู้ ความ สามารถส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตนมีการบำรุงขวัญและส่งเสริมกำลังใจบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยระดับความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) ความเสี่ยงด้านการเงิน 2) ความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย 3) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ และ 4) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน และระดับการบริหารความเสี่ยงระบบส่งกำลัง ไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) การค้นหาและระบุความเสี่ยง 2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 3) การจัดทำยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงและ 4) การประเมินความเสี่ยงกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) บริหารความเสี่ยงด้านการเงิน 2) บริหารความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย 3) บริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์องค์กร และ 4) บริหารความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน การประเมินและการเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้า

ของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ผลประเมินยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ได้แก่ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกด้าน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ควรมีการจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ที่เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับสถานะเศรษฐกิจ และการวางแผนกลยุทธ์กับปัจจัยภายในและภายนอก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ควรสร้างข้อตกลงร่วมกันเมื่อมีผลกระทบเกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินโครงการเกิดความชอบธรรมและการยอมรับจากชุมชน และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นก็จะตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาวិธีบริหารจัดการทรัพยากรที่นำมาใช้แนวทางใหม่อย่างเท่าเทียมและยั่งยืน และควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทางสังคมต่อการพัฒนาทรัพยากรที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรการวิจัยเรื่องจัดการความเสี่ยงด้านระเบียบกฎหมาย ด้านกลยุทธ์ และความเสี่ยงด้านการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2564. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก http://www.bangkokideaeasy.com/informations/ec/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=26198
- กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่. (2016). ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานครั้งที่ 8. สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว: กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่.
- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า. (14 พฤษภาคม 2563). ยุทธศาสตร์การบริหารความเสี่ยงในระบบส่งไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว. (เอื้องสี ไซยาพอน ดาลาแสน, ผู้สัมภาษณ์)
- เฉลิมชาติ อีระวิหะ. (2559). การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรในโรงงานอุตสาหกรรม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 10(3), 44-54.
- ธนรัตน์ แต้ววัฒนา. (2550). คู่มือการบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พุดิสสรค์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว. (2562). โครงร่างการจัดตั้งฝ่ายปฏิบัติการไฟฟ้านครหลวง. นครหลวง เวียงจันทน์: รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2564). ระบบไฟฟ้า สปป.ลาว. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก http://www.asean thai.net/mobile_detail.php?cid=50&nid=3189
- สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย. (2563). การบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2561). คู่มือการบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (สพพ.). (2564). รายงานภาวะเศรษฐกิจของประเทศ สปป.ลาว. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก <https://www.neda.or.th//th/news/detail?d=qQEczatk>.
- สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2564). การค้าระหว่างประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/311460/311460.pdf
- Brien, D. & Haskins, L. (2020). Project management: Improving performance, reducing risk. Retrieved January 14, 2020, from <https://www.pwc.com/jg/en/publications/ned-presentation-project-management.pdf>.
- Cronbach, L. J. . (1990). Essentials of psychological testing . (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า
ลาวในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

THE STRATEGY MANAGEMENT OF THE STORING ELECTRICITY BILLS
OF LAO ELECTRIC ENTERPRISES IN VIENTIANE CAPITAL
PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

สมศักดิ์ บุญมาตา

Somsack Bunmata

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: som sackbunmata@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ 2) กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ และ 3) ประเมินความพึงพอใจยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ วิจัยแบบวิจัยและพัฒนา มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า จำนวน 278 คน ใช้แบบสอบถาม ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดเก็บค่ากระแสไฟฟ้าทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 ประเมินผลยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า จำนวน 30 คน ใช้แบบประเมิน เลือกรูปแบบประชากรจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$ S.D. = 0.67) ได้แก่ 1.1) การวางแผน 1.2) จัดองค์กร 1.3) จัดคนเข้าทำงาน 1.4) อำนวยการ 1.5) ประสานงาน

* Received 12 February 2022; Revised 25 February 2022; Accepted 26 February 2022

1.6) งบประมาณ และ 1.7) รายงานและประเมินผล 2) การกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 2.1) ระบบการจัดคนทำงาน 2.2) การวางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้า และ 2.3) ระบบจัดองค์การ และ 3) ผลประเมิน ยุทธศาสตร์ คือ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป ถือว่าผ่าน เกณฑ์ประเมิน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า, รัฐวิสาหกิจไฟฟ้า

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study problem condition for collecting electricity bills of Lao electricity enterprises in the Vientiane Capital Region Lao People's Democratic Republic, 2) define strategy for management collecting electricity bills of Lao electricity enterprises, and 3) assess the satisfaction of the electricity bill management strategy. This was research and development method by 3 phases, the first to study problem condition for collecting electricity bills of Lao electricity enterprises, a sample group of 278 persons who was officials involved in collecting electricity bills, the questionnaire was used with statistics on frequency, percentage, mean and standard deviation. The second, to define strategy for management collecting electricity bills of Lao electricity enterprises, the key informants were 15 qualified persons who was executive and officials involved in collecting electricity bills, and also using in-depth interviews, group discussions and content analysis, and the third, to assess the satisfaction of the electricity bill management strategy, the key informants were 30 persons of the officials involved in collecting electricity bills, for using an assessment by specific selected of the key informants with statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation and summarize. It was found that: 1) the condition for collecting electricity bills was moderate level ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65) such as 1.1) planning, 1.2 organizing, 1.3 recruitment, 1.4 administer, 1.5) coordinate, 1.6) budget, and 1.7) report and evaluation 2) The strategic definable consists of vision, mission, goals and strategies including with 2.1) to develop a system for organizing workers, 2.2) develop operational planning in advance, 2.3) to develop organize system, and 3) The strategic evaluation was appropriate and possibility, average level $\bar{X} > 3.51$ or higher was considered to pass the assessment criteria.

Keywords: Strategy, Collecting Electricity Bills, Electricity Enterprises

บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ สปป.ลาว เป็นประเทศสมาชิกของสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries) ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1981 ด้วยเหตุนี้ สปป. ลาว จึงวางเป้าหมายที่จะพ้นจากการเป็นประเทศที่พัฒนาน้อย ที่สุดให้ได้ภายในปีค.ศ. 2020 (ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ทั้งนี้หนึ่งในปัจจัยภายในที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้ สปป. ลาว พัฒนาได้อย่างรวดเร็วก็คือการพัฒนาทางด้าน อุตสาหกรรม โดยการเพิ่มความสามารถในการสร้างผลผลิต การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกทั้งนี้เพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และเป็นการรักษาดุลการค้าของประเทศ และจะส่งผลให้การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมใน สปป. ลาว เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคง รวมทั้งทำให้การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพ ดังนั้น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำเป็นต้องมีแหล่งพลังงานที่มั่นคง โดยนอกจากเป็นการพัฒนาแหล่งพลังงานเพื่อการบริโภคภายในประเทศแล้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความตั้งใจที่จะส่งออกพลังงานเป็นสินค้าเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศอีกทางหนึ่งด้วย (กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่, 2016) ธุรกิจของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา ภายใต้การบริหารงานด้วยความสามารถของรัฐบาล โดยได้กำหนดแนวนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ใหม่ของโลก ทันสมัย ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ทั้งประเทศ โดยข้ามผ่านอุปสรรคต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ตามเส้นทางและอุดมการณ์สังคมนิยมที่กำหนดไว้ตามลำดับในระยะ 40 ปี (ภักดี มานะศิริธูเวท, 2556) จากการบริหารจัดการผ่านมาประเทศลาวได้ประสบผลสำเร็จ และเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยเฉพาะแผนกด้านการพลังงานไฟฟ้า เป็นแผนกหลักในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติให้มีการขยายตัว และเข้มแข็ง โดยภายใต้การบริหารด้วยความสามารถของรัฐบาล และมีความทันสมัย ขยายตัวแบบก้าวกระโดด มีการค้นคว้าและนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน (รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว, 2562)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ การเป็นผู้ผลิตและส่งออกพลังงานไฟฟ้าของภูมิภาค (Battery of Asia) และการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงในภูมิภาค (Landlinked country) ซึ่งปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เตรียมใช้แผนพัฒนา เศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 9 (2564 - 2568) โดยปัจจัยหลักที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจลาว ได้แก่ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม การส่งออก และภาคการท่องเที่ยว ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาว่า “มุ่งเน้นการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่เพื่อช่วย

ให้ประเทศหลุดพ้นการเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ภายในปี 2067 ได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการเติบโตที่มีคุณภาพครอบคลุม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งบรรลุเป้าหมาย SDG ภายในปี พ.ศ. 2572” (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (สพพ.), 2564) รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวเป็นองค์กรย่อยของรัฐซึ่งได้ดำเนินธุรกิจการผลิต การคุ้มครอง การบริการ การขนส่ง การจำหน่าย และพัฒนาพลังงานไฟฟ้าตามแนวทางนโยบายของรัฐบาล ตามกลไกตลาดเพื่อส่งจ่ายกระแสไฟฟ้าให้ลูกค้าภายในประเทศอย่างเพียงพอ ทัวถึง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมตามแนวทางของรัฐบาล และรับประกันการส่งจ่ายกระแสไฟฟ้าให้เพียงพอทั่วประเทศ และส่งออกขายต่างประเทศเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศลาว ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สถิติการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้ลูกค้าอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ ปี พ.ศ. 2561 ซื้อพลังงานไฟฟ้าจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 1,816,637,973 kWh ขายให้กับลูกค้า 1,816,012,066 kWh คาดว่าจะได้รับเงิน 1,372,905,121,896 กีบ แต่ว่าพนักงานไฟฟ้าลาวรวบรวมตัวเลขพลังงานได้จริง 1,545,491,294 kWh คิดเป็นเงิน 1,169,908,598,981 กีบ แสดงว่าขาดทุน 202,996,522,915 กีบ/ปี คิดเป็นร้อยละ 85 ปี พ.ศ. 2560 ซื้อพลังงานไฟฟ้าจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 1,711,475,426 kWh ขายให้กับลูกค้า 1,711,395,228 kWh คาดว่าจะได้รับเงิน 1,233,915,959,388 กีบ แต่ว่าพนักงานไฟฟ้าลาวรวบรวมตัวเลขพลังงานได้จริง 1,455,724,050 kWh คิดเป็นเงิน 1,102,846,885,475 กีบ แสดงว่าขาดทุน 131,069,073,913 กีบ/ปี คิดเป็นร้อยละ 89 และ ปี พ.ศ. 2559 ซื้อพลังงานไฟฟ้าจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 1,695,380,412 kWh ขายให้กับลูกค้า 1,673,371,796 kWh คาดว่าจะได้รับเงิน 1,199,807,577,732 กีบ แต่ว่าพนักงานไฟฟ้าลาวรวบรวมตัวเลขพลังงานได้จริง 1,419,246,565 kWh คิดเป็นเงิน 1,088,830,699,524 กีบ แสดงว่า ขาดทุน 110,976,878,208 กีบ/ปี คิดเป็นร้อยละ 91 (รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว, 2562)

จากผลการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื้อรัง โดยเฉพาะปัญหาหนี้สาธารณะ (Public Debt) ที่เพิ่มสูงขึ้น ต่อเนื่องกว่าร้อยละ 70.94 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปัญหาสะสมจากการขาดดุลงบประมาณ ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด งบประมาณรัฐ รั่วไหล การจัดเก็บรายได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย เงินทุนสำรอง อัตราเงินเฟ้อและค่าครองชีพสูงรวมถึงภาคการผลิตภายในประเทศยังไม่เข้มแข็ง ซึ่งจำกัดความสามารถของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการใช้นโยบายด้านการเงินและการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้พยายามกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดการรายจ่ายและรายรับของรัฐเข้มงวดโครงการลงทุนของภาครัฐ และการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ และลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน

(องค์การมหาชน) (สพพ.), 2564) นอกจากนี้ ยังพบว่า รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวฝ่ายปฏิบัติการไฟฟ้านครหลวงขาดทุนทุก ๆ ปี (รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว, 2562) จากสภาพปัญหาในองค์กรของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวฝ่ายปฏิบัติการไฟฟ้านครหลวงจึงจำเป็นต้องนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว มาใช้ในการบริหารจัดการด้านงบประมาณเพื่อให้ได้รับการแก้ไข และปรับปรุง จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และมีความสมดุลในงบประมาณมากขึ้น จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติการไฟฟ้านครหลวงได้รับทราบสภาพปัญหาในองค์กรของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ผู้บริหาร พนักงาน และลูกค้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์
2. กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์
3. ประเมินความพึงพอใจยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า และความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์การคัดเลือกคือ เรื่องที่ทันสมัย เอกสารที่จะนำมาอ้างอิง เอกสารหรือตำราภาษาไทย ไม่ควรเกิน 5 ปี และเอกสารหรือตำราภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอน 1.2 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของ
รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไฟฟ้าจันทบุรี อำเภอไฟฟ้าสีโคตรบอง อำเภอไฟฟ้าไชยเชษฐา อำเภอไฟฟ้าสีสัตตะนาก อำเภอไฟฟ้าไซหนี อำเภอไฟฟ้าหาดชายฟอง อำเภอไฟฟ้าปากงึม อำเภอไฟฟ้านาชายทอง และอำเภอไฟฟ้าสังข์ทอง จำนวน 933 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าจำนวน 278 คน (การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดสัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 เท่ากับระดับความเชื่อมั่น 95%) โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด และ 3) ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้า จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J. , 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ใช้แบบสอบถาม ระยะที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เฉพาะทาง มีอายุการทำงานมากกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว และ 2) ร่างยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ใช้แบบสัมภาษณ์ และระยะที่ 2 ร่างยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ใช้การสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค SWOT นำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำร่างยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอน 2.2 การร่างยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดเก็บค่ากระแสไฟฟ้าทรงคุณวุฒิ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน โดยมีตำแหน่งหัวหน้า และรองหัวหน้าสาขา มีประสบการณ์ทำงาน 5 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องการร่างยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ใช้การสนทนากลุ่ม ระดับหัวหน้าแผนกงาน ระยะที่ 2 สนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

3. การประเมินและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

ขั้นตอนที่ 2 การเผยแพร่ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่า

กระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว

แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า จำนวนทั้งหมด 30 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นพนักงานปฏิบัติในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมิน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด และ 3) ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้ว ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J. , 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ใช้แบบสอบถาม และ ระยะที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 169 คน ร้อยละ 60.80 มีสถานภาพสมรส จำนวน 226 คน ร้อยละ 81.30 รองลงมา คือ โสด จำนวน 45 คน ร้อยละ 16.20 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 98 คน ร้อยละ 35.30 รองลงมาคือ อายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 62 คน ร้อยละ 22.30 มีระยะเวลาปฏิบัติงานในองค์กรนี้ จำนวน 15 ปีขึ้นไป จำนวน 112 คน ร้อยละ 40.30 รองลงมา คือ 6-10 ปี จำนวน 87 คน ร้อยละ 31.30 โดยพบปัญหาการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจ
ไฟฟ้าลาว

ข้อความ	สภาพปัญหา		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการวางแผน	3.53	0.91	มาก	2
- การกำหนดแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.71	1.00	มาก	1
- มาตรฐานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.57	0.97	มาก	2
- ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.52	0.87	มาก	3
ด้านการจัดองค์การ	3.52	0.97	มาก	3
- กำหนดหน้าที่จัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.64	0.92	มาก	1
- ความรับผิดชอบจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.60	0.98	มาก	2
- การจัดแบ่งงานของพนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.57	0.98	มาก	3
ด้านการจัดคนเข้าทำงาน	3.77	1.08	มาก	1
- มอบหมายงานให้พนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.64	0.92	มาก	1
- การพัฒนาพนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.48	1.05	ปานกลาง	2
- คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม	3.46	0.95	ปานกลาง	3
ด้านการอำนวยการ	3.51	0.93	มาก	4
- ผู้บริหารสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร ในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.68	0.95	มาก	1
- ผู้บริหารสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยวาจา ในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.53	0.94	มาก	2
- การสั่งการเป็นคำสั่งที่ชัดเจน เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สั่งและผู้รับในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.52	0.95	มาก	3
ด้านการประสานงาน	3.49	0.89	ปานกลาง	5
- การติดต่อให้พนักงานเมื่อกระทำความผิดในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.70	0.93	มาก	1
- การประสานงานในหน่วยงานของพนักงานในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.55	0.89	มาก	2
- การติดต่อสื่อสารในหน่วยงานของพนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.52	0.86	มาก	3

ข้อความ	สภาพปัญหา		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านงบประมาณ	3.48	0.68	ปานกลาง	6
- การดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงบประมาณการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.53	0.86	มาก	1
- การจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายเงินการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.41	0.86	มาก	2
- การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.37	0.88	ปานกลาง	3
ด้านการรายงาน และการประเมินผล	3.46	1.25	ปานกลาง	7
- การแก้ไขอุปสรรคและข้อขัดข้องในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.57	0.95	ปานกลาง	1
- การติดตามผลว่าการปฏิบัติงานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.49	0.88	มาก	2
- การรายงานผลการปฏิบัติในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า	3.44	0.86	มาก	3
รวม	3.46	0.67	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 สรุประดับปัญหาการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของ
รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$ S.D. = 0.67) ได้แก่

1. ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$ S.D. = 0.91) ได้แก่
1) การกำหนดแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.71$, S.D.= 1.00)
2) มาตรฐานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.97) และ 3) ความเหมาะสม
ของระยะเวลาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.87)

2. ด้านการจัดองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$ S.D. =0.97) ได้แก่
1) กำหนดหน้าที่จัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.92) 2) ความรับผิดชอบ
จัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.98) และ 3) การจัดแบ่งงานของพนักงานจัดเก็บ
เงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.98)

3. ด้านการจัดคนเข้าทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$ S.D =1.08)
ได้แก่ 1) มอบหมายงานให้พนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.64$, S.D.= 0.92
2) การปฐมนิเทศพนักงานจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าก่อนปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} = 3.48$, S.D.=
1.05) และ 3) คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.95)

4. ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$ S.D. = 0.93) ได้แก่ 1) ผู้บริหารสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร ในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.95) 2) ผู้บริหารสั่งการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยวาจาในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.94) และ 3) การสั่งการเป็นคำสั่งที่ชัดเจน เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สั่งและผู้รับในการจัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.95)

5. ด้านการประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$ S.D. = 0.89) ได้แก่ 1) การตักเตือนให้พนักงานเมื่อกระทำความผิดในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.93) 2) การประสานงานในหน่วยงานของพนักงานในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.89) และ 3) การติดต่อ สื่อสารในหน่วยงานของพนักงาน จัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.86)

6. ด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.68) ได้แก่ 1) การแก้ไขอุปสรรคและข้อขัดข้องในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.95) 2) การติดตามผลว่าการปฏิบัติงานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.88) และ 3) การรายงานผลการปฏิบัติในการจัด เก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.86)

7. ด้านการรายงานและการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$ S.D. = 1.25) ได้แก่ 1) การดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงบประมาณการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.86) 2) การจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายเงินการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.86) และ 3) การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.88)

การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ พบว่า การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	พัฒนาขีดความรู้ความ	1. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม	1. ฝึกอบรมทักษะและเทคนิคในการจัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้าที่ทันสมัย	1. ประเมินความรู้ความเข้าใจ
พัฒนาระบบการจัดคนเข้าทำงาน	สามารถด้านทักษะและ	2. การปฐมนิเทศพนักงานจัดเก็บเงินค่า	2. ฝึกอบรมพนักงานให้	2. ประเมินทักษะ
เพื่อการให้ บริการ	เทคโนโลยี			3. ประเมินความพึงพอใจ

ประเด็น ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการพัฒนา	ตัวชี้วัด
จัด เก็บเงินค่า ไฟฟ้าที่มี ประสิทธิภาพ		กระแสไฟฟ้า 3. การมอบหมายงาน ให้พนักงานจัด เก็บเงิน ค่ากระแส ไฟฟ้า 4. การพัฒนาพนักงาน จัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้าทางด้านทักษะ และเทคโนโลยีที่ ทันสมัย	เข้าใจถึง พนักงานจัดเก็บ เงินค่ากระแส ไฟฟ้า 3. ฝึกอบรมพนักงานให้มี ทางด้านทักษะเทคโนโลยี จัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้าที่ทันสมัย 4. ฝึกอบรมเกณฑ์การ คัดเลือกบุคคลที่มี คุณสมบัติเหมาะสม	
ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 พัฒนาการวาง แผนปฏิบัติงาน ล่วงหน้า เพื่อการ จัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่ ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับระยะ เวลาปฏิบัติงานและ มีความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว โปร่งใส	1. เพื่อการจัด เก็บ เงินค่ากระแสไฟฟ้า มีการวางแผนก่อน ลงหน้า เพื่อการ จัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่ ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับระยะ เวลาปฏิบัติงานและ มีความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว โปร่งใส 2. เพื่อให้การ จัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้าได้ มาตรฐาน เหมาะสมกับ ระยะเวลา ปฏิบัติงาน 3. เพื่อการจัดเก็บเงิน ค่ากระแสไฟฟ้ามีความ ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว 4. เพื่อการจัดเก็บ เงินค่าไฟฟ้ามี โปร่งใส	1. กำหนดการวางแผน ก่อนดำเนินงาน 2. พัฒนาระบบการ จัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้า ที่ได้มาตรฐานเหมาะสม กับระยะเวลาปฏิบัติงาน 3. พัฒนาระบบการ จัดเก็บเงินค่ากระแส ไฟฟ้าให้มีความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว เป็น ระบบทั่วประเทศ 4. พัฒนาให้พนักงาน จัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่มี ความโปร่งใส	1. จัดทำวางแผนก่อน ดำเนินงานจัดเก็บเงิน ค่ากระแส ไฟฟ้า 2. ฝึกอบรมการใช้ โปรแกรมออนไลน์ต่างๆ ในการจัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมกับระยะ เวลา ปฏิบัติงาน 3. จัดทำคู่มือและ ขั้นตอนการจัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้า 4. ฝึกอบรมการให้ พนักงานจัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้ามี โปร่งใส	1. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ 2. ประเมินทักษะ 3. ประเมินความพึง พอใจ
ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 พัฒนาระบบ การจัดองค์การ ด้วย การกำหนดหน้าที่ ชัดเจน และแบ่งงาน รับผิดชอบชัดเจน	1. พัฒนาระบบ การจัดองค์การใน การจัดเก็บเงิน ค่ากระแส ไฟฟ้า 2. เพื่อแบ่งงาน หน้าที่ผู้รับผิดชอบ ชัดเจน 3. การกำหนด โครงสร้างของ องค์การให้เหมาะสม กับงาน	1. ร่วมมือกำหนด โครงสร้างขององค์ การ โดยพิจารณาให้ เหมาะสมกับงาน 2. การแบ่งงาน เป็น กรม กอง หรือแผนกให้ ชัดเจน 3. จัดลักษณะ เฉพาะ ของงาน 4. จัดทำระบบให้มี ความทันสมัย	1. ฝึกอบรมการจัด องค์การในการจัดเก็บเงิน ค่ากระแสไฟฟ้า 2. ฝึกอบรมการและให้ ความรู้การทำงานแบบ บูรณาการ 3. ฝึกอบรมการจัดทำ ระบบการจัดเก็บเงินค่า กระแสไฟฟ้าให้มีความ ทันสมัยให้กับบุคลากร	1. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ 2. ประเมินทักษะ 3. ประเมินความพึง พอใจ

การประเมินความพึงพอใจยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของ
รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ พบว่า การประเมินความเหมาะสมและ

ความเป็นไปได้ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.80) ด้านรูปเล่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.45) คือ รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D.= 0.22) คือ เรียบเรียงเนื้อหาเข้าใจง่าย และ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.55) คือ เนื้อหาและ กิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการบริหารความเสี่ยงระบบส่งไฟฟ้าลาว ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกด้าน จึงถือยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ผ่านเกณฑ์การประเมิน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า

“ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า โดยการวางแผน ปฏิบัติงานล่วงหน้า ด้วยการจัดเก็บที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับระยะเวลาปฏิบัติงาน และมีความถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใสขึ้น” (เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า, 2563)

ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$ S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด ผลปรากฏผล ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า

“ในจัดทำคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ที่คาดว่าจะช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงานได้ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง” (เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า, 2563)

ตารางที่ 3 การประเมินผลยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
รูปเล่ม			
1. รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ	4.72	0.45	มากที่สุด
2. มีความชัดเจนของภาพและตัวอักษร	4.67	0.68	มากที่สุด
3. การใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.43	0.79	มาก
4. ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสมและสมบูรณ์	4.95	0.22	มากที่สุด

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
เนื้อหา			
1. เนื้อหามีความครอบคลุมและเหมาะสม	4.45	0.50	มาก
2. เรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.95	0.22	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระและเป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.80	0.40	มากที่สุด
4. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ	4.80	0.51	มากที่สุด
การนำไปใช้ประโยชน์			
1. สามารถนำคู่มือไปใช้เป็นการปฏิบัติงานได้จริง	4.53	0.68	มากที่สุด
2. สามารถนำเนื้อหาและกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว	4.55	0.50	มากที่สุด
รวม	4.66	0.13	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ได้พบถึงสภาพปัญหา คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยการ ด้านการประสานงาน ด้านงบประมาณ และด้านการรายงาน และการประเมินผล โดยภาพรวมปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การกำหนดแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า มาตรฐานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า รวมถึงการติดตามผลว่าการปฏิบัติงานการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า และสภาพปัญหาการรายงานผลการปฏิบัติงานในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า สอดคล้องกับสุจิตา อรรถนิมัตต์ กล่าวถึงปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ เมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ว่า หากมีแผนที่ผู้เสียภาษีในการจัดเก็บรายได้และทะเบียนทรัพย์สินหรือป้ายที่ปรากฏไม่ละเอียด จะเป็นปัญหาในการจัดเก็บภาษี โดยรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวมีการจัดทำแผนการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าล่วงหน้าจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจในเป้าหมายในการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าและทำให้ลดปัญหาในการบริหารจัดการได้ และปัญหาการจัดองค์การ การแก้ไขปัญห (สุจิตา อรรถนิมัตต์, 2557)

การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ จำนวน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบการจัดคนเข้าทำงานเพื่อให้บริการจัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการวางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้า เพื่อการจัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับระยะเวลาปฏิบัติงาน และมี

ความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว โปร่งใส และยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการจัดองค์การ ด้วยการกำหนดหน้าที่ที่ชัดเจน และแบ่งงานผู้รับผิดชอบชัดเจน ผลการยืนยันร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ คำแฝง สุนดาวเฮือง กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ด้านพลังงานของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ สปป.ลาว ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยใช้ “นโยบายจินตนาการใหม่” และการประกาศขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานสู่การเป็น “แบตเตอรี่แห่งอาเซียน (Battery of Asian)” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ปี ค.ศ. 2016 - 2020) ซึ่งรัฐบาล สปป. ลาว มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ด้านพลังงานโดยการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร รวมถึงการนำเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ ในขณะเดียวกันก็มุ่งแสวงหาแหล่งพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือกอื่น ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการด้านพลังงานไฟฟ้าของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นทั้งภายในและต่างประเทศ และยังพบว่าประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้าใจยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายสู่การเป็น “แบตเตอรี่แห่งอาเซียน” อย่างแท้จริง เป็นเพียงการรับรู้ว่ามีโครงการสร้างเขื่อนจะเกิดขึ้นในชุมชน (คำแฝง สุนดาวเฮือง, 2562)

การประเมินความพึงพอใจยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ การประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมใช้คู่มือของพนักงานผู้ปฏิบัติจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมและมีเนื้อหา มีความครอบคลุมและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร จันตะเรือง กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลหนองปล้อง เมืองวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการงานจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลหนองปล้อง เมืองวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูง ที่สุด รองลงมาคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านขั้นตอนในการให้ บริการมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพงานจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลหนองปล้อง เมืองวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร สามารถกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ออกเป็น 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ 1 การส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน ยุทธศาสตร์ 2 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกในการชำระภาษีแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ยุทธศาสตร์ 3 การปรับปรุงภูมิทัศน์สำนักงาน ดังนั้นการไฟฟ้าลาวควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานมีเป้าหมายและการบริหารจัดการเก็บเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เบญจพร จันตะเรือง, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$ S.D. = 0.67) ได้แก่ 1.1) ด้านการวางแผน 1.2) ด้านการจัดองค์การ 1.3) ด้านการจัดคนเข้าทำงาน 1.4) ด้านการอำนวยความสะดวก 1.5) ด้านการประสานงาน 1.6) ด้านงบประมาณ และ 1.7) ด้านการรายงาน และการประเมินผล การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 2.1) ระบบการจัดคนทำงาน 2.2) การวางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้า และ 2.3) ระบบจัดองค์การ ด้านการประเมินความพึงพอใจยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยผลประเมินยุทธศาสตร์ คือ มีความเหมาะสมทั้งรูปแบบ เนื้อหาและการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยระดับ $\bar{X} > 3.51$ ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ประเมิน ข้อเสนอแนะนำผลวิจัยไปใช้ คือ ควรพัฒนาระบบการจัดคนเข้าทำงานเพื่อให้บริการจัดเก็บเงินค่าไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพเช่นการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ในการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรมีข้อตกลง หรือนโยบายที่สร้างกระบวนการดำเนินงานที่โปร่งใส คือ การให้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ชุมชนและประชาชนในพื้นที่โดยรอบ มีการเปิดเผยข้อมูลต่อชุมชนและต่อสาธารณชน เพื่อการทำความเข้าใจและตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมา ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ คือ ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้เหมาะสมและถูกต้อง และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดองค์การการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2564. เรียกใช้เมื่อ 24 มีนาคม 2564 จาก http://www.bangkokideaeasy.com/informations/ec/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=26198
- กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่. (2016). ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังงานครั้งที่ 8. สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว: กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่.
- คำแฝง สุนดาวเฮือง. (2562). ยุทธศาสตร์ด้านพลังงานไฟฟ้า การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และทัศนคติของประชาชนต่อยุทธศาสตร์ ด้านพลังงานไฟฟ้า กรณีศึกษา 4 แขวงภาคใต้ ของ สปป.ลาว. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 21(2), 271-290.

- เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า. (19 มิถุนายน 2563). เรื่องยุทธศาสตร์การบริหารการจัดเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าของรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว ในเขตพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (สมศักดิ์ บุญมาตา, ผู้สัมภาษณ์) บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- เบญจพร จันตะเรือง. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพงานจัดเก็บรายได้ ของเทศบาลตำบลหนองปล้อง เมืองวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ภักดี มานะหิรัญเวท. (2556). การจัดการเชิงกลยุทธ์ระดับโลก. นนทบุรี: กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิค พรินติ้ง.
- รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว. (2562). โครงร่างการจัดตั้งฝ่ายปฏิบัติการไฟฟ้านครหลวง. นครหลวงเวียงจันทน์: รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว.
- สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (สพพ.). (2564). รายงานภาวะเศรษฐกิจของประเทศ สปป.ลาว. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก <https://www.neda.or.th/th/news/detail?d=qQEczatk>.
- สุธิดา อรรถนิมาตย์. (2557). ปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ เมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการเมืองการปกครองกิจการสาธารณะ, 4(2), 314-328.
- Cronbach, L. J. . (1990). Essentials of psychological testing . (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

อิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย*

THE EFFECT OF SOFTWARE FUNCTION AND THAT HAVE AN EFFECT
ON THE EFFECTIVENESS OF SMES ACCOUNTING SYSTEM IN
THAILAND

วารินพรรณ สุรวงศ์ชัยวัช
Varinphan Suravongchaithawat
ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล
Pravas Penvutikul
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Sripatum University, Thailand
E-mail: varinphan.s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จาก 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้วิธีการทางสถิติแบบพรรณนา ในการแปลผลและนำเสนอ ผลการวิจัย พบว่า อิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ได้แก่ ด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการแสดงรายงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย ด้านความทันสมัย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการทำงานทางบัญชี อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้หน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง หรือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบรวม พบว่า อิทธิพลด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการทำงานทางบัญชี ด้านการแสดงรายงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย และด้านความทันสมัย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

* Received 16 June 2021; Revised 26 February 2022; Accepted 27 February 2022

0.01 และที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกซอฟต์แวร์ที่มีความเหมาะสมกับประเภทธุรกิจ และสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และเจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์ทางการบัญชี, ประสิทธิภาพ, ระบบบัญชี, ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The objectives of this research article were to study the influence of software functions and capabilities on the effectiveness of accounting systems of small and medium-sized businesses in Thailand. This research is quantitative research. The sample group is small and medium-sized businesses in Thailand from 4 business groups, namely production, agriculture, trade and service. A questionnaire was used to collect 400 data sets. The researcher used the data to analyze the percentage values, mean and find the standard deviation using a statistical package program and using descriptive statistical methods. In interpreting the results and presenting the results, it was found that the influence of software functions and capabilities affecting the effectiveness of accounting systems of small and medium-sized businesses in Thailand were: installation side report display internal control safety modern at the highest level and accounting work at a high level hypothesis test results with multiple regression analysis By using all analytical units from the sample group or collective data analysis, it was found that the influence on general properties installation side Accounting work report display internal control safety and modern It has a positive influence on the effectiveness of the accounting system of SMEs in Thailand. The results were statistically significant at 0.01 and 0.05 levels, respectively. The results can be used as a guideline for selecting software that is suitable for your business type. and business operating environment make the operation more efficient have better performance Keep up with technological changes and sustainable growth.

Keywords: Accounting Software, Effectiveness, Accounting Systems, Small and Medium Business

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้นำซอฟต์แวร์ทางการบัญชีมาใช้ในการประมวลผลข้อมูลทางการบัญชีให้มีความรวดเร็ว สามารถในการสืบค้นข้อมูลที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ ช่วยจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และตอบสนองต่อความต้องการใช้งานได้ทันที ประกอบกับกรมสรรพากรได้ประกาศใช้นโยบายเรื่อง การจัดทำบัญชีชุดเดียว เป็นนโยบายที่ทางกรมสรรพากรได้ออกมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 โดยจะมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 เป็นต้นไป ซึ่งหนึ่งในประเด็นสำคัญของนโยบาย คือ งบการเงินที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลแสดงต่อกรมสรรพากรในการยื่นรายการภาษีเงินได้ และถือเป็นหลักฐานในการทำธุรกรรมทางการเงินและการขออนุมัติสินเชื่อกับทางสถาบันการเงิน (คำชี้แจงกรมสรรพากร เรื่อง การยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ตามกฎหมาย ว่าด้วยการยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2559) ในการนำซอฟต์แวร์ทางการบัญชีมาใช้ในกิจการ อาจจะมีอุปสรรคหลาย ๆ ด้านที่ยังไม่สามารถตอบโจทย์ผู้ประกอบการได้ครบถ้วนทุกส่วนงาน อาจจะต้องอาศัยการประยุกต์โปรแกรม ซึ่งอาจให้พนักงานในแผนกไอที ทำการศึกษาและประยุกต์เพิ่มเอง หรือจ้างบริษัทที่ขายซอฟต์แวร์มาทำการประยุกต์โปรแกรมให้ โดยเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากราคาซอฟต์แวร์ที่ซื้อมาครั้งแรก หรืออาจจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้โปรแกรมให้เข้ากับธุรกิจแต่ละประเภท ทำให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านบัญชี (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2557) ซึ่งหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ มีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น (สุนิสา รัตนประยูร, 2560) โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านความปลอดภัย ด้านการทำงานทางบัญชี (ปัทมาวดี ดวงดาราร, 2558); (เกษรวรงค์ ญาณนาคะ, 2553); (จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล, 2555) ด้านการติดตั้ง ด้านการควบคุมภายใน ด้านความทันสมัย และด้านการแสดงรายงาน ซึ่งจะช่วยประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ ทำให้ประหยัดเวลา ลดทรัพยากรมนุษย์ และลดต้นทุนการดำเนินงาน (ชุตติมา คล่องประทีปผล, 2550); (สุวรรณี รุ่งจตุรงค์, 2549) ในปัจจุบันซอฟต์แวร์ทางการบัญชีในท้องตลาดมีความหลากหลาย และมีระบบการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบปัญหาในการพิจารณาคัดเลือกซอฟต์แวร์ทางการบัญชีที่มี ความเหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจ และประเภทของธุรกิจ (Piyawan, P. & Cheniam, S., 2016); (Wannamaytee, P., 2012); (Aphiwatpisan, J., 2012)

นอกจากนี้ Enterprise Resource Planning Software (ERP) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการบัญชีมากยิ่งขึ้น ทำให้การทำงานง่ายขึ้น มีความถูกต้องรวดเร็ว ช่วยในการวางแผนทรัพยากรทางธุรกิจขององค์กร ทำให้หน้าที่ในการเชื่อมโยงข้อมูลและกระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ให้สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นระบบเดียวกัน

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงนิยมนำมาใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ต้องเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น (ศศิพร เหมือนศรีชัย, 2554); (Claude, D. et al., 2010)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการพิจารณาคัดเลือกซอฟต์แวร์ทางการบัญชีที่มีความเหมาะสมลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจ และประเภทของธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จาก 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ รวมจำนวน 773,334 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคำนวณจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro, Y., 1973) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ได้จำนวนตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อป้องกันแบบสอบถามตอบกลับคืนไม่ครบ หรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยเลือกที่จะส่งแบบสอบถามจำนวน 1,000 ตัวอย่าง โดยนำประชากรของแต่ละกลุ่มธุรกิจมาเฉลี่ยแบบใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

รายชื่อกลุ่มธุรกิจ	จำนวนธุรกิจ	แบบสอบถามที่ส่ง	แบบสอบถามที่ตอบกลับ	แบบสอบถามที่สมบูรณ์
1. กลุ่มธุรกิจภาคการผลิต	97,582	133	98	53
2. กลุ่มธุรกิจภาคการเกษตร	4,479	6	5	3
3. กลุ่มธุรกิจภาคการค้า	242,392	331	153	132
4. กลุ่มธุรกิจภาคการบริการ	388,881	530	303	212
รวม	773,334	1,000	559	400

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 คำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นด้านหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเห็นด้านประสิทธิผลของระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในแบบสอบถาม ใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ของ ลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) แบ่งเป็น 5 ระดับได้แก่

อยู่ในระดับมากที่สุด 5 คะแนน

อยู่ในระดับมาก 4 คะแนน

อยู่ในระดับปานกลาง 3 คะแนน

อยู่ในระดับน้อย 2 คะแนน

อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 คะแนน

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องโดยการรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการเกี่ยวกับอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ และด้านประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงคของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) (สุวิมล ติรภานันท์, 2543) และผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎี ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงคของแบบสอบถามรายข้อที่คัดเลือกมาใช้วิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1 ภาพรวมมีค่าอยู่ที่ 0.95 ถือว่าข้อมูลมีคุณภาพสูง

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงโครงสร้างและเชิง

เนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล (Informants) ที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ให้ข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) รวมทั้งฉบับ มีค่าอยู่ที่ 0.98 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จำนวน 1,000 ชุด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และนำประชากรของแต่ละกลุ่มธุรกิจมาเฉลี่ยแบบใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทนิติบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อตอบแบบสอบถามการวิจัย เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ได้ จำนวน 559 ชุด โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์และเป็นตัวแทนที่ดีจำนวน 400 ชุด

3. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดเป็นประเด็นในการดำเนินการขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม, ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการหาค่าอำนาจพยากรณ์ (Regression Equation) และหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย มีจำนวน 733,334 แห่ง ส่วนใหญ่มีนักบัญชีเป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป มี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป และอยู่ในกลุ่มธุรกิจบริการ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณสมบัติทั่วไป เช่น สามารถรองรับปริมาณธุรกรรมทางการค้าได้ สามารถรองรับปริมาณธุรกรรมทางบัญชีได้ และสามารถรองรับกิจการได้หลากหลายประเภท เป็นต้น ด้านการติดตั้ง เช่น ใช้ระยะเวลาในการติดตั้งที่รวดเร็ว และมีขั้นตอนในการติดตั้งที่ง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นต้น ด้านการแสดงรายงาน เช่น สามารถเชื่อมโยงกับโปรแกรมการสร้างรายงานชนิดอื่นได้ดี นำเสนอรายงานทางการเงินและรายละเอียดได้ตามความต้องการ และสร้างรายงานได้หลากหลายรูปแบบด้วยผู้ใช้เอง เป็นต้น ด้านการควบคุมภายใน เช่น มีร่องรอยในการตรวจสอบภายหลังอย่างชัดเจน มีการอนุมัติรายการ และการประมวลผลในแต่ละขั้นตอน มีความสามารถในการไม่ให้เกิดไขรายการบัญชีย้อนหลัง กรณีปิดบัญชีประจำงวดไปแล้ว และมีการแสดงคำอธิบายของหลักฐานทางบัญชี เป็นต้น ด้านความปลอดภัย เช่น มีการป้องกันเข้าถึงข้อมูล มีเครื่องมือช่วยกู้คืนข้อมูล มีการสำรองข้อมูล มีระบบรักษาความปลอดภัยที่น่าเชื่อถือ มีการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลตามระดับของผู้ใช้งานแต่ละคนและสามารถโยกย้ายข้อมูลได้เมื่อเกิดปัญหา เป็นต้น ด้านความทันสมัย เช่น สามารถใช้งานได้หลายสกุลเงิน สามารถอัปเดตโปรแกรมได้ สามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว สามารถใช้งานได้หลายภาษา สามารถทำการรายการบนอินเทอร์เน็ตได้ และรองรับการเติบโตของธุรกิจในอนาคต เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานทางบัญชี เช่น มีความถูกต้องในการบันทึกบัญชี สามารถประมวลผลได้อย่างถูกต้อง สามารถปิดบัญชีได้หลายงวดตามที่ใช้ต้องการ มีสมุดรายวันครบถ้วน และสามารถลงบัญชีสำหรับการจัดทำงบการเงินรวมได้ครบถ้วน เป็นต้น

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์

หน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD	การแปลผล
1. ด้านความทันสมัย	4.79	0.255	มากที่สุด
2. ด้านความปลอดภัย	4.70	0.417	มากที่สุด
3. ด้านการแสดงรายงาน	4.57	0.558	มากที่สุด
4. ด้านคุณสมบัติทั่วไป	4.57	0.490	มากที่สุด
5. ด้านการติดตั้ง	4.55	0.474	มากที่สุด
6. ด้านการควบคุมภายใน	4.50	0.546	มากที่สุด
7. ด้านการทำงานทางบัญชี	4.46	0.551	มาก
รวม	4.59	0.470	มากที่สุด

3. ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้หน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง หรือ การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบรวม พบว่า อิทธิพลด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการทำงานทางบัญชี ด้านการแสดงผลงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย และด้านความทันสมัย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ เกี่ยวกับอิทธิพลด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการทำงานทางบัญชี ด้านการแสดงผลงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย และด้านความทันสมัย โดยใช้ตัวแปรตามเป็นประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

Variable	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
1. ด้านคุณสมบัติทั่วไป	0.084	2.584	0.010**
2. ด้านการติดตั้ง	0.063	1.984	0.048*
3. ด้านการทำงานทางบัญชี	0.051	2.083	0.038*
4. ด้านการแสดงผลงาน	0.085	2.555	0.011*
5. ด้านการควบคุมภายใน	0.355	11.349	0.000**
6. ด้านความปลอดภัย	0.379	9.256	0.000**
7. ด้านความทันสมัย	0.078	2.468	0.014*

หมายเหตุ: n = 400, R = 0.903, Adjusted R² = 0.812, SE est = 0.209, F = 247.051

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า อิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ ได้แก่ ด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการทำงานทางบัญชี ด้านการแสดงผลงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย และด้านความทันสมัย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ด้านกระบวนการจัดทำบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับ พบว่า อิทธิพลของหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ อันดับ 1 คือ ด้านความทันสมัย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.79) รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการทำงานทางบัญชี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.46) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้านขีดความสามารถของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี อยู่ในระดับมาก (อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล, 2559) และงานวิจัยของ สุนิสา รัตนประยูร ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่ม

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาล อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า คณะกรรมการมีความพึงพอใจระดับมาก เนื่องจากสนับสนุนการทำงาน ในชีวิตประจำวันของคณะกรรมการให้ง่ายขึ้น และส่งผลให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง (สุนิสา รัตนประยูร, 2560) และงานวิจัยของ ปัทมาวดี ดวงดาร่า ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการ ได้แก่ ความเหมาะสมกับกิจการ คุณสมบัติของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี การรักษาความปลอดภัยของระบบ (ปัทมาวดี ดวงดาร่า, 2558) และงานวิจัยของ ศศิพร เหมือนศรีชัย ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ERP Software ของผู้ใช้งานด้านบัญชี พบว่า ปัจจัยความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและฝึกอบรม ส่งผลต่อรูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีมากที่สุด และเมื่อเทคโนโลยีใหม่นำมาใช้ในองค์กรมีความเข้ากันได้กับระบบงานเก่า และเทคโนโลยีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับงานและประสบการณ์โดยตรงของผู้ใช้งาน ผู้ใช้งานจะรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งานเทคโนโลยีนั้น และส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในที่สุด (ศศิพร เหมือนศรีชัย, 2554) และงานวิจัยของ เกษวรางค์ ญาณนาคะวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ได้แก่ ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับลักษณะงานขององค์กร ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ปัจจัยด้านคุณสมบัติของข้อมูล ปัจจัยด้านความรู้ของผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านความเพียงพอของการฝึกอบรม ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายงาน และปัจจัยด้านความปลอดภัยของข้อมูล (เกษวรางค์ ญาณนาคะ, 2553) และงานวิจัยของ จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล ได้ศึกษาเรื่อง การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีให้เหมาะสมสำหรับธุรกิจ SMEs พบว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี สำหรับธุรกิจ SMEs ผู้เลือกใช้ต้องคำนึงความต้องการของธุรกิจเป็นหลัก ผู้บริหารต้องสนใจและผลักดันแล้วเลือกโปรแกรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้งาน การเลือกโปรแกรมบัญชีที่เหมาะสมกับธุรกิจ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ประหยัดเวลา ลดทรัพยากรมนุษย์ ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน (จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล, 2555) และงานวิจัยของ ชุตินา คล่องประทีปผล ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีสำหรับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมฯ เพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีประสิทธิผล ได้แก่ คุณสมบัติหลักของโปรแกรมฯ ลักษณะการทำงานของโปรแกรม (ชุตินา คล่องประทีปผล, 2550) และงานวิจัยของ สุวรรณิ รุ่งจตุรงค์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางการบัญชี ผู้จัดการฝ่ายบัญชีจะ

คำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยในการใช้งานมาก (สุวรรณณี รุ่งจตุรงค์, 2549) และงานวิจัยของ นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่จัดทำบัญชีเองและใช้โปรแกรมในการจัดทำบัญชี ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยในด้านคุณสมบัติหลักของโปรแกรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีระบบสำรองข้อมูลและมีรายงานตรงกับความต้องการของกิจการ (นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ, 2545) และงานวิจัยของ Claude Doom et. al. ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการใช้งาน ERP ในธุรกิจของเบลเยียม พบว่า ธุรกิจ SMEs ประสบความสำเร็จจากการนำ ERP มาใช้งาน (Claude Doom et. al., 2009) และแนวคิดของ Piyawan, P. & Cheniam, S. กล่าวว่า องค์ประกอบของการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย ความง่ายในการติดตั้ง การใช้งาน ความสามารถในการนำเสนองบการเงิน การแสดงหลักฐานทางบัญชีการควบคุมภายใน ความยืดหยุ่นในการแก้ไขหน้าจอ แบบฟอร์มความสามารถทำธุรกรรมบนเว็บ ความสามารถในการขยายตัวเพื่อรองรับการเติบโต เข้ากับระบบปฏิบัติการที่ใช้ในปัจจุบันได้ โปรแกรมบริหารฐานข้อมูล (Piyawan, P. & Cheniam, S., 2016) และแนวคิดของ Wannamaytee, P. กล่าวว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ มีสมุดรายวันครบถ้วน ความสามารถในการนำเสนองบการเงิน การแสดงหลักฐานทางบัญชี การควบคุมภายใน การออกแบบภาษา มีการป้องกันการเข้าถึงข้อมูล การสำรองข้อมูล (Wannamaytee, P., 2012) และแนวคิดของ Aphiwatpisan, J. กล่าวว่า การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ ความถูกต้องในการบันทึกบัญชี มีเครื่องมือช่วยกู้ข้อมูลรายงาน รหัสต้นฉบับ การจัดเก็บข้อมูลในที่ปลอดภัย ระบบรักษาความปลอดภัยน่าเชื่อถือ (Aphiwatpisan, J., 2012)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับนักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จากกลุ่มธุรกิจทั้ง 4 กลุ่ม คือ การผลิต เกษตร การค้า และการบริการ ในการพิจารณาคัดเลือกซอฟต์แวร์ทางการบัญชี โดยพิจารณาจากหน้าที่และความสามารถของซอฟต์แวร์ ได้แก่ ซอฟต์แวร์ด้านคุณสมบัติทั่วไป ด้านการติดตั้ง ด้านการทำงานทางบัญชี ด้านการแสดงรายงาน ด้านการควบคุมภายใน ด้านความปลอดภัย และด้านความทันสมัย ที่มีความเหมาะสมกับประเภทธุรกิจ สภาพแวดล้อมการดำเนินงานของธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และเจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ นักบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกซอฟต์แวร์ที่มีความเหมาะสมกับประเภทธุรกิจได้ และสำหรับผู้สนใจทำงานวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยแนะนำให้

ศึกษาอิทธิพลด้านอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย หรือเพิ่มเติมแปร เพื่อให้มีความสมบูรณ์ และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2559). คำชี้แจงกรมสรรพากร เรื่อง การยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ตามกฎหมาย ว่าด้วยการยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากร. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2564 จาก https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/download/sme /4exp_040159.pdf
- เกษรพงศ์ ญาณนาคะ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ บัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2557 จาก http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- จารุณี อภิวัฒน์ไพศาล. (2555). ปัจจัยที่ใช้ในการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชีกลุ่มธุรกิจบริการในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2564 จาก <http://www.jap.tbs. tu.ac.th/files/Article/Jap21/Full/Jap21Jarunee.pdf>
- ชุติมา คล่องประทีปผล. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีสำหรับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทพร ลิขิตไพบูลย์ศิลป์ และคณะ. (2545). ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมาวดี ดวงดาร. (2558). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/apheitvu/article/download /95119/74316/>
- ศศิพร เหมือนศรีชัย. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ERP Software ของผู้ใช้งานด้านบัญชี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2563). บทสรุปผู้บริหาร รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20200824164414.pdf

- สุนิสา รัตนประยูร. (2560). การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลสถาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1), 158 - 172.
- สุวรรณี รุ่งจตุรงค์. (2549). การบัญชีการเงิน. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา จินาชาญ และประเวศ เพ็ญอุทัยกุล. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2564 จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/vrurdihsjournal/article/download/65904/54340/>
- Aphiwatpisan, J. (2012). The Selection of an Accounting Software Package for SMEs. Silpakorn University Journal, 32(1), 23 – 37.
- Claude, D. et al. (2010). Critical success factors for ERP implementations in Belgian SMEs. Journal of Enterprise Information Management, 23(3), 378 - 406.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.
- Piyawan, P. & Cheniam, S. (2016). Accounting Information System. (3th ed). Nonthaburi: Witthayaphat.
- Taro, Y. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.
- Wannamaytee, P. (2012). Factors Affecting the Purchase of Accounting Software Packages by Manufacturing Industries in The Bangkok Metropolitan Area. Bangkok: Bangkok University.

รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน
สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32
เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่*
A MODEL AND MECHANISM FOR THE COMPETENCY DEVELOPMENT
OF THE BORDER POLICE TEACHER UNDER BORDER PATROL POLICE
DIVISION 32 IN CHIANG RAI AND PHAYAO PROVINCE
IN THE AREA-BASED NETWORK

สุวดี อุปปินใจ

Suwadee Ouppinjai

ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์

Thidarat Sukprapaporn

สุภาพร เทวียะ

Supaporn Tewiya

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiangrai Rajabhat University, Thailand

E-mail: em_suwadee_o@crru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน 2) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน 3) ทดลองใช้รูปแบบกับครู ครูใหญ่ และตัวแทนกลไกเครือข่าย จำนวน 50 คน 4) ประเมินรูปแบบ จากผู้ทรงคุณวุฒิและครูใหญ่ จำนวน 24 คน ผลการวิจัย พบว่า มีกลไกการพัฒนาที่เป็นกลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายภาคี 6 เครือข่าย ดังนี้ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 2) สถาบันผลิตครู 3) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิสมาคม สถาบันและองค์กรในพระราชูปถัมภ์ มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะ

* Received 15 February 2022; Revised 26 February 2022; Accepted 27 February 2022

ครูตำรวจตระเวนชายแดน 3) สมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนครูตำรวจตระเวนชายแดน 4) กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 5) กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 6) แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ และ 7) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ผลการทดลองใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินการปฏิบัติตามรูปแบบภาพรวมอยู่ระดับมาก 2) ผลการประเมินสมรรถนะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาลูกกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในอยู่ระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบและกลไก, การพัฒนาสมรรถนะครู, ครูตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

The objectives of this research article were to develop a model and mechanism for the competency development of the border police teacher under Border Patrol Police Division 32 in Chiang Rai and Phayao Province in the area-based network. This mixed method research was implemented in 4 steps as follows: the first step: study the background of the model development by interviewed 12 experts; Step 2: Construct and examine the propriety of the model by 10 experts; Step 3: Try out the appropriateness of the model with the 50 teachers, principals, and the mechanism representatives; Step 4: Evaluate the model by 24 principals and experts. The results of the research appeared that the organization mechanism were the original affiliation and the networks. The six associates consisted of; 1) institution 2) original affiliation 2) teacher production institution 3) public organization 5) private organization, and 6) foundation, association and institution under Royal Patronage. The seven elements of model and mechanism were as follows: 1) The principles of the competency development for border police teachers, 2) The objectives of the competency development of border police teacher, 3) the competency development of border police teacher, 4) The process of the operation for the competency development of border police teacher, 5) The mechanism for the competency development of border police teacher, 6) The guideline for the evaluation the competency development, and 7) The supporting factors for the competency development. The results from the tryout of the model appeared that 1) The result of the operation based on the model revealed that the

overall of the relevance of the operation was at the high level; 2) The result of the competency evaluation from pre - test and post-test was found that the post-test score was higher than pre-test score at the statistical significance level of .001; 3) The result of the satisfaction evaluation appeared that were highly satisfied with the model. The result from the evaluation of the model was found that the propriety, the feasibility, and the utility were at the high level.

Keywords: Model and Mechanism, Teacher Competency Development, Border Police Teacher

บทนำ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นสถานศึกษาที่สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีที่ตั้งกระจายอยู่ตามแนวชายแดนพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม ทั่วทุกภาคของประเทศ ปรัชญาโรงเรียนคือ “สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ที่ห่างไกลการคมนาคม ถือกำเนิดขึ้นโดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ให้ความอุปถัมภ์ค้ำชู และได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และเงินที่มีผู้บริจาคถวายโดยเสด็จพระราชกุศล นำไปจัดตั้งโรงเรียนซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะเสด็จพระราชดำเนินเปิดโรงเรียนด้วยพระองค์เองทุกแห่งและยังอุปถัมภ์โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมาโดยตลอด ทำให้กิจการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความเจริญก้าวหน้าและขยายออกไปอีกในหลายพื้นที่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2523 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานโครงการพระดำริให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อดำเนินการพัฒนา ให้เด็กและชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การดำเนินงานโครงการพระราชดำริมีครูที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนจนเกิดการพัฒนาวงเวียนยั่งยืน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ สำนักพระราชวังสวนจิตรลดา, 2560)

ปัจจุบันมีครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีวุฒิปริญญาตรีเพียง ร้อยละ 20 - 30 เท่านั้น การเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางการสอนให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดนทั้งการศึกษาระยะยาวเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษา และการฝึกอบรมระยะสั้นด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง การได้รับการพัฒนาสมรรถนะในทุก ๆ ด้าน มีสิ่งที่คาดหวังคือจะทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดขวัญและกำลังใจให้กับครูตำรวจตระเวนชายแดน แล้วผลที่ได้จะถูกส่งต่อไปยังนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ และ

มีคุณภาพภาพที่สำคัญช่วยลดความเหลื่อมล้ำในมิติครูและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างแท้จริง (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563) คุณวุฒิของครูนับเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่กระทบถึงคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ในทศมาเนียรายงานผลการสำรวจครุมัธยมในปี ค.ศ. 1999 ว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา รวบรวมร้อยละ 37 และครูโรงเรียนมัธยมประจำท้องถิ่นรวบรวมร้อยละ 21 ของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นครูที่ไม่มีคุณวุฒิในวิชาดังกล่าวส่วนครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษมีรายงานในปี ค.ศ. 1996 ว่า ร้อยละ 22 ไม่เคยผ่านการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเลย ผลการสำรวจในปี ค.ศ. 2000 พบว่า ครูที่ได้รับมอบหมายให้สอนเต็มเวลา ส่วนใหญ่เป็นครูสอนไม่ตรงวุฒิมีปริมาณเกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 22) เมื่อครูเหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมการหาแนวทางการแก้ปัญหาเฉพาะทางเป็นระยะ ๆ ก็สามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ (พศิน แดงจวง, 2554)

การพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติของครูให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูควรยึดหลักการที่ว่า การพัฒนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูและส่งผลการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานซึ่งเป็นหน่วยพัฒนาตนเอง รูปแบบในการพัฒนาต้องมีหลายรูปแบบโดยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกัน ภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา และการพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครู การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (วิทยา จันทร์ศิลา, 2561) จากความสำคัญของการพัฒนาครูที่ต้องมีอย่างต่อเนื่องและควรมีรูปแบบที่ชัดเจน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ทำการวิจัย เรื่อง กลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0 นำเสนอกลไกหลัก 2 กลไก คือ 1) กลไกกำกับคุณภาพการพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0 2) กลไกกำกับระบบการพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0 โดยการจัดตั้ง แบ่งเป็น เครือข่ายเบญจภาคีระดับชาติ เครือข่ายไตรภาคีเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) และในปี พ.ศ. 2562 ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกลไกการพัฒนาครูในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ 5 พื้นที่ โดยได้นำเสนอรูปแบบและกลไกการพัฒนา รูปแบบผสมผสาน ออฟไลน์ ออนไลน์ มุ่งปฏิบัติตามความสามารถ และความเร็วในการเรียนรู้ ใช้ภาษาอังกฤษว่า Blended Offline To Online and Self - Paced Action Learning: O2O & SPAL มีลักษณะของรูปแบบใหม่ คือ การเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้โดยทำการวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย การเรียนรู้โดยการใช้โค้ชหรือชี้นำ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและพัฒนา รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนที่เกิดจากความร่วมมือร่วมพลังของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ขับเคลื่อนโดยกลไกเครือข่ายเบญจภาคีในการพัฒนาครูตำรวจตระเวนชายแดนให้มีความสามารถ

และคุณลักษณะเหมาะสมกับปฏิบัติงานในหน้าที่ และส่งผลให้ผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้น 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน โดยการสังเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีคุณวุฒิปัญญาเอกทางด้านการวัดและประเมินผลหรือประสบการณ์วิจัยเกี่ยวกับครูตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำแบบสังเคราะห์เอกสารฉบับสมบูรณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการคัดเลือกและจำแนกประเภทของเอกสารด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้น 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์จากกลไกเครือข่ายการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อบันทึกหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์และสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ในการสร้างและตรวจสอบรูปแบบประกอบด้วย 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้น 2.1 การยกร่างรูปแบบ ผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลยกร่างรูปแบบ

ขั้น 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้มาหาความตรงเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อบันทึกหมายวันและเวลาในการสนทนากลุ่มและสนทนากลุ่มตามวันและเวลาที่นัดหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสม พิจารณาจากรายการที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ในการทดลองใช้รูปแบบ แหล่งข้อมูลได้แก่ ครู ครูใหญ่ และตัวแทนจากกลไกเครือข่าย ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือการใช้รูปแบบ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามรูปแบบ 3) แบบทดสอบก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถนะครู และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือถึงต้นสังกัดและกำหนดปฏิทินการดำเนินงานทดลองใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และ ครูใหญ่ จำนวน 14 คน รวมจำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบตามแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การตัดสิน

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พิจารณาจากรายการที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ มาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ที่มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและแนวทางของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ใช้แนวคิดการพัฒนาโดยเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ (Networked Professional Learning Communities: NPLCs.) มีกลไกการพัฒนา ที่เป็นกลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่าย อนาคต (Six Associates) 6 เครือข่าย ได้แก่ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 3) สถาบันผลิตครู 4) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบัน และองค์กร ในพระราชูปถัมภ์

ภาพที่ 1 กลไกเครือข่ายอนาคตการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่

มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน มีดังนี้
1.1) หลักการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และผลการปฏิบัติงาน
1.2) หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพ 1.3) หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ และ 1.4) หลักการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้ครูตำรวจตระเวนชายแดน มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพเชิงพื้นที่

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 13 สมรรถนะ แบ่งเป็น สมรรถนะหลัก จำนวน 6 สมรรถนะ และสมรรถนะการปฏิบัติงาน จำนวน 7 สมรรถนะ ดังนี้ 3.1) สมรรถนะหลัก เป็นความสามารถและคุณลักษณะร่วมที่หล่อหลอมค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ร่วมกัน จำนวน 6 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การป้องกันประเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน 2) การรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ 3) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรตำรวจตระเวนชายแดน 4) การสื่อสารและการบริการที่ดีโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม 5) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และ 6) การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพโดยเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ 3.2) สมรรถนะการปฏิบัติงาน เป็นความสามารถและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับหน้าที่และส่งเสริมให้มีผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นของครูตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 7 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการโครงการพระราชดำริ 2) การบริหารจัดการชั้นเรียนพหุวัฒนธรรม 3) การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4) การแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 5) การใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียมและเทคโนโลยีดิจิทัล 6) การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม และ 7) การประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน : BP POLICE มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างแรงบันดาลใจอันทรงพลังในการเรียนรู้ (Building Powerful Passion: B) เป็นการสร้างความต้องการบนพื้นฐานแนวความคิดเติบโต (Growth Mind Set) 2) วางแผนโดยการคณะกรรมการเครือข่าย (Planned by the Network Committee : P) 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของสมรรถนะ (Priority Needs Assessment : P) 4) ดำเนินงานพัฒนาโดยการมีส่วนร่วม (Operation by Participation: O) 5) นำสู่ในการปฏิบัติงานจริง (Leading to Practice : L) 6) ระบุปัญหาและทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (Identifying Problems and Review after Operation : I) 7) โค้ชและติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ (Coaching and Follow up by Experts : C) 8) ประเมินผลและสะท้อนผลการดำเนินงาน (Evaluation and Reflection : E)

องค์ประกอบที่ 5 กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ประกอบด้วย กลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายภาคี ประกอบด้วย 6 เครือข่าย ดังนี้ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 2) สถาบันผลิตครู 3) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบัน และองค์กรในพระราชูปถัมภ์

องค์ประกอบที่ 6 แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ มีดังนี้ 6.1) ประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังการพัฒนา 6.2) ประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะของครูและตัวแทนเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ และ 6.3) ประเมินผลความพึงพอใจของครูและตัวแทนเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพในการพัฒนาสมรรถนะ

องค์ประกอบที่ 7 ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ มีดังนี้ 7.1) ปัจจัยด้านครูใหญ่ ครูใหญ่ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีกับผู้เรียน มีความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 7.2) ปัจจัยด้านครู ครูมีความปรารถนาในการเรียนรู้ มีความรักและปรารถนาดีกับผู้เรียน มีความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 7.3) ปัจจัยด้านทรัพยากรและงบประมาณเพียงพอเหมาะสม 7.4) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มีนโยบายส่งเสริม มีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาครูตำรวจตระเวนชายแดน และ 7.5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลไกเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการทดลองใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินการปฏิบัติตามรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก 2) ผลการประเมินสมรรถนะจากคะแนนก่อนและหลังการทดสอบ พบว่า เฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบก่อนพัฒนาดำกว่าหลังพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ครู ครูใหญ่ และผู้แทนเครือข่าย มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินรูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ในภาพรวม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการทำวิจัยที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ มาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ที่มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและแนวทางของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ใช้แนวคิดการพัฒนาโดยเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ (Networked Professional Learning Communities: NPLCs.) อาศัยแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil ซึ่งได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ 2) นำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มากำหนดหลักการเป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ 3) กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) การประเมินรูปแบบ (Joyce, B, & Weil, M, 1996) โดยมีรายละเอียดดังนี้กลไกการพัฒนา ที่เป็นกลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่าย ฅภาคี (Six Associates) 6 เครือข่าย ได้แก่ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 3) สถาบันผลิตครู 4) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน

และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบัน และองค์กรในพระราชูปถัมภ์ มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน มีดังนี้

- 1.1) หลักการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และผลการปฏิบัติงาน
- 1.2) หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพ 1.3) หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีวะ และ 1.4) หลักการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักการเป็นสาระสำคัญที่ผู้มีส่วนร่วมและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สมนึก ทองเอี่ยม ที่กล่าวว่าถึงการพัฒนาสมรรถนะว่าหลักการพัฒนาสมรรถนะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง บูรณาการที่มีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหาการเรียนรู้ แนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริง (สมนึก ทองเอี่ยม, 2550) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา จันทร์ศิลา ที่กล่าวว่า หลักการพัฒนาครู ต้องมีพัฒนาหลายรูปแบบโดยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (วิทยา จันทร์ศิลา, 2561) และ มารุต พัฒนาผล ที่ได้มีการนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีหลักการของรูปแบบเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Development) โดยการดำเนินการที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมโรงเรียนและ วัฒนธรรมการทำงานของครู เสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีวะ (มารุต พัฒนาผล, 2558)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจนว่า เพื่อให้ครูตำรวจตระเวนชายแดนมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยหน่วยงานต้นสังกัดและความร่วมมือของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีวะเชิงพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา จันทร์ศิลา ที่กล่าวว่า การพัฒนาครูเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องดำเนินการเพื่อให้การปฏิบัติงานของครูเกิดประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้และสู่ความเป็นเลิศ (วิทยา จันทร์ศิลา, 2561)

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สมรรถนะของครูตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 13 สมรรถนะ แบ่งเป็นสมรรถนะหลัก จำนวน 6 สมรรถนะ และสมรรถนะการปฏิบัติงาน จำนวน 7 สมรรถนะ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการศึกษาได้ศึกษาแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาสมรรถนะ การพัฒนาสมรรถนะครูและการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ปรัชญา นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และมาตรฐานวิชาชีพครูของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษา โดยสอดคล้องตามแนวคิดของ สุทัศน์ ครำในเมื่อง กล่าวว่า ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านหน้าที่ในการป้องกันประเทศ และ 2) ด้านหน้าที่ตามจรรยาบรรณข้าราชการ และสมรรถนะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านหน้าที่ในการบริหารจัดการ 2) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และ 3) ด้านการจัดการความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สุทัศน์ ครำในเมื่อง, 2553)

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน: BP POLICE มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างแรงบันดาลใจอันทรงพลังในการเรียนรู้ 2) วางแผนโดยคณะกรรมการเครือข่าย 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของสมรรถนะ 4) ดำเนินงานพัฒนาโดยการมีส่วนร่วม 5) นำสู่ในการปฏิบัติงานจริง 6) ระบุปัญหาและทบทวนหลังการปฏิบัติงาน 7) โค้ชและติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ 8) ประเมินผลและสะท้อนผลการดำเนินงาน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสมรรถนะครู โดยการดำเนินการที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับพื้นที่ในการทำงานของครู เสริมสร้างสมรรถนะ โดยเฉพาะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ (Networked Professional Learning Communities: NPLCs.) โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ มาร์ต พัฒนา ได้นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีหลักการของรูปแบบเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการดำเนินการที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมโรงเรียนและวัฒนธรรมการทำงานของครู เสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ จากการปฏิบัติงานจริงและความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้การโค้ช (Coaching) การตั้งคำถามกระตุ้นให้ครูกคิด การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การให้แนวคิดการให้ข้อเสนอแนะ การให้คำปรึกษาต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการ (มาร์ต พัฒนา, 2558)

องค์ประกอบที่ 5 กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน มีกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนโดยหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ กลไกเครือข่ายญาติ ประกอบด้วย 6 เครือข่าย ดังนี้ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 3) สถาบันผลิตครู 4) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบัน และองค์กร ในพระราชูปถัมภ์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูมีความจำเป็นที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาและดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละเครือข่าย การพัฒนาจึงจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง และเป็นไปโดยสอดคล้องกับการศึกษาของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูแบบเครือข่ายเชิงพื้นที่โดยหน่วยงานในท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาครูที่ดีนั้น ควรมุ่งเน้นให้ครูเข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีพ การพัฒนาควรเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน การพัฒนาครูจึงควรเน้นรูปแบบการกระจายอำนาจในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ซึ่งควรเน้นเป้าหมายระยะยาวและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน พื้นที่และชุมชนมากกว่าผลระยะสั้นในเรื่องความรู้ในการพัฒนาตัวเองของครู (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2560)

องค์ประกอบที่ 6 แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะต้องใช้วิธีการที่รอบด้านทั้งด้านการดำเนินการด้านความรู้และเจตคติที่ดีที่เกิดขึ้น โดยวัดก่อนและมีการติดตามผลหลังเพื่อให้เห็นพัฒนาการที่เกิดขึ้น เป็นไปโดยสอดคล้องกับแนวคิดของ มานิตย์ นาคเมือง ที่กล่าวว่า การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะต้องใช้วิธีการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดี ที่เชื่อถือได้ หรือสามารถวัดได้ทั้งในด้านเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวัดเป็นการติดตามผลหลังจากการพัฒนาเสร็จสิ้นลง ซึ่งต้องประเมินการเรียนรู้ เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจ โดยการทดสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ หรือทดสอบโดยให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา และต้องประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ (มานิตย์ นาคเมือง, 2552)

องค์ประกอบที่ 7 ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสมรรถนะนั้นนอกจากครูจะต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองแล้ว ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีนโยบายและให้ความสำคัญ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท ประหา ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครู คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำแบบสนับสนุนและแบ่งปันไม่ผูกขาด

ความเป็นผู้นำไว้ที่ตนเอง มีใจกว้าง และพร้อมที่จะเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ความรักและปรารถนาดีต่อนักเรียน ความรักและเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ และความคิดสร้างสรรค์ มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะ ให้การสนับสนุน ผลักดันและส่งเสริมความก้าวหน้าตามสายวิชาชีพมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้รับนโยบายแนวทางการพัฒนาระบบที่ชัดเจน (สนิท ประหา, 2560)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินการปฏิบัติตามรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก 2) ผลการประเมิน สมรรถนะ จากคะแนนก่อนและหลังการทดสอบ พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูตำรวจตระเวนชายแดนและทุกฝ่ายที่เป็นเครือข่ายร่วมพัฒนามีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู ทำให้สามารถดำเนินการ ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ครูตำรวจตระเวนชายแดนมีสมรรถนะสูงขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และตัวของครูตำรวจตระเวนชายแดนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการ เป็นไปโดยสอดคล้องกับ รูปแบบของ วิทยา จันทรศิลา ที่ได้ทำการศึกษารื่อง รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตชายแดนไทย - เมียนมาด้านจังหวัดตาก พบว่า ครูมีความเห็นความสามารถปฏิบัติตามรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนได้อยู่ในระดับมาก นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนทดลองใช้ และครูมีความพึงพอใจต่อการนำ รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนไปใช้ อยู่ในระดับมาก (วิทยา จันทรศิลา, 2561)

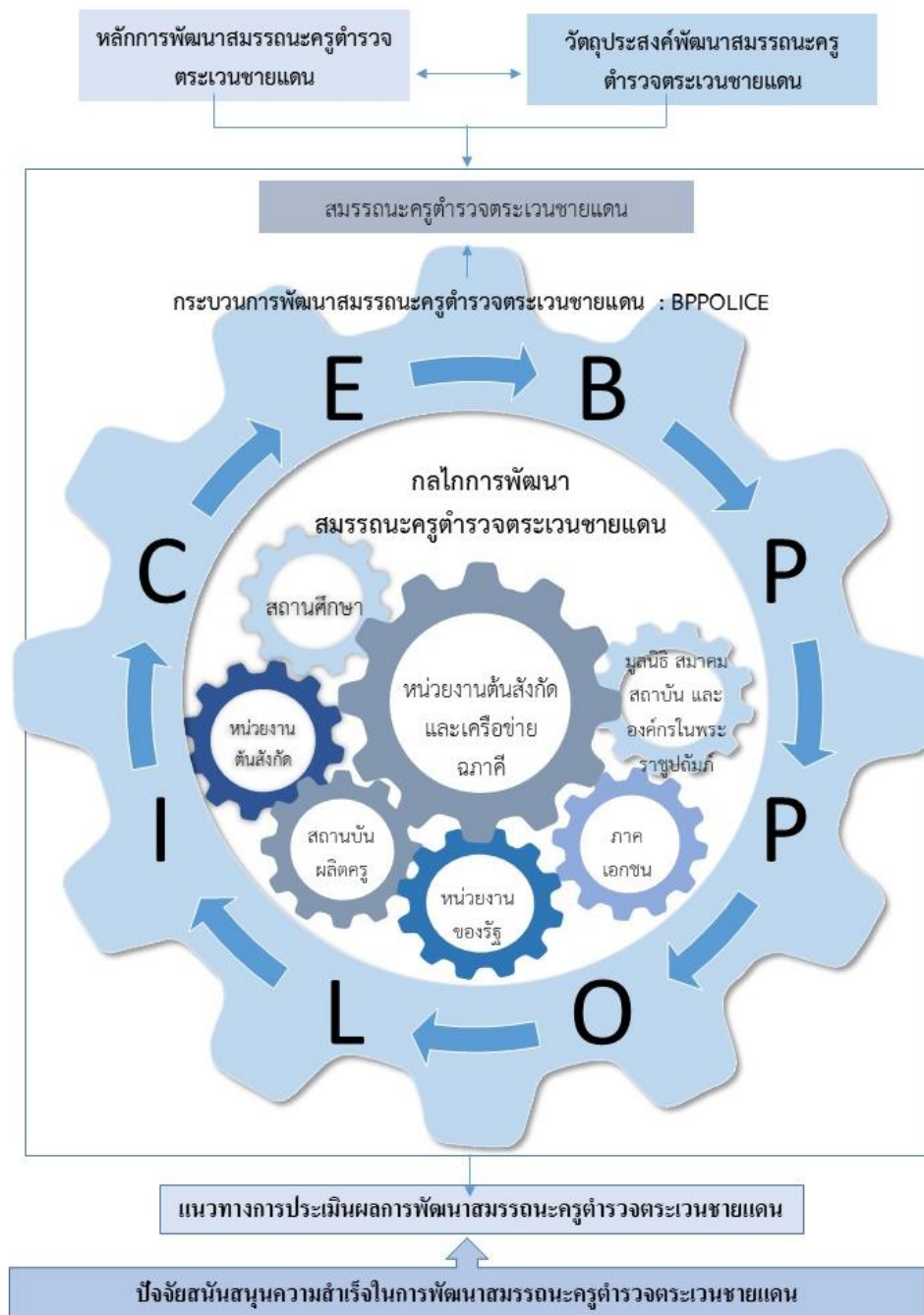
3. ผลการประเมินรูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ในภาพรวม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนิน ตามรูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการพัฒนาสมรรถนะ ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับบริบทของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สามารถนำไปปฏิบัติ ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิวัฒน์ อ้นน่วม และคณะ ที่ได้ทำการศึกษารื่อง รูปแบบการ ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผล การประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ (วิวัฒน์ อ้นน่วม และคณะ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการ ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิง

พื้นที่ ใช้แนวคิดการพัฒนาโดยเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มืออาชีพ (Networked Professional Learning Communities: NPLCs.)

ภาพที่ 1 รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน
สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา
ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่

จากแผนภาพข้างต้นอธิบายได้ว่ามีกลไกการพัฒนาที่เป็นกลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่าย ญาติ (Six Associates) ประกอบด้วย 6 เครือข่าย ดังนี้ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 3) สถาบันผลิตครู 4) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบัน และองค์กรในพระราชูปถัมภ์ และองค์กรประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 3) สมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนครูตำรวจตระเวนชายแดน 4) กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 5) กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 6) แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ และ 7) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้กลไกในการพัฒนาครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน รวมถึงรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนในลักษณะเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีพ ทำให้ครูได้พัฒนาเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ควรให้ความสำคัญและยึดหลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน ได้แก่ หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพ และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้มีอาชีพโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน จะช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้กรอบแนวคิดที่สำคัญนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและสื่อสารเกี่ยวกับรูปแบบให้ชัดเจน ทั้งนี้ครูควรมีส่วนร่วมในการเลือกพัฒนาสมรรถนะที่ต้องการของตนเองและวางแผนการพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้ โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และส่งเสริมขวัญกำลังใจให้กับครูด้วยวิธีการต่าง ๆ และควรมีการศึกษาคู่มือในการใช้รูปแบบเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน การพัฒนานวัตกรรมที่เป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดนรวมถึงการพัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะครูที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). อัปเดตสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/880614>

- พศิน แต่งจวง. (2554). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมพัลลภ.
- มานิตย์ นาคเมือง. (2552). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มารุต พัฒนาผล. (2558). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 448-464.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2560). แนวทางการพัฒนาครูแบบเครือข่ายเชิงพื้นที่โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ในระบบและรูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมกับสังคมไทยและความเป็นสากล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิทยา จันทรศิลา. (2561). การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- วิวัฒน์ อ้นน่วม และคณะ. (2559). รูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(3), 292-302.
- สนิท ประหา. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตชายแดนไทย – เมียนมา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- สมนึก ทองเยี่ยม. (2550). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับกลางในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ สำนักพระราชวังสวนจิตรลดา. (2560). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2566. กรุงเทพมหานคร: พระราชวังดุสิต สวนจิตรลดา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). กลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). การพัฒนากระบวนการทัศน์ รูปแบบและกลไกการพัฒนาครูในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ 5 พื้นที่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุทัศน์ ครำในเมือง. (2553). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

Joyce, B, & Weil, M. (1996). Model of teaching. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัย
แบบโครงการ สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น*
DEVELOPING OF ACTIVE LEARNING INSTRUCTION TOWARDS
PROJECT-BASED RESEARCH FOR PRIMARY TEACHERS
IN KHON KAEN PROVINCE

แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

Sangsuree Duangkamnoi

รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย

Ratchaniwan Anutrakulchai

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: sangsuree.dua@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงการ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น 3) เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการผสมผสานแบบมีส่วนร่วม ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่เป็นครูผู้สอนที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนและหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เป็นครูผู้สอน จำนวน 200 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน 2) เป็นครูผู้สอน จำนวน 75 คน ปีการศึกษา 2561 โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ที่สมัครใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 3) เป็นผู้บริหาร จำนวน 40 คน ครู จำนวน 40 คน ในปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มที่ผ่านการอบรมปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบโครงการ (ร้อยละ 32.50) เป็นลำดับมากที่สุด 2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า ได้โครงการประกวดในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 69 ระดับ

* Received 23 December 2021; Revised 25 February 2022; Accepted 27 February 2022

โรงเรียน 25 เรื่อง (ร้อยละ 56.82) เป็นลำดับมากที่สุด 3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบฝังรู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการสำรวจ 6 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบฝังรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงการ 3.2) ด้านครูผู้สอน 3.3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 3.4) ด้านผู้เรียน 3.5) ด้านคณะกรรมการและ 3.6) ด้านเครือข่าย

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนการสอนฝังรู้เชิงรุก, วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, กระบวนการวิจัยแบบโครงการ

Abstract

The objectives of the research article were to 1) Study the patterns and techniques of proactive learning management of primary school teachers in Khon Kaen Province 2) A project that affects the success of educational institutions in Khon Kaen 3) Propose an approach for teaching and learning proactive learning to design creative works of teachers in Khon Kaen This is participatory integrated action research. The population is teachers studying in the first semester of the academic year 2018, Master of Education Program courses and teaching disciplines, and Teacher's Graduate Certificate Program. The target groups were divided into 3 groups: 1) 200 teachers by multistage sampling, 2) 75 teachers in the 2018 academic year by choosing a specific model from those who voluntarily attended the workshop, and 3) 40 administrators, 40 teachers in the academic year 2019, obtained by selecting a particular model from a group that has undergone operational training. Analyze the data using basic statistics. As a percentage Mean and Standard Deviation The research results were as follows: 1) Teachers organized teaching and learning by using a project format (32.50%) as the highest order. 2) Project-based learning activities. 69 at school level, 25 subjects (56.82%) and 3) the highest order. There were survey results in 6 areas: 3.1) curricula and proactive learning through a project research process, 3.2) teachers, 3.3) educational institution administrators, 3.4) learners, 3.5) committees, and 3.6) network.

Keywords: Active learning activities, Participatory Action Research, Project-Based Research

บทนำ

ประเทศไทยกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งเป็นแผนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อเร่งพัฒนาสังคมให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุค Thailand 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เพื่อให้เจตนารมณ์บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้โรงเรียนมีคุณภาพ คือมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นที่ยอมรับและพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกระดับ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนทุกระดับ ก็คือ ครูผู้สอนนั่นเอง ทั้งการขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์และก้าวสู่มาตรฐานสากลได้ ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” มีหลักการที่สำคัญในการปฏิรูป 3 เรื่อง คือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินโครงการที่สนับสนุนการพัฒนาทั้งระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ มีการปฏิรูปการเรียนรู้ของรัฐบาลสู่ปฏิบัติจริงต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ปฏิรูปการศึกษาให้เป็นจริงในทางปฏิบัติสร้างโรงเรียนชั้นนำเป็นต้นแบบของบูรณาการการปฏิรูปการศึกษา ส่งเสริมเด็กที่ขาดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาในระดับมาตรฐานใกล้เคียงบ้าน ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรร่วมจัดการศึกษา กลยุทธ์หลักได้แก่ 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ 4) เพิ่มสมรรถนะสำคัญแก่ผู้เรียนทั้ง 5 ประการและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อย 8 ประการ และ 5) ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ทั้งนี้ กลยุทธ์ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สนับสนุนให้เกิดพลังเข้มแข็งยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรให้ก้าวสู่การเป็นครูที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

(วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564) ได้ดำเนินงานตามนโยบายของทิศทางการพัฒนาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับหน่วยงานที่กำกับ ดูแลการจัดการศึกษา ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อันหมายถึงสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 - 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น มีการประสานสัมพันธ์กับสถานศึกษา ทั้งนี้ มีระบบ บริหารจัดการ แบบกระจายอำนาจ เน้นการมีส่วนร่วม แต่เนื่องจากการประสบกับปัญหา คุณภาพการจัดการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น และ มีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนในส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคและระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ กับโรงเรียนขนาดเล็ก และปัญหาด้านศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไทย พบว่า ด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันและประเทศเพื่อนบ้าน จึงจำเป็นต้อง ได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการ เรียนรู้วิธีใหม่ให้แก่ผู้เรียน นั่นคือ การมุ่งเน้นการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2554) ซึ่งได้มีการ ฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาการทำงานเป็นครั้งคราว หรือการส่งบุคลากรไปศึกษาเพิ่มเติมเป็นราย ๆ จากนโยบายและการดำเนินงานของสำนักงานครุพัฒนาต่อเนื่องมาแล้ว 2 ปี สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงาน การวิจัย ข้อมูล สถิติ บทสัมภาษณ์ บทความและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถจำแนกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูมี 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การจัดการเรียนการสอนของครู มีหลักคิดที่สำคัญคือ ผู้เรียนต้องได้รับประโยชน์สูงสุด ในการเรียนรู้ นั่นคือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญ 2) คุณธรรม จริยธรรมของครู การพัฒนาวิชาชีพ ครูต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับคุณธรรม จริยธรรม เพราะตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูเพื่อ การจัดการเรียนการสอน ครูต้องติดตาม และเรียนรู้ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเนื่องจากปัจจุบันเป็นยุค 4) องค์ความรู้ ใหม่สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่ครูต้องเรียนรู้และเข้าถึง นั่นคือ ครูต้องเปลี่ยนจาก บทบาทผู้สอนหรือการชี้นำความรู้ (Teacher) ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ (Facilitator) ส่งเสริมและ สนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 5) การใช้และ การผลิตสื่อการเรียนการสอนของครู เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน แต่ ต้องคำนึงถึงความพร้อมและไม่ยึดติดกับสื่อจนละเลยกระบวนการอื่น ๆ ครูต้องทำให้ผู้เรียน เรียนรู้และเข้าใจด้วยเครื่องมือที่เรียกว่าสื่อการเรียนรู้ซึ่งเกิดการพัฒนาทั้งระบบ ต้องการให้จัด การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถผลิตกำลังคน ที่มีคุณภาพสู่ยุค สังคมแห่งการเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกและลงมือ สร้างสรรค์ผลงาน อาทิ การจัดทำโครงงานการสร้างหุ่นยนต์ ในการแข่งขันระดับชาติและ

นานาชาติ และ การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) กระจายไปยังโรงเรียนทั่วประเทศพร้อมกัน ตลอดจนวิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชามาสผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้า และการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ซึ่งอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนหลายสาขาร่วมมือกันเพราะในชีวิตประจำวันนั้นต้องใช้ความรู้หลายด้านในการทำงานทั้งสิ้น และยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559) แต่จากผลการสำรวจของคณะผู้วิจัยพบว่า ปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เน้นโครงงาน จำนวน 200 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนและหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2560 - 2561 พบว่า มีการจัดการเรียนรู้เน้นโครงงานที่โรงเรียนน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 40

การเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาระดับความคิดขั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดีที่สุดในที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในการพัฒนาต่อในการปฏิรูปรอบที่ 2 เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้ 1) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่นอ่าน อภิปรายและเขียน 4) เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน 5) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้ และ 6) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว เป็นกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกัน (ลลิตทิพย์วรรณพงษ์ และคณะ, 2563) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน (Project - Based Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักวิชาการบางท่านเคยให้นิยาม โครงงานว่าเป็นวิจัยมือใหม่ (First Hand Research) เป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้ให้คำแนะนำ ทำหน้าที่ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม กระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษา เพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วง ประโยชน์ของการเรียนรู้จึงมิใช่ตัวความรู้ หรือวิธีการหาความรู้ แต่เป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและประกอบอาชีพ ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและเทคโนโลยี การออกแบบโครงงานที่ดีจะกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้นและผู้เรียนจะได้ฝึกการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะการสร้างความร่วมมือ ครูได้พัฒนาคุณภาพด้านวิชาชีพแล้วยังช่วยให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือกับเพื่อนครูด้วยกัน มีโอกาสที่จะได้สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยของ

จุฬามาศ สุขเฉลิม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้โครงการวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่งเสริมให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (จุฬามาศ สุขเฉลิม, 2558) สอดคล้องกับที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งด่วน เมื่อมีโครงการลดเวลาเรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพประเทศ ด้านการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า โรงเรียนมีองค์ความรู้มาก แต่ขาดกระบวนการ ควรปรับกระบวนการเรียนการสอนแบบฝังรู้เชิงรุก (Active Learning) ภายในเวลา 3 ปี ซึ่งใน ปี 2557 เป็นต้นมา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเน้นโครงงานได้ผลดี เช่น สะเต็มศึกษา แต่ยังมีการปฏิบัติน้อยมากในระดับประถมศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษามากกว่า 15 ปี จึงต้องการศึกษาความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบฝังรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงานของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาครู โดยการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาปรับเปลี่ยนมาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดที่ว่า ครูและบุคลากรก็สามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพและออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ได้ การวิจัยครั้งนี้ กำหนดการดำเนินงานใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เน้นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ยุคการศึกษา 4.0 เป็นกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันแสวงหาความรู้ ความจริงที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรวจสอบได้ ลงมือปฏิบัติจริงทั้งการออกแบบชิ้นงานตลอดจนสร้างชิ้นงานสำเร็จ ตามเป้าหมาย (ศิริกุล นามศิริ, 2550) เป็นโรงเรียนในชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ที่มี ส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนาในการร่วมสร้างผลงานเชิงประจักษ์ (สุรเดช เจริญสว่าง และคณะ, 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบฝังรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบฝังรู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา แบบผสมผสาน (Research and Development: Mixed Method) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action

Research) ในชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเน้นแบบโครงการงาน (Project - Based Research) หลังการอบรม 1 ปีการศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริบทสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) โดยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลสำคัญกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของสถานศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 - 5 เขตละ 1 คน รวมเป็นจำนวน 5 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นศึกษานิเทศก์และครูดีเด่นรับรางวัลระดับชาติ (OBEC Award) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) ได้แก่ นักศึกษาที่เป็นครูในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 จัดอบรมปฏิบัติการการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาผู้ที่สมัครใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้อย่างใฝ่รู้ (Active Learning) ได้แก่ 1) นักศึกษาที่เป็นครูผู้สอนที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 15 คน และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จำนวน 60 คน รวมจำนวน 75 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการฝึกอบรมปฏิบัติการการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการวิจัยแบบโครงการ 75 ชุด และ 2) แบบสำรวจผลงานที่เกิดจากการพัฒนาหลังการอบรม จำนวน 75 ชุด วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 5 สอบถามการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงการงานในโรงเรียนโดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาจากทั้ง 2 หลักสูตร 80 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นนักศึกษากลุ่มที่ผ่านการอบรมปฏิบัติการ

ได้แก่ นักศึกษาที่เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน และ นักศึกษาที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 40 คน รวมเป็นจำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน แบบไฝรู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 3 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543) ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบไฝรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 4) ด้านผู้เรียน 5) ด้านคณะกรรมการ และ 6) ด้านเครือข่าย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) เพื่อหาค่าความสอดคล้องประเด็นข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบวิจัย PAR 1 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโครงงาน 1 ท่าน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 ท่าน รวมเป็นจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80 - 1.00 วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบไฝรู้เชิงรุก (Active Learning)

ผลการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฝรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฝรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

รูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้	ค่าร้อยละ
โครงงาน	32.50
สะเต็มศึกษา	22.50
กรณีศึกษา	20.00
อื่น ๆ	25.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ดำเนินกระบวนการวิจัย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบโครงงาน ร้อยละ 32.50 สะเต็มศึกษา ร้อยละ 22.50 และกรณีศึกษา ร้อยละ 20.00 และอื่น ๆ ร้อยละ 25.00

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัย แบบโครงงาน	จำนวน (เรื่อง)	ค่าร้อยละ
โครงงานสำรวจ	11	27.50
โครงงานทดลอง	15	37.50
โครงงานประดิษฐ์	14	35.00
โครงงานที่เป็นตัวแทนในการประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 68 - 69 ระดับโรงเรียน	25	56.82
โครงงานที่เป็นตัวแทนในการประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 68 - 69 ระดับเขตพื้นที่	19	43.18

จากตารางที่ 2 พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่โครงงานสำรวจ จำนวน 11 เรื่อง (ร้อยละ 27.50) โครงงานทดลอง จำนวน 15 เรื่อง (ร้อยละ 37.50) โครงงานประดิษฐ์ จำนวน 14 เรื่อง (ร้อยละ 35.00) มีความก้าวหน้าหลังการอบรม ได้โครงงานที่เป็นตัวแทนในการประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 68 - 69 ระดับโรงเรียน จำนวน 25 เรื่อง (ร้อยละ 56.82) และระดับเขตพื้นที่ จำนวน 19 เรื่อง (ร้อยละ 43.18)

3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการสำรวจข้อมูล 6 ด้าน ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน แบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์ ผู้บริหาร		ผลการวิเคราะห์ ครูผู้สอน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านหลักสูตร และบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานในโรงเรียน				
1.1 มีการสร้างหลักสูตรแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน	2.30	0.43	1.98	0.28

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์ผู้บริหาร		ผลการวิเคราะห์ครูผู้สอน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.2 มีหลักสูตร เนื้อหา บทเรียนต่าง ๆ ของบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถค้นหา และเข้าถึง	2.15	0.06	1.85	0.48
1.3 มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ ให้ครูสามารถนำหลักสูตรสื่อ บทเรียนนั้นไปใช้ได้อย่างสะดวก	2.45	0.46	2.05	0.45
1.4 มีหลักสูตรแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	2.20	0.59	2.43	0.45
1.5 มีการสร้างหลักสูตรของชุมชนใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ในโรงเรียน	2.43	0.45	2.18	0.59
1.6 สร้างระบบการวัด ประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน หลักสูตร	2.18	0.59	2.20	0.46
1.7 มีกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ที่ใช้ กลุ่มสาระใด สาระหนึ่งเป็นหลัก	2.20	0.46	2.45	0.55
1.8 มีแผนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน โดยใช้หน่วย การเรียนเป็นหลัก	2.45	0.55	2.15	0.36
1.9 มีการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน เป็นหลัก	2.20	0.46	2.05	0.50
รวมเฉลี่ย	2.30	0.53	2.01	0.45
2. ด้านครูผู้สอน				
2.1 มีหน่วยงานในการอบรมเพื่อให้ความรู้ครูในการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.25	0.59	2.15	0.66
2.2 มีแผนการพัฒนาครูผู้สอน ที่ชัดเจน	2.35	0.62	2.25	0.49
2.3 มีระบบพี่เลี้ยง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้และความ เข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.50	0.55	2.40	0.63
2.4 สร้างชุมชนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน เพื่อพัฒนา คุณภาพการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น	2.38	0.67	2.35	0.53
2.5 มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานให้แก่ครูผู้สอน	2.43	0.55	2.23	0.70
2.6 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้น โครงงาน โดยบูรณาการให้เหมาะสมกับเนื้อหา หรือ สภาพแวดล้อม	2.43	0.64	2.13	0.72
2.7 มีการปรับปรุงคุณภาพกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุก เน้นโครงงาน อย่างต่อเนื่อง	2.20	0.65	2.40	0.59
2.8 สามารถดัดแปลงกิจกรรมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้น โครงงานด้วยตนเอง	2.30	0.61	2.25	0.59

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์ผู้บริหาร		ผลการวิเคราะห์ครูผู้สอน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.9 มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.23	0.58	2.35	0.58
รวมเฉลี่ย	2.30	0.53	2.28	0.61
3. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา				
3.1 มีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.03	0.5	2.38	0.54
3.2 มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	1.98	0.66	2.55	0.50
3.3 เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด และจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	1.98	0.70	2.50	0.60
3.4 มีความเป็นนักวิชาการ เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.08	0.73	2.40	0.63
3.5 มีความพร้อมในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.05	0.45	2.53	0.60
3.6 สนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานในสถานศึกษา	2.30	0.72	2.33	0.57
3.7 มีความพร้อมที่จะประสาน และทำงานร่วมกันกับทุกฝ่าย	2.10	0.55	2.33	0.62
3.8 ให้ความช่วยเหลือครูในเรื่องของการวางแผน จัดการหลักสูตร	2.30	0.65	2.33	0.53
3.9 ให้ความสำคัญเพื่อให้ครูมีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.38	0.59	2.33	0.62
รวมเฉลี่ย	2.13	0.63	2.41	0.58
4. ด้านผู้เรียน				
4.1 มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.25	0.59	2.35	0.58
4.2 มีการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.38	0.54	2.23	0.66
4.3 มีการร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเองในกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.28	0.55	2.28	0.60
4.4 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม	2.25	0.54	2.23	0.70
4.5 ได้รับการแนะแนวการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานที่บูรณาการให้เหมาะสมกับเนื้อหา หรือสภาพแวดล้อม	2.18	0.59	2.40	0.59
4.6 มีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.45	0.55	2.36	0.63

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์ผู้บริหาร		ผลการวิเคราะห์ครูผู้สอน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
4.7 ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรม ที่ถูกต้องและดีงาม ต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.18	0.55	2.53	0.55
4.8 สามารถตกผลึกความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานที่ครูจัดให้	2.28	0.45	2.38	0.54
4.9 ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในกลุ่ม และในชั้นเรียนสม่ำเสมอ	2.35	0.48	2.50	0.51
รวมเฉลี่ย	2.34	0.64	2.36	0.60
5. ด้านคณะกรรมการ				
5.1 มีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดทำแผนปฏิบัติการ	2.50	0.51	2.48	0.55
5.2 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำกับดูแล	2.13	0.65	2.08	0.62
5.3 มีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการทำงานของครู	2.40	0.59	2.28	0.60
5.4 มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและเครือข่าย	2.78	0.42	2.18	0.64
5.5 สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานของครู	2.43	0.64	2.33	0.62
5.6 มีความยืดหยุ่น และเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง	2.20	0.52	2.40	0.55
5.7 มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุก	2.58	0.50	2.48	0.64
5.8 มีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานของครู	2.50	0.51	2.43	0.55
รวมเฉลี่ย	2.44	0.57	2.33	0.60
6. ด้านเครือข่าย				
6.1 มีโรงเรียนแกนนำคอยช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน	2.53	0.51	2.15	0.58
6.2 มีการร่วมเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานระหว่างเครือข่าย	2.45	0.50	2.20	0.65
6.3 มีการร่วมเผยแพร่การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานระหว่างเครือข่าย	2.49	0.51	2.15	0.58
6.4 มีการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่าย	2.63	0.49	2.15	0.66
6.5 มีการขยายผลการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงานสู่โรงเรียนเครือข่าย	2.63	0.49	2.18	0.64
6.6 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายในชุมชน	2.70	0.46	2.25	0.63
6.7 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสถานศึกษากลุ่มเดียวกัน	2.55	0.50	2.23	0.58

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์ผู้บริหาร		ผลการวิเคราะห์ครูผู้สอน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
6.8 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสถานศึกษา ในเขตพื้นที่เดียวกัน	2.65	0.48	2.30	0.61
6.9 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อื่น	2.40	0.50	2.23	0.53
6.10 ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสถานศึกษา ในจังหวัดเดียวกัน	2.58	0.50	2.38	0.59
รวมเฉลี่ย	2.56	0.50	2.22	0.59

ข้อมูลการส่งเสริมในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน มีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.30$, S.D. = 0.53) 2) ด้านครูผู้สอน มีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.61) 3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.13$, S.D. = 0.63) 4) ด้านผู้เรียน มีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.64) 5) ด้านคณะกรรมการ มีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.44$, S.D. = 0.57) และ 6) ด้านเครือข่ายมีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.50)

ข้อมูลการส่งเสริมในมุมมองของครูผู้สอน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงานมีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.01$, S.D. = 0.45) 2) ด้านครูผู้สอน มีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 0.61) 3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.41$, S.D. = 0.58) 4) ด้านผู้เรียน มีการส่งเสริม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.60) 5) ด้านคณะกรรมการ มีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.33$, S.D. = 0.60) และ 6) ด้านเครือข่ายมีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 0.60)

การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกที่เน้นโครงงานในโรงเรียน มีความเห็นพ้องกันทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ในระดับ “มาก” โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) มีระบบพี่เลี้ยง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.55, $\bar{X} = 2.40$, S.D. = 0.63) 2) สร้างชุมชนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 2.38$, S.D. = 0.67, $\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.53) 3) ให้กำลังใจเพื่อให้ครูมีความมั่นใจและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 0.55, $\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.63) 4) มีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุกเน้นโครงงาน ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.51, $\bar{X} = 2.48$, S.D. = 0.55) 5) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.50, $\bar{X} = 2.48$, S.D. = 0.64) และ 6) มีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุกเน้นโครงงานของครู ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.51, $\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.55)

อภิปรายผล

1. รูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ดำเนินกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ รูปแบบโครงงาน ร้อยละ 32 สะเต็มศึกษา ร้อยละ 24 และกรณีศึกษา ร้อยละ 19 อื่น ๆ ร้อยละ 25 เป็นการพัฒนาที่ทันสมัย ดังที่งานวิจัยของ รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย และคณะ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจหรือปัญหาของผู้เรียน ซึ่งครูได้ออกแบบและพัฒนากิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้เหมาะกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนและอีกทั้งยังมีการสร้างชุมชนนักปฏิบัติของห้องเรียน เพื่อใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดการองค์ความรู้แบบบูรณาการได้ (รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย และคณะ, 2562)

2. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบฝังรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ โครงงานสำรวจ จำนวน 11 เรื่อง (ร้อยละ 27.50) โครงงานทดลอง จำนวน 15 เรื่อง (ร้อยละ 37.50) โครงงานประดิษฐ์ จำนวน 14 เรื่อง (ร้อยละ 35.00) มีความก้าวหน้าหลังการอบรม ได้โครงงานที่เป็นตัวแทนในการประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 69 ระดับโรงเรียน จำนวน 25 เรื่อง (ร้อยละ 56.82) และระดับเขตพื้นที่ จำนวน 19 เรื่อง (ร้อยละ 43.18) เช่นเดียวกับ สุวิมล มาลา และคณะ ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติ ต่อการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (สุวิมล มาลา และคณะ, 2560) รวมถึงงานวิจัยของ นิรชร ชายทวีป และวัชรินทร์ ศรีรักษา ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสอนแบบโครงงาน พบว่าความสามารถทางการเรียนรู้ตามทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการสอนแบบโครงงาน คิดเป็นร้อยละ 81.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นกระบวนการกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของนักเรียนในการนำเสนอเนื้อหาและผลงาน จึงส่งผลให้การเรียนรู้นั้นครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง (นิรชร ชายทวีป และ

วัชรินทร์ ศรีรักษา, 2559) และ Lopatto, D. ศึกษาเกี่ยวกับ Active Learning กับผลการใช้แนวคิดปัญหาเป็นฐานและกระบวนการโครงงาน ซึ่งพบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ อย่างแท้จริง และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Lopatto, D., 2017)

3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการสำรวจข้อมูล 6 ด้าน ได้แก่

3. 1 ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า

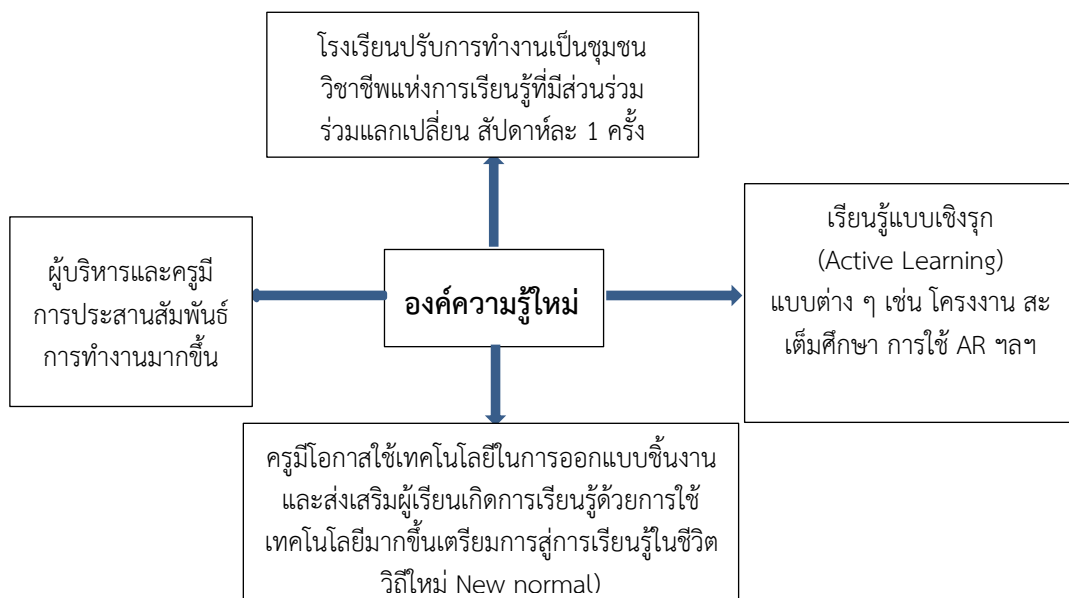
1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงาน มีการส่งเสริมในระดับปานกลาง 2) ด้านครูผู้สอน มีการส่งเสริม ในระดับมาก 3) ด้านผู้บริหาร 4) ด้านผู้เรียน มีการส่งเสริม ในระดับมาก 5) ด้านคณะกรรมการ มีการส่งเสริม ในระดับมาก และ 6) ด้านเครือข่ายมีการส่งเสริม ในระดับมาก

3.2 ข้อมูลแนวทาง การส่งเสริมในมุมมองของครูผู้สอน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและบทเรียนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงงานมีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง 2) ด้านครูผู้สอน มีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง 3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม ในระดับมาก 4) ด้านผู้เรียน มีการส่งเสริม ในระดับมาก 5) ด้านคณะกรรมการ มีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง และ 6) ด้านเครือข่ายมีการส่งเสริม ในระดับปานกลาง เป็นไปในทางเดียวกันอย่างยิ่งกับผลการวิจัยของ สุรเดช เจริญสว่าง ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานที่เป็นเลิศ ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียน (สุรเดช เจริญสว่าง, 2562) อีกทั้งผลการวิจัยของ อธิภัทร โคตรบรรเทาและคณะ ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และด้านความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ 0.85, 0.43, 0.66, 0.52, 0.82 และ 0.59 ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย มี 6 ด้าน เรียงลำดับตามความต้องการที่จะพัฒนาสูงสุดประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล ด้านความรับผิดชอบ ด้านการดำเนินงาน และด้านการแสดงความคิดเห็น (อธิภัทร โคตรบรรเทา และคณะ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลนั้น มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือออกแบบชิ้นงานได้ อย่างหลากหลาย โดยโรงเรียนปรับการทำงานเป็นชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนาในการร่วมสร้างผลงานเชิงประจักษ์ นำความก้าวหน้ารายสัปดาห์ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตอนเล็กเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่ต้องการเน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning Approach) ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ สะเต็มศึกษา (STEM Education) หุ่นยนต์ โครงการประเภทต่าง ๆ และสื่อ 3 มิติเสมือนจริง (AR: Augmented Reality) เป็นต้น ผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้มปิตกับผลงานที่ร่วมกันสร้างสำเร็จและบางชิ้นงานสามารถส่งประกวดเพื่อรับรางวัลระดับชาติและนานาชาติได้ด้วย ทั้งนี้ผลสำเร็จที่ถือเป็นอานิสงส์ที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนทั้งจากผู้บริหารและสถานศึกษานั้นเอง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบจากการปฏิบัติจริงของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ที่นำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยขอสรุปผลที่ได้จากการวิจัยดังนี้ 1) รูปแบบและเทคนิควิธีวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการวิจัย 3 ลำดับแรก ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบโครงการ สะเต็มศึกษา กรณีศึกษา และอื่น ๆ 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนการ

สอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงการ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ โครงการสำรวจ โครงการทดลอง โครงการประดิษฐ์ โครงการที่เป็นตัวแทนในการประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 68 - 69 ระดับโรงเรียน และระดับเขตพื้นที่ 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกสู่การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานของครูในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการสำรวจข้อมูล 6 ด้าน มีความเห็นสอดคล้องกันของผู้บริหารและครูผู้สอน ในระดับ “มาก” มี 6 ประเด็นด้วยกัน ซึ่งได้แก่ 3.1) มีระบบพี่เลี้ยง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงการ 3.2) สร้างชุมชนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น 3.3) ให้กำลังใจเพื่อให้ครูมีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบแบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงการ 3.4) มีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงการ 3.5) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุก และ 3.6) มีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาการในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุกเน้นโครงการของครูข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการทำวิจัยในด้านใฝ่รู้เชิงรุกที่ครูต้องใช้ในยุคการศึกษา 4.0 ได้แก่ การใช้ AR (Augmented Reality) ในการเรียนรู้ เป็นต้น 2) ควรดำเนินการวิจัยกับครูประจำการสังกัดอื่น ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการปรับการเรียนเปลี่ยน การสอนให้มีความสุขและได้ลงมือปฏิบัติจริงให้มากที่สุด 3) ควรส่งเสริมครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้มีโอกาสดำเนินการวิจัยให้เสมอภาคและเท่าเทียมกับครูประจำการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงการ สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จากเนื้อหาที่นำมาเขียนในบทความนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้เชิงรุกผ่านกระบวนการวิจัยแบบโครงการ สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น” ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ระยะที่ 4 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 คน และขอขอบคุณผู้บริหารและครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลงานวิจัยทั้ง 4 ระยะ ทั้งนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฑามาศ สุขเฉลิม. (2558). การพัฒนาความสามารถในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรภัทร โคตรบรรเทา และคณะ. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(3), 151-161.
- นิรชร ชายทวีป และวัชรินทร์ ศรีรักษา. (2559). การจัดการเรียนรู้ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสอนแบบโครงงาน เรื่อง ประวัติดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10(ฉบับพิเศษ), 76-80.
- รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย และคณะ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 6(5), 2592-2607.
- ลลิตทิพย์ วรรณพงษ์ และคณะ. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD. วารสาร มจร.อุบลปริทัศน์, 5(3), 1-16.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2564 จาก https://th.wikipedia.org/wiki/คณะศึกษาศาสตร์_มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2543). คู่มือการวิจัย : วิจัยเชิงปฏิบัติการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล.
- ศิริกุล นามศิริ. (2550). การพัฒนางานวิชาการด้วยหลักสูตรบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก: การวิจัยปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2554). รายงานสรุปผลการดำเนินงานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียนจากสำนักงานรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2559). การพัฒนาการสอนสร้างสรรค์ กิจกรรมเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรเดช เจริญสว่าง. (2562). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุรเดช เจริญสว่าง และคณะ. (2562). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วารสารฉบับบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(3), 248-264.
- สุวิมล มาลา และคณะ. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติ ต่อการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยโครงการกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23(ฉบับพิเศษ), 280-290.
- Lopatto, D. (2017). Undergraduate Research Experiences Support Science Career Decisions and Active Learning. CBE life sciences education, 6(4), 297-306.

ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการ
เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร*

COOPERATION OF THE GOVERNMENT THE PRIVATE SECTOR AND
THE PEOPLE IN ACCORDANCE WITH SURVEILLANCE, PREVENTION AND
CONTROL MEASURES AGAINST THE WIDESPREAD OF THE PANDEMIC
EPIDEMIC CORONA 2019 (COVID-19) IN BANGKOK

ภูวนัย เพ็ชรไพร่

Phuwanai Phetprai

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: phuwan5@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น โดยวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออก จำนวน 384 คน วิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ 1) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้อำนวยการเขต และตัวแทนเขต จำนวน 9 คน และ 2) หน่วยงานเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการ ธุรกิจ และผู้จัดการร้าน จำนวน 21 คน รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.88) ได้แก่ 1.1) การให้ความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.51$,

S.D. = 0.59) และ 1.2) การได้รับความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62) 2) ปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือ คือ จากมาตรการทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และ 3) พัฒนาการความร่วมมือทำให้ทราบถึง 3.1) ก่อให้เกิดภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 3.2) กระบวนการการพัฒนาภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, มาตรการเฝ้าระวัง, ไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The objectives of the research article were: 1) study cooperation between the public sector, the private sector and the people according to the surveillance measures, prevent and control the spread of the coronavirus 2019 (COVID-19) in Bangkok, 2) study the problems and obstacles arising in cooperation between the government, the private sector and the people in accordance with the surveillance, prevention and control measures for the coronavirus 2019 (COVID-19) in Bangkok, and 3) study ways to develop cooperation between the public sector, the private sector and the people according to the surveillance measures, prevent and control the spread of the coronavirus 2019 (COVID-19) in Bangkok. This was an integrated research design for mixed method quantitative using questionnaires, purposive sampling. The sample group includes people living in the Eastern Bangkok area of 384 peoples. By using analyzed frequency, percentage, mean, standard deviation. And qualitative study document, in - depth interviews and focus group by purposive sampling, key informants such as 1) Government agencies, namely district directors and district representatives, totaling 9 people; and 2) private sector units, including business operators. and store managers of 21 people, a total of 30 people. By content analyzing and summarizing. The research found that: 1. cooperation between the public, private and public sectors was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.88) including 1.1) Cooperation at a high level ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.59), and 1.2) gaining knowledge and understanding at the highest level ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62), 2. problems and obstacles to cooperation are measures that require government agencies to adjust their operating patterns to reduce the risk of the spread of the coronavirus 2019 (COVID-19), and 3. present development of cooperation made it aware of

1) creating partnerships between the public and private sectors; 2) the process of developing partnerships between the public and private sectors..

Keywords: Cooperation, Surveillance Measures, Coronavirus 2019

บทนำ

จากสถานการณ์ที่มีโรคระบาดเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ หรือโควิด 19 ระบาดเกิดขึ้นอยู่ทั่วโลกได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนในโลก รวมถึงประเทศไทยก็ได้ประสบปัญหาจากโรคระบาดนี้ เนื่องจากโรคดังกล่าวสามารถติดต่อจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว จึงจัดเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่สำคัญในช่วงเวลา (กรุงเทพมหานคร, 2563) ซึ่งไวรัสโคโรนา (Coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดเป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) ดังนั้น ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ จึงเป็นไวรัสชนิดเดียวกัน ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ โดยมีอาการ ได้แก่ มีไข้ เจ็บคอ ไอแห้ง น้ำมูกไหล หายใจเหนื่อยหอบ บางรายมีภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดอักเสบ หากมีอาการหนักอันตรายถึงอวัยวะภายใน ล้มเหลว (ไวรัสโคโรนา, 2563) ต่อมาองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของโรคดังกล่าวเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public health emergency of international concern (PHEIC)) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติจึงได้ประกาศให้โรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) เป็นโรคติดต่ออันตราย ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคที่อาจจะเข้ามาภายในราชอาณาจักร และเพื่อให้การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการประกาศกำหนดให้ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เกิดการระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) ต่อมารัฐบาลประกาศได้มีมาตรการป้องกันการติดต่อโดยการเว้นระยะห่างกับสังคม (Social distancing) และมีนโยบายให้ปิดสถานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และให้ทุกหน่วยงานพิจารณามาตรการเหลื่อมเวลาทำงาน

จากเหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม - 30 เมษายน พ.ศ. 2563 โดยมีการระบุถึงสิ่งที่ห้ามทำและสิ่งที่ให้ทำได้ เช่น ห้ามเข้าพื้นที่เขตกำหนดตามคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัด ห้ามคนเดินทางเข้าราชอาณาจักรไทย แต่ได้มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลต่าง ๆ บางกลุ่ม ห้ามชุมนุมมั่วสุม ห้ามเผยแพร่ข่าวสารอันเป็นเท็จ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริหาร

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นหน่วยงานพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ จนมีประกาศห้ามประชาชนออกนอกเคสสถานในยามวิกาล (เคอร์ฟิว) ทั่วประเทศ ระหว่างเวลา 22.00 - 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้น 9 เมษายน พ.ศ. 2563 อธิบดีกรมควบคุมโรค แถลงว่ามีการค้นหาโรคเชิงรุก (Active case finding) และกำลังเฝ้าติดตามคนไทยที่เดินทางมาจากต่างประเทศ จากรายงานการศึกษาพฤติกรรมคนไทยในช่วงล็อกดาวน์ ปี พ.ศ. 2563 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม และคณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า คนในเขตเมืองปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐค่อนข้างดีมากกว่าร้อยละ 75 ทุกมาตรการ แต่คนยากจนในเขตเมืองและคนชนบทยังปฏิบัติตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมได้น้อย เนื่องจากเลี้ยงพื้นที่แออัดไม่ได้ และคนชนบทยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2563)

การจัดตั้งศูนย์กลางของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะอยู่ในพื้นที่ภาคกลางที่เป็นเมืองหลวงของประเทศนั่นคือ กรุงเทพมหานครเป็นสำคัญ เนื่องมาจากการเดินทางเข้ามาจากต่างประเทศจะต้องเดินทางผ่านสายการบินระหว่างประเทศที่มีสนามบินหลักอยู่ที่สุวรรณภูมิ และดอนเมือง รองลงมาคือ ภาคใต้ที่จังหวัดภูเก็ตเนื่องจากเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่ชาวจีนเดินทางไปเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลตรุษจีนทำให้พื้นที่ทั้ง 2 จังหวัด และพบผู้ติดเชื้อมากที่สุด ทำให้รัฐบาลต้องออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการต่าง ๆ ในการเฝ้าระวังไม่ให้เชืวดังกล่าวแพร่กระจายออกไปอีก ส่งผลให้หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปได้รับผลกระทบทุกภูมิภาคของประเทศ และต้องสร้างความร่วมมือกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการต่าง ๆ จากรัฐบาลเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากความร่วมมือและการหนุนช่วยของทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันบรรเทาให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง รวมถึงมาตรการเชิงรูปธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เกิดเป็นธรรมนูญชุมชน มาตรการชุมชน รัฐบาลได้มีมาตรการ เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) มาตรการด้านการควบคุม ป้องกัน เฝ้าระวัง และการรักษาพยาบาล และ 2) มาตรการด้านการช่วยเหลือ พื้นฟู และเยียวยา โดยมีมาตรการของบางหน่วยงานที่ชุมชนควรรู้เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) รวมถึงการออกพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินของรัฐบาลที่จำกัดการทำการกิจกรรม ได้แก่ การเว้นระยะห่าง การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โครงการเราไม่ทิ้งกัน โครงการเยียวยาเกษตรกร และการขอคืนเงินค่าประกันมิเตอร์ไฟฟ้า และยังมีหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ เช่น การพักชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย การบริจาคเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ปลอดเชื้อ และสถานที่รองรับเป็นเตียงสนามเนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวได้สร้างความเสียหายต่อธุรกิจ ส่งผลกระทบให้ประชาชนขาดรายได้ ทำให้หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากสภาพปัญหา

ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบผลเชิงประจักษ์จากข้อมูลความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน นำไปสู่การประยุกต์ใช้กับความร่วมมือในสถานการณ์อื่น ๆ รวมถึง ข้อดีและข้อเสียของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออก ประกอบด้วย เขตบางกะปิ สะพานสูง บึงกุ่ม คันนายาว ลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา และประเวศ จำนวน 1,350,126 คน (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ, 2562)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออกทั้ง 9 พื้นที่ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจเท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 384 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตหรือตัวแทนเขต ในพื้นที่กรุงเทพตะวันออก จำนวน 9 คน และ 2) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ 1) ผู้ประกอบธุรกิจตลาดสด 2) ผู้จัดการห้างสรรพสินค้า 3) ผู้ประกอบการร้านอาหาร 4) ผู้จัดการร้านสะดวกซื้อ 5) ผู้ประกอบการสถานบันเทิง 6) ผู้ประกอบการสถานศึกษาเอกชน และ 7) ผู้ประกอบการคลินิกชุมชน ตัวแทนละ 3 คน จำนวน 21 คน รวม

ทั้งสิ้น 30 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือน การมีส่วนร่วม นโยบายสาธารณะ การบริหารและการจัดการ ความรู้ความเข้าใจ และมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ผู้อำนวยการเขต หัวหน้าเขต และนักวิชาการ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) ระดับความรู้ ความเข้าใจประชาชนตามมาตรการการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) แบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง มีปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด (ช่วงของคะแนน ได้แก่ 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก และ 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด) 3) ข้อเสนอแนะ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้แก่ ภาคเอกชน และประชาชนให้ความร่วมมือตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไรบ้าง 3) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้แก่ มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 จากส่วนกลางมีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร และผลกระทบอย่างไรบ้างต่อการปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และ 4) หาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น ได้แก่ ส่วนกลางควรมีการปรับปรุง แก้ไข มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านใดบ้าง ในการลดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และส่งผลกระทบต่อภาคเอกชนและประชาชนน้อยที่สุด

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระดับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน (แบบสอบถามความคิดเห็น) ระยะที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน

และประชาชน (แบบสัมภาษณ์) และระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (สนทนากลุ่ม)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนและเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพใช้ Content Analysis และสรุปภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.08 มีอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 23.08 มีการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 32.75 อาชีพเป็นลูกจ้าง ร้อยละ 35.98 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 30.77 โดยมีระดับความร่วมมือด้านการได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$ S.D. = 0.61) และด้านการให้ความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ S.D. = 0.59) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	SD.	แปลผล	อันดับ
ด้านการได้รับความรู้ความเข้าใจ				
ทราบวิธีการล้างมือด้วยเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ และสบู่ที่ถูกต้องเพื่อลดป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)	4.71	0.45	มากที่สุด	1
เข้าใจคำว่า “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ”	4.68	0.51	มากที่สุด	2
ทราบวิธีการสวมหน้ากากอนามัยที่ถูกต้องเพื่อป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)	4.66	0.52	มากที่สุด	3
ภาพรวม	4.49	0.61	มาก	
ด้านการให้ความร่วมมือ				
รับประทานอาหารที่เป็นชุดคนเดียวหลีกเลี่ยงการร่วมรับประทานอาหารกับผู้อื่น	4.75	0.50	มากที่สุด	1
สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ตลอดเวลาทั้งในที่พักและนอกที่พัก	4.69	0.46	มากที่สุด	2
ทำการล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์ หรือเจลล้างมือบ่อย ๆ อยู่เป็นประจำ	4.67	0.51	มากที่สุด	3
ภาพรวม	4.51	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการได้รับความรู้ความเข้าใจ ประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 มี 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการได้รับความรู้ความเข้าใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.61) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทราบวิธีการล้างมือด้วยเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ และสบู่ที่ถูกต้องเพื่อป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ เข้าใจคำว่า “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.51) และน้อยที่สุดคือ ทราบวิธีการสวมหน้ากากอนามัยที่ถูกต้องเพื่อป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52)

2. ด้านการให้ความร่วมมือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ รับประทานอาหารที่เป็นชุดคนเดียวหลีกเลี่ยงการร่วมรับประทานอาหารกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาทั้งในที่พำนักและนอกที่พำนัก ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.46) และน้อยที่สุดคือ ทำการล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์ หรือเจลล้างมือ บ่อยๆ อยู่เป็นประจำ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51)

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ด้านปัญหาและอุปสรรคจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการ คือ ประชาชนบางส่วนให้ความร่วมมือได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร มีการปกปิดข้อมูลผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ดังนั้น ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตามมาตรการที่ออกมา ต้องแก้ไขด้วยการเอากฎหมายมาอธิบายถึงโทษของกฎหมายเพื่อให้เขาเข้าใจ และการประชุมแต่ละครั้งก็ต้องเว้นระยะห่าง ลดการรวมกลุ่มจำกัดพื้นที่การทำงาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “คนบางกลุ่มยังฝ่าฝืนกฎระเบียบที่เขาออกมา ทางเราก็ต้องสอดส่องดูแลกันเหนื่อยขึ้น บางสถานที่ยังมีการลักลอบเปิดทำการ แอบเปิดกันบ้าง เช่นพวกลักลอบเล่นการพนัน ลักลอบดื่มสุรายามวิกาล เพราะมันผิดเราก็ต้องจับกุมส่งดำเนินคดี” (ผู้อำนวยการเขตหนองจอก, 2563)

2. ด้านความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาตามมาตรการ คือ มาตรการจากส่วนกลางไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานกับบริบทของพื้นที่ตามสถานการณ์ และส่งผลกระทบต่อธุรกิจและประชาชนที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการ ของรัฐบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “มาตรการด้านการช่วยเหลือ พื้นฟู และยังไม่ชัดเจน ส่งผลต่อสวัสดิการการช่วยเหลือ” (ผู้อำนวยการเขตคลองสามวา, 2563) และ “ยังไม่มีมาตรการเชิงรูปธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ส่งผลกระทบต่อการค้าขาย ไม่ควรทำการปิดตลาด” (ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสด, 2563)

3. ด้านการปรับตัวของหน่วยงานตามมาตรการ คือ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนต้องปฏิบัติตามมาตรการด้านการควบคุม ป้องกัน เฝ้าระวัง และการรักษาพยาบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ผู้มาใช้บริการต้องปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวังด้วยการสวมหน้ากากอนามัย วัดไข้ ล้างมือด้วยเจลฆ่าเชื้อ” (ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, 2563) และ “ระยะแรก

ที่มีมาตรการออกมาก็ต้องหยุดทำการ พอมีมาตรการผ่อนคลาก็ตั้งทำการตั้งจุดคัดกรอง จัดช่องทางเดินโดยให้เว้นระยะห่างระหว่างกัน” (ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดสด, 2563)

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชนและประชาชนได้รับทราบและปฏิบัติตาม มาตรการ คือ มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “มีการแจ้งข่าวสารผ่านกลุ่มไลน์ ให้สุศึกษาเรื่อง Covid-19 แก่ประชาชน” (ตัวแทนเขตมินบุรี, 2563) และ “ทางเราก็ต้องคอยเฝ้าติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลาถึงการเปลี่ยนแปลงในมาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาจากหน่วยงานภาครัฐอีกครั้งหน่วยงานภาครัฐถ้ายังได้มีการส่งหนังสือแจ้งมาทางเราเพื่อให้ตระหนักและเฝ้าระวังเพื่อป้องกันโควิด” (ผู้ประกอบการร้านอาหาร, 2563)

5. ด้านความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและประชาชนตามมาตรการ คือ ประชาชนให้ความร่วมมือเนื่องทราบผลของการติดเชื้อเป็นอย่างดี ภาคเอกชนสนับสนุนด้วยการแจกหน้ากากอนามัยให้กับประชาชนเพื่อใช้ป้องกันตนเองจากโรค ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ประชาชนให้ความร่วมมือเนื่องทราบผลของการติดเชื้อเป็นอย่างดี” (ผู้อำนวยการเขตมินบุรี, 2563) และ “มาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาจากภาครัฐเราพร้อมให้ความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องที่เพราะเราเองเราก็กลัวว่าโรคนี้จะติดเราเมื่อไหร่เราเป็นแล้วหรือยังและอีกอย่างถ้าเกิดเราฝ่าฝืนเราก็จะมีความผิดตามไปด้วย” (ตัวแทนเขตบางกะปิ, 2563)

6. ด้านผลกระทบต่อการปฏิบัติตามมาตรการ คือ ผลกระทบต่อการปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) มีการเข้าถึงประชาชนได้ยากจากบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ภาคเอกชนต้องหยุดและปิดทำการในกิจการเป็นการชั่วคราว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ได้รับผลกระทบพอสมควร งานบางงานต้องลดจำนวนคนมาปฏิบัติหน้าที่ บางรายการไม่สามารถทำได้” (ผู้อำนวยการเขตบางกะปิ, 2563) และ “ควรมีมาตรการในการค้นหาผู้ป่วยเชิงรุกตามชุมชนต่างๆ ทุกชุมชนและจำกัดการเดินทางข้ามจังหวัดให้เข้มงวดมากกว่านี้ และเพิ่มบทลงโทษที่เข้มงวดอย่างจริงจัง” (ผู้ประกอบการสถานศึกษาเอกชน, 2563)

7. ด้านการปรับปรุง แก้ไข มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) คือ เป็นการลดการแพร่ระบาด และส่งผลกระทบต่อภาคเอกชนและประชาชนน้อยที่สุด ซึ่งส่วนกลางควรให้ความกระตือรือร้นในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงเป็นปัจจุบัน ไม่ปกปิดข้อมูล นอกนี้ควรจัดสวัสดิการให้กับชุดปฏิบัติงานที่เหมาะสม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ปัญหาและอุปสรรคมันก็ต้องมีอยู่แล้ว เช่น บางคนเข้ามาในสถานศึกษาไม่ค่อยสวมหน้ากากอนามัยแต่ทางเราก้ได้ทำการตักเตือนกันอยู่ตลอดเวลา” (ผู้จัดการห้างสรรพสินค้า, 2563)

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น พบว่า หน่วยงานภาครัฐ

ภาคเอกชน และประชาชน ต่างต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาด โรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยอาศัยหลักของความร่วมมือตั้งแต่การรับทราบข้อมูลข่าวสารจาก หน่วยงานภาครัฐเพื่อปฏิบัติตามไปใช้บริการสถานที่ต่าง ๆ ก็ให้ความร่วมมือจากการคัดกรอง เพื่อค้นหาผู้ป่วยจนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อลดลงได้ในที่สุด รัฐบาลควรเร่งพัฒนาศักยภาพด้าน ภาวะผู้นำและบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติ การกระจายอำนาจ การมอบอำนาจแก่ผู้ปฏิบัติในระดับ ท้องถิ่น สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคเอกชน การพัฒนาและดำเนินตามแผน กลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนาสังคม และอุตสาหกรรม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประจักษ์ พยานมาสนับสนุน และจากการพัฒนาการความร่วมมือทำให้ทราบถึง 1) ปรัชญาการณ์ที่ ก่อให้เกิดภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และ 2) กระบวนการในการพัฒนาภาคี ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “โดยหลักแล้วเราจะรับนโยบายมา จากกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลักเพื่อเฝ้าระวังและป้องกัน และร่วมมือกับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง เพื่อเผยแพร่วิธีการปฏิบัติตนในช่วงนี้เพื่อให้ห่างไกลจากโควิด” (ผู้อำนวยการเขตประเวศ, 2563) และ “สถานศึกษาเราต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐกันอยู่แล้วซึ่งหน่วยงาน ภาครัฐเองก็ขอความร่วมมือในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันทางเราที่ต้องตระหนัก และปฏิบัติตามเพราะว่าโดยปกติแล้วเราก็ควบคุมและป้องกันกันตามปกติ” (ผู้ประกอบการ สถานศึกษาเอกชน, 2563)

อภิปรายผล

การศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้า ระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ระดับการได้รับความรู้ความ เข้าใจ ประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 มี 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.61) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทราบวิธีการล้างมือด้วยเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ และสบู่ที่ ถูกต้องเพื่อลดป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) และ 2) ด้านการให้ความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ รับประทานอาหารที่เป็นชุดคนเดียวหลีกเลี่ยงการร่วมสำรับ กับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลออกมาเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 และได้นำไปเป็นนโยบายให้หน่วยงาน ราชการสังกัดกรุงเทพมหานครนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนและ ประชาชน สอดคล้องกับ ธนาวดี นิ้มเรือง ในประเด็นความร่วมมือภาครัฐกับเครือข่าย ในด้านการปฏิบัติตามนโยบายความร่วมมือภาครัฐกับการพัฒนาศาสตร์การป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ กล่าวว่า สร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่เพื่อส่งเสริมบทบาท

ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ การสร้างงานวิจัย บุรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งในและระหว่างประเทศ การพัฒนากลไกและข้อมูลการเฝ้าระวัง และการแจ้งเบาะแสแนวทางด้านดำเนินคดี ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่บุรณาการและแบ่งปันข้อมูล พัฒนาระบบเครือข่ายด้านกฎหมาย มีระบบคุ้มครองช่วยเหลือพยานและผู้เสียหาย สร้างกลไกการแจ้งเหตุจากประชาชนและเครือข่าย นอกจากนี้ ยังมีนโยบายและมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่มีทั้งเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่สนับสนุน เพราะฉะนั้นเมื่อยุทธศาสตร์กำหนดแผนงานแล้วเจ้าภาพหลักของแต่ละด้านก็ต้องไปขับเคลื่อนกลยุทธ์เพื่อหาวิธีการให้หน่วยงานที่สนับสนุนขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน (ธนาดี นิมเรือง, 2562)

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 จากมาตรการที่ออกมาด้านการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการทำงานอยู่ที่บ้าน เหลือมเวลาการมาปฏิบัติงานที่สำนักงาน ภาคเอกชนต้องหยุดการประกอบธุรกิจทำให้ขาดรายได้มาหมุนเวียนธุรกิจประเภทขายอาหารต้องทำการปิดให้มันงานที่ร้าน แต่สามารถส่งกลับไปทานที่บ้านได้ หรือสั่งผ่านแอปพลิเคชันจากผู้ให้บริการรับส่งอาหารเพื่อเป็นการลดการสัมผัส และเพื่อเป็นการเว้นระยะห่างระหว่างกัน ประชาชนก็ต้องถูกจำกัดด้านการเดินทางออกนอกพื้นที่ ต้องงดการเดินทางในยามวิกาล เพื่อปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับ ธีระพงษ์ ทศวัฒน์ และปิยะกมล มหิวรรณ กล่าวถึงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางสังคม และส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสุขภาพจิต นอกจากนี้ ปัญหาทางสังคมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เริ่มพบมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางทางสังคมหรือแม้กระทั่งผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ล้วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จึงเป็นสิ่งสำคัญ มีการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน โดยให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาความเดือดร้อน 2) ด้านการพัฒนาสาธารณสุข จัดทีมเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อประชาชนในวงกว้างดำเนินมาตรการช่วยเหลือด้านปัจจัยสี่เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วน การจ่ายเงินสงเคราะห์ซึ่งไม่ใช่เงินเยียวยา 4) ด้านการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมหลักและมาตรการเสริมสำหรับพื้นที่ใช้มาตรการการควบคุม

กิจกรรมดำเนินงานเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต 5) ด้านมาตรการเชิงรุกในการเฝ้าระวังและป้องกันกลุ่มเสี่ยงสำคัญ ใช้มาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค 6) ด้านการกำกับติดตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 7) ด้านมาตรการการป้องกันผลกระทบ COVID - 19 ในภาวะสังคมไทย 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานในช่วงการระบาดของเชื้อ COVID - 19 และ 9) ด้านพฤติกรรม New Normal มาตรฐานวิถีชีวิตใหม่หลัง COVID - 19 โดยต้องมีการดึงประชาชนและชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังป้องกันโรค (ธีระพงษ์ ทศวัฒน์ และปิยะกมล มหิวรรณ, 2563)

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ต่างต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยอาศัยหลักของความร่วมมือตั้งแต่การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อปฏิบัติตาม ไปใช้บริการสถานที่ต่าง ๆ ก็ให้ความร่วมมือจากการคัดกรองเพื่อค้นหาผู้ป่วยจนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อลดลงได้ในที่สุด จากการพัฒนาความร่วมมือทำให้ทราบถึง 1) ปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และ 2) กระบวนการในการพัฒนาภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับ จงกลณี ดุ้ยเจริญ กล่าวถึงการพัฒนาระบบสุขภาพโดยงานสาธารณสุขมูลฐาน เป็นการทำงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกิดจากความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ จากคนในพื้นที่ที่มองเห็นปัญหาสุขภาพที่ ส่งผลต่อคนในชุมชน โดยนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาเป็นเทคนิคที่ไม่ยุ่งยากเหมาะสมแต่ละพื้นที่ การให้บริการสุขภาพต้องรองรับ สาธารณสุขมูลฐานในการให้บริการที่เข้าถึงได้ง่าย การรับมือโรค COVID - 19 นั้น ยังคงเป็นงานที่ต่อเนื่องในระยะยาวการหาแนวทางการสื่อสารทางสังคมให้เห็นถึง ปฏิบัติการที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน การยกระดับมาตรการทางสังคมหรือข้อตกลง ชุมชนให้เกิดขึ้นในระยะยาว สัมพันธ์กับประเด็นปัญหาอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต การสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนของพื้นที่จัดการตนเอง การฟื้นฟูคุณภาพชีวิตและ เศรษฐกิจเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ภายใต้การเชื่อมโยงร่วมกับองค์กรชุมชนและผู้นำ รวมถึงการปรับงาน สาธารณสุขมูลฐานให้เกิดระบบการทำงานจะร่วมกัน จะช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้มีสุขอนามัยที่ดี การแก้ปัญหานั้นแท้จริงในระยะยาวที่จะทำให้ โรคระบาดรุนแรงน้อยลง เป็นการสร้างระบบสุขภาพรวมของโลก (จงกลณี ดุ้ยเจริญ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ระดับการได้รับความรู้ความเข้าใจประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 มี 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49,

S.D. = 0.61) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทราบวิธีการล้างมือด้วยเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ และสบู่ที่ต้องเพื่อลดป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.45) และ 2) ด้านการให้ความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.59) ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ รับประทานอาหารที่เป็นชุดคนเดียวหลีกเลี่ยงการร่วมรับประทานอาหารกับผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.50) ด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 จากมาตรการที่ออกมาด้านการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานเพื่อลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการทำงานอยู่ที่บ้าน ภาคเอกชนต้องหยุดการประกอบธุรกิจทำให้ขาดรายได้มาหมุนเวียน เพื่อเป็นการลดการสัมผัสและประชาชนต้องถูกจำกัดด้านการเดินทางออกนอกพื้นที่ ต้องงดการเดินทางในยามวิกาลเพื่อปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ด้านแนวทางการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเตรียมรับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ไม่ใช่เฉพาะไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น พัฒนาการความร่วมมือทำให้ทราบถึง 1) ปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 2) กระบวนการในการพัฒนาภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบัน โดยกำหนดเป็นแบบแผนการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานที่รับนโยบายไปปฏิบัติ สามารถกำหนดเป็นแนวทางและนำไปปฏิบัติได้ทันทั่วทั้งให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่อื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น พุทธศักราช 2564 และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านจนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. (2563). สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนาในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/877748>
- กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ. (2562). จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2562 จำแนกตามอายุและเขต. เรียกใช้เมื่อ 27 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.bangkok.go.th/pipd/page/sub/16730/>
- จกกลณี ด้อยเจริญ. (2563). การรับมือกับไวรัสโคโรนา COVID-19 ในงานสาธารณสุขมูลฐาน. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์, 4(3), 1-20.
- ตัวแทนเขตบางกะปิ. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปร่งปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนเขตมีนบุรี. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปร่งปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ธนาวัต นิมเริง. (2562). ความร่วมมือภาครัฐกับการพัฒนายุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(10), 5748-5761.
- ธีระพงษ์ ทศวัฒน์ และปิยะกมล มหิวรรณ. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19). วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9), 40-55.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้จัดการห้างสรรพสินค้า. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปร่งปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ประกอบการร้านอาหาร. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปร่งปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ประกอบการสถานศึกษาเอกชน. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปร่งปาน, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้ประกอบการกิจการตลาดสด. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการเขตคลองสามวา. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการเขตบางกะปิ. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการเขตประเวศ. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการเขตหนองจอก. (15 สิงหาคม 2563). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ภูวนัย เพ็ชรโปรปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563). ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเลิกท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 114 ง วันที่ 15 พฤษภาคม 2563.
- ไวรัสโคโรนา. (2563). การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.sanook.com/health/20609/>
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2563). เรียนรู้วิจัยระบบและนโยบายสุขภาพของไทยและโลกจากโควิด-19. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 14(4), 375-376.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). แนวทางการจัดวงปรึกษาหารือรวมพลังพลเมืองตื่นรู้ ช่วยชาติ สู้ภัยโควิด-19 ระยะฟื้นฟูคุณภาพชีวิต. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

การพัฒนาแอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้า
สำหรับผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดชลบุรี*
THE DEVELOPING OF APPLICATION PERCEPTION OF BRAND
PERSONALITY OF COMMUNITY ENTREPRENEURS: CASE STUDIES
IN CHONBURI PROVINCE

ธัญวิช วิเชียรพันธ์

Thanyawich Vicheanpant

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Sripathum University Chonburi Campus, Thailand

E-mail: thanyawich@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า 2) ศึกษาการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชนและ 3) เปรียบเทียบยอดขายสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการศูนย์ดิจิทัลชุมชนหลังการใช้แอปพลิเคชัน ระยะเวลา 4 เดือน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประกอบการ รวมทั้งหมด 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้า 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับขอบเขตในการพัฒนาแอปพลิเคชัน 3) แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน และ 4) แบบสัมภาษณ์การรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการทำงานของแอปพลิเคชันมี 6 ส่วน คือ 1.1) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก 1.2) ข้อมูลส่วนบุคคล 1.3) ข้อมูลผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 1.4) แบบสอบถามเพื่อจำแนกอัตลักษณ์ตราสินค้า 1.5) คำอธิบายอัตลักษณ์ตราสินค้า 13 อัตลักษณ์ และ 1.6) กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสม 2) ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากที่สุด 3) การรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อผู้ประกอบการรับรู้อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สินค้า ได้รับคำแนะนำวิธีการสื่อสารการตลาดแต่ละอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ได้ทราบกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการขายสินค้า โดยในระยะเวลา 4 เดือน พบว่า ผู้ประกอบการชุมชนเกิดการเรียนรู้

* Received 13 December 2021; Revised 26 February 2022; Accepted 27 February 2022

รับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ตนเอง มีความสามารถนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์คำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันส่งผลทำให้ยอดขายสินค้ามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การพัฒนาแอปพลิเคชัน, บุคลิกภาพตราสินค้า, ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน, การตลาดดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop and evaluate the effectiveness of a brand personality classification application, 2) study the perception of brand personality among community entrepreneur, and 3) compare product sales of community enterprise products at Participated in the Community Digital Center project after using the application, a period of 4 months. The research population consisted of 40 experts and entrepreneurs. 1) The brand personality perception questionnaire 2) the application development scope opinion questionnaire, 3) the application performance evaluation questionnaire, and 4) the brand personality perception interview form. Statistics used in data analysis These are mean and standard deviation. The research results showed that 1) the application process has 6 parts: 1.1) Membership application 1.2) Personal information 1.3) Community enterprise product information 1.4) Brand identity questionnaire 1.5) Brand identity description, 13 brand identity and 1.6) Appropriate marketing promotion strategies 2) Application performance It was found that the experts found that the suitability was at an excellent level. 3) The overall brand personality perception of the entrepreneurs was at a high level. Receive advice on how to communicate marketing each identity of the community enterprise product. Know the marketing strategies that are suitable for the product and can be applied in selling products. In 4 months, it was found that entrepreneurs learned to recognize the brand personality of one's products. Be able to use online marketing strategies that are suitable for the product. It is in line with the needs of consumers and is linked to the current situation. As a result, the number of product sales has continued to increase.

Keywords: Application Development, Brand Personality, Community Enterprise Products, Digital Marketing

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์มีการเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศไทยและในทุกส่วนของภูมิภาคโดยหนึ่งในเทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์ที่เกิดขึ้นมา นั่นคือ สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต และด้วยความสามารถต่าง ๆ ที่มีมากมายและรอบด้านของสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตนี้เอง จึงมีจำนวนผู้นำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นทุกเพศทุกวัยอย่างรวดเร็ว เรียกได้ว่าในปัจจุบันวิถีชีวิตของทุกคนจะต้องมีสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตติดตัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (พรทิพย์ บุญญาณ และกิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์ พบว่า แอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภคและเป็นการรับรู้ เข้าใจและเข้าถึงสินค้าได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้แอปพลิเคชันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจให้มีการเติบโตอย่างก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืน และการนำแอปพลิเคชันมาเป็นเครื่องมือทางการตลาดในการส่งเสริมยอดขายสินค้าในการต่อยอดและสร้างความมั่นคงให้ธุรกิจจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาดให้มีความเหมาะสมในการขยายตัวทางธุรกิจของผู้ประกอบการชุมชน (เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์, 2559)

บุคลิกภาพตราสินค้า (Brand Personality) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตราสินค้า หมายถึง กลุ่มของบุคลิกภาพ หรือลักษณะของมนุษย์ที่สามารถนำอธิบายตราสินค้าคือกลุ่มของลักษณะทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่ผสมผสานอยู่ในตราสินค้าซึ่งจะปรากฏอยู่ในจินตภาพของผู้บริโภค และ Aaker, D. A. ได้แสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพมีแนวโน้มที่จะสนองตอบผู้บริโภคในด้านสัญลักษณ์ (Symbolic) หรือความต้องการในการแสดงออกซึ่งบทบาทความเป็นตัวเองของผู้บริโภคมากกว่าที่จะแสดงออกซึ่งการบริโภคในด้านคุณสมบัติหรือประโยชน์จากสินค้า (Aaker, D. A., 1991) ที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ เนื่องจากการผลของการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าแต่ละอัตลักษณ์จะสามารถทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำบุคลิกภาพตราสินค้านำไปใช้ประโยชน์ในการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคเพื่อนำเสนอสินค้าได้ตรงตามความต้องการ Avis, M. ได้กล่าวว่าเมื่อความต้องการของผู้บริโภคได้รับการตอบสนองก็จะส่งผลดีต่อตราสินค้าเช่นความภักดีต่อตราสินค้าและการซื้อสินค้า (Avis, M., 2015) แนวคิดนี้เริ่มมานานกว่า 20 ปีซึ่งเริ่มแรกนั้นเป็นที่นิยมแพร่หลายเมื่อ Aaker, D. A. ได้แสดงให้เห็นประจักษ์ว่าบุคลิกภาพตราสินค้าเป็นสิ่งที่วัดได้ด้วยการสร้างมาตรวัดบุคลิกภาพตราสินค้าซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้สิ่งที่เป็นนามธรรมก็สามารถเปลี่ยนเป็นรูปธรรมได้ด้วยการสร้างมาตรวัดที่มีคุณภาพเพียงพอ (Aaker, D. A., 1991) จึงสรุปได้ว่า บุคลิกภาพตราสินค้า คือ ลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์ที่แฝงอยู่ในตราสินค้านั้นเองหลังจากมาตรวัดนี้ได้รับการเผยแพร่ พบว่า มีการศึกษาหลายชิ้นที่นำมาตราวัดนี้ไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกันทั้งในแง่ของประเภทของสินค้าและพื้นที่ จากศึกษาค้นคว้าบททวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพตราสินค้า พบว่าบุคลิกภาพ

ตราสินค้า เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญยิ่งต่อภาพลักษณ์ตราสินค้า Keller, K. L. ได้กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าจะเป็นการสะท้อนถึงการรับรู้และความรู้สึกที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้านั้น ๆ โดยทั้งหมดเกิดขึ้นได้จากการเชื่อมโยงภาพและคำพูดซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจหลักที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของตราสินค้าไปสู่การรับรู้ของผู้บริโภคได้อย่างเชื่อมโยง (Keller, K. L., 1993) บุคลิกภาพตราสินค้า มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทราบตัวตนของผู้บริโภครู้สึกว่าเป็นสินค้านั้น ๆ เป็นสินค้าสำหรับตนเองเชื่อมโยงจากผู้บริโภคไปสู่ผลิตภัณฑ์สินค้า และเป็นสิ่งที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการได้มีความเข้าใจในตราสินค้าของตนเองและทราบความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริงให้มากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว การสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการอื่น ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือการตลาดดิจิทัลและเป็นแนวทางการวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า
2. เพื่อศึกษาการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชน
3. เพื่อเปรียบเทียบยอดขายสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการศูนย์ดิจิทัลชุมชนหลังการใช้แอปพลิเคชัน ระยะเวลา 4 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน การเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Approach) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน การรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้า ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ออกแบบโครงสร้างการใช้งาน ก่อนเริ่มขั้นตอนการสร้างแอปพลิเคชันบนมือถือ สำหรับการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า 13 อັตลักษณ์ทุกฟังก์ชันการใช้งานจากภาษา PHP เริ่มต้นจากการเขียนผังงาน (flow chart) เพื่อแสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน การเขียนผังงานช่วยลำดับ แนวความคิดในการเขียนโปรแกรม เริ่มสร้างแอปพลิเคชันระบบปฏิบัติการมือถือ IOS หรือ Android โดยโปรแกรมดรีมเวเวอร์เอ็มเอ็กซ์ (Dreamweaver MX) ที่ผู้วิจัยเลือกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดชลบุรี ผ่านภาษาพีเอชพี 4 (PHP4) ในการเขียนโปรแกรม และส่วนของฐานข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล 5.0 (MySQL 5.0) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์วิซิโอ 2003 (Microsoft VISIO 2003)

3. ทดสอบการใช้งานตรวจสอบความถูกต้องของแอปพลิเคชันการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดชลบุรีและนำมาทดลองใช้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตำบลเขาไม้แก้ว จังหวัดชลบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน จังหวัดชลบุรี สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 141 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดสอบใช้แอปพลิเคชันครั้งนี้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน จังหวัดชลบุรีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม รายชื่อผู้ที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่มีความสนใจและตอบรับเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความเต็มใจ

เครื่องมือวิจัย

1) แอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดชลบุรี 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบประเมินประสิทธิภาพผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) แบบสอบถามการรับรู้แอปพลิเคชันจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดชลบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปรขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทดสอบแอปพลิเคชันด้วยตนเอง เพื่อตรวจหาข้อผิดพลาดและแก้ไขปรับปรุง จนสามารถทำงานได้ตามที่ต้องการแล้ว

ขั้นตอนที่ 2 นำแอปพลิเคชันไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อทำการประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้แอปพลิเคชันกับผู้ประกอบการชุมชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเก็บไว้ เป็นระบบระเบียบให้มีความเหมาะสมกับข้อมูล วิเคราะห์และสรุปรวบรวมความหมาย ที่ได้จากการสังเกต การจดบันทึก และการถอดเทปการสัมภาษณ์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด มีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาแล้วผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลตรวจสอบโดยพิจารณาจากการเก็บรวบรวมในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งผลการสัมภาษณ์ จากนั้นตีความประกอบกับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปผู้วิจัยรวบรวมสรุปประเด็นหลัก (Theme)

วิเคราะห์หาความเหมาะสมเกี่ยวกับขอบเขตในการพัฒนาแอปพลิเคชันและวิเคราะห์ ผลการประเมินคุณภาพของแอปพลิเคชัน ด้วยการหาค่าความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบยอดขายสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนหลังการใช้แอปพลิเคชัน ระยะเวลา 4 เดือนหลังการใช้แอปพลิเคชัน แปลงระดับร้อยละการเติบโตของรายได้เป็นคะแนน โดยมี เกณฑ์คะแนนในแต่ละระดับร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละเดือนดังนี้

น้อยลงหรือติดลบ	=	-10 คะแนน	ไม่เพิ่มเลย	=	0 คะแนน
เพิ่มขึ้นน้อยกว่า 5%	=	5 คะแนน	เพิ่มขึ้น 5% - 8%	=	10 คะแนน
เพิ่มขึ้น 9% - 14%	=	15 คะแนน	เพิ่มขึ้น 15% - 20%	=	20 คะแนน
เพิ่มขึ้น 21% - 27%	=	25 คะแนน	เพิ่มขึ้น 28% - 35%	=	30 คะแนน
เพิ่มขึ้น 36% - 45%	=	35 คะแนน	เพิ่มขึ้น 46% - 55%	=	40 คะแนน
เพิ่มขึ้น 56% - 60%	=	45 คะแนน	เพิ่มขึ้น 61% - 75%	=	50 คะแนน
เพิ่มขึ้น 76% - 85%	=	55 คะแนน	เพิ่มขึ้น 86% - 100%	=	60 คะแนน
เพิ่มขึ้น มากกว่า 1 เท่า	=	80 คะแนน	เพิ่มขึ้น มากกว่า 2 เท่า	=	100 คะแนน

โดยผู้วิจัยนำคะแนนของสินค้าทุกตราสินค้าที่เข้าร่วมโครงการวิจัย มาหาค่าคะแนนเฉลี่ย จากนั้นจึงนำ ค่าเฉลี่ยแต่ละเดือนมาเปรียบเทียบผลกันระหว่างเดือนก่อน กับเดือนปัจจุบัน ทั้งสิ้น 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 คือ เดือนที่ 1 กับ เดือนที่ 2 ครั้งที่ 2 คือ เดือนที่ 2 กับ เดือนที่ 3 และครั้งที่ 3 คือ เดือนที่ 3 กับเดือนที่ 4 และนำแต่ละคู่มาเปรียบเทียบเพื่อหาค่าอิทธิพลในแต่ละครั้ง เพื่อตรวจสอบระดับของความก้าวหน้าของรายได้โดยใช้การคำนวณขนาดอิทธิพล (Effect Size) ของ Glass (บุญใจ ศรีสถิตย่นรากูร, 2547)

$$\text{สูตรคำนวณ } d = \frac{\overline{XE} - \overline{Xc}}{SDc}$$

โดย d = ขนาดอิทธิพล
 $\overline{XE}$ = ค่าเฉลี่ยของเดือนหลัง
 $\overline{Xc}$ = ค่าเฉลี่ยของเดือนก่อน
 SDc = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

โดยในการแปลผลค่าขนาดอิทธิพล Cohen, J. แบ่งขนาดอิทธิพลไว้ 3 ระดับ คือ ขนาดเล็ก (Small Effect Size) เท่ากับ .2 ขนาดกลาง (Medium Effect Size) เท่ากับ .5 และ ขนาดใหญ่ (Large Effect Size) เท่ากับ .8 แสดงว่า ผลที่เกิดจากการทดลองมีขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ (Cohen, J., 1988)

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยการศึกษาวิจัยครั้งนี้

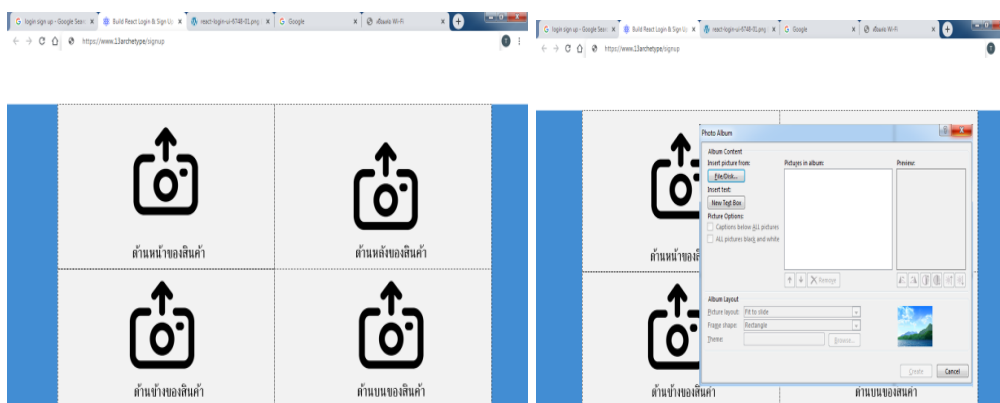
ผู้วิจัยมีดำเนินการการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการสัมภาษณ์และขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างในการถ่ายภาพและบันทึกเทปตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้ภาษาที่ขอความร่วมมือโดยได้รับการยินยอมทางวาจาจากกลุ่มตัวอย่างตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์และกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องยินยอมและให้สัมภาษณ์ได้ด้วยใจความสมัครใจ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี พิจารณาเห็นว่า โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามหลักการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขรับรอง คือ SPUC-REC-02/2564

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 หน้าจอหลักแอปพลิเคชันการรับรู้และการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าสำหรับผู้ประกอบการชุมชน

ภาพที่ 2 หน้าจอแอปพลิเคชันบันทึกภาพและข้อมูลผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน

กรุณา Click เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าของท่าน

1. สินค้าของท่านมีอายุการใช้งานเป็นระยะเวลา
2. สินค้าของท่านเหมาะสำหรับคนอายุ
3. สินค้าของท่านมีคุณสมบัติจำนวน
4. สินค้าของท่านราคา
5. สินค้าของท่านเป็นสินค้าประเภท
6. สินค้าของท่านมีความดีที่ดึงดูดใจโดยเฉลี่ย

กรุณา Click เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสินค้าของท่าน

ข้อคำถาม	ไม่สนใจ	สนใจน้อย	สนใจ	สนใจมาก	สนใจมากที่สุด
55. ถ้าหากผมขอแนะนำคุณเกี่ยวกับสินค้าของผมกับเพื่อน ๆ ที่ยังไม่รู้จัก	☐	☐	☐	☐	☐
56. แนวคิดของสินค้าของผมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่ดี	☐	☐	☐	☐	☐
57. แนวคิดของสินค้าของผมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่ดี	☐	☐	☐	☐	☐
58. แนวคิดของสินค้าของผมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่ดี	☐	☐	☐	☐	☐
59. ถ้าหากผมขอแนะนำคุณเกี่ยวกับสินค้าของผมกับเพื่อน ๆ ที่ยังไม่รู้จัก	☐	☐	☐	☐	☐
60. แนวคิดของสินค้าของผมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่ดี	☐	☐	☐	☐	☐

ภาพที่ 3 หน้าจอแอปพลิเคชัน เกี่ยวกับคำถามเพื่อจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า

แบนด์เวิร์ดเกมโกปราญ์ (Sage)

แบนด์เวิร์ดเกมโกปราญ์ (Sage) เป็นเกมที่มีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจและเล่นง่าย เหมาะสำหรับทุกคนที่ต้องการเล่นเกมที่มีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจและเล่นง่าย

MAIN MENU REQUEST FREE CONSULT

ผลการวิเคราะห์ตัวตนลักษณะบุคลิกภาพ (Maiden)

แบนด์เวิร์ดเกมโกปราญ์ (Maiden) เป็นเกมที่มีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจและเล่นง่าย เหมาะสำหรับทุกคนที่ต้องการเล่นเกมที่มีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจและเล่นง่าย

MAIN MENU REQUEST FREE CONSULT

ภาพที่ 4 ตัวอย่างคำอธิบายการรับรู้และการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า
หลังจากผู้ประกอบการตอบออนไลน์ทั้งคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่

ภาพที่ 5 แบบฟอร์ม และหนังสือแสดงการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ภาพ 13 อัครลักษณะ
ของบุคลิกภาพตราสินค้า

ผลการสร้าง ออกแบบ พัฒนาแอปพลิเคชัน มี 6 ส่วน คือ 1) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก 2) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการชุมชน 3) ข้อมูลผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนทั้งแบบรูปภาพ และรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ 4) แบบสอบถามเพื่อจำแนกอัครลักษณะตราสินค้า 5) คำอธิบายอัครลักษณะตราสินค้า 13 อัครลักษณะและ 6) กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับอัครลักษณะตราสินค้าในแต่ละอัครลักษณะตราสินค้าโดยสามารถใช้แอปพลิเคชันโดยระบบปฏิบัติการมือถือ IOS หรือ Android และแบบเครื่องคอมพิวเตอร์ระบบตั้งโต๊ะแบบ PC ได้ทั้งสองรูปแบบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต

2. การประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน วิเคราะห์ผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเพื่อการรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวม (n=10)

รายการ	ระดับของความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านวิเคราะห์และออกแบบแอปพลิเคชัน	4.59	0.53	มากที่สุด
ด้านความถูกต้องเนื้อหาในการทำงานของแอปพลิเคชัน	4.87	0.38	มากที่สุด
ด้านความสะดวกและความง่ายในการใช้งานแอปพลิเคชัน	4.61	0.53	มากที่สุด
ด้านการรักษาความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน	4.84	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเพื่อจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดชลบุรี พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.48) ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่า แอปพลิเคชันมีความสะดวกและเข้าใจทำให้ผู้ประกอบการสามารถรับรู้และจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของตนเองและมีความถูกต้องของเนื้อหาในการทำงานของแอปพลิเคชันได้ชัดเจน

ภาพที่ 6 บรรยายภาพที่มีย่อยบรมการใช้แอปพลิเคชันให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 2 การรับรู้ของผู้ประกอบการชุมชนที่มีต่อแอปพลิเคชัน (n = 30)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ขั้นตอนการสมัครการใช้งานแอปพลิเคชันใช้สะดวกและง่าย	4.17	0.75	มาก
2. แบบตัวอักษรเหมาะสมและง่ายต่อการอ่าน	4.23	0.68	มาก
3. สีของตัวอักษรและพื้นหลังเหมาะสม	4.10	0.66	มาก
4. ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสมกับหน้าจอ	4.27	0.78	มาก
5. ภาพนิ่งที่ใช้ประกอบมีขนาดเหมาะสมกับหน้าจอ	4.10	0.76	มาก
6. การจัดวางองค์ประกอบแต่ละส่วนในหน้าจอมีความเหมาะสม	4.07	0.78	มาก
7. ความถูกต้องในการเชื่อมโยง	4.17	0.75	มาก
8. ความรวดเร็วในการโหลดข้อมูล	4.23	0.68	มาก
9. มีความง่ายและความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและใช้งาน	4.17	0.75	มาก
10. ความสวยงาม ความทันสมัย น่าสนใจ	4.23	0.68	มาก

รายการ	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
11. แอปพลิเคชันมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้แนวทางในการเพิ่มยอดขายสินค้าได้	4.47	0.51	มาก
12. การรับรู้แอปพลิเคชันของผู้ประกอบการในภาพรวม	4.23	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.70	มาก

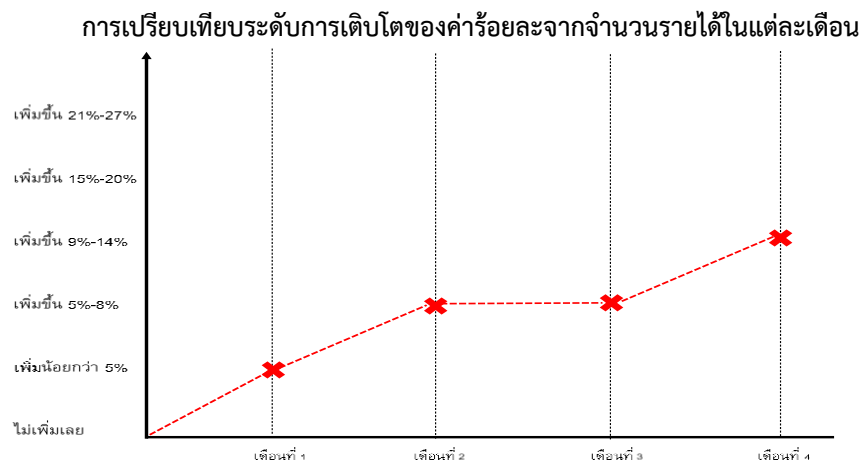
ตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการชุมชนมีการรับรู้การใช้แอปพลิเคชันระดับมากทุกรายการมี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาโดยละเอียด พบว่า 5 มิติ คือ บุคลิกภาพแบบจริงใจ บุคลิกภาพแบบน่าตื่นเต้น บุคลิกภาพแบบมีความสามารถ บุคลิกภาพแบบหุรหุรา และบุคลิกภาพแบบเข้มแข็ง บุคลิกภาพตราสินค้ามีผลต่อการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดในรูปแบบที่หลากหลาย

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความก้าวหน้ารายได้ระหว่างคะแนนเฉลี่ยในแต่ละเดือน

คะแนนเฉลี่ย ด้านความก้าวหน้ารายได้	$\bar{X}$	S.D.	t - value	t - prob
1. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 2	5.50	2.57	9.18	.00
2. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 1	4.83	3.67		
1. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 3	7.02	4.93	17.33	.00
2. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 2	5.50	2.57		
1. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 4	15.19	3.45	18.16	.00
2. คะแนนเฉลี่ยเดือนที่ 3	7.02	4.93		

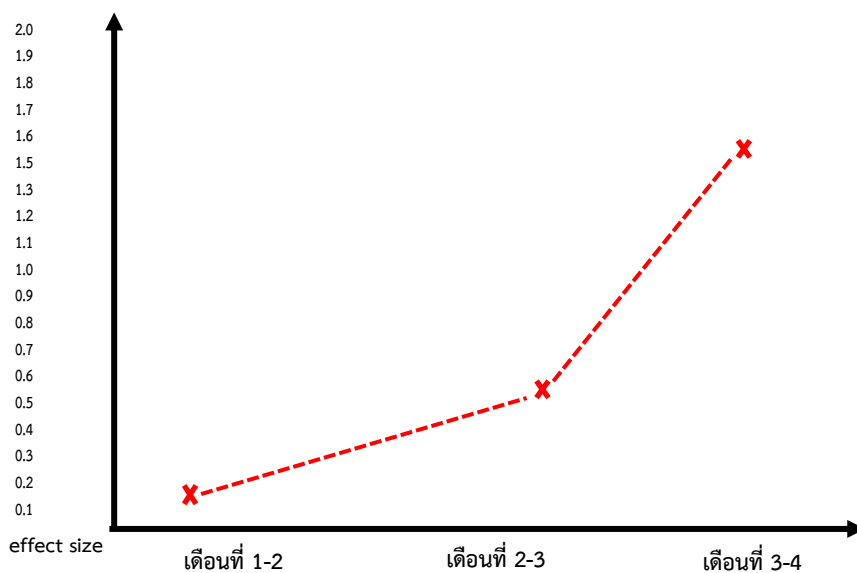
จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อนำผลคะแนนเฉลี่ยของเดือนที่ 1 กับ เดือนที่ 2 มาคำนวณค่าขนาดอิทธิพล พบว่า $d = 5.50 - 4.83 / 3.67 = 0.18$ กล่าวคือได้ค่าอิทธิพล < 0.2 ซึ่งหมายถึงมีค่าอิทธิพลในขนาดเล็ก เมื่อนำผลคะแนนเฉลี่ยของเดือนที่ 2 กับ เดือนที่ 3 มาคำนวณค่าขนาดอิทธิพล พบว่า $d = 7.02 - 5.50 / 2.57 = 0.59$ กล่าวคือได้ค่าอิทธิพล > 0.5 และ < 0.8 ซึ่งหมายถึงมีค่าอิทธิพลในขนาดกลาง เมื่อนำผลคะแนนเฉลี่ยของเดือนที่ 3 กับ เดือนที่ 4 มาคำนวณค่าขนาดอิทธิพล พบว่า $d = 15.19 - 7.02 / 4.9 = 1.66$ กล่าวคือได้ค่าอิทธิพล > 0.8 ซึ่งหมายถึงมีค่าอิทธิพลในขนาดขนาดใหญ่

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ภายหลังจากผู้ประกอบการได้ทดลองใช้แอปพลิเคชันจำแนกอัตลักษณ์สินค้าทำให้ผู้ประกอบการได้มีการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชนและสามารถนำกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ทำให้มีรายได้จากการขายสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 13 กราฟเปรียบเทียบระดับการเติบโตของคำร้อยละจากจำนวนรายได้ในแต่ละเดือน

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ภายหลังจากผู้ประกอบการได้ทดลองใช้แอปพลิเคชัน จำแนกอัตลักษณ์สินค้าทำให้ผู้ประกอบการได้มีการรับรู้คุณภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชนและสามารถนำกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ทำให้มีรายได้จากการขายสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นคุณสมบัติภาพและคุณภาพของแอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้ผู้ประกอบการเรียนรู้และสามารถนำไปพัฒนาการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบช่องทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคได้

ภาพที่ 14 กราฟเปรียบเทียบระดับค่าอิทธิพล (Effect Size) ในแต่ละช่วงเดือน

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ระดับค่าอิทธิพล (Effect Size) ในช่วงเดือนที่ 1 ถึงเดือนที่ 2 มีระดับค่าอิทธิพลขนาดเล็ก (Small Effect Size) เท่ากับ .2 อธิบายว่า ช่วงเดือนที่ 1 และเดือนที่ 2 เป็นช่วงแรกของการทำความเข้าใจการใช้งานแอปพลิเคชันส่งผลให้การรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าและการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้ายังเป็นการลองผิดลองถูก หลังจากเดือนที่ 2 และเดือนที่ 3 ระดับค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Medium Effect Size) เท่ากับ .5 อธิบายได้ว่าผู้ประกอบการเริ่มมีการรับรู้การใช้งานแอปพลิเคชันและมีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของสินค้าตนเองและสามารถนำกลยุทธ์การตลาดไปส่งเสริมการขายสินค้าได้อย่างชัดเจน แจ่มแจ้งและผู้ประกอบการมีการนำคำแนะนำกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น มีความชำนาญในการขายสินค้ามากขึ้น และเมื่อผู้วิจัยเปรียบเทียบยอดขายสินค้าเดือนที่ 3 และเดือนที่ 4 ระดับค่าอิทธิพลขนาดใหญ่ (Large Effect Size) เท่ากับ .8 อธิบายได้ว่าหลังจากผู้ประกอบการทดลองใช้แอปพลิเคชันเพื่อจำแนกอัตลักษณ์สินค้า ทำให้เกิดการรับรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มระหว่างผู้ประกอบการชุมชนด้วยกัน จึงมีการตกผลึกการพัฒนาสินค้าและช่องทางการจัดจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้มียอดขายสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าด้วยตนเองและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันทำให้เกิดการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นและสามารถนำกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดไปประยุกต์ใช้ในการขายสินค้าตรงให้สอดคล้องกับความต้องการผู้บริโภคได้มากขึ้น

อภิปรายผล

ผลจากการพัฒนาแอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าสำหรับผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการชุมชนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำไปพัฒนาแอปพลิเคชัน ประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของแอปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งผลที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ แอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้า 13 อัตลักษณ์ คือ 1) แบรินด์ประเภทวีรบุรุษ (Hero) 2) แบรินด์ประเภทเพื่อนสนิท (Companion) 3) แบรินด์ประเภทมารดา (Earth Mother) 4) แบรินด์ประเภทผู้สร้างความประหลาดใจ (Jester) 5) แบรินด์ประเภทนักปราชญ์ (Sage) 6) แบรินด์ประเภทนักมายากล (Magician) 7) แบรินด์ประเภทผู้พิทักษ์ (Guardian) 8) แบรินด์ประเภทผู้บริสุทธิ์ (Maiden) 9) แบรินด์ประเภทผู้นำหลงใหล (Enchantress) 10) แบรินด์ประเภทนักรบ (Warrior) 11) แบรินด์ประเภทนักค้นหา (Explorer) 12) แบรินด์ประเภทนักปกครอง (Patriarch) และ 13) แบรินด์ประเภทนักรัก (Lover) โดยผู้วิจัยจะสรุปเพื่อการอภิปราย

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า 1) ผลพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด

ทุกรายการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นววัฒน์ สิทธิพรหม การใช้งานสติ๊กเกอร์ของผู้ใช้ไลน์ แอปพลิเคชัน (LINE Sponsored Sticker) ส่งผลกระทบต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้า ได้ตามความต้องการของผู้ใช้ กล่าวได้ว่าการรับรู้ตราสินค้าของผู้ประกอบการสินค้าจะทำให้เกิดอิทธิพลของความเชื่อมั่นในตราสินค้าและการรับรู้ถึงคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค (นววัฒน์ สิทธิพรหม, 2558) 2) ผลการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผู้ประกอบการชุมชน ภาพรวมผู้ประกอบการชุมชนมีการรับรู้บุคลิกภาพในระดับดีทุกรายการสอดคล้องกับแนวคิดของ Keller, K. L. กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพตราสินค้าจะเป็นการสะท้อนถึงการรับรู้และความรู้สึกที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้านั้น ๆ โดยทั้งหมดเกิดขึ้นได้จากการเชื่อมโยงภาพและคำพูดซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจหลักที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของตราสินค้าไปสู่การรับรู้ของผู้บริโภคได้อย่างเชื่อมโยง (Keller, K. L., 1993) และ 3) การเปรียบเทียบยอดขายสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการศูนย์ดิจิทัลชุมชนหลังการใช้แอปพลิเคชันระยะเวลา 4 เดือน สอดคล้องกับการศึกษาของ ดรุณี พลบุตร พบว่า การสร้างนวัตกรรมใหม่ที่จะเป็นเครื่องมือในการช่วยส่งเสริมและทำให้ผู้ประกอบการชุมชนมีการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของตนเอง และสามารถนำกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เช่น ช่องทางการขายในรูปแบบ การสื่อสารตราสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เช่น Line, Facebook หรือ Tik Tok เป็นต้น (ดรุณี พลบุตร, 2557) โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณิสสา นิมมานโสภณ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผู้หญิงจากร้านค้าออนไลน์มากที่สุด คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) ด้านราคา (Price) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตามลำดับ (พรณิสสา นิมมานโสภณ, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าสำหรับผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดชลบุรี สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้ คือ 1) ผลการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้า พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินกระบวนการทำงานและเนื้อหาของแอปพลิเคชันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากที่สุด 2) ผู้ประกอบการชุมชนส่วนใหญ่มีการรับรู้การใช้แอปพลิเคชันการจำแนกบุคลิกภาพตราสินค้าของทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) เมื่อผู้ประกอบการชุมชนทดลองใช้แอปพลิเคชัน และได้มีการรับรู้อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สินค้า รวมทั้งนำคำแนะนำวิธีการสื่อสารการตลาดแต่ละอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนแบบออนไลน์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการขายสินค้า โดยหลังจาก 4 เดือน พบว่า ผู้ประกอบการชุมชนสามารถรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ตนเอง มีความสามารถนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่

เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งผลให้ยอดขายสินค้ามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ ศูนย์ดิจิทัลชุมชนทุกภูมิภาคของประเทศไทยควรมีผู้ดูแลระบบการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ จะทำให้การขายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนมียอดขายเพิ่มมากขึ้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัยเชิงพื้นที่โดยการนำแอปพลิเคชันการรับรู้บุคลิกภาพตราสินค้าของประกอบการชุมชนในระดับประเทศ 2) ควรให้มีการนำผลการวิจัยเรื่องนี้ไปปรับใช้กับผู้ประกอบการชุมชนในกลุ่มจังหวัดในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยซึ่งจะมีบริบทที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิประเทศ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพื่อการขยายผลให้ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์. (2559). การจัดการทางการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ดรุณี พลบุตร. (2557). พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นววัฒน์ สิทธิพรหม. (2558). การรับรู้คุณค่าตราสินค้าผ่านสติ๊กเกอร์ของผู้ใช้ไลน์แอปพลิเคชัน (LINE sponsored sticker). ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2547). การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตโดยใช้ระยะเวลาศึกษาภายในสองปีการศึกษาและมากกว่าสองปีการศึกษา. วารสารการศึกษาพยาบาล, 16(1), 71-78.
- พรทิพย์ บุญญาณ และกิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ. (2560). การรับรู้การตลาดเชิงบูรณาการต่อผลิตภัณฑ์โทรศัพท์มือถือของผู้ให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2(1), 1-15.
- พรณิสา นิมนานโสภณ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผู้หญิงจากร้านค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันอินสตาแกรม. เจซี เจอร์นัล, 7(3), 234-252.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2557. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

- Aaker, D. A. (1991). Managing brand equity. New York: The Free Press.
- Avis, M. (2015). Brand personality factor-based models: A critical review. *Australasian marketing journal*, Elsevier, 20(1), 89-96.
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavior sciences. (2nd ed). Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, Measuring, and Managing Customer-Based Brand Equity. *Journal of Marketing*, 57(1), 1-22.

นโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ*
ADMINISTRATIVE POLICY TOWARD THE ELDERLY OF LOCAL
GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN KANCHANABURI PROVINCE
UNDER NATIONAL STRATEGIC FRAMEWORK

พจมาลย์ สงวนศักดิ์

Potjaman Sanuangsak

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: potjaman2018@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 2) ศึกษาวิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติไปปฏิบัติ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการการนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ดีและเหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 383 คน ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด 2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง และ 4) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการบริหารผู้สูงอายุคือ การเตรียมความพร้อมเพื่อสังคมสูงอายุให้มีคุณภาพด้วยการส่งเสริม พัฒนา ติดตาม และเผยแพร่องค์ความรู้และติดตามประเมินผลดำเนินการตามแผน 2) วิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารไปปฏิบัติคือ จากการปฏิบัติขาดสวัสดิการการประกันรายได้ เนื่องจากนโยบายภาครัฐมีข้อจำกัดในการพัฒนานโยบาย และการประกาศนโยบาย ที่ไม่ชัดเจนและครอบคลุม ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหา และ 3) เสนอแนวทางการการนำนโยบายการบริหารผู้สูงอายุคือ การสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

และสามารถเข้าถึงข้อมูล เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสร้างกลไกการติดตาม ประเมิน การดำเนินงาน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านงบประมาณ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตโดยรวม
คำสำคัญ: นโยบาย, การบริหารผู้สูงอายุ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, กรอบยุทธศาสตร์ชาติ

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study administrative policy toward the elderly of local government organizations in Kanchanaburi province under national strategic framework, 2) study analyze administrative policy toward the elderly of local government organizations in Kanchanaburi province under the national strategic framework to implement, and 3) present guidelines for the administrative policy toward the elderly of local government organizations in Kanchanaburi province under the national strategic framework of a good and appropriate the national strategy to support an aging society. This was an integrated research design for mixed - method quantitative using questionnaires, purposive sampling. The sample group includes the elderly in Kanchanaburi province of 383 people. Using analyzed frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square. And qualitative study document, in-depth interviews by purposive sampling, key informants such as 1) the provincial governor, 2) the provincial administrative organization, 3) the social development and security office staff, and 4) administrative organization executives and officers of 16 peoples. By content analyzing and summarizing. The research found that: 1) administrative policy toward the elderly are Preparing for a quality aging society by promoting, developing, monitoring and disseminating the body of knowledge and monitoring and evaluating the implementation of the plan. 2) analyze administrative policy to implement are from the practice of lack of welfare, income insurance Because government policies have limitations in policy development. And policy announcement unclear and comprehensive All sectors should be involved in suggesting solutions to problems. And 3) present guidelines for the administrative policy toward the elderly are creating innovations to support the lifestyle of the elderly and able to access information, learn and take appropriate action and make a tracking mechanism Evaluate the operation in line with the government's budget, economy and overall quality of life policy

Keywords: Policy, Management of The Elderly, Local Government Organizations, National Strategic Framework

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังก้าวสู่ “ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ” ทั้งนี้เพราะจำนวนหรือขนาดและสัดส่วนของประชากรสูงอายุทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ทำให้โครงสร้างประชากรของโลกในช่วงศตวรรษที่ 21 เคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรผู้สูงอายุ” สถานการณ์นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปรากฏการณ์ด้านประชากรศาสตร์กล่าวคือ การเพิ่มจำนวนประชากร (ทีมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2563) ในขณะเดียวกันอัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกที่มีแนวโน้มลดลง บวกกับการที่ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประชากรที่เกิดในยุค Baby Boomers ได้เข้าสู่วัยสูงอายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญ นั่นคือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฝรั่งเศส สวีเดน ญี่ปุ่น (กรมสุขภาพจิต, 2564) ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 ทวีปเอเชียจะมีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในทวีปเอเชียจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลกและถือเป็นประเทศแรก ๆ ของโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Super - aged Society) สำหรับประเทศไทยนั้น จำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่ามีอัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย รองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยได้เข้าใกล้สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (World Health Organization, 2021) เมื่อมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของโลก และส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่นั้นนำไปสู่การพัฒนาประเทศตามไปด้วย (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2563) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพทางสังคม สถานะเศรษฐกิจการจ้างงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านสุขภาพและสังคม มีความเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของสังคมและจะส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรก้าวสู่สังคมประชากรผู้สูงอายุในอนาคต (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545)

เมื่อปี พ.ศ. 2563 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนมากกว่า 12 ล้านคน หรือร้อยละ 18 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ปัจจุบัน พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า และคาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี

พ.ศ. 2565 และในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งประเทศ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดให้สังคมสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ และได้สานต่อแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2545 - 2565) เตรียมพร้อมสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจากการประเมินผลแผนปฏิบัติการ ยังพบการดำเนินงานบางด้านที่ต้องปรับปรุง เช่น การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงได้ปรับแผนปฏิบัติการ (พ.ศ. 2563 - 2565) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงาน โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมให้ทุกภาคส่วนสามารถรับมือกับสังคมผู้สูงอายุได้ในอนาคต ทั้งการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และพัฒนาองค์ความรู้ ส่งเสริมบริการประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน กำหนดแนวทาง และเป้าหมาย เพื่อสร้างความตระหนักในกลุ่มวัยทำงานถึงความสำคัญของการเตรียมตนเองสู่การเป็นผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเอง ดำรงชีวิตประจำวันและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสร้างทัศนคติของคนในสังคมให้มองผู้สูงอายุว่าเป็นผู้มีศักยภาพ ถือเป็น การเตรียมความพร้อมให้ทุกภาคส่วนสามารถรับมือกับสังคมผู้สูงอายุได้ในอนาคตจะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนเรื่องเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของผู้สูงอายุ แต่เป็นเรื่องของคนทุกวัย ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2564) เพื่อให้เกิดการดูแลที่ต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการ ความช่วยเหลือของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและครอบครัว โดยมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม (อภินันท์ สนน้อย และคณะ, 2559)

จะเห็นได้ว่า การเข้าสู่สังคมสูงอายุส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว ทั้งประเด็นงบประมาณ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องจัดทำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุควบคู่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพ คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยให้มีประสิทธิภาพ มีระบบและการเข้าถึงบริการสุขภาพ บริการสาธารณะ และสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับผู้สูงอายุตามมาตรฐาน และสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนระบบการออมเพื่อยามเกษียณทั้งภาคสมัครใจ และภาคบังคับ รวมถึงการบูรณาการระบบที่เกี่ยวข้องกับการออมและการสร้างหลักประกันทางรายได้เมื่อยามสูงวัยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสังคมสูงวัย สนับสนุนระบบการเรียนรู้ตลอดช่วงอายุและรู้เท่าทันสถานการณ์ และสอดคล้องภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และสามารถเข้าถึงได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และรองรับ

สังคมสูงวัยที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลสามารถเชื่อมต่อกันได้ระหว่างหน่วยงาน สำหรับการดูแลผู้สูงอายุจากหน่วยงานในภาครัฐและเอกชน ได้มีการเข้าถึงระบบบริการที่ดี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จนได้รับรางวัลโครงการนวัตกรรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี และเป็นต้นแบบในการพัฒนาท้องถิ่น และที่ผ่านมา พบว่า กำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นคือ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยเข้ามาขับเคลื่อนและสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้การสนับสนุนและดูแลคุณภาพของผู้สูงอายุ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีนโยบายในการบริหารผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งได้รับการถ่ายโอนการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในหมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในมาตรา 16 (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยเน้นการสร้างนโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วม จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและศึกษานโยบายการบริหารผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงาน และเป็นรูปแบบของการพัฒนาการดำเนินงานในมิติใหม่ที่สุดสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนเสนอแนะการพัฒนากระบวนการจัดการผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติไปปฏิบัติ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ดีและเหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ ประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี รวมจำนวน 131,129 คน (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 2563)

1) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชากรที่อาศัยในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนแบ่งตามสัดส่วนจากจำนวนประชากรในอำเภอ 13 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองกาญจนบุรี ท่าม่วง ท่ามะกา พนมทวน ไทรโยค ด่านมะขามเตี้ย บ่อพลอย ทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ ห้วยกระเจา สังขละบุรี หนองปรือ และเลาขวัญ ใช้สูตรคำนวณตามสัดส่วนของประชากร (โยธิน แสงวดี, 2551) และสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยจับฉลาก จำนวน 383 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1 คน และ 4) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 13 คน จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ซึ่งทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, A. H., 1954) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565 - 2584) กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และบริบทผู้สูงอายุ

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายผู้สูงอายุ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) นโยบายการบริหารผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง มีปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 3) ข้อเสนอแนะ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) วิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ และ 3) นำเสนอแนวทางการนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีและเหมาะสม

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 นโยบายการบริหารผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะที่ 2 วิเคราะห์นโยบายการบริหารและเสนอแนวทางการนํานโยบายการบริหารที่ดีและเหมาะสม

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยด้วยการลดทอนข้อมูลแบบตีความสร้างข้อสรุปจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.62 และเพศชาย ร้อยละ 38.38 มีอายุ 60 - 64 ร้อยละ 42.30 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 75.20 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.31 ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 49.09 ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 42.04 และ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในชุมชน ร้อยละ 55.10

การศึกษานโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราส่วนพึ่งพิงในวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ แสดงโดยภาพรวมและรายด้าน

นโยบายการบริหารผู้สูงอายุ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ	N = 383		ระดับ	
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับที่
1. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว	4.59	0.75	มากที่สุด	4
2. ความต้องการด้านการประกันรายได้	4.71	0.56	มากที่สุด	2
3. ความต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชน	4.57	0.92	มากที่สุด	5
4. ความต้องการที่จะลดความพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง	4.69	0.61	มากที่สุด	3
5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ	4.51	0.56	มากที่สุด	6
6. ความต้องการทางกายและจิตใจ	4.45	0.65	มาก	7
7. ความต้องการทางเศรษฐกิจ	4.76	0.47	มากที่สุด	1
โดยภาพรวม	4.61	.65	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 จากความคิดเห็นผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.65) มี 7 ด้าน ได้แก่

1. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.75) ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัวในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

2. ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.56) ผู้สูงอายุต้องการให้มีการสนับสนุนงบประมาณประกอบอาชีพ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างหรือบางกิจกรรมในหมู่บ้าน ชุมชน และสังคม

3. ความต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.92) ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนด้านต่าง ๆ และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ เศรษฐกิจ ของชมรมผู้สูงอายุ

4. ความต้องการที่จะลดความพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.61) ผู้สูงอายุต้องการให้ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตที่สามารถใช้ได้ด้วยตนเอง

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56) ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมสืบทอด วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทางชุมชนจัดขึ้น และอยากให้มีการจัดกิจกรรมวันอาทิตย์เพื่อให้ครอบครัวได้มีเวลาอยู่ร่วมกัน

6. ความต้องการทางกายและจิตใจน้อยลง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) ผู้สูงอายุต้องการการตรวจสุขภาพประจำปี และมีการให้คำปรึกษา

7. ความต้องการทางเศรษฐกิจน้อยลง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.47) ผู้สูงอายุต้องการส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ พบว่า หน่วยงานมีการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพด้วยการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุด้วยการติดตาม ประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ รวมถึงจังหวัดกาญจนบุรีมีนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุที่ให้ส่วนราชการนำไปปฏิบัติ ได้แก่ 1) หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 2) การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าการสนับสนุนส่งเสริมผู้สูงอายุ

การศึกษาวิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติไปปฏิบัติ พบว่า ได้พบปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารผู้สูงอายุคือ ผู้สูงอายุขาดสวัสดิการในด้านการประกันรายได้ นโยบายภาครัฐมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านผู้สูงอายุ งบประมาณจากส่วนกลางไม่ทั่วถึง รัฐบาลให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจมากกว่าผู้สูงอายุ ขั้นตอนการจัดทำเอกสารค่อนข้างยากการเบิกจ่ายงบดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีรายได้น้อย ขาดผู้ดูแลใกล้ชิด ว่างานและไม่มีรายได้เป็นของตัวเอง และต้องการมีสวัสดิการ ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “จากการนำนโยบายมาปฏิบัติได้พบปัญหา

ว่าผู้สูงอายุขาดสวัสดิการในด้านการประกันรายได้ และการดูแล รวมถึงการเข้าถึงสวัสดิการ เนื่องจากนโยบายของภาครัฐ ระเบียบกฎหมายมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรม/โครงการด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเป็นภารกิจที่ซ้ำซ้อนที่มีหน่วยงานอื่นทำอยู่ก่อนแล้ว ไม่สามารถดำเนินการได้” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 12, 2563)

ด้านการพัฒนานโยบายการบริหารผู้สูงอายุ พบว่า การสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลไปทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งหน่วยงานร่วมกับ อสม. จัดโครงการให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุ และจัดหารายได้เพื่อช่วยเหลือในด้านสวัสดิการด้านรายได้ ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมาก สามารถใช้ฐานข้อมูลผู้สูงอายุเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา การสนับสนุน และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น รายได้ อาชีพ เป็นต้น” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 11, 2563)

ด้านการประกาศนโยบายการบริหารผู้สูงอายุ พบว่า มีการประกาศนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในหลายด้าน ทั้งการบริการด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ มีนโยบายร่วมกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานเชื่อมโยงภาคีทุกภาคส่วนในการจัดสวัสดิการและการคุ้มครองอย่างทั่วถึง ซึ่งปัญหาที่พบคือ ความไม่ชัดเจนในดำนนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาลที่ดูแล ส่งผลให้ไม่ครอบคลุมทุกด้าน ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “หน่วยงานมีการประกาศนโยบายในการบริการด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีฉุกเฉิน แก่ผู้ที่ประสบปัญหาเดือดร้อนโดยปัจจุบันทันด่วน หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ จะต้องได้รับการแก้ไขโดยฉับพลันทันท่วงที การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก การช่วยเหลือคุ้มครองผู้สูงอายุที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือทารุณกรรมหรือถูกละเลยทอดทิ้ง การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี การให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุตามโครงการส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุใช้ชีวิตในชุมชน เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ ประสบความเดือดร้อนเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การสนับสนุนที่อยู่อาศัย” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 10, 2563)

ด้านการติดตามและประเมินผลนโยบายการบริหารผู้สูงอายุ พบว่า มีการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการจัดโครงการผู้สูงอายุ เพื่อต่อยอดในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป แต่ในบางโครงการยังขาดการติดตามการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องร่วมเสนอแนะวิธีการ แก้ไขปัญหา และอุปสรรค ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลนโยบายที่ได้ประกาศขึ้น เพื่อปรับปรุงการจัดทำนโยบายต่อไป” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 3, 2563)

การนำเสนอแนวทางการการนํานโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ดีและเหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลไปทำแผนการพัฒนาท้องถิ่น และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ร่วมกันทุกภาคส่วนจึงต้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ตลอดจนการสร้างกลไกการติดตามผลการดำเนินงาน การดำเนินงานตามเป้าประสงค์เป็นผลสัมฤทธิ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ผู้สูงอายุ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยมี 4 เป้าประสงค์ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ 1 มีการบูรณาการทั้งระดับนโยบาย กลไก สู่การการปฏิบัติ มีการเชื่อมโยงแผนระดับนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ยกระดับหน่วยงานเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ และสร้างความร่วมมืองาน ด้านผู้สูงอายุระหว่างประเทศ ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “โดยการจัดทำโครงการเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมรายได้ผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือให้การสนับสนุนทั้งด้านบุคลากร/งบประมาณและให้ความสำคัญกับประเด็นผู้สูงอายุเป็นอย่างดี” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 3, 2563)

เป้าประสงค์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและเตรียมความพร้อมคนทุกวัย ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมให้มีงานทำ มีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางสังคมผ่านเครือข่ายและกลไกในระดับพื้นที่ และคนทุกวัยมีการเตรียม ความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “ควรมีการจัดตั้งและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการให้บริการถึงบ้านและมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยครอบคลุมบริการ ดังต่อไปนี้ บริการเยี่ยมบ้าน ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล จัดตั้งระบบเฝ้าระวังเกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 10, 2563)

เป้าประสงค์ที่ 3 ผู้สูงอายุได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง ผลักดันและขับเคลื่อนมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง พร้อมทั้งสร้างระบบคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองและ พิทักษ์ประโยชน์อย่างทั่วถึง ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “ท้องถิ่นได้รับโอนภารกิจมาให้ดำเนินการต่อจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนา 5 ปี โดยได้จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุโดยตั้งเป็นเอกเทศ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสถานสงเคราะห์ แต่มีทั้งแยกออกจากสถานสงเคราะห์ และศูนย์บริการโดยชุมชน” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แห่งที่ 3, 2563)

เป้าประสงค์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจ ต่อคุณภาพการให้บริการ โดยออกแบบการบริการที่ยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมที่เหมาะสม ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า “หน่วยงานได้จัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุข 2) บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน 3) บริการให้ความรู้ แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ดูแล 4) บริการตรวจสุขภาพประจำปี 5) บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคร้ายไข้เจ็บเป็นรายบุคคล และ 6) บริการด้านกายภาพบำบัด” (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 12, 2563)

อภิปรายผล

จากการศึกษานโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อสังคมสูงอายุให้มีคุณภาพ ด้วยการส่งเสริม พัฒนา ติดตาม และเผยแพร่องค์ความรู้และติดตามประเมินผลดำเนินการตามแผน โดยมีนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 2) มาตรการการให้การศึกษและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) มาตรการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่ามีการสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญในผู้สูงอายุ ดังนั้น ต้องเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ และนโยบายด้านคุ้มครองทางสังคม 4 มาตรการ ได้แก่ 1) ด้านรายได้ 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และ 4) ด้านบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ผลกวันท์ ไคร์ครวญ ได้ศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ความจำเป็นในการพัฒนาผู้สูงอายุ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม โครงการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันที่สุด ซึ่งมีค่า PNI = 0.20 ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างเตรียมการรองรับการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิต และสภาพแวดล้อมที่ดี 2) ด้านสุขภาพกาย โครงการตรวจสุขภาพประจำปีผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันที่สุด ซึ่งมีค่า PNI = 0.17 ควรจัดโครงการคัดเลือกผู้สูงอายุสุขภาพดี เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหันมาดูแลตนเอง 3) ด้านสังคม โครงการจัดทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันที่สุด ซึ่งมีค่า PNI = 0.14 ควรจัดโครงการการสร้างจิตสำนึกสาธารณะความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน 4) ด้านสุขภาพจิต โครงการการพบปะสังสรรค์จัดงานรื่นเริง ในวันสำคัญต่าง ๆ มีความแตกต่างกันที่สุด ซึ่งมีค่า PNI = 0.10 ควรจัดโครงการอาสาสมัครเฝ้าระวังใส่ใจผู้สูงอายุเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย และ 5) ด้านเศรษฐกิจ โครงการให้ความรู้ด้านการออมและการหารายได้เพิ่ม เพื่อสร้างหลักประกันยามชราภาพ มีความแตกต่างกันที่สุด ซึ่งมีค่า PNI = 0.09 ควรส่งเสริมอาชีพด้านศิลปกรรมสร้างรายได้ (ผลกวันท์ ไคร์ครวญ, 2558)

จากการศึกษาวิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติไปปฏิบัติ จากการวิเคราะห์นโยบายของผู้สูงอายุขาดสวัสดิการในด้านการประกันรายได้ เนื่องจากภาครัฐมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านผู้สูงอายุ งบประมาณจากส่วนกลางไม่ทั่วถึง มีขั้นตอนการจัดทำเอกสารที่ค่อนข้างยากซับซ้อนเกี่ยวกับการเบิกจ่ายบุคลากรผู้สูงอายุ และนโยบายไม่ชัดเจนและครอบคลุมสวัสดิการที่ต้องการ เช่น การส่งเสริมรายได้ น้ำเพชร ต้นสัก ได้ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองควาย อำเภอหาดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม รวมถึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เนื่องจากผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มและมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน รวมถึงการให้ความสำคัญในการร่วมกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ และระดับความต้องการด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้สูงอายุยังมีความต้องการด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงวัยเป็นวัยในช่วงท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือ ประคับประคองจากสังคม มีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในสังคมเป็นการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ (น้ำเพชร ต้นสัก, 2558)

จากการนำเสนอแนวทางการการนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ดีและเหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แล้วนำข้อมูลไปทำแผนการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยทุกภาคส่วนจึงต้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง รวมถึงการสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และสามารถเข้าถึงข้อมูล เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสร้างกลไกการติดตาม ประเมินการดำเนินงาน สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้แก่ งบประมาณ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ดังที่ กานดา เตชะขันหมาก ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี พบว่า มีการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การจัดองค์การ การบรรจุวัดดูประสงค์ การวางแผน การมีส่วนร่วมของประชาชน การควบคุมและการประเมินผล การจัดคนเข้าทำงาน การกระจายอำนาจ และการงบประมาณ ในด้านของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีจิตใจ สดชื่น ร่างกาย สติปัญญา เศรษฐกิจ และการพัฒนาตนเอง และด้านการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดลพบุรี ในเชิงปฏิฐานในระดับน้อย ได้แก่ 1) การบรรจุวัดดูประสงค์ 2) การควบคุมและการประเมินผล 3) การงบประมาณ และ

4) การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทุกด้านให้มีความสัมพันธ์ และสมดุลกันในทุกด้าน (กานดา เตชะชนหมาก, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ หน่วยงานมีการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพด้วยการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุด้วยการติดตาม ประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ รวมถึงต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนชีวิตก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สิน ด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และด้านที่อยู่อาศัย ด้านการวิเคราะห์การนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติไปปฏิบัติ ผู้สูงอายุขาดสวัสดิการในด้านการประกันรายได้ นโยบายภาครัฐมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านผู้สูงอายุ และการทำงานที่ซ้ำซ้อน รวมถึงขาดการติดตามการดำเนินงาน ด้านแนวทางการการนำนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ดีและเหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ การนำข้อมูลไปทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยทุกภาคส่วนร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ตลอดจนการสร้างกลไกการติดตามผลการดำเนินงาน การดำเนินงานตามเป้าประสงค์เป็นผลสัมฤทธิ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นแบบแผนการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ตรงจุดว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านใดบ้าง และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาความต้องการผู้สูงในมิติต่าง ๆ เช่น สวัสดิการจากภาครัฐ การเข้าถึงด้านการรักษาพยาบาล หรือการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). ก้าวอย่างของประเทศไทย สู่ ‘สังคมผู้สูงอายุ’ อย่างสมบูรณ์แบบ. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>
- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2563). ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรจังหวัดกาญจนบุรี. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/home.aspx>

- กลุ่มงานพัฒนาศาสตร์สาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลตาม care plan. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index/?id=1392>
- กานดา เต๊ะชั้นหมาก. (2558). รูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทิมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2563). สแกนเจอเนอเรชันคนไทย พลังสำคัญผลักดันเศรษฐกิจ ดิจิตอล. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/content/475518>
- น้ำเพชร ต้นสัก. (2558). ความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผกาวันท์ ไคร่ครวญ. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็นต่อโครงการของสมาชิกชมรมสูงอายุเมืองพัทยา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2563). อนาคตสถานการณ์แรงงานไทย...ในมุมมองด้านตลาดแรงงาน. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.mol.go.th/academician/content/page/13234>
- โยธิน แสงวดี. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). สรุปข้อมูลโครงการนวัตกรรมที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 10. (26 กันยายน 2563). เรือนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ. (พจมาลย์ สงวนศักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 11. (26 กันยายน 2563). เรืองนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ. (พจมาลย์ สงวนศักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 12. (23 กันยายน 2563). เรืองนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ. (พจมาลย์ สงวนศักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งที่ 3. (23 กันยายน 2563). เรืองนโยบายการบริหารที่มีต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ. (พจมาลย์ สงวนศักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)
- อภินันท์ สนน้อย และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 153-169.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
- World Health Organization. (2021). Definition of an older or elderly person: Proposed Working Definition of an Older Person in Africa for the MDS Project. Retrieved July 19, 2021, from <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/index.html>

นโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย*

POLICY PROMOTION OF CANNABIS CULTIVATION IN THAILAND AND LEGALIZATION

กฤตโชค กาญจนศิริปาน

Krittachok Kanjanasiripan

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: samart7998@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชา สถานะทางกฎหมายกัญชา กฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ ทางเลือก 2) ศึกษาแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ส่งผลต่อการกำหนด นโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชา และ 3) ศึกษาแนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบาย การส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติที่ส่งผลด้านสังคม การเมือง ศีลธรรม เศรษฐกิจ จากการใช้ ประโยชน์จากกัญชา วิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และ สันทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และประชาชน ได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานองค์การอาหารและยา อธิบดีอัยการสำนักงานอัยการภาค 7 ผู้พิพากษาศาลจังหวัด สมุทรสงคราม และผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลฎีกา ทั้งหมดจำนวน 40 คน วิเคราะห์เชิง เนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการส่งเสริมการปลูกกัญชา คือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาและกัญชงตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และ กฎหมายลำดับรอง เรื่องการนิยามรูปแบบผลิตภัณฑ์พืชตระกูลกัญชา 2) รูปแบบที่เหมาะสมการ ใช้ประโยชน์ คือ การกำหนดนโยบายควรเป็นภาครัฐที่ควบคุม ดูแล และพัฒนาพืชยาเสพติดเป็น ระบบ รวมถึงออกใบอนุญาตตามกฎหมาย และ 3) แนวทางและความเป็นไปได้ของนโยบายการ ปลูกกัญชา คือ กำหนดให้กัญชาเป็นพืชประโยชน์ทางการแพทย์บนพื้นฐานตามหลักวิชาการด้าน การแพทย์ที่เหมาะสมภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ รวมถึงควบคุมถือครองหรือควบคุมห่วงโซ่อุปทาน

* Received 7 June 2021; Revised 27 February 2022; Accepted 28 February 2022

คำสำคัญ: นโยบายส่งเสริม, การปลูกกัญชา, การปฏิบัติตามกฎหมาย

Abstract

The objectives of the research article were to: 1) study the problem conditions of marijuana growing promotion and use of marijuana as an alternative medicine, 2) study the appropriate use pattern of marijuana affecting the policy formulation to promote marijuana growing, and 3) identify the guidelines and feasibility in practicing the policy to promote marijuana growing affecting society, politics, morality, and economic. The samples were selected using documentary research, in-depth interview and focus group by purposive selection. All of the above are representative from the government, private sector, civil society and the people, including the Provincial Police Region 7 Commander, Provincial Police Commander, Samut Sakhon Province Office of Narcotics Control (NACC) Region 7, Samut Sakhon Provincial Public Health Office, Food and Drug Administration Office, Director-General of the Public Prosecutor's Office Region 7, Samut Songkhram Provincial Court judges and judges of the Court of First Instance of the Supreme Court total 40 persons. Content Analysis and overview. The results of the study revealed that: 1) problem conditions of marijuana growing promotion are the laws on marijuana and hemp under the Narcotics Act B. E. 2522 and the laws following this Act has not covered all product types. 2) appropriate use pattern are policy formulation should be under control, supervision and development the plant systematically, including issuing legal licenses. And 3) guidelines and feasibility of cannabis cultivation policy are to designate marijuana as a medicinal plant on the basis of appropriate medical academic principles under the supervision of experts in accordance with professional standards, including controlling the holding or controlling the supply chain.

Keywords: Policy to Promote, Marijuana Growing, Practice of Law

บทนำ

กัญชาเป็นพืชที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยกับมนุษย์เป็นครั้งแรก ซึ่งช่วงหลาย 10 ปี ที่ผ่านมา การใช้กัญชาในทางการแพทย์เริ่มได้รับการรับรองว่าเป็นเรื่องถูกกฎหมาย อีกทั้งมากกว่า 25 มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา และมากกว่า 10 ประเทศทั้งในทวีปยุโรปและทวีปออสเตรเลีย อนุญาตให้นำกัญชามาใช้เพื่อความผ่อนคลายได้โดยไม่ผิดกฎหมายแต่ประการใด

แต่การเข้าถึงกัญชาได้อย่างกว้างขวางและแพร่หลายเช่นนี้เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาในหลายประเด็นที่อาจจะเกิดผลเสียตามมา เริ่มมีหลักฐานชัดเจนปรากฏขึ้นว่ากัญชาในรูปแบบต่าง ๆ สามารถรักษาโรคทางระบบประสาท โรคซึมเศร้าและควบคุมอาการปวดและแสบคันที่เกิดจากการอักเสบเรื้อรังของสมอง จากการนำกัญชาไปใช้กันแพร่หลายจนขาดการควบคุมการใช้กัญชาจนกระทั่งกลุ่มแพทย์สาขาประสาทวิทยาซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรง มีการติดตามผู้ป่วยที่ได้รับสารออกฤทธิ์จากกัญชาอย่างใกล้ชิด การใช้กัญชาในผู้ป่วยอาจไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็น การวิจัย เพราะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่มีการใช้จริงและเกิดขึ้นแล้วในหลาย ๆ ประเทศ หากเป็นการวิจัย ผู้ป่วยอาจต้องตกอยู่ในสถานะเหมือนหนูทดลอง ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ป่วย (สาวิตรี อัมณางค์กรชัย และคณะ, 2564) ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากสารออกฤทธิ์ในกัญชานั้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันเท่านั้น การค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ ยังมุ่งหวังที่จะค้นพบสารออกฤทธิ์ใหม่ ๆ ที่อาจให้ผลการรักษาหรือบรรเทาอาการของโรคอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดผลข้างเคียงแก่ผู้ป่วยน้อยลง และอาจเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นระหว่างทางของการรักษาตามมาตรฐาน (Queensland Health, 2021) สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เปิดเสรีให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์ แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในทางนันทนาการ ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อกำกับดูแลการใช้กัญชาในทางการแพทย์และวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2563)

ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากกัญชาเป็นการเฉพาะ มีแต่เพียงกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (กระทรวงสาธารณสุข, 2522) เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2560 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาออกกฎกระทรวงการขออนุญาต และการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2559 ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายเป็นเพียงวิธีการขออนุญาตจากรัฐเพื่อให้ได้หนังสือสำคัญเพื่อแสดงการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เท่านั้น ยังมีได้แสดงรายละเอียดเพียงพอเพื่อให้ประชาชนและภาคเอกชนสามารถเข้าถึงประโยชน์ในทางการแพทย์ได้เท่าที่ควร ฉะนั้น ควรมีการศึกษาและการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เป็นแนวทางการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่เหมาะสมกับประเทศไทย การใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการแพทย์ แต่ในด้านเศรษฐกิจนั้นยังถกเถียงกันในเรื่องของจริยธรรมและเกิดความกังวลของภาครัฐว่าจะก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของการใช้กัญชาในทางที่ก่อให้เกิดโทษ (คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ที่ 8/2558 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2558 เรื่อง แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559) ดังนั้น ทำให้วงการแพทย์ไทยตื่นตัวเป็นอย่างยิ่ง หลังจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ ซึ่งจะเปิดช่องให้ต้องศึกษาในเรื่องสถานะทางการควบคุมกัญชา กฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก ตลอดจน

มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้ประโยชน์

จากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดข้อบังคับในการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดและการควบคุมของหน่วยงานที่ควบคุม ทั้งในเรื่องที่มาของวัตถุดิบ มาตรฐานคุณภาพของการผลิตและการปลูก แผนปริมาณการผลิต การใช้การจำหน่าย รูปแบบของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ รวมไปถึงมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิต เพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดของสหประชาชาติ และตามมติของประชาคมอาเซียน ดังนั้น จึงต้องมีการออกนโยบายและกฎหมายการควบคุมการปลูกและใช้กัญชาอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการนำกัญชากลับไปนอกระบบการควบคุม แต่ยังมีนักวิชาการที่บางส่วนที่ออกมาแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการปลดล็อกกัญชา เนื่องจากไม่เชื่อว่ารัฐและกลไกต่าง ๆ ที่สามารถดูแลปกป้องประชาชนจากผลกระทบและผลร้ายจากการปลดล็อกกัญชาได้ โดยเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐที่จะต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรม และทุกคนในสังคมต้องอยู่ได้โดยมีความสุข ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี หากเกิดปัญหาหรือสิ่งคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศทั้งโดยตรงและโดยอ้อม หรือส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัย รัฐก็จำเป็นต้องตัดสินใจควบคุม ป้องกัน และแก้ไข (ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และโซชิตา ภาวสุทธิพิศิษฐ์, 2564) จนกระทั่งในปัจจุบันได้ปลดล็อกกัญชา โดยได้ประกาศเป็นกฎหมายเพื่่อนุญาตให้ใช้ทางการแพทย์ จากสถานการณ์นี้อาจเกิดผลกระทบทางลบตามมาอย่างมากมายและยากที่จะจัดการ เช่น การเข้าใจผิดของประชาชนและการนำไปใช้ต่าง ๆ โดยยากที่จะควบคุมจนเกิดผลกระทบต่อทั้งตัวผู้ป่วย การครอบครองและกระบวนการดูแลรักษาทางการแพทย์ตามมาตรฐานที่มีอยู่ ซึ่งยังไม่แนบรวมเรื่องการค้าขายกัญชาและผลิตภัณฑ์กัญชาอย่างผิดกฎหมาย รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพและสังคม อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุจราจร ปัญหาจิตเวช ปัญหาอาชญากรรม และการนำไปสู่การเสพติดอื่น ๆ และสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปคือ การเรียกร้องให้เกิดกัญชาเสรีตามมา จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องกลับมาทบทวนนโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชา เพื่อวิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชาของประเทศไทย โดยเอาใจใส่ต่อปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบด้านทั้งด้านสังคม การเมือง ศิลธรรมและเศรษฐกิจ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของการใช้ประโยชน์จากกัญชา ได้แก่ มาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากกัญชาของประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงการเปรียบเทียบประโยชน์กับโทษภายใต้ผลประโยชน์ที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนแล้วนำมาทำการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับมาตรการควบคุมในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้ประโยชน์ของกัญชา เช่น การใช้ประโยชน์ในฐานะพืชเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์เพื่อผ่อนคลาย

เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในรูปธรรมและนำมาพัฒนากฎหมายยาเสพติดให้โทษของประเทศไทยต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ขออนุญาตและแนวทางการควบคุมและป้องกันการนำกัญชากลับไปใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชาสถานะทางการควบคุมกัญชาตามกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชากฎการแพทย์ทางเลือก
2. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชา
3. เพื่อศึกษาแนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติที่ส่งผลด้านสังคม การเมือง ศีลธรรม และเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากกัญชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลด้านนโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชา โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค 7 ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานองค์การอาหารและยา อธิบดีอัยการสำนักงานอัยการภาค 7 ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสมุทรสงคราม และผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลฎีกา จำนวน 10 คน 2) ภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้ประกอบที่ผลิตยารักษาโรคโดยใช้กัญชาเป็นส่วนประกอบ จำนวน 10 คน 3) ภาคประชาสังคม ประกอบด้วย ผู้ที่รณรงค์การนำกัญชามาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือก และดูแลสุขภาพจำนวน 10 คน และ 4) ภาคประชาชน ประกอบด้วย ผู้ป่วยที่ใช้กัญชาในการรักษาไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน ทั้งหมดจำนวน 40 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการบริหารและการกำกับ ดูแลนโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้ประโยชน์จากกัญชา และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา หรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานองค์การอาหารและยา สำนักงานอัยการภาค 7 ศาลจังหวัดสมุทรสงคราม ศาลฎีกา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2. **ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและการใช้ประโยชน์จากกัญชา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชา และ 3) รูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชา และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์แนวทางและความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติ

3. **ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล** แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชาสถานะทางการควบคุมกัญชา กฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก และระยะที่ 3 รูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชาและแนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติ ใช้การสนทนากลุ่ม

4. **ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) และเทคนิค การวิเคราะห์ถอดรหัสด้วยการลดทอนข้อมูลแบบตีความสร้างข้อสรุปจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชาสถานะทางการควบคุมกัญชา กฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก พบว่า จุดเริ่มต้นกัญชาคือ เป็นพืชที่สำคัญทางการแพทย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งรูปแบบการกิน การสูดควัน การสูดไอระเหย การนำมาผสมอาหารหรือทำเป็นชา ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าในประเทศไทยกัญชาจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งการปลูกการครอบครอง การจำหน่ายหรือการบริโภค เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากมีกฎหมายควบคุมไว้ แต่สำหรับในต่างประเทศการเข้าถึงกัญชาจะเป็นรูปแบบที่ง่ายและมีประโยชน์อย่างมากมาย จากการศึกษได้สรุปปัญหาการส่งเสริมการปลูกกัญชา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ด้านการควบคุมกัญชา** พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติห้ามนำกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 มาใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ทุกกรณีทำให้ผู้ป่วยคนไทยเสียโอกาสที่จะได้รับการรักษาจาก

พืชเสพติดอย่างกัญชา นักวิจัย สถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านสุขภาพของไทยไม่สามารถยื่นจดสิทธิบัตรเกี่ยวกับกัญชาได้เพราะไม่สามารถทำการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากมีปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการขออนุญาตศึกษาวิจัยกัญชา

2. ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา กฎหมายที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ของพืชตระกูลกัญชาในปัจจุบันนั้น ได้แก่ กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 ซึ่งอยู่ในฐานะหลักเกณฑ์ทั่วไปโดยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสำหรับกัญชา ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยยังคงมีข้อบกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการค้าพืชตระกูลกัญชาอยู่หลายประการได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวกับกัญชาและกัญชงตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อบกพร่องที่ยังคงเป็นอุปสรรคค่านิยามยังคงไม่ถูกต้องและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากลตามอนุสัญญาฯ ปี ค.ศ. 1961 และ ค.ศ. 1971 อุปสรรคการไม่มีหลักเกณฑ์ที่เพียงพอในกฎหมายเพื่อรองรับการค้าพืชตระกูลกัญชา และ 2) กฎหมายอื่น ๆ นอกเหนือจากกฎหมายยาเสพติดโดยมีข้อบกพร่อง ได้แก่ ในเรื่องของกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าพืชตระกูลกัญชากับผลิตภัณฑ์พืชตระกูลกัญชาไม่ได้ เนื่องจากไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะและยังเป็นเครื่องหมายต้องห้าม ในเรื่องของกฎหมายศุลกากรรวมทั้งพิกัดและภาษีศุลกากรที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์พืชตระกูลกัญชาเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะ ในเรื่องของหลักเกณฑ์ระบบติดตามพืชตระกูลกัญชา มาตรฐานพืชตระกูลกัญชาและเครื่องหมายกำกับฉลากที่ยังไม่ได้มีกำหนดไว้รองรับการค้าพืชตระกูลกัญชา

3. ด้านการแพทย์ทางเลือก การอนุญาตให้ใช้ยาที่ผลิตจากสารสกัดจากกัญชา หรือมีโครงสร้างโมเลกุลของยาคล้ายสารที่พบในกัญชา เพื่อการรักษาในบางโรค เช่น ลดอาการเกร็งในโรคปลอกประสาทเสื่อมแข็ง ลดอาการอาเจียนในผู้ป่วยที่ได้รับการเคมีบำบัด และเพิ่มความอยากอาหารในผู้ป่วยเอดส์ ดังนั้น ประเทศไทยควรดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับกัญชาใน การควบคุม กัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก เพื่อป้องกันความสับสนของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7 ที่ว่า “ตามกฎหมายของประเทศไทยได้มีการแก้ไขขอบเขตตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติ เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์รวมไปถึงกัญชงที่ได้รับการแก้ไขเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง ควรมีการแก้ไขปัญหามันในบางหลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคในการค้า ไม่ว่าจะเป็นค่านิยามของพืชตระกูลกัญชา (Cannabis) ที่กำหนดเอาส่วนของใบและเมล็ดเข้าไปอยู่ในความควบคุมของกฎหมายทั้งนี้ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ไม่ได้กำหนดในส่วนดังกล่าวไว้ อันเป็นการจำกัดขอบเขตของการค้าให้แคบลงไปกว่าเดิม และค่านิยามของกัญชงที่ต้องมีค่าสาร THC ไม่เกินร้อยละ 1.0 ซึ่งมากกว่าประเทศที่กำหนดไว้เพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น ทำให้กัญชง (Hemp) ที่ส่งออกไปจากประเทศไทยกลายเป็นกัญชา (Marijuana) ของต่างประเทศ รวมถึงไม่มีค่านิยามของ

อุปกรณ์เสริมและรูปแบบของผลิตภัณฑ์พืชตระกูลถั่วต่าง ๆ ทำให้สับสนการจำแนกประเภท” (สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7, 2563)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรา 26/5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. 2559 แล้วนั้นจะเห็นได้ว่าสิทธิในการขออนุญาตใบอนุญาตประกอบกิจการพืชตระกูลถั่วไม่ว่าจะเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย แม้กระทั่งการมีไว้ในครอบครองนั้น เป็นการผูกขาดบุคคลผู้มีสิทธิได้รับการอนุญาตเอาไว้เพียงแค่ว่าหน่วยงานของรัฐหรือที่หน่วยงานของรัฐนั้นได้มีส่วนในการร่วมประกอบกิจการ ทั้งนี้ขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการในธุรกิจถั่วตั้งแต่ต้นสายไปจนสุดสายนั้นมีแต่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการทั้งสิ้น ซึ่งในขณะเดียวกันเอกชนที่มีความประสงค์ที่จะดำเนินการหรือประกอบกิจการที่มีความเกี่ยวข้องกับถั่วไม่ว่าจะประกอบกิจการแบบเดี่ยวหรือร่วมกับรัฐก็ตามล้วนแต่ถูกตัดสิทธิด้วยผลของกฎหมายในการขออนุญาตตั้งแต่ต้นด้วยผลของกฎหมายในมาตรา 26/5 นี้

จากการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากถั่วที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการปลูกถั่ว พบว่า

1. ด้านรูปแบบการควบคุมของหน่วยงานที่กำกับดูแล การควบคุมการใช้สำหรับผู้ขอรับอนุญาตผลิต ควรเป็นหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่ศึกษาวิจัย วิเคราะห์ และพัฒนาพืชยาเสพติดอย่างเป็นระบบ รวมถึงออกใบอนุญาตให้ประชาชนหรือนิติบุคคลในการปลูก ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ภายใต้ การควบคุมและกำกับดูแล รับซื้อพืชยาเสพติดและผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการแพทย์ในอนาคต รวมทั้งหากอนุญาตให้มีการรวมกลุ่มเพาะปลูกถั่วได้จะเป็นผลดีต่อเกษตรกรในประเทศในด้านอุตสาหกรรม

2. ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิต แนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกถั่ว พ.ศ. 2562 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม รัดกุม ตามหลักวิชาการและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงป้องกันมิให้มีการนำถั่วไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการจัดทำแนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกถั่วเพื่อรองรับการนำถั่วมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ดังนั้น ด้านการเตรียมสถานที่ในการเก็บรักษาและควบคุมการใช้สำหรับผู้ขอรับอนุญาตผลิต ให้สถานที่ขออนุญาตปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้อย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

3. ด้านมาตรฐานคุณภาพของการผลิตและการปลูก อุตสาหกรรมการผลิตยาถั่วยังคงมีมาตรฐานเรื่องคุณภาพที่ต่ำเมื่อเทียบกับวงการอาหาร เนื่องด้วยการผลิตยาถั่วอ้างอิงและยึดวิธีการตาม GAP ซึ่งเป็นข้อกำหนดพื้นฐาน ซึ่งไม่ครอบคลุมทั้งห่วงโซ่ (Medical Chain) คือ อิงตามหลักการของวงการอาหารที่มีมาตรฐานสูงสุด (FSSC22000 หรือ BRC) การผลิตยาถั่วยังขาดมาตรฐาน ได้แก่ การป้องกันการก่อการร้ายในยา เป็นมาตรการที่จัดทำ

ขึ้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อนอันตราย (ทางเคมี กายภาพ และชีวภาพ) ดังนั้น ภาครัฐได้ออกแนวทางการขออนุญาตและการอนุญาตให้ผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา เพื่อการจำหน่ายภายใต้วัตถุประสงค์การบริหารยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ที่ใช้ในทางการแพทย์ในประเทศ โดยการปรุ่ญยาคารับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุ่ญยสมอยู่ เพื่อจำหน่ายผู้ป่วยของตน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ที่ว่า “กัญชาที่นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ต้องใช้วัตถุดิบของกัญชาที่มีการควบคุมในทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกสายพันธุ์และเมล็ดพันธุ์รวมทั้งการควบคุมการปลูกให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติการเกษตรที่ดี หรือ GAP ปลูกในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิรวมถึงมาตรการการตรวจสอบการเฝ้าระวัง เช่น การควบคุมการเข้าถึงพื้นที่ และการรักษาความปลอดภัย” (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร, 2563)

ดังนั้น ผู้ที่ขอใบอนุญาตปลูกกัญชาและผลิตสารจากกัญชาต้องแสดงให้เห็นถึงแผนป้องกันความปลอดภัยในภาพรวมทั้งหมดและส่งผลให้เจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับแผนผังและแผนรักษาความปลอดภัยทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนและวิธีการรักษาความปลอดภัยโดยแสดงรูปแบบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในรูปแบบของ SOPs และต้องทำการผลิตตามมาตรฐานความปลอดภัย รวมถึงมีระบบการติดตามกัญชาตั้งแต่ปลูกจนถึงสกัดเป็นผลิตภัณฑ์จากการศึกษานโยบายควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์แนวทางการปฏิบัติสำหรับอนุญาตที่จะได้รับอนุญาตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา เพื่อให้การดำเนินการปลูกกัญชาทางการแพทย์ภายใต้การควบคุมและป้องกันที่เหมาะสม ซึ่งสาระสำคัญของแนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกกัญชา พ.ศ. 2562 และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ควรมีการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นในส่วนของผู้ขออนุญาตโดยมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่จะทำได้มากกว่าการกำหนดมาตรการเฉพาะที่จำเป็นต้องดำเนินการโดยเฉพาะการปฏิบัติตามแนวทาง ได้แก่ 1) ข้อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิต 2) ข้อกำหนดด้านการรักษาความปลอดภัย 3) ข้อกำหนดด้านการเก็บรักษาและ 4) ข้อกำหนดด้านการควบคุมนำไปใช้

แนวทางและความเป็นไปได้ในการนํานโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติที่ส่งผลด้านสังคม การเมือง ศีลธรรม และเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากกัญชา พบว่า

1. ด้านการควบคุมกัญชาในฐานะพืชเศรษฐกิจ แม้ว่าจะมีการปลดล็อกให้มีการใช้กัญชาอย่างถูกกฎหมาย แต่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการทดลองทางการแพทย์เพื่อใช้กับผู้ป่วย จึงยังต้องได้รับการควบคุมดูแลโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ แต่หากมีการผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ต้องตระหนัก คือ การนำกัญชาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หากขาดการควบคุมจะกลายเป็นสารเสพติดแทน

2. ด้านการกำกับควบคุมด้านสังคม การเมือง ศีลธรรม เศรษฐกิจ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เกิดจากรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำการเมือง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองที่ไปไกลกว่า เรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐ สร้าง

ประชาสังคมที่มีความเข้มแข็ง ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และเปิดพื้นที่การเมืองให้ประชาชน ธรรมดาสามัญมากขึ้น สิทธิตามธรรมชาติของคนไทยจึงเด่นชัดขึ้น หลังจากที่ได้มีการแก้ไขกฎหมายในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยได้มีการอนุญาตให้นำ กัญชามาทำการศึกษา วิจัย และใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ได้ จึงทำให้หลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้มีการศึกษาค้นคว้า และทำวิจัยเพื่อหา คุณประโยชน์จากกัญชา เพื่อผลิตเป็นยารักษาโรคให้กับประชาชนคนไทย ส่งเสริมรายได้เป็นการ ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจให้ชุมชน ทำให้ประชาชนในประเทศเริ่มตระหนักเห็นคุณค่าของกัญชา มากขึ้น เนื่องจากในกัญชามีสารที่ดีและสามารถใช้รักษาโรคได้จริง รวมถึงกระบวนการทางด้าน กฎหมายที่เอื้อให้ประชาชนในประเทศได้มีการเข้าถึงกัญชามากขึ้น ผ่านการแก้ไขกฎหมายและ ประกาศออกมาใช้ประชาชนได้รับทราบ และความพยายามของภาครัฐกับการสร้าง การเปลี่ยนแปลงนโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชา รวมถึงด้านศีลธรรมเจตนาของการนำไปใช้ในการ รักษาโรคอย่างแท้จริง

3. ด้านการใช้ประโยชน์ทางด้านการแพทย์ของกัญชา ควรกำหนดการควบคุม การใช้ประโยชน์ทางด้านการแพทย์ของกัญชา ตามนโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาจะต้องปลูก เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือศึกษาวิจัยและพัฒนาเท่านั้น รวมถึงการเปลี่ยนแนวคิดของ การมองกัญชาของแพทย์แผนปัจจุบัน ให้มองว่ากัญชาไม่ใช่ยาเสพติดด้วยการทำวิจัยเชิงคลินิก ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการยืนยันถึงสรรพคุณของกัญชา เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณประโยชน์ ของกัญชา สร้างความเชื่อมั่นให้กับแพทย์แผนปัจจุบันให้กล้าจ่ายยาให้กับผู้ป่วย โดยประเทศ ไทยเราสามารถผลิตยารักษาโรคจากกัญชาเองได้ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศไม่ ต้องนำเข้ายาจากต่างประเทศ และสำหรับกลุ่มที่ใช้ประโยชน์จากกัญชาเพื่อการเสพติด ส่งเสริม บอบบาทและยกระดับวิชาชีพของแพทย์ทางเลือกและหมอพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ที่ว่า “ประชาชนมีสิทธิ์ปลูกกัญชาได้ผ่านการรวมตัวเป็นวิสาหกิจ ชุมชนและร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เช่นร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อ ขออนุญาตปลูกกัญชาโดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้ในทางการแพทย์ ซึ่งเวลานี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ผลักดันให้เริ่มความร่วมมือรูปแบบนี้แล้วใน 46 จังหวัด ครอบคลุมประชาชนประมาณ 2,500 ครอบครัว รพ.สต. 251 แห่ง ปลูกกัญชาไปแล้ว 15,000 ต้น โดยรัฐบาลคาดหวังว่าตั้งแต่นี้ไปทั้ง กัญชาและกัญชงจะเป็นอีกหนึ่งพืชเศรษฐกิจหลัก ที่เป็นทางเลือกการสร้างรายได้และสร้างชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร และเป็นพื้นฐานสำคัญของการผลิตสินค้าที่เป็นนวัตกรรม ใหม่ ๆ ในอนาคต” (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร, 2563)

จากข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ได้มี ผลบังคับใช้ เมื่อต้นปี กุมภาพันธ์ 2562 เพื่อเปิดทางให้มีการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ทาง การแพทย์ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงสาธารณสุข และกรมสุขภาพจิตเองต่างได้หันมาให้ความสนใจเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อการนำประโยชน์ของกัญชามาให้เกิดประโยชน์สูงสุดทาง

การแพทย์ด้านจิตเวช และมีการควบคุมดูแลปัญหาข้างเคียงอย่างเหมาะสมตามหลักการวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือต่อไป ขณะเดียวกันแนวทางการถือครองในปริมาณตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อการรักษาทางการแพทย์ และต้องได้รับอนุญาตให้ครอบครองจากผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น แปลว่า ไม่สามารถถือครองได้อย่างเสรี โดยปัจจุบันมูลค่าตลาดกัญชาทั่วโลกมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง คาดว่าในปี 2567 จะมีมูลค่ารวมทั่วโลกกว่า 1.04 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แบ่งเป็น ตลาดกัญชาเพื่อการแพทย์มีสัดส่วน 60% ของมูลค่าตลาดกัญชาทั้งหมด และอีก 40% เป็นตลาดกัญชาเพื่อการสันทนาการ ในปัจจุบันประเทศไทยเริ่มมีหลายบริษัทยักษ์ใหญ่กลุ่มอาหารและเครื่องดื่มของโลก สนใจใช้สารสกัดจากกัญชาเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ จึงคาดว่าตลาดกัญชาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยจะเติบโตและกระจายในหลายธุรกิจมากขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชาสถานะทางการควบคุมกัญชาตามกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก ภาครัฐต้องสร้างการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในทุกมิติเพื่อวิเคราะห์ แยกแยะ และแบ่งภาระความรับผิดชอบให้เกิดแนวทางการแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป การตัดสินใจของภาครัฐเกี่ยวกับนโยบายกัญชา ได้แก่ การอนุมัติ การแก้ไข หรือการปฏิเสธทางเลือกที่ไม่พึงประสงค์ ผ่านกลไกทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแบบสถาบันซึ่งเน้นการศึกษาหน่วยงานราชการ กฎหมาย ระเบียบราชการต่าง ๆ ต่อมาคือตัวแบบกระบวนการมุ่งเน้นศึกษากระบวนการที่ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายกัญชาดำเนินระหว่างกัน โดยนโยบายกัญชาที่ถูกกำหนดจะสามารถสะท้อนอิทธิพลของกลุ่มภายในสังคมได้ โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ในนโยบายกัญชา และสุดท้ายคือ ตัวแบบผู้นำมุ่งเน้นศึกษาความชอบ ค่านิยม และผลประโยชน์ของผู้นำเนื่องจากเป็นผู้ตัดสินใจในการกำหนดนโยบายกัญชา ทั้งนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการปลูกกัญชา ได้แก่ 1) ด้านการควบคุมกัญชา จากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติห้ามนำกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 มาใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางทำให้มีปัญหหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการขออนุญาตศึกษาวิจัยกัญชา 2) ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา จากกฎหมายที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ของพืชตระกูลกัญชาในปัจจุบันนั้น ได้แก่ กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 ซึ่งอยู่ในฐานะหลักเกณฑ์ทั่วไปโดยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสำหรับกัญชา นอกจากนี้ กฎหมายของประเทศไทยยังคงมีข้อบกพร่องต่อการค้าพืชตระกูลกัญชา ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวกับกัญชาและกัญชงตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อบกพร่องที่ยังคงเป็นอุปสรรคค่านิยาม

ยังคงไม่ถูกต้องและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากลตามอนุสัญญาฯ ปี ค.ศ. 1961 และ ค.ศ. 1971 และ 2) กฎหมายอื่น ๆ มีข้อบกพร่อง ได้แก่ กฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ขอลดทะเบียนเครื่องหมายการค้าพืชตระกูลถั่วกับผลิตภัณฑ์พืชตระกูลถั่วไม่ได้ และ 3) ด้านการแพทย์ทางเลือก จากการอนุญาตให้ใช้ยาที่ผลิตจากสารสกัดจากถั่ว หรือมีโครงสร้างโมเลกุลของยาคล้ายสารที่พบในถั่ว เพื่อการรักษาในบางโรค แต่ยังขาดนโยบายการควบคุมถั่ว และการใช้ถั่วทางการแพทย์ทางเลือก เห็นด้วยกับ ไพรพจน์ ปิ่นทองดี ที่กล่าวถึงการนำถั่วมาใช้ในประเทศไทย คือ การใช้ถั่วเป็นเครื่องประกอบอาหารและยารักษาโรคมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ ข้อมูลการทางการแพทย์ได้แสดงให้เห็นว่าสารจากถั่วใช้ในการรักษาโรคให้ผลดีต่อผู้ที่มีความผิดปกติของเมตาโบลิซึม ผู้ป่วย เบาหวาน และโรคลำไส้อักเสบในระบบทางเดินอาหารอีกด้วย และโรคมะเร็ง แต่กลับพบว่า ถั่วเป็นสิ่งผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง เสพ ต้องถูกลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ดังนั้น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาถั่วทางการแพทย์ ควรมีการปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติม โดยควรจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับถั่วให้ชัดเจน การนิยาม ประเภท และควรทบทวนสถานะของถั่ว เพื่อกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ อันนำไปสู่มาตรการในการป้องกันปราบปราม และการแก้ไขปัญหายาเสพติด (ไพรพจน์ ปิ่นทองดี, 2561)

การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากถั่วที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการปลูกถั่ว ผู้ที่ขอใบอนุญาตปลูกถั่วและผลิตสารจากถั่วต้องแสดงให้เห็นถึงแผนป้องกันความปลอดภัยในภาพรวมทั้งหมดและส่งให้เจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับแผนผังและแผนรักษาความปลอดภัยทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนและวิธีการรักษาความปลอดภัยโดยแสดงรูปแบบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในรูปแบบของ SOPs และต้องทำการผลิตตามมาตรฐานความปลอดภัย รวมถึงมีระบบการติดตามถั่วตั้งแต่ปลูกจนถึงสกัดเป็นผลิตภัณฑ์ จากการศึกษานโยบายควบคุมการใช้ถั่วทางการแพทย์แนวทางการปฏิบัติสำหรับอนุญาตที่จะได้รับอนุญาตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะถั่ว เพื่อให้การดำเนินการปลูกถั่วทางการแพทย์ภายใต้การควบคุมและป้องกันที่เหมาะสม ซึ่งสาระสำคัญของแนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกถั่ว พ.ศ. 2562 และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ควรมีการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นในส่วนของผู้ขออนุญาตโดยมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่จะทำได้มากกว่าการกำหนดมาตรการเฉพาะที่จำเป็นต้องดำเนินการ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามแนวทาง ได้แก่ 1) ข้อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิต 2) ข้อกำหนดด้านการรักษาความปลอดภัย 3) ข้อกำหนดด้านการเก็บรักษาและ 4) ข้อกำหนดด้านการควบคุมนำไปใช้ และภาครัฐต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาถั่วเพื่อการบำบัดรักษาหรือพัฒนาตำรับยาให้ได้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ทางการแพทย์ในอนาคต รวมทั้ง ต้องกำหนดมาตรฐานสำหรับพื้นที่ด้านการผลิตถั่วภายใต้แนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกถั่ว

พ.ศ. 2562 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม รัตกุม ตามหลักวิชาการและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงป้องกันมิให้มีการนำกฎหมายไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ กิตติพงศ์ เกิดผล และนาณิรันดร์ จันทรงาม กล่าวว่า ประเทศไทยควรแก้ไขหลักเกณฑ์พืชตระกูลกัญชา ทั้งในส่วนกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายอื่น ๆ ที่ยังคงมีหลักเกณฑ์ที่ขัดกันในเรื่องของค่านิยม กัญชาและกัญชง อีกทั้งเป็นการผูกขาดใบอนุญาตประกอบกิจการพืชตระกูลกัญชาไว้เพียงหน่วยงานของรัฐรวมถึงหลักเกณฑ์ที่ยังไม่มีไว้รองรับการค้าไม่ว่าจะเป็นระบบติดตามพืชตระกูลกัญชา มาตรฐานพืชตระกูลกัญชา เครื่องหมายกำกับฉลากผลิตภัณฑ์ พิกัดและภาษีศุลกากรรวมถึงเครื่องหมายการค้าสำหรับผู้ประกอบกิจการเกี่ยวกับพืชตระกูลกัญชา เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์มาตรา 26/5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ พ.ศ. 2559 แล้วนั้นจะเห็นได้ว่า สิทธิในการขออนุญาตใบอนุญาตประกอบกิจการพืชตระกูลกัญชาไม่ว่าจะเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายมีแม้กระทั่งการมีไว้ในครอบครองนั้น เป็นการผูกขาดบุคคลผู้มีสิทธิได้รับการอนุญาตเอาไว้เพียงแค่หน่วยงานของรัฐหรือที่หน่วยงานของรัฐนั้นได้มีส่วนในการร่วมประกอบกิจการ (กิตติพงศ์ เกิดผล และนาณิรันดร์ จันทรงาม, 2563)

การศึกษาแนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติที่ส่งผลด้านสังคม การเมือง ศิลธรรม และเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากกัญชา คือ ความเป็นไปได้ในทิศทางที่ดีภายใต้การดำเนินการจากการนำประโยชน์จากพืชสกัดจากกัญชาที่ภาครัฐกำหนดให้กัญชาเป็นประโยชน์ทางการแพทย์บนพื้นฐานตามหลักวิชาการ ด้านการแพทย์ที่เหมาะสม ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ผู้ใดจะสามารถครอบครองกัญชาได้ตามอำเภอใจ เนื่องจากใน มาตรา 26/2 ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต การกำหนดโทษแยกประเภทชัดเจนในการครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อทางการแพทย์ โดยที่การมีปริมาณยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไปให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจะได้รับโทษสูงสุด ภาครัฐได้มีการกำหนดการถือครองในปริมาณตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อการรักษาทางการแพทย์ และต้องได้รับอนุญาตให้ครอบครองจากผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น สอดคล้องกับ สุนทร พุทธศรีจารุ ที่ว่าการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยเพื่ออนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์ทำการบำบัดรักษาผู้ป่วย ในการควบคุมเรื่องของการเข้าถึงพื้นที่การปลูกกัญชา รวมถึงมาตรการรักษาความปลอดภัย และป้องกันการเข้าถึงพื้นที่ รวมถึงระบบที่ใช้ในการติดตามกัญชา สำหรับประเทศไทยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมควรประกอบไปด้วยข้อกำหนดมาตรฐาน 4 ข้อหลัก คือ 1) ด้านสถานที่ 2) ด้านการรักษาความปลอดภัย 3) ด้านการเก็บรักษา

และ 4) ด้านการควบคุมการใช้ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ขออนุญาต และแนวทางการควบคุมและป้องกันการนำกัญชาไปใช้ในทางที่ผิดได้ และยังพบว่า กัญชาช่วยลดอาการปวดอย่างมีนัยสำคัญ และผลการรักษาสัมพันธ์กับความเข้มข้นของ THC (สุนทร พุทธศรีจารุ, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาของการส่งเสริมการปลูกกัญชาสถานะทางการควบคุมกัญชา กฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา และการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก สภาพปัญหาการส่งเสริมการปลูกกัญชา คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับกัญชาและกัญชงตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎหมายลำดับรอง เรื่องการนิยามรูปแบบผลิตภัณฑ์พืชตระกูลกัญชา ตลอดจนผลิตภัณฑ์พืชตระกูลกัญชาให้ครอบคลุม และการผูกขาดผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการของพืชตระกูลกัญชาไว้แต่เพียงหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แบ่งสภาพปัญหาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกกัญชา ด้านการใช้กัญชาทางการแพทย์ทางเลือก และ รูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชา นโยบายควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์แนวทางการปฏิบัติสำหรับอนุญาตที่จะได้รับอนุญาตซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา เพื่อให้การดำเนินการปลูกกัญชาทางการแพทย์ภายใต้การควบคุมและป้องกันที่เหมาะสม ตามแนวทางการพิจารณาอนุญาตให้ปลูกกัญชา พ.ศ. 2562 และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ควรมีการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นในส่วนของผู้ขออนุญาตโดยมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่จะทำได้มากกว่าการกำหนดมาตรการเฉพาะที่จำเป็นต้องดำเนินการโดยเฉพาะการปฏิบัติตามแนวทาง ได้แก่ 1) ข้อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่ผลิต 2) ข้อกำหนดด้านการรักษาความปลอดภัย 3) ข้อกำหนดด้านการเก็บรักษาและ 4) ข้อกำหนดด้านการควบคุมนำไปใช้ แนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการส่งเสริมการปลูกกัญชาไปปฏิบัติที่ส่งผลด้านสังคม การเมือง ศีลธรรม และเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากกัญชา คือ การกำหนดให้ กัญชาเป็นพืชประโยชน์ทางการแพทย์บนพื้นฐานตามหลักวิชาการด้านการแพทย์ที่เหมาะสม ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพโดยจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น รวมถึงควบคุมการถือครองหรือการควบคุมห่วงโซ่อุปทานของกัญชา โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ภาครัฐควรกำหนดนโยบายนำกัญชามาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และเป็นพืชเศรษฐกิจมากขึ้น เพื่อผู้ป่วยที่จำเป็นต้องใช้กัญชารักษาโรคและได้รับการรับรองจากแพทย์ สามารถขออนุญาตปลูกกัญชารักษาโรคของตนเองได้ และเพื่อให้เกษตรกรที่มีความประสงค์ปลูกจำหน่าย ร่วมกับผู้ผลิตยาและสมุนไพร ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ คือ ภาครัฐและหน่วยที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปลดล็อกกัญชา เป็นยารักษาโรค เพื่อเสนอขอ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้ในการรักษาภายใต้การดูแลและควบคุมของแพทย์ได้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการเปิดเสรีการใช้ และการปลูกกัญชา ตั้งแต่การเปิดให้มีการวิจัยและพัฒนาที่เป็นสาระสำคัญของกัญชา การใช้กัญชาโดยตรงใช้ดอก หรือใบ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ และผลกระทบจากนโยบายกัญชา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2522). พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กิตติพงศ์ เกิดผล และนาถนิรันดร์ จันทร์งาม. (2563). อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้ากัญชาของประเทศไทย. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(36), 54-67.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พีรพจน์ ปิ่นทองดี. (2561). กัญชา: กฎหมายยาเสพติดอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากัญชาทางการแพทย์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(3), 1182-1198.
- ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และโซซิดา ภาวสุทธิไพศิษฐ์. (2564). ประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กัญชาในทางการแพทย์และการเปิดเสรีการใช้กัญชา. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://ihppthaigov.net/DB/publication/attachdomestic/291/Full-text.pdf>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. เล่ม 134 ตอนที่ 1 ก เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2560.
- สาวิตรี อัจฉนวงศ์รัชชัย และคณะ. (2564). การศึกษาสถานการณ์การใช้กัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5346?locale-attribute=th>
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2563). สหประชาชาติไม่ได้ปลดกัญชาออกจากยาเสพติด. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2563 จาก <https://oryor.com/%E0%B8%AD%E0%B8%A2/news/detail>
- สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ภาค 7. (25 มีนาคม 2563). นโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย. (กฤตโชค กาญจนศิริปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร. (25 มีนาคม 2563). นโยบายส่งเสริมการปลูกกัญชาในประเทศไทย. (กฤตโชค กาญจนศิริปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- สุนทร พุทธศรีจารุ. (2562). การพัฒนามาตรการทางกฎหมายควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์และการนำไปสู่การปฏิบัติ. วารสารอาหารและยา, 26(2), 10-19.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

Queensland Health. (2021). *Clinical guidance: for the use of medicinal cannabis products in Queensland*. Retrieved march 12, 2021, from https://www.health.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0023/634163/med-cannabis-clinical-guide

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำ 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)

ระบอบองค์ความรู้เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระหรือออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุ

ข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏใน

บทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “คุณกรศึกษาทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโกศ

ทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง ราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey, P. & Blanchard, K. 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kiarash, A. et al., 2007)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิวิธยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาภรณ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอรหันตบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลังค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

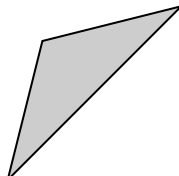

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

....(16 pt).....

.....

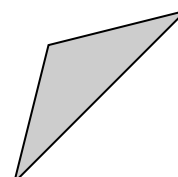
.....

.....

.....

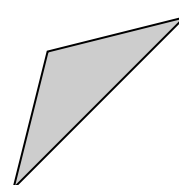
.....

Keywords: 3-5 words

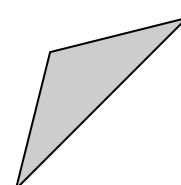

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

(18 pt)

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....